

Csáky Imre -
Csár Tornyai

megvva

Csáki István

vasutas festő

Szabad Művészet

1957. 470 l.

Szegr.: Borsod-Abaúj-Zemplén megye művészeinek kiállítása Miskolcon.

Sz. I. Orsz. Vasuti Képzőművészeti és Ujitó Kiállítás tm. 1957. aug.

önyv 27 köt. 63 ap. 31 tételen.
nlakönyv 35/12 köt. [illegible]

niszternek jelen kelet és ügyszám
kir. állampénztárhoz intézett

I. fejezet, 27. cim, 1. rovat, 1. alrov.

ztárt, hogy a mellékelt jegyzék 2.
lt alkalmazottak részére családi
gyzék 5. hasábjában megjelölt s
évi szeptember hó végével állandóan
ezetteknek 1921. évi október hó 1-től
n számszerint megjelölt összegeket

Nagybánya szüntelen erősödése változás és osztódás is. Nagybányából sarjadt Técső és Kecskemét, Glatz Oszkár révén Buják, sőt: a hollandiai Styl egyik vezető mestere, Huszár Vilmos is Nagybányáról indult. Más sors jutott Maticska Jenő osztályrészéül. Komoly ígérete volt Nagybányának: 21 éves korában ragadta el a halál. Felnövekedett a nagybányai festészet második, harmadik, negyedik, ötödik nemzedéke, s miután Szépművészeti Iskola címen 1927- ben magyar és román festőkből újjáalakult, a megtorpanásból ocsúdni kezdett a régi hagyomány, elsősorban Thorma János révén, aki élete végéig Nagybányán maradt. Tőle vette át a stafétabotot Börtsök Samu és Mikola András a vezetésben.

Nagybánya szüntelen megújulás. Hajdan Misztótfalusi Kis Miklós járt ide iskolába. Nagybánya szülötte Lendvay Márton színművész, vendégfogadójában megszállt Szendrey Júlia és Petőfi Sándor. Bár az egykori, Francis Jammes verseinek hangulatát árasztó falu ipari város lett, Nagybánya természeti karaktere a maga gazdag színváltozásaival megmaradt és csúcsra járatta a festői értéket, hozzájárult sok tehetség kibontakozásához. Nagybánya sokszáz festői életművet eredményezett a minőség csöndes stabilizációjával, centenáriumot ért meg a maga szüntelen gyarapodásával. Bartóki értelemben "tiszta forrása" lett a magyar festészet keleti világműhelyének. Sokirányú lendítést adott előre, számtalan új árnyalatot, Nagybánya indító és katalizátor. Sok festői finomság eredője, képzőművészetünk egyetemes erjesztője. Termékenyítő hatással volt minden irányzatra, nemcsak a természetelvűségre, hanem az absztrakt törekvésekre is.

Minden égtáj elküldte festőjét. Ziffer Sándor Egerből, Tscheik Ernő Iglóról, Baumgarth Boldizsár Szarajevóból érkezett, de jöttek Münchenből, Bécsből, Rómából, Párizsból magyar, német, angol, lengyel és orosz festők is. Nagybánya a festők képi könyvtára, ki-ki szükséglete szerint kölcsönzött gazdag tárházából. A festői köznyelv csiszolójó, gazdagítója és energiahordozója lett, kincseket adományoz szüntelenül merő szolgálatból. Minden festőjelölt és művész rendelkezésére áll. Nagybánya folyamat is. Nemcsak térbeli, hanem időbeli kiterjedés. A harmincas évek Gresham köre a posztnagybányai stílus jegyében működött, Szőnyi István és a zebegényi iskola is Nagybánya folytatása. Szentendre is! A Szentendrei Festők Társaságát 1928-ban alapították Réti István nagybányai növekedékei, de a képlet még bonyolultabb, hiszen az 1890-es években Ferenczy Károly eredetileg Szentendrén telepedett le, innen került Nagybányára. A hely akkor lett újra a festészet városa, amikor Nagybánya szerepe Trianon után háttérbe szorult. Pirk János is festett Nagybányán, - Ő is szentendrei festő lett, Boromisza Tibor nemkülönben. A helyváltoztatás belső vándorlást is jelentett Nagybánya serkentő energiáival. Nem lezárt ma sem a nagybányai festészet teremtő működése, számtalan eddig kevéssé számbavett érték vár teljes föltárásra. Nagybánya jelentősége 1995-ben is abban érzékelhető, hogy nem csupán múlt, hanem élő jelen, a festészet jövője. Magyar világműhely. Ezreket érintett, nemesített.

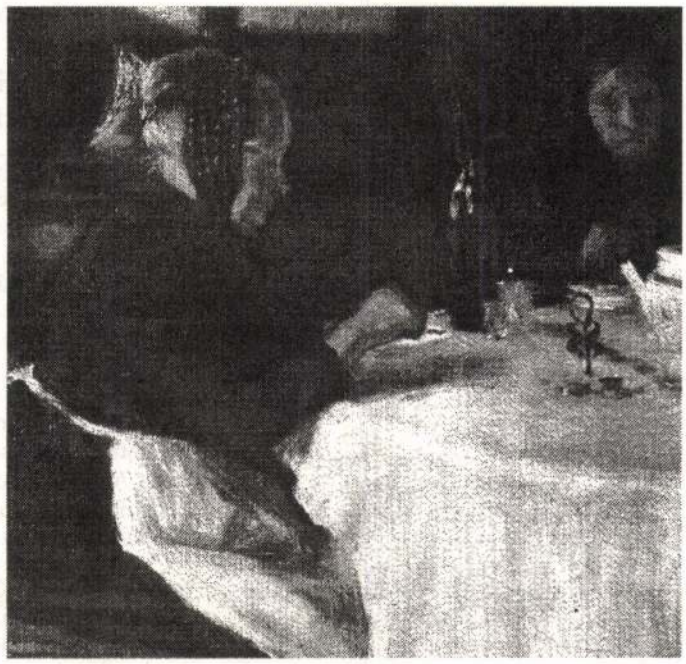

Réti István: Öregasszonyok, részlet, olaj

Gergely Mihály
elnök úr

Hálásan nyugtázom e lap hasábjain megjelent üdvözlő soraidat, amelyeket 80 éves születésnapom alkalmából írtál hozzám. Külön köszönöm találó értékelésedet. Valóban arra igyekeztem az évtizedek során, hogy nem éppen kis hazánk "példaemberei" közé tartozzam. "A másokért is cselekvők, országot és népet önzetlenül szolgálók közé."

Örömömre szolgál, hogy "példás tetteim sorában nem utolsó helyen említendő, amit a magyarországi vizuális kultúra terjesztéséért végeztem". Mert Te is ugyanezen célokért és részben ugyanazon eszközökkel dolgozol, mint tettem és teszem én is. Kívánom, hogy e közös cél érdekében mindegyikünk a maga helyén - közös vállalkozások formájában is - sokáig tevékenykedhessék.

Ezúton mondok köszönetet a Művészetbarátok Egyesülete azon tagjainak, akik irántam való tiszteletüket a fönti évforduló alkalmából kifejezték. Kívánom, hogy Téged is legalább "száz évig éltessen az Isten!"

1995. november 16.

Baráti szeretettel köszöntelek
dr. Szij Rezső

P. Horváth László

KARCOK

1. Ősz van. amikor felszáll a köd, felragyognak még a szerelem szigetei.

2. Kitárt karokkal nekifeszül a hullámoknak. Mintha fel akarná tartóztatni Őket.

3. A CSODA a vízen jár és fényes igéket vet a fénylő felszín barázdáiba. A halászok pedig morgolódnak, hogy mi a fészkes fenét keres itt. Még elzavarja a halakat. Legalább segítene húzni a hálót, hogy valami haszna legyen.

(A Szerző most megjelent Álmok a piacon című kötetéből.)

Dr. Soós Imre

AZ ISENHEIMI OLTÁR ÉS MAGYAR VÁLTOZATA

A festészet rajongóinak zarándokhelye – így nevezi a franciaországi útikalauz az elzászi Colmar város domonkosrendi kolostorát, melyben jelenleg a világhírű Unterlinden Múzeum található. A túristák ezreit vonzza ide, a "hársfák alatti" épületbe, az Isenheimi szárnyasoltár, egy sokáig ismeretlennek tartott mester alkotása. Csak a múlt század végén tisztázták a szakértők, hogy Mathias Grünewald alkotta ezt a több táblából álló szárnyasoltárt, melynek képe azóta számos művészeti kiadványban megtalálható. Legtöbbször a Krisztus keresztrefeszítését ábrázoló részét reprodukálják, mely művészeti értékei miatt önmagában is méltán vonzza a művészetbarátokat.

A budapestiek szerencséje, hogy e remekmű látására nem kell Colmarba utazniuk. A Golgota-jelenet művészi másolata ugyanis egy fővárosi templomban megtekinthető. E kép nem mindennapi keletkezés-történetét kívánja írásunk ismertetni, előbb azonban szólnunk kell magáról az oltárról is.

Az Uniterlinden Múzeumban számos régi elzászi festő alkotását őrzik. Grünewald szárnyasoltárát az egykori kápolnába lépve pillantja meg a látogató. Festője életéről keveset tudunk. Igazi neve Nithart volt. Születésének, halálának évét szinte minden forrásmunka másképp közli. Az ötkötetes magyar Művészeti Lexikon szerint Aschaffenburgban született 1470-ben és 1529-ben halt meg Halléban. Európa későközépkori festészetének egyik csúcspontját jelentő szárnyasoltárát 1512 és 1516 között festette meg a Colmar közelében fekvő Isenheim antonita kolostora számára.

A szárnyasoltár a gótikus korban kifejlődött oltárforma, melyen a szárnyak nyitása vagy csukása útján különböző képsorok alakíthatók ki, az egyházi szertartás céljainak megfelelően. Az isenheimi oltár itt bemutatott képe a húsvéti ünnepeket megelőző időszakban szokásos, zárt állapotot mutatja. Ebben Krisztus kereszthalála jelenti az események csúcspontját. Az oltárszárnyak kinyitásával Jézus életének más mozzanatait tudták a hívek elé idézni. Így az év nagy részében az Angyali üdvözlet - Születés - Feltámadás c. képekből álló kompozíció volt látható. Az antonita szerzetesek védőszentje, Remete Szent Antal ünnepe körüli napokban az oltár a harmadik változatát, a szent életéből vett jeleneteket mutatta.

Képünkön, az oltár középpontjában , a keresztrefeszített Krisztus kínoktól meggyötört alakja látható. Tőle jobbra Keresztelő Szent János áll rendíthetetlen nyugalommal. Bal kezében könyvet tart, jobbjának megnövelt méretű mutatóujja Jézus felé irányul. A túloldalon merőben ellentétes érzelmek megnyilvánulása látható. A térdelő Bűnbánó Magdolna zokogva emeli magasba összekulcsolt kezét. A fájdalomtól elalélt Máriát János apostol öleli át gyengéden, megvédve az eleséstől. A 269x307 cm méretű kettős képtáblán az alakok aránya jelzi jelentőségüket: Krisztus és János nagyobb, Magdolna kisebb méretben szerepel.

Az oltárszárnyakon balra Szent Sebestyén, jobbra a festményt megrendelő szerzetesek védőszentje, Remete Szent Antal egészalakos képe látható. Alul az ívesen hajló predella a sírbatételt ábrázolja.

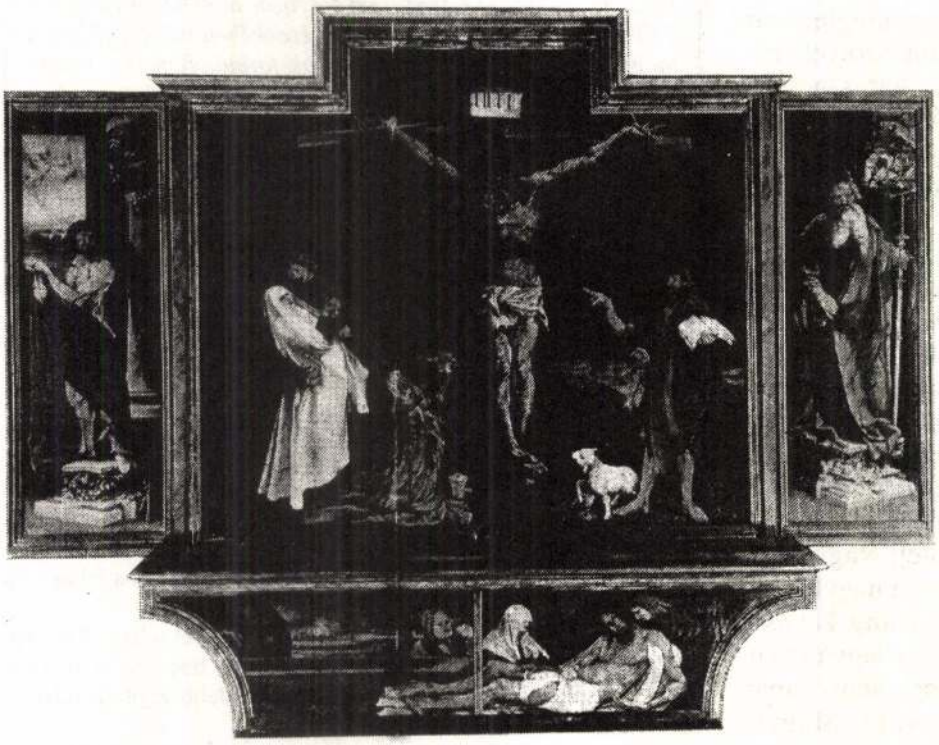

Mathias Grünewald: Isenheimi szárnyasoltár

Az isenheimi oltár művészi értékeit sokan, sokféleképpen méltatták már. Az idézett művészeti lexikon kiemeli kompozíciójának változatos gazdagságát, a megjelenítés merészségét és expresszív pátoszát. A mű előadásmódjának lendületével szinte a rembrandti magasságokat éri el. (A kor érzékeltetésére megemlítjük, hogy a képeket Grünewald közel száz évvel Rembrandt születése előtt festette . Magyar földön ebben az időben zajlott le a Dózsa féle parasztfelkelés és a török seregek már Európa meghódítására készülődtek.)

A világhírű elzászi oltárkép másolata a főváros XVII. kerületében, a rákoskeresztúri evangélikus főtemplomban látható. Ez a vidék, a Rákos patak mente, a törökök kiűzése utáni időben népesült be újra: német, szlovák és magyar betelepülőkkel. A jövevények között nagy számmal voltak evangélikus hívek, akik 1783-ban megépítették első iskolájukat, majd 1800-ban első templomukat is.

A Pesti út 111. szám alatti mai templomuk alapkövét 1941-ben rakták le. Felavatása 1943. november 14-én történt, néhai dr. Kósa Pál lelkész szolgálata idején. A negyven éven át haláláig itt működött lelkipásztor fiatal korában járt Colmar-ban. Az oltár látása reá olyan hatást gyakorolt, hogy az épülő templomba az ottani Golgota-jelenetet kívánta megfestetni. A feladatra szerencsés választásával Csáki-Maronyák József festőművészt, egykor Rudnay növendéket kérte fel. A harmincas éveiben járó művész ekkorra már beutazta Európát és a honi piktúra sokat ígérő tehetségeként tartotta őt számon a közvélemény. A kép megfestésére a személyes élmény alapján, jó reprodukciók felhasználásával a Százados úti művésztelep egyik műtermében került sor.

Méreteire nézve kissé nagyobb az eredetinél. Felső részen nem szögletes, hanem félköríves keretben végződik, ahogy azt a templom belső tere megkívánta. Semmiképpen sem tekinthető másolatnak, hanem az eredeti mű szellemében fogant, önálló műalkotásnak. Az ünnepélyes avatásra elkészült vászonkép azóta is ihletett módon idézi - hazánkban egyedülálló alkotásként - Mathias Grünewald remekművét, egyben becses emléke a most 85 éves Csáki-Maronyák mester átélőképességének, képalkotó tehetségének is.

A főváros ma még kevesek által ismert festészeti remekművének történetéről e sorok írója akkor értesült, amikor a Nemzeti Galéria Baráti Körének tagjai a főtemplom helyiségein végigkalauzolta az egykori templomépítő lelkipásztor fia, Kósa László mostani lelkész. Tőle tudtuk meg azt is, hogy az érdeklődők megtekinthetik a képet a lelkészeti hivatal nyitvatartási ideje alatt, hétfőtől péntekig 9 és 13 óra között.

A magyar múzeumokban az elzászi mester egyetlen alkotása sem látható, ezért a rákoskeresztúri Golgota az ő művészetének, egyben múltunknak és kultúránknak becses emléke. Megismerése nemcsak ritka művészeti élményt jelent, hanem ezzel újabb lépést teszünk "Magyarország felfedezése" útján.

Régi magyar élet:

Hires magyar ötvösmesterek, drágakőcsiszolók és takácsok a XV-ik században

Zsigmond király oltárteritője — Müvészi csattok, ékszerek és drazsoárok A Dsami mecset, a Janicsár muzeum, a Szeráj kincstár régi magyar mükincsei

A római Sta Maria di Campo Marzio hires kolostorának márványporticusában, a sziriai, babiloni, libánoni cédrusfaragók egyházi szobormaradványai, a germánok, frankok, iberek, britek császárainak évszázadok során felhalmozódott ajándékai között, egy 300 cm. hosszu és 200 cm. széles oltárteritőt és egy aranyból való kelyhet, a XII. századbeli Remigius-kehely mását is sokáig őrizték, amig az idő — évszázadokon át elvégezvén titokzatos munkáját — összetarthatatlan rostokká nem őrölte az oltárteritőre rávarrott finom gyöngy- és aranyhimek alapanyagát.

A kelyhet Zsigmond magyar király 1433 május 31-én, pünkösd napján, római császárrá koronáztatása alkalmával ajándékozta Eugen pápának, az oltárteritőt két évvel később Szent Péter templomának.

Gyönyörü tavasz járta ekkor Itáliában. Madónia földjén, az ó-kor Eryxén virágzottak a gesztenyefák s a távolban szelid hajlatu ivekben kéklett Palermo, az idegen vitorlák kikötője. Trapáni tartományának gyönyörü rétjeire aranymarokkal szórta szineit a nap s a Pelorumtól a Passaro csucsáig, ahol valamikor Theodorik, a gótok hatalmas császára uralkodott, szikrázó sugárkévék ragyogták be az eget. A lángoló tavasznak ebben a dus, nagyáldásu pompájában jelent meg először Szent Péter templomának érckapujánál a világ előtt, fején a római császári koronával Zsigmond, magyar király . . . És megmámorosodva a ráradó fénytől, a diadal csodálatos zengésü szineitől, fogadalmat tett, hogy Szent Péter templomának oltárára olyan teritőt készittet, mely *„hüségesen sugározza vissza évszázadok multján is koronáztatása káprázlató szépségü napját"*.

Következő évfordulóskor már nagyhirü keleti ötvösmesterek, korozméniai selyemfonók, amur-hajlati gyöngykőcsiszolók, kiovai prémkalmárok érkeztek Zsigmond budai udvarába. Megkezdődött a munka és *„a téli időt követő első holdtéltére"* készen is volt a 10.000 aranyra becsült világraszóló remekmü.

Ragyogó itáliai tájat ábrázolt az oltárteritő középső része. Az ég kékje selyemre füzött, gombostütök kicsinységü topáz gyöngysorokból, a fák lombjai áttetsző finomságura csiszolt smaragd- és vezuviánkölemezekből volt a teritőre hímezve. A napot hajszálvékony aranysugarakba foglalt kerekre formált, szinesen izzó tallérnagyságu gyémánt ábrázolta s alatta a németalföldi mesterek csodálatos alkotása: arany-, ezüst- és bibor-himből a római császári korona. A halvány rózsaszinü rajnai kovától az égő-vörös karneolig a drágakövek minden szine és a müvészi csiszolás minden raffinált formája ott pompázott a XV-ik század e fantasztikus alkotásán.

Régi iró könyve — régi dolgokról

Egy XVIII. századeleji könyvecske, melyet Kerényi István Péter, a „Theológia szent Tudományának serény mivelője" irt „Nevezetes Templomi Ornamentumok és Azon Való Böltselkedések" cimmel, a következőképen emlékezik meg a Zsigmond-korabeli oltárteritő-kultuszról:

„Hét városnak vala számlálva Huszonnét oltári aisznek szolgáló terhetője, a' melyekből kilencz a Tsászári Ház birtokát illeté. Valának kezettük az oltári firnámentumtól a földig leérő kamuka szövöttesek, ékes mivüre készült tsillogó kövekkel, valának szín karmazsinból font szönyegvetők, a' mellyeknek közép mezőjén mész fejér selemel a Tsászár Nemes Asszony Felségének oreája vala himbe öltetve, Vala a tsászári cápolnában egy azon korbéli jegyzés szerént három arany bojtos pispeki alkalmatosságra való teritteto, a' melly ama Váradi kevély hirü mester Alkalmánya, akit Márton pápa látott udvarába. — — — — — — — — — — — — — — Az Catholicus Anya Szent Egyház javára szolgála a' Nemes Tsászár ama rendelkezése, hogy minden templomi traktus, szépmivü ruhák, oltári köntösek, világító edények, palástok, himes teritteték felett őrködjék. — — — — Találtaték romló állapotban a Budai Kintses Házban az Egy Ezer és Négyszáz Harmintz Egyedik esztendőből való két nagyobb széles oltár abrosz, a' mellyben aranyyal fogott keszerült gyémántkő koronácskák ékeskedének ama diitső kor miveltsége példázatára".

Müvészi fokra fejlődött ebben a században Magyarországon a drágakőcsiszolás és ekkor virágzott fel az a csodálatos oltárteritőkultusz, amely lassanként valóságos versengéssé szinesedett a püspökségekben. A nagyváradi levéltárban őrzött XV. és XVI. századbeli okiratok szerint a városban kilenc drágakőcsiszoló polgár és hét oltárabroszkészitő férfiszemély lakott, akik, miután *külföldi császári udvaroknak, idegen nemeseknek és más országbeli püspökségeknek is dolgoztak, dus jövedelmükből dupla adót tartoztak fizetni.*

Bikkesi Józsefnek *„A Magyar és Horvát Országi Leg Nevezetesebb Nemzeti Öltözetek Hazai Gyüjteménie"* cimü munkája, melyben *„tiz keserves esztendő munkálkodásának gyümölcsét"* mutatja be az iró *„az ilyes nemü dolgok irányában érdeklődéssel tartozó magyar Rendeknek"* — leirja, hogy Garai László bán (1438) szinbibor vállhajtókájának csattját a budai műhelyben csiszolt gyönyörü rubinok és magyar ötvösmesterek által vert nőfejeket ábrázoló dombormivü tallérok diszitették, melyeken a haj olyan finoman volt kidolgozva, hogy ugy omlott alá, *„mikéntha fris hamu vona"*.

Magyar feltaláló a XV. században

Blum Róbert, a XVIII. század kiváló német történelmi kutatója, a *„Drágakövek történelme"* cimü könyvében kiemeli, hogy egy Bertalan Gáspár nevü *magyar* drágakőcsiszoló mester fedezte fel a XV. században, hogy a rubint és általában a vörös izzásu köveket vörösrézporral lehet a legtökéletesebben és egyenletes csucsokat kapó formákba csiszolni. Bertalan Gáspár azonban nem maradt magyar földön, hanem több magyar takácsesal, selyemfonómesterrel és ötvössel kiszállittattak Murat szultán udvarába és ott ők készitették azokat a káprázatos szépségü, keleti mintáju templomi diszeket, nászfákat, a Bab-i-alie középkori méltóságainak drágakövekkel ékesitett palástjait, kardjait, fegyverdiszeit, ékszereit, melyek az ereklyékben gazdag Dsamimecsetnek, a Janicsár-muzeumnak, a Szeraj-kincstárnak ma is legféltettebb és legnagyobb értékü XV. századbeli emlékei.

Kétségtelen, hogy ezek a magyar mesterek a Keletről és Görögországból idevándorolt és Zsigmond király által letelepitett mesterektől tanultak, de fogékonyságukat e müvészi mesterség iránt leginkább bizonyitja az, hogy *alig pár évtized mulva, már Kelet és Nyugat csodálta a magyar drágakőcsiszolók, takácsok, ötvösök remekeit.*

A lipcsei kalmárok pedig valósággal elárasztották Magyarországot és

„tizszer annyi sulyu aranyrudat adtak a már formába vert aranyért, és öt nehezék durva drágakövet egy nehezéknyi csiszolt drágaköért".

Müvészi magyar könyvtáblák, ékszerek — Borbála királyné drazsoárja

A magyar főnemesek kuriái messzeföldön hiresek voltak dus, nagyértékü, müvészi kincseket őrző kincstáraikról. Dersi Márton, Szepesi Péter, Lévai Cseh Péter fólovászmester, Pálóczi György esztergomi érsek vetélkedtek egymással a szebbnélszebb, értékesebbnél értékesebb magyar mesterek által csiszolt drágakövek, faragványok, oltárabroszok, könyvtáblák megszerzésében. De nemcsak a gyüjtés, hanem az alkotás lázá is hevitette a főnemeseket. Pálóczi György érsek maga tervezte azt a gyönyörü könyvtáblát, melyet Francesco Foscari velencei dogenak ajándékozott. Magyar mesterek müve volt ez a csodálatos „római könyvtábla", melyért cserébe a milanói herceg „öt faragott müvü királyi gályát és hozzá 40 görög rabevezőst kinált". A könyvtábla vékony diófadeszkára vont rózsaszinü irhából készült. Fedelén harmatosan csillogó gyöngykövekből bevésve a Vatikán homlokzata és kristálylemezekre festve a pápa arcképe.

Csáki Miklós erdélyi vajda szinlén *„tulajdon elméjével fundálta ki ama tsudálatos tigrisszemü ásiai kövekből ékesittetett gyürit, melyér' tserébe 30.000 arany megkimélése okáért' egy szakasz foglyot váltott vissza az o'ahok fejedelme kezéből"*. Tehát csupán a gyürü tervezése volt a Csáki Miklós vajdáé, a munkát magyar ötvösmester és drágakőcsiszoló végezte, ami kitünik azon egykoru feljegyzésből, mely szerint a vajda a kinestára számára dolgozó mestereknek elengedte az adót és családjaik a vajda földjén szabadon gazdálkodhattak.

A müvészi kivitelü drazsoár (francia cukorkaszelence) eredete is a XV. századbeli magyar ötvösöktől és ragyogó diszitése magyar drágakőfaragóktól ered. A Zsigmond király udvarában sürün megforduló francia követek vitték hazájukba a drágakövekkel és arany ornamentikával ékeskedő drazsoárok divatját. Az az aranyból vert drazsoár, melyet Borbála királyné küldött a francia királynénak ajándékba menyegzője alkalmából, ugy ragyogott a sok drágakőtől, hogy a francia udvar egész hónapon át csak ezt a drazsoárt csodálta.

Ma a párisi Louvre-ban, a bécsi Kunsthistorisches Museumban, a müncheni Schatzkammerben, a londoni Victoria and Albert Museumban, a firenzei Bargello-palotában, a madridi Escorialban, a római Vatikánban, a velencei Szent Márk-templomban, a moszkvai Kremlben, a konstantinápolyi Topkapu-szerájban, a Dsami mecsetben, a Janicsár muzeumban, a Szeraj kincstárban, a Kairói Arab Museumban, a Tunisi Bardo-palotában, a Rabati Dar-el-Mahzen-palotában, a Fez-i Nejjarin-palotában, a Tlemcen-i Mexuar-palotában, a Granadai Alhambrában, a Cordovai Mezquitában, a Sevillai Alcazarban, a Toledói Alcazarban, a C

val, csodálat és irigység tárgya volt a párisi főuri világban.

Stilus, forma, az anyag megválasztása, uj anyagok felismerése, eredetiségre való törekvés és tiszta, csillogó művészet jellemzi a XV. század e fellendült drágakö- és oltárteritőkultuszát, mely Mátyás király uralkodása alatt még inkább szinesedett, erősödött s a nagy renerzánsz hatása alatt magyaros formákra törekedett. A Nemzeti Muzeum gyüjteménye s a magántulajdonban levő darabok élesen rávilágitanak ennek a kornak, de különösen a következő századnak művészi törekvéseire.

Aztán egyszerre ez a kultusz a XV. század végén elhanyatlott s a XVII. században végképen elmerült. S ekkor tünt az fel Olaszországban, ragyogó csodáit produkálva az ötvösművészetnek.

Mados György

KÜLFÖLDI IRODALOM

The long passage

(A hosszu ut. Irta Stewart-Edward White)

A *Wild West* romantikáját, a *Wild Nord* romantikája váltotta fel Amerikában. Azoknak a roppant zónáknak, amelyek a Hudson öböltől a Sarkvidékig s Alaszka félsziget felé a Behring-szorosig terjednek, még mindig egészen vad törvényen kivül álló életük van. Indián törzsek merész vadászati, minden viszontagsággal dacolni tudó, rettenthetetlen, vas izmu és acél idegzetü európai cserkészők járják az irdatlan őserdőket, a rohanó sodru folyók partjait, a sivatag hómezőket. Prémvadászok ezek, akik szüntelen küzdelemben élnek a természet gigászi erőivel, az arktikus tél megsemmisitő hatalmával, az őserdő fenevadaival, a farkas csordákkal és a rettenetes barlangi medvével, s az ellenséges vadászokkal sőt olyan titkos hatalmakkal is, amelyek a mai civilizált törvények ellenére megőrizték ősi, kegyetlen szokásaik és kiváltságaik rejtelmes erejét.

A Cooper Bőrharisnya-történetek örök emléket állitottak az első gyarmatositást minden robusztus, primitiv szépségü költészetének. A ma Cooperjei talán azok az irók lesznek, akik ennek a vad északnak költészetéből meritenek ihletet. Az örökös szerelmi intrikák és hágyadt szentimentálizmus unalmába csömörlött lélek örömmel kap ezeken a friss, ujszerü irásokon, amelyek visszavezetik az ősi, még emberi láb sem tapodta természethez, amelyek az ember és az emberfeletti erők, a felzaklatott, neki szabadult elemek szilaj tusáit éneklik meg a legtökéletesebb szépségü, szüzi érintetlenségü tájak monumentális dekorációi közt. Ezek a kvalitások biztositottak olyan rendkivüli sikert a különben is népszerü Jack *London* kis regényének, *A vadon szavának*, amely egy alaszkai kutya megható történetét mondja el. Ezek tették olyan közismertté James Oliver *Curwood* regényeit, amelyek ugyancsak Canada legészakibb régióinak kalandos, küzdelmes életéből veszik tárgyukat. A két amerikai iróhoz most egy harmadik is csatlakozik, Stewart-Edward *White*, akinek neve teljesen ismeretlen még a mi olvasó közönségünk előtt s a Nemzeti Ujság először ismerteti most egyik nemrégiben megjelent regényének kapcsán, melynek cime *The long paassage*.

A hosszu ut egy félelmes legenda, amelyről babonás félelemmel suttognak a Hudson vad vidékein. Olyan hosszu ez az ut, hogy aki elindul rajta, sohasem ér a végére. De vissza sem tud fordulni soha. Erről az útról még senki sem tért vissza. Aki elindult rajta, az eltünik. Emléke kivesz a köztudatból s nyoma sem marad, mert enyésző testét elemésztik az erdei fenevadak, málló csontjait elporlasztja az idő, szanaszét szórják a szilaj szelek. Egy hatalmas prémvadásztársaság uralkodik az Abitibi folyó környékén. Indiánus vadászai, ügynökei hatalmas területeket hálóznak be, amelyre a gyarmatositás első időszakában kizárólagos jogot kapott a Társaság nehéz kiváltságokkal megerősitve. Ezek a kiváltságok rég hatályukat vesztették, de a Társaság vaskezü főnökei szigoruan őrködnek arra, hogy idegen be ne juthasson területükre s ha egy-egy szabad vadász a tiltott földre bemerészkedik, azt nyomatékosan figyelmeztetik a veszedelmekre, amellyel ez a vállalkozás jár s ha még sem tágit, elküldik a *hosszu utra*.

Mikor a regény játszik, éppen Galen Albret a Társaság Abitibi állomásának főnöke. Kemény, kérlelhetetlen, kalandos erdei életben kicserzett ember, aki féltékenyen vigyáz a Társaság érdekeire. Ez a Galen Albret elfogat egy Ned Trent nevü fiatal vadászt, egy szabad cserkészőt, aki minden figyelmeztetés ellenére következetesen bemerészkedik a Társaság területeire. Hiába Galen Albret minden fenyegetése, Ned Trent nem akar tágitani, a főnök kimondja hát rá a néma ítéletet. Ned Trent tudja, hogy el kell indulnia a hosszu utra és a telep lakói is tudják. A főnök kiadta a szigoru parancsot, hogy senki ne merészeljen fegyvert és töltényt adni az elitéltnek és Ned Trent tisztában van vele, hogy fegyver nélkül, egy maroknyi élelemmel kell megkezdenie a vándorlást és a háta mögött nesztelenül, láthatatlanul surranó őrszemek vigyázzák a pillantot, mikor a kimerüléstől tehetetlenül összeroskad.

Ned Trent veszve van. De Virginia, a főnök leánya, aki szintén meghallja a szállongó hireket és kifürkészi, milyen sors vár a rokonszenves fiatalemberre, végtelen szánalomra, majd szerelemre gyulad iránta s hogy apja bünét jóvátegye, a tilalom ellenére tulajdon karabélyát adja oda Ned Trentnek s éjszaka maga viszi át csolnakon a tulsó partra, hogy üldözői nyomát veszitsék.

Ned Trent már menekülhetne, de nem tud bucsu nélkül megválni a leánytól, akit szintén elszomorit a válás keserüsége. Közben Galen Albret őrszemei észre veszik a szökést, rátörnek Ned Trentre, aki önként kezükbe adja magát, csakhogy Virginia közben menekülhessen.

Drámai erejü, izgalmas feszültségü vita kezdődik most Ned Trent és Galen Albret közt. Ned Trent nem vallja be, kitől kapta a fegyvert. Az ingerült főnök revolverével akarja a vallomást kicsikarni, ekkor azonban közbeveti magát Virginia és bevallja, hogy ő adta a fegyvert és ő akarta elősegiteni a szökést, mert szerelmes apja legnagyobb ellenségébe.

A kemény vadász szive azonban csak akkor kezd meglágyulni, mikor Virginia a kiállott izgalmak következtében elájul és életlenül hever apja lábainál. Közben a főnök megtalálja Ned Trent okszidált ezüst gyufatartóját, amelyen egy ismerős nevet pillant meg. Egy régi vadász társának a neve ez, akit ő üldözött el a Társaságtól és küldött el később mint szabad vadászt a hosszu utra, mert féltékeny volt rá és csak akkor tudta meg, hogy féltékenysége alaptalan, mikor már késő volt. Meg tudja aztán, hogy Ned Trent, akire szintén ugyanez a sors vár, fia régi vadásztársának, s azért járt olyan makacsul a Társaság területére, mert apja titokzatos halálának akart nyomára jönni.

Galen Albret szivébe végtelen megbánás költözik. Töredelmesen bevallja Ned Trentnek, hogy ő pusztitotta el az apját, mert hamis vádaskodások alapján féltékeny volt rá és Ned Trent bocsánatát kéri. Ned Trent meg is bocsátott neki Virginia kedvéért, akit apja mindjárt el is jegyez a szabad vadásszal, aki beáll apja helyére a Társaság szolgálatába.

A regény kalandos, érdekfeszitő történet. De ezt az izgalmas lirát át meg átszövi egy gyönyörü szerelmi idill finom meleg lirája. Virginia tiszta, nemes gyönyörü nőalak, aminőt csak amerikai irók tudnak tervezni. Valami középfajta Longfellow és Poe nőalakjai között. Ez a gyönyörü leányszerelem csendit rímeket a vad rengetegek kietlen szimfóniájában, mig a hosszu ut titokzatos iszonya a balladai refrén kisértetességével tér vissza a drámai erejü fejezetek után.

K

Mende – monda

A Kisfaludy-Társaság legutóbbi gyülésén, amelyen az uj tagokat választották, a leadott szavazócédulák közül egyik üres volt. Az üres lap nagy zavart keltett, mert az abszolut többséghez éppen az az egy szavazat hiányzott. Sokáig vitatkoztak, vajjon elrendeljék e az uj szavazást, végre Bánffy Miklós gróf döntötte el a vitát:

— A Kisfaludy-Társaságnak — mondta — csak iró lehet a tagja. Aki iró, annak le kell tudni irni egy nevet. Ennek a cédulának a tulajdonosa pedig nem irt. Aki nem tud irni, annak a szavazatát a Kisfaludy-Társaságban nem lehet figyelembe venni.

A társaság tagjai harsány derültséggel fogadták ezt a megoldást és ezzel véget is ért a vita.

*

Harsányi Zsolt a napokban töprengve ment az utcán. Egy barátja találkozott vele, kinek feltüntek a komor ráncok a kitünő iró homlokán. Meg is kérdezte tőle, mi baja.

— Rettenetes dilemmában vagyok — mondta Harsányi kétségbeesve. — B. Jánosné ma felhivott telefonon és meghivott vacsorára.

— Ennyi az egész?

— Várj csak, most jön a java a bajnak. B. Jani: barátom, de most Párisban van. Viszont háromszor nősült és igy két elvált felesége is van és én most nem is tudom voltaképpen, hogy hova vagyok hivatalos vacsorára. Megkérdezni azonban nem kérdezhetem meg egyiket sem, hogy ő hivott-e meg, mert hátha éppen rossz helyen kopogtatok.

— Ez tényleg fogas kérdés, hát mit fogsz csinálni?

Harsányi komoran nézett maga elé és szomoruan sóhajtott:

— Nem tudom, nem tudom.

Aztán hirtelen homlokára ütött és arca széles mosolyra derült.

— Hopp, megvan! Lemondok mind a háromnak.

LIPTON'S TEA
világhirü

Hires bünperek:

Babits Józsi, a „nevezetes gonosztévő"

Deák Ferenc védőbeszéde a halálbüntetésről

Irta: ZSOLDOS BENŐ,
budapesti kir. büntetőtörvényszéki biró

Ennek a bünpernek, — melyben közel száz évvel ezelőtt tartották meg a főtárgyalást roppant érdeklődés mellett Zalaegerszegen, a rablógyilkossággal vádolt „vasban álló Babits József rabszemély" és társai ellen, — mindenekfelett az adja meg az átlagos bünperek fölé emelő nevezetességét, hogy a cimünkben is emlitett haramia védelmében nem kisebb ember mondotta a *védőbeszédet*, mint a haza bölcse: *Deák* Ferenc, akkoriban nemes Zala vármegyének tiszti ügyésze, aki akkor, még mint huszonhat éves fiatal ember, tüneményes életpályájának éppen a kezdetén állott s nagy eredményeket várt ettől a védői szereplésétől. A többszörös gyilkost azonban természetesen még a Deák Ferenc hatalmas érvekkel körülépitett szónoki előadása sem menthette meg az akasztófától . . .

*

Száz esztendővel ezelőtt, a mult század huszas éveiben az egész szép Dunántult végig rabolták, fosztogatták a tisztességes munkát csökönyösen kerülő, minden rosszra elszánt „szegénylegények". A jó ég tudná azt megmondani, honnan és hogyan verődtek össze mindenfelől ezek a közös haszonra és közös sorsra berendezkedett rablóbandák, a közigazgatásnak és igazságszolgáltatásnak állandó rémei, amelyeknek sok tagja hosszu ideig ki tudta kerülni, hogy megérdemelt büntetését elvegye. Az érdekes, de egyben akkori személy- és vagyonbiztonsági állapotainkra felettébb szomoru világot vető betyárromantikának nem egy „hőse" körül idővel egész irodalom keletkezett s a népköltészetnek több, ma is élő remeke köszönheti világrajöttét ennek a haramiázó, letünt korszaknak.

Ime, itt van a *Babits* Józsi esete. Egy Istentől és emberektől elrugaszkodott, teljességgel analfabéta, tagbaszakadt subanc, akit temperamentuma és életkörülményei egyenesen arra predesztikáltak, hogy betyár legyen belőle, még pedig a javából való. Távolról sem olyan „talentumos" és nagystilü ez a petesházai születésü parasztlegény, mint hirhedt kollegái: Sobri Jóska, Savanyu Józsi, vagy akár — Rózsa Sándor, — de azért meg kell adni, hogy ő is megtette ám a magáét derekasan a saját szakmájában s bizony elég sok embervér tapadt a kezére, amig nemes Zala vármegye igazságos birái törvényt tudtak ülni fölötte.

Mikor nagyuchezen hurokra került: a legváltozatosabb bünesetkmények egész sorozata állt már előtte, melyekről mind egyszerre kellett számot adnia. Az igaz, hogy „*becsületes*" betyár volt, legsulyosabb bünesetkményeit „*önként és erőltetés nélkül*" beismerte, sőt valamennyi tettestársát is sorjában megnevezte.

Legelőször akkor esett bünbe, mikor Becsehelyen, mint gulyás-bojtár, meghitt cimborságba keveredett a rovott multu Tóth János csikóssal, akinek bojtárjával, Fehér Józsival lopni mentek az Aligvárimajorba. Igen ám, csakhogy a majorsági cselédek szemfülesebbek voltak, rajtuk ütöttek, — amely inzultusért Babits Jóska ugy vett magának elégtételt, hogy pisztolyával a saját és társa védelmében két cselédet rövidesen a másvilágra küldött. Sulyos börtönbüntetést kapott érte, de fogságából leleményes módon mihamar megszökött s most már nem lévén bátorsága a nyilvánosság előtt mutatkozni: bujdosó csavargó lett belőle, mig aztán a jeles *Strobl* Józsi kanászbojtár a haramiák dicső céhébe fel nem avatta. Amit aztán azzal igyekezett megpecsételni, hogy eme Strobl Józsi és egy *Kovács* Ferkó nevezetü csavargó társaságában Selyem Bódi odavaló gazdálkodó embert kirabolta és kegyetlenül meggyilkolta.

Babits Józsi most már nem állott meg ennyinél. Egy ravaszul megszervezett rablóbanda élén, melynek főbb tagjai közül a most emlitett két kitünő férfiun kivül *Fülöp* Jakab, *Kertész* Józsi, *Nagy* Jancsi, *Takács* Miska, *Toldi* Józsi, *Király* Jancsi és *Radics* Jóska ismeretesek: egymásután követte el a legagyafurtabb tervek szerint végrehajtott rablásokat s ahol eröteljesebb ellentállásra talált: az emberöléstől sem húzódozott.

Mikor aztán 1829-ben sikerült neki és hirhedt társainak Sümegen is egy nagyobbszabásu rablógyilkosságot elkövetnie: Zala vármegye összes pandurjai megindították a hajszát ellenük. Legelőször Babits Józsi került horogra és mert ő az összes cimboráit megnevezte, azok is szép szerével hamarosan a vármegye foglyaivá lettek.

Ebben a nagyarányu bünperben 1829 szeptember 10-én volt a nagy főtárgyalás Zalaegerszegen. Babits Józsi, a fővádlott, a „felperes tiszti ügyész" által fejére olvasott büneselekmények javarészét beismerte. Az ő sulyosan terhelő vallomása után aztán a többi bünös sem tudott többé tagadni.

Deák Ferenc tiszti ügyész nagyobbszabásu védőbeszédet mondott a Babits Józsi érdekében. Nagyon szépek és megszivlelendők az itélőbiró hivatásáról mondott eme szavai: „*Nálunk a biró nem vak eszköze a törvény szavainak, hanem érezve és gondolkodva itélő teljesitője azoknak*". — Beszéde végén „nem föloldoztatást kiváu, mert ezt óhajtani vakmerő képtelenség volna, hanem csak oda járul kérelme, hogy a törvénynek kemény rendelése által kiszabott halál helyett, ideig tartó bármely nehéz büntetés rendeltessék".

Erre következett a törvényszéknek valóban sulyos itélete:

„*Babits* Józsi nevezetes gonosztévő ellen a tiszti ügyész által felsorolt vádbeli minden pontok a leguagyobb világossággal megbizonyittatván, *a részére beiktatott jeles védelem által büneinek sulya semmit sem gyöngittetvén*, mint egy rablásait rablással, dulásait dulással, utonállásait utonállásokkal, undok gyilkosságait még kegyetlenebbekkel tetéző ember kora első zsengéjétől fogva egész befogatásáig, hol egyik, hol másik rablótársaság fővezére, mint embertársai iránt épen semmi szánakozást nem ismerő, soha jobbulást nem igérő, leggonoszabb gyilkos, utonálló és rabló, maga megérdemlett büntetésére, másoknak pedig rettentő példájára *az emberiség közül kerékben törés által, ugy hogy előbb lábai, azután vérengző kezei zuzattatván össze, végre a mellén teendő halálos ütéssel kitörölteini birói képen rendeltetik*".

A többi vádlottak is arányosan megfelelő szigoru büntetést kaptak.

Deák Ferenc természetesen megfelelhezte a törvényszék példát mutató itéletét. A királyi itélőtábla a halálbüntetést a kerékbetörés helyett *pallos* által való kivégzésre változtatta, a kir. Curia pedig végérvényesen *akasztófán* rendelte végrehajtani a halálos itéletet. Ezt még ugyanabban az évben végre is hajtották.

Érdemes itt feljegyeznünk Deák Ferencnek ama szavait, melyeket védőbeszédében hangoztatott a halálbüntetésről:

„A halálos büntetésnek célja nem boszuállás, mert a bosszuállás kegyetlen indulat, ilyen indulatot pedig *az igazság kiszolgáltatásának ismerni nem szabad*. De elégtételt sem szerez a halálos büntetés, mert a meggyilkolt polgárok életét semmi büntetés, semmi kegyetlenség vissza nem adja többé a köz társaságnak. Csak olyan gonoszokat kell tehát halálos büntetésekkel kiirtani, kiknek megmaradása több kárt okozna a közjónak, mint amit az egy polgárnak elottott életében vesztheti; de ahol a bünös megtérni készül, ahol alapos reménység lehet jobbulásához, ott szebb és felségesebb, a köjóra hasznosabb, s talán ezért igazságosabb is az életet megtartó kegyelem, mint a halálos törvénynek pontos teljesitése".

Ügyvédjelöltek! Jogászok!
Államszámvitelesek!
Előkészités. Jegyzetkölcsönzés. Felvilágositás. Vidékieknek legujabban átdolgozott jegyzeteinket előre kiküldjük.
Szontagh Szeminárium Budapest, IV., Váci-utca 51.

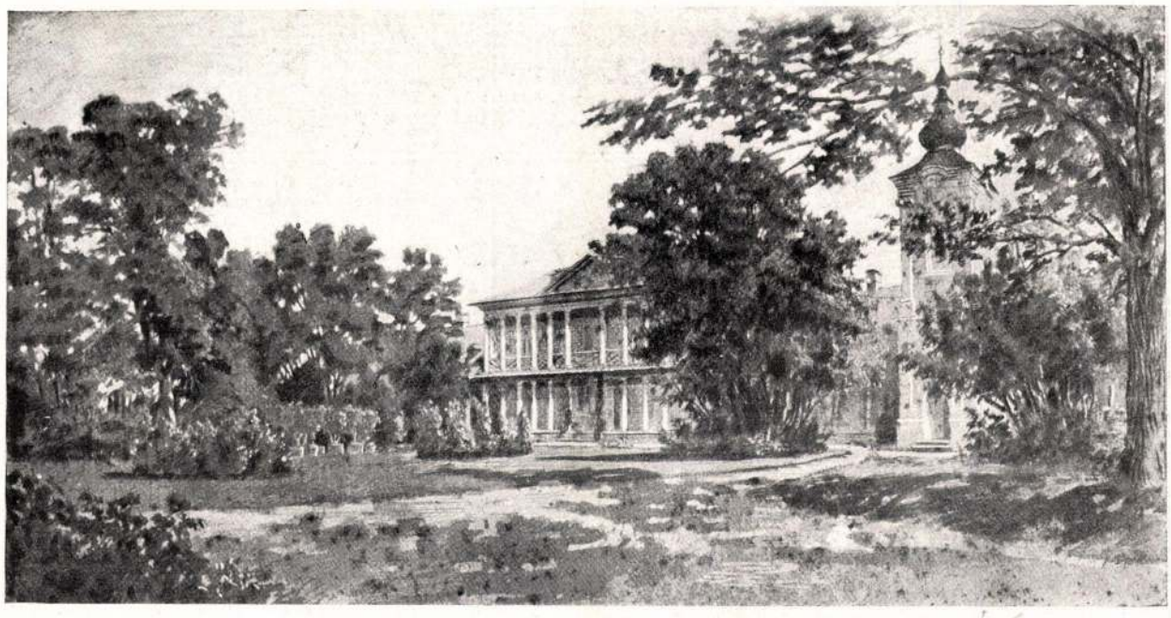

A CSÁKIGORBÓI KASTÉLY AZ UDVAR FELŐL, AZ 1870-ES ÉVEK VÉGÉN.
Melka V. vizfestménye. Gr. Bethlen Györgyné tulajdonában.

bak: a Louvreban látható Franklin, Buffon, Diderot és Aubert abbé; a párisi Théâtre Français előcsarnokában az egészen élethü Molière mell- és Voltaire ülő helyzetben levő hires szobra, melyek a francia müvészetnek maig is a legismertebb müveit alkotják. Nevezetesek a párisi École des Beaux Artesban Rousseau és XV! Lajos, a párisi André-gyüjteményben Gluck, a zeneszerző, a versaillesi muzeumban Mirabeau, Duquesnoy, XVI. Lajos; a richmondi capitoliumon levő Washington szobra és hires a szentpétervári Eremitageban D ana bronzsobra, mely nyulánk elegánciájával épen ugy emlékeztet a klasszikus, mint a modern korszak francia mestereire. Életet sugároz Cicero szobra abban a helyzetben, amint Catilinat kiutasitja a tanácsból.

Müveiben a rokoko-stilus minden jelessége megtalálható, a természetesség és a lélektani jellemzés már a XIX. század francia szobrászatát készíti elő. Ha Houdon sok kiváló alkotása nem lenne egyéb, csakis a kézügyességnek csodája, nem tehetnénk mást szobrainak szemléleténél, mint amit a Louvre csendjében teszünk a remekmüvek megtekintésénél: látnók korának nagy alakjait, akik eszmék kiváló hordozói és mozgalmak irányitói voltak. De ezek a szobrok, mellszobrok többet foglalnak magukba: megmutatják az emberek jellemébe behatoló psychologust.

Mig a történelmi szerepet betöltő eme nagyságok a legkiválóbb müvészek festményein többnyire komorak, esetleg csillogó pathosszal teljesek, vagy épen erőtlenek — igazi élet-valójukban csak ritkán jelennek meg előttünk — addig a Houdon alkotásai a bensőnek. a jellemnek igazi revelációi. Elénk állitják magát az embert igazi elet-mivoltában és még valamit: az egyéniségnek egy-egy karakterisztikus vonását. Látjuk — igy ir szobrairól Mauclair — Voltaire iszonyu, de annyira jellegzetes mosolyában a tudományba vetett merész erő fölényét: Rousseauban a heves humoristát, ki bámulatos következetességgel tudja elpalástolni tréfáit; Diderotnál a szemek lángját és a beszédes ajkakat. Látjuk Franklin jószivüségét, Mirabeau tevékenységét, Washington nyugodtságát.

„Az ihlet perceiben — irja Houdonról egy jeles müvészettörténeti iró — ugy tünt fel, mintha nem élne, nem lélegzene, nem nézne semerre, még csak örömei és belső küzdelmei sem volnának, csak azért, hogy belelehelve lelkének, müvészetének egész valóját a szobrokba s igy örök életet adjon azoknak az embereknek, akik a világban nagy feltünést keltettek."

A centennárium alkalmából monumentális diszmüvet adtak ki két kötetben, amely 110 heliogravur képmásban hozza a mester legkiválóbb alkotásait. A cimlapot Houdon arcképével Ouvré metszette, A mü diszitő munkáját XVIII. századbeli motivumok alapján Courtois végezte; az előszót pedig Mauclair Kamil irta. A magyarázó szöveget a mühöz Georges Giacomotti irta, aki egy egész életet szentelt a mester müveinek tanulmányozására.

KENDE J.

A csákigorbói kastély

Csákigorbóról 1838-ban azt irta *Hodor* Károly, Erdély legrégibb vármegye-történetirója, hogy ha Rousseau élne, akkor ebben a világ zajától félreeső, természeti szépségek közé rejtőzött faluban megtalálhatná képzelete Ermenonvillejét: azt a magány-falut, ahol az őstermészet romlatlanságáért sóvárgó lélek zavartalanul élhetne a Rousseau-féle életcéloknak.

Ehhez azonban előbb Csákigorbót magát kell megkeresni.

Arra fekszik, ahol a Szamos Zsibó előtt megteszi azt a nagy kanyarodást. amiért a régiek a XVI. században *Visszafolyónak* is nevezték. Csákigorbónak itt. e kanyarodóban, *Szurduk* a vasuti állomása. Erre Désen át a Szamosvölgy-útvonalán Kolozsvártól 127 kilométer. De van rövidebb útja is Ez Válaszúton alól tér be a kis Szamos mellől s Szurduknál torkollik újra a Szamosvölgybe. Ezen a távolság Kendilónán, Páncélcsehen át Kolozsvártól Csákigorbóig már csak 75 kilométer.

A két út közül a szamosmenti a szebb. Különösen Désen alól a szép havasalji tájak, az erdőkből kibukkanó homok-kősziklák és a kanyargó folyó festői völgye, ritka tájszépségeket nyujtanak. Szurduknál azután a Szamosvölgy köhegylépcsője egyik végfokán a Jósika bárók kriptája alatt, befordul az út délkeletre, egy bájos, kis erdős mellékvölgybe s 12 kilométer nagyon szép utazás után egyszerre Csákigorbó áll előttünk. Benzinmalom, emeletes járásbiróság, pretori hiva-

Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1928. III. évf. 10 sz.

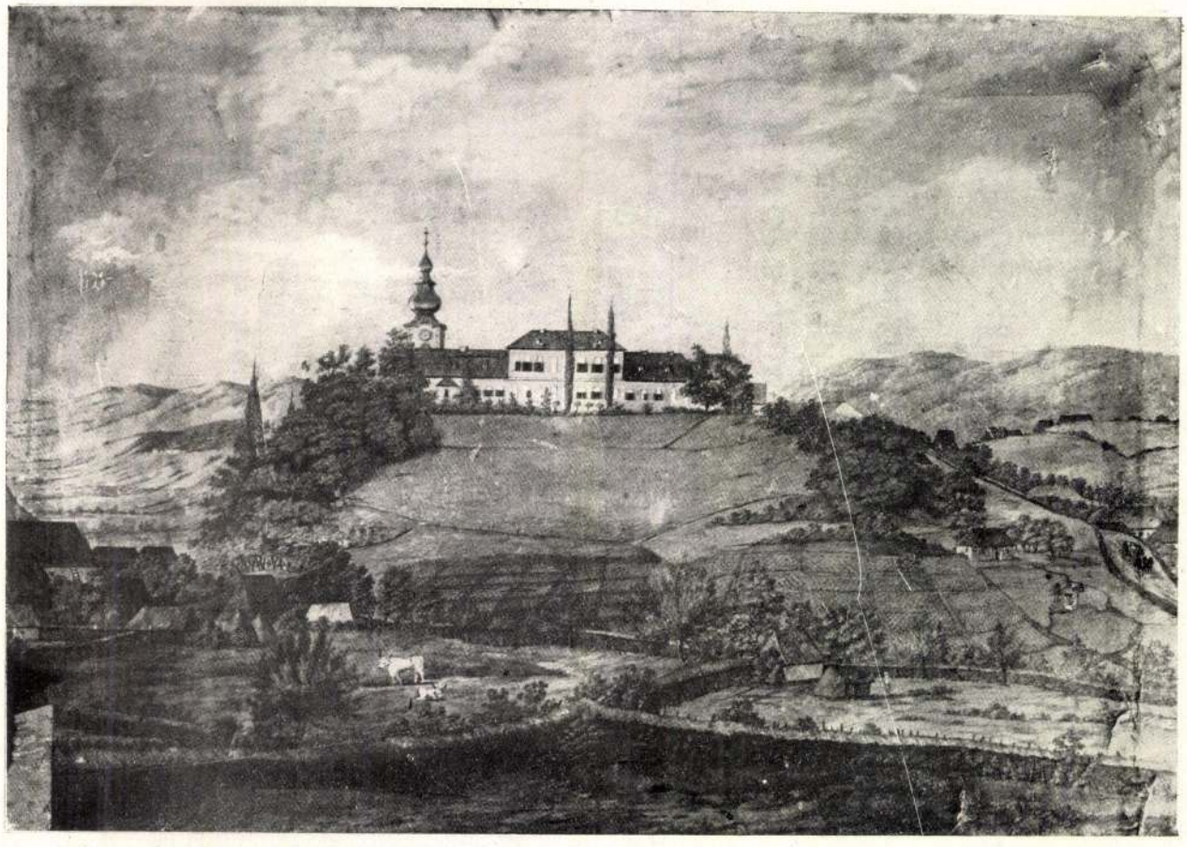

A CSÁKIGORBÓI KASTÉLY A XIX. SZÁZÉV ELEJÉN.
Eredeti vizfestmény, gr. Bethlen Györgyné tulajdonában.

tal (szolgabiróság), gyógyszertár, számos csinos magánház és kereskedés mutatja, hogy központi helyre jutottunk s a völgy felett magasan, egy előre nyúló dombnyakon, sűrü lombok közül hagymagömbös, sugár barokk torony és magas szürke épületfedél jelzi, hogy ott van a báró Jósika-kastély.

Midőn jó kanyarodással följutunk eléje, akkor látszik meg, hogy az egész kastély és udvara két kis patakvölgy fölé benyuló dombnyakon, 15—20 méternyi magas fenntérségen áll. Valaha római őrtábor volt itt. A Szoboszlay-telken ott van ennek egy pélyeges téglája COH. BATAV azaz *Cohors Batavorum* felirattal. A kastély közelében, a hozzá tartozó belső telken 1878-ben egy római fürdő-épület maradványait találták,

Ettől a magasan fekvő őrhelytől kapta Gorbó a nevét is. A szláv *grb, gorb* hegyhátat jelent s *Gorbó* ennek a szónak magyaros alakja.

* * *

Maga a község hatszáz év óta szerepel okleveles emlékeinkben.

Legelső magyar birtokosai a Sombor nemzetség tagjai voltak, akik ezt a falut 1336-ban elcserelték Septér, Szilvás és Örményes mezőségi birtokokért. Nagy Lajos és Zsigmond királyok idejében a Pelsőczi *Bebek*-család, Mátyás király alatt az ő rokona, Dengelegi *Pongrácz* János vajda kezére jutott. E tájban került a kolozsmegyei almási vár birtokai közé s aztán nagyjában állandóul ott szerepelt mindaddig, mig 1737-ben egy osztozás következtében maga is önálló uradalom központjává fejlődött.

A XVI. században a Bebek-család egyik ága, aztán a *Somi, Balassa, Báthory, Némethy, Kendi* és *Bocskay*-családok s rokonságuk birtak itt egymásután, többet-kevesebbet. E század végén Magyargorbó néven s egy alkalommal 1597-ben mezőváros cimen szerepel. Ez azonban nem jelentett többet, mint azt, hogy már akkor vásárjoga lehetett.

A *Csákyak* a XVI. századv utolsó negyedében, *Csáky Lászlóné—Balassa Zsófia* révén kerültek legelőbb ide. Ezek egyetlen fia a későbbi *Nagy Csáky István* 1592-től 1595-ig három részben megszerezte az *almási* uradalmat s vele Gorbó nagy részét. Ő Báthory Zsigmond bizalmas belső embere és hadvezére volt s egy időben első katona-vezérférfia volt Erdelynek. Országos főszerepe a Mihály vajda elleni küzdelmek idejére esik, mikor ő szervezte ellene az erdélyieket s 1600. szept. 18-án Miriszlónál Bastával ő verte meg a vajda seregét. Ő 1605-ben halt meg. A szép, Wesselényi Annától való fiai közül a kisebbik, *István* maradt Erdélyben s bár 1630-ban mint Brandenburgi Katalin kegyencének és udvarlójának menekülnie kellett: néhány év mulva újra visszaszerezte jószágait. Ennek utódai közül fia *László* és unokája *István*, majd dédunokája *Csáky Zsigmond* birták Gorbót. Az utóbbinak Haller Katától csak két leánya maradt: *Borbára* († 1719) gr. Haller Györgyné és *Katalin* (1726—1794), előbb br. *Bornemisza* János tábornok s ennek halála után gr. *Bethlen* Miklós erdélyi kincstárnok felesége.

Ez a két Csáky leány 1732-ben megosztozott a nagyalmási s a szurduki és gorbói birtokokon. Közülök gr. Haller Györgynének csak *János* nevü fia maradt. Erre szállott Gorbó is *s ez épittette aztán a gorbói kastélyt, 1766-ban.* Azelőtt egy 1727-i adat még csak kuriát emleget ott.

Ennek a Haller János grófnak egyetlen fiúgyermeke kiskorában meghalt s igy utánna az ősiségi törvénynél fogva újra a Csáky-rokonság örökölt. Közülök *Csáky Nepomuk János* kolozsmegyei főispán elvette gr. Bethlen Miklós kincstárnok és az irónő gr. *Csáky Kata* leányát, gr. *Bethlen Rozáliát* s ettől született leányuk, gr. *Csáky Rozália* 1811-ben br. *Jósika Jánoshoz* ment férjhez és hozományul kapta Csákigorbót, mely alattuk aztán virágkorát élte. Gyermekeik közül ezt a birtokot br. *Jósika Lajos* a főispán és hires sportférfiú örökölte, aki rendesen csak tavasztól őszig lakott itt. Az ő fiai közül Csákigorbó br. *Jósika Sámuelre* a magyar Főrendiház elnökére szállott s tőle örökölte unokaöccse, br. *Jósika János* szenátor, a jelenlegi tulajdonos. A kastélyhoz tartozott, főleg

BRANYICSKAI BR. JÓSIKA JÁNOS, ERDÉLYI KORMÁNYSZÉKI ELNÖK

BR. JÓSIKA JÁNOSNÉ, GR. CSÁKY RÓZÁLIA

erdőből, kaszálókból és legelőkből állott 4000 hold birtokból azonban a földreform következtében ma már csak harminc hold maradt meg, s igy a csákigorbói uradalomból kisbirtok lett, melynek jövedelme a kastély fenntartását magára már nem birja meg.

* * *

Ha a Paptelke felé vezető út hágóján a völgyből a kastély felé igyekszünk, balra egy hosszú, magas-földszintes épületsort látunk: ezek a kastély egykori személyzeti lakásai. Ma csaknem mind bérlakások. Előttük veteményes kertek nyúlnak le az útig. A dombnyakon festői kovácsház áll s ezzel szemben két törpe kőfalsor között, sűrü vadgesztenye és hársfasor visz a kastély kapuja felé. Jobbra gyümölcsös kertbe nézhetünk be, ahol egy szőlővel futtatott magas, lábas faerkély teszi hangulatossá a csendes házelőt és gyümölcsösét. És itt a pillantásunk meg kell, hogy álljon egy gyönyörü ablakrácson, mely a kapubejárattól jobbra eső árnyas ablakot védi. Ma azt a szobát a kastély ura jóindulatából Csákigorbó kevés református magyarsága használja, havonta egyszer, imaháznak. Finomabb, gyöngédebb vasdiszmunkát aligha készitettek ennél a rácsnál a maga korában Erdélyben. A felül egyenes védőrostély váza alól barokkosan kidomborul s az egészen végig hull egy lecsüngő rózsalevél és virágfüzér. Rácsot szebben tagolni, diszitményt összhangzóbban, beszédesebben elhelyezni ennél alig lehet. Egy szép költemény ez, melyet a mestere vasból dalolt oda. Talán valaki olyan lakhatott abban a csendes, árnyas szobában, akit nagyon szeretett... Talán a lelke tele volt titkolt álmodással s e virágokban azt fejezte ki.

De impozáns, szép a kastélyudvarra vezető nagy renaissance kapu is. A fák miatt csak közvetlen közelről láthatjuk nemes formáját, szépen faragott oszlopfőit s a kapuiv fölött emelkedő oromfal háromszögében a Haller grófok pompás kőcimerét, alatta e fölirattal:

ILLMUS D. C.
IOA: HALLER
A. MDCCLXVI.

Azaz: Illustrissimus dominus comes Ioannes Haller Anno 1766.

Az oromfal csúcsán a dorongjára támaszkodó Herkules s közelében két heverő alak igen jó kőszobra nyugszik, valószinüleg azon szobrászok valamelyikétől, akik a XVIII. százév hatvanas és hetvenes éveiben Kolozsvárt és Bonchida kastélyán dolgoztak.

A nagy öreg, barna, szeges kapuszárnyak is a régiek még. A közepre alkalmazott kiskapuval hasonlitanak a magyarfenesi kastély kapujához Kétségtelen egykoruak a kőkapu kerettel s ezek csapódtak be id. br. Wesselényi Miklós előtt, midőn egykor gr. Haller Jánosra tört.

Az udvar nagyobb része egy tulhalmozott négyzetalaku fasűrűség, melyet az oldalokon széles utak határolnak s az átlók irányában keskenyebb fenyősétányok szelnek. Ezek a vézna, magas fák csenevész ifjakhoz hasonlitanak s az udvar és a többi fa csak nyerne vele, ha minél kevesebb maradna belőlük. Igy elrejtik a főépületet, agyonárnyékolják azt és az udvart s elveszik annak szép térhatását.

Az udvarra érve látjuk, hogy a kastély főépülete és a vele szemben száz lépésnyire épült személyzeti szárny egy négyzet két oldalát képezik, mig a másik két oldal szabadon maradt és tágas udvart hagy. Most azonban ezen csak néhány lépés a szabad tér. Csupán a falura és a Szurduk felé, északnyugatra nyiló völgyre nem gátolják fák a kilátást. Arra erdők és irtások képe váltakozik s időnként az iparvasút mozdonyának hajókürtszerü hangja hallszik onnan, melyet a csendjükben háborgatott hegyek visszakiáltanak.

A kastélynak három régi képéből kettőt erről az oldalról ismerünk s ezek eléggé mutatják az udvar régi állapotát és azt is, hogy mi volt célszerü és szép s mi nem az, mind a multból, mind a jelenből. Az első kép 1840. junius 24-éről keltezve a kastélyudvar középső részét gyepes térnek festi, melynek csak az útszegélyeknél volt néhány fája. A kastély egész udvarra néző része szabadon állott. A levegős, napos udvar gyepét néhány ösvény szelte s csak az északnyugati sarok előtt nőtt egy-két bokor.

Itt még szinte igen kevés volt a fa.

Mintegy negyven év multával egy Szurdukon őrzött másik, valószinüleg Melka-féle kép az udvar egyes részein már kifejlődött fákat mutat s a kastély előtt egy darabon cseberbe ültetett diszfák, — tán oleanderek — állanak.

Mindkét képen látszik az épület elég egyszerü, a földszintjén faoszlopokkal szabad folyosóra, emeletén ugyanezekkel, tornácra épitett s oromfalán a ma is meglevő napórával ellátott belső homlokzata. A hosszú épületsor egyenes falvonalából csak alig ugrik ki a falu felől a sarok részlet s a főépületbe foglalt kastélykápolna tornya. Az ilyen épület elé mulhatatlanul kell néhány fa, hogy az egyenes vonalak egyhanguságát szinével, alakjával és árnyékhatásával megszakitsa.

FORGÁCS MIKLÓS RÉGI KOLOZSVÁR Bromolajnyomás (A K. A. C. fotókiállításáról)

Ma azonban a fák túltengenek. Szépséget, hangulatot, csak az útszegélyek lombos fai, néhány orgonabokra s az udvar északkeleti részének az a pár öreg fája nyujtanak, mely alól egy érdekes, glorietteszerü épitmény áttört, fehér falai világitanak ki. Egy régi, mély diszkút épülete ez, mely alakján kivül abban is hasonlit sok török diszkút-társához, hogy vizet nem ad. A 20—25 méternyi mélységből egyik eddig kipróbált módon sem sikerült a vizét állandóbban használhatóvá tenni s most újra rég pihen.

De van a kastélynak gr. Bethlen Györgyné tulajdonában egy mindezeknél régebbi képe is, mely azt a nyugati oldalról ábrázolja. A kastély domboldala akkor még nem volt mindenütt benőve azokkal a ma már százados öreg kőris-, juhar-, hárs- és gyertyán-fákkal, melyek azt most nehány a széleken é'ő eper- és almafával ugy elboritják, hogy csak a tedél és az emelet egy része s a torony látszik ki itt-ott közülök. Akkor ezen az oldalon volt az aljban a kastély veteményes kertje és néprajzi nézőpontból különösen érdekes a képen az kis román jobbágy- vagy zsellérházacska, mely a legrégibb ilyenfajta képek egyikét nyujtja. A kastélynak és tornyának akkor piros fedele volt. Ma a fedél szürkén olvad be fakörnyezetébe.

Ez a kép festésmodora után itélve kétségtelenül valamelyik *Neuhauser* műve, még pedig valószinüleg a Ferencé, a szebeni tanáré, aki 1805-ben Kazinczy első erdélyi látogatásakor Zsibón dolgozott. Innen könnyen átmehetett festeni a közeli Csákigorbóra, hol akkor már gr. Haller János özvegye, a szép gr. Nemes Zsuzsánna volt a birtokos.

Ez a kép nemcsak régiségénél fogva, hanem azért is érdekesebb a többinél, mert Csákigorbó kastélyát és környezetét még csaknem teljesen abban az állapotban mutatja be, amilyen akkor volt, amidőn azt id. Wesselényi Miklós báró 1781-ben megostromolta.

Ez a kaland főleg br. Kemény Zsigmondnak a két Wesselényiről szóló tanulmányából s Szolnok-Dobokavármegye Kádár József-féle nagy monografiájából —, mely ennek lényegét egészen átvette — elég széles körben ismeretes. Azonban ez a két forrás kissé legendásan, családi ágvukat szerepeltet az ostromnál. Viszont Szilágyi Ferenc az id. Wesselényi Miklósról szóló tanulmányában érdekes csemegéjét elszárasztva tálalja föl. Nem felesleges, — de Csákigorbóról szólva mellőzhetetlen is — hogy az ostrom történetét egészen röviden el ne mondjuk.

* * *

Midőn br. Wesselényi Miklós mint kapitány 1779-ben otthagyta a katonaságot és hazajött gazdálkodni Zsibóra, gróf Haller János a csákigorbói méneséből csakhamar egy Cicero nevü spanyol mént vett meg. A ló beteg volt, de Wesselényi kigyógyittatta s most Haller bánta a vásárt és irigyen nézte a ló hasznát. Nemsokára szolgálatába fogadta aztán Wesselényi Oet Fülöp nevü német lovászát. Birtokaik szomszédosak lévén, Turbuca nevü román falu egy részéért pörre kerültek. Haller fölégettette a turbucaiak azt a takarmányát, melyet azok az övének vélt területről gyüjtöttek össze. Viszont Wesselényi elfogta és Zsibóra vitte az egész határlátó hivatalos bizottságot, mely ebben a pörben az ő meggyőződése szerint a másik megyéből illetéktelenül lépett az ő megyéje területére.

Ily előzmények után 1781 október 10-én elszökött Zsibóról Wesselényinek egy Stetz Gáspár nevü német lovásza és egy cigány lovászlegénye. Megfáztak s az uton a Tótszállás közelében egy tihói román legénynek erővel elvették a meleg ruháját, aztán a német Tótszálláson katonának adván ki magát, akinek lova az utban elhullott, a birótól előfogatot követelt. Amig a falu korcsmájában erre vártak, a megvert káros tihói legény atyjafiai odaérkeztek, megfogták a két szökevényt s a biró fölvitette őket Csákigorbóra, gr. Haller János földesur elé. Itt a német azt állitotta, hogy ő csak havi szegődött lovásza Wesselényinek s nem akar többé nála maradni. Haller elzáratta a két embert, hogy ügyüket a törvény rendes utján intéztesse el. Másnap reggel már ott volt Gorbón Wesselényi két fegyveres hajduja a szökevényekért

Haller a jobbágy cigány lovászlegényt ki is adta, de a német fölött a maga jobbágyán elkövetett erőszakosságáért előbb úriszéket akart tartani. Azonban ez október 14-én este megszökött és nyomtalanul eltünt. Most október 15-én reggel ujra megjelent Csákigorbón Wesselényi egy kancellistája, négy hajduval s ujra kérte a német lovászt. A kancellistát be se engedték Haller elé, csak megmondták neki, hogy a lovász elment. De közben Wesselényi cselédszóbeszédből otthon azt

MERÉSZ GYULA

GRÓF SZÉCHENYI LAJOSNÉ, GR. TELEKY EMMA ARCKÉPE

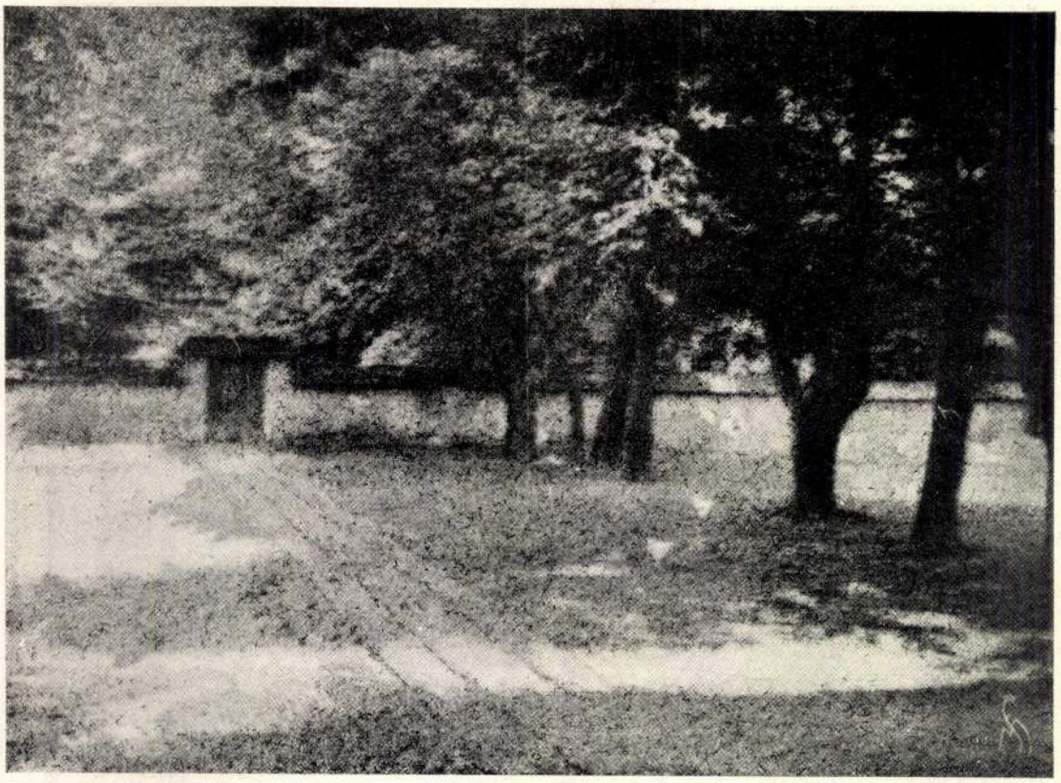

FORGÁCS MIKLÓS RÉGI UDVAR Bromolajnyomás (A K. A. C. fotókiállításáról)

hallotta, hogy az Hallerhez készült beállani. Meg volt győződve, hogy csak rejtegetik. Éktelen haragra lobbant. Zsibóról és környékéről összes jobbágyait az udvarába parancsolta s másnap, október 16-án tizenkét egyenruhás, fegyveres hajduja kíséretében ennek a bottal, vasvillával, fejszével, nyárssal, kiegyenesített kaszával és néhány puskával fölfegyverzett, hadi rendbe szedett négyszáz főnyi parasztseregnek az élén Csákigorbó ellen indult.

Útközben feltartóztatta az előtalált utasokat is, hogy Haller valahogy hirt ne kapjon a támadásról s egy szépen fölszerelt vezetéklovat vitt magával, hogy azon Haller János grófot Zsibóra vigye.

Azonban Hallernek egy útközben feltartott jobbágya megszökött a hadból s az erdőkön át előre sietett, hogy gazdáját a fenyegető veszélyre figyelmeztesse. Ez akkor épen künn volt a tótszállási határban, a ménesénél s négyesén futva menekült, mikor a hir valóságáról meggyőződött. Wesselényi meglátván Haller fogatát, lovas hajduival üldözésére rohant. Hallernek azonban sikerült kastélyába bemenekülni s a kapukat bezáratni. Mire Wesselényi a kastély elé ért, Haller kijött a belső kapu elé, intette Wesselényit, hogy tartózkodjék az erőszakosságtól s aztán be ment és többé nem is mutatkozott.

Azonban a kastélyban és a faluban félreverték a harangokat s a vészjelre Haller jobbágyai uruk védelmére siettek s mire Wesselényi gyalognépe odaért, már a kastély kapuja körül is fejszés, vasvillás, sőt később itt-ott puskás emberek mozogtak. Wesselényi bebocsáttatást kért, de erről szó sem lehetett. Aztán Haller két ott lévő kancellistája s egy vendégül ott tartozkodó hadnagy jött ki tárgyalni vele. E tárgyalások is összeveszéssel végződtek. Közben be akarta vágatni a keritést, aztán letartóztatta gr. Haller Gracza György nevü kancellistáját s mikor a megismétlődött indulatrohamok, káromkodások és többszöri tárgyalás után a hadnagy sem tudott odáig menni, hogy bebocsáttatást eszközöljön részére, azt is lehuncfutozta s ott nyomban párbajra akarta kényszeriteni. Kinos helyzetben volt. Hiszen tulajdonkép szökött lovászáért jött s a tárgyalások alatt valószinüleg eléggé meggyőződhetett arról, hogy azt Gorbón nem találhatja meg. Talán a kastélyba bebocsátva haragja, makacssága és hiusága egyaránt hamarább lecsillapult volna s odacsöditett jobbágyai előtt kivánsága teljesülésének látszata mellett nem ingerelte volna a meghátrálás és eredménytelenség izgalma. De Haller féktelen természete miatt nem bizott benne; nem csoda, ha nem engedte be s igazában Wesselényi nem ért el egyebet Haller és környezete megijesztésénél. Végül is csak a tömérdek fenyegetésben és káromkodásban adta ki haragját s mivel a tárgyalások alatt gyalognépét elinditotta, délután öt óra felé lovashajduival ő is elindult. Magával vitte Gracza Györgyöt, de másnap megbékült vele s egy csikóval és két pisztollyal megajándékozva engedte el.

Egy darabig Gorbón a támadás ismétlésétől tartottak, de aztán itt minden lecsendesült.

Azonban Wesselényi ellen majdnem félév mulva hivatalból mégis megindult a kereset. Pere évekig húzódott s mivel közben neje a róm. kath. vallásról a reformátusra tért át, ez a tény is növelte ellenségei számát és sulyosbitotta helyzetét. Végre elitélték, 1782 febr. 12-én durva erőszak alkalmazásával elfogták, pár hét mulva Kufsteinba vitték s a gorbói kalandért csaknem öt évet ült o't a börtönben.

(Befejezése következik.)

KELEMEN LAJOS.

APRÓHIRDETÉS

ÁLLÁS

A Határőrség Biztosító és Kiszolgáló Igazgatósága jogi végzettségű munkatársakat keres. Bérezés megegyezés szerint. Jelentkezés személyesen a Személyzeti osztályon. Budapest II., Nagykovácsi u. 29.

Németországi munkavégzésre, gépi vakoláshóz, referenciamunkával rendelkező kőművesszakmunkások jelentkezését várjuk. EX–BATIKO Szövetkezet, Budapest XXI., Árpád u. 1. Munkásotthon. Telefon: 277-7174 (167307/9K)

Most nyíló budai, exkluzív éjaszakai bárba keresünk, csinos, fiatal felszolgáló- és táncoslányokat. Jelentkezés a 175-0880 telefonon, 10–18 óráig. (167374/6K)

Külkereskedő orosz, lengyel, angol nyelvtudással, műszaki és kereskedelmi végzettséggel, 8 éves külszolgálati gyakorlattal, naprakész piacismerettel elhelyezkedne volt SZU-piaccal kapcsolatos munkakörben. „Keleti Piac Nsz 167416" jeligére a Hírlapkiadóba. (167416/3K)

Keressen jól! (mellékállásban is): 112-3111 (167539/2K)

Schlindler Ganz Lift Kft. szakképzett felvonószerelőket keres felvételre. Jelentkezés: Budapest VIII., Bláthy O. 39. fszt. Szerviz. Telefon: 210-1037 (167569/8K)

Fáradt, kimerült üzletembereket keresünk, hogy visszaadhassuk energiájukat, növeljük jövedelmüket. 169-5762, 9–14 óráig. (165031/9K)

Extra jövedelem azonnali, színvonalas hazai és nemzetközi munkalehetőséggel, fő- és mellékállásban. Érdeklődni 8–17 óráig: 169-9409 8166035/14K)

Keresünk szakképzett élelmiszer-eladókat. Jelentkezés: személyesen az üzletvezetőnél. Görög csemege, József krt. 31/b. (167221/12K)

Textilhez, női konfekcióhoz ügynököt keresünk. 141-5835 (167252/3K)

Contraste Kft. keres olyan fiatal mérnököt, aki megfelel az alábbi követelményeknek: elektronikus berendezések üzembe helyezése és szereléséhez szükséges ismeretek, angolnyelv-tudás, készség, kereskedelmi marketingmunka megtanulása, szgk. vezetői engedély. Telefonszámaink: 269-6751, 269-6752, 142-1871 (167628/3K)

Miniszteriális szervezet azonnali belépéssel felvesz szerkesztői, olvasószerkesztői és korrektori gyakorlattal rendelkező munkatársakat. Érdeklődni: 269-4156.

Minden szempontból igényes, nyomdaipari üzemmérnök, komoly és szakmai vezetői gyakorlattal, ügynöki tevékenység kivételével bármilyen, valóban tisztességes megélhetést biztosító állást keres. Szakmán kívül is. Telefon: 180-0865 (üzenetrögzítő). (167644/2K)

Építészmérnököt keresünk. 162-6111 (167700/2K)

Nyelvtanulás, pénz, állás Angliában! Ha 17–27 éves lány vagy és ha tudsz egy kicsit angolul, ne tétovázz! Hívd irodánkat! Au pair közvetítés: 138-5361.

Minősített hegesztő, nagy gyakorlattal EL. II. B. minősítéssel, munkát keres. Bedolgozás is érdekel. Kóti Lajos, 4150 Püspökladány, József Attila u. 8.

Jövedelmező, otthoni bedolgozói munkát ajánlok (másolást). Válaszborítékért tájékoztatom. Budaházi Józsefné, Budapest X., Halom u. 43. sz. 1105.

Lengyel tolmács, szükség esetén Lengyelországba elkíséri. Gyors, olcsó, pontos. Telefon: (06-76)-361-014.

ADÁSVÉTEL

Akácfa, 300 köbméter, őszi kitermelésre Ládon eladó, Szabolcs megyében. Érdeklődni: (06-39)-341-958-as telefonon. Levélcím: 3373 Besenyőtelek, Fő u. 11.

Új, C 12 cirkó- és kiegyenlítő tartály, 32 000 Ft-ért eladó. Telefon: 112-3596. Reggel 7–8, este 19–20 óra között. (167525/2K)

Markó Károly: Romantikus olasz táj naplementében című reprezentatív olajfestménye eladó. „Géniusz Nsz, M Hirl 167394" jeligére a Hírlapkiadóba. (167394/13K)

Schiller bélyegszaküzlet, vásárol bélyeggyűjteményeket, képeslapokat. VI., Bajcsy-Zsilinszky 29. 111-2197 (165347/14K)

Induló bútorboltunk azonnali készpénzfizetéssel megvásárolja modern, antik bútorait, hibásat is. 128-7056 (167538/7K)

Jó állapotban lévő, fehér színű, 3 részes konyhabútor, saválló mosogatóval, csapteleppel eladó. Érdeklődni: (06-75)-311-039.

Többszörösen győztes kantól, 3 hónapos berni pásztor kiskutyák eladók, oltva, fültetoválva. (06-75)-311-948.

Eladó a Szenzációs fogyókúra Amerikában című brosúra, jutányos áron. Ára csak 200 Ft utánvéttel, ugyanitt kettő db 90 éves gót betűs regény németül. Tata, Pf. 81.

SZOLGÁLTATÁS

Betonpadló pormentesítő impregnálását, valamint Tipox padlók soron kívüli készítését vállalja különböző színekben, csúszásmentes és sima kivitelben, garanciával. Telefon: 271-3359, Halmai.

Angol képcsöves, Munkácsy – Videoton gyártmányú – színes tévém javításához szakembert keresek vagy eladnám. Alkatrészhiánya nincs. Tel.: 158-6488

INGATLAN

Lőrincen eladó 74 nm-es, sorházi lakás, előkerttel a Flór Ferenc út 151-ben. Telefon: 147-5094. Irányár: 5 millió.

Elcseréljük, illetve eladjuk pestlőrinci másfél szobás, összkomfortos, tehermentes öröklakásunkat és Gombán 125 n.-öl építési telkünket, 40 nm-es faházzal, gyümölcsfákkal, gondozott kerttel, Budapest 80 km-es körzetében, 2 szobás házra. Érdeklődni: 148-7667, 17 után.

Gyula fürdővárosban, frekventált helyen, hétszobás összkomfortos, telefonos, kertes családi ház eladó, esetleg hosszú távra bérelhető, jelenleg lakóházként és panzióként üzemel. Más vállalkozásra is alkalmas. Gyula, Pf. 71.

Szentendrén családi ház eladó, vagy budai ingatlannal cseréljük. Telefon: (06-26)-311-436 (165823/1H)

Háromszobás, 67 nm-es öröklakás Bazilika mellett eladó. Érdeklődni: 10–18 között, 127-6864 (167320/4K)

Ráckevén, a Fanyilas üdülőtelepen 133 n.-öl összközműves telek, Dunától 100 m-re (víz, villany, csatorna, telefon van) eladó. Irányár: 690 000 Ft. Telefon: 138-9701 (167373/1K)

XVI., Sashalmon 100 nm-es, felújított, összközműves, telefonos családi ház igényesnek eladó vagy bérbeadó. Ipar gyakorlásra alkalmas, 60 nm-es műhellyel. 271-2378 (167505/1K)

Vértesszőlősön ötszobás, összkomfortos lakás, 80 nm, többféle célra alkalmas épülettel eladó. Telefon: (06-34)-379-375 (167581/2K)

Tápiószentmártonban, gyógyfürdőhöz közel, 400 n.-öles telekkel, családi ház eladó. Irányár: 1,1 millió. Érdeklődni: 2711 Tápiószentmárton, Szekessor 17. sz. (167624/2K)

Budapest I. ker., Krisztina körúton VI. em.-i, 27 nm alapterületű társasházi öröklakás, családi okok miatt eladó. Érdeklődni: Szentmártonkáta, Arany J. u. 5. szám alatt lehet. Telefon: 137, este és hét végén. (167626/4K)

XVIII., kertvárosban, sürgősen eladó 90 nm-es, kétlakásos családi ház. 168-7986 (167647/4K)

Kőbánya társasházövezetében, 53 nm-es öröklakás sürgősen eladó. Irányár: 2,5 millió Ft. Telefon: 182-6577 (167666/5K)

Ingatlan-értékbecslés. Vidékre is! Telefon: 06-60-341-200 (167683/2K)

Eladó egy hold szőlő Somlóhegyen, borházzal, pincével, felszereléssel. 131-4817 (167686/4K)

Rózsadombon, 4 lakásos, kertes házban, 170 nm-es, kétszintes, telefonos, duplagarázsos, padlófűtéses lakás eladó. Irányár: 18 millió. Hasonló, 70–80 nm-es beszámítható. Telefon: 167-1183.

Paks központjában, nem panel, 54 nm-es, 2 szobás, erkélyes, telefonos lakás teljesen felújított állapotban eladó. Érdeklődni: (06-75)-311-039.

Pomázon panorámás telek eladó, 360 n.-öl, gyümölcsfákkal. Érdeklődni telefonon: 188-3651.

Együtt és külön! Heves városközpontban 3 szobás családi ház olcsón, ugyanott 82 nm-es, telefonos, gázfűtéses, összkomfortos öröklakás igényesnek eladó! Érdeklődni napközben: (06-39)-346-295, este: (06-39)-346-029.

Eladó vízparti, Csepel-szigeti nyaraló, lakás céljára is. 85 nm + 20 nm terasz + 25 nm pince. Telefon, gáz bekötthető. Ár: 4,8 M Ft. Érdeklődni: (06-27)-314-630.

Elcserélem 60 nm-es, 2,5 szobás, gázfűtéses, telefonos, erkélyes, garázsos, debreceni zöldövezeti lakásomat, 3,5 szobás budapestire. Telefon: (06-52)-317-879.

4-es főútvonalon, vállalkozóknak, bármilyen célra alkalmas, 140 nm-es, fűtött melléképület, 3 szobás összkomfortos lakással 3,2 milliőért eladó. Nyírpazony, Nyíregyházi út 11. 4531. Karsai. Telefon napközben: 202-6177.

Tápiószecsőn eladó 400 n.-öl zártkert. Érdeklődni: (06-26)-394-814.

Elcserélném miskolci, saját portás, telefonos lakásomat, budapesti önkormányzati lakásra. Minden megoldás érdekel. Cím: Miskolc, Földes Ferenc út 12. Kassaiék. Telefon: (06-46)-341-300. Érdeklődni: Budapest VIII., Köztársaság tér 17. I. 24. Gazsó.

Budán, a rómain, 1 + 2 félszobás, 50 nm-es (+ 5 nm erkély), azonnal beköltözhető, tehermentes, panorámás, csendes, parabolaantennás öröklakás, 2 liftes ház X. emeletén eladó. Telefon: 160-8237.

Akasztón, Bács-Kiskun megyében mindenre használható, kitűnően felszerelt műhely (1000 nm-es) eladó 6 millió Ft-ért. Érdeklődni: Kalmár Benedek, 6221, Akasztó, Tubáni u. 75.

Balatontól 3 km-re, Ordacsehiben, 280 n.-öl közművesített építési telek eladó, vagy beépíthető budai tetőtérre cserélem. Telefon: 252-1773.

OKTATÁS

Pedálpraxis autósiskola! Maximális felkészítés, mérsékelt áron, részletre! Telefon: 163-3371 (166700/3K)

Felvételizők, figyelem! Matematikából és fizikából felkészítést vállal gyakorlott oktató egyetemista. Témakörönként és próbafelvételi feladatsorok a választott egyetem, főiskola figyelembevételével. Óradíj: 100 Ft. Jelentkezés: szeptember 13–24., 16–19 óra között a 111-0971 telefonon. (166816/2K)

Autóvezetői tanfolyamok indulnak a Várszegi és Szücs Bt.-nél. Érdeklődni: K–SZ–CS. 15–18. Telefon: 127-3065 (167053/7K)

Matematikából felvételire felkészítés, felzárkóztatás, korrepetálás középiskolásoknak egyénileg: 177-0936 (167197/4K)

Művészitorna-óvoda! Kis létszámú, 2–6 évesig, Gellértnél. Tanítások, zongorakíséret, intenzív német, kitűnő házifőzés, több évtizedes gyakorlattal. 186-6151 (167246/3K)
Autósiskola a Lehel piacnál. Tanfolyam indul: szeptember 22-én, 17 órakor. Ára: 12 990 Ft. Telefon: 189-4323 (167334/4K)

Gellérthegyi Fészek ovi még felvesz 3–4 éves fiókákat. Elvárások leírásával várjuk a jelentkezéseket. „Igényesek-nek ÚjMo 167663" jeligére a Hírlapkiadóba. (167663/1K)

Hathetes angol, német, svéd kiscsoportos tanfolyamok tehetségeseknek. Szenzitív Studió, VIII., Horányszky u. 138-1692 (167709/6K)

Tehetséges, 6–12 éves gyermek zongoratanítását vállalom, heti 2x1 órában. Érdeklődni: 169-2289/30 m., munkaidőben.

JÁRMŰ

Vásárolnék Skodát vagy Polskit! 177-1216 (167424/11K)

Nissan Micra 1000 cm^3 1986-os évjáratú piros, kitűnő állapotban lévő autó eladó. Érdeklődni: 06-27-310-323 telefonszámon 19–20 óra között lehet.

9,5–R–36-os, új gumiabroncsok eladók. Ára: 22 000 Ft/db. 175-3275 (167306/2K)

Minden típusú keleti gépkocsit készpénzért megvásárol és értékesít a Konverg Kft. Telefon: 112-7746 (167368/19K)

Eladó Toyota Camry, 1984-es, benzines, 2000-es, 18–20 óráig: 116-3087 (167560/2K)

Eladó 2,5 éves Pegueot 405–GLD sérült, összetört állapotban. Telefon: 06-60-341-051 (167565/7K)

Eladó 51 személyes Neoplan típusú autóbusz. Klíma, WC, retarder, 2 tv, video. Telefon: 06-60-341-051 (167566/7K)

Trabantot vennék érvényes műszakival, 10 éves korig. Telefon: 163-1902 (167629/2K)

Oktatói pótpedálkészlet Skodához eladó. 138-1419-en. (167651/3K)

Samara 2108 beige, négy és fél éves, alvázvédett, garázsban tartott 24 000 km-rel, 300 000 Ft. Telefon: 121-1343 (167679/3K)

Nagyon szép Citroen BX–16 olcsón eladó! Bárhol átvizsgálható! 142-9898, este! Érvényes műszaki, rendszám van! (167696/2K)

ETZ 250 típ. mkp. 1984-es kiadású, lejárt műszakival, üzemképes állapotban, nagyon sok extrával eladó. Érdeklődni: Nagykanizsa, Berzsenyi 3/a., Hosszú. Telefon: (06-93)-313-132.

Nissan Buebird 2000, dízel, 86-os, fehér, ötajtós, 79 ezer km-rel, 470 000 Ft-ért eladó vagy Pegueot dízelre cserélhető értékegyeztetéssel. 142-3426, 18 óra után, Kapás.

Alfa Romeo 33-as, 1986-os évjáratú, 2 éves műszaki vizsgával, központi zárral, 319 000 Ft-ért eladó. Telefon: 136-7641.

Jó állapotban lévő, 78-as évjáratú, 300 D Mercedes, extrákkal, tolótető, légrugó, vonóhorog, alufelni eladó. Irányár: 350 000 Ft. Érdeklődni: (06-75)-311-039.

BMW 518-as, 1981-es. Kitűnő állapotban igényesnek, áron alul eladó. Érdeklődni: 18 óra után. 276-3661.

LAKÁS

Vásárolnék másfél szobás öröklakást 1,4 millió Ft-ig. Telefon: 160-1020 (167286/3K)

Nagytétény vagy Budafok területén keresünk sürgősen 25–30 nm-es földszinti lakást, vagy lakásnak kialakítható helyiséget. Napközben 10–12 között telefonon: 201-9193 vagy J. B. A. 1016 Budapest, Naphegy u. 35. (167542/4K)

Egri önkormányzati lakás bérleti díját megvásárolnám. Heves postahivatal, postán maradó.

KÖZLEMÉNY

Keressen nyugalmat barátnőjével, menyasszonyával, feleségével, rövidebb vagy hosszabb időre. Apollo Panzióban, Szentendrén. Kedvezményes árak! Telefon: (06-26)-310-909.

Angol, német, orosz 16 heteš, kiscsoportos, beszédcentrikus nyelvtanfolyamok indulnak szeptember közepétől minden napszakban Pasaréten, kezdőtől a nyelvvizsgáig, különböző heti óraszámokban. Telefon: 176-1394. Tárogató u. 53. (164544/5K)

Tenisztanfolyamok, bérlés az UFC fedett pályáján (III., Bécsi út 136.). Gyermekeket versenyeztetünk. Jelentkezés: szept. 20., 21., 22. 16–19 óráig. Információ: 121-4972 (167456/5K)

Egyetemi szervezet, levelező előkészítője, kedvezménnyel, tizenegy tantárgyból. Tájékoztató: 1241 Budapest, Pf. 575. (167308/8K)

Bioterápia, orosz természetgyógyászokhoz, csontkovácsokhoz előjegyzés: 269-0083 (167313/16K)

Innsbruckba öt helyünk van! 5000 Ft jeggyel: 201-1740 (167516/2K)

Pszichodráma önismereti és kiképző csoportok. Telefon: 202-3000 (167641/3K)

Cultrade Iroda szakképesítő tanfolyamai: Ingatlanközvetítő és értékbecslő, középfokú társadalombiztosítási ügyintéző, középfokú ügyintéző-titikár/nő, gépíró-szövegszerkesztő, virágkötő, pedikűrös, számítógép-kezelő, könyvelő. Telefon: 210-0078, 210-0046/130, 160 mellék. (167653/7K)

Személyiségfejlesztő és önismereti stúdió Debrecenben is! Divat, öltözködés, nyelvi illemtan, mozgástechnika, jó fellépés, üzleti tárgyalás. Jelentkezés folyamatosan a (06-52)-317-879 és a (06-52)-313-922/16 telefonon.

Tisztelt Kolléga! Kedves volt Tanítvány! Régi Kvassaysok! Az 1993/94-es tanévben újra megtartjuk a lassan hagyománnyá váló „Kvassays öreg diák" találkozót 1993. szeptember 24-én, pénteken 17.30-kor.

HÁZASSÁG

44 éves, arányosan telt, vállalkozó nő vagyok. Keresem korban hozzám illő társam, intelligens, ápolt, komoly anyagiakkal rendelkező úr személyében. „Optimista MNL 167406" jeligére a Hírlapkiadóba. (167406/3K)

Társközvetítés kedvezménnyel. Csak eredményes közreműködés esetén kell fizetnie. Válaszborítékért tájékoztatjuk. „Őskorszaki-Szaki" 5100 Jászberény, Pf. 28. (167676/9K)

GÉP

Faipari gépek eladók: szalagfűrészgépek, kombináltgépek, abricterek, vastagságigépek, szalagcsiszoló, gyalutengely, gyalukés, lapforrasztó, szalagfűrészlap, fúrószupport. Horetzky műszaki üzlet. 1041 Újpest, Templom u. 4. Hétfőtől csütörtökig 10–14 óráig. (165166/15K)

Artemis Bt.-től legolcsóbban használt, beüzemelt olajégőfejeket. Alkatrészek biztosítva! 131-7501 (167487/3K)
NSZK gyártmányú, 12 LE-s dízel, négykerekű traktor, ekével eladó. Telefon: (06-26)-335-042 (167634/2K)

Eladó 700-as szalagfűrész 40 ezer Ft-ért. Drótfonógép 40 ezer Ft. Érdeklődni: Vác, Deákvári fasor 18. (06-27)-314-630.

ELEKTRONIKA

Garanciális, originál Philips videokamera, tartozékokkal 70 000 Ft-ért eladó, 120 000 helyett. Telefon: 180-6584 (167277/8K)

90 programos, Philips sztereó műholdvevők 20 750 Ft. Ugyanitt használt, nyugati színes tv-k 6000 Ft-tól, garanciával. Flesender KKT. (06-78)-312-571.

ALBÉRLET

XIII., Kárpát u.-ban 3 szobás, 2 fürdőszobás, telefonos lakás hosszabb távra teljesen berendezve kiadó. telefon: 178-8603 (167299/2K)

Szelíd, 31 éves, újra-diák bérelne tágas, csendes szobát. Bálint, 141-4788/26, hétköznap 8–14 óráig. (167643/2K)

Budapesten albérlet 2 lány részére kiadó. Érdeklődni levélben: Muszka Andrea, 3933 Olaszliszka, Vasvári u. 45/1. (167690/2K)

VEGYES

Carpigiani egykaros fagyigép eladó. Érdeklődni egész nap 34/330-403 telefonon.

Vadonatúj, kerekes szobavécé és járóke-ret eladó. 117-9785 este.

Pianínó igényesnek eladó. 134-8571 (166206/10K)

Társasházakban közös képviseletet vállalok: 217-8574, este. (167398/3K)

Kárpótlási jegyet veszek: 112-3111 (167540/2K)

Krókuszok, liliomok, tulipánok és egyéb botanikai ritkaságok megrendelhetők. Bélyeggel ellátott válaszborítékban kérje árjegyzékemet. Patyi Román, 9300 Csorna. Telefon: 596 (167622/1K)

Sürgős. Bevezetett nagy forgalmú cukrászda teljes berendezéssel eladó a XIX., Üllői úton. 168-7986 (167645/4K)

Ismerje meg a legsikeresebb Lottó-kollektívát! Számítógépes háttérrel megsokszorozzuk nyereségi esélyeit! Információ: 175-0107 (167658/5K)

Kárpótlási jegyet vennék napi áron. Telefon: 10–17 óráig, 162-6464 vagy 162-7130 (167662/4K)

Mindenféle bútort veszünk. Telefon: 133-9941 (167678/11K)

Bt. hét végén is megvásárolja bútorát. Telefon: 157-5388, 137-4537 (167680/7K)

Vállalkozók! Számla nélküli gépeiket, eszközeiket költségként elszámolhatják 1% + áfa-ért. Telefon: 271-9359. Deltaker. (167693/10K)

Különböző típusú számítógépeim olcsón eladom vagy videokamerára cserélem. Sok program és tartozék van hozzá. Tel.: 158-6488.

120 éves konyhabútor, összes tartozékkal olcsón eladó. Szekrénye 2 részes, 210X124X55 cm, 2 fiókos asztal, 5 polcos szekrény, s hokedlik. Tel.: 158-6488

Kis méretű cukrásztermelő bérleti joga a XVI. kerületben, reláis áron átadó, vagy komplett felszerelése egyben eladó. Ipari árammal, vevőkörrel, napi 2–3000 db-os termelési lehetőséggel. Érdeklődni: 133-9174, Győriné.

Ezüstfenyő eladó, 80–90 cm-es. Telefon: (06-27)-379-024.

Angol, orosz nyelvű tanítást, korrepetálást gyakorló tanárnál, a Fasornál. Telefon: 142-1817 de.:8–11 du.: 17–19-ig

Próba apróban!

Hirdetését, 25 szóig ingyen megjelentetjük!

Feladhatja *levélben,* a mellékelt szelvénnyel.

Új MAGYARORSZÁG
Budapest, Pf.: 199. 1410
Próba apróban!

Elmondhatja *telefonon* (138-2369, hétköznap 7-től 20 , szombat - vasárnap 9-től 13 óráig.)

Személyesen is, szívesen látjuk hirdetési üzletünkben. (Bp. VIII., Blaha Lujza tér 3.)

CSÁKÓ BÉLA ATTILA
GRAFIKUSMŰVÉSZ

Vállalja:
- névjegyek
- iniciálék
- emblémák
- plakátok
- lemezborítók
- cégtáblák
- könyvillusztrációk
- dekorációk
- hirdetések
- címerek
- zászlók
- fejlécek
- reklámfigurák készítését

GYÖMRŐ ÁLLOMÁS U. 16. 2230

NEVEZÉSI LAP

Club Nintendo®

ELEKTOR KALANDOR

Számítógépes televíziós játék

Nevem:.....
Címem:.....
Telefonszámom::.....
Életkorom:.....
Mióta játszom Nintendóval?.....

Egyéni játékra jelentkezem: ☐ Családi játékra jelentkezünk: ☐

A jelentkezési lapot saját fényképeddel, leragasztott borítékban küldd el címünkre:
1922 Budapest, Pf.: 167.

Játékidők a TV2-n:
Hétfőn, kedden,
szerdán és csütörtökön
17.50-18.00 óráig.
Vasárnap 9.50-10.00 óráig
(családi játék).

KÁRPÓTLÁS

Termőföld-árverési hirdetmények

A Győr-Moson–Sopron megyei Kárrendezési Hivatal **Fertőszentmiklós** községben, a **Tanulmányi Állami Erdőgazdaság, Sopron** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Fertőszentmiklós, Kultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 14 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Fertőszentmiklós	zártkert	0113-ból	1 ha 3400 nm	erdő	6,03	3,02 Ak-ig

A Hajdú-Bihar megyei Kárrendezési Hivatal **Darvas** községben, a **Bihar Népe Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Komádi** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Darvas, Kultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 9 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Darvas		0145/A	26 ha 6202 nm	szántó	758,57	
		0145/B	1 ha 0085 nm	legelő	7,06	
		0145/C	20 ha 4428 nm	legelő	77,28	
		0145/F	6006 nm	kivett		
		0163	5 ha 2236 nm	szántó	50,93	
		0165/2	6 ha 3804 nm	szántó	129,16	
		0183/3	1 ha 3360 nm	szántó	13,89	
		0188	7040 nm	legelő	2,68	
		0206/13A	3934 nm	legelő	0,83	
		0206/13B	13 ha 1669 nm	szántó	147,54	
		0206/13C	3808 nm	erdő	4,49	
		0206/13D	6600 nm	legelő	1,39	
		0206/7	1 ha 6649 nm	szántó	11,65	
	D/12	0209/2	1 ha 4548 nm	szántó	25,31	
	D/4	0215/5A	8 ha 7208 nm	legelő	17,07	
		0215/5B	2845 nm	kivett		
		0267/A	9540 nm	legelő	8,30	
		0275	18 ha 7828 nm	legelő	57,84	
	D/7	0277/A	6046 nm	legelő	2,57	
		0277/B	11 ha 1857 nm	legelő	47,42	
		0308	14 ha 3403 nm	szántó	284,94	
	D/8	0320	4 ha 4760 nm	szántó	98,42	
		0325/1	8 ha 7007 nm	szántó	199,99	
		0325/2A	18 ha 3614 nm	szántó	502,58	
		0352/2B	2158 nm	erdő	1,79	
		0352/2C	6912 nm	legelő	8,13	
		0415/1	5755 nm	erdő	6,79	
		0415/2	17 ha 2359 nm	szántó	327,50	
		0420/4	8 ha 6817 nm	legelő	30,44	
	D/11	0427/3	9 ha 1389 nm	szántó	116,04	
		0427/39	3 ha 4318 nm	szántó	42,59	
		0429/3A	16 ha 4284 nm	szántó	184,33	
		0429/5A	15 ha 7807 nm	szántó	173,58	
	D/14	0439/B	1 ha 6624 nm	erdő	24,60	
		0451/1A	49 ha 1115 nm	szántó	707,74	
		0451/1B	2 ha 9143 nm	legelő	35,55	
	D/11	0453/4	2 ha 0174 nm	szántó	17,58	
		0453/4	2 ha 8773 nm	szántó	29,92	
		0466	25 ha 4150 nm	szántó	643,42	
		0469/57	45 ha 6691 nm	szántó	543,64	
		0469/73	34 ha 8869 nm	szántó	834,53	
		0476/5	8614 nm	szántó	20,93	
		0480/3A	5 ha 1179 nm	szántó	103,56	
		0480/3B	4 ha 6432 nm	legelő	29,75	
		0480/3C	4540 nm	kivett		
	D/4	0481	15 ha 3981 nm	szántó	133,69	
		0483/1	17 ha 4845 nm	szántó	161,17	
		0494/4	7298 nm	szántó	17,73	
	D/2	0499/8	1 ha 1247 nm	szántó	27,33	
		0500/14	6772 nm	szántó	7,04	
		0500/28	1 ha 7581 nm	szántó	18,28	
		0500/5	8747 nm	szántó	9,10	
	D/10	0502/5	8966 nm	szántó	*15,60	
		0591/C	1 ha 9925 nm	erdő	23,51	

A Hajdú-Bihar megyei Kárrendezési Hivatal **Nagykereki** községben, a **Kossuth Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Nagykereki** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Nagykereki, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 9 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Nagykereki	D/1	0121/B	5052 nm	gyep	8,79	
		0121/C	14 ha 9159 nm	szántó	381,86	
		0122	15 ha 0561 nm	szántó	287,98	
		0123	1 ha 0240 nm	szántó	17,82	
	H/2	0125	31 ha 9036 nm	szántó	646,92	
		0134/A	19 ha 2550 nm	szántó	342,84	
		0134/D	2 ha 3002 nm	legelő	25,02	
	D/1	0136/A	19 ha 6888 nm	szántó	382,00	
		0136/B	1 ha 2483 nm	legelő	10,86	
	D/2	0142/A	16 ha 4796 nm	szántó	412,25	
		0142/B	4406 nm	legelő	8,02	
	G/3	017/A	6 ha 6338 nm	szántó	115,53	
		017/B	6689 nm	gyep	11,64	
		019/A	30 ha 8312 nm	szántó	655,50	
		019/C	1 ha 6340 nm	legelő	19,54	
		021/A	7311 nm	szántó	12,72	
		021/B	8244 nm	legelő	7,17	
	B/9	042/A	35 ha 7742 nm	szántó	729,51	
		042/B	7658 nm	gyep	13,32	
		045/A	4 ha 6371 nm	szántó	87,59	
		045/B	1 ha 2041 nm	gyep	20,95	
		542	12 ha 2995 nm	szántó	234,98	
	G/1	056	7880 nm	szántó	19,15	
	L/6	0564	21 ha 9462 nm	szántó	571,46	
	G/1	058	8 ha 7288 nm	szántó	162,18	
		060/A	58 ha 5436 nm	szántó	1013,16	
		060/B	1 ha 8881 nm	gyep	32,85	
		061/1A	2794 nm	szántó	4,86	
		073/A	5 ha 9498 nm	szántó	105,23	
		073/B	2097 nm	gyep	3,65	
		074/2	7319 nm	gyep	22,91	
		08/1A	15 ha 6487 nm	szántó	397,62	
		08/1B	1 ha 1509 nm	gyep	20,03	

A Hajdú-Bihar megyei Kárrendezési Hivatal **Hajdúszoboszló** városban, a **Búzakalász Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Hajdúszoboszló** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Hajdúszoboszló, Bocskai Filmszínház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 9 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Hajdúszoboszló	K/1	070	235 ha 5132 nm	szántó	7726,26	

A Hajdú-Bihar megyei Kárrendezési Hivatal **Hortobágy** községben, a **Hortobágyi Á. G.** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Hortobágy, Állami Gazdaság Tanácsterme
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 9 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Hortobágy		0248	23 ha 9936 nm	szántó	363,58	
		0252	32 ha 0202 nm	szántó	485,01	
		0254	27 ha 1526 nm	szántó	393,81	
		0331	3 ha 9405 nm	szántó	40,98	
		0333	1 ha 8631 nm	szántó	11,74	
		0336/A	2 ha 0188 nm	szántó	12,72	
		0336/C	3 ha 2158 nm	szántó	20,26	
		0338	3 ha 3136 nm	szántó	20,88	
		0340	10 ha 0069 nm	szántó	47,44	
		0344/A	6 ha 6287 nm	szántó	23,78	
		0346/A	1 ha 5149 nm	szántó	9,54	
		0348	1 ha 5541 nm	szántó	3,73	
		0350	1 ha 9548 nm	szántó	4,69	
		0353	21 ha 1264 nm	szántó	386,11	
		0355	9 ha 9451 nm	szántó	163,85	
		0357	32 ha 5911 nm	szántó	491,99	
		0359/A	9 ha 0682 nm	szántó	57,53	
		0359/C	7 ha 5969 nm	szántó	119,00	
		0365	12 ha 2487 nm	szántó	81,67	
		0367	7 ha 3468 nm	szántó	64,11	
		0391	7 ha 7476 nm	szántó	18,59	
		0393	8 ha 1561 nm	szántó	155,78	
		0395	9 ha 4588 nm	szántó	22,70	
		0397	10 ha 9933 nm	szántó	19,99	
		0406/A	8950 nm	szántó	5,64	
		0407	1 ha 2268 nm	szántó	7,73	
		0409	1 ha 1117 nm	szántó	2,67	
		087	18 ha 2259 nm	szántó	418,30	
		090	4 ha 3753 nm	szántó	96,10	

A Komárom-Esztergom megyei Kárrendezési Hivatal **Bakonybánk** községben, a **Bakonybánki Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Bakonybánk** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Bakonybánk, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 8.30 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Bakonybánk	B/7	011/1	106 ha 7838 nm	szántó	1649,47	
	B/5	0130/G	6 ha 3488 nm	szántó	85,28	
		0130/1	6116 nm	legelő	8,50	
		0130/1A	7 ha 4272 nm	szántó	124,70	
	B/3	0130/1B	8223 nm	gyep	11,43	
	B/5	0130/1C	3422 nm	erdő	0,55	
	B/4	0158/1	1 ha 3011 nm	gyep	32,27	
		0160	1 ha 2058 nm	gyep	16,76	
		0161	14 ha 1370 nm	szántó	369,33	
	B/3	0201	10 ha 8619 nm	szántó	228,75	
		0203	21 ha 9960 nm	szántó	388,13	
		0203	8955 nm	gyep	3,40	
	B/7	022	59 ha 8408 nm	szántó	1175,60	
		022	4032 nm	szőlő	7,01	
		03/1	46 ha 0439 nm	szántó	707,78	
	B/6	033/1	5 ha 7406 nm	szántó	89,50	
		037	6 ha 0525 nm	szántó	110,16	
		043	8375 nm	szántó	15,24	
		045	0182 nm	szántó	0,46	
	B/5	061	4055 nm	szántó	5,35	
		068/1	3 ha 1244 nm	szántó	56,86	
	B/7	07	3 ha 4276 nm	szántó	45,24	
	B/5	070/3	35 ha 0622 nm	szántó	297,38	

A Nógrád megyei Kárrendezési Hivatal **Terény** községben, a **Sasbérc Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Szanda** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Terény, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Terény	Szanda patak					
	és két út köze	0112	8 ha 9446 nm	szántó	162,79	
	Dolinka fölött	04/1B	8751 nm	szántó	11,08	
		04/1D	4564 nm	gyep	0,87	
		04/1F	0539 nm	szőlő	0,61	
		04/1H	2173 nm	szőlő	2,26	
	Hrabina	0122/A	27 ha 3135 nm	szántó	442,16	
		0122/B	7455 nm	gyep	3,65	
	Zsabica	026/B	3021 nm	erdő	1,06	
		026/C	1 ha 3010 nm	erdő	4,55	
		027/3	4 ha 9691 nm	szántó	85,60	
	Dolinka	08/A	9894 nm	legelő	1,88	
		08/B	18 ha 8177 nm	szántó	259,44	
		08/C	2079 nm	legelő	0,12	
		08/F	2 ha 9918 nm	erdő	10,47	
		08/G	6 ha 7719 nm	legelő	12,87	
		08/H	6476 nm	erdő	2,27	
		08/K	3005 nm	erdő	1,05	
		08/L	9492 nm	legelő	1,80	
		08/N	5144 nm	legelő	0,98	
	Szálaskától D-re					
	az út alatti legelőben	034/C	3904 nm	szőlő	4,06	
	Szálaska	025/A	3 ha 6115 nm	erdő	12,64	
		025/B	6 ha 0143 nm	legelő	11,43	
		025/D	3255 nm	erdő	1,14	
		025/F	4 ha 6973 nm	legelő	23,02	
		048/B	5 ha 4088 nm	szántó	63,82	
	Klein erdő alatt	0150/L	2 ha 8635 nm	szántó	33,79	
	Csukori erdő alatt	074/2A	12 ha 6367 nm	szántó	144,25	
	A víztározó alatt	0169/A	1 ha 4978 nm	szántó	32,50	
	Körtefa tábla	0268/L	2 ha 3606 nm	gyümölcsös	16,00	

A Pest megyei Kárrendezési Hivatal **Szigetújfalu** községben, a **Csepel-szigeti Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Szigetcsép** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Szigetújfalu, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Az első árverésből megmaradt termőföldterületek:						
Szigetújfalu		019/1	1 ha 4177 nm	szántó	34,45	
		019/2/2	44 ha 6051 nm	szántó	896,35	
		019/2 b	2 ha 7384 nm	erdő	13,42	
		062 b	31 ha 5853 nm	szántó	508,38	
		06	8576 nm	gyep	6,86	
		07	1 ha 1383 nm	erdő	5,58	

A Somogy megyei Kárrendezési Hivatal **Porrog** községben, a **Csokonai Mezőgazdasági Szövetkezet, Gyékényes** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Porrog, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra. (Az árverésen részt venni szándékozókat a meghirdetett időpont előtt egy órával fogadjuk.)
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Porrog		054/10	3 ha 7869 nm	szántó	60,71	
		019/1 a	3411 nm	erdő	1,43	
		019/1 b	19 ha 2172 nm	szántó	295,38	
		019/1 c	8 ha 7217 nm	gyep	57,56	
		0102/1	33 ha 5667 nm	szántó	342,97	
		040/1 f-ből	2 ha 3000 nm	erdő	6,44	
		071	1 ha 1645 nm	erdő	3,26	
		072 b	3922 nm	szántó	6,82	
		072 c	4967 nm	szántó	8,64	
		074/1	1 ha 2178 nm	erdő	1,70	
		083-ból	5 ha 9000 nm	erdő	18,58	
		088 a-ból	14 ha	szántó	175,00	

A Somogy megyei Kárrendezési Hivatal **Büssü** községben, a **Petőfi Mezőgazdasági Szövetkezet, Kisgyalán** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Büssü, Kultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra. (Az árverésen részt venni szándékozókat a meghirdetett időpont előtt egy órával fogadjuk.)
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Büssü		0112 d	21 ha 5605 nm	szántó	563,64	
		0112 b	1 ha 728 nm	legelő	9,33	
		0112 c	3924 nm	erdő és út	2,32	
		090 a	51 ha 1041 nm	szántó	1113,53	

A Somogy megyei Kárrendezési Hivatal **Vörs** községben, a **Dél-Balaton Mezőgazdasági Szövetkezet, Balatonszentgyörgy** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Vörs, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra. (Az árverésen részt venni szándékozókat a meghirdetett időpont előtt egy órával fogadjuk.)
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Vörs		013/23	9 ha 773 nm	szántó	273,28	bányaszolgalmi jog
		013/31	3 ha 2289 nm	szántó	89,77	
		013/32	3858 nm	szántó	15,43	
		013/33	2 ha 5593 nm	szántó	76,46	
		013/34	2 ha 3962 nm	szántó	74,50	
		013/35	2 ha 9828 nm	szántó	90,88	
		024/22	1481 nm	szántó	4,88	
		034/3	2 ha 4701 nm	szántó	38,53	
		024/1	19 ha 5704 nm	szántó	509,56	
		030	17 ha 6430 nm	szántó	301,73	

A Somogy megyei Kárrendezési Hivatal **Büssü** községben, az **Aranykalász Mezőgazdasági Szövetkezet, Igal** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Büssü, Kultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 11 óra. (Az árverésen részt venni szándékozókat a meghirdetett időpont előtt egy órával fogadjuk.)
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Büssü		0104/2	13 ha 9373 nm	szántó	372,07	
		099 a-ból	15 ha	szántó	225,43	

A Somogy megyei Kárrendezési Hivatal **Büssü** községben, a **Barátság Mezőgazdasági Szövetkezet, Magyaratád** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Büssü, Kultúrház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 12 óra (Az árverésen részt venni szándékozókat a meghirdetett időpont előtt egy órával fogadjuk.)
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Büssü		067/2 a	70 ha 9643 nm	szántó	897,32	
		071 a	1 ha 4635 nm	rét	13,76	
		071 b	2000 nm	erdő	1,18	
		071 c	534 nm	árok	0,13	
		071 d	727 nm	erdő	0,43	
		0100 a	6 ha 6507 nm	szántó	109,02	
		0100 b	8766 nm	rét	12,18	
		073	11 ha 9485 nm	szántó	75,28	

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kárrendezési Hivatal **Nyírtelek** községben, a **Dózsa Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Nyírtelek** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Nyírtelek, Honvédségi klub
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 9 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Nyírtelek		0139 F-ből	30 ha 4584 nm	szántó	824,99	
		0131/1 A	18 ha 3612 nm	szántó	282,08	
		0131/1 C	12 ha 7905 nm	szántó	268,27	
		0136 A	21 ha 8359 nm	szántó	361,24	
		0118/32	16 ha 2913 nm	szántó	293,63	
		0101/2	40 ha 7189 nm	szántó	873,65	
		096 A-ból	14 ha 5544 nm	szántó	356,53	
		0220	4 ha 8157 nm	szántó	93,93	
		0222	30 ha 0829 nm	szántó	569,90	
		064/7 F	21 ha 8141 nm	gyep	160,07	

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kárrendezési Hivatal **Nyírbéltek** községben, a **Kossuth Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Ömböly** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Nyírbéltek, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Nyírbéltek		0253/10 A	24 ha 0966 nm	szántó	213,27	
		0253/10 B	5 ha 1513 nm	erdő	18,03	
		0257/1 A	2 ha 4132 nm	szántó	22,68	
		0257/1 B	1 ha 0172 nm	gyep	3,56	
		0257/3 A	2246 nm	nádas	2,34	
		0257/3 B	7 ha 1773 nm	szántó	63,96	
		0257/3 C	0987 nm	erdő	0,62	
		0257/3 D	2004 nm	nádas	2,08	
		0257/3 F	0917 nm	erdő	0,58	
		0258/5	13 ha 2678 nm	szántó	124,72	

A Tolna megyei Kárrendezési Hivatal **Dalmand** községben, a **Dalmandi Mezőgazdasági Kombinát** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Dalmand, DMK Kultúrotthon
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Dalmand		0127/35	4 ha 1310 nm	szántó	186,72	
		0205/44	10 ha 3258 nm	szántó	431,78	
		0205/39	31 ha 6877 nm	szántó	1001,32	
		044/7	20 ha 2316 nm	szántó	705,33	
		0122/24	64 ha 9957 nm	szántó	2375,76	
		0142/1	1 ha 3468 nm	szántó	60,88	
		0142/3	6991 nm	szántó	31,60	
		0144 c	4551 nm	szántó	16,61	
		0140/45	7118 nm	szántó	32,17	
		048/20	25 ha 3629 nm	szántó	922,15	
		048/7	43 ha 7057 nm	szántó	1092,48	
		042 a	38 ha 0355 nm	szántó	923,00	
		039/18	29 ha 1427 nm	szántó	925,68	
		064 a c	17 ha 1866 nm	szántó	606,31	
		011 b	4 ha 6413 nm	szántó	124,85	
		021	79 ha 1998 nm	szántó	2527,19	
		051 a	292 ha 7013 nm	szántó	9510,00	
		055 a	17 ha 2569 nm	szántó	480,99	
		015 a	226 ha 91111 nm	szántó	6440,51	
		029 a	41 ha 9045 nm	szántó	1002,43	
		0124 a	133 ha 5511 nm	szántó	4760,92	
		0207 b	5595 nm	szántó	15,05	
		0208 c	1 ha 6176 nm	szántó	59,04	
		0208 d	2996 nm	szántó	13,54	
		036 a	29 ha 1925 nm	szántó	715,08	
		0138 a-ból	30 ha 0705 nm	szántó	1249,03	
		022 c	1 ha 5189 nm	erdő	11,54	*
		029 c	2 ha 0465 nm	erdő	15,55	*
		032 b	7 ha 8979 nm	erdő	60,02	*
		048 b	6 ha 6869 nm	erdő	50,82	*
		0144 b	3 ha 4709 nm	erdő	20,48	*
		0154 b	2 ha 7886 nm	erdő	21,19	*
		0143 c	5740 nm	erdő	3,39	*
		064 b-ből	7744 nm	erdő	5,88	*

* Erdőre vonatkozó jogszabályok.

A Tolna megyei Kárrendezési Hivatal **Sárszentlőrinc** községben, a **Paksi Állami Gazdaság** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Sárszentlőrinc, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 10 óra
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Sárszentlőrinc		040	3 ha 7797 nm	erdő	26,46	erdőre von. jogsz.
	Sz-2	052b-ből	11 ha 4000 nm	szántó	251,18	
		052d	1 ha 1114 nm	gyep	8,91	
		059a	19 ha 3078 nm	szántó	432,76	
		059b	4318 nm	gyep	4,19	
	Sz-4	052b-ből	15 ha 6676 nm	szántó	341,24	

A Tolna megyei Kárrendezési Hivatal **Sárszentlőrinc** községben, a **Petőfi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, Sárszentlőrinc** által kijelölt termőföldterületre az árverést kitűzi.

1. Az árverés helye: Sárszentlőrinc, Művelődési Ház
2. Az árverés ideje: 1993. október 14., 11 óra.
3. Az árverésre kerülő nagyüzemi tábla:

Település	Táblaszám	Hrsz.	Terület	Műv. ág	Ak-érték	Korl. int.
Sárszentlőrinc	Sziget	0164/1,6	62 ha 8561 nm	szántó	1714,64	
		164/2	1 ha 1000 nm	szántó	30,58	
		0165c	7 ha 4849 nm	szántó	208,08	
		0165g	1 ha 9296 nm	szántó	53,64	
		0165f	1 ha 3595 nm	szántó	37,79	
	Gyöpföld	0129/7	12 ha 2850 nm	szántó	416,26	
		0124a	30 ha 3890 nm	szántó	787,63	
		0125	51 ha 6511 nm	szántó	1184,10	
		0123d	3 ha 2908 nm	szántó	91,48	
		0123h	2 ha 5342 nm	szántó	70,45	
	Hosszútelek	0118/5-ből	23 ha 8060 nm	szántó	773,99	
		118/17	10 ha 4370 nm	szántó	339,52	
		0223/15b	2747 nm	szántó	6,98	
		0223/15a	1926 nm	szőlő	8,18	
		0223/16	4627 nm	szántó	12,83	
	Hosszútelek	0223/19a	8391 nm	szántó	23,38	
		0223/20b	2139 nm	szántó	5,87	

Csáki Imre festő
Kisalföld 1958 ápr. 20. 6 oldal.-

Csáki-Maronyák Éva kerámikus

Popány Gábor: Kerámia, most

Művészet, 1983. február

Csáki Imre festőművész.

Magyar Nemzet.
1948. XII. 21., 4. old.
(: Riport. :)

Csáki Imre és Zórád Jenő

Illusztráltár a Számolás-mérés c. könyvet

A könyvkiadók 1964. évi díjazott és dicséretben részesített kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 5 sz. 28. l.

Csáki István
butortervező
1912 - 14.
Éimisk 1930. 82. l.

Csáki István

A borsodi képzőművészeti kör tagja. A Bükk tájait festi. Részt vett a MÁV miskolci kultúrotthonában rendezett kiállításon.

Hajdu Béla: Több segítséget a MÁV miskolci képző-
művészeti körének
Északmagyarország 1954 jun. 2

Csáki István

Mint addig ismeretlen müvész jelent meg a borsodi müvészek 5. megyei kiállitásán.

Hajdu Béla: Az ötödik megyei képzőművészeti kiállitás

Északmagyarország 1955 okt. 23.

Csáky István

A borsodi müvészek az árvizkárosultak megsegitésére rendezett kiállitásán 1956 ápr-ba n részt vett.

Északmagyarország 1956. ápr. 24.

Csáki István

menetirányító

Régi tanya, olaj, 60 x 70 cm.
Kispolci táj, " 40 x 50 -
Régi falusi utca, " 60 x 70 -
Pásaépítés, olaj, 60 x 80 -
Sátorlábor, " 40 x 50 -

Vasutasok 5. Nemzetkőrt Képtmiv Kiáll. Bp 1960
Kat. szerk. Kovács János

26

Csáky István

„Támori tölgy" c. műve szerepelt 1953-ban a megyei kiállításon.

Hajdu Béla: A borsodi képzőművészek harmadik négyes kiállítása
Észak Magyarország 1953. okt. 29.

Csáky István

„Kirándulók vonat a Bükkbe" c. képe szerepelt 1953-ban a megyei kiállításon.

Hajdu Béla: A borsodi képzőművészek harmadik megyei kiállítása

Északmagyarország 1953. okt. 29.

Csáki István

Részt vett azon a kiállitáson, amelyet a miskolci és diósgyőrvasgyári Dolgozók Képzőművészeti Szabadiskolájának növendékei rendeztek a szinház előcsarnokában 1949-ben a könyvnapok kapcsán.

Északmagyarország 1949. jun. 19. 4.l.

Csáki István

Részt vett a miskolci szabadiskola 1. évfolyamot végzett növendékeinek 1948-ban a Kossuth szállóban rendezett kiállitásán.

A képzőművészeti szabadiskola növendékeinek kiállitása.
Északmagyarország 1948. jun. 22. 4.l.

Csáki István MDK

Régi falusi utca, olf.

Pályaépitès, olf.

Sátortábor, olf.

Mücsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti kiáll.

Csáki István MDK

Pályaépítés, olf.

Sátortábor, olf.

Műcsarnok 196.Vasutasok V.Nemzetk.Képzőm. Kiáll.

Csáki István, menetirányitó MDK

Réti tanya, olf.

Miskolci táj, olf.

Régi falusi utca, olf.

Mücsarnok 196.Vasutasok V.Nemzetk.Képzőm. Kiáll.

MDK

Csáki István menetirányitó

Régi tanya, of.

Miskolci táj, "

Régi falusi utca, "

Pályaépitès, "

Sátortábor, "

5. nemzetk. vasutas képzőmüv. kiáll. Mücs. 196o. jul.

Csáky István MDK

szerepelt a XIII. Országos Vasutas Képzőművészeti Kiállitáson /Bp. Nyugati Pályaudvar kulturtermében/.

b): Tárlat a váróteremben.
Északmagyarország 1963. jul. 24.

MDK

Csáki István

Tanulmányfej, of.

Eső után, "

I. Orsz. Vasutas Képzőműv. kiáll. 1951. aug.

3. 1.

MDK

Csáki István

Régi munkás, of.

Tanulmányok, szén

I. Orsz. Vasutas Képzőmüv. kiáll. 1951. aug.

3. l.

M.D.K.

Csáky István: festő

felajánlott művét kiállították a "Borsod képzőművészei az árvízkárosultak" c. kiállításon a miskolci Herman Ottó múzeumban.

Északmagyarország, Miskolc, 1956. ápr. 24.

Csáky István

A Nyugati pályaudvar Kulturvárótermében rendezett XIII. Országos Vasuta s Képzőművészeti Kiállitáson szerepelt.

Északmagyarország 1963. jul. 24. 2.1.

Csáky István

Egyéni tanuló c. képe kiállitáva a borsodi müvészek 1952-es ki állitásán.

Hajdu Béla: A borsodi képzőművészek megyei kiállitása az MSZT miskolci székházában

Északmagyarország 1952. aug. 29.

Csáky István.

„Egyéni tanuló" c. képe szerepelt a miskolci Borsodi Képzőművészek negyei kiállításán. (említve).

Északmagyarország, Miskolc, 1952. aug. 29.

MDK

Csáky István

Fejtanulmányai, tájai a miskolci vasutas képzőművészek kiállitásán.

Cikk: Vasutas művészek kiallitasa.

Eszakmagyarorszag.Miskolcz.1948.dec.5.

Csáki István, festő Toh

Boross-akna c.
festménye. Repr.

–: A képzőművészeti körök kiállításáról 7. 1

NÉPSZABADSÁG, Dp. 1961. nov. 12.

Csáki János

1818-ban Merőtúron farekasmester

Kerr Mária: Farekas, kossós, tálas Bs. 1960.
339.o.

Csáki Jutka keramikus

Vasárnap délelőtt nyílik meg Sziget-szentmártonban, a Dunaharasztiban élő és alkotó Artner Ottó szobrász, Csáki Jutka és Horváth Sándorné keramikusok.

Falus Gábor: Hétvégi kalauz.

Pest Megyei Hírlap, 1975. szept. 6.

CSÁKI RÓBERT

43. Vásárhelyi ÖT

CSÁKI RÓBERT

41. Vásárhelyi Ö. T.

katg= 4
9900= 20020717
9990= xxx0
revi= 29 Dec 2001/BRANDT
10 Jul 2000/BRANDT
created 3 Jul 2000/BRANDT
knde= knd1

Csáky Nep. János gróf, műkedvelő rézmetsző a XVIII. század első felében. 1735-ben Paolo Veronese Curtiusát metszette rézre, amely ugyanez évben jelent meg Bécsben, Preuner A. J. művében. L. *Csáky Antal* gróf alatt.

Kemény Lajos: Csáky Antal és Nepomuki János gróf. *Művészet.* 1910. 430. l.

Ez a metszet is Csáky Antal műve.

Gáki Pál

A salgótarjáni bányász képzőmű-vészeti szakkör gyűjteményes tárlatán munkái szerepelnek. „Földmérő" – „Vájár-tanuló" – „Bartók" – „Erkel" – „Magvető" c. faszobrai (említve).

Tóth Elemér: Tanulságos kiállítás. Nógrád, Salgótarján, 1972. aug. 8.

Csáky Pál

1909/10 I.

Terképzőmfőiskérk

72. l.

Csákigorbó

(Szilágy vm)

Haller-kastély

Zádor-Rados

239. l.

MÁVAG

Közületek és **intézmények** részére szállítunk motoros **tüzoltó fecskendőket. légoltalmi eszközöket, MÁVAG JOBBÁGY-foigytonégő-kályhákat,** házi vizellátóberendezéseket, különféle célokra szolgáló **szivattyukat,** kutakat, gőz-, gáz- és **vizszerelvényeket, gyorsteherautókat,** fertőtlenitő készülékeket, uthengerlő-, utgyaluló- és utfelszakitó gépeket, öntöző- és **vizszállitó kocsikat, vizvezetéki öntöttvascsöveket** és csőidomokat, barnaszéntüzelésü **szivógázgenerátorokat,** stb.

Felvilágositás, árajánlat dijtalan!

Magyar Kir. Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak
Budapest, X. Kőbányai-ut 21.

Szeged Városi Nyomda
és Könyvkiadó Rt.
Szeged, Kárász-u. 9
Telefon 10-81

<Csákigorbói kastély>

Kelemen Lajos: A < >.

7 képpel-

Művészeti Szalon 1928.

III. 10. sz. 11–12. sz.

Sza Kelemen

(Csákigorbói kastél)

Kelemen Lajos

A L J Művészeti Szalon. 1928. 10. sz

3-8. l. 11-12. sz

3-7. l.

Csákigorból
Haller – Jósika –
kastély
kapujának
mai képe
repr
Biró Endrétől
XII-t.

Csaklós András

budapesti egyházi-szobrász
készítette a kevermesi (Csa-
nád m.) templom főoltára-
nak feszületét 1935 ben.

Bodor József dr. A 100
esztendős kevermesi r. k.
plébánia és templom tötté-
nete. (Kevermes) 1935. 30. l.

én

n-

rofil

~~anban~~ De ez

nter

czy

328.

te

,vagy

fest-

sz-

~~ayünk~~ ít, mely ~~leg~~ kétségtelenül legjobb alkotása.

zy

igen

lan

n

ó

Csaklós György András

kisplasztikus

1930–36. az ipar-
művészeti iskolában
tanult.

1935. a Bpest-Szentimre-
városi Kulturegyesü-
let kiállításán Ave
Maria és Fejtanulmány
c. művével szerepelt.

1936. a Magy Iparm.
Társulat Szép Otthon
kiállításán szere-
pelt.

M. Iparművészet

1936. 25. l.
(A mi kiállító-
ink)

368

Gyüjter

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Bártfa,	Szt. Egyed tplom. délkeletről rest. után	

Csaklós György

Antal Tibor

építő iparművész.

Céd

... Helbing László titkár az ösztöndíjas tagok felvételéről tett jelentést. Felolvasta az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola igazgatóságának javaslatában foglalt, ezidén jelesen végzett növendékek névsorát. A választmány ennek alapján hozzájárult, hogy Antal Tibor és Sági Árpád építő iparművészek, Kopasz Márta és Werling Jolán grafikusok, Monda Erzsébet keramikus, Zádor Endre ötvös, Demjén Julianna és Lakner Amanda textilesek, Csaklós György, Kallós Elek és Szabó Sándor díszítő szobrászok a társulat ösztöndíjas tagjai sorába 3 évre beválasztattassanak. Titkár ezután a folyó ügyekről tett jelentést.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 36. C.

Csaklós György

Nobrun

1930-34

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 45-l

Törökök IV. 23, 24, 25, 26

Csaklós György András

díszítő szobrász

1934. nagyon jó

Iparm. Isk. Évk.
1930-34. 47. l.

Csaklós György András

díszítő nobrány

l.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 36. l.

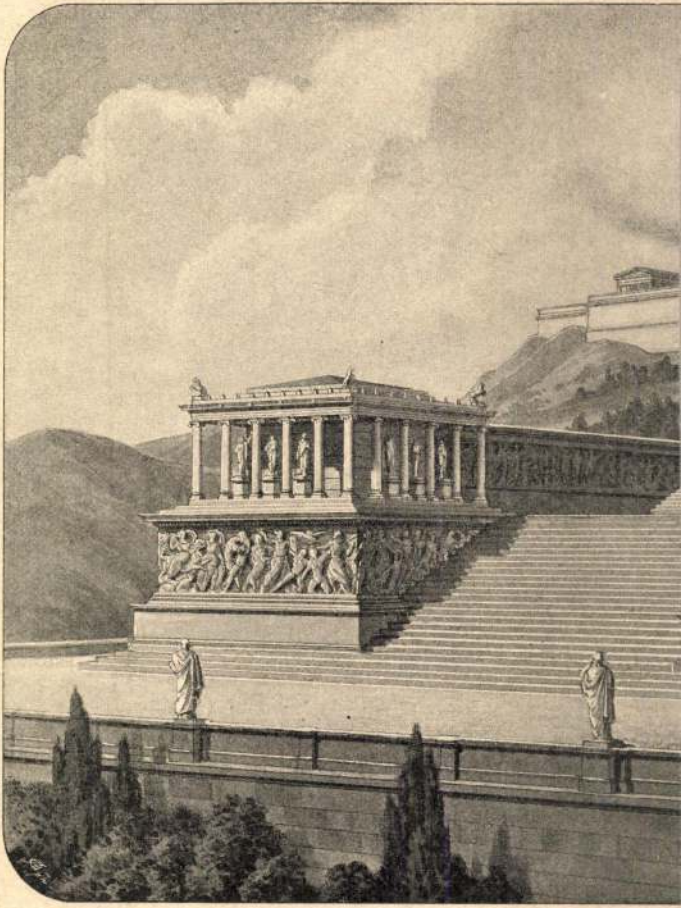

Der große Altarbau von Pergamon.

Csaklós András: MDK

Ave Maria
Fejtanulmány

A Budapest-Szentimrevárosi Kulturegyesület kiáll.
Bp. XI. Horthy Miklós ut 15/d. 1935.

MDK

Csaklós András

Munkáival szerepelt a Szép Otthon kiallitasan.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

Csaklós András

Ave Maria

Fejtanulmány

A Budapest-Szentimrevárosi kulturegyesület képzőművészeti és iparművészeti kiállítása.
1975. 1 l.

MDK

Csaklós Gy. András, kisplaszt.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.
43.l.

CSÁKÓ KÁROLY

Hushegyi Gábor: Hagyományteremtés szemléle
váltással? Gondolatok a kassai magyar képz
művészek csoportos tárlata kapcsán

Kalligram 1995, 3, 101-106

Csákó Lajos MDK

szentesi fazekasmester

Borsos Géza népművész nála szabadult 1930-ban.

B.J.: A mezőturi fazekas népművészek 35
ujvonalu vázát küldenek az ipari vásárra.
SZOLNOKMEGYI NÉPLAP. 1962. máj. _/9 /

Csákós, Josef Hans, grafikus [?] MDh

A pozsonyi Dóm belseje.
Csákos ceruzarajza Franz Alt
akvarellje után.
82. l.
5. kép. Repr.

Franz, A. R.: Pressburg, die ehemalige
Hauptstadt ...
Berlin - Stuttgart, 1935. 83. l. 12. t

MDK

Csákós-Donner-Spuren

Forum, 1936. 169.

Ø Csákos Mihály
vésnök

l.

Lázár Béla dr.

Fadrusz János
élete és művészete
Bp. 1923. 88. l.

Csákovai rk.

templom

ucogót, épült 1880–1881-ben a vallás alapítványi uradalom költségén

Velics 1894

86. l.

(Csanádi egyh. m.)

Radichius VIII. 54

Csárvár
Csáky István

A CSÁKTORNYAI RÉGI VÁR.

CSÁKTORNYA.

A haza és király iránti hűség mintaképének, a Zrinyiek nemzetségének ősi széke az, a hol közelebb a hadgyakorlatok alatt, a király megfordult. Emlékezteté-e valaki, hogy itt, a ma már csak düledékeiben álló várkastély volt az, a hol a szigetvári hős unokája, Zrinyi a költő élt, őrt állva a betörő ozmán ellen hősi kardjával, s diadalmasan védve Európa keleti kapuját, a nyugalom óráiban pedig áldozva a muzsáknak olyan áldozattal, a minőt kevés nemzet hősei tudtak bemutatni azon az oltáron . . .

Bedekovics pálosrendü szerzetes 1752-ben egy könyvet adott ki latin nyelven sz. Jeromosról, a ki Muraköz szülötte vala. E könyvében megemlékezik Csáktornyáról is s azt irja, hogy már a rómaiak idejében is fönnállt, a mikor Aquama volt a neve, a mint ezt Larius és Schöngelb munkái is bizonyítják. Ez elnevezés mellett szól Csáktornya fekvése is, mert két viz között feküdvén, megillette a vizes, mocsáros hely neve.

Valószinünek tartják, hogy itt az időben præfektura volt. Erre mutat a csáktornyai vár falába beillesztett s most is látható sírkő, melyet a hagyomány szerint akkor találtak meg, a midőn Zrinyi Miklós a vár alapját ásatta. A kövön a következő fölirás olvasható:

P. ANTONIUS CLA. FAVORIS L. F. AN. XXV. CLAUDIA T. F. DACUMENA AN. XXXXV. FAVENCIA ERES FACI CURA.

s egy szerzetes 1750-ben a következőleg magyarázta meg: Publius Antonius, Claudii Favoris Lucii Filius, Anno 25. Claudia Titi filia Dacumena Anno 45. Favencia heres faciundum curavit.

Ugyancsak a hagyomány szerint a vár mai helyén egy magas és széles torony állt több emelettel, mely sánczczal és vízzel volt ellátva.

IV. Béla király 1266-ban Muraköz urát, Csák Dömötört Szlavonia bánjává tette s Timonius Rumanius vélekedése szerint ez volt az, a ki a csáktornyai várat a római alapokon fölépíttette. Utóbb Laczk István Erdély vajdája, majd a Czilleyek, aztán az Ernuszt de Hampe grófok voltak a vár birtokosai, a kik a vár mellé valószinüleg más lakásokat is épitettek.

1554-ben Zrinyi Miklós lőn Muraköz ura s ő a várat rangjához és nagy míveltségéhez méltó módon épitette ujjá, több csinos helyiségre osztotta föl, lerombolt régi tornyát ujra fölemeltette s az egész várat sánczokkal és falakkal vette körül, különösen az egyik kapunál állítva egy hatalmas védfalat, a mely csak két hidon volt megközelíthető.

Ugyanekkor nagyszerü fegyvertárt is rendezett be itten, a melyet mindennemü fegyverrel ellátot. Ekkor élte virágkorát a vár, mely oly nevezetes volt abban az időben, hogy Grass Fr. Magyarországról irt művében azt mondja róla: Kitűnik a csáktornyai vár, mely sem élelemben, sem a kutyákat (értsd: pogányokat) visszatartó vízben nem szükölködik.

Zrinyi Miklós a vár főkapuja fölé emelt nagyszerü tornyot 1562-ben bádoggal födette s órával látta el. Tollius Jakab barátjához Witzen Miklóshoz irt egyik levelében, melynek egy töredéke fönmaradt Ausonius jegyzeteiben, a következőleg irja le a vár azonkori állapotát:

«A csáktornyai vár igen fényes és téres, a törökök ellen nagyszerü sánczokkal van körülvéve s majdnem az egész várat víz veszi körül. Az egyik része, a mely a város felé néz, erős védfallal bir. Csodálkozom, hogy a sok vad nép ostromlása előtt az épület fennmaradhatott. A vár bejárata előtt török fegyverek vannak kiaggatva; ezen fegyverek többnyire aranynyal és ezüsttel vannak kiverve és drágakövekkel diszítve. A bejárás felett látható egy vérrel befecskendezett zászló, a mely a törököktől vétetett el. A várban gazdag könyvtár is van, a melyben a következő nevezetesebb műveket láttam: «Nagy Sándor aranyba és érczbe kötve, továbbá Vitelius, Ovidius, Horatius, Pescennius s a t. müveit. A könyvtárban láthatók hires királyok és férfiak arczképei. Ugyanott megmutatták nekem még Luther Márton es felesége arczképeit is. Megnéztem a grófi kertet is, a melynek szépségét szóval kifejezni nem lehet. Következtethetsz szépségére, ha Alcinous kertjét magad elé képzeled.»

A várnak az az alakja Zrinyi Péter, János és Ádám alatt is megmaradt, drága műtárgyai közül azonban sokat tulajdonított el a fiskus, melyek aztán Bécsbe szállíttattak.

A vár később, a kuruczháboruk idején némileg szenvedett, régi fényét azonban még egyideig teljesen nem vesztette el.

Később, mint Bedekovics mondja Natale Solumatran a vár minden ékességétől megfosztatott, de mint erősség továbbra is föntartatott. A «nagy palota», mely az udvari nép, s a «kis palota», melyben a Zrinyi család étkezett, a könyvtár, az auctuarium, a fegyvertár, a termek hosszu sora a katonák és cselédek lakásaivá lettek, a kert elpusztult, a drága török fegyverek eltüntek, az uri kastély kaszárnyává lett.

Midőn 1720-ba Muraköz gróf Althan Mihály Jánosnak s nejének, Pygnatelli-Belriguardo Marianna herczegnőnek adományoztatott, ezek Csáktornyát választák uradalmuk székhelyeül, kijavítását elrendelték, a várát két emeletre épitették, uradalmi lakásokkal vették körül a helyiségeket, annyira kicsinosították, hogy királyok befogadására is méltónak ismertetett.

Különösen a vár előcsarnokának falán volt egy nevezetes fresko-kép, mely allegóriai alakban Eugén syavojai herczeget, Bellonát (állitólag magát a szépségéről nagyhirű Marianna herczegnőt) és III. Károly királyt tűntette föl, a mint a francziák és gonosz szellemek elleni harczokban győzedelmeskednek.

A vár szépségét nagyban emelték a szép és széles lépcsők, melyek a felső emeletekre vezettek s kemény kőből készültek. A belső kapu fölött álló torony leromboltatott s előbbi alakjában, az órával együtt a külső kapu fölé állíttatott.

Szóval az egész ismét uri kastélylyá alakult, négyszög alakra, magas termekkel épitve s a Zrinyi-, Althan- és Pygnatelli-czimerekkel diszítve.

A kastély ez új alakban nemcsak a család kényelmének felelt meg, s adott lakhelyet az uradalmi tisztségnek, hanem alkalmassá lett egy sereg vendég befogadására is, központjává válván ez által az egész vidéknek. A küldisznek megfelelt a belső felszerelés is, gazdag butorzatával, képeivel, falfestményeivel, pazar fényű oratoriumával. Csak a kert maradt elhanyagolva, s a külső kőfalak, a négy szeglet-bástya nem javíttattak rendszeresen: úgyis megszünt már erőd lenni. Azonban a hang, a szellem, mely benne uralkodott, már nem volt magyar, az uradalmi birtokosok kezdették ritkábban látogatni, s az elhanyagoltság nyoma mind láthatóbbá lett. Végre képei, műkincsei, butorai eltüntek, a Zrínyi-név varázsa engedett a hasznosság elvének, bástyái és kőfalai nagy részét lebontották, hogy — köveiből czukorgyárt emeljenek. Alig egykettő maradt meg a bástyákból, s alig fele a kőfalaknak. A belső négyszög épület — a Zrínyi-Althan palota — egy része gyárhelyiséggé változott, más részében hivatalok helyeztettek el, a megmaradt bástyák és kazamaták börtönökké alakultak.

Csak egy pár czímer, egy régi felirat: (Benedica Domine Domum istam et omnes habitantes in eo 1569) a Zrínyi- s a Pignatelli-kápolnák romjai, sz. Jeromos porlepte képe, egy pár csúcsíves ablak s ez sem egészen tiszta góth stylban, Malikóczynak 1603-ból való s másunnan ide hozott most pedig a zala-ujvári parkban látható földombormű síremléke — mind az, mi a régi kastélyt hirdeti. Egy terem, egy szoba nincs fentartva a birtokosnak — egy családi kép nincs az ősök közül. Az I. Zrínyi Miklósnak, a szigeti hősnök kitünő képe s másik két arczkép, mely Pignatelli Mariannának gyönyörű vonásait és

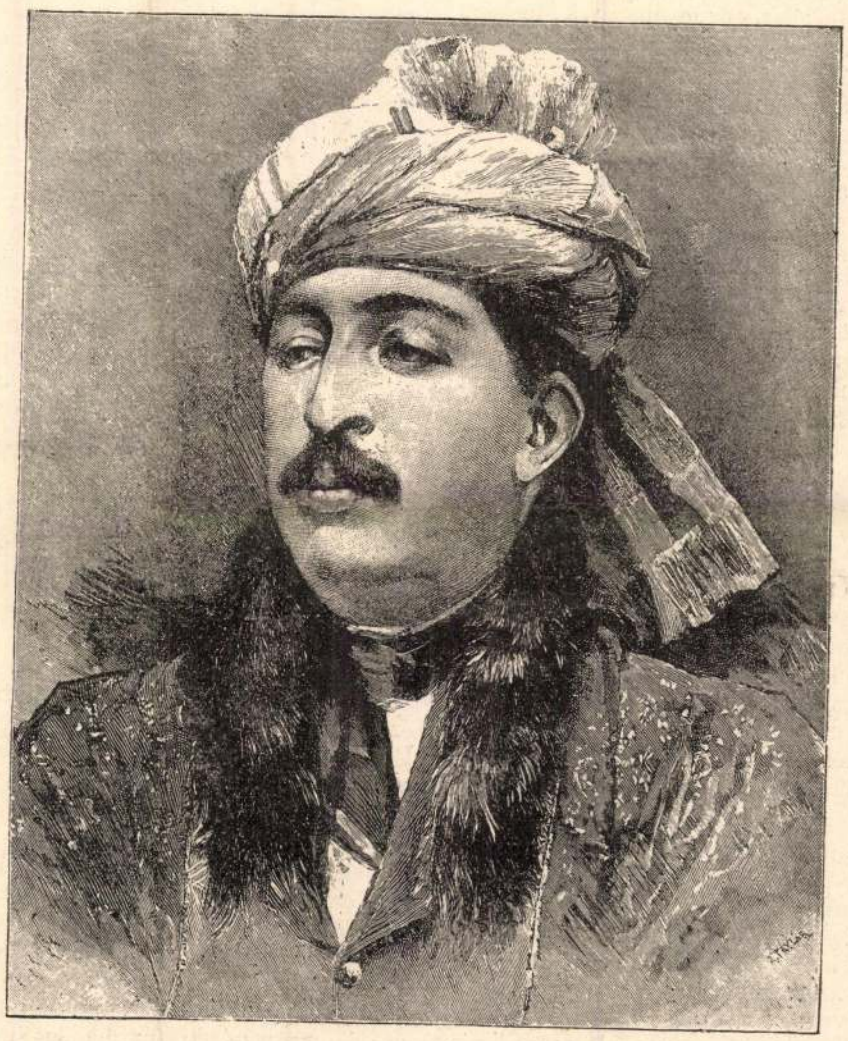

EJUB KHÁN, AZ AFGHÁN TRÓNKÖVETELŐ.

férjét ábrázolják, s ma szintén a zalaujvári izlésteljes kastély családi képei közt őriztetnek, valószinűleg innen kerültek oda.

AZ EXETERI SZINHÁZ PUSZTULÁSA.

Nehány évvel ezelőtt, midőn a bécsi Ringszinház pusztulása az egész művelt világban oly nagy rémületet okozott, az angol lapok büszkén hivatkoztak arra, hogy az Egyesült-országok szinház látogatói között 53 év óta egyetlen egy sem vesztette el életét ily katasztrófa következtében. S valóban Anglia e tekintetben mintegy kivételnek látszott. Szinházégések — fájdalom — ott is napirenden vannak, csak a legutóbbi időkben fordult elő a dublini és northamptoni szinházak pusztulása, de a katasztrófák emberéletet nem igényeltek, összesen az oltás alatt halt meg vagy nyert sulyosabb sebet nehány egyén.

A párisi víg opera ez évi május 25-én bekövetkezett katasztrófája után azonban Angliából érkezett egy uj nagy szerencsétlenség híre. Szept. 5-én az exeteri királyi szinház égett le, s az égés kétszáz ember halálát okozta. Ez a szinház egészen uj épület volt. A volt exeteri szinház 1885 elején égett le, de szerencsére emberélet veszélye nélkül; a jelenlegit a mult évben épitette Phipps, a legismertebb szinház épitő s csak 1886. okt. 13-án nyittatott meg. Az épület a város két nagy utczájának (Longbrook street és New Nogth Road) összeszögelésénél nyilt helyen és igen előnyösen készült s az ujabb intézkedések által követelt tűzrendőri szabályoknak is megfelelt.

A tüz este 10 óra után 10 perczczel ütött ki a szinpadon. Elliott Gilbert szintársulata ekkor premiert mutatott be, Sims népies drámáját «The Romany Rye». Mintegy 800 ember volt a a szinházban, köztök 191 a karzaton, s legkevesebben a páholyokban s erkélyekben. A szinpadon csak egy szinész volt, Mottillot, ki magánjelenetét adta elő, midőn egy függöny hulott le csaknem egyenesen reá. Mind a szinész, mind a közönség teljesen véletlennek tartották ezt s meg nevettek is az eseten. Csaknem egyidejüleg azonban a felhangzott a tüzilárma, s erre végtelen nagy zavar támadt. A páholyok és erkélyek közönsége igen könnyen és baj nélkül menekülhetett ki. Földszinten már nagyobb volt a tolongás s többen megsérültek, de nagyob baj itt sem történt. Egyedül a felsőbb emeleteken levők forogtak veszélyben, bár, mint utólag kitünt, ezek nagy része is fejevesztésének lett áldozata. Midőn az öt láb széles s karfával ellátott folyosón lerontottak, egy fordulónál feldöntötték a jegyszedő kis fabódéját, s ez lezuhanva a lépcsőn, elzárta az utat. Nehányan ablakon át menekültek, de sokan valósággal a folyosón rekedtek s mintegy huszan a szó szoros értelmében megégtek. Magok a szinészek szerencsésen jártak. Buckstone rendező a tüz kiütése után elzárta a vasajtót, mely a baloldali páholyfolyosóra vezetett, minthogy a lángok már a folyosó felé terjedtek, s azt ajánlotta a szinészeknek, hogy a szinpad másik oldalán levő ajtón át meneküljenek, a mi csakugyan sikerült is. A zenészeknek nehezebb dolguk volt, mert nekik a szinpad alatt hosszabb uton kellett menekülniök, de ez is sikerült s a szinház alkalmazottjai közül tisztán csak két kulisszatoló veszett el, kiket a lángok valószinüleg mindjárt a tűz kitörésekor megkaptak, ugy, hogy annyi idejök se volt, hogy a szinpadra juthassanak.

Az égés okát még most sem tudják, valószinü, hogy a gázláng kapott valamely könnyű szövethez. Tűzoltók és rendőrök hirtelen igen nagy számmal jelentek meg, víz is volt elég, a tűzoltóság minden oldalról hozzáférhetett a szinházhoz, de a tűz oly gyorsan terjedt, hogy oltásra alig lehetett gondolni. A megmentetteket a közelfekvő London-fogadó udvarára vitték, s mindazokat, a kiknél csak némi remény mutatkozott, hogy életben tarthatók, kórházakba szállították.

Mindezen aránylag kedvező viszonyok között is, közel 200-an vesztették el életöket a tűzben, jeléül annak, hogy a szinházégéseknél s más nagy veszedelmeknél a legnagyobb szerencsétlenséget mindenkor a közrémület okozza, s ezen baj ellen nem lehet semmi óvóintézkedést feltalálni. Százhatvanhat holttestet felismertek s 20-at temettek el egészben vagy egyes testrészeikben, kiknek személyazonossága nem volt megállapitható. A tűzveszély áldozatai családjainak részére legelőször Northcote, Exeter parlamenti képviselője, adott ezer forintot, s már a következő nap közadakozásból 4000 forint gyült össze.

EJUB KHÁN, AZ AFGHÁN TRÓNKÖVETELŐ.

Évek óta elfogadott s általában elterjedt politikai nézet, hogy a világ leghatalmasabb nemzetei közül kettő: az oroszok és angolok Közép-Ázsiában fogják megvívni azt a nagy harczot, mely talán nem a legvérengzőbb, de mindenesetre a legfontosabb harcz lesz azok között, melyeket megértünk. Mióta Oroszország kiépitette az óriási középázsiai vasutat, s birodalma szélétől Indiát, az angol világuralom szemefényét, már csak egy ország, Afghanisztán, választja el: a nagy háboru kitörését is mindközelebbről várják, s még apró események is, ha ezzel összeköttetésben állanak, lázas izgatottságot keltenek fel a politikai világban. S ez események sorozatában már régóta nem volt oly jelentékeny, mint az afghán trónkövetelő, Ejub khán megszökése Persiából. Napról-napra egymással ellenmondó vagy egészen bizonytalan táviratok érkeznek hozzánk ez eseményről, s a politikai világ lázas figyelemmel kiséri e szökevény herczeg lépteit, annak fordulatától várva a békét vagy háborut nemcsak Afghanisztánban, de egész Kelet-Ázsiában is. A közérdeklődésnek megfelelően közöljük most e nevezetessé vált férfiu arczképét, elmondva egyetmást, a miből szereplésének fontossága megérthető.

Ejub khán Sir Ali, az elhunyt afghán emir fia s Jakub khán fivére. Midőn ez utóbb említett khán 1879-ben a trónról az angolok által letaszíttatott, Ejub határozottan mint az angolok ellensege lépett fel s harczba vegyült az angolok által emirré tett unokatestvérével, Abdurrahmannal. Háboruja kezdetben sikert mutatott. 1880 julius 27-én Maivandnál megverte Burton angol tábornokot s ugyanez évben elfoglalta Kandahart is; de Roberts tábornok, ki Kabulból vonult ki ellene, szept. 1-én Mazránál nagy diadalt vivott ki fölötte, s Ejub, serege romjaival Afghanisztán éjszaknyugati részébe, Heratba vonult. Egy évig még fentartotta itt magát, de az alatt Abdurrahman uralkodását megszilárdította s Ejubnak menekülnie kellett. A szomszéd Perzsiába menekült.

Hat éven át élt itt az afghán trónkövetelő, félig-meddig mint az angolok foglya, mivel a persa sah az angol kormánytól rendes évdijat kapott, hogy felügyeljen reá. Ez idő alatt azonban Ejub folyvást élénk összeköttetésben állott az afghán ellenzékkel, melynek tagjai közül sokan látogatták meg, nem különben a turkesztáni orosz hatóságokkal. Most már talán elérkezettnek látta az időt, hogy nyiltan is fellépjen s ezért aug. 14-én nagy titokban elhagyta Teheránt s az afghán határra utazott. Az angolok 100,000 forintot tüztek ki fejére; de a perzsák csak 21-én kezdték meg üldözését s igy Ejub eljuthatott Herátba. Egyelőre ugyan a forradalom Abdurrahman ellen még nincs annyira előkészítve, hogy a trónkövetelő gyors sikert vivhatott volna ki; de nem lehetetlen, hogy az orosz, kinek tudtával s beleegyezésével történt a szökés is, segitségére kél, s ez esetben a háború nem a két unokatestvér, hanem Anglia és Oroszország között fejlik ki. Nem csoda tehát, ha ezt az eseményt minden politikus oly fontosnak tekinti.

AZ ARANY LEGRÉGIBB BÁNYÁSZATÁRÓL.

Még tudós körökben is annyira beleélték magukat a skandináv régészek által forgalomba hozott hármas művelődési kor emlegetésébe, hogy a legutóbb, Pulszky Ferencz nemzeti muzeumi igazgató által, speczialiter saját leleteink szem előtt tartásával megállapított rézkorszak érvényesülése is időbe és nehézségekbe kerül. Pedig, a mint részletesebb kutatások alá veszi az ősrégészet az ókori népek ipartermékeit, történelmi adatait, rendre megdőlnek a puszta feltevésekre alapított tételek, s mind bizonyosabbá válik, hogy India felől, hova Worsae, pusztán az önérczben gazdag *Malakka* közelsége miatt, a bronzipar székhelyét kijelöli: csak nagy későre *s épen nyugatról* jutott annak ismeretéhez. Az ujabb időben Schliemann által Hissarlik romjain, a költői Trojaén hely foganatosított ásatás is nyomós bizonyitékokat hozott e hármas elmélet ellen napfényre, a mennyiben a «homeri város» (=leégett város) alatt eltemetett őskori rétegekben is arany ékszerekre akadt. Ha több ásvány-földtani ovatossággal, sőt khemiai elemzésekkel foly tovább a vizsgálat: nem is szorul többé e tan ingatag volta erős bizonyitgatásra. De mert ezen a téren régészet és nyelvtudomány, geologia és khemia volnának hivatva a történelemmel kezet fogva összhangzólag feszegetni a megkövesedett nézetek szögletbástyáit, nincs mit csodálkoznunk azon, hogy a czél felé, ez ellentétes uton és irányban dolgozó munkások, nem egyidejüleg érkeznek s a mit metallurgiai geologiai alapon az egyik bebizonyitottnak nyilvánit, arról a másik hallani se akar. Nincs egyéb tehát, mint hogy kiki saját eszközeivel fogjon szerény munkához, s magunkról szólva, hogy épen nálunk az archæologusok kérjenek kölcsön a természetbuvárok fegyverkészletéből s megfordítva a föld életének kutatói ne restelljék az archæologus ásóját is időnként kézbe ragadni.

Jó magam is, erre a határmesgyére sodortattam magam, hol az archæologusoknak és természettudósoknak egyaránt szája ize szerint munkálni nem egészen könnyű dolog; de a honnan azért mind a két határba egyszerre áttekintve természetszerüleg más meg más oldalról tünnek elé a leletek, mint ha csupán az egyik, vagy másik horizontra szoritkozik valaki. Igy a fémek korszakát se találjuk egy bizonyos tisztes távolságban az u. n. *kőkorszak* után. Feltünő fénye, nagy sulya által igen régi időkben magára vonta már az arany az emberi nem figyelmét s könnyü megmunkálhatóságánál fogva a hiuság kielégitésére használták kezdettől fogva. Plinius ugyan *átkos ásványnak* nevezi, a mennyiben az emberi birvágy és kapzsiság élesztőjét látja benne. De kérdésbe kell tennünk, vajjon nem épen ez indulatok szolgáltaták-e a társasélet első rugóit s ezek nélkül ki tudja meddig maradnak elszigetelve az ókori népek egymástól? A görög hősregékben szereplő *aranygyapju, hesperidák* almája, mind ezt jelképezik s utóbbit épen Hispaniában, a Guadalquivir völgyén keresték, hol az iberek legügyesebb törzse, a tordetani már a phoenicziak előtt bányászkodott. Az argonauták hadjáratáról tisztába van hozva hogy éjszakon üzött aranymosási vállalatot kell alatta értenünk. Az aranykeresés és feldolgozás közben szerzett technikai ügyesség, gyakorlat képesité az emberiséget nagyobb vállalatokra s nem egészen hihetlen, hogy helyenként a folyók görélyeibe vegyült vasat vagy a vassal társult rezet is ily módon tanulták megismerni. Egyiptomban legalább határozott kőkort nem különböztetett meg senki, jóllehet bizonyos vallási teendőkre, pld. a hullák bebalzsamozására, a zsigerek kiirtására még históriai korban is *kőszerszámok* valának rendelve. Csakhogy ugyanezek mellett ismét a legrégibb időktől kezdve *arany* és *rézeszközöket* is használtak, sőt a Böck által Kr. e. 5702-re, Lepsius számitása szerint pedig 3892-re helyezett Menes nevü hatalmas uralkodó harmadik utóda épitvén az *első pyramisokat*: ezek szerkezete és előállitása egyenesen a vas használatára utal bennünket. Diodor után a hatodik uralkodó neve is tudva van s ez: *Mybmpes, vaskedvelőt* jelentett s Gizeh pyramisának falképein a sarló használata is meg van örökitve. Historiai adatok szerint az egyptomiak a legelső aranyat a folyók kavicsából, homokjából mosták a sinai félsziget mellett s a bisorini sivatagban. Osirisnek tulajdoníták az arany felfedezését s Nubia ellen az első hódító hadjáratot is e miatt indították. Nubia épen annyit jelent mint *aranyország*. Az idevaló bányák mivelési módját a *beni hassani* sírok s IV. Thotmes sírja tünteték fel, mint Rosselini közli. A nubiai aranybányászat a negyedik dynastiától van historiailag igazolva.

II. Ramses idejéből egész szabályszerű akna- és tárnamenetekből álló bányarajz maradt a turini muzeum egyik papyrusán reánk. Ennek eredeti helyét Burton kapitány 1877-ben a Vörös-tenger keleti partján az akabai öbölben vélte feltalálni. Egyébként III. Ramses alatt is tudtak az akabai aranybányászatról, mint azt a Londonba szállitott «Cleopatra tüje» felirati vonatkozása tanusitja s ugyanonnan Ramses idejében egész hajónyi réztermeket szállitottak az egyptomiak maguknak.

Köztudomás szerint a Kr. e. 200-ban Egyiptomban utazott *Agatharchides* után *Diodor* az akkori bányamivelésről oly leirást adott, melyet az ó-kor aranybányászatának megitélésénél legkimeritőbb forrásként szoktunk használni; de a

CSÁKTORNYA — TSCHAKATHURM

ČAKOVEC

A vegyes céh 1765-i latin szabályai (Orsz. Levéltár, Art. Cohales I, 367-372) az ötvösöket is említik.

Die Privilegien der gemischten Zunft aus 1765 (Staatsarchiv, Bp.) erwähnen auch Goldschmiede.

(Fragment.) — 1876, 1878, 1879: II. 44. *Ó-német iskola,* XVI. század: Keresztrefeszítés. (Töredék.) — 1881: 195. *Németország,* XV. század: Keresztrefeszítés. — 1888: III. 151. *Liesbronni festő* a XV. század második feléről: A kálvária. (Töredék.) — 1896, 1897: III. 151. *Liesbronni festő* a XV. század második feléből: A kálvária. — 1897: III. 151. *Der Meister von Liesbronn,* zweite Hälfte des XV. Jahrh.: Die Kreuzigung Christi. — 1898: III. 151. *Peintre de Liesbron:* La crucifixion. — 1901, 1904: III. 151. *Liesbronni festő* a XV. század második feléről: A kálvária.

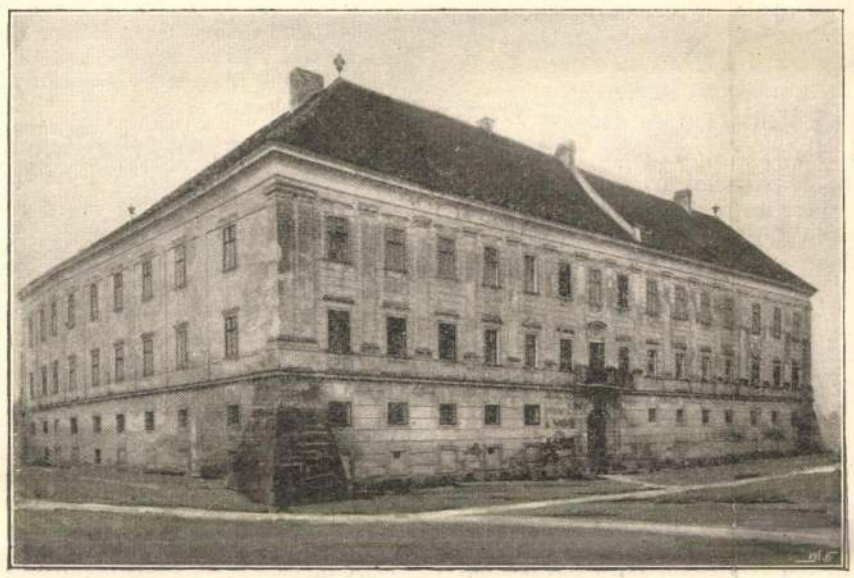

A CSÁKTORNYAI ZRINYI-VÁR A VÁRUDVAR FELŐL NÉZVE. Dobosy Elek fényképe.

melyek vagy eredetiben, vagy jól sikerült fényképekben, avagy mintákban itt összehalmozvák és tanulmányozásra méltók. Mert hiszen a csillagászattól kezdve alig van a tudománynak és tekhnikának olyan ága, a mely bele nem vágna a haditengerészetbe.

Semmi esetre se mulaszsza el a látogató a baloldali teremben, üvegszekrényekben kiállított ereklyéket megtekinteni, melyek Frigyes főherczeg, Miksa császár és Tegetthoff tengernagy után maradtak, valamint tengeri csatáinknak e terem innenső sarkában összehalmozott diadaljeleit.

A jobboldali teremben igen érdekes egyebek közt Jan Mayen sziget domború képe s a három osztrák-magyar éjszaksarki expedicziò hajóinak mintái. Künt a városligeti tavon, hol a hadihajóknál használt csónakok vannak kikötve, látható azon négy csónak egyike, melyen Weyprecht sorhajóhadnagy a legénység egy részével az éjszaksarki Jeges-tengeren 96 napi vitorlázás után Novaja-Semljába érkezett. Az épület tetején, mely hajófödélzetet utánoz, egyéb hajófölszerelési tárgyakon kívül láthatók a Weyprecht- és Payer-féle éjszaksarki expedicziòban használt szánok, jégczipők, hókorcsolyák, stb.

Talán újságot mondunk a közönség egy részének, ha fölemlítjük, hogy a nagy Dunában is, a várbazári rakparthoz kikötve, szintén láthatni egy megszemlélésre igen méltó kiállítási tárgyat, t. i. monitoraink egyikét: a «Szamos»-t. A haditengerészet kiállítási csarnokában kapható engedély mellett bárki is megtekintheti. A Vaskapu megnyitása után az eddiginél is fontosabb föladat vár monitorainkra, hogy most a hajózás megkönnyítése miatt könnyebben történhető támadások ellen védjék meg a Duna vonalát.

Bátran mondhatni, hogy a haditengerészeti kiállítás felülmúl minden eddigi e nemût gazdagságra és tanulságos voltára nézve.

A kiállítás még csak kevés ideig maradván nyitva, nem ajánlhatjuk eléggé hazánkfiainak, hogy az aligha visszatérendő alkalmat haditengerészetünk tanulmányozására minél számosabban ragadják meg. *Reményi Antal.*

MURAKÖZRŐL.

A múlt napokban az ország figyelme ismét Muraköz felé fordult azon alkalomból, hogy a szeptember hó második felében ott rendezett hadgyakorlatok alkalmával pár napig a király e vidéken időzött. Muraköz, e kis félsziget oly sok viszontagság és kivűlről jött erőszakoskodás daczára — ha nyelvében ugyan még horvát, de szivében magyar, a minthogy minden időben Magyarország szerves része volt.

Muraköz ősidőktől fogva sok viharos időt élt át. Mint a Dunántúl, ez is érezte a római kultura hatását, szenvedte a középkor fegyveres hódításait, de a magyar honszerzéskor a haza többi részeivel együtt foglaltatván el, azóta hű őre a Dráva mellett Magyarország állami érdekeinek s csak az abszolutizmus erőszakoskodása szakította el és kapcsolta olykor-olykor rövid időre Horvátországhoz, honnan mindig szives örömmel sietett az édes anya ölébe.

Muraköz Zalamegye délnyugati sarkában a Mura és Dráva által határolva egy 783□ kméternyi félsziget 78.000 lakossal, kik közül csak 3500 magyar, 1200 német, a többi pedig horvát ajkú. A Trnara patak által alsó és felső Muraközre, közigazgatásilag pedig csáktornyai és perlaki szolgabiróságra oszlik. Területe sik-, domb- és hegyvidék.

A római uralom bukása után a longobárdok kiséretében letelepedett szlovének lepték el s a Nagy Károly által Privina vezérlete alatt alapított fejedelemséghez tartozott, melynek főhelye, Blatno, a mostani Szalavár helyén volt. A mostani lakók nagyrészben e szlavonok maradványai. Muraköz, mint a magyar királyok okleveleiből kétségtelenül kitünik, a honfoglaláskor a magyarok birtokába került. Szent István neje, Gizella, a varazsdi kapun innen levő Wezmech nevű földet, mely a Dráva és Mura közt terül el, a veszprémi püspökségnek adományozta. A zágrábi püspökség alá valószinűleg Szent László király rendelte. II. Endre Buzád horvát bánnak, IV. Béla pedig Csáky Dömötör zalamegyei főispánnak adományozta. Később a Gissingi grófok birták Muraközt, kik az Albert osztrák herczeggel vivott harczban Csáktornya és Stridó várakkal együtt vesztették el. Róbert Károly alatt Donch zólyomi főispán birtoka lett, ki később Komáromot kapván cserébe, Nagy Lajos 1350 ben Laczkfy István erdélyi vajdának adta a nápolyi harczokban tanusított vitézségeért. Majd Zsigmond király által elkoboztatván, előbb a Széchenyi testvérek, majd a korona birtokába ment át. Később Zsigmond zálogba adta 48,000 frtért a Cilleyeknek. Az utolsó Cilley özvegyétől Mátyás vette vissza s kincstárnokának Ernuszt Jánosnak adta. 1480-ban innen a törököt a Mátyás király vezetése alatti magyar hadsereg verte ki. A későbbi csalárd birtokostól, Keglevich Péter horvát bántól I. Ferdinánd a már akkor horvát báni méltóságra emelt Zrinyi Miklóssal vétette el erőszak utján. A király ekkor a hadi költségek megtérítéseül Muraközt váraival együtt Zrinyi Miklós grófnak, a szigetvári hősnek ajándékozta, s így lett Muraköz a hazánk történelmében fényes szerepet vitt Zrinyi család birtokává s a család jeles tagjai hazafias tetteinek, küzdelmeinek fő szintere.

Zrinyi hősi halála után fia, György főtárnokmester örökölte, ki Dráva-Vásárhelyen (Nedelic) könyvnyomdát alapított. 1603-ban történt halála után fiai: György és Miklós örökölték Muraközt s terjesztették itt a protestáns vallást, de a lakosok Pázmány Péter hatása alatt visszatértek a kath. egyházba, s így a protestantizmus itt végképen megsemmisült. A Zrinyiek alatt sok horvát menekült a törökök elől Croatiából Muraközbe s a Dunántúl több vidékére is, kik Jurisics Miklós alatt Kőszeg ostrománál hősiesen viselték magukat. 1626-ban Zrinyi György fiaira: Péterre és Miklósra maradt Muraköz, de a közös birtokok megosztásánál Miklós, a költő és hadvezér tulajdonává lett. Ettől kezdve Muraköz még fontosabb szerepet vitt a magyar történelemben s különösen három vára: Csáktornya, Stridó és a Zrinyi Miklós által alapított Uj-Zrinyi (Zerin) vár. Muraközből intézte a török ellen hatalmas támadásait Zrinyi Miklós, mig a kursaneczi (zrinyifalvi) erdőben oly szerencsétlen véget nem ért. Özvegyétől, Löbl Zsófiától, Péter gróf vette át Muraközt. Innen indult a Wesselényi féle összeesküvés folytán Spankau ellen. Ekkor Muraköz váraival együtt kardcsapás nélkül a Spankau hatalmába került. Utolsó birtokosa a gróf Zrinyi családból a költő fia, Ádám volt, ki Szalánkeménnél a törökök elleni csatában esett el. A Zrinyiek hősiességének lehet tulajdonítani, hogy Muraköz soha sem volt adófizetője a töröknek. Ezen időben több magyar: Tallián, Batthyány, Kisfaludy, stb. család lakott itt, de ezek később kivándoroltak, vagy talán elhorvátosodtak.

Ezután Muraköz birtokosai gyakran változtak, mignem III. Károly 1720-ban a vele Spanyolországból jött élete megmentőjének Althan Mihály grófnak ajándékozta azért is, mivel ez a király forrón szeretett barátnőjét, Pignatelli-Peregnardó Ágnes herczegnőt feleségül vette. Az Althan grófok 1791-ig voltak Muraköz urai. Ekkor a testvérek: Mihály, Ferencz és Miksa a a sok adósság miatt eladták Tolnai gróf Festetics Györgynek, ki alatt 1795-ben valamennyi község megváltotta a jobbágyi terheket. A mezővárosok: Csáktornya, Stridó, Légrád ekkor már szabadok voltak. 1848-ban báró Jellacsics ellen a muraközi horvát lakosság Perczel tábornok seregében harczolt Gasparics Márk szerzetes és tábori lelkész buzdításai mellett. Gasparicsot ezért később Pozsonyban fölakasztották; de a hálás nép a múlt évben Perlakon, hol egykor a népet harczra tüzelte, szép szobrot emelt emlékezetének. A szabadságharcz leveretése után Muraközt az abszolut kormány Varasdmegyéhez, tehát Horvátországhoz kapcsolta, de az 1860 október 20-iki diploma ismét visszaadta Magyarországnak. Azóta elválaszthatatlan része hazánknak.

CSÁKTORNYA FŐUTCZÁJA. Dobosy Elek fényképe.

Muraköz egyházilag 800 év óta még mindig a zágrábi püspökséghez tartozik ugyan, de hiszszük, hogy a szombathelyi püspökséghez leendő átcsatolása csak idők kérdése, a mi kivánatos is, mert a horvát ajkú és szellemű lelkészek vezetése alatt soha sem fog Muraköznek hazafias, jó, velünk érző népe nyelvben is megmagyarosodni. Az erre, t. i. az egyházi elszakitásra törekvő lépések Mária Terézia óta gyakran megujittattak, de soha sem sikerült eddig Muraközt egyházilag is az anyaországhoz kapcsolni.

Muraköznek művelődési, kereskedelmi és általában közgazdasági tekintetben góczpontja, fővárosa *Csáktornya*, mely város a rómaiak idejében Aquama néven neveztetett. Nevezetességét a szerencsés földrajzi fekvéséből származó Zrinyi-féle vártól vette, melyet Csáky Dömötör épittetett s Zrinyi Miklós gróf országos hirüvé s nagyfontosságúvá tett. A Zrinyi korára emlékeztető műtárgyakat a Wesselényi-féle összeesküvés után Bécsbe vitték s itt semmi sem maradt. Nem ok nélkül irta a költő e szavakat:

«Voltam fokán az ősi várnak,
Hol Zrinyi zengte hős dalát;
Szemembe könnyek tódulának,
Hisz' *itt a vándor mit se lát.*
Az ősi fénynek gyér sugára
Vagy most csupán hős Zrinyi vára».

parics Márk emlékszobra is. *Alsó-Domborútól* keletre a Mura partján volt hajdan Zrinyi Miklós vára, *Uj-Zrinyivár*; ma a helyét is alig ismerik. Muraközhöz tartozik a Dráván túl, Horvátországban fekvő *Légrád* is, mely a török hódoltság idejében zivataros időket élt.

Muraköz kétségkivül szép és érdekes történelmi múlttal dicsekszik, s hogy ne csupán földrajzilag, hanem politikai és hazafiui szempontból is a magyarság határőrsége legyen, arra nemcsak szép múltja, hanem lakóinak, városainak hazafias szelleme és buzgó törekvése is hivatottá teszi.

Felméri Albert.

EGYVELEG.

* **Az öröklött bünösségről** a genfi bűnügyi anthropologiai kongresszuson Tarde statisztikát állított össze, bár maga is elismerte, hogy az adatok nagyobb része megbizhatlan. Észleletei szerint 10 ezer egyénre jut a földmiveseknél 0·84, a kereskedőknél 1, az iparosoknál 1·32, a műveltebb osztályban 2·20 olyan, ki szüleitől örökli a gonosz hajlamot. A műveltebb osztályokban ismét a fokozatot a következő számok mutatják: papoknál 0·71, tanítóknál 1·58, orvosoknál 1·86, gyógyszerészeknél 3.79, művészeknél 4·02, iróknál 4·49, postai szolgálatban levőknél 7·45, közhivatalnokoknál 28·13. Igen természetes, hogy ezek a számok csak a kiderült gonosztettekre vonatkoznak.

* **Az afghan emir** büszke öntudattal keresztelte el magát a «világ fényességének» s e melléknév adásának emlékére külön arany nyakékű rendjelt alapított.

* **Szinházi és zenészeti kiállítást** nyitottak meg Párisban a nagy iparpalotában. Minden idők eredeti szinházai és zenekarai láthatók itt mintákban és olykor gyakorló művészekkel. Első a római atrium, aztán a pompéji szinház, majd egy középkorú passió-játékos, egy olasz komikus művészcsoport s így tovább egész a jelenkori vásári bódékig. Minden nap vannak hangversenyek, melyeken régi darabokat kitünően mutatnak be.

* **Az amerikai nemzeti lobogó** új alakot ölt. Közelebb már 45 csillag lesz rajta s oly módon elhelyezve, hogy új államok későbbi felvétele által a rajz alakja ne változzék. Az új zászlót a hadseregnél és hajóhadnál a legközelebbi nemzeti függetlenségi ünnepen, julius 4-én avatják fel.

* **A montecarlói játékbank** számára Monaco herczege újabb 50 évre adott engedélyt oly föltétellel, hogy az ő jutaléka az eddigi másfél millió frank helyett évi két millió legyen.

* **Az európai uralkodók** közül már csak kettő van, a ki trónralépte óta nem hagyta el székhelyét. Egyik a pápa, ki 17 éve óta van a Vatikánban, de még állandóbb a török szultán, a ki 19 év óta nem ment sehová Konstantinápolyból.

* **Eléghetetlen papirt** fedezett fel egy párisi tudós. Egy darabkát ebből 48 óráig tartottak izzótűzben s mindamellett sértetlen maradt.

* **Robinson Crusoe** szerzőjének utolsó ivadéka, Defoe Dániel, elhunyt San-Franciskóban. Egy kereskedő-hajón volt inas, és így hasonlított pályája a hires regény hőséhez.

* **A szibériai vasuton** állandóan közlekedik egy templom-kocsi, mely minden szükséges dologgal felszerelt s végén még két teljesen berendezett szoba is van a pap és az egyházfi számára.

* **A házasság új föltétele.** Norvégiában közelebb azt a törvényt hozták, hogy olyan leány, a ki kötni, fonni és kenyeret sütni nem tud, vagy erről bizonyítványt nem mutat föl, férjhez nem mehet.

* **A burgonya meghonositásának** három százas évfordulója most van. Jellemző, hogy ezt a jubileumot csak Irlandban ülik meg. November végén Dublinban nagy kongresszust, burgonya-kiállítást tartanak. Az a hely Cork megyében, hol Sir Walter Raleigh, az első burgonyát elültette, ma is ismeretes és sokat mutogatják.

* **Csodálatos szenet** találtak újabban Dél-Amerikában a Kordillerák braziliai lejtőjén mintegy 4800 méter magasságban. A szén kitünő minőségű, jól ég, de hamvában platina, ezüst és ezenkivül a ritka vanadin ércz található, melyet különösen az aczél erősítésére használnak. A leleteket már nagyban igyekeznek értékesiteni.

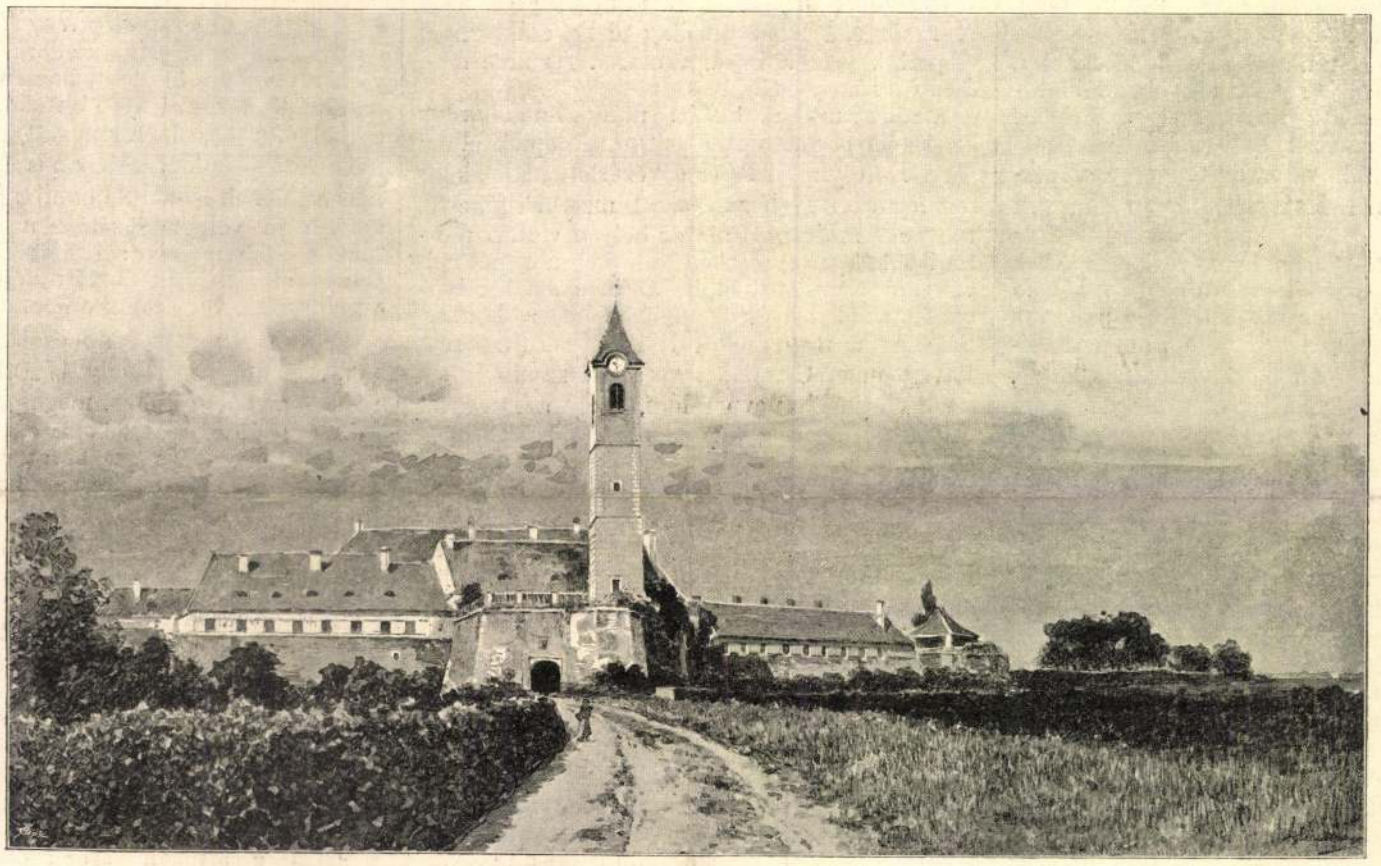

A CSÁKTORNYAI VÁR. — SPÁNYI BÉLA RAJZA.

Az egykori csáktornyai várból a bástyákon kivül csak a vár földszintje maradt meg a régi hires időkből, mert az Althan-grófok erre emeltették a mai kastély két emeletét. A város szabadalmait Zrinyi György 1579-ben ismerte el, s azóta indult fejlődésnek a mai virágzó kis város. Közelében van Szent-Ilona, mely régen híres volt a Paulinusok zárdájáról, s melynek ma csak kápolnája van meg, melynek kriptájában a szigetvári hős feje s talán a költő gr. Zrinyi is el van temetve. A szomszédos *Dráva-Vásárhelyen* (Nedeliczen) adta ki Zrinyi György a Verbőczy Tripartitumának horvát fordítását. Ez a nyomda egykor igen sok kiadványával jó szolgálatot tett a protestantizmus ügyének. Csáktornyától éjszakkeletre van *Zala-Ujvár*, hol ő Felsége a gróf Festetics-féle kastélyban lakott. Délre a Dráva mellett terül el *Zrinyifalva* (Kursanec), melynek erdejében ölte meg a vadkan gróf Zrinyi Miklóst. E helyet most még egy emlékkő jelöli, de senki sem gondolván vele, majd elmossa nem sokára a Dráva folyó sebes árja. A Felső-Muraköz legnevezetesebb helysége *Stridó*, mely Csáktornyával együtt régi erőssége volt Muraköznek; mellette húzódnak el a jó borukról híres muraközi hegyek. Alsó-Muraköz főhelye *Perlak*, melyet ezen a néven Mátyás király idejében említenek először. Szabadalmát II. Lipót erősitette meg. Itt van Gas-

* **Öreg királynő.** Az afrikai busman törzsek mystikus királynője, Mazsazsie 120 éves korában meghalt. Utóda szintén igen idős nő. Mondják, hogy ez a királynő volt mintája Rider Haggard hires «Ő» czimű regénye főalakjának.

* **Az orosz népdalok ügyét** most maga a czár karolta fel s külön bizottságot küldött ki, hogy az minden még megmenthető dalt összegyűjtsön.

* **A hires csillagásznő**, Vilampe Dorothea, ki Kaliforniában született s Párisban tanult, most az angol kormány megbizásából Norvégiában járt a napfogyatkozás megfigyelése végett kiküldött tudományos expediczióval. E nő már előbb az üstökösökről irt műveiért a párisi csillagvizsgáló intézettől 5000 frank jutalmat nyert.

* **Gyüszükből** pompás gyűjteménye van egy gazdag newyorki nőnek. Erzsébet és Viktoria angol királynőknek, Washington anyjának s más híres nőknek gyüszüin kivül egész sereg műipari szempontból nagybecsű gyüszü van birtokában. A gyűjtemény annál érdekesebb, mivel a gyüszü is már a kiveszésnek indult háziszerek közé tartozik.

* **Luthernek** egyik egyenes utóda halt meg közelebb New-Yorkban. Tekintélyes ember volt, ő alapította ebben a városban az első zongora-gyárat.

* **A legdrágább kard** a világon abarodai szultáné. Markolatja tele van ritka gyémántokkal, rubinokkal és más drágakövekkel. Mintegy harmadfél millió forint értékűnek tartják.

Ára: 10 fillér

MAGYAR KATONAUJSÁG

IV. ÉVFOLYAM • 18. SZAM
• 1941. MÁJUS 3 •

Zrínyi bölcsőjénél

Évenként — a mai «rohanó idők» sodrában is — május elsején megállunk egy pillanatra Zrínyi Miklós gróf bölcsőjénél. Születésnapján fokozott világosságban lép elénk az ő egész hatalmas lénye: a dicsőséges hadvezér, a lánglelkű költő, a bölcs államférfiú és a nemzeti közérdekért minden áldozatra — harcra, munkára, önmegtagadásra egyaránt — kész hazafi, akinek a magyar történelmi sors géniusza már a bölcsőjénél felmutatta küzdelmes élete két legfontosabb eszközét: a tollat és a kardot.

Mindkettőt évszázadokra példátmutató módon forgatta s aránylag rövid — alig 44 esztendős — életére valóban ráillik a magyar Messiások vígasztaló sírfelirata:

«Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét — ámbár napja múl —
Hanem levetvén, ami benne földi,
Éltető eszmévé finomul.»

Igen, Zrínyi élete és munkássága ma már éltető eszme, amely a maga tiszta egységével és hódító eleven erejével mai és jövő életünkhöz a legidőszerűbb és legbiztosabb alapot nyujtja, hiszen lényegében azt tartalmazza, amit mindnyájan érzünk már, hogy önerőnkből a magunk módján kell megoldanunk kérdéseinket.

A Zrínyi-eszme magában foglalja mindazokat a lényeges elemeket, amelyekből történelmi hivatásunk összetevődik, a vallásos, nemzeti és katonai elemeket, amelyeket más szóval így is nevezhetünk: a Gondviselésben vetett rendületlen hit, a nemzeti összetartozás és öncélúság ténye és gondolata, valamint a katonai felkészültség és használhatóság valósága. Minden igaz magyar embernek, de elsősorban főleg a magyar katonáknak természetes, őszinte hitvallása, életprogramja mindaz, amit Zrínyi írásaiban meghirdetett, életével pedig megvalósított: a magyar katonaeszmény világa ez, amelynek megértésével és felkarolásával egy-egy nemzedék fejlődésének magaslatára, megnemértésével és elhanyagolásával pedig a pusztulás tévútjára juthat.

A Zrínyi-születésnap családi ünnep, annak egész bensőséges és meleg jellegével. Ma még csak inkább azok gyűlnek össze e napon, akik a Vitézi Rend Zrínyi Csoportja keretében «önként és önzetlenül» vállalták Zrínyi tanainak gyakorlati megvalósítását: a magyar katonaeszmény szolgálatát. Számszerint tán kevesen vannak még, de bizonyos, hogy eljön az idő, amikor az egész — öntudatra és hivatására ébredt — magyarság közös nagy családi ünnepének tekinti május elsejét, melynek régi, idegenszerű színei lassanként kifakulnak emlékeinkből, s a magyar nemzeti színekben tündöklő kereszt-kardos Zrínyi-jelvény lesz hovatovább vezető jelképe az új, mégis örök magyar utat kereső milliónknak is.

A Zrínyi-eszme irányt mutat, rendszerbe fogja össze a különböző erőket, s mindenekelőtt lelki közös nevezőt teremt, éppen családias jellegénél fogva. Ez pedig nagy jelentőségű, különösen manapság, amikor az egyéni és közösségi gondolat vívja sorsdöntő harcát kis és nagy viszonylatokban egyaránt.

A valódi közösségi alap megteremtése létkérdése ma a magyarságnak is. E nélkül az egyéni élet boldogulása sem képzelhető el, viszont a közösségi értéktudat sem alakulhat ki az egyéni kezdeményező akarat nélkül. Ezért van szükség olyan eleven erejű vezérlő eszményképre, akiben mindkét elem zavartalan összhangban egyesül.

Számunkra nem lehet jobb választás, mint Zrínyi Miklós, aki a maga összes egyéni értékeit és képességeit teljes egészében a nemzeti közösség szolgálatába állította. Ő az a nagy, testi szemeinkkel láthatatlan, mégis közöttünk és bennünk élő, halhatatlan szellemű családfő, aki mindnyájunkat természetes egységbe, családba tud összefoglalni, s akit egy szívvel-lélekkel így köszönthetünk születésnapján:

— «Adassék tisztelet a katonaeszménynek!»

Zrínyi szelleme vezet...

«... Aki becsülettel meghalni kész,
dicső neve örök, s egekig hatol...»
(Zrínyi: Mátyás király életéről való elmélkedés.)

Immár a második tavasz virult reánk a szégyenteljes trianoni béklyók sárbatiprása után. Hosszú utat tettek meg ezalatt vitéz honvédeink. Egymásután hozták vissza elrablott régi területeinket: a felvidéki sávot, Kárpátalját, Erdély északi felét és már ott tartanak a Dráva és Dunamenti déli határainkon. Millió meggyötört, könnyesszemű magyar ébredt új életre a hosszú út nyomán és most, a mindent tarka virágköntösbe öltöztető aranysugaras május legelső napján, hálatelt szívvel együtt borulnak le velünk az ősi, friss vérrel öntözött magyar rögökre.

Örökre emlékezetes ez a nap az egész nemzet számára, mert ezen a napon született a magyar hazaszeretet, az összetartás és a vitézi szellem lánglelkű apostola: gróf *Zrínyi Miklós,* a nagy hadvezér, államférfi, költő és író. A Balatontól az Adriáig húzódó hatalmas Zrínyi-birtok központjában, *Ozalj* várában 1620 május elsejét írták, amikor a magyar becsületért életét áldozó szigetvári hős dédunokája, *Zrínyi György* és *Széchy Magda* fia *Miklós,* a XVII. század vérreláztatott történeti színpadára lépett. Zivataros, válságos idő volt ez: kelet felől a török, nyugat felől a német császár, az ország belsejében pedig a pártoskodás sodorta pusztulás felé a magyart.

A Zrínyi-család birtokain a legrégibb időtől fogva folytonos harcok dúltak. Őseik II. András királyunk korában már a Dalmát tengerpart urai voltak és a XIII. század óta védték a magyar királyságot minden dél felől jövő veszély ellen.

Zrínyi Miklós gyermekéveit *Csáktornyán* töltötte. Látta atyjának vitézi tetteit, megszokta a harc borzalmait és türelmetlenül várta, hogy ő is részt vehessen a véres portyázásokban. Szülei korán elhaltak és a hétéves Miklósnak, valamint az alig egy évvel fiatalabb öccsének, Péternek a nevelését öttagú gyámbizottság vette a kezébe. A főgyám maga a király, II. Ferdinánd volt, de az intézkedéseket e kor leghíresebb hitszónoka és államférfia, *Pázmány Péter* foganatosította. Az ő akarata szerint kerültek az árvák a grázi jezsuita kollégiumba. Ékes bizonyítéka a Zrínyiek magyarságának az a tény, hogy itt a két testvér egyformán *«Comes a Zrin, Hungarus»*-t jegyzett a kollégium anyakönyvébe. Gyorsan teltek a tanulás évei és mélyreható műveltségnek vetették meg az alapját. Miklós azután a bécsi és a nagyszombati kollégiumokban egészítette ki a tanulmányait és hosszabb utazást tett Olaszországban.

Az olaszországi út után átvette birtokainak a kezelését. Csáktornyán telepedett le és az önálló végvári vitézek mozgalmas életét élte. Bár a törökkel szerződéses béke volt, a harc mégsem szünetelt. A török folyton rabolta és pusztította a végek magyarságát. Nagy nyomor járt a rablóhadjáratok nyomában. A király, III. Ferdinánd ezzel nem törődött, a vallásháború és a német birodalom kormányzásának gondjai teljesen lekötötték. A király felhivására Zrínyinek is részt kellett vennie a harmincéves háborúban. Kelletlenül hagyta ott a gondjára bízott déli határokat, de híven *teljesítette a parancsot* és itt is többszörösen kitüntette magát s nemsokára mint tábornok térhetett vissza.

Zrínyi borzalommal látta, mint pusztult távolléte alatt tovább a magyar. A császári várakba telepített idegen zsoldosok még jobban raboltak, mint a törökök, mert sem fizetést, sem élelmet nem kaptak. A három részre szakított ország szinte menthetetlenül vérzett és gyengült. És a hazáját féltő hős égő fájdalommal telt lelkéből kitört a szózat: *«... Hallj meg engem, élő magyar, ihon a veszedelem, ihon az emésztő tűz...»* De a szózat elhalt, mint a pusztában kiáltott szó, s testvér a testvért, magyar a magyart marcangolta tovább.

Zrínyi mégsem csüggedt. Felvette a küzdelmet egyedül, egyidejűleg karddal és tollal. Megírta halhatatlan époszát, a *«Szigeti veszedelmet.»* A szigeti vértanú megrázó példáján akarta bemutatni, hogyan kell önzetlenül szeretni a hazát és érte mindent, még az életet is feláldozni. A nemzet meglepetten figyelt fel, sokan elbűvölten hallgatták, de megérteni csak kevesen tudták. Pedig

Zrínyi élete főcéljául Magyarország felszabadítását és naggyátételét tűzte ki.

Ennek a szent célnak az érdekében írta egymásután műveit. A *«Tábori Kis Trakta»*-ban és a *«Vitéz Hadnagy»*-ban saját haditapasztalatai alapján akarta oktatni nemzetét. A *«Mátyás király életéről való elmélkedés»*-ben az országot megváltó vezér jellemtulajdonságait példázta. A *«Török Áfium»*-mal a kelet, a *«Siralmas Panasz»*-szal pedig a nyugat felől fenyegető veszedelmet tárta hazája elé. De hiába volt minden: a teljes züllést, a tespedést nem lehetett megakadályozni.

A kegyetlen sors különös iróniája, hogy Zrínyi Miklós kardjával sem tudott többet elérni, mint tollával. Sok dicső hadjárata közül a legszebb az 1663. évi téli hadjárat. Január havában három hét alatt végig száguldott a Dráva mentén, villámgyorsan elfoglalta a törökök végvárait: *Babocsát, Berzencét, Turbékot, Pécs* városát és külső erődítéseit. Itt visszahagyta német csapa-

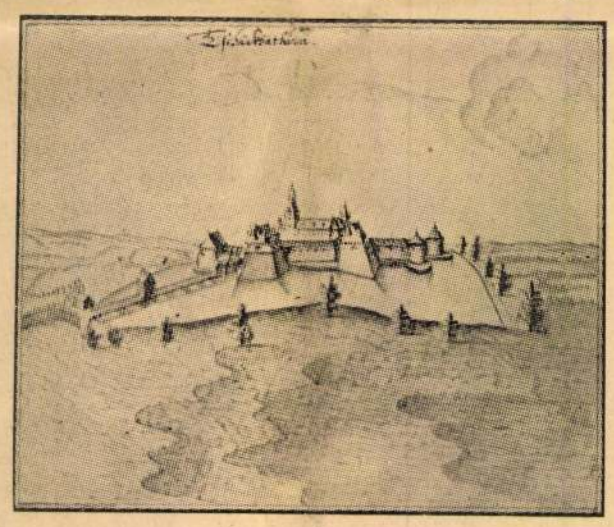

Egykorú ceruzarajz Csáktornya váráról

tait és magyar vitézeivel *Eszékre* tört. Felgyujtotta a mérföldnyi hosszú, híres *Szulejman-hidat,* mely az egyedüli átkelést biztosította a Dráván és mocsarain át. Elpusztította a *Dárda*-i hídfőt, feldúlta *Siklóst, Baranyavárt* és tömérdek zsákmánnyal tért haza. A dicsőség híre messze szárnyalt, a spanyol király az aranygyapjas-rendet, VII. Sándor pápa áldását, több uralkodó pedig ajándékot és elismerését küldte Zrínyinek. A katonák és a nép ajkán pedig *új hősi énekek csendültek fel.*

Ez a nagy dicsőség azonban felébresztette az irígység szellemét. *Kanizsa* ostrománál Zrínyit már elgáncsolták, majd pedig, midőn a török Új-Zerinvárra tört, teljesen cserbenhagyták. Ekkor Zrínyi személyesen utazott Bécsbe, hogy panaszát előadja, de csakhamar tapasztalta, hogy már hiába kopogtat, meghallgatni sohasem fogják. Közben a Szentgotthárd-i győzelem alapján megkötötték a szégyenletes vasvári békét. Zrínyi kétségbeesetten tiltakozott, küzdeni akart a török ellen, de hazája sorsát már megpecsételték. Elkeseredésében csáktornyai birtokára vonult vissza, hol nemsokára, 1664 november 18-án, a krusaneci erdőben, vadászat alkalmával, egy vadkan oltotta ki nemes életét. És míg Zrínyi Miklós a csáktornyai Szent Ilona kolostorban dicső ősei mellé pihenésre tért, a magyar nemzet elindult azon a szerencsétlen úton, mely a *Majtényi-síkon, Világoson* és a világháborún át *Trianonhoz* vezetett.

Megrabolva és szétszabdalva, szomorú gyászban hevert ismét az egész ország. A fájdalomtól dermedt aléltságban végre megértette a nemzet Zrínyi szózatát. Biztatóan csendült fel az ősrégi prófétai hang: *«... Miért kelljen elvesznünk, avagy kétségbeesnünk, míg csontainkban velő, ereinkben vér, míg Isten mennyországban az mi bizodalmunk lehet, míg karunkban kopját, markunkban szablyát szoríthatunk?...»*

n n n

Zerinvára. Egykorú metszet

És nem vesztünk el, nem estünk kétségbe, sőt egyre jobban terjedt a feltámadásba vetett hit, a bizalom, a remény. Küzdelmekkel teli két évtized után felépült, megerősödött, megnagyobbodott és

új életre ébredt az egész ország, hogy diadalmasan haladjon tovább azon az úton, melyen régi nagyságunk felé Zrínyi szelleme vezet...

A honvédség teljesítményéről

rendkívül elismerő hangon emlékezett meg parlamenti bemutatkozó beszédében *Bárdossy László* miniszterelnök.

Bejelentette, hogy *a honvédség továbbfejlesztését első és legfontosabb kötelességének tartja.* Hálával emlékezett meg a nagyszerű honvédségről és a minden tekintetben elismerésreméltó *katonai vezetésünkről,* amely lehetővé tette, hogy *Szabadka, Zombor, Zenta, Újvidék* és *Titel* ismét magyar lett, ahogy a magyar vér és verejték jogán ezer éven át a miénk volt ez a terület.

Az igazi magyar ember és az éleslátású diplomata beszélt belőle akkor, amikor a szemünk előtt végbemenő történelmi eseményeket hozta fel bizonyságul arra, hogy

a honvédség mozgékonyságát és átütőerejét mégjobban kell fokozni s felszerelését tovább kell tökéletesíteni.

Bejelentette, hogy az ehhez szükséges javaslatokat a honvédelmi miniszter és a honvéd vezérkar főnöke már kidolgozta. Hangsúlyozta végül, hogy *a honvédség továbbfejlesztése újabb áldozatokat és lemondást kíván a nemzettől.*

Bárdossy László tisztán látja, hogy a magyar igazság kiharcolásában a magyar feltámadás útján diplomáciánknak erős támasza a jól felszerelt, ütőképes hadsereg. Eddig is a honvédség adott súlyt és tekintélyt a magyar diplomatáknak és kormányoknak az igazságért folytatott eddigi küzdelmeiben, s ez ad erőt a továbbiakban is. A jól felszerelt, lelkileg egységes, szellemileg kifogástalan honvédség az egyedüli erő, amelyre a nemzet mindig számíthat. Amikor tehát áldozatot hoz a nemzet a hadseregért, önmagát szolgálja, a maga érdekében cselekszik.

Amikor őrt állunk a végeken, az ország védelmét és biztonságát szolgáljuk. De ezt szolgáljuk bent az ország belső részében is. Segítünk, ahol szükség van rá. Védjük a magyar vagyont, életünk veszélyeztetésével vesszük ki részünket az árvíz-sújtotta lakosság védelméből s dalos kedvvel, vídáman aratunk ott, ahol kevés a munkáskéz.

A honvédségnek erre a belső munkájára célzott a miniszterelnök akkor, amikor bejelentette a képviselőházban, hogy

a termelés folytonossága és a mezőgazdasági munkák elvégzésének biztosítása érdekében lehetővé tette a kormány a honvédelmi munkakötelezettek kirendelését és a honvédelmi dologi szolgáltatások igénybevételét.

Békében és háborúban tehát egyaránt a nemzet erőssége és reménysége a honvédség. Miniszterelnökünk tudatában van annak, hogy mit jelent az országnak a magyar katona. Azt is tudja, amit vezérlő eszményképünk, Zrínyi Miklós, a költő, hadvezér és államférfi már háromszáz évvel ezelőtt hírdetett: *minékünk, magyaroknak valamink vagyon, fegyverrel nyeretett az mi eleinktől, úgy tartaték eddig, s nincs már kétség abban, hogy ezután is úgy kell megtartani.*

Csáktornya vára

Csáktornya, most *Čakovec* néven Jugoszláviához tartozó község a régi Zala vm.-ben, (1921) 5762 lak. Vasúti csomópont, élénk kereskedelme és ipara van. Várát Csák főispán a XIII. sz.-ban építette. Későbbi birtokosai a Zrínyiek; Zrínyi Miklós itt írta meg a Szigeti veszedelmet. A vár kincseit Spankau zsoldosai semmisítették meg, mikor 1670-ben a várat elfoglalták. Későbbi urai gr. Althan és a gr. Festetics-család. 1704-ben a kurucok elfoglalták. P. ORMÓS J.

Gutenberg Lex. VIII. k.
189 l.

ÖZPONTI EGYHÁZMŰVÉSZETI HIVATAL

BUDAPEST, II., DONÁTI-UTCA 38. SZÁM FÖLDSZINT 3.

.937. *szám.*

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

Nagytekintetü Elnöksége,

BUDAPEST.

IX. Hőgyész Endre -utca 1o.

26. — CSÁKTORNYA ⛪: Várkastély
Schloss — Château — Castle

Csáktornya

Lossonczy államtitkár a közellátás kérdéseiről beszél ma délután a rádióban

Fontos előadással bővült a rádió szerdai műsora: *Lossonczy* István közellátási államtitkár intéz felhívást a gazdatársadalomhoz és előadásában rávilágít a ma annyira időszerű és fontos kérdéssé nőtt közellátás *számos mezőgazdasági vonatkozású problémájára.* Az előadás délután 6 óra 10 perckor kezdődik.

A 100 éves Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatóságának ünnepi ülése

A *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* százéves jubileuma alkalmából rendezett emlékkiállítást október 13.-án délután nyitotta meg dr. *Reményi-Schneller* Lajos m. kir. pénzügyminiszter. Az emlékkiállításon bemutatásra kerülnek a bank százéves történetében jelentőséggel bíró értékes emléktárgyak és okiratok, amelyek között különösen érdekes a bank részére *1841 október 14.-én kiadott szabadalomlevél, valamint az eredeti szerződés, amelyet a Kossuth-bankók kibocsátása ügyében Kossuth Lajos pénzügyminiszter létesített 1848 június 17.-én az intézettel.*

A pénzügyminiszter megnyitóbeszédében rámutatott a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak a magyar gazdasági élet terén elfoglalt vezetőszerepére és arra, hogy az intézet mindig *az elsők között volt az állami hitelügyletek lebonyolításánál, a visszacsatolt országrészek hitelellátásának megszervezésénél, valamint az ország érdekében szükséges ipartelepek létesítésénél és új iparágak bevezetésénél.*

Kedden délután fél öt órakor a bank igazgatósága ünnepi ülést tartott, amelyen dr. *Walko* Lajos elnök méltatta a jubileum jelentőségét, visszapillantva a bank százéves történetére, kegyeletes hálával emlékezvén meg az elődök munkájáról. Ez az ülés a jubileummal kapcsolatban a bank belső ügykezelésével összefüggő intézkedéseket tette meg, míg az egyébirányú intézkedéseket a bank századik üzletévét követő rendes közgyűlésének tartotta fenn.

Az igazgatóság ünnepi ülését az intézet alkalmazottai számára rendezett házi ünnepély követte, amelyen a napnak a jelentőségét dr. *Lamotte* Károly vezérigazgató méltatta.

Egy svéd nőt kéthónapi fogházra ítéltek Angliában

Stockholm, október 15. *(NST)* Az *Aftonbladet* londoni tudósítója szerint Angliában kéthónapi fogházra ítéltek egy svéd állampolgárt *defetista nyilatkozatai miatt.* Az elítélt svéd állampolgár a húszéves Selma *Johnson.* A svéd nő többek között azt mondotta, hogy az angolok szerencsétlenséget és vérontást idéztek elő minden országban, ahol megvetették lábukat. Továbbá kijelentette, hogy Churchill és barátai a zsidók pénzéért harcolnak.

Horvátországban hatósági segédlettel végzik a tengeritörést

Magyarázó rendelet jelent meg, amely szerint a tengeritörést hatósági segédlettel végzik. A terméseredményről jelentést kell tenni, miután hozzá akarják szoktatni a lakosságot, hogy kukoricaliszt helyett fokozottan búzalisztet fogyasszon. A tengeri ára 210 kuna métermázsánkint és májusig 350 kunára emelkedik.

Debrecenben kilenckor kezdődik az elemi

Debrecen, október 14. A debreceni és a hajdúvármegyei elemiiskolákban a tanítás kilenc órakor kezdődik. A közép- és középfokú iskolákban a tanítás kezdete változatlanul nyolc óra.

Ötkilós gombát találtak

Stockholm, október 15. Ashammer svéd városka közelében egy leányka olyan óriási gombát talált, amilyent még egész Skandináviában még sohasem láttak. A gomba nem kevesebb, mint *egy méter átmérőjű* és súlya öt kiló. Kiderült, hogy az óriásgomba ehető és egy családnak hónapokra elegendő gombamennyiséget biztosít.

ŐSZI UTAZÁS A BÉKÉS MURAKÖZBEN

Mi lesz a csáktornyai tanítóképző és a Zrinyi vár sorsa?

Csáktornya, október 15. *(A Pest kiküldött munkatársától.)* Második napos ismerkedés és szemlélődés után már egészen megkedveli az ember ezt a dolgozó, nyugalmas kisvárost. Már magamba szívtam problémáit és kívánságait, mintha én is csáktornyai lennék, akinek minden a várost érintő intézkedés és történés szívügye. Ballagok a piactér felől *Járim* Oremos lehúzott redőnyű dalmát vendéglőjének a viharok után elcsendesült emeletes épülete mellett és barátságot kötök egy sujtásos magyar ruhát viselő, gondosan borotvált barna fiatalemberrel, aki mint kiderült, a közeli Muranyírből való és egyike a tősgyökeres Borsosoknak. Érettségizett, de szeretné magát átképezni bizonyos különbözeti vizsgák és a szükséges prepa tanfolyamok elvégzése árán, tanítóvá.

— Minden vágyam, — mondja — hogy szűkebb hazámban nevelhessem a muraközi gyerekeket. Dehát baj van...

— Mi akadálya volna az átképzésnek? A kereskedelmi iskolában már tanítanak, hallom.

— Akadálya nem lesz, de a csáktornyai tanítóképzde még nem nyilhatott meg, mert rövid volt a megnyitásig az idő. Most üres a képző, jöjjön nézze meg. Úgyis, látom, arrafelé sétál.

A tanítóképző, gesztenyefákkal, jegenyékkel és topolyákkal, a kertjében pedig leveleiket hullajtó alma- és körtefákkal körülölelt sárga épülettömbje mögül, gépfűrész rekedt rikácsolása tör a szélcs utca felé. Ez az utca különben a hét kilométerre fekvő horvát határ felé vezet és mivel a vasúti sínek, ugyancsak a képzőintézet közelében húzódva enyne dombhajlat sarkában épültek meg, innen már látszanak a Dráván túl húzódó szilvakék horvát hegyek. A pára már felszállt, délelőtt 10 óra van s az élet, a piaci forgalom és az üzleti kereskedelem, kisvárosi viszonylatban lüktet.

A fiatal magyar tanítójelölt láthatóan el akarja terelni gondolataimat a saját bajairól s azt kérdi:

— Ugy-e gyönyörű vidék ez?

A kukorica és a szent háziállat: a tehén

Szinte felesleges is a kérdés, mert talán úgyis látja rajtam, hogy egészen elbűvölt a cserjés és ligetes táj, amely főleg kukoricát terem és amely szinte semmiben sem különbözik a délzalai, sőt délsomogyi dimbes-dombos vidék arcától. Csak éppen hogy Murakeresztúr fölött elválasztja ezt a földarabot a lendvai végektől a sebesiramú Mura. Mért kellett hát e földnek huszonhárom évig idegen zálogban zöldelnie, teremnie és ilyen gyönyörű, pompázó őszi időkben idegenben sárgulnia? Tökéletes Göcsej ez a táj és még az emberei is teljesen dunántúliak, külsőre. A férfiak arcszabása, alakja s a nők izmos, teste almaképű teremtések, akár csak Zalában, mondjuk a Héviz melletti Alsópáhokon. Pedig az innen majdnem száz kilométernyire van még légvonalban is.

Senki sem érti meg ezt itt és még a felszabadulás után sem nyugszanak bele, hogy a dolgok úgy történtek, amint annakidején a szomorúemlékű összeomláskor esett. A horvátnyelvű parasztság, mint azután részint kölcsönösen iparkodó horvát és magyar szavakkal kevert beszéd, no meg alkalmi tolmács útján megtudom, igazán nem élhetett szabad életet a szerb testvériség szellemében. *Csak az utolsó időkben, a délszláv összeomlás előtt kezdtek velük mézes hangon beszélni, — adófizetéskor.* De ekkor már ők is megsejtették, hogy megint valami politika van a háttérben és a hangok édessége mögött új keserű labdacs ízei kísértenek.

Rádiók szakszerű javítása, különlegességek nagy választéka Sternberg hangszergyár, Rákóczi-út 60.

Az utcán egyhangúan döcögnek a kis tehénfogatok. *A tehén a szent állata ennek a vidéknek,* amely csak a régi időkben volt híres »muraközi keséiről«. Hiszen látni azért lovat, abból a nemes, sárgaszőrű és fakófarkú, bodrossörényű fajtából, amely annyira kedvelt és elterjedt igásállata lett egész Magyarországnak, de aki itt lovasgazda, mondják, annak *már legalább tíz holdja van.* De ez a szegénység nem jelent sem magyarnál, sem horvátnál rongyosságot. A horvát nők selyemben járnak köznapokon is. A magyar nők pedig a kedves zalai parasztszoknyákban és le-

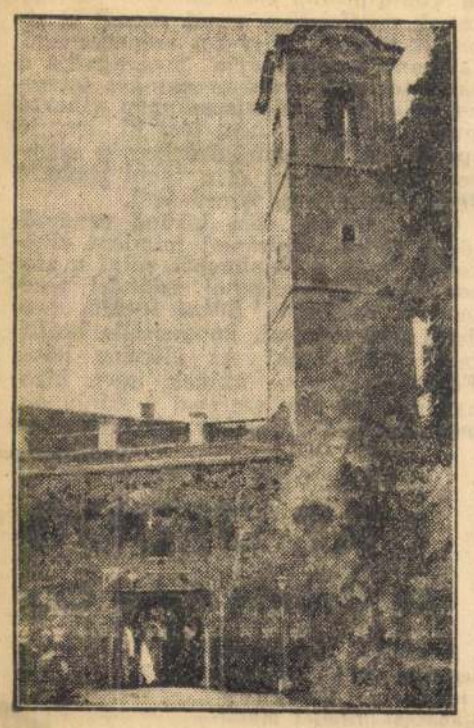

A VÁRKAPU ÉS TORNYA

hetőleg fehér fejkendőben. *Gyakori látvány az egyfogatú tehenesszekér,* mintha ló húzná a zörgő saroglyás kis kocsit. *Még a szerszám is rajta van a tehénkén, járom helyett. A tehén ekét húz Muraközben, szekeret von, tejet és pénzt ad.*

Csáktornyán szünet nélkül füstölög a tejszövetkezet üzemének vöröstégla kéménye. A környék lakossága szép összegeket visz el havonta a beszállított tej sokezer literjéért.

A gőzmalom kéménye is pipál már, a termés közepesen jó volt, csak a kukoricára panaszkodnak, amely nem érett meg időre és sok helyütt vizes maradt. Félnek, hogy el fog rothadni a górékban. *No és sokallják a főutcán még mindig egymást követő Berger, Weisz, Hirschfeld és Grünberger textilesek, vas- és vegyeskereskedők hivalkodó cégtábláit.* Pedig, úgy értesülök hivatalos helyről, az új iparengedélyek kiadása gyorsított ütemben folyik.

A Zrinyi-vár és sorsa

De a napi élet gondjainál is csaknem jobban érdekli a csáktornyaiakat az a nagy kérdés, mi lesz a *Zrinyi vár* jövendő sorsa. *Zrinyi* a költő és őseinek sokszázéves várát az 1918-as összeomlás és Dél-Szlávia megteremtése után a szerb rendőrség szállta meg. *A pincékbe »renitens magyarokat, sőt politikai bűnösként kezelt horvátokat is börtönöztek«.* A vár kazamatáiból félelmetes sötétség és orrfacsarón dohos levegő árad, nem lehetett hát emberi életük a bebörtönzött »bűnözőknek«. Később szelídült a helyzet, de akkor meg úgy alakult Belgrádban az életszemlélet, hogy *a Festetics grófoktól elkobzott várat le kell bontani.*

Az volt a cél, hogy Csáktornya magyarságának ezt a hallgatással is kiabáló hitvallóját, *Zrinyi* Miklós ősi otthonát *el kell tüntetni.* A téglákat kiosztották volna az új honfoglalók telepesei között, — házépítésre. És ekkor összeállták a csáktornyai iparosok és vagyonukat is feláldozva, sokszázezer dinárért, — már nem emlékeznek rá, hogy mennyiért — mint ipartestület *megvették a várat.* Az érenél maradandóbb szürke épület első frontján még ma is iparosok laknak. *Elvben azonban a szigetvári Festetics földesúré a vár, mert tőle egyszerűen elvették.* Most felbukkant a nagy kérdés, hogy jelenleg ki a tulajdonos, a megkárosított *Festetics* család-e, vagy pedig a pénzét feláldozó ipartestület?

A Zrinyi-vár sorsa mindenesetre nemzeti ügy. A vár, a maga romantikus vártornyával és kapujával országos műemléknek tekinthető. *Az ősi épületen semmit se mertek változtatni a szerbek.* Nem is tudtak volna. A földszinten eredetiségében áll a *Zrinyiek* házi kápolnája. Sokszázéves miseruhák és kelyhek, híres festők képei az értékei a kis kápolnának. A szobák faragott tölgyajtajai, az ódon hangulatú folyosók és a hatalmas termek *múzeumi jellegűek és talán inkább valók is ilyen célra, mint hivatali helyiségek számára.*

Az ipartestület még itt székel, de a járási főszolgabírói hivatal már elköltözött. Ellenben a pincében szomorkodnak, számszerint huszan egymás mellett, a *Zrinyiek* szoborportréi. A vár egyik frontján a helyőrség egy része székel. Télen a katonák sürgés-forgása még a leginkább tetszetős a történelmi levegőt lehellő öreg várban. Különös hangulat száll meg, amikor egésznapi bolyongás után, este kilenc órakor kürtszó harsan a pihenésre térő városka csendjében. Mintha ez a takarodó is azt zengené, hogy a *Zrinyi várat* multjához méltó rangra kell emelni.

Szabó József

Terror Sanghájban

Sanghái, október 15. *(NST)* Az amerikai propaganda távolkeleti, de különösen Sanghájban érezhető hatása kitűnik a »Financial Commerce« angol heti folyóirat egyik cikkéből. Eszerint a kínai munkások létfentartási költségei Sanghájban 853 százalékkal emelkedtek 1936 óta, míg a bérek ugyanakkor csak háromszorosukra növekedtek. Ennek következtében *a kulilakosság nagy nyomorba került.* Az amerikaiak és hatásuk alatt a hollandok is a kínai és japán dollár- és fontkövetelések befagyasztása következtében *pénzügyi ellenőrzést terjesztettek ki Sanghájra.*

Ennek következtében úgynevezett fekete tőzsde alakult ki, amelyen az amerikai dollárt sokkal magasabb áron adják, mint a hivatalos árfolyam. Ennek folytán viszont lehetetlenné vált a szilárd bérrendszer kialakítása, úgyhogy *hallatlan rendetlenség keletkezett Sanghái egész üzleti életében.* Pénzügyi intézkedéseikkel egyidejűleg az amerikaiak *óriási japánellenes propagandát* fejtenek ki. Ennek következtében eddig soha nem ismert mértékben megszaporodtak *a terrorcselekmények, támadások és emberrablások.*

Ezzel kapcsolatban érdekes a tokiói »Japan Times« cikke is, amelyben a lap szigorú intézkedéseket követel *a Sanghájban uralkodó csungkingi terror ellen.* A nemzetközi negyed rendőrsége ugyan elismerésreméltó módon igyekszik szembeszállni *a Sanghájban uralkodó gerillaháborúval,* de fáradozásai nem elegendők a rend fentartásához. A lap végül leszögezi, hogy ha a terroristák megfékezése nem sikerül, az illetékes hatóságok vezetésével meg kell tenni a szükséges intézkedéseket.

— **Könyv a textiláruk kalkulációjáról.** Hasznos gyakorlati segédkönyvet bocsátott ki *Szalontai* Elek hites könyvvizsgáló, állandó bírósági szakértő. A füzet részletes magyarázatát adja a textiláruk bruttó haszonkulcsának megállapítása tárgyában megjelent rendeletnek. A kalkuláció követendő menetét gyakorlati példákon mutatja be és praktikus mintát közöl az önköltségi ár gyors kiszámítására. Kimerítően foglalkozik a részletkereskedelem, valamint az árhuitel irodák által felszámítható bruttó haszonkulcsok kérdésével.

Vegyen vagy rendeljen osztálysorsjegyet
Ujhelyi és Társa
főárusítónál,
Budapest, Szent István-körút 27
Húzás már október 18-án
Telefon 123-271

A Cigánybáróval nyit a Pécsi Nemzeti Színház

A vidéki társulatok lassankint elérkeznek téli állomáshelyeikre. Először a Pécsi Nemzeti Színház nyitja meg kapuit, ahová vitéz *Jakabffy* Dezső cseretársulata vonul be és október 16-án nyit *Strauss* örökbecsű operettjével, a *Cigánybáró*-val. Az együttes eddig Ujvidéken játszott és pécsi szereplése előtt párnapos szünetet tart, hogy ezalatt újra átpróbálják a már lejátszott darabokat. A *Cigánybáró* megnyitó előadásán a főszerepeket *Antal* Ila, *Kováts* Irén, *Soltész* Mária, *D. Kovács* József, *Szokoly* Gyula és *Endrődy* Miklós játsszák. Az előadást vitéz *Jakabffy* direktor rendezi.

Másnap, október 17-ikén a prózai együttes mutatkozik be *Márai* Sándor *Kaland* című színművével, amelyben a főszerepeket *Almásy* Judit, *Zách* János, *Sándor* István és *Lendvay* Lajos alakítják. *Vitéz Jakabffy* Dezső igazgató értékes programmal lép a közönség elé.

A színházak mai műsora

OPERA: *Daphne, Fából faragott királyfi* (E. 3., ½8). — **NEMZETI:** *Nóra* (IV., ½8). — **KAMARA:** *Kaland* (8). — **MŰVELŐDÉS HÁZA:** *Csalódások* (d. u. 3, ifj. előadás). — **VIG:** *Marie-Rose* (8). — **UJ MAGYAR SZINHÁZ:** *A milliomos* (8). — **ANDRÁSSY:** *Boldoggá teszlek* (8). — **FŐVÁROSI OPERETT:** *Csodatükör* (8). — **MADÁCH:** *IV. Henrik* (8). — **ROYAL REVÜSZINHÁZ:** *Tempo revü* (½9). — **KAMARA VARIETÉ:** *Ramazuri* (½9). — **KOMÉDIA:** *Utazás a hölgy körül* (½9). — **BÁBSZINJÁTÉK:** *Istvánka* (8). — **ERZSÉBETVÁROSI:** *Becskereki menyecske* (½6, ½9). — **JÓZSEFVÁROSI:** *Ilyenek a férfiak* (½6, ½9). — **KISFALUDY:** *A tizedik kérő* (½6, ½9). — **MAGYAR MŰSZINKÖR** (csak vasárnap): *Molnár és gyermeke* (½4, 6, 8).

A mozik műsora

Rövidítések: Sz = szombat; V Ü = vasárnap és ünnepnap; M = matiné.

ADMIRÁL (353—707): **Árvíz Indiában.** (Mindennap. 11 ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Lesz, ami lesz.** — **ALKOTÁS** (355—374): **Dankó Pista.** (½4 ¾6 ½8 ¼10; V Ü ½2 órakor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Árvíz Indiában.** — **ANDRÁSSY** (124—127): **Dankó Pista.** (¾4 ¾6 ⅝8 ⅝10: V Ü 2 4 6 8 10.) — **ATRIUM** (154—024): **Leányvásár.** (½6 ½8 ½10; Sz V Ü ½4-kor is.) — **BELVÁROSI** (384—568): **Modern szimfónia.** (Jobbterem 4 6 8 10; V Ü 2-kor is. Balterem V Ü ⅝3 ⅝5 ⅝7 ⅝9.) — **BELVÁROSI HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (181—244): **Uj honalapitás a Bácskában. Katolikus nagygyülés. Hadiriportok. Magyar, Ufa, Luce és Fox hiradók.** (Folytatólagos egyórás előadások 10—24 óráig.) — **BROADWAY** (422—722): **Egy tál lencse.** (½4 ½6 ½8 ½10: Sz V Ü ½2-kor is.) — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): **Fiatal ördögök.** (½5 ⅝7 9; vasárnap és ünnepnap ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10 órakor.) — **CAPITOL** (134—337): **Második hétre prolongálva! Stukák.** (3 ½8 ½8 ⅝10: V Ü 1 órakor is.) — **CASINO** (383—102): **Harmadik hétre prolongálva! Walt Disney-parádé: Huncut kis kacsák.** (½6 ⅝8 ⅝10: Sz V Ü ¼4-kor is.) — **CITY** (111—140): **Második hétre prolongálva! Huncut kis kacsák.** (Walt Disney színes mesefilmjei.) (⅝6 ⅝8 ⅝10: Sz V Ü ⅝4 ⅝6 ⅝8 ⅝10.) — **CORSO** (182—818): **Bizsu.** (½6 ½8 ½10: Sz V Ü ¼4-kor is.) — **CORVIN** (139—584. 138—988): **Legnagyobb premier filmszinház lesz október közepétől.** — **DAMJANICH** (425—644): **Vera Nikolskaja.** (¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü ½2-kor is.) — **DÉCSI** (121—343. 125—952): **Harmadik hétre prolongálva! Becsületből elöztelen.** (5 ½8 10: szombat, vasárnap és ünnepnap ½3-kor is.) — **ELIT** (114—502): **Havasi napsütés.** (4 6 8 10: V Ü 2 órakor is.) — **FORUM** (189—737. 189—543): **Mire megvirrad.** (5 ½8 ⅝10: szombaton, vasárnap és ünnepnap ⅝3 órakor is.) — **GLÓRIA** (427—521): **Robinson-család.** (½5 ⅝7 9: Sz ¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü ½2-kor is.) — **HIRADÓ FILMSZINHÁZ** (222—499): **Uj honalapitás a Bácskában. Katolikus nagygyülés. Hadiriportok. Magyar, Ufa, Luce és Fox hiradók.** (Folyt. egyórás előadások 9—24 óráig.) — **HOLLYWOOD** (225—063): **András.** (¼4 ½6 ½8 ½10: vasárnap és ünnepnap ½2 órakor is.) — **IPOLY** (282—626): **Karaván.** (¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü ½2-kor is.) — **JÓZSEFVÁROSI** (134—644): **Havasi vadmadár.** (¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü ½2-kor is.) — **KAMARA** (423—901): **Egymásért.** (11 2 4 6 8 10.) — **KULTÚR** (188—120): **Dankó Pista** (5 ⅝8 ¼10: Sz ¼4 ½6 ½8 ½10; V Ü ⅝2 ⅝4 ⅝6 ⅝8 ⅝10.) — **LLOYD** (111—994): **Erik a gyilkos.** (½5 7 ½10: V Ü 2-kor is.) — **NÉPSZINHÁZ MOZGÓ** (137—244): **Eltünt egy asszony.** (¼4 ½6 ½8 ½10: vasárnap és ünnepnap ½2 órakor is.) — **NYUGAT** (121—022): **Árvíz Indiában.** (¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü ½2-kor is.) — **ODEON** (422—785): **Árvíz Indiában.** (¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü ½2-kor is.) — **OLYMPIA** (423—188): **A kegyelmes úr rokona.** (11 2 4 6 8 10.) — **OMNIA** (130—125): Nyolcadik hétre prolongálva! **Csákó és kalap.** (5 ½8 ½10: Sz V Ü 3 órakor is.) — **PALACE** (221—222): Harmadik hétre prolongálva! **Közbe'ép a feleségem.** (11 2 4 6 8 10.) — **PÁTRIA** (145—673): **Havasi napsütés.** (4 6 8 10: V Ü 2-kor is.) — **PHÖNIX** (426—326): **Árvíz Indiában.** (Folyt. mindennap. 11 1 3 5 ⅛8 ½10.) — **RÁDIUS** (122—098. 120—564): Kilencedik hétre prolongálva! **Intermezzo.** (½6 ⅝8 ⅝10: Sz V Ü ½4-kor is.) — **RIALTÓ** (224—443): **A nagy riport.** (Mindennap: 11 1 3 ½6 ½8 ½10.) — **ROYAL APOLLÓ** (222—002): Második hétre prolongálva! **Leányvásár.** (½6 ½8 ⅝10: Sz V Ü 4 6 8 10.) — **SAVOY** (146—040): **Havasi napsütés.** (¼4 ½8 ½8 ½10: V Ü ½2 órakor is.) — **SCALA** (114—411): **Hét tenger ördöge.** (5 ½8 10: vasárnap és ünnepnap 3 ½6 ½8 ⅝10 órakor.) — **SIMPLON** (268—988. 268—999): **Havasi napsütés.** (¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü ½2-kor is.) — **STUDIÓ** (225—276): Ötödik hétre prolongálva! **Igy élni jó.** (Mindennap: 11 ½2 ¼4 ½6 ½8 ½10.) — **TIVOLI** (225—692): **Árvíz Indiában.** (11 ½2 ⅝4 ⅝6 ⅝8 ⅝10.) — **TURÁN** (120—003): **Halálraitéltek.** (11 ½2 4 6 8 10: V Ü 11 2 4 6 8 10.) — **URÁNIA** (146—046): Prolongálva! **A végtelen út.** (⅝5 ⅝8 10: Sz V Ü ½3-kor is.) — **VESTA** (222—401): Ötödik hétre prolongálva! **Rose Marie.** (11 ⅝2 ¼4 ½6 ½8 ½10: V Ü 3 4 6 8 10.)

SZINHÁZ ÉS FILM

A Daphne bemutatója az Operaházban

A Salome nagysikerű felújítása után és méginkább a berliniek tökéletes Elektrája után, Operaházunk is kedvet kapott, hogy eddigi Richard *Strauss* repertoárját újabbal bővítse. A Daphne — egyfelvonásos opera — felújításként szerepel a kőszínházi premieren, ugyanis a mult nyáron már bemutatásra került a Sziget Színpadon: igen mérsékelt sikerrel. Bizonyára az erdőrészlet, a felhőkbe vesző Olimposz, a szabadban játszódó operának természetes lehetőségei indokolták akkor ezt az elhatározást. Néhány szabadtéri jelenet kedvéért sikerült is Strauss muzsikáját teljesen háttérbe szorítani. A kőszínházi Daphne egyik legfőbb erénye, hogy jó »operettszokás« szerint az opera vontatottabb cselekményeit és így annak megfelelően zenei részeit is sikerült törölni. Egy-két szépencsengő, valóban straussi ária megragadja a hallgatóságot, azonban egy-két tetszetős ária és a Dionisos-ünnep viharzó muzsikája még nem tesz ki egy jó operát. A mű zenei érdekesség szempontjából nem éri el a többi Richard *Strauss*-operák népszerűségét.

Operaházunk, élén kitűnő rendezőjével, *Rékai* Andrással mindent elkövetett, hogy a Daphneből, mint a szezon első ujdonságából színházi »eseményt« csináljon. *Rékai* ideális rendezői elgondolásai, kongeniális beállításai tökéletesek! Az előadás hőse: *Fülöp* Zoltán — akinek neve bizonyára azért nem szerepel a színlapon, mert az *Oláh* Gusztáv által megkezdett elgondolást folytatta tovább és realizálta bámulatos szcenikai zsenialitásával operaszínpadunkra. Hozzászámítva Daphne átváltozását pazar díszleteihez, olyan technikai művészet, amelyben Operaházunk közönsége a díszletezőtechnika legszebb diadalát ünnepelhette. A másik névtelen *Kornai* János, aki a színpadi világítás tökélyével lep meg, harmonikus egységet alkotva az opera rendezésével.

Berg Ottó karmesteri tudása biztosítja az előadás egyensúlyát, gondos, alapos előkészítés, lelkiismeretes munka jellemzi vezénylését. Egyes helyeken talán zenekara elhagyva énekeseit, »külön utakat« keres, drámai fokozásai szárnyalóbbak lehetnének, amit azonban *Berg* ad, stílusban teljesen helytálló: Richard *Strauss*-muzsika!

Tamás Ilonka — Daphne megszemélyesítője — művészegyéniségében, lírai beállítottságában ideálisan teremti meg az opera hősnőjét. Fiatal énekesnőnél nem róhatjuk föl, hogy »áriájára« egyelőre nagyobb gondot fordít, mint szerepe egyéb részleteinek kidolgozására. *Halmos* János férfias Apolló, mélyen átélt Gaea *Basilides* Mária alakítása, remekbeszabott *Korék* Endre Peneiosa. *Sárdy* János, mint Leukippos csupa fiatalos hév, *Malenczky* Oszkár, *Nagypál*, *Horányi* Karola és *Kováts* Jolán méltó kiegészítői a nagyszerű együttesnek.

Vágó József

AZ ÖRDÖG NEM ALSZIK

Az Uránia és a City csütörtöki bemutatója

A magyar filmgyártás legnépszerűbb bohózatirójának, Vaszary Gábornak filmjét mutatja be csütörtökön este az Uránia és a City filmszínház Az ördög nem alszik címmel. Ez a munka színpadi bohózatban és vidám regényben olyan hallatlan sikert aratott, hogy megfilmesítése szinte elkerülhetetlen volt. A nagy idényre szánták és készítették el a filmet, amely megfelel minden várakozásnak. A színpadi fordulatok még elevenebben és ötletesebben hatnak, a komikus helyzetek kiélezése még viharosabb derültséget kelt a filmszalagon, amely jóval több lehetőséggel kecsegtet, mint a színpad vagy a film. Az ősi Bodroghy kastélyban megelevenedik és a film hallatlan tempólát veszi fel a történet, amelynek során a Bodroghy-vagyon két örököse pokollá iparkodik egymás életét tenni, pusztán azért, mert engesztelhetetlenül szeretik egymást. A vidám fordulatok tolmácsolására Bánky Viktor kitünő gárdát gyüjtött össze. A két női főszerepet Tolnay Klári és az első nagyobb szerepében debütáló, szép és jómozgású Szép Ilonka játssza, a férfi főszerepeket az elragadóan mulatságos Csortos Gyula, Hajmássy Miklós és Pálóczy László játsszák.

CSORTOS GYULA

MIÉRT? Daróczy József rendezése

Nem elég elhatározni, hogy valaki filmet rendez, alapjától kezdve meg kell tanulni a mesterséget, meg kell érni benne. Ismerni kell a mesterség anyagát. Igy sajátította el ezt *Daróczy* József, a magyar vígjátékfilmek szerencséskezű atyamestere, aki mozis, filmkölcsönző, filmkereskedő és filmgyártó állomásokon került kapcsolatba a filmmel, majd összeköttetésbe került a közönséggel, pontosan megállapította, milyen fajta filmmel lehet komoly sikert aratni. Mint rendező, első filmjével az élre került. Ez a film *Miért?* címmel a téli évadban kerül Budapesten bemutatásra. Nagy amerikai rendezők, milliós költségvetéssel dolgozó producerek bravurját hajtotta végre *Daróczy* József, aki összetartja pompás művészi és technikai gárdáját, mellőfogás, feleslegés szó, lanyhuló cselekmény nélkül forgatva végig az egész filmtt.

Ebben a filmben is *Murá*ti Lili, a *Daróczy-filmekben* felfedezett *filmsztár-Muráti* játssza a főszerepet. Hazudik, csábít, lop, rohan s végül olyan idejében kiosztott pofont kap *Páger* Antaltól, hogy a közönség feltapsol a nézőtéren. *Páger* Antal legelegánsabb és legemberibb szerepét játssza a *Miért?*-ben, amelynek minden epizódistája kitűnő művész. Feledhetetlen például *Hajmássy* Miklós brilliáns ideggyógyásza, *Vaszary* Piroska házvezetőnője. *Vaszary* János írta *Daróczy* József *Miért?* című filmjének forgatókönyvét, amelyben *Buday* Dénes zenéjétől kísérve megszületett az amerikai stílusú, könnyed és pompás magyar filmvígjáték.

Munkások a Csodatükörnél

Október 18.-án és 25.-én délutáni előadást tart a Fővárosi Operett színház, amelyen a Szabadidő Mozgalom beszervezett munkásai látogatnak el a színházba, hogy megnézzék Babay József és Buday Dénes mézeskalácsizü mesejátékát, a Csodatükröt, amelyet páratlan bőkezűséggel kiállítva, kitünő színészekkel mutatott be s játszik estéről-estére fokozódó és bódító sikerrel a Fővárosi Operettszínház.

Szerző és rendező

A Nemzeti Színházban — mint jelentettük — *Illés* Endre *Történtek* című színművét próbálják, amelynek próbáin azonban a szerző nem lehet jelen. Szerencsére a darab fiatal rendezője, *Major* Tamás estéről-estére felkeresi és tájékoztatja a próbák menetéről.

— Élvezet *Major* Tamással dolgozni, — dícséri rendezőjét a kitünő szerző — jókedvvel, odaadással és szeretettel végzi a munkáját, átveszi velem a darabot, jelenetről-jelenetre megtárgyaljuk a ruhák kérdését is, ami azért fontos, mert *Szörényi* Éva ruhái tartalmi szempontból is fontosak. Minden kérdésben egyetértek a rendezőmmel, akivel abban is megállapodtunk, hogy a színészeknek nem szabad szerepeiket elkarrikirozni, bár a darab műfaji megjelölése »karikatúra négy felvonásban«. Megállapítottuk azt is, hogy a színészeket három csoportba osztjuk. *Szörényi* Éva jelenti a belülről sugárzó fényt, *Kovács* Károly és *Makláry* Zoltán a higgadt közvetlenséget, *Jávor* Pál és *Szabó* Sándor a mindent elsöprő lendületet. Örömmel érzésültem arról, hogy illusztris szereplőim milyen kedvvel foglalkoznak a darabbal és a rendező véleménye alapján egyre több bizalommal várom a bemutatót.

Hét tenger ördöge

Scala

A látványos filmek készítésében az amerikaiak felülmulhatatlanok. A rendezőnek korlátlanul áll rendelkezésre pénz és kitünő színészanyag, ha kell középkori városokat épit fel, hatalmas hadseregeket mozgathat. Európai filmgyár sohasem költhet annyit látványos nagy romantikus filmekre, mint amerikai, amely a filmnek a belső piacon való elhelyezésével is biztositja magát arról, hogy a darabba befektetett tőke visszatérül. Az anyagi tőkének a filmrendező számára való ügyszámban korlátlan rendelkezésre bocsátását bizonyitja a Hét tenger ördöge című uj amerikai film.

A téma, a feldolgozás, rendezés és fotografálás pontosan az, amit »igazi mozinak« nevezünk. Lenyügöző az a jelenet, amikor kalózok támadnak meg egy spanyol hajót. Felváltva, hol tapsvihar hangzik fel, hol nevetés zug, amidőn Errol Flynn, a film hőse, a darab főszereplője, kardpárbajt viv az angol királyi palota őrségével. Az elszörnyülködés morajа zug végig a nézőtéren a gályarabok szenvedéseit látva. Izgalmas, szórakoztató, hatalmas film a Hét tenger ördöge, hosszú ideig lesz a mozivásznon.

Az „Operett" a Rádióban

Willy *Forst* legújabb filmjéből, az *Operett*-ből érdekes ízelítőt adott a rádió. Tegnap a mikrofon előtt megszólaltak a nagy bécsi klasszikus operettszerző, Johann *Strauss*, *Millöcker* és *Suppé* leghiresebb szerzeményei, amelyek a filmben is szerepelnek. Az *Operett* az átalakított *Corvin* filmszínház nyitó darabja lesz.

A FÉLVÉR

A norvég filmgyártás első produktuma kerül e címmel rövidesen a budapesti közönség elé. Friss, művészi és komoly film »A félvér«, amelynek története egy félvér férfi és egy félvér kutya jacklondoni regénye. Az északi fény hazájában csodálatos tájakon játszódik le a történet, amelyet Signe Hasso és Georg Löckeberg tolmácsolnak.

MA FISCHER EDVIN zongora-estje
Vigadó ½8. (Harmonia.)

Csontos—Szalay-mérkőzés lesz szerdán

a Budapest-ökölvivóbajnokság folytatásán

Zsúfolt nézőtér előtt zajlottak le a Nemzeti Torna Egylet Szentkirályi-utcai tornacsarnokában a Budapest-bajnokság első napjának küzdelmei. Mivel a vidék is képviselve van a versenyen, a bajknokság országos jellegű eseménye a boxsportnak. Az első napon többek között Bogács, Darai (Debrecen), Kővári, Szigeti, Szelezsán (WMTK), Szentgyörgyi és mások győztek.

Szerda estére a MÖSZ hatalmas programot állított össze. Kölyökcsapatok mérkőzését is programba iktatták, úgyhogy a gazdag műsor hosszú időt fog igénybevenni. Szerdán este, a Budapest-bajnokságok második napján a következő összecsapások kerülnek sorra: *Bene—Strincz, Vojnovits (BVSC)—Varga (Kistext), Polatsek (P. Levente)—Pálffy (MÁVAG), Barinka (FTC)—Szelezsán (WMTK), Torma II. (BTK)—Szalay (BVSC), Szentgyörgyi (BSzKRT)—Kővári (BSzKRT), Csontos (FTC)—Szalay (BSzKRT), Podány (BVSC)—Miriszlai (Szolnok), Frigyes (BSzKRT)—Slurm (BTK)* és a *kölyökmérkőzések.*

A bajnoki küzdelmek este nyolc órakor kezdődnek az NTE tornacsarnokában.

Vasárnap Ujpesten eldőlhet az őszi elsőség

A WMFC az őszi bajnokjelölt volt az NB I-ben. Váratlan pontvesztése azonban egyszerre felvillanyozta az utánakövetkező csapatokat, a Szolnokot, az Ujpestet, sőt a Ferencvárost is. Hiszen már mindenki azzal számolt, hogy az őszi elsőséget nem lehet a csepeliektől elvenni. *Berkessy* Elemér tanítványai, a Salgótarjáni BTC-ben mégis felnyitották a helyezettek szemét: hogy itt lehet „keresni". A pontkülönbség egyszerre kettőre olvadt és most már az a helyzet, hogy ha az Ujpest legyőzi a WMFC-t vasárnap, úgy

a győztes Ujpest vagy esetleg a győztes Szolnok meg is előzi a WMFC-t.

A mérkőzést Harangozó fogja vezetni.

A vasárnap másik eseménye az

ELEKTROMOS—FERENCVÁROS

mérkőzés lesz a Latorca-utcában *Szőke II.* vezetése mellett. A Ferencváros formábalendülő csapata a mélyponton tanyázó Elektromossal fog nagy harcot vívni. Az Elektromos szeszélyes csapat. Vasárnap kikapott a Nagyváradtól 7:0-ra, bár nem játszott alárendelt szerepet, de a jövő vasárnap éppen a Ferencvárossal szemben akarja feledtetni a szomorú emlékű nagyváradi „hetet".

A többi NB I. mérkőzések játékvezetői: SalBTC—Nagyvárad *Antay*, Szolnok—Szeged *Ujvári* A., Lampart—DiMÁVAG *Szigeti* J., Kispest—Ujvidék *Thomas* dr., SzVSE—MÁVAG *Csák*, Gamma—Kolozsvár *Székely*.

Nagyvárad méltán büszke csapatára

Nagyvárad, november 4.

Nagyváradon, a Rhédey-kertben hétfőn reggel megkezdték Magyarország legborzalmasabb városi pályájának újjáépítési munkálatait.

A Nagyváradi AC tehát sportértékéhez, tudásához méltó pályát kap a város és az országos sportközpont jóvoltából. A NAC meg is érdemli az új korszerű pályát, hiszen kétségtelenül Magyarország legjobb vidéki csapata. Versenyre kél már a legendásmultú Ferencvárossal is. Különösen a csatársora áll ragyogó képességű játékosokból. A legutolsó három mérkőzésen 18 gólt rugott a NAC és csak egyet kapott. Bodola, Sárvári, és Kovács I. neve már országszerte jól csengő márka. Hozzájuk jött most *Tóth* Matyi a balszélre és Kovács II. a jobbszélre. Ezzel olyan ötös sor képződött, amely a legnagyobb feladatok megoldására is képes. A labdarugás öt művésze másfél órán keresztül szinte extázisba hozza a nézősereget és vasárnap, amikor az Elektromos felett aratott 7:0-ás győzelem után lefujta a játékvezető a mérkőzést, a nagyváradi közönség önfeledten ünnepelte fiait. A híres Elektromost 7:0-ra még nem verte meg magyar csapat. A NAC játszi könnyedséggel rugott a pesti csapatnak hetet.

A nagyváradi közönség szeretné fiait a nemzeti válogatottban látni. Eddig *Kovács I.* kivételével négy csatára benn is volt a válogatott keretben. Tegnap óta *Kovács I* is bekerült oda. Ezzel teljes lesz a NAC csatársora és Nagyváradon azt remélik, hogy Zürichben a svájciak ellen is együtt fogják hagyni ezt a remek, váradi csatársort.

A MAC MEGNYERTE A KOMJÁDI-KUPAT. A margitszigetiek pontveszteség nélkül játszották le valamennyi mérkőzésüket és a többi résztvevő egyesület csak a további helyezéseket dönti el egymás közt.

November 4. és 8-án, délután fél 3 órakor

ügetőversenyek

Sikeres szereplést várnak hölgyúszóinktól Bécsben

B. Stieber Sarolta és *Wannie* András dr. összeállították a Bécsbe utazó magyar hölgyválogatottat. A válogatottban helyet kapott néhány fiatal tehetség is. A versenyeket november 8-án és 9-én bonyolítják le. A két

NOVÁK ILONA

Bécsben négy számban indul

műugró hölgy: *Zságot* Irén és *Ligeti* Magda már holnap, szerdán elutazik, a többiekre csak pénteken kerül sor. A következő gárda megy Bécsbe: *Novák, Albach, Tiszolczy, Lovász I.* és *II., Lőrincz, Dénes* és *Iványi*. Uszókörökben sikeres szereplést várnak a válogatottól.

A VÁLOGATOTT KERET

fővárosi tagjai: *Polgár, Bíró, Gyetvai, Csikós, Pákozdi, Tátrai, Pázmándy, Sárosi III., Lázár, Kincses, Zsengellér, Szusza, Sárosi dr., Pintér, Dósai, Olajkár II., Nagymarosi* és *Ádám* ma délután fél 3 órakor a BEAC-pályán Tóth István válgatott edző vezetésével edzést tartanak.

EZEN A HÉTEN NYIT A MŰJÉG!

A városligeti Műjégpályán hetek óta nagy a készülődés, hogy szokás szerint november első napjaiban megnyithassák a pálya kapuit. Értesülésünk szerint még a héten — valószínűleg pénteken — megkezdődik az idei jégszezón. Egyben mű- és gyorskorcsolyázóink is megkezdik előkészületeiket az idényre.

A csáktornyai várban,

ahol gróf Zrinyi Miklós szobájában suszter dolgozik és a lovagtermekbe kísértetek, katonák és szegényemberek laknak

Csáktornya, november 4.
(Az Esti Ujság kiküldött munkatársától.)

Döngve csapódik ki a komor, szürke vár roppant vaskapuja, amikor a tagbaszakadt legény nekifeszíti a vállát. A várudvar pázsitját már fehér vattával takargatta be a fehér hó, de a fekete kaputorokban kabát nélkül, födetlen fejjel játssza a katonásdit az öt apró gyerek. Vitézül forgatják fakardjukat és lihegve kergetőznek a boltívek alatt, ahol hajdanában gróf Zrinyi Miklós, a katonaköltő robogott ki dübörögve harcos legényeivel.

— Kísértetek is vannak ám odabenn, a sötétben! — rémisztget a Jóska gyerek, amikor felmegyünk a nyikorgó falépcsőn és benyomjuk a folyosó ajtaját. Erősen bizonygatja, hogy *a Ruzsa néne látta is a szellemeket* a minap s majdnem szörnyethalt rémületében. Csak az a szerencse, hogy eléggé jámbor lelkek a vár kísértetei: a félig befalazott, százados siralomházban jajgatnak, nyöszörögnek iszonytatóan, de nem mernek kijönni a sötét folyosóra sohasem, mert „ma is félnek a bitófa rozsdás kampójától" ...

Kiderül később, hogy Ruzsa néni alighanem tévedett: *egyetlen embert sem akasztottak fel a hatalmas kampóra,* mert a vár kisharangja lógott rajta régen.

●

A kápolnában feketedő festmény csonttá aszott, halálravált alakjai bizonygatják, hogy volt idő, amikor szörnyen pusztított a várban a pestis. A másik folyosóban repedezett szobrok támaszkodnak a falnak: *a nagybajuszos, dombormellű vitéz teljes épségben van,* de az úrasszony szépséges arcát nem lehet látni, mert amikor annakidején kiásták a föld alól, *éjszaka becsapott a villám és összezúzta a szobor fejét.*

Kuvik sivítozik a pókhálós ablak előtt, amikor a teremhez érünk, ahol régen Zrinyi gróf álmatlan éjszakákon át írta a *Szigeti Veszedelem* zengő sorait. Kopott kaptafák, ócska cipők és rozsdás szögek hevernek szanaszéjjel, a sarokban pedig piros vaskályha mellett *szikár öregember kalapál valamit buzgó igyekezettel és csirizes tenyerét megtörli szakadozott kötényében.*

— Jól tudok itt dolgozni, nagyon jól — töri a magyart Kopjár Gáspár, a mester, aki már régóta lakik a családjával itt, az elhagyott vár két kis szobájában. Cipőket javítgat az öreg, de pillanatig bizonyára büszke és nagyhatalmú várurnak érzi magát, amint végigtekint fák felett Szentilonáig, mint egykor a törökpusztító Zrinyi gróf ...

●

Jó darabot tekereg az ember a várban, amikor katonanótát énekelnek harsányan az egyik folyosóról: honvédek kvártélyozták be magukat ide s most éppen van egy kevés pihenő idő.

— A Zrinyi gróf úr lakott itt, a híres Zrinyi Miklós, aki egyformán forgatta a kardot, meg a tollat is — felel egy zömök székely legény, amikor afelől érdeklődünk tőlük: tudják-e, hogy milyen híres és előkelő helyen laknak. Tudják bizony: *mindegyikük hallott Zrinyi Miklósról,* a fiatal legények meg az öregebbje egyaránt.

A vár túlsó oldalán kong már a léptünk a töredezett köveken, amikor egy nyulánk, sovány öregember közeledik felénk.

— Karpenkin bácsi, a muszka katona — világosít fel a kis Katica, a nővére, a szőghajú Stefica pedig azt is elmeséli egy lélekzet alatt, hogy Karpenkin bácsinak, a cári gárda egykori ezredesének a felesége, aki nemrég halt meg, gyönyörűséges szép és gazdag hercegasszony volt valamikor ...

Szürke szakáll borítja Karpenkin arcát és ócska, piszkos katonasapkát nyomott a fejébe; lehet, hogy még Oroszországból hozta. Francia, vend, magyar és horvát keveréknyelven meséli el, hogy nem volt boldogtalan ebben a várban, ahol *több, mint húsz esztendeig tengette az életét.* S úgy érzi most, hogy teljesülhet az álma mégis: *hetvenéves korában bár, de megláthatja még egyszer az életben Charkovot is* ...

●

— Itt egyszer lefestettek engem, bizony — büszkélkedik a kis pirosarcú Slavica, amint a rozoga lépcsőn igyekszünk felfelé és ujjával bebök egy homályos üvegablakon. S valóban, Slavica portréja függ a falon, rengeteg kép és szobor között: *két fiatal művész lakik a hamlófalú szobában.*

Egy özvegyasszony is éldegél a várban, másutt lakat őrzi az élelmiszerraktárt, a kis kamraforma helyen egy kocsis húzza meg magát éjszakánkint és a nagyteremben, ahol valaha kobzosok énekeltek a főúri lakomákon, most kaucsuklabdát püfölnek a fiatalemberek a széles asztalok felett: *itt rendezték be a csáktornyai legényegylet ping-pong termét.* Éppen tetőfokra hág az izgalom, hiszen Puncsec, a világhírű teniszbajnok mérközik egy lobogóhajú ifjúval.

A befalazott alagút mellett is elmegyünk: amikor ellenség kerítette körül a várat, a Zrinyiek az alagúton át kilopakodtak Szentilonáig és az éj leple alatt hátbatámadták, szétszórták a meglepett törököket. Az öreg Gáspár, a suszter elmondja, hogy *jó kilométerre be lehetett menni pár év előtt is az alagúton,* de állandóan omladozott, vigyók, békák és patkányok tanyája lett már, hát betemették.

●

Amikor az udvarra érünk, Stefica megáll és felmutat a lépcsők felé:

— Itt láttam azt a nagyszerű szép színdarabot — kiáltja és nem kell sokáig faggatni, elmeséli: *néhány esztendő előtt színészek mutatták be az egybegyűlt közönségnek a vár ősi gazdának életét.* Ott volt Zrinyi Péter, sőt Zrinyi Ilona és a többiek is, — éppen csak Miklósról nem esett egyetlen szó sem. Mintha sohasem született volna erre a világra ...

Most pedig a vár alatt gróf Zrinyi Miklós vasból öntött szobra elé zöld babérkoszorúkat raktak és körülöttük piros dáliák pompáznak. Messziről óriási vércseppeknek nézhetné őket az ember ...

FERCSEJ JÁNOS

Szirájkolnak egy sanghái angol lap nyomdászai

Sanghái, november 4.

A Sanghájban megjelenő *North China Daily News* című angol lap 250 kínai alkalmazottja hétfőn reggel

sztrájkbalépett,

mert béremelési követelésüket nem teljesítették. A sztrájkoló kínai nyomdászok *150 százalékos béremelést és nagyobb rizs- és egyéb élelmiszerpótlékot követelnek.* A lap nyomdájában állítják elő a sanghái angol katonai attasé által kiadott *News Bulletin* című kiadványt is, amelyet

ingyen szoktak osztogatni

Hétfőn a sztrájk következtében már a *News Bulletin sem jelenhetett meg.*

Anny Ondra, Heinz Rühmann
vígjátéka

Rendezte:
Carl FROELICH

Csoda a hálókocsiban

Bonyodalmak 10.000 márka körül

Premier
MA! ATRIUM
Csak 16 éven felülieknek

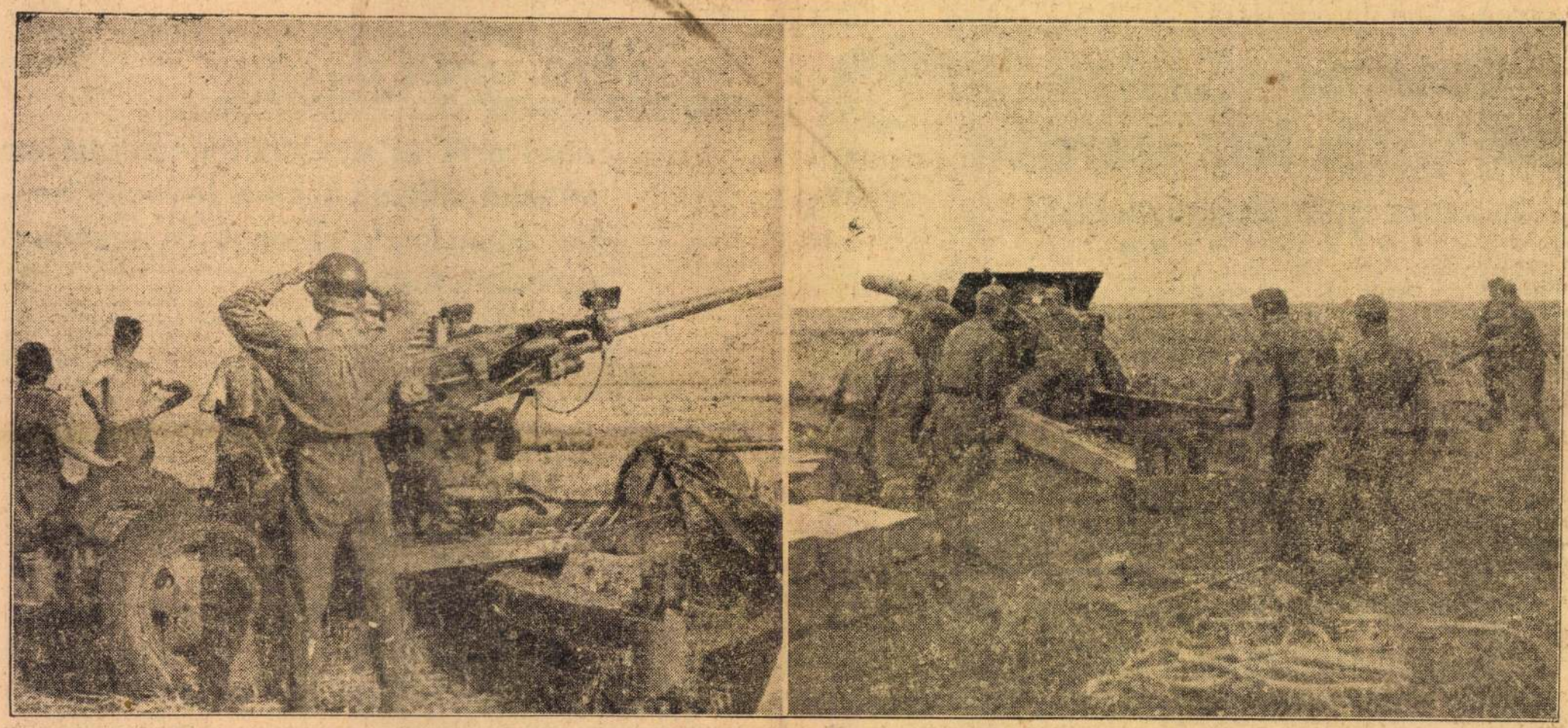

MAGYAR TÜZÉREK TÜZELŐ ÁLLÁSBAN (Pálmai István hadnagy felvételei)

„Az Egyesült Államok tengerészete nincs felszerelve ahhoz, hogy európai vizeken háborúban vegyen részt“

Washington, november 4.
(Német Távirati Iroda)

Wheeler szenátor sajtónyilatkozatban kijelentette, hogy a semlegességi törvény felfüggesztése után a háborús párt északamerikai expedíciós hadsereget fog követelni. Tény azonban, hogy nincs elegendő ágyú és harckocsi, sőt még lőpor sem ahhoz, hogy hosszabb ideig háborút viseljenek. Wheeler rámutatott arra, hogy a Szovjetunió jólfelszerelt, hatalmas hadseregével sem tudta feltartóztatni a német véderőt. Nyilvánvaló öngyilkosság lenne, — mondotta — ha ily körülmények között amerikai katonákat küldenének a tengerentúlra. Jólértesült tengerésztisztek közölték vele, hogy még az Egyesült Államok tengerészete sincs felszerelve ahhoz, hogy az európai vizeken háborúban vegyen részt. A tengerészet elég erős ugyan arra, hogy az Egyesült Államokat megvédelmezze, de nagy különbség az, ha honi vizeken védekező háborút kell folytatni, avagy a hazai támaszpontoktól távol kell ütközetekben résztvenni. (MTI)

A birodalmi pénzügyminiszter szófiai látogatása

Szófia, november 4.
(Német Távirati Iroda)

Bozsilov pénzügyminiszter hétfőn este Schwerin-Krosigk gróf, német pénzügyminiszter tiszteletére ebédet adott, amelyen a kormány tagjai, a képviselőház elnökei, a német követ és a vezérkar főnöke is résztvettek.

Bozsilov beszédében kiemelte, hogy a német pénzügyminiszter látogatása megerősítése annak az évek során át tartó barátságnak, amelyet a világháborúban együtt ontott vér szentesített.

Még szorosabbá tették a két nép kapcsolatait azok a szenvedések, amelyekkel az igazságtalan békeszerződések sújtották Németországot és Bulgáriát.

A miniszter rámutatott a mostani háborúban aratott német győzelmekre, majd kijelentette, hogy a mai bonyolult pénzügyi és gazdaságpolitikai viszonyok között Németország a gazdasági élet és a pénzügyek terén — mint más téren is — kitűnő szervezettsége folytán

mintakép Bulgária számára.

Bozsilov végül a teljes elismerés és bámulat érzéseit tolmácsolta a szeretett uralkodója jogara alatt egyesült bolgár nép nevében azért, hogy a Német Birodalom nagy Führerjének akarata folytán egyesülhetett.

Schwerin-Krosigk pénzügyminiszter válaszában rámutatott a történelem nyomán a két nép politikai fejlődésében mutatkozó hasonlóságra. Ebből, valamint a világháborús fegyverbarátságból a két nép között új barátság született. Az igazságtalan bekeparancsnok gazdasági következményei elleni természetes visszahatásból támadt

a gazdasági közeledés Németország és Bulgária között.

Kiemelte, hogy a két nép barátsága most még szorosabbá és örökre elszakíthatatlanná vált.

Módosították Vichyben a nemzeti tanács összetételét

Vichy, november 4.
(Német Távirati Iroda)

Hétfőn este jelentek meg Vichyben a nemzeti tanács személyi összetételét módosító rendeletek. Kivált a bizottságból a többi között Suhard bíbornok, Páris érseke és Frossard volt belügyminiszter. A nemzeti tanácsba összesen húsz új tagot neveztek ki. Nagy részük a megszállt területre való. (MTI)

Nagy hiány gyógyszerekben és sebészeti cikkekben a Szovjetunióban

Newyork, november 4.
(Német Távirati Iroda)

Az északamerikai Vöröskereszt elnöke, aki most jött vissza Moszkvából, a New York Herald Tribune szerint beszámolt arról, hogy a Szovjetunióban nagy hiány mutatkozik gyógyszerekben és sebészeti cikkekben. Beszámolója szerint a szovjet kormány járványoktól tart, különösen tífusztól és sürgős szüksége van a járványok elleni intézkedések végrehajtásához nélkülözhetetlen eszközökre. (MTI)

Feltűnő vallomás a Dimitrov-féle kémkedési perben

Szófia, november 4. (NST)

A Dimitrov-féle kémkedési és összeesküvési bűnperben hétfőn Dragolov bolgár rendőrfőnököt hallgatták ki tanuként. A rendőrfőnök ismertette a bűnper előzményeit és felolvasta dr. Zsivkovics szerb politikus írását, amelyben Zsivkovics bizonyos jugoszláv köröknek a bolgár Pladnic politikai csoporttal való együttműködéséről beszél a Szovjetunió védnöksége alatt. Érdekes volt a rendőrfőnöknek az a tanuvallomása is, hogy dr. Dimitrov 1939-ben egy bolgár nő közvetítésével Párisban francai államférfiakkal és Sir Robert Cecillel találkozott. A külföldi pénzösszegek között, amelyeket dr. Dimitrov rendelkezésére bocsátottak különböző forrásokból, 40.000 svájci frank is szerepelt.

„A cári uralom legsötétebb abszolutizmusa is jobb volt a bolsevizmusnál“

Szófia, november 4. (NST)

A keleti arcvonalról visszatért bolgár ujságírók lapjaikban folytatólagosan számolnak be benyomásaikról és valósággal keresik a szavakat, hogy kifejezhessék

azt a nyomort, amelyet a szovjeturalom teremtett.

Tanev, az Utro főszerkesztője, első cikkében mindenekelőtt becsületszavára kijelenti, hogy a tényeket se nem túlozza, se nem hamisítja meg. Elmondja, hogy mindenféle népréteghez tartozó emberekkel beszélt és sokszor hallotta azt a megállapítást, hogy

a cári uralom legsötétebb abszolutizmusa is jobb volt a bolsevizmusnál.

Egy minszki tisztviselőnő például, akinek kétszáz rubel havifizetése volt, olyan gyapjúruhát hordott, amely 1200 rubelbe került. Fizetéséből csak úgy tudott kijönni, hogy apja, anyja és két fivére szintén dolgozott. *A színházlátogatás számukra már túldrága volt.*

Még a közparkokba való belépés is 30 kopekbe került.

Luckban egy sofőr fizetése 300, egy villanyszerelőé 200 rubel volt havonta. Bérük negyedrészét elvették adó fejében. Egy kiló kenyér egy rubelbe, egy kiló hús 20 rubelbe került az állami üzletben,

Egy öltöny ruha ára 800—1000, egy köpenyé 4—600 rubel volt.

Tanev ezekkel a szavakkal fejezi be cikkét: *„Nem, a szovjetállam sohasem volt a munkások és parasztok köztársasága.“*

Az új Európa gazdasági kilátásai

Róma, november 4.
(Német Távirati Iroda)

Az Echie Commenti olasz folyóirat közli Funk német gazdasági miniszter cikkét „Az új Európa gazdasági kilátásairól“. Funk miniszter megállapítja, hogy az *európai szárazföldön most van alakulóban egy nagy zárt gazdasági tér, amely az élelmezés terén messzemenő ellátási lehetőségei folytán önellátásra képes s amelyet azonos gazdasági elvek szerint szerveznek meg.* Mielőtt azonban az új európai gazdasági rendhez eljutnánk, szükséges, — írja Funk miniszter — hogy a mesterséges gazdasági határok megszűnjenek és fokozatosan létrejöjjön a termelési, az ár- és az életfeltételek egyöntetűsége. Minden nemzeti gazdaságnak, éppúgy, mint a nagy gazdasági térnek teljességében is *először belső egyensúlyát kell megtalálnia.* Az európai gazdasági életnek az a megszervezése, amelyet a Német Birodalom képvisel, *elveti a szélsőséges önellátást,* mert elszegényedésre vezetne, de ugyanígy elutasítja a szélsőséges nemzetközi munkamegosztást, mert ez nem veszi kellőképpen figyelembe a népek politikai és gazdasági érdekeit. Az európai gazdasági tér, hála hatalmas termelési berendezkedésének és nagy fogyasztóképességének, a világ többi gazdasági rendszereinek *olyan cserelehetőségeket nyujt, minők eddig még sohasem adódtak.*

— **Emésztési zavarok következtében keletkezett bőrkiütések** sok esetben hamarabb elmúlnak, ha bélműködésünket reggelenként éhgyomorra egy-egy pohár természetes **„Ferenc József“**-keserűvízzel rendezzük. Kérdezze meg orvosát!

POLITIKAI NAPILAP
MEGJELENIK MINDEN HÉTKÖZNAP DÉLBEN
Felelős szerkesztő: MAKKAI JÁNOS
Szerkesztő: vitéz BÉRY LÁSZLÓ
Felelős kiadó: Dr. BATHORY-HÜTTNER JÁNOS
Nyomatott a Stádium Sajtóvállalat körforgógépein
Felelős: Győry Aladár igazgató

Honvéd olvasóink írják tábori levelezőlapon

Tekints fel az égre szeretett olvasónk, ha éjjel, ha nappal és látni fogod, milyen pompázatos-szinű szivárványhid íveli azt át. Látni fogod és elmerengsz a csodán: ez a szivárványhíd nem mulandó és csalóka égi tünemény, hanem örökké izzó, éltető melegségű valóság. A hazaszeretet, a magyar testvéri sorsközösség „a munka és a harc" újonnan lángoló örök szivárványhídja ez.

A láng, a hazaszeretet ősi szent lángja, *a messzi orosz harctéren dicsőségesen küzdő honvédbajtársaink Zrínyi-szellemétől áthatott lelkéből* tört ki és tör utat nemes íveléssel az égen át, a vérrel szentelt ezeréves magyar föld minden hű magyarja felé. E csodálatos lelki-szivárványhid káprázatos színeit a hadbavonult honvédbajtársak tábori levelezőlapon érkezett írásai hevítik és töltik meg fénnyel, melegséggel. Ők, a *honvédek*, akik a legnagyobb áldozatot vállalják és hozzák *Hazánk boldogságáért*, ők, akik ezer veszéllyel állnak szemben és zokszó nélkül viselik el az időjárás viszontagságait, ők küldenek bíztatást, bátorítást nekünk, akik nyugalomban éljük itthon megszokott életünket.

Olvassuk el szeretettel honvéd bajtársaink üzeneteit, véssük jól a lelkünkbe és igyekezzünk olyanok lenni, mint ők. Hiszen ma eggyé kell forrnia a nemzet minden tagjának. Ezt jelképezi az a szivárványhid, amely összeköt bennünket, itthonlévőket a harctéren vitézül küzdőkkel.

*

Fekete Ferenc tizedes (Tábori posta: 217/65.) írja:

Az értünk legszentebb magyar rögre pergő, büszkén-édes Anyai könnyeket köszönöm meg e pár sorban. A könnyből fogant drágakő, ami a véraztatta ősi rögre hull, mind-mind egy lépéssel előbbre viszi milliók imáját — a magyar Feltámadást. Mi, akik *Zrínyi szellemében álljuk a vártát* és az otthonlevő édesanyák, akik a történelmi magyar asszonyok útján járva imáikkal és munkájukkal segítenek minket, *záloga vagyunk* egy újabb, boldogsággal teli *Ezredévnek* és az összeforrott szent magyar egység töretlenségének. .

*

Ime, itt ragyog előtted szeretett olvasónk az örök és tündöklő pompában ragyogó szivárványhíd. A messzi harctérről érkezett ez az üzenet. *Mindnyájunkhoz* szól. *Édesanyákhoz*, akik a vitéz honvédet életrehozták, *édesapákhoz*, akiknek ősi magyar vére ereikben lángol és erőssé teszi fegyverforgató karjukat. Szól még ez az üzenet *az ifjabb nemzedékhez* is, akiknek *a katonaeszmény* gondolatvilágából sarjadó életszemlélete „záloga egy újabb, boldogsággal teli magyar Ezredévnek."

*

Petényi Béla szakaszvezető (Tábori posta: 292/44.) írja:

Ma először került kezembe a Magyar Katonaujság, amióta itt vagyok Oroszországban. Igaz, nincs sok idő az ujságolvasásra, de elolvasása után *felüdülést, bíztatást* és *bátorítást* kaptam belőle. Hogy milyen érzés ez, azt csak az tudja igazán, aki nagyon messze van az otthonától, Hazájától. Hiszen nagyon várjuk az otthoni írást, az otthoni üzenetet, mert jól tudjuk, hogy *otthon békés élet folyik* és győzelmes előremenésünkben nem kell hátratekintenünk: *Hazánkban minden rendben van.* Nagyon sok falun és városon megyünk keresztül, amely bizonyságot adja *fegyvereink és karunk erejének*. De egyúttal összeszorul a szívünk és ökölbe szorul a kezünk, ha arra gondolunk, hogy így nézne ki ma országunk is, ha megkésünk. A felettünk szálló bárányfelhővel *üzenjük haza*, hogy harcaink közben is mindig hazaszáll a gondolatunk és az imádságunk.

*

Ez a magyar honvéd! Becsülettel harcol és buzgón imádkozik. De nem önmagáért, hanem Hazája és magyar testvérei boldogságáért. Milyen szép és meggyőző példája az a bajtársiasságnak.

*

Brauer Lóránd hadapród őrmester (Tábori posta: 47.) írja:

Régi hű olvasója vagyok a Magyar Katonaujságnak és mint ilyen, megismertem a lapban rejlő *páratlan nemzetnevelő értéket.* Mint tanító tudom, hogy aranyat ér minden sora, mert a magyar ifjúságot akarja visszatéríteni *őseink harcos útjára.* Megígérem a t. Szerkesztőségnek, hogy amint leszerelek és az iskolámba visszatérek, ott is széleskörben terjeszteni fogom lapjukat, hogy *nemzetnevelő munkájukban* minél több segítőtársuk akadjon. Isten áldását kérem nemes munkájukra!

*

A harctéren küzdő magyar tanítóság egyik tagja írta ezeket az értékes sorokat. *A Zrínyi Miklós-i magyar nemzeti és katonaeszmény gondolatvilága ma* már éppen olyan tartozéka a nevelésnek, mint mondjuk az a-b-c tanítása. Csak a *katonaeszmény szellemétől áthatott magyar lelkek* képesek a közeljövő *Nagymagyarországának* alapjait megingathatatlanná tenni. **(a. g.)**

A csáktornyai Zrínyi-ünnepségek

Atveszik és rendbehozzák Zrínyi Miklós sírhelyét

Előző számunkban már híradást közöltünk arról, hogy október 31-én a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjaiból alakuló népes küldöttség zarándokol el Csáktornyára. A magyar katonaeszmény halhatatlan hirdetője és dicsőséges megvalósítója: *gróf Zrínyi Miklós* hadvezér-költő emlékének hódolnak ez alkalommal is mindazok a Zrínyi-munkatársak, akik a vezérlő eszményképüknek tekintik Zrínyit. Ez alkalommal történik meg a Zrínyi-sírhely ünnepélyes átvétele, amelyet Szentilona község a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjának ajándékozott. Ezenkívül illetékes szakértők bevonásával helyszíni tájékozódás alapján megállapodás jön létre a Zrínyi-hamvak pontos helyének megállapítása, a sírhely rendbehozása, emlékmű állítása s egyéb kapcsolatos kérdések megoldása érdekében. Ugyancsak ez alkalommal adják át a Muraközi Szövetség díszes zászlóját a csáktornyai Zrínyi Csoportnak.

Az események tervezett lefolyását a következőkben közöljük:

Október 31-én (szombat):

11 órai kezdettel a szentilonai Zrínyi sírhelynél:

1. Magyar Hiszekegy, a zenekar előadásában.
2. Emlékbeszéd. Mondja dr. *Mathia Károly* százados.
3. Szentilona község nevében beszél (a sírhelyet átadja) *Kákossy Győző* körjegyző.
4. A Vitézi Rend, illetve a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjai központi vezetőségének nevében a sírhelyet átveszi vitéz *Robogány Ede* alezredes, az Országos Vitézi Szék kiküldöttje.
5. Zalavármegye közönsége nevében beszél dr. vitéz *Teleki Béla* gróf főispán.

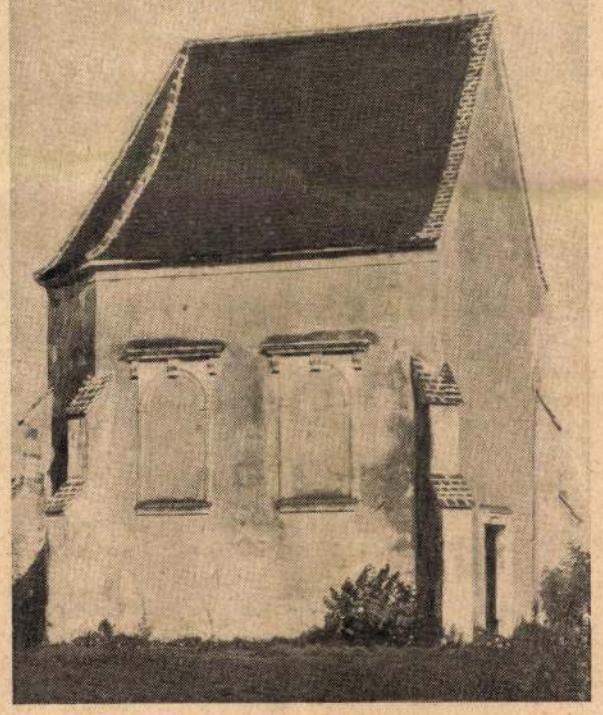

A Zrínyi-kápolna, mai alakjában.

6. A Honv. Min. regőscsoportjának műsorszáma.
7. Koszorú elhelyezés, Zrínyi-fohász elmondása.
8. Szózat, a zenekar előadásában.
9. Díszmenet, elvonulás.

18 órai kezdettel ünnepi előadás a Csáktornyai Leventeotthonban.

1. Zrínyi-fohász. Előadják a csáktornyai tanítóképzőintézet növendékei.
2. „Zrínyi Miklós és a magyar szellemi élet" címmel megnyitót mond vitéz *Mezey Dénes*, a Zrínyi Csoport főtitkára.
3. *Kiszely Gyula* zeneszerző zongorázik.
4. Zrínyi-munkatársak újabb verseinek bemutatása.
5. vitéz *Király Sándor*, az Operaház tagja énekel.

Szünet.

6. Részlet a Zrinyiászból. Előadják a csáktornyai kereskedelmi iskola növendékei.
7. A Honv. Min. regőscsoportjának műsorszámai.

November 1-én (vasárnap):

10 óra 30 perc kezdettel a csáktornyai Zrínyi emlékműnél.

1. Himnusz. Közének a zenekar közreműködésével.
2. Ünnepi beszéd. Mondja (magyar és muraközi nyelven) vitéz *Horváth Ferenc* ny. vezérőrnagy, országgyűlési képviselő.
3. A Honv. Min. regőscsoportjának műsorszáma.
4. A Muraközi Szövetség által a visszatért Muraköznek ajándékozott zászló átadása.

a) Beszédet mond: *Zalán István* ny. miniszteri tanácsos, a Muraközi Szövetség alelnöke.

b) A zászlóra szalagot köt a Muraközi Szövetség nevében *Probszt Mária* tanárnő.

c) A csáktornyai Zrínyi Csoport nevében a zászlót megőrzésre átveszi *Pecsornik Ottó* polgármester, országgyűlési képviselő.

5. Csinger József: Zászlóköszöntő. Szavalat.
6. Az emlékműre a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjai nevében koszorút helyez el vitéz *Rózsás József* alezredes, közp. csoportvezető. Zrínyi-fohász elmondása.
7. Szózat. Közének, a zenekar közreműködésével.

A m. kir. honvéd vezérkar főnöke rendeletére a helyőrség alakulatai küldöttséggel vesznek részt az ünnepségeken; a kirendelt díszszakasz a sírhelynél és az emlékműnél kettős díszőrt állít fel. A helyi hatóságok képviselőin kívül a város és környék lakossága köréből tömegesen vesznek részt, hogy méltóképp hódoljanak Zrínyi Miklós dicső emlékének.

Takácsi Elek százados nyerte a H.T.V.K. hadipuska bajnokságát

Nagy küzdelemben, fej-fej mellett haladva, győzte le *Takácsy* Elek százados *Papp* Zoltánt, az idei magyar bajnokot. Mindketten 467—467 kör egységgel végeztek és csupán az álló verseny egysége szerezte meg Takácsy számára *a bajnoki címet.*

Kitüntetett legénység arcképcsarnoka

Balról-jobbra: *Magyar Nagy Ezüst Vitézségi Éremmel kitüntetett: SOÓS JÁNOS őrmester. Magyar Bronz Vitézségi Éremmel kitüntettek: CSISZÁR JÓZSEF főtörzsőrmester, NAGY József c. őrmester KÖRÖSI GYÖRGY őrmester, JÁNOSI ISTVÁN, MULLER MIHÁLY, SZABÓ JÓZSEF POZSONYI NÁNDOR szakaszvezetők, MISKOLCI ISTVÁN őrvezető, MINTÁL MIHÁLY honvéd.*

KIS-EMBEREK NAGY-HŐSÖK

Ragyogó példaadás

Minden időkre szóló, ragyogó példáját adta önfeláldozó vitézségének az augusztusi donmenti harcok során Hegedüs Sándor honvéd, golyószórós csatár. Az egymást követő szovjet rohamok során, a golyószóróval tüzelő Hegedüs honvédre erős ellenséges csoport rohant rá. Hegedüs rendületlenül védekezett, s eközben a jobbszemét kilőtték. A hőslelkű honvéd most balkezébe vette a golyószórót, s balszemével célozva tüzelt tovább. Ezzel a rátámadó ellenséget megállította rohamában, majd szakadatlan tüzével ártalmatlanná is tette. Rendkívül súlyos sebesülése ellenére még ezután sem vonta ki magát a harcból, hanem a helyén maradva, az utolsó percig küzdött egy újabb szovjet előretörés elhárításában. E küzdelemben előbb comb-, majd pedig karlövés is érte. Így harcképtelenné válva, elszigetelt helyzetéből hadifogságba került. Hegedüs azonban nem tudott belenyugodni abba, hogy — bár súlyos sebekkel — ellenséges fogságban maradjon, ezért az est beálltával, végső erejét összeszedve, őreitől megszökött s az ellenség gyűrűjén át, elmondhatatlan nehézségek leküzdése után, visszakúszott századához. Jellemző e páratlan hősiességű honvéd vitézségére, hogy még bekötözése után is vissza akart térni a tüzelőállásban küzdő bajtársaihoz, a harcban való további részvétel végett. Ettől a szándékától csak a leghatározottabb parancsra állott el, s ekkor engedte magát hátraszállítani. Párját ritkító hősiességéért méltán terjesztettek elő az arany vitézségi éremmel való kitüntetésre.

Szívós kitartás

Példás vitézséggel tüntette ki magát a Don mentén lefolyt augusztusi harcokban Horváth Ferenc tartalékos c. őrmester, szakaszparancsnok-helyettes. Az ellenség nagy túlerővel végrehajtott támadása során elszigetelt helyzetben küzdött szakaszával. A reá bízott fészkeket az utolsó percig vitézül védelmezte, majd amikor a bolsevistáknak sikerült a szakasz fészkeibe betörni, Horváth őrmester személyes példájával annyira fellelkesítette honvédeit, hogy azok a betört ellenséget lendületes támadással kivetették. Bár az ellenség még számos ízben támadott s ismételten közelharcra került a sor, egész napon át tartották állásukat, biztosítván ezzel a század jobbszárnyát. A később elrendelt átmeneti visszavonulást is teljes rendben hajtotta végre Horváth őrmester, s eközben könnyebben meg is sebesült.

EMLÉKEZTETŐ

a magyar katona dicsőséges napjaira

1848 november 1-én *Nagy Károly és Tóth Ágoston honvédőrnagyok csapatai a szilágymegyei Zsibónál szétverik a fosztogató oláh hordákat.*

1480 november 2-án *Kinizsi Pál hadserege Rozgonyi István parancsnoksága alatt álló naszádos sereg hajóin Szendrőnél átkel a Dunán, és a 17 egységből álló török hajóhadból 15-öt naszádjaink elsüllyesztenek.*

1443 november 3-án *Hunyadi János a «hosszú hadjárat» során 12.000 válogatott magyar lovassal a szerbiai Nis közelében döntő győzelmet arat a jóval nagyobb létszámú törökön. Újlakinak küldött levelében azt írja, hogy a csatarend gyors felvételével és heves rohammal sikerült kivívni a győzelmet.*

1914 november 4-én *a San-Visztulamenti őszi hadjáratban működő 4. hadsereg általános rohamot intézett az oroszok ellen. Akkor jött először alkalmazásba a kézigránát. Kezdetleges volt, még a konzervtartóhoz hasonló pléhdoboz, amit utászok hajitottak az ellenség soraiba. A nagy lendülettel végrehajtott kézigránátos és szuronyos támadás rövid percek alatt nekünk juttatta az orosz állásokat.*

1796 november 5-én *a volt kolozsvári 51. gyalogezred két szakasza Fontanivánál, a Brenta folyó mellett (Észak-Olaszország) a tízszeres fölényben levő franciák elkeseredett támadását szuronyrohammal visszaveti.*

1706 november 6-án *Andrássy István kuruc tábornok Győrvár és Egervár között (Vas vm., vasvári járás) kétnapos csatában megverte Heister Hannibal seregét, amelynek legnagyobb része a környező mocsarakba fulladt. Rengeteg hadianyag, fegyver, 24 zászló és maga Heister tábornok is a kurucok kezébe került. A mieink halálmegvető bátorsággal, hol gyalog, hol lóháton verekedve vívták ki II. Rákóczi Ferenc hadjáratának egyik legszebb győzelmét.*

1529 november 7-én *a magyar naszádosok Esztergom várát megvédik I. Ferdinánd királynak, Zápolya János ellenfelének támadó seregétől.*

A „bajtárs"

— A feladatot ismerik az urak. Jó repülést, szerencsés visszatérést!

A parancskiadás végetért. Valahol Oroszországban megkezdődött a sürgés-forgás. Néhány perc mulva felszáll a század, hogy egy orosz ipartelepet bombázzon. Kovács főhadnagy is gyorsan készüléshez látott. Bogár, a tábor kedvence, — egy élénkszemű kis magyar kutya — a készülődés láttára szomorúan szűkölt a főhadnagy úr körül. Ilyenkor, amikor a század támadásra indul, mindig nagyon szomorú a kis puli. Ilyen veszélyes és felelősségteljes vállalkozásra nem igen vitték őt magukkal. Ez bántotta az ő kutyaönérzetét. Néha, ha mégis magukkal vitték, oly boldog és büszke volt, ahogyan egy kutya csak tud.

Kovács főhadnagy ránézett Bogárra. Hirtelen felkapta és futni kezdett vele a gép felé. Nem lehet tudni, mi jutott az eszébe. Talán a légicsatákban lelőtt 47 ellenséges gép, talán az édesanyja, vagy ...

A kutya hálásan csillogó szemével köszönte meg, hogy ő is mehet.

A bombák, mint pusztai forgószél, söpörték végig a várost, borzalmas pusztítást hagyva maguk után. A bombázók sértetlenül szálltak el az ellenséges légitérből. Csak az utóvédnek hagyott vadászgépek szálldostak a város felett. Olyanok voltak, mint a költöző fecskék, amelyek búcsúznak a határtól.

Kovács főhadnagy gépe volt egyedül a város felett. Már éppen búcsút akart inteni a sikeresen bombázott városnak, amikor hirtelen vészes búgásra lett figyelmes. Nem lehet tudni, honnan, de hirtelen feltüntek a Raták. Hárman voltak. Úgy látszik, csak arra vártak, hogy egyedül maradjon egy gép, hogy azután a túlerő fölényével végezzenek vele és a győzelem álhírével hintsék tele a demokrácia győzelmetáhítozó szemét.

Mint a vércsék csaptak a magános gépre. A magyar vadásznak minden ügyességét össze kellett szednie, hogy kibújjon a halálos szorításból. A puli egyszer csak éktelen csaholásba kezdett. Így akarta urát és parancsolóját figyelmeztetni a közelgő veszélyre. Ugyanis egy gép hirtelen a magyar gép fölé kerekedett és éppen meg akarta nyitni gyilkos tüzét, amikor a hű pajtás figyelmeztető ugatására még ki tudott térni a gyilkos golyók zápora elől és ekkor hirtelen taktikát változtatva, ő ment át támadásba.

Rövidesen látható eredménye is lett a támadásnak. Az egyik Rata hirtelen megbillent és szélsebesen zuhanni kezdett a föld felé. Rövid harc után a másik gép is követte elődje dicső példáját, s égve zuhant a földre. A harmadik gép, látva a másik kettő kudarcát, úgy látta, ha szégyen is a futás, de sokszor hasznos. Menekülni próbált.

Arra azonban nem számított, hogy a magyar gép majd üldözni fogja. Az azonban utánairamodott és rövid hajsza után harcrakényszerítette. A Rata pilótája azonban, amikor látta, hogy minden elveszett, hirtelen kilőtte a tölténytárában lévő golyók zuhatagát a magyar gépre, s hirtelen nekikormányozta gépét a vadásznak.

Már a golyók erősen megrongálták a motort és ez a rázkódás megadta neki a kegyelemdöfést. Irtózatos látvány volt. Elől zuhant égve a föld felé az orosz gép, utána bukdácsolt lefelé, kihagyó motorral, a magyar. A benzintartályát keresztüllőtte, a szárnyát megtépte az ellenséges gép.

A főhadnagy, több sebből vérezve, összeszorított ajakkal készült a kényszerleszállásra. A kis puli örömtől csillogó, hűséges kutyaszemeit hálásan csüggesztette urára. Hős volt ő, az ő szemében is, mint ahogyan a valóságban is az volt. Úgy látszott azonban, hogy az 50. légigyőzelmével be is fejezi dicsőséges pályafutását.

A sors másként akarta.

*

Fáradt, rongyosruhájú katona és háromlábon bicegő, lógónyelvű, fáradt kis kutya fordult be a repülőtér parancsnoksági épülete elé. Keményen megállott századosa előtt a főhadnagy — mert ő volt, az elveszettnek hitt vadászfőhadnagy — összeütötte fáradt lábait, de a jelentést már nem tudta megtenni, mert hirtelen összeesett, mintha elszállott volna belőle a lélek. A hű kutya is végignyúlt gazdája mellett.

Egy nap múlva tudott csak számotadni a történtekről. Amikor magához tért, elmondta, hogyan sikerült leszállania egy végtelen puszta kellős közepén, hogyan hozott a hű Bogár kötszert és élelmet egy mozgókórháztól, amely hozzá nem juthatott el, mert ő ellenséges területen volt — és hogyan vezette vissza ezer ólálkodó veszély közepette a hű bajtárs, az ösztönére hallgatva. — Bizony, ha ő nem lett volna mellettem, — mondta — azóta talán már az én sírom körül is simogatón lengedezne a csöndes nyári szél. — A kutya nagy csahollással vetett véget az elbeszélésnek, mintha mondani akarta volna: „Nézd, most szállnak fel gépeink új harcokra; menjünk mi is!"

A légi csata óta még nagyobb megbecsülésnek örvend a kis puli a századnál.

Nemsokára mindketten felépültek. Az emlékezetes, ötvenedik győzelem óta, a hajnali ködbevesző tájak felett, új harcok, új győzelmek felé, mindig együtt száll a két bajtárs, Kovács főhadnagy és Bogár kutya.

Bakra László

MAGYAR KATONAUJSÁG

V. ÉVFOLYAM 45. SZ.

Megjelenik hetenként.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Reviczky-u. 4/b.
Távbeszélőszám: 143—448.
Közleményeink utánnyomását megengedjük a forrás pontos megnevezésével.

1942 NOVEMBER 7.

Előfizetési ára:
félévre . . . . . 2.50 P
egy évre . . . . . 5.— P
Jogi személyeknek 36 P.
EGYES SZÁM ÁRA 10 FILLÉR.
Lapunk a 22.220. sz. postatakarékpénztári csekkszámlára történő előzetes befizetés útján rendelhető meg.

A VITÉZI REND ZRINYI CSOPORTJAI közreműködésével szerkeszti:
vitéz RÓZSÁS JÓZSEF alezredes.

Csáktornya ünnepe

Az ország hazafias társadalma október 31-én bensőséges érzésekkel gondolt *Csáktornya* felé, ahol ezen a napon előkelő testületek vezetőiből álló küldöttség vette át *gróf Zrínyi Miklós hadvezér-költő sírhelyét.* Akik jelen nem lehettek, azokhoz is eljutott a lélekemelő ünnepség hangulata, mert a csáktornyai napokról a napisajtó beszámolt, *a magyar rádió pedig hangfelvételt készített* és közvetített.

Csáktornyán, s a közeli *Szentilona* községben Zrínyi sírjánál sorakoztak fel a zarándokok, hogy *töltekezzenek abból a lelkiségből, amely a katonaeszmény követésének legmélyebb érzéseit és gondolatait váltja ki minden igaz magyarból.* Minden eszménynek vannak tárgyi és kultikus alapjai. Bennünket, magyarokat, a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjainak szellemi világával együttérző minden honfitársunkat semmi sem ihletheti meg jobban *a mi ősi-örök katonaeszményünk* követésére és szolgálatára, mint a nagy nemzeti hősnek régóta porladó *hamvai,* s a frissen és egyre jobban élő *gondolatai.*

A szentilonai sírnál jól mondotta *Mathia* százados, hogy: *«Halkan járjunk e könnyel és imádsággal megszentelt helyen, csak a szívünk beszéljen!»* Mert, ahol a szív beszél, ott a legmélyebb *érzések* beszélnek, márpedig az érzés a legtisztább és legbiztosabb alapja *azoknak a vezérlő gondolatoknak,* amelyek egy nemzet életébe, ma és minden időben, a legtisztább és legszentebb ideálokat adhatják.

Erőt merít a magyar lélek Csáktornyán! Ezt érezte és gondolta mindenki, aki ott állt az egykori Pálos-kolostor kápolnájának öreg falai előtt, s közelében érezhette *a magyar föld szívének dobogását,* amelybe erős és jövendős ütemeket muzsikál bele Zrínyi Miklós halhatatlan szelleme.

«Ameddig ilyen hőseink vannak, és amíg van, hová zarándokolnunk, addig élni fog a nemzet is!» — mondotta a szónok. — *«Nem a kegyelet elkopott szólamait hoztuk haló poraid elé ezen a napon; szerzetesi alázattal és katonás engedelmességgel, ezeréves magyar hűséggel és félelmet nem ismerő vitézi elszántsággal fogadjuk: a Tieid leszünk és a Te nagynak, erősnek, hatalmasnak álmodott nemzetedé maradunk mindörökké!»*

Ez a fogadalom fejezi ki legjobban Csáktornya ünnepének jelentőségét. *Van hova gondolnia a magyar nemzet minden fiának,* amikor úgy érzi, hogy lélekben és az eszményi kitűzések szolgálatában *erőt kell meríteni.* Éppen ezért tiszta és igaz zarándokhelye Csáktornya és Szentilona *a magyar katonanemzet minden fiának.* Éppen ezért rója reánk Szentilona azt a feladatot, hogy a nagy hadvezér és költő nyugvóhelyét s annak környékét *méltó módon rendezze és jelölje meg az utókor* — hálából azért a hatalmas szellemi és erkölcsi *példaadásért, erőforrásért,* amely a szentilonai kápolnácska felől sugárzik szét egész nemzeti életünkre.

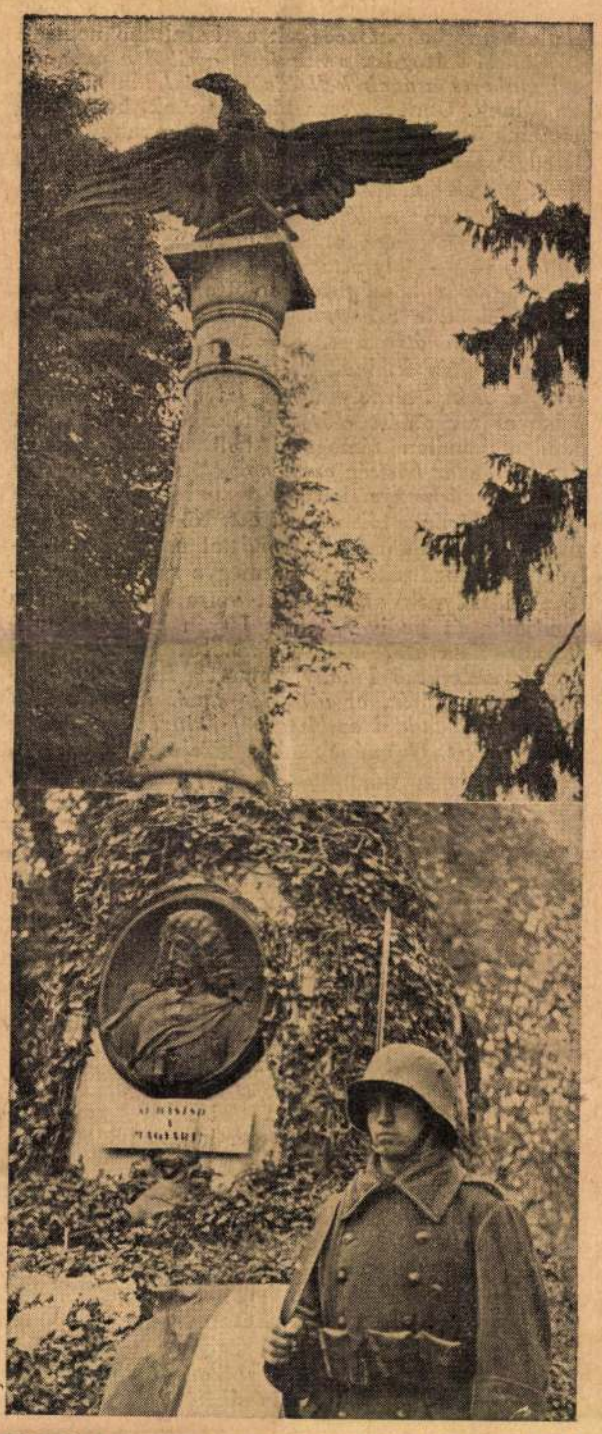

Mult és Jelen. Honvéd díszőr a Zrínyi-emlékműnél.

Zászlóköszöntő

Feléd fordítom tisztelgő fejem,
Oh, méltóságos lobogóselyem,
Melyen miként a szájon a kebel,
A tágmellű ég szele énekel.
Árbocra tűzött óriási nyelv!
Repess közel az éghez, s énekelj,
Lobogtasson meg harcos indulat,
A süket messziségnek tudtul add,
Hogy hősi nemzet lobogója vagy!
Oh férfiasság lengő díszjele!
Négy táj szemébe integesd bele
Az ősi Honból sarjadó erőt!
Lengesd meg ellenségeink előtt,
Hogy alattad a kard is készen áll,
Fegyvert is bír, ki békésen kaszál,
Hogy ez a föld nem néptelen mező,
Nem «senki földje» — útkeresztező,
Hogy ez a föld mienk, csak a mienk,
Mióta Árpád rajta megjelent,
Hogy bírtuk, s most is bírjuk védeni,
Attól, ki nem akarja érteni,
Hogy nem enyészett még el a magyar,
S a termő róna nem sírhant-ugar,
Mert van még a magyarnak Istene,
Kinek mindenkor népén függ szeme!
Zászló! Repess az ég felé, mutasd
Az Istent, s hogy mi bizton hisszük azt,
Hogy mint eddig is, őrizni fogod
E földön az évezredes jogot!

Csinger József.

Honvéd díszszázad a csáktornyai Zrínyi-emlékmű előtt

Az ünneplők gyülekezése a Zrínyi-vár bejáratánál.

Képek a csáktornyai Zrínyi-ünnepségekről. Balról-jobbra: a központi vezetőség, a helyi Zrínyi Csoport, a Hadimúzeum és a Székesfőváros koszorújának elhelyezése a Zrínyi-emlékműre.

ZRÍNYI-ÜNNEPSÉGEK SZENTILONÁN ÉS CSÁKTORNYÁN

Pénteken délután a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjai központi vezetőségéből és más munkatársaiból alakult ötven tagú küldöttség utazott le Csáktornyára, hogy résztvegyen azokon az ünnepségeken, amelyeknek középpontjában nagyfontosságú esemény állott. Mint ismeretes, a Zrínyiek nyugvóhelye, amelyet a Csáktornya közelében lévő *Szentilona* község Pálos-kolostorából fennmaradt kis kápolna jelöl, felajánlás útján a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjának tulajdonába került. Az átvétel ünnepségére utazó *bizottságban* képviseltette magát az *Országos Vitézi Szék, Budapest székesfőváros polgármestere, a m. kir. Hadimúzeum, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács és a Műemlékek Országos Bizottsága.*

Az átadás ünnepsége *október 31-én,* szombaton délelőtt folyt le Szentilonán, szép verőfényes időben. A Budapestről érkezett küldöttséghez *Zala vármegye* vezetősége, *Csáktornya* társadalmának előkelőségei, s *azoknak az egyszerű magyar embereknek a tömegei* csatlakoztak, akik Zrínyi népének vallják magukat.

A sírhely átvétele

Az ünneplő közönség szombaton reggel a *csáktornyai ősi vár* falai között gyülekezett, megtekintette annak történelmi emlékeit, s a helyi Zrínyi Csoport helyiségeit, majdpedig gyalogosan vonult ki a hosszú menet, az iskolás ifjúsággal együtt a két kilométerre levő *Szentilonára, a Pálos-kolostor kis kápolnájához, Zrínyi nyugvóhelyéhez.*

A helyőrség *díszszázada* már előre felállt a kápolna mellett, s úgyszintén a szombathelyi *honvéd gyalogezred zenekara.* A magyar Hiszekegy előadása után dr. *Mathia* Károly százados, a «Ludovika» akadémia tanára emlékbeszédében hivatkozott arra, hogy *a nagy magyar Pantheonnak legerősebb támasztó pillére nyugszik itt a szentilonai földben.*

— Vezérlő eszményképünk! — mondotta — egy évvel ezelőtt e megszentelt helyen ígéretet tettünk, hogy *méltó emléket állítunk porladó csontjaid fölé!* Éreztük, hogy le kell törlesztenünk végre ezt a *háromszázéves nemzeti adósságot.* Reméljük, rövidesen beválthatjuk ígéretünket: elkészül a Zrínyi-mauzoleum. Ameddig olyan hőseink vannak, amilyen Te voltál, *s amíg van hová zarándokolnunk,* addig élni fog a nemzet is!

Ezután *Szentilona* község nevében *Okresa* Rókus községi bíró *adta át lelkes beszéd keretében* a kicsiny, de fontos ingatlant és bejelentette, hogy a falu népe a meginduló munkálatokban készségesen és önzetlenül közreműködik.

Vitéz *Robogány* Ede alezredes, az *Országos Vitézi Szék kiküldötte* vette át a sírhelyet s a Vitézi Rend, illetve annak Zrínyi Csoportja nevében.

— A mai nap nagy ünnep számunkra, — kezdte beszédét. — A Zrínyi-név használata nemcsak jogos büszkeséggel tölti el szívünket, de kötelez is. *Történelmi igazság, hogy eszmények nélkül egyetlen nemzet sem élhet.* Súlyos, sorsdöntő korszakban küldötte el a Gondviselés több mint háromszáz évvel ezelőtt azt a férfiút, akinek szelleme felé így kiáltunk: «Ki vagy Te, porrá lett ember, aki évszázadok elmúltával is magaddal tudsz ragadni bennünket, s *akinek sírjához messze útról zarándokolt ide a magyar?!»* Te tanítottál meg bennünket az áldozatos, önzetlen hazaszeretetre, a vitézségre, a bátorságra, s tőled tanulták meg a nemzedékek a tisztultabb nemzeti és erkölcsi felfogást, *s mindazt, amiből a mai kor hősi embertípusának kell kialakulnia!* Ma is harcban állunk. Ünnepélyesen hitet teszünk, hogy küzdelmeinkben a Te lánglelkű, harcos, munkás, tiszta életed lesz az *eszményképünk!*

A Zrínyi-kultusz országos megalapozására, ennek keretében a Zrínyi-sírhely méltó rendbehozására a kormányzat megbízást adott a Zrínyi Csoportnak — folytatta vitéz *Robogány* alezredes. — Szentilona község felajánlotta eszményképünk nyugvóhelyét, s azt most a *Vitézi Rend nevében ünnepélyesen átveszem.* Köszönetet mondok Zala vármegye főispánjának s a helyi hatóságoknak, hogy a Zrínyi-sírhely ügyét szívükön viselték és a helyes megoldást elősegítették. A Zrínyi-eszmét minden vonalon támogatni kell, mert *ilymódon lesz a magyar hősiség eszménye élő valósággá!*

Zala vármegye közönsége nevében dr. vitéz gróf *Teleki* Béla főispán szólott. Köszöntötte mindazokat, akik a történelmi multtal megszentelt helyet meglátogatták. Zala vármegye ma három történelmi helynek az ápolását vette különösképpen gondjaiba és pedig a Szent István korából fennmaradt Zalavára, a kilencszázéves Bencés-kolostorral rendelkező *Tihany,* valamint *Szentilona* emlékeinek ápolását, *ez utóbbiét annál inkább, mert három évszázaddal ezelőtt gróf Zrínyi Miklós ezen a helyen élt.* Örömének adott kifejezést a főispán, hogy e hely méltó megörökítését, tehát *a magyar katona örök eszményképének méltó ápolását* a Vitézi Rendre bízták. Önmagát becsüli meg az a nemzet, amely dicső multját és hőseit tiszteli. Erőt merít a magyarság Zrínyi sírhelyénél, s ezért fognak évről-évre mindig többen idejönni e nemzeti zarándokhelyre. Beszéde végén Zala vármegye közönsége nevében koszorút helyezett el a kápolna bejáratához.

Koszorúk elhelyezése

Kovacsics Ibolyka kedves szavalata és a Honv. Min. regőscsoportjának műsorszáma után vitéz *Rózsás* József alezredes, a Vitézi Rend Zrínyi Csoportjainak központi vezetője a következőket mondotta:

— Valamennyi Zrínyi-munkatárs nevében hoztuk el ezt a koszorút, amelyet a Zrínyi Csoport jelvényének alakjában készítettünk és közepébe dicsőséges vezérlő eszményképünk nevének aranyozott kezdőbetűjét helyeztük el. Elhoztuk ide, e föld egykori előkelő birtokosai és egyszerű Pálosrendi szerzetesek temetkezőhelyére, ahol a mi vezérlő eszményképünk: gróf Zrínyi Miklós hadvezér-költő drága hamvai is pihennek.

— *Mit keresitek holtak között az élőt?* — hangzik felénk a Szentírás szava, amely itt miránk is illik. Igen, mert mi most gondos szeretettel keressük itt Zrínyi Miklós földi maradványait, hogy méltó megörökítésükről és megbecsültetésükről gondoskodjunk, de ugyanakkor mindnyájan tudjuk, érezzük és hirdetjük, hogy *Zrínyi Miklós nem halt meg, szelleme él és munkálkodik!* Nemcsak az itt jelenlevő Zrínyi-munkatársakban, hanem minden igaz magyar emberben, az ifjúságban s elsősorban azokban a férfiakban, a magyar honvédekben, akik most távol Hazájuktól hősi harcokban helyt állanak az ellenséggel szemben és küzdenek Zrínyi életálmainak megvalósításáért: *Magyarország nagyságáért és népének boldogulásáért.*

— Zrínyi-munkatársak! Nyíljon meg a szívetek! Amíg én ezt a koszorút a ti nevetekben, mindnyájunk nevében, ide elhelyezem, tegyetek hitet az új életre támadt, az örökharcú, a győzedelmes Zrínyi Miklós mellett s mondjátok el fennszóval a Zrínyi-fohász sorait:

«Adassék tisztelet a katonaeszménynek,
A Hazáért megdicsőültek szelleme töltsön el
És a magyarok Istene segítsen meg minket! Ámen.»

Budapest székesfőváros közönsége nevében dr. *Sztankay* István tanácsjegyző helyezett el koszorút, majd a honvéd helyőrség, Csáktornya közönsége és a csáktornyai vidéki körjegyzősége, továbbá a helyi Zrínyi Csoport és iskolák koszorúit helyezték el.

Befejezésül a *honvéd zenekar* a *Szózatot* játszotta, majd díszmenet és elvonulás következett.

Délben a Zrínyi-szálló nagytermében az ünneplők közebéden vettek részt, amelyen a *Legfőbb Hadúrra* vitéz *Horváth* Ferenc ny. vezérőrnagy, országgyűlési képviselő mondott felköszöntőt.

Műsoros est — zászlóátadás

A koraesti órákban a csáktornyai *Leventeotthonban műsoros est volt.* Vitéz *Mezey* Dénes, a Zrínyi Csoport főtitkára megnyitójában vázolta Zrínyi életművének a magyar szellemi életre immár mindjobban érvényesülő termékenyítő és irányító hatását.

A tartalmas és magas színvonalú előadás során a csáktornyai *magyar énekkar, Kiszely* Gyula zeneszerző, vitéz *Király* Sándor, az Operaház tagja, a szombathelyi honvédzenekar és a honvédelmi minisztérium *regőscsoportja* szerepelt nagy sikerrel.

Az ünnepség *második* napján, november 1-én került sor a *Muraközi Szövetség által* a visszatért Muraköznek felajánlott s Zadravetz István püspök által a budapesti bazilikában már megáldott zászló átadására. Vitéz *Horváth* Ferenc ny. vezérőrnagy, országgyűlési képviselő *magyar* és *muraközi* nyelven mondott nagyhatású ünnepi beszédet, rámutatva e zarándoklat jelentőségére, többek között a következőket mondotta:

— Nagy történelmi feladatok megoldása vár ránk, s ezeknek megvalósítása érdekében a Zrínyi Csoport jelmondata vezessen bennünket: *«Munka és harc a Hazáért, önként és önzetlenül!»*

Zalán István ny. miniszteri tanácsos, a Szövetség alelnöke adta át a zászlót, amelyre *Probszt* Mária tanárnő rövid beszéd kíséretében szalagot kötött. A zászlót a Csáktornyai Zrínyi Csoport nevében *Pecsornik* Ottó polgármester, országgyűlési képviselő vette át. Az ünnepség végén a megjelent hatóságok és testületek *koszorút helyeztek a Csáktornyai Zrínyi-emlékműre.*

A katonás rendben lefolyt mélyhatású ünnepséget a kivonult díszszázad feszes díszmenete zárta be.

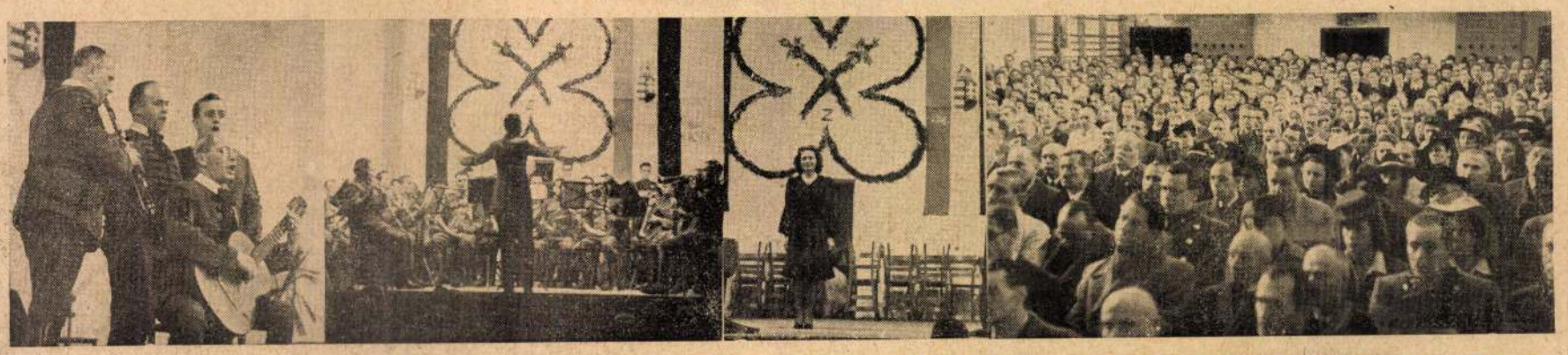

Képek a csáktornyai leventeotthonban rendezett ünnepi előadásról. Balról-jobbra: a H. M. II. sz. regőscsoportja, a szombathelyi gyalogezred zenekara, Bálint Sarolta tanárnő szaval; az ünneplő közönség.

Hogyan mentették meg
a csáktornyai magyar iparosok a lebontástól
Zrinyi Miklós ősi várát

Csáktornya, február 28.

A csáktornyai park évszázados fái mögött óriásként emelkedik ki a Zrinyi-vár. Erő és biztonság sugárzik ősi falaiból. Hiába, a történelmi múlt leheletét nem lehet eltüntetni, még erőszakos úton sem. A jugoszlávok megpróbálták ugyan, de nem sikerült nekik. Egyetlen mód lett volna csak erre: lebontani a várat. Ezt meg is kísérelték, de szerencsére a csáktornyai magyarok résen voltak.

Csákány fenyegeti a Zrinyiek sasfeszkét

A csáktornyai Zrinyi-várban a magyarság néhány vezetőjével beszélgetve, megkérem őket, mondják el, hogy is történt a vár megmentése.

— Már tíz esztendeje is elmult annak — kezdik az emlékezést, — hogy a dolog kezdődött. Akkor vette meg az egyik horvát pénzérdekeltség a Csáktornyát környező hatalmas Festetics-birtokot. Persze, jó üzletet csinált, mert a birtokot kiparcellázta és nemcsak a rajta levő tizenhat majort, hanem a zalaujvári Festetics-kastélyt és a csáktornyai Zrinyi-várat is áruba bocsátotta, minthogy ezek is a Festetics-birtokon voltak. A várat körülvevő parkot a város akarta megvenni, magával a várral azonban nem törődött.

— Véletlenül fülükbe jutott azonban a jugoszlávok terve a magyaroknak is. Az egyik kávéházban egy kis magyar társaság meghallotta, hogy a szomszéd asztalnál *téglaügynökök beszélgetnek arról, hogy az eladásra kerülő Zrinyi-várat megveszik, lebontják és a bontásból származó téglaanyagot jóáron értékesítik.* Megdöbbenve hallották a magyarok, hogy a Zrinyiek sasfészkét csákány fenyegeti, gyorsan fizettek hát és elindultak — cselekedni. Valóságos akadályversenyt jártattak azonban a magyrokkal, míg a vár megszerzése sikerült. Az érdem a csáktornyai és környékbeli magyar iparosoké.

Hogy akarták elgáncsolni a magyarok tervét

Amikor a jugoszláv téglaügynökök terve kiderült, a magyar iparosok a parcellázási irodába siettek és elővételi jogot biztosítottak maguknak. A csáktornyai és járási ipartestülettel akarták ugyanis a magyarok megvétetni a várat, minthogy az volt az egyetlen olyan testület, ahol a magyarok még túlsúlyban voltak, bár a magyar elnökséget innen is már eltávolították. A parcellázó iroda azonban a várért *egymillió hatszázezer dinárt kért*, az ipartestületnek pedig mindössze csak 600.000 dinár készpénze volt. Pénzt kellett tehát szerezni s az iparosság minden tagját is meg kellett nyerni a vétel gondolatának. A jugoszláv elnökség ugyanis átlátott a magyar terveken, hogy itt nemcsak ipartestületi székház vétele, hanem a történelmi vár megmentése is a cél. Sietve *tervpályázatot iratott ki egy új, modern ipartestületi székházra*, amely a város legszebb részén épült volna s csak 900.000 dinár lett volna az összköltsége. Az lekészített terveket kiállították és mindenfelé az hirdették, hogy a Zrinyi-vár ócska patkányfészek, semmire se jó.

— A magyarok azonban egyre járták a környéket s a járás iparosait sikerült is meggyőzni, hogy a vár pompás iparosszékház lesz, mert a hivatalos helyiségek mellett böven jut hely benne kultúrházra, elaggott iparosok menhelyére, mintamühelyekre, iparosmúzeumra, sőt még lakásoknak is kiadható egyrésze.

Egymillió dinárnyi betétkönyv — százhúszezer dinárért

Ilyen előzmények után hívták össze a székház ügyében a rendkívüli közgyülést, amelyen a jugoszláv elnökség kisebbségben maradt. Az iparosság nagyrésze elvetette a hivatalos terveket és a *megvétele mellett határozott.*

Most még a pénz előteremtése volt, ilymódon *720.000 dinárért* jutott, de a kisebbségben maradt magyar leleményesség esze megtalálta a megoldást. Akkoriban ugyanis rosszul állt az egyik horvát pénzintézet s annak betétkönyveitől mindenki igyekezett szabadulni — még áron alul is. A magyar iparosság *120.000 dinárért összevásárolt egymilió dinárnyi betétkönyvet* s miután 600.000 dinárnyi készpénze volt, ilymódon *720.000 dinárért jutott az 1.600.000 dinárra tartott vár birtokába.*

Igy sikerült megmenteni a pusztító kezektől Zrinyi Miklós ősi várát s így lett abból a magyar iparosság vára.

Ismét Zrinyi szellemét árasztja az ősi vár

A terv szerint a Zrinyi-várat műemléknek nyilvánítják. Amellett, hogy az ipari székház céljait szolgálja, jelenleg falai közt kapott otthont a katonai parancsnokság is, valamint a *Vitézi Rend Csáktornyai Zrinyi Csoportja*, amely *Kaltróy* Antal alezredes vezetése alatt működik. A Zrinyi-csoport nem régen alakult, de máris szép eredmények kísérik lelkes munkáját, a jövőre pedig oly programot dolgozott ki, amely biztosítja, hogy Csáktornya továbbra is a magyar kultúra egyik harcos végvára marad és Zrinyi szellemét fogja sugározni nemcsak Muraközben, de azon túl is.

G. E.

Mennyi ideig birja az ember az álmatlanságot?

Söderlund tanár, a stockholmi egyetem hírneves professzora tíz hallgatóval és tíz hallgatónővel igen érdekes kísérletet végzett. A professzor meg akarta állapitani, hogy ezek a teljesen egészséges, jól fejlett fiatal emberek mennyi ideig képesek egyfolytában virrasztani. A kísérletet természetesen minden izgatószer használata nélkül ejtették meg. A győztes egy Karl Svensson nevü egyetemi hallgató lett, aki öt napon és öt éjszakán át, pontosan 121 óra 41 percig virrasztott, aztán teljesen kimerült állapotban összeesett, majd mély álomba merült, amely 26 órán át tartott. Ennek a nem mindennapi versenynek a második helyezettje egy 21 éves egyetemi hallgatónő, Inge Lindström lett. A fiatal leány mindössze három órával maradt a győztes mögött. (MN)

Csáktornya, Zrinyi-vár
Függetlenség, 1942. március 1.

A TÁRSULATI TAGOK JAVÁRA TARTANDÓ SORSJÁTÉK SZABÁLYZATA.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat alapszabályainak 4. §. c) pontja értelmében, tagjai javára kisorsolás céljából, évenként nyereménytárgyakat vásárol, a tavaszi, illetőleg a téli s a vele kapcsolatos karácsony-újévi kiállításokon levő, magyar művészektől való műtárgyak közül, az évi előirányzatba e célra felvett összeg erejéig, a következő feltételek mellett:

1. A művásárlásra fordítható összeg a tagsági díjakból eredő bevétel arányában állapítandó meg. És pedig, ha a megelőző évben a tagsági díjakból 36,000 koronánál több nem folyt be, a művásárlás összege 12,000 korona; ha pedig a tagsági díjakból eredő bevétel 36,000 koronát meghalad, a megelőző évben elért bevételi többletnek legalább felével a művásárlási összegnek 12,000 koronát meg kell haladnia.

2. A társulat a tavaszi kiállítást megelőző két hét alatt a művásárlásra szánt összeg erejéig tagjai javára sorsjátékot rendez, melyben a pártfogók 15, az alapítók 3, s a rendes tagok *tagságuk első három évében 1 számmal, tagságuk minden további három éve alatt pedig eggyel több számmal vesznek részt.* Úgy a pártfogók és az alapítók, mint a rendes tagok a húzást megelőzőleg a «Műtcsarnok»-hoz mellékelendő és az igazgatóság által hitelesített jegyzék útján értesítendők, hogy mily számokkal játszanak.

azonban takarmány nincs. A takarmánykrizis európai jelenség. A kevés takarmány arra kényszerít bennünket, hogy a meglévő készleteket minél gazdaságosabban használjuk fel. Nem szabad tobzódni a takarmánnyal. *Tudomásom van arról, hogy sok helyen ma is 170—200 kg-os sertéseket hizlalnak, pedig ennek semmi értelme sincsen.* A 150 kg-os sertés éppen megérett arra, hogy több takarmányt ne kapjon, ellenben zsírban és húsban mindazt megadja, amit megevett.

— Egyik legnehezebb kérdésünk *a zsírellátás.* A legutóbbi sajtóértekezlet óta két hónap telt el és örömmel közölhetem, hogy *ma már lényegesen nagyobb készletünk van, mint akkor volt.* Előrelátóan jelentkezni fognak a zsírellátási nehézségek. *A legkisebb faluban is szorgalmasan gyüjtöttük a zsírt az előírt 3 és 6 kg-ok beszolgáltatásával.* Hála Istennek, elmondhatjuk, hogy vannak szerény készleteink. Ez a mennyiség azonban még mindig nem elegendő. A szükséglet egyrésze még hízóban, azaz az állatban van.

— A zsírkérdés igen nehéz volt és nem kis büszkeséggel mondhatom, hogy munkatársaim segítségével a megoldás már jól halad. De nagyon vigyázunk majd minden grammra. Komoly elgondolások vannak arra nézve is, hogy a zsírjegyre kell venni a vajat, és egyéb zsiradékot is.

Lesz elegendő tojás

— Normális időjárás mellett január közepe táján már elegendő friss tojás szokott forgalomba kerülni. Az idei rendkívüli hideg időjárás és a forgalmi akadályok a tojsáforgalomban is átmeneti kiesést okoztak. *Ezért van jelenleg kevés tojás Budapesten.* Az időjárás azonban megenyhült, a felhozatal napról-napra javul s így *e téren semmi aggodalomra nincs ok.* Megtörtént a tojásárak szabályozása, amelyek nagyon kedvezőek a termelőre nézve.

A népruházati akció óriási méretei

A miniszter a közélelmezési helyzet ismertetése után áttért *az ipari közellátás problémáira.*

— Annak idején már beszámoltam arról, hogy *a dolgozó nép ruhapótlásáról kell főleg gondoskodnunk.* Az akció során a következő fázisok zajlottak le: *Az első hullámban kiadtunk 3 millió fm. szövet- és pamutárut.* Ez a mennyiség a Hangya és a kiskereskedők útján került szétosztásra. *Januárban, a második hullámban 1 millió pengő értékű kötszövött áru, szveter, meleg harisnya, érmelegitő stb. került forgalomba.*

— *Ebben a második hullámban még kb. 8—10 millió pengő értékű anyag kerül kiosztásra,* amelynek lebonyolítása most van folyamatban. Itt már konfekcionált árut is kiadtunk: nadrágot, kabátot, bekecset stb. Csak pár adatot em-

A csunya foglerakodás

gyorsan és alaposan eltávolítható, ha a fogkefére kevés Chlorodont fogpasztát nyomunk és azzal a fogakat minden oldalon, a rágófelületen is átkefeljük. Ezáltal ujra előtűnik a fogak természetes elefántcsont fénye és a szájban még sokáig megmarad az üdeség, tisztaság pompás érzése.

Tehát ne feledje el:

felkelés után és lefekvés előtt

Chlorodont fogpaszta

jobbra, balra egy-egy hatágú csillag. E czímer tulajdonosa, Zsigmond pécsi püspök, ugyanezzel a czímerrel él 1498-iki pecsétjén, de azzal a csekély eltéréssel, hogy a jobboldali felső sarokban a csillag helyét hold szarva foglalja el és a torony tetején orompárta van, de testén nincs lőrés. Ép ilyen pecsétlő czímere van 1505. febr. 24-ikén Csáktornyai Ernust Jánosnak, csakhogy a csillag s a hold föl van cserélve.

A jelen domborműves czímerben tehát csekély változtatásokat engedett magának a művész; igy a torony tetején elhagyta a pártát, lőrést alkalmazott és a holdat csillaggal helyettesítette; az ily önkényt többször van alkalmunk olasz művészeknél tapasztalni, mikor magyar czímert ábrázolnak. Legritkábban válnak az ily szépítési kisérletek a szépített mű előnyére; ezúttal e ritka eset beállott. A czimer határozottan nyert azáltal hogy az annyiszor unalomig használt hold és csillag helyébe két csillagot rakott és formai szépítése nem volt a czímer lényeges idomának ártalmára.

Az Ernust vagy Csáktornyai Ernő család Mátyás király korában lép történeti világításba és már 1540-ben halt ki. Megegyező följegyzések a családot zsidó eredetűnek vallják. Állítólag I. János ősük keresztelkedett ki és ezúttal kapta Csáktornya adományát és e beszélő czímert. Csáktornyai Ernust Zsigmond pécsi püspök († 1505.), I. János fia, 1494-ben a horvátországi bánságot kormányozta, testvére II. János már 1474- és 1475-ben volt horvát bán. Igy értjük, hogy került Zsigmond czimere a zágrábi dómba.

Más, az itt szóban lévőtől különböző, Ernuszth család is létezett. Valószinűleg ezé volt az a czímer, melyet Wagner[1] nyomán Ernuszth név alatt közölt az új Siebmacher (buzogányt és paizsot tartó oroszlán).[2]

A Csáktornyai Ernustok várfalas, csillagos-holdas czímere, melynek az imént bemutatott szép dombormű is megfelel, az új Siebmacherben szintén előfordúl, és pedig Csáktornyay*** neve alatt, melyet az okmányokban szintén gyakran viseltek. *Csergheő Géza.*

A NÉMET-ÚJHELYI MÁTYÁS BILLIKOM.[3]

A Bœheim-féle krónika említi, hogy Mátyás király, mikor 1487-ben Német-Újhely hatalmába került, a német-újhelyieknek egy billikomot ajándékozott.[4]

[1] Wagner Dec. II. 1495. évi pecsétről vette.

[2] Der Adel von Ungarn 150. l. a 126. táblán.

[3] A jelen czikket kérelmünkre dr. Joseph Mayer bécsújhelyi tanár és ismeretes kutató irta folyóiratunk számára; lefordította Kövér Béla. *A szerkesztő.*

[4] Ferdinands Carl Bœheim's Chronik von Wiener-Neustadt, herausgegeben von Wendelin Bœheim. I. köt., 153. l.

Csáktornyai Ernust Zsigmond címere.

gyöngysoros inda tölti ki a mezőt, szintén gyöngyökből alakított folyondárok ékítik a szalagok mindkét oldalát, a szalagok végéről rajtok csüngnek le. A czímert s a süveget díszes koszorú veszi körül, mely párosan váltakozó körte, dió és gránátgyümölcsökből és levelekből van összekötve. Kecsesen hajlongó és többszörösen ágazó indák töltik ki a koszorúban fönmaradó üres tért. Mind e részletek sok ízléssel és nagy technikai ügyességgel készültek és ugyane dicsérettel illethetjük a czímert,

A cikk elejét lásd a 24. lapon

Arch. Ért 1891.

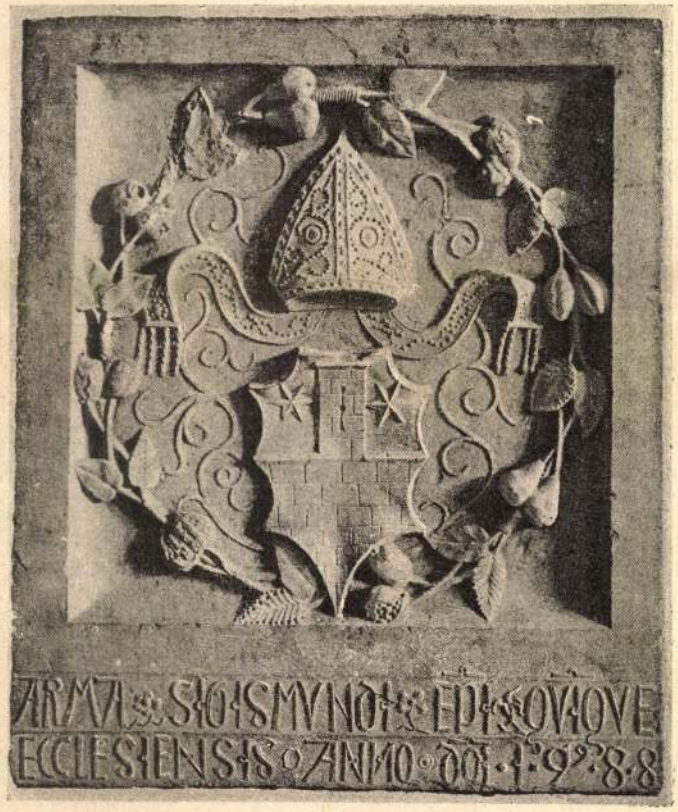

CSÁKTORNYAI ERNUST ZSIGMOND CZÍMERE A ZÁGRÁBI MÚZEUMBAN.

mely az olasz kőfaragók más esetekben tapasztalt szokása ellenére ezúttal mindenben megfelelő. Nemcsak a heraldikus czímeralak pontos, de még az idomok aránya is találó és ízléses. Olasz eredetre vall a kilenczcsúcsú paizs kecses formája, mely ugyanígy Máriássy István 1516-ik évi paizsánál is föltünik.* A czímeralak párkányos várfal, váltakozóan rakott kövekből, közepett magasra emelkedő hasonló rakású párkányos toronynyal, a torony közepén keskeny lőrés; a torony mellett

* Csergheő und Csoma Alte Grabdenkmäler. Budapest. 1800. gr. 4.

LEVELEZÉS.

I. WOSINSZKY MÓR. ÉKSZEREK A LENGYELI NEOLITH-KORI SÍRMEZŐKBŐL. Az «Archæologiai Értesítő» olvasói talán emlékeznek még az 1882-ik évtől egészen mostanig folytatott nagyszabású s rendkívül gazdag leleteket felmutatott lengyeli ásatásokra, melyeknek eredményéről időközönként pár szóval tettem jelentést e folyóirat hasábjain. Taval jelent meg e leletekről a M. Tud. Akademia Archæologiai közleményeiben «Leletek a lengyeli őskori telepről» című munkámnak II. része Ez alkalommal a lengyeli telep két sírmezőjében lelt ékszerekről akarok nehány szóval rövid értesítést adni. A hiúság — úgy látszik vele született tulajdonsága az embernek s így a test ékítésére már a legrégibb korban is kiváló figyelmet fordítottak. A lengyeli őslakokban is — daczára, hogy ékszerekre alkalmas anyaggal nem igen rendelkeztek s annak feldolgozására kevés segédeszközzel bírtak — a hiúság gyarlósága s a szép iránti érzék elég találó volt a lehetőséghez képest változatos ékszernek előállítására. Az agyag, csiga és kagyló valamint a vadkan-agyar volt itt az ékszerekre leggyakrabban felhasznált anyag. Agyagból készült gyöngyöket (wirtl) ezrivel találtunk Lengyelen. Ezek alakra igen változatosak és csinosak, sőt kivételesen ízlésteljes karczolatokkal és mélyedésekkel díszítettek. De nem volt reá eset, hogy csak egyszer is a zsugorított halottak melléklete gyanánt találtuk volna ezeket s így valószínű, hogy legalább ékszer gyanánt nem használták. A lengyeli zsugorítva fekvő halottaknak egyik kedvelt ékszere a Dentalium volt. E vékony s hosszú csigák széles szalag alakjában összeállítva, a nyak táján találtattak ; de nincs kizárva a lehetőség, hogy nem tulajdonképeni nyak-ékszer volt az, hanem a fejről csüngtek e szalagok lefelé. E dentalium csigák között váltakozva apró rézgyöngyök találtattak és pedig : kerek lapos gyöngyök ; keskeny lemezkékből összehajlított picziny gyöngyszemek ; s végre hosszabb lemezekből összehajlított csövecskék, melyek a dentaliumok alakjának utánzata gyanánt tekinthetők. Magánosan álló érczgyöngyök nem találtattak, hanem csakis a dentaliumok közé vegyülten. A dentalium általában kedvelt ékszer volt a neolith-korban s bizonyára szokatlan alakja s természetes átfúrása keltette fel erre a népek figyelmét Előfordúlnak a spanyol præhistorikus leletek között ; ott találjuk azokat a paleolitta-korúnak tartott mentoni tetemeken, valamint Franczíaországnak neolith-kori barlangleleteiben. A kopenhágai ethnographiai múzeumban láttam egy párhúzamos dentaliumokból összeállított nyak-ékszert s lehetséges, hogy a neolith-kori nép is ugyanoly módon alkalmazta azt. A lengyeli dentaliumok szakszerű megvizsgálása azt bizonyította : hogy kétféle faj van itt képviselve. Mindkét faj még manap is él és

Ernuszt Zsigmondról az, hogy olasz művészeket is foglalkoztatott, annál könnyebben tehető fel, mert róla tudjuk, hogy Olaszországban tanult,[1] az olaszokkal állandó összeköttetést tartott fenn, sőt Tubero szerint (L. 4 §. 9) nem átallotta a velenczeiekkel kiterjedt marhakereskedést is űzni. Mindamellett valóbbszinűnek tartjuk, hogy a pécsi czímer hazai mű.

A zágrábi czímer keletkezésének körülményeit nem ismerjük,[2] de tudjuk, hogy Zsigmond püspök Pécsett szívesen dolgoztatott jelesebb munkákat is a hazai művészekkel. Midőn (1500) a pécsi székesegyház helyreállításához és fölékesítéséhez fogott, VI. Sándor pápához fordult azon kéréssel, engedné meg, hogy bizonyos Jakab benczés barát, ki azon vidéken («in partibus istis» tehát Pécs közelében) a festés művészetében igen híres, bizonyos időre kolostorát elhagyhassa s az egyház kifestése és fölékesítése czéljából a püspök házában tartózkodhassék, a mit a pápa meg is engedett.[3] Melyik kolostorhoz tartozott a Pécs közelében létezett számos benczés apátság közül Jakab barát, nem tudjuk, reánk nézve itt csakis az fontos, hogy székesegyházának és kastélyának festészeti és szobrászati felékesíttetése végett («picturis et imaginibus illustrari et decorari») sem kellett a dúsgazdag és kevély, Olaszországban nevelkedett pécsi főpapnak külföldön művészeket keresnie. Közvetlen utóda, Szathmáry György püspök is, midőn néhány évvel reá a pécsi várban nagyszerű épületeket emeltetett, Lőcse városához fordult, hogy e czélból Zimmermann Gergely mestert küldjék el hozzá.[4]

Messzire vezetne és szükségtelen is volna, okmányokból, városi számadási könyvekből és egyes fönmaradt műemlékekből igazolni azt, hogy hazánkban a xv. század végén az olaszos formákkal bíró renaissance-emlékeket nagyobbrészt már hazai művészek alkotják meg. Aligha csalódunk tehát — azok után, miket felhoztunk — ha ezen pécsi, sőt talán a zágrábi czímerképnek is megalkotójául magyar szobrászt gyanítunk.

Boncz Odön.

[1] Bonfin, Dec. I. L. I. pag. 23.

[2] Ismeretes ugyan, hogy a zágrábi székesegyházat ezen időtájt szentlászlói Thúz Ozvald zágrábi püspök (1466—1499) tetemes költségen helyreállíttatta, s a még befejezetlen munkákra is végrendeletileg 19,000 frtot hagyott. (Adami Kerchelich: Hist. Eccl. Zagr. 191. lap.) Tudjuk azonban azt is, hogy Ozvald püspök és a káptalan nagy erőfeszítéseket tett a zágrábi várnak a török ellen sánczokkal, falakkal és bástyákkal való megerősítése körül is. Erre Mátyás királytól már 1469-ben eszközölt ki engedélyt. A zágrábi egyház az Ernuszt-családdal nem a legjobb viszonyban lehetett, mert 1484-ben Mátyás királytól arra szerzett engedélyt a zágrábi káptalan, hogy Ernuszt János bán (a püspök fivére) ellen a csáktornyai tizedek dolgában a pápánál léphessen fel. (U. o. 189. lap.) Hogy jutott tehát mégis Ernuszt Zsigmond czímere Zágrábba? Mindenesetre azt kell föltennünk, hogy Zsigmond püspök Zágrábban valamely emléket vagy épületet emeltetett, melyen ottani czímere állott. Csergheő ezt horvát bánságával hozza összeköttetésbe. Ha ezt elfogadjuk, úgy valószinűnek látszik, hogy mint bán, talán inkább a zágrábi várnak valamelyik bástyáját építtethette föl Zsigmond püspök. Ennek a bástyának leomlása után falazhatták be utóbb a talált püspöki czímert a gyakorta leégett templom valamelyik helyreállításakor ennek falába.

[3] Koller Hist. Episcopatus Quinqueecl. IV. 506.

[4] Wagner Analecta Scepus. J. II. pag. 132.

Igy épült ki 1498-ra a pécsi vár, melynek az itt bemutatott s egykor a kaputorony fölött ékeskedett feliratos czímer zárókövét képezte.

Lássuk ezt magát. A czímerpajzsnak ujabb leirása felesleges, mivel ez a zágrábi czímerrel jóformán azonos. Csakis azt jegyezzük meg, hogy egyszerű orom (Zinne) volt az, mi a várfok közepén kiemelkedett. Lőrésének alsó része még most is kivehető. A két csillag sem került esetlegesen a zágrábi czímerbe, mert, ime, ezen 10 évvel újabb keletü czímeren ugyancsak feltaláljuk azokat. Az pedig, ha Cserghe'ő állítása szerint némely pecséten a család czímere kissé eltérő, aligha tekinthető czímeralakváltoztatásnak, még kevésbé az eredeti czímeralaknak, hanem inkább a «pecsétlyukasztó» kényelmének rovandó fel, kinek könnyebb volt sarlós holdat, mint hatágú csillagot kivésnie.

Egyébként Zsigmond püspök (legalább általam ismert) összes pecsétein mindig a két csillagot viseli. Így láthatjuk azt a már fentebb említett 1476-iki és 1495 decz. 18-án oklevelére is reányomva,* legélesebben pedig czímere, 1480 május 19-én kiadott oklevelének függő pecsétjén (kelt Pécsett «in nostro palacio Episcopali») vehető ki, melyen szintén két ötágú csillag és nem torony, hanem orom (Zinne) van föltüntetve.** Nem ismerem ugyan azon 1498-iki pecsétjét, melyen az egyik csillagot Cserghe'ő szerint holdszarva váltja föl, de hogy Zsigmond püspök ugyanezen évben a két csillagot ismerte el helyes czímeralakjának, mutatja a czímer is, melyet ebben az évben székhelyének várára faragtatott ki.

Az évszámot viselő zsámolyra állított czímerpajzsot két meztelen, bajuszos férfi-alak tartja, melyek, úgylátszik, derekuknál fogva kötéllel a pajzs markolatához voltak csatolva. Ez a két alak remekül van mintázva és hazánk korai renaissance-stylű szobrászati emlékei közt előkelő helyre tarthat igényt. Kevésbé sikerült a felső sarkokban látható szárnyak elhelyezése, melyek így az alakokkal szervezeti összefüggésbe nem hozhatók. A művész inkább a diszítő hatásra ügyelt, s a mélyített képterület két felső sarkát, — bizonyára valamely élőképet utánozva, hol azonban a szárnyak ilyetén elhelyezése megokolt lehetett, — törekedett izléssel felékesíteni. A pajzs fölött a püspöksüveg állott; jelenleg ennek már csak töredéke van meg. Lefüggő szalagjai a szárnyak közt tünnek el.

Az emlék anyaga igen tömött, sárgás mészkő.

Cserghe'ő soraiból azon meggyőződése vehető ki, hogy a zágrábi czímer faragója olasz lehetett. Általános szokás ez nálunk, hogy az összes korai renaissance-emlékekben olasz munkát keresünk. Csáktornyai

* Orsz. Levéltár, Dipl. 17784 és 24865.
** Orsz. Levéltár, Dipl. 14703.

Jó karban lehetett a vár akkor is, midőn azt Zsigmond püspök átvette. Öt évvel ezelőtt (1468) Mindszenti Miklós, a pécsi püspöknek familiárisával együtt innen rontott ki meztegnyei Zerecsen György kölesdi házára, s őt kifosztván, híveivel együtt megkötözve hurczolták a pécsi várba.*

Hogy mennyire bízott Zsigmond püspök várában, mutatja az, hogy a Budáról távozó Corvin Jánost kincseivel és a szent koronával együtt úgy látszik, szintén ebbe a várba akarta hozni, legalább ide menekültek akkor, midőn útközben (1490 jul. 4-én) hadaikat Tolnában Kinizsy Pál és Báthory István szétverték.

II. Ulászló kiküldvén Kinizsy országbirót az ország alsó részeibe, honnan híre jött annak, hogy sokan Miksa pártjára tántorodtak, Kinizsy Pécsre is eljött, s itt a várost és várat nemcsak hadiszerekkel és legénységgel, de falakkal és sánczokkal is jelesen megerősítve találta, az erődítési munkákat jóváhagyta, s visszatérve Székesfehérvárra, a király és a főurak nagy gyülekezete előtt akként nyilatkozott, hogy Zsigmond püspöknél az egész országban okosabb, derekabb és hívebb embert nem talált.

A király a hűtlen Ujlaky Lőrincz várainak megvétele után visszatérőben 1495 tavasz elején maga is Pécsre jött s itt hosszasabban időzött. Nem tartozik ide, behatóbban részletezni azon ünnepélyeket és harczi játékokat, melyek ekkor a pécsi várban az idejött török követ, Razimir boroszlói herczeg, a havaseloi vajda követe stb. előtt lefolytak — mindezt csakis annak igazolására említjük föl, hogy a pécsi várnak ekkor szintén erősnek és fényesnek kellett lennie.

De leginkább késztethette Zsigmond püspököt székvárának megerősítésére a sors forgandóságának keserű tapasztalata. Ismeretes, hogy a budai országgyűlés, hevesen kifakadván a jogtalan adózások ellen, számon kérte az eddigi adók hováfordítását. A király, látva a nemesség fenyegető magatartását, bűnbakul a királyi kincstartót, Zsigmond püspököt (ki ezen állásáról már ezt megelőzőleg leköszönt) adta ki, a közpénzek hűtlen kezelésével vádolván őt. A nép vérét kivánta. Fogságba vetették, melyből csakis utóbb, 400,000 arany forintnyi váltságösszegnek kikötése mellett, szabadult ki.

Ez az eset kiválóan bírhatta arra a gőgös pécsi püspököt — mert ilyennek irják le kortársai — hogy székvárát megerősítse, amit az, kitől még Miksa császár is pénzt koldult kölcsönül, «mint olyan embertől, kit azon időben a leggazdagabb embernek ismert»,** meg is tehetett.

nostro Quinque ecclesiensi». (Orsz. Levéltár, Dipl. 14703.) — 1454-ben (?) Miklós püspök említi az ő pécsi várát és püspöki palotáját (Koller i. h. IV, 317.) — Zsigmond püspök közvetlen előde, Janus Pannonius a költő azonban szívesebben emlegeti fényes püspöki palotáját.

* Hazai okmánytár III. 434—436.

** Bonfin. Dec. V. L. 1. pag. 689.

éveiben is meg volt ezen torony a rajta levő címerrel, miként azt Koller József műveiből olvashatjuk.[1]

A felirat és évszám tehát a pécsi vár kiépítésének idejét és szerzőjét mondja meg.

Csáktornyai Ernuszt Zsigmond püspök egyébként már jóval korábban fogott a pécsi várnak megerősítéséhez. Bizonyára ez képezte első gondoskodásainak egyikét, mihelyt (1473) pécsi püspökké lett. Ezt nemcsak az akkori háborús időkből következtethetjük, de abból is, hogy — kivált ebben az időben — a várépítés és szerzés éppen azon családoknak képezte főleg szenvedélyét, melyek homályos sorsból hirtelen nagy hatalomra és gazdagságra tettek szert.[2]

A pécsi vár falai a XIV. század végén (1386) jelentékenyen megrongálódtak, midőn a Palisnay-Horváthy-féle lázadók Pécs városát is kirabolták s a várat körülsánczolván, keményen ostromolták.[3] Mindamellett csakhamar újból kiépülhetett s már a reá következő évben korábbi várnagya, Ugali György, hatalmaskodott ismét onnét,[4] sőt 1394-ben a vár Zsigmond királyt is falai közé fogadta.[5]

Ismételten találunk adatokat arra, hogy a vár ezen időtájt is biztos menedéket nyujtó erősség volt, honnan tulajdonosai, önkényeskedő olygarchák, kedvökre garázdálkodhattak. 1396-ban meg éppen magának a káptalannak megbízásából, néhány pécsi kanonok tör fegyveres kézzel a városba jött Gadáni Péterre, őt csúfosan elverik, békókban a pécsi vár tömlöczébe viszik, azután pedig Gadáni jószágára rontanak s azt fosztják ki.[6] Utóbb is, több izben olvashatjuk a pécsi püspökök okmányainak keltezésében a várnak fönnállását.[7]

[1] Josephi Koller: Hist. Episcopatus Quinqueeclesiarum. Posonii 1796. V. kötet 364 és 378. lap. Ugyane szerző: Prolegomena in hist. episcopatus Quinqueecl. Posonii 1804. czimü művében e czímernek gyarló rézkarczolatát is közlé, melyből következtetve 1777-ben, midőn Bombelli annak rajzát elkészíté, a czímer még ép volt.

[2] Már Zsigmond püspök atyja, Ernuszt János, budai polgár (egregius aulae regiae miles), ki a végvárak megerősítésére 6000 arany forintot adott Mátyás királynak kölcsönben, 1470-ben megszerzé a lipcsei várat és környékét, továbbá a szklabinai várat és a turóczmegyei főispánságot (Wenzel: Magy. bányászatának tört. 164. lap.). Még jóval korábban szerezhették meg Csáktornya várát, mely azonban már 1495 előtt a vránjai perjelséghez tartozott. (Pesty: Eltünt régi vármegyék. II, 248. lap.) 1476-ban Csáktornya még Zsigmond püspök vára volt, innen kelt (in castro nostro Chaktornya) márczius 30-án azon adománylevele is, melyben a pécsi püspökség Zaaz nevű várát, hasznaival együtt, élte fogytáig Orbán fehérvári prépost kezére adja, jutalmul azon szolgálatokért, melyeket ez még atyjának életében (vivente magnifico genitore nostro) tett. (Orsz. Levéltár, Dipl. 17784.)

Jellemzi Zsigmond püspököt azon óvatossaga is, hogy 1491. okt. 25-én az ő szentgyörgyi várában védelmi szövetséget köt Egerváry László horvát bánnal «contra quoscumque hostes, emulos, inimicos et persecutores suos, occultos et publicos, in omnibus adversitatibus». (Orsz. Levéltár, Dipl. 19758.)

[3] Gf. Károlyi-család oklevéltára I. kötet 422.

[4] Gf. Zichy-család okmánytára IV. kötet. 549.

[5] U. o. IV. kötet. 548.

[6] U. o. V. kötet 195. lap.

[7] Így András pécsi püspök 1453. junius 29-ikéről kiadott oklevelében «Datum in castro

hová e század folyamán került. Ugyanoda falaztak be egy római sírkövet is, mintegy alapzatul, — a czímert pedig renaissance-stylü ajtófél maradványával vették körül, mely a pécsi várban Szathmáry György püspök (1505—1521) által emelt, s részben még e század elején is fönnállott épületekből került oda.

CSÁKTORNYAI ERNUSZT ZSIGMOND CZÍMERE PÉCSETT.

Az Ernuszt-czímer igen megrongált, a benne ábrázolt várfal orma kitörött és a pajzs szélei is nagyobbrészt kicsorbúltak. Elkészültének idejét azon kis polczra vésték, melyen a czímer áll, készíttetőjét pedig a föléje vésett egykorú sorok beszélik el:

SIGISMV(N)DVS. ERNESTVS. EP(ISCOP)VS QVINQVE ECLESIE(N)SIS. ME FIERI. FECIT. 1 . 4 . 9 . 8 .

Egykor ez a czímer a pécsi vár azon tornyának kapuja fölött állott, mely a városból a várba vezető útat zárta el. Még századunk első

5. Őskori telep a Zsjarecz nevű hegyen. A most leírt tűzjelző állomástól alig 700 lépésnyire délnyugat felé, emelkedik a mintegy 200 méter (relativ) magasságú Zsjarecz nevű széles s domború felülettel bíró hegy. Már Szent-Kereszt avagy Laziszkó felől jövé, észrevehetjük a hegy északi oldalán felkanyargó ösvényt, mely annak tetejére vezet. Itt azonnal szembetűnik a számtalan homokkő, mi a hegy s az egész hegyláncz dolomitjától és mészkőzetétől teljesen elütvén, kézzelfoghatólag meggyőz a felől, hogy úgy lett ide felhordva a völgyből, a hol az vastag rétegekben van mint kárpáti homokkő kiképződve. A vastag s koromfekete kulturrétegben számtalan cserép s agyagtapasz-töredék található; ezek mindenben megegyeznek a Rohácskán találtakéval. Az idő rövidsége miatt lehetetlen volt e helyen akár csak próbaásatást is rendeznem, de míg egyrészt e soraimmal e telep létezését kívánom az archæologiai irodalomba bevezetni, másrészt felhívom arra, mint igen háládatos és sokat ígérő őskori telepre, a szakértők szíves figyelmét.

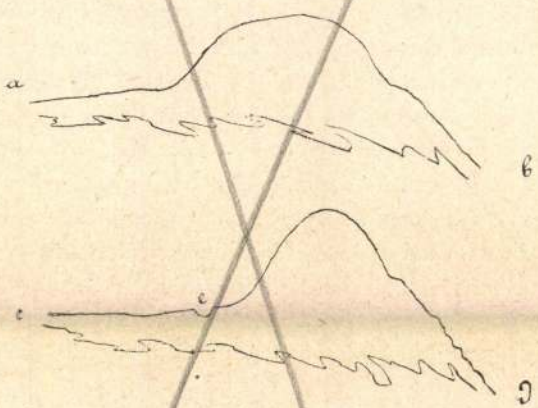

ÁTMETSZETI KÉPEK A «PAVLOVA LÚKA» NEVŰ HEGYEN LÉVŐ ŐSERŐDRŐL.

A telep tövében, a Velka-Dolina (Nagy-völgy nyílásánál, van a Thuránszkyak erdővédjének lakóháza, a lak felett emelkedő dombot Dobák-nak, a Zojarecztől nyugatra állót pedig Buzáknak hívja a nép.

6. Hradok a nagyselmeczi völgyben. A nagyselmeczi völgyben, Nagy-Selmecz községtől $^1/_2$ órányi járásra, van egy 826 méter magas hegy, mit a nép Hradoknak (vár) nevez. Időközben Liptóból történt eltávozásom miatt nem volt módomban e telep felvételét eszközölnöm, de egy belőle származó tárgy birtokomban van. A lelet egy kis bronz edénykéből áll, melynek karimájához, vedreink fogantyújához hasonló, de mozdulatlan, bronzból készült fül van erősítve. A kis edény magassága 18 mm., átmérője a karimánál ugyanennyi, a fenekén pedig 11 mm. A karimának egy része a fül mellett ütés következtében meg van repedve. Patinája sötétzöld, majdnem fekete s találója által egy kis területen le van súrolva. Az edényke öntés által van előállítva s utólagos símításnak alávetve. Rendeltetése — miután ilyen, vagy ehhez hasonló leletről tudomásom nincsen — előttem ismeretlen, valószínű azonban, hogy ugyanaz lehetett, a mi a bronz eszközök társaságában előjövő apró agyag állatok és más alakoké volt.

7. *A Prószék Hradok* nevű őskori telep Prószék községtől $^1/_2$ órányira, a prószéki völgy bejárata előtt fekszik. A völgy maga átjáróúl szolgál Liptóból Árvamegyébe s ugyancsak rajta vezet keresztül a sűrűn járt út a két Borove községbe. A hegy 714 mtr. magasságban emelkedik a tenger színe fölé s föld-erődítményeivel az első látásra elárulja jelentőségét. Leletei közül figyelmet érdemel egy kékes-zöld patinával bevont hat küllőjű kerék, melynek közepe nyílással van ellátva. Átmérője 34 mm., s jelenleg Joób István prószéki földbirtokos úr tulajdonát képezi. Hallomás útján jutott tudomásomra, hogy e telepen, pásztorok több ízben s több bronz tárgyat találtak, ezek azonban elkallódtak.

8. *A liptószentmiklósi telepen*[1] ásás közben egy agyagból készült s kiégetett orsó-nehezéket találtam, mi új fényt vet e telep lakóira s arra mutat, hogy a szövés-fonáshoz is értettek. Az orsógomb átmérője 40 mm., vastagsága 19 mm.

9. *A pálfalvi vaslelet* tárgya egy 36 ctm. hosszú, hengeres köpűvel biró s részben megrongált hajító-lándzsa, mely a Babki nevű 1568 mtr. magas hegy lejtőin elterülő fenyves erdő talajából került ki. Miután e helyen telepnek nyomát sikertelenül kutattam, valószínű, hogy e tárgy vadászat alkalmával került ide. Analogok e lándzsával a Pulszky Ferencz[2] és Bella Lajos[3] urak által leírt soproni eredetű kelta lándzsák, csakhogy a pálfalvi köpüjéről — épen úgy, mint a Bella által ismertetett példányon — a két oldalt álló bütykök hiányzanak.

10. *A Mattyasóczon talált quád-pénz* analog a Neudeck Gyula által leírt[4] példánynyal. Av.: Gyöngykörben szakállas emberfő. Rv.: Gyöngykörben vágtató s jobbjával lándzsát hajító lovas. A Neudeck által közölt példánytól abban különbözik, hogy itt a ló lábai alatt nincs sövény, de szelvény, melyben MIS sejthető, a mi ha áll, akkor ez ezüst pénz *Omisarus* királyé, az aversen levő szakállas fő is a Neudeck által közölt 8. számú Omisarus király pénzén előforduló főhöz hasonló.

Nagy-Szőllős, 1891. márcz. *Mihalik József.*

CSÁKTORNYAI ERNUSZT ZSIGMOND CZÍMERE PÉCSETT.

Az «Archæologiai Értesítő» múltkori számában Bojničič Iván adatai alapján Csergheő Géza Ernuszt Zsigmond pécsi püspöknek jelenleg a zágrábi múzeumban levő czímerét ismertette.

Nem mulaszthatjuk el, hogy ezen alkalomból a nevezett püspöknek egykori székhelyén, Pécsett, fenmaradt hasonló czímeréről is meg ne emlékezzünk s erre vonatkozó nehány megjegyzést ne tegyünk.

Ezen czímer jelenleg a várfal tövében levő és a város felé néző püspöki kertnek alsó részén, a lejáró lépcsőzet falába van beléillesztve,

[1] Leírtam. Arch. Ért. Uj foly. VIII. 259—261.
[2] Arch. Ért. XIV. köt. 153. l. Lerajzolva XXII. tábla 2. sz. a.
[3] Arch. Ért. Uj f. XI. köt. 364. lap.
[4] Arch. Ért. 1884. 93. lap. 13. számú példány.

Arch. Ért. 1891.

Kulturális ajánlat

(1993. május 10—16.)

Színház

Zalaegerszeg

Hevesi Sándor Színház, hétfő (Csány-b.) 19 óra; kedd (Deák- és Széchenyi-b.), szerda (Máriáss- és Dayka-b.), csütörtök (Munkácsy- és Keszthely-b.) 15 és 19 óra; péntek-szombat (Ságvári és Kiss M. -b.) 19 óra: Fel is út, le is út!

Koncert

Nagykanizsa

Alsótemplom, hétfő 19 óra: Király Csaba orgonaestje a Nemzeti Filharmónia sorozatában.

Keszthely

Evangélikus templom, szerda 19 óra: Bednarik Anasztázia orgonaművész koncertje; szombat 19 óra: Varnus Xavér orgonaművész estje.

Vonyarcvashegy

Szent Mihály kápolna, vasárnap 17 óra: Kórushangverseny.

Kiállítás

Zalaegerszeg

Városi Hangverseny- és Kiállítóterem, vasárnap 11 órától: tizenhárom marosvásárhelyi képzőművész együttes kiállítása.

Városi Művelődési Központ: Madarászné Kathy Margit iparművész ruhái.

Zalai Fazekasház: Az élő népművészet — válogatás 40 év fazekasmunkáiból.

Nagykanizsa

Hevesi Sándor Művelődési Központ, csütörtök 18 órától: Járási Ildikó iparművész kiállítása.

Erkel Ferenc Olajipari Művelődési Ház: Csávás Csaba faragó és Ferkovics József festő kiállítása.

Keszthely

Balatoni Múzeum: A népi vallásosság barokk emlékei Zala megyében.

Karmacs

Általános Művelődési Központ: Zsú Sajó festőművész kiállítása.

Egyéb

Zalaegerszeg

Városi Művelődési Központ, csütörtök 19 óra: a szombathelyi Lord együttes koncertje.

Nagykanizsa

Erkel Ferenc Olajipari Művelődési Ház, szerda 18 óra: a Lord együttes koncertje.

Hevesi Sándor Művelődési Központ, kedd 18 óra: A fátyol titkai — a Kazanlaki Ifjúsági Klub előadása; csütörtök 19 óra: Republic-koncert.

Hely Klub, szombat 20 óra: Umbrella jazz-rock koncert.

Keszthely

Pelso Könyves-Kávézó, szerda 17 óra: Irodalmi est Heleszta Sándorral, péntek 17 óra: Irodalmi est Laczkó András íróval.

Sétálóutca, Balaton-part, vasárnap 14 órától: Folklór-bemutató a Batsányi, a Vajda, a Georgikon, Nagyváthy, KISZÖV és Kanizsa Táncegyüttesek közreműködésével.

A mozik műsora

Zalaegerszeg

Ady Filmcentrum, 1. terem, hétfő: Kőbunkó; kedd—csütörtök: Mondvacsinált hős; péntek-vasárnap: Fenegyerekek. *Stúdiómozi,* hétfő-kedd: Sose halunk meg; szerda-csütörtök: Az utolsó mohikán; péntek-szombat: Nincs bocsánat; vasárnap: Vinny, az 1ügyű. *Artmozi,* hétfő: A dögvész istenei; kedd—péntek: Prospero könyvei; szombat-vasárnap: Lepkevadász.

Nagykanizsa

Apolló Filmcentrum, 1.terem, hétfő: Külvárosi kommandó; kedd—csütörtök: Kőbunkó; péntek—vasárnap: Úszó erőd. *Stúdiómozi,* hétfő—szerda: Invázió; csütörtök: Nincs bocsánat; péntek—vasárnap: Lézermisszió.

Keszthely

Petőfi Filmszínház, hétfő: Lorenzo olaja; kedd-szerda: Külvárosi kommandó; csütörtök-péntek: Halálos fegyver 3.; szombat-vasárnap: Játékszerek.

Pályaközelben a keramikus-énekessel és a zongoristával

Csavlek Etelka és Prunyi Ilona

A minap az egerszegi hangversenyteremben rendezett zenés irodalmi esten találkoztunk a két vendégművésszel, *Csavlek Etelkával* és *Prunyi Ilonával.*

Csavlek Etelkáról bizonyára sokan tudják, hogy eredetileg keramikusnak tanult, elvégezte az iparművészeti főiskolát, készítette kedves-bájos figuráit, s kiállításain énekesként is bemutatkozott. Mára megfordult ez az arány: énekesként lép fel, ám keramikus énjébe is bepillantást enged...

(Ahogy ott áll a színpadon, szinte királynői termettel, aprókat integet, mosolyog. Mintha régről ismernénk egymást. Én szeretem kerámiáit, s élvezem a hangját. Hogy ő még nem hallott felőlem, hát az biztos. De ez percig sem érződik.)

— Hogyan fér meg a két tevékenység az életedben?

— Nem szorult ki a keramikusság sem. Mindkettő én vagyok, tehát magamban ezt nem választhatom ketté. Gyerekkorom óta énekesnek készültem, ám édesapám egy biztos szakma megszerzésére inspirált. Mondván, a hanggal bármi történhet; változhat, tönkremegy, s akkor az ember nem énekelhet tovább. A képzőművészet sem állt távol tőlem. Az éneklést magánúton kezdtem tanulni. De amikor az iparművészeti után nem vettek fel a zeneakadémiára, volt egy olyan érzésem, hogy 23 évesen, most a kerámiát fogom csinálni, és az éneklést abbahagyom. Ismertem a jövendőbeli férjemet, családot akartam, gyerekeket — akkor ez így indult el. Hét év után azt éreztem, rettenetesen hiányzik nekem valami. 1979-ben kaptam meg a Filharmóniától a működési engedélyt, s aztán 1983-ban, az Operaházban csodálatos, nagy szerepekkel indult pályám. Ettől kezdve lassan hozzászoktattam magamat és a környezetemet, hogy a keramikusságtól a színpad felé megyek. Ahogy a feladatok sokasodtak, úgy egyre kevesebb időm maradt a műhelyre.

— Mikor vettél utoljára agyagot a kezedbe?

— Talán egy évvel ezelőtt.

— Szoktál kerámiakészítés közben énekelni?

— Nem. Nem lehet, hiszen a korongozás más ütemet kíván...

— Humor, vidámság ölt testet megformázott figuráidban. Honnét hoztad ezt az életérzést?

— Alapvetően optimista vagyok, ezt örököltem. Természetesen nem azt jelenti, hogy állandóan csak mosolyogva élem az életemet. Ha valaha úgy alakul, hogy visszatérek a műhelybe, a figuráimban — mégha másként is, hiszen közben változtam — a humor bizonyosan jelen lesz.

— Énekesként több ízben is elismertek.

— Igen, kaptam Liszt-díjat, Székely Mihály Emlékplakettet, és most lettem SZOT-díjas. Mindezek nagy örömet jelentenek számomra.

Elégedetten szól a felkérésekről, a közeljövő feladatairól. Hallhatjuk egyebek közt Erkel Ferenc operájában, a Dózsa Györgyben is. Szíve vágya? Majdan a Tosca.

— Gyönyörű ez a bársonnyal, selyemmel kombinált ruha. Színpadi kosztüm?

— Nem. Ezt direkt csináltattam. Nem vagyok egy „ruhás", tíz év alatt talán ez a harmadik, de nagyon vágytam már rá.

Egy esetleges önálló lemezt is szóba hozok. Széles mosollyal, nagyot legyintve „hessinti" el a témát...

Csavlek Etelkát ezen az estén Prunyi Ilona zongoraművész kísérte.

— Úgy tudom, sokat koncertezik.

— Nem elég sokat — válaszolja derűsen. *— Egészségi okok miatt kihagytam tíz évet a pályámon. Azután meg igen nehéz volt a visszatérés. No, és e hosszú kihagyás miatt örökös elmaradásban érzem magam.*

— Miként fogadta ezt a meghívást?

— Etelkával jártunk már itt. Jól érezzük magunkat — ünnepi dolog számunkra, szeretünk itt játszani.

Prunyi Ilona a zeneakadémián tanít. Emellett úgy érzi, egyre szebb lehetőségek „jönnek be" a pályáján.

— Ősszel Hamari Júliával lesz dalestünk a milánói Scálában, itthon közös Bartók lemezt készítettünk, s éppen most hívott meg Kocsis Zoltán a fesztiválzenekar koncertjeire.

Legszívesebben romantikus szerzők darabjaihoz nyúl, de valójában mindent szeret játszani.

— Milyennek látja a tanítványokat?

— Változó. De most az első évfolyamosok közt nagyon sok a tehetséges fiatal, öröm velük dolgozni.

— Legközelebbi fellépés?

— Martonvásáron Beethoven zongoraversenyét játszom.Májusban lesz egy szólóestem a zeneakadémián, aztán rádió- és lemezfelvételre kerül sor. S nyáron Egerben is fellépek.

Prunyi Ilonának öt év alatt 25 lemeze jelent meg. Itthon két évvel az első, s aztán még kettő. A többit egy hongkongi kiadó jelentette meg.

Sinkovics Eta

Miről mesél a csáktornyai vár?

A horvátországi kisváros hangulatában hasonlít Kanizsához vagy bármelyik zalai városhoz. Csáktornya szívében hajdanvolt virágzó kereskedelemről tanúskodó díszes épületek sorjáznak. A városközponttól alig néhány száz méterre emelkedik a Zrínyiek legendás vára. Az ötszög alaprajzú, olasz bástyás vár tömör falainak látványa a középkorba repít bennünket: Csáktornyát a szigetvári hős építtette ki erős várrá és innen vezette dédunokája — a költő és hadvezér Zrínyi Miklós — harcait a török ellen. Az itáliai kapcsolatokkal bíró Zrínyiek vára a tudomány fellegvára is volt, saját nyomdájukban könyvet is nyomtattak. A Zrínyi-vár park felé néző védőművei — a magas torony és a helyreállított monumentális palotaépület (benne a Modern Képtárral és a Muraközi Múzeummal) jól érzékelteti az egykori vízivár erősségét. A Dráva folyótól „egy állomásnyira" magasodó vár a királyok vágyódásának tárgya volt: tudósít a vár fénykoráról és a végvári világról Evlia Cselebi, a tizenhetedik század híres török utazója, aki követségben járt Zrínyi Miklósnál.

„Benn a várban tízezer kőépületű szép ház van, melyek mind különféle keramittal vannak fedve. Különösen a herceg palotája és hét kapitány palotája érdemes megtekintésre. Összes utcái sakktábla alakú széles utak, kétezer boltja van, s negyven templomot számláltam meg benne." Evlia Cselebi és kísérete a Zerin-oglu (így nevezte Zrínyi-bánt leírásában) temploma mellett levő palotában szállt meg. A találkozás diplomatákhoz méltón zajlott le, de nem nélkülözte a szenvedélyes hangú vitákat sem. *„Mikor Zerin-oglu palotájának udvarába mentünk, a bán divánkhánéjából (fogadóteréből) gyalog kijött, s erre én szegény is bátran leszálltam lovamról és a bánnal összecsókolóztunk, s együtt a divánkhánéba mentünk, ahol egy karszéknél megállapodtunk. Ezeknek divánkhánéjuk nincs szőnyegekkel takarva, hanem mozaikkal és fényes márvánnyal van fedve. Az összes diván (tanács) tagok székeken ülnek. Én szegény, megőrizve mohamedán bátorságomat, s kiegyenesedetten lépkedve, a bátor bánnak tisztátalan kezébe adtam a levelet és megállottam. Ő a levelet átvette, megcsókolta, s miután homlokához érintette, a pelmáninak, vagyis a tolmácsnak adta és lefordíttatta. Zerin ogluval néhányszor beszélgetésem és vitatkozásom volt. Egyik napon, éppen mikor tanácskozva együtt üldögéltünk, panaszkodó felek jöttek, kik így szóltak: „A kanizsai portyázók folyton a Mura folyó partján járnak és kétszáz kereszténytt elfogtak, háromszázat pedig megöltek." Zerin-oglu erre így szólt hozzám: „Kóborló vezír, miért nem fékezi meg katonáit?" Erre én válaszoltam: „A német császár sem tudja megfékezni a ti katonáitokat, mert azok folyton pusztítanak, rabolnak és sok zsákmányt és foglyot elvisznek. Császárod ebbe bele nem egyezett, de ti békével ellenkező dolgot cselekesztek, ezért a mi kanizsai embereink is eljönnek, s a Rába folyót átlépik, rabolnak, égetnek, dúlnak és foglyokat visznek el."* A bán így szólt: *„Igazad van, itt a határainkon sokat portyázva, sokat raboltatok, de mi is megöltük Bojnu Egri Mohamed pasa, kanizsai vezírnek fiát és háromszáz emberét elfogtuk."* Erre mondám: *„Íme! A kanizsaiak ama vezír fiának vérét megbosszulni jönnek népetekre és országotokra, s ti arról panaszkodtok, hogy foglyaitokat elviszik."* Zerin-oglu válaszolá: *„A végeken ilyen a helyzet, s ezt mondván elhallgatott."*

(A várat Szakony Attila felvételein láthatjuk.)

— gg —

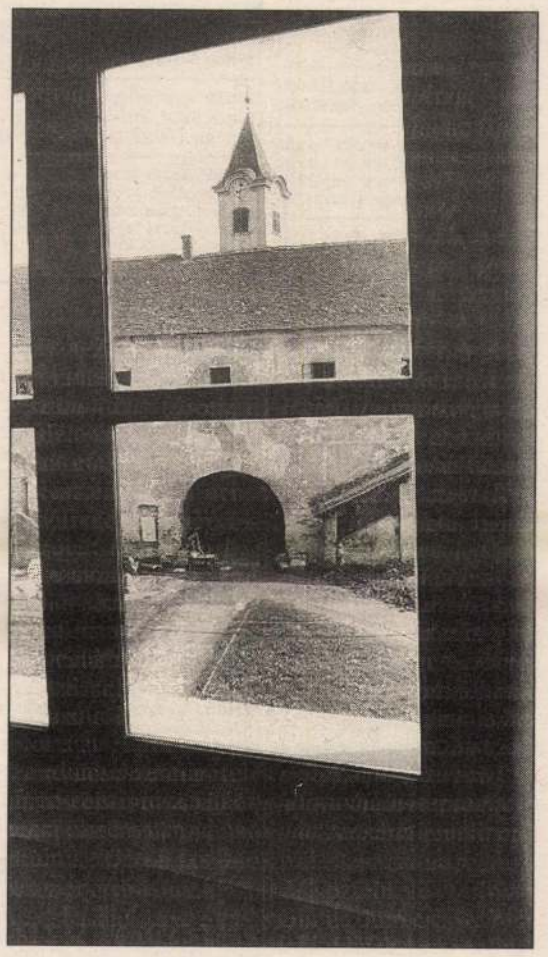

APRÓHIRDETÉS

JÁRMŰ

AKKUMULÁTOROK (töltött) REKLÁMÁRON!
Magyar és nyugati típusok.
„SZIKRA" KER. ÉS SZOLG. BT.
ZALAEGERSZEG, Botfy u. 29.
(strand mögötti utca)
Telefon: 16-694.
(127434/16H)

Ford Sierra 2.0 GLi. 60.000 km-rel, öt és fél éves eladó. Irányár: 520.000,- Ft. Körmend, Berki u. 24. (143040/1K)

Jó állapotban lévő 85-ös Renault Fuego 2000-es sok extrával, vámkezelten eladó. Irányár: 205.000,-Ft. Érdeklődni: Zalaszentgrót, Zala u. 12. 13 órától, telefon: 409. (143555/2K)

Toyota Camry 2000 TD jobb elején sérült, alkatrészekkel eladó. 430.000,-Ft. Zalaegerszeg, Paperdő 2/E. (Ságod). (143566/2K)

Renault 9 GTX személygépkocsi eladó, 1986-os. Irányár: 320.000,- Ft. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Landorhegyi u. 3 B/1. (143954/2H)

Eladó 12 éves Lada 1600-as, generálozott motorral, riasztóval, jó állapotban. Irányár: 105.000,- Ft. Zalaegerszeg, Hegyalja 11. IV/17. (143994/1K)

Talbot Solara 1,6-os, extrákkal, műszaki vizsgával, zöldkártyával eladó. Irányár: 185.000,-Ft. Zalaegerszeg, Kinizsi út 95-97. A/2. 7óth. (144014/1K)

Daciát, dízel ARO-t vennék. Helybe megyek, azonnal fizetek. Telefon: 06/88/20-807. (141740/5H)

Volga személygépkocsit és Lada kisbuszt készpénzért veszek. Telefon: 06/52/43-513. (143345/1H)

Mercedes 190 D, 1986-os évjárat kitűnő állapotban eladó. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 28. III/19. (143569/2K)

Daciát, ARO-t vennék 4—5 éves érdekel, érte megyek és azonnal készpénzben fizetek. Sürgős. Telefon: 06/88/65-030. Cím: Pásztor, Nemesvámos, Dózsa Gy. u. 2. (143686/1H)

Vásárolnék AVIA kisteherautót 5—7 évesig. Ajánlatokat: Vass Tibor Surd, Kastély tér 7. (143879/2K)

Eladó egy 5 ajtós PEUGEOT 104 GL típusú személygépkocsi. Érdeklődni: Keszthely, Szendefi u. 39. (143896/1K)

9 éves Fiat 128-as friss műszakival eladó. Telefon: 83/48-160. (143903/1H)

Dízel Tudor 1982-es eladó. Érdeklődni: Muraszemenye, Aligvár 17. szám 17 óra után. (143922/2K)

3 éves 4 ütemű Wartburg eladó. Bánokszentgyörgy, Kossuth u. 6. dr. Gyenes. (143989/2H)

Babetta motorkerékpár eladó vagy Simson motorkerékpárra cserélhető. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Dukai T. J. u. 12. (144059/1H)

Vennék jó állapotú, 8,3 tonnás pótkocsit. Ajánlatokat ármegjelöléssel: Nagykanizsa, Felsőerdő út 41. alá kérem, Tamás. (144064/2K)

1979-es évjáratú MITSUBISHI GALANT GLX reális áron eladó. Telefon: 93/13-329. 9—16 óráig Balázsné. (144065/1K)

Fiat Regata 100-as eladó. Telefon: 93/17-164, 16 óra után. (144085/2K)

Tetőcsomagtartók eladók Peugeot 205, Citroen BX, Fiat Uno típusú autókhoz. Érdeklődni: 92/63-032 telefonon, 18 óra után. (144134/1K)

Eladó Renault 5-ös, 126-os Polski Fiat, Volkswagen Passat, Opel Kadett, karambolos Zastava, Lada 1200 S. Zalaegerszeg, Virág Benedek 27. (144145/1K)

Lada Samara 5 éves, Fiat Ritmo automata 10 éves eladó. Telefon: 92/16-476. (144156/1K)

Fiat Croma 87-es dízel, extrákkal, friss műszakival eladó. Felsőpáhok, Petőfi u. 34. Telefon: 92/61-102, 17 óra után. (144165/1K)

UAZ egyben vagy alkatrészként eladó. Felsőrajk, Szabadság u. 36. (144166/1K)

Skoda MT-4 650-es HIAB daruval szerelve eladó. Telefon: 92/69-133. (144225/1H)

Fiat Ritmo 70 új típusú és Fiat Uno 75 ie. kat. személygépkocsik, megkímélt állapotban eladók. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Juhász Gy. u. 50. Kádár Imre. (144248/1H)

INGATLAN

Balatongyörök-Paphegyen a Szépkilátónál panorámás 417 négyszögöl területet és 90 négyzetméteres, kétszintes, teljesen berendezett nyaraló 6.000.000,-Ft-ért eladó. Érdeklődni: a 92/11-613-es telefonon lehet. A nyaraló megtekinthető május 16-án 10 órától egész nap a helyszínen. (143363/1K)

Eladnánk Eszteregnye, Kossuth L. u. 106. sz. alatti ingatlant, mely szántó, gyümölcsös, gazdasági épület és egy kis szoba-konyhás parasztházból áll. Irányár: 400.000,- Ft. Érdeklődni: lehet: Holányi Mihály, Gaigagyörk, Béke u. 15. (144152)

Eladó Letenyén, Kossuth L. u. 13. sz. alatt, a főút mellett, városközponthoz közel, egy kétszobás, komfort nélküli, tehermentes családi házrész. Érdeklődni: a 06/99/38-424-es telefonon naponta. (142584/2H)

Zalakaroson fürdőtől második épületben 40 négyzetméter apartman berendezve, vagy anélkül eladó. Érdeklődni: Termál u. 8. a gondnoknál, vagy 84/40-532-es telefonon. (143134/3K)

Gyenesdiás Szőlőhegy u. 28. sz. alatt, belterületen, nyaralónak megfelelő nádtetős paraszthéz 300 négyszögölön és 600 négyszögöl építési telek egyben vagy külön, fizetési könnyítéssel eladó. Víz, villany van. Csatorna 50 m-re. Érdeklődni: 13-464-es telefonon. (143693/1K)

Egerszeghegyen 250—800 négyszögöl panorámás terület eladó. Víz, villany, köves út van. Érdeklődni: munkanapokon 8—16 óráig 92/11-384-es telefonszámon. (143807/1K)

Gyenesdiáson 225 négyszögöl telek eladó. Érdeklődni a 92/17-426-os telefonon, délelőtt 10 óra után. (143817/1K)

Bozsoki hegyen 600 négyszögöl szőlő + szántó eladó. Érdeklődni: 92/20-080 telefonon, egész nap. (143835/1H)

Balatonmária, Bajcsy-Zs. u 153. sz. alatt 225 n-öl telken 44 négyzetméter üdülő eladó. Érdeklődni: a helyszínen vagy 17 óra után a 82/16-704-es, illetve a 84/13-489-es telefonszámokon. (143899/1H)

Várvölgyön, Alsózsidi hegyrészen 760 öl területet 360 öl szőlővel, pince felszereléssel eladó. Érdeklődni: Zalaszántó, Fő u. 17. Zsár. (143919/2K)

Zalabéri hegyen szőlő pincével, teljes felszereléssel áron alul eladó. Érdeklődni: Csótár Gézáné, Zalabér, Marx u. 9. Telefon: 60/98-152. (143951/1H)

Kettő szoba + hallos, gázfűtéses, telefonos családi ház eladó. Az udvaron 5 éves nagy épület van. Telephelynek és irodának is alkalmas. Lakást beszámítunk. Érdeklődni: hétfő, szerda, péntek 17—18 óráig a helyszínen. Zalaegerszeg, Mikes Kelemen út 5. (143975/2K)

Nagyobbra cserélném kétszobás, összkomfortos, 54 négyzetméteres, önkormányzati lakásomat. Érdeklődni: Nagykanizsa, Városkapu krt. 14/B. II/2. (144069/1K)

3 szobás családi ház gazdasági épülettel, a zalatárnoki szőlőhegyen új pince lugas szőlővel, Kehidakustányban fürdőtől 5 percre 300 négyszögöl telek eladó. Érdeklődni: 18 órától 92/66-268 telefonon, személyesen Zalatárnok, Vörösmarty u. 7. (144139/1K)

Gutorfölde, Kossuth u. 10. szám alatti két szoba összkomfortos családi ház 3200 négyzetméter területtel eladó. (144227/1K)

Nagykanizsa városközpontjában egyedi gázfűtéses, háromszobás lakás eladó. Érdeklődni: Csengery út 31. I/1. 17 óra után. Farkas. (144250/1K)

Garázs eladó Nagykanizsa, Herman Ottó út 1. IV/25. Érdeklődni 17 óráig. (144251/1K)

VEGYES

36 és 73 négyzetméteres üzletek Zalaegerszegen a Bíró M. utcában eladók. (55.000,-Ft/négyzetméter) Telefon: 92/21-173. (143564/2K)

KETTLER gyermekgokart, új eladó. Irányár: 8.500,- Ft. Érdeklődni: Király Béla, Rezi, Deák F. u. 7. (144170/1K)

VÁLLALKOZÓK! Számla nélküli, régen meglévő családi tulajdonú gépeiket, eszközeiket költségként elszámolhatják egy % + ÁFA-ért. Telefon: 42/17-477. Sztanex Bt. (139238/6H)

Olcsón szeretne fűteni? Megteheti mező- és erdőgazdasági hulladékkezelési kazánjainkkal. Tizenöt—húszezer forint elegendő tüzelőre egy télen. Alkalmasak családi házak, fóliák fűtésére. Ingyenes tájékoztatót felbélyegzett válaszborítékban küldünk. CALOR 2000 KFT. 9155 Lébény Pf.: 9. (139393/6H)

KÁRPÓTLÁSI JEGYET VÁSÁROLUNK NAPI ÁRON, KÉSZPÉNZÉRT. TELEFON: 92/18-410, 16.30 UTÁN. (141517/4H)

Flipperakció! Flipperautomaták már 35 ezer Ft-tól kaphatók, amíg a készlet tart. Érdeklődni: Szombathely 94/15-620-as telefonon. (142469/1H)

Csavaranya gyártó automata eszterga és anyamenetelő, 1500-as MVE 280-as eszterga, 900-as marógép eladók. Telefon: 94/16-865. (143055/2H)

Diófát veszek, legmagasabb áron. Érdeklődni: 9—16 óráig. Telefon: 92/16-947. (143288/3K)

Szeretne heti 180 dollár bruttó jövedelemhez jutni? Külföldi cég olyan megbízható szerződőpartnereket keres, akik vállalnának egy lakásukba csomagszerűen kipostázott munkaanyaggal végzendő tevékenységet, amellyel minőségi munka esetén heti 180 dollár bruttó jövedelemhez juthatnak. Érdeklődő ügyfelek 189,- Ft kezelési költséget postai pénzutalványon átutalva címünkre megkapják információs irodánk kiértesítő tájékoztatóját, amely tartalmaz 1 db jelentkezési lapot, valamint a munka és a szerződéskötés minden egyes követelményére és vonzatára kiterjedő részletes leírást. Cím: JOB CONTROLL Információs Iroda, 4400 Nyíregyháza, Korányi köz 11. Telefon: 42/13-782. (143485/1H)

AKCIÓ!!!
Patriot MTB kerékpárok reklámáron kaphatók.
KÖRMEND, Bástya u. 9. Játékboltban.
Irányár: 18.900,-Ft.
Lézer festés 19.900,-Ft.
(144153/1K)

Bádogos és tetőfedő munkát, csővezetékek hőszigetelését és héjalását vállalom. Vásárolhatók, megrendelhetők a bádogozáshoz szükséges anyagok.
Takács István,
Zalaegerszeg, Bozsoki út 52.
Telefon: 92/20-052.
(144112/1K)

Év végi sorsoláson vehet részt, ha az IDEA DISZKONTNÁL vásárol!
I. díj: SUZUKI SWIFT személygépkocsi
II. díj: Kanári-szigetek utazás
III. díj: színes televízió
IV—XV. díj: aranylánc
Előleg befizetés nélkül is vásárolhatja az alábbiakat:

Funai 55 cm tv	31.000,-
Funai 51 cm tv	25.990,-
Sony 55 cm tv	49.990,-
Funai 37 cm tv	23.200,-
Elekta 37 cm tv	21.500,-
Funai 51 cm TXT tv	32.500,-
Funai video	24.300,-
Toshiba video	33.490,-
Sony négyfejes video	44.000,-
Panasonic négyfejes video	48.000,-
Akai video player	17.400,-
18 l-es mikrohullámú sütő	15.800,-
18 l-es digitális mikrohullámú sütő	19.990,-
28 l-es digitális mikrohullámú sütő	24.990,-
Tefal olajsütő	4.990,-
Forgókosaras órás olajsütő	11.990,-
125 l-s fagyasztószekrény	25.700,-
Parabolaantenna	22.990,-
Gáztűzhely	21.500,-
Kenyérpirító	2.090,-
Hajszárító	1.250,-

Kárpótlási jegyet is elfogadunk.
Címünk: Zalaegerszeg, Kert u. 8.
Telefon: 92/19-185.
(144108/1H)

Magyar, osztrák, jugoszláv I-es és II-es programok vételére alkalmas antennarendszer (6 db antenna + tartó), a hozzá kapcsolódó csatornaerősítőkkel együtt eladó.
Társasházak, illetve utcák részére kiválóan alkalmas. A rendszer ára 30.000,- Ft.
Érdeklődni:
Novák József
Újudvar, Ország út 116/1., vagy a 93/11-580-as telefonszámon.
(144080/1K)

Szerelőipari és barkács minőségű szerszámok, csavaráruk, vágó- és köszörűkorongok nagy választékban alacsony árakon kaphatók.
SZERSZÁM ÉS KARBANTARTÓ ANYAGOK BOLTJA.
Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 32-36. telefon: 92/21-367.
(Felüljáró déli oldalán).
(143963/1H)

AJÁNLATUNK AZ ÉPÍTKEZŐKNEK, VILLANYSZERELŐKNEK!
Ha olcsón akarja megoldani lakásának villanyszerelését, akkor keresse a Lakásvillamossági Diszkont Boltunkat.
Zalaegerszeg-Andráshida, Gébárti tó utcájában.
Nyitva: 8—20 óráig. 92/18-370.
(143958/1K)

Ha Ön úgy érzi
nincs önbizalma,
nem akar nagy lábon élni,
nem akar
egy svájci—osztrák cég sikeres kollektívájában kötetlen munkaidőben dolgozni, ne jelentkezzen!
Ön viszont, aki tájékoztatónkra kíváncsi, jöjjön el május 11-én 17.30 órakor Nagykanizsa, Múzeum tér 6. címre.
(143944/1K)

Figyelem harisnyanadrág akció! 55,- Ft-os reklámáron!
— üvegszálas
— sima vékonyszálú
gyermekmérettől extraméretig
KAPHATÓK!
Tavasz varázslatos színei a Viking Divatáruban!
Zalaegerszeg, Ady u. 31.
(144216/1H)

Nagyvirágú amerikai szegfű, holland rózsa, ballagásra virágcsokor.
Nagykanizsán, a Dél-zalai Áruház földszintjén
az OÁZIS VIRÁGBOLTBÓL.
(143818/1H)

KISMAMÁK FIGYELEM!
Teljes nyári kollekcióval várjuk Önöket!
Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 11.
Nagykanizsa, Király u. 28.
(143682/1H)

„SZÉPET, DIVATOSAT, JÓT, OLCSÓN"
Cipővásár
a Városi Művelődési Központban
1993. május 13-án és 14-én 10—18 óráig.
Zalaegerszeg, Landorhegyi u. 21.
(143602/1H)

MEGNYÍLT! MEGNYÍLT! MEGNYÍLT!
Nagykanizsán május 10-én a Hevesi úti Szolgáltatóház emeletén
az ASZTALOS ÉS KÁRPITOS TERMÉKEKET GYÁRTÓ VÁLLALKOZÓK MINTABOLTJA!
Rövid határidővel vállaljuk az alábbi termékek elkészítését:
— szekrénysorok
— dohányzóasztal
— ágyneműtartó
— tv-állvány
— éjjeliszekrények
— kárpitosgarnitúrák
— rekamiék
— franciaágyak
— heverők
— fotelok
— ülőkék
Színválasztási lehetőséggel, egyedi méretre, házhoz szállítva.
VÁSÁROLJON LEGOLCSÓBBAN KÖZVETLENÜL A GYÁRTÓTÓL!
(143573/1K)

Melegkonyhás vendéglátó egységet bérelnék hosszú távra Zalaegerszeg, Hévíz vagy Keszthely belvárosában.
Ajánlatokat dr. Bárdos László ügyvéd részére kérem a 92/13-640/21-es telefonon.
(143487/2K)

TEXTIMA használt ipari varrógép 3—4—5 szálas szegőgép, interlock háztartási varrógépek eladók.
ÚJ SZERSZÁMGÉPEK 50—70%-os árban
CU-580/1500 eszterga 390 eFt,
CU-320/750 eszterga 240 eFt,
6T-80 univerz. maróg. 390 eFt + 25% ÁFA.
Műszaki Kereskedés,
Szombathely, Zanati u. 50.
Telefon/fax: 94/24-196.
(143359/1H)

A BOSCH MÁRKASZERVIZ ajánlata:
BOSCH, METABO, BLACK&DECKER ipari és barkácsgépek nagy választékban szervizháttérrel!
FÚRÓKALAPÁCSOK, VÉSŐGÉPEK kőzetfúvók!
Szervizelünk:
BOSCH, HILTI, KANGO, METABO, BLACK&DECKER, FESTO kisgépeket!
TAKI TECH Szerviz
Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 28.
Telefon/fax: 92/17-914.
(felüljáró mellett).
(143248/1H)

Felvételre keresünk,
magas technikai színvonalú, festési technológiában jártas, munkájára igényes
karosszéria festő szakmunkást,
magas kereseti lehetőséggel.
Generál Autójavító és Ker. Kft.
Zalaegerszeg, Balatoni u.
Telefon: 13-355.
(143612/2H)

DOLGOZÓKAT ALKALMAZNAK

Keszthelyi egészségügyi vállalkozásomba adminisztratív munkakörbe német nyelvtudással rendelkező, gépírni tudó hölgyek jelentkezését várom. Dr. Rédeky László, fogorvos vállalkozó. Jelentkezés: 06/83/11-755 telefonon. (143342/4H)

Könyvelői szakképzettséggel, számítógép-kezelői gyakorlattal rendelkező munkatársat keres UNIVERZAL ISZ Zalaegerszeg, Könyök u. 9. Jelentkezni a főkönyvelőnél lehet. Telefon: 14-355. (143786/1H)

A Városgazdálkodási Kft. kertészeti részlege kertészeti szak- és betanított női munkásokat keres felvételre. Jelentkezni lehet a kft. telephelyén (Zalaegerszeg, Gasparich M. u. 26. Telefon: 14-095.) (143889/2H)

Szakképzett szakácsot, esetleg főzőasszonyt felveszünk. MÁV Üdülő Keszthely, Sirály u. 3. Tel.: 12-036, vagy 11-301. (143918/1K)

Zalaistvánd Község Önkormányzat Képviselő-testülete óvodai állás betöltésére óvónőt keres. (Létszám 30 fő). Az állás betölthető 1993. augusztus 15-el. Követelmény: óvónői végzettség, 5 év szakmai gyakorlat. Érdeklődni: Polgármesteri Hivatalban, Zalaistvánd, Ady u. 1. Jelentkezni lehet: június 15-ig. Fizetés megegyezés szerint. (144144/1H)

Kozmetikai Kft. magas jutalékos rendszerben vállalkozói igazolvánnyal rendelkező üzletkötőt keres. Jelentkezés: rövid szakmai önéletrajzzal, 2100 Gödöllő, Pf.: 126. címen. (144220/1H)

A Vaspöri Általános Iskola pályázatot hirdet tanítói állásra. Pályázni lehet a kft. szerint. A pályázat benyújtásának határideje: 1993. május 31. Az állás elfoglalásának ideje: 1993. augusztus 16. Német nyelvvizsgával rendelkezők előnyben. Cím: Általános Iskola 8998 Vaspör, Vörösmarty u. 16. (144230/1H)

MEGHÍVÓ
Tisztelettel meghívunk minden fodrászt és érdeklődőt 1993. május 16-án (vasárnap) 10—17 óráig az MMIK Színháztermében (Címe: Zalaegerszeg, Kisfaludy u. 7-11.) **megrendezésre kerülő BES termékek** (fodrászati anyagok és hajápolók) **valamint a zalaegerszegi GAÁL DIVATHÁZ divatbemutatójára.**
Fodrászbemutatóra a modelleket 8 órára várjuk a helyszínen.
„Judit Fodrászkellék Szaküzlet"
Nagykanizsa - Bazárudvar.
(144192/1K)

Ballagási húsakció a Berzsenyi úti Hússzalonban
1993. május 11-től:

Sertéskaraj:	~~431,-~~ 295,-
Sertéscomb	~~431,-~~ 295,-
Sertéslapocka	~~363,-~~ 245,-
Sertéstarja	~~312,-~~ 240,-
Sertésdagadó	~~320,-~~ 245,-
Sertéscsülök (hátsó)	~~190,-~~ 145,-
Borjúcomb — r.karaj	~~680,-~~ 550,-
Borjúlapocka	~~450,-~~ 395,-
Borjúnyak — oldalas	~~360,-~~ 295,-

Várjuk kedves vásárlóinkat.
Előrendelést telefonon is felveszünk: **14-670.**
Gombás Károly
üzletvezető
Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 21/A.
(144177/1H)

Értesítjük Tisztelt Gázfogyasztóinkat, hogy ZALAEGERSZEGEN 1993. V. 12-én 13—18 óráig
GÁZSZÜNETET tartunk.
A gázszünet nem érinti a célvezetékkel ellátott ipari nagyfogyasztókat, a Páterdombi, a vasúttól keletre eső Berzsenyi úti, valamint Csácsbozsok, Botfa, Andráshida, Kaszaháza és Zalabesenyő városrészeket, kivéve a Posta és a Hegyi utcát.
Kérjük szíves megértésüket.
KÖGÁZ Észak-Zalai Üzemigazgatóság.
(143961/1H)

REÁL HOLLAND BÁLÁS ÁRUK vására
Nagykanizsán,
az Olajipari Művelődési Központban
11-én kedden 9—17 óráig.
(143516/1H)

GYÁSZJELENTÉS

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk mindazokkal a rokonokkal, ismerősökkel, jóbarátokkal, akik ismerték és szerették, hogy felejthetetlen drága jó feleségem, édesanyánk, anyósunk, nagymamánk
ÁCS JÓZSEFNÉ
szül.: Cseh Németh Mária
május 7-én elhunyt. Temetése május 11-én 17 órakor lesz a zalabéri temetőben. Részvétnyilvánítás mellőzését kérjük.
A gyászoló család

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy szeretett testvérünk, nagynénénk
KÉPES ANDRÁSNÉ
(Manci néni, nyugdíjas óvónő)
életének 76. évében súlyos betegségben elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása május 12-én 12.30 órakor lesz a keszthelyi új köztemetőben.
A gyászoló család

Fájó szívvel tudatjuk a rokonokkal és ismerősökkel, hogy szeretett férjem, édesapám, nagyapám, apósom
HUNYADI MÁTYÁS
volt MÁV nyugdíjas életének 88. évében elhunyt. Temetése május 12-én, szerdán 14 órakor lesz a nagykanizsai köztemetőben.
A gyászoló család

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
MÁTYÁS ISTVÁN
(szobafestő)
volt nagykanizsai lakos életének 52. évében hosszú, türelemmel viselt betegségben elhunyt. Temetése május 11-én, kedden a 14,15 órakor kezdődő gyászmise után lesz a miklósfai temetőben.
A gyászoló család

Fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapánk, nagyapánk
KALAMÁR JÁNOS
(volt DKG nyugdíjas)
életének 59. évében elhunyt. Temetése május 12-én, szerdán 15 órakor lesz a nagykanizsai köztemetőben.
A gyászoló család

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik
ZELKÓ ENDRE
temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek.
A gyászoló család

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik
SZÉKELY SÁNDOR
temetésén részt vettek.
A gyászoló család

Köszönetet mondunk a rokonoknak, munkatársaknak, szomszédoknak, ismerősöknek és mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk
KOCSIS JÓZSEF
temetésén részt vettek, mély gyászunkban bármilyen módon osztoztak.
A gyászoló család

Legyen e pár sor köszönet és hála mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk
HORVÁTH FERENCNÉ
temetésén részt vettek, sírját a kegyelet virágaival, koszorúival borították be, mély gyászunkban őszinte együttérző szívvel osztoztak.
A gyászoló család

Köszönetet mondunk mindazoknak a rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek, a Fertőző osztály dolgozóinak, akik
MITRÁNECZ ISTVÁNNÉ
szül.: Belső Mária
temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, mély gyászunkban együttérzéssel osztoztak.
A gyászoló család

Hálás szívvel mondunk köszönetet a rokonoknak, barátoknak, szomszédoknak, munkatársaknak, ismerősöknek és mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk
özv. STROBL JÓZSEFNÉ
volt Dénes Béláné (Ida)
temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, mély gyászunkban bármilyen módon együttérzéssel osztoztak.
A gyászoló család

Hálás szívvel mondunk köszönetet a testvéreknek, a rokonoknak, munkatársaknak és ismerősöknek, akik felejthetetlen halottunk
özv. GERÁTH LAJOSNÉ
temetésén részt vettek, sírjára koszorúkat, virágokat helyeztek.
A gyászoló család

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk
CSERÉNYI FERENCNÉ
temetésén részt vettek, gyászunkban osztoztak.
A gyászoló család

Hálás szívvel mondunk köszönetet a rokonoknak, ismerősöknek, barátoknak, munkatársaknak és mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk
GYŐRE JÁNOS
temetésén részt vettek, mély fájdalmunkban együttérzéssel osztoztak.
A gyászoló család

Városközpontban, telefonnal ellátott 24 négyzetméteres irodahelyiség kiadó. Érdeklődni: 92/11-111/16. (143515/2H)

Berendezett büfékocsi kiadó. Telefon: 94/18-001, hétköznap, 18 órától. (143523/1H)

Autóvásár Gellénházán 1993 májustól kezdve minden hónap 3. vasárnapján az autóbuszállomás melletti parkolóban, első alkalommal május 16-án. (143900/1K)

Petrikeresztúri községben új házhelyek értékesítését kezdi meg az Önkormányzat. Érdeklődni lehet minden kedden 9 órától 11 óráig a Polgármesteri Hivatalban. Petrikeresztúr, Kossuth utca 94. Telefon: 66-051. (143907/1K)

A Tejtermelő Kft. Várvölgy, Különlek C. alatti felszámolója Dr. Fendrik — Dr. Szlávecz Ügyvédi Iroda 8900 Zalaegerszeg, Tompa u. 6. Nyílt árverésen értékesítésre meghirdeti a KFT. tulajdonát képező 11 db tehenet és 48 db itatásos illetve növendék állományát. Árverés helye: Várvölgy, Állattartótelep, 1993. május 11. 9 óra. (143916/1K)

Eladó új emeletes gyermekágy, egy gardrob szekrény. Érdeklődni: Gombkötőné, Zalaszentgrót, Batthyány u. 26. (143929/1K)

1 db kőrablakos UAZ 1 éves műszakival, 1 db 4-es Lajta eke eladó. Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 23. II/6. (143936/1H)

A segélyezési programmal megsokszorozhatja minimális befektetését. Válaszborítékért küldöm a részvételi lapokat. Csima Péterné, 8500 Pápa, Kálvária u. 3. (143947/1H)

Üzletházban Zalaegerszeg, Munkácsy út 8. alatt piac közelében 27 négyzetméteres, telefonos helyiség üzletnek, irodának kiadó. Érdeklődni: 92/17-482 telefonon. (143956/2K)

Jól jövedelmező, otthonában végezhető másolási, postázási munkát ajánlok. Válaszborítékért tájékoztatom. Pataki Lászlóné, 8500 Pápa, Kilián ltp. 15. (143964/1K)

Bontásból származó kisméretű tégla eladó. Érdeklődni egész nap Zalaegerszeg, Válicka u. 30. (144033/2K)

Eladó kisboconádi kaptár 19 méhcsaláddal. Iklódbördőce, Fő u. 14. (144050/1K)

Eladó 5 tonnás pótkocsi, rendszám nélkül. Lenti, Akácfa u. 40. (144052/1K)

Német juhász, fekete DOG kölykök világgyőztes apától, korlátozott számban eladók. Sormás, Kossuth út 9. Telefon: 93/14-415. este. (144067/1K)

Üzletbővítés céljából 25—35 közötti, agilis, tanulni vágyó fiatalokat, párokat is keresünk Nagykanizsára és környékére. Jelentkezni: Nagykanizsa, Pf.: 420. Hajas Szilvia és Gyula. (144073/1K)

Ajándékozzon gyermekének szálkás szőrű tacskó kiskutyát. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Botfy u. 21. (144122/1K)

120, 140 kg-os sertések eladók. Nagypáli, Petőfi út 37. Telefon: 64-343. (144130/1K)

VISZONTELADÓK FIGYELEM! Nagy mennyiségű, a Magyar Szabványnak megfelelő
háztartási gyufa eladó
dobozonként 1,10 Ft-os ÁFA-s egységáron.
Cím: Győr, Bercsényi liget 22/a.
Telefon: 96/16-666.
(144124/1H)

A Zalabaksai Mezőgazdasági Szövetkezet Igazgatósága értesíti tagjait és kívülálló üzletrész-tulajdonosait, hogy a szövetkezet közgyűlését 1993. május 20-án (csütörtök) 8 órára hívja össze.
Helye: ÁMK épület.
(144113/1H)

120 kg-os sertés eladó. Érdeklődni: 92/63-180 telefonon, 18 óra után. (144136/1K)

Büfékocsi olcsón eladó. Zalaegerszeg, Pesti Barnabás út 2. II/13. (144140/1K)

Angol nyelvvizsgára felkészítő tanárt keresek Zalaegerszegen. Telefon: 92/14-964. (144148/1K)

Zalaegerszegen 4 szobás, bútorozott lakás telefonnal, garázzsal kiadó. Érdeklődni: Lickóvadamos, Petőfi u. 27. (144160/1K)

SPC 6 soros kukorica vetőgép jó állapotban eladó. Borsfa, Petőfi u. 17. (144164/1K)

Fenyőrönk, 6,5 m hosszú, 0,70 m vastag, 3 db jutányos áron eladó. Jicsinszkyné, Djóskál, Kossuth u. 46. (144167/1K)

Diófát vásárolok készpénzért! Állót is! Telefon: 92/21-687, délután. (144174/1K)

Kombájn Perking motoros 3 m vágóasztallal eladó. Érdeklődni: Lovászi, Kúttej u. 5. Nagy. (144175/1K)

PANZIÓK, ÉTTERMEK TEXTÍLIÁINAK (ágynemű, abrosz stb.) beszerzését és méretre történő elkészítését vállaljuk. Megbeszélés után helyszállítunk. KÁLCIUM KKT. Kovács Csaba Tel./fax: 96/21-920 (te... reggel 1/2 9-ig, este 20—... (144176/1K)

Egyszobás albérletet keres... gősen. Udvari lakás előnyt... laegerszeg, telefon: 18-6... (144198/1K)

2 db 100 kg-os, nem t... eladó. Zalaegerszeg... badság u. 5/a. (144...

Kertvárosi üzlet... alkalmazottat f... „Nyugdíjas 14... Hírlap Rek... (144206/1...

6—10 k... nék. ... jelic... jó...

BÖLÖNI GYÖRGY

KÉPEK KÖZÖTT

Rónai-képen, és kontemplatív festői készség, melynek mélységéből robbanósan, férfias skálával kezdenek előtörni az új formák, Kernstok Károlyon. A bécsiek nem vették ilyen megértően észre a jellegzetes vonásokat, bár ezek rezdülnek meg legerősebben a magyar termek levegőjében. A mi ellanyhult és félmúlt festői forrongásunknak emlékei gyűltek össze itt, s ez a Künstlerhausban mégiscsak forradalom. Márffy, Czigány. Csók, Orbán, Gyenes Gitta, Bornemisza, Csáktornyai képei állanak aztán a kiállítás összhangjában s mellettük sok-sok kép, amelyeknek nem a kiállításon volna a helye. A magyarok két ellentétes, sőt valamiképpen ellentétes pólusa gyömöszölődött be a néhány magyar terembe, és birkózik egymással, farkasszemet nézve otthoni csatározások után. Plasztikánk kevés. Vedres Márk legszebb dolgai apró, nagy gonddal összekalapált bronzok, formáik klasszikus hangulatból fogamzók, lelki diszpozíciójuk szerint mély intimitásból fakadnak. A bécsi szobrok itt még koturnust viselnek, s annyi bensőséges átélés, mint ezekre, nem tud felkerülni rájuk. Egy másik szobrászunk is feltűnik: Medgyessy, amint tömegeket mozgat meg és forrasztt egybe reliefeken.

Ilyen ez a cserekiállítás, mert cserekiállítás: azután ki fogjuk cserélni Béccsel a piktorainkat. Ők jönnek Budapestre, mint ahogy itt jártak az ősszel, és a Művészház ki fogja küldeni az osztrákoknak a mi magyar képeinket, és a végén még megköszönheti Bécs, hogy megtörjük apránként ósdi hagyományait, felforgatjuk ízlését, magyar ostrommal bevesszük a haladás számára ezt az öreg bécsi szalont. Ha ugyan közben eszükbe nem jut a Künstlerhaus urainak, hogy így maguk alatt vágják a fát, és fel nem húzzák a hidat a szelíd és hangfogós magyar forradalom előtt is.

- 1914

Csáktornyai

Csáktornai Zoltán Béla József, festő; szül. 1886 decz. 5-én Budapesten. 1902—1905-ig Nagybányán Iványi Grünwald Béla, 1905—1909-ig Párisban Jean Paul Laurens vezetése alatt a Julien akadémiában tanult. 1909—1911-ig Firenzében a régi mestereket tanulmányozta, 1912-ben pedig Belgiumban és Hollandiában volt tanulmányúton. 1906-ban öt képpel szerepelt a párisi Salon d'Automne kiállításán s ugyancsak ez évben állított ki először a budapesti Műcsarnokban. 1910-ben húsz képéből gyűjteményes kiállítást rendezett a Művészházban. 1912-ben a Képzőművészeti Társulat téli kiállításán Asztalnál ülő emberek cz. képével megnyerte a 2000 koronás Rökk Szilárd-jutalmat. Képei vannak a kultuszminiszterium, Márkus Miksa, Breitner Zsigmond, Bischitz Gyula, Kellner Adolf, Diener-Dénes József, Szabolcs Bálint, Hatvany Ferencz báró, Detsényi Gyula és mások tulajdonában.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain következő műveivel vett részt:

1906. tavaszi kiáll.: Domboldal, olajf.

1912—13. téli kiáll.: Asztalnál ülő emberek, olajf.

1913—14. téli kiáll.: Uzsonnázók a kertben, olajf.

Bálint Aladár: Csáktornay Zoltán képei. *Nyugat.* V. 4. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Művészet.* 1913. 9, 26. l. — *Pesti Hírlap.* 1912 decz. 5. — *Tábori Kornél:* A Pesti Napló képtára. *Pesti Napló.* 1913 decz. 25. és a művész közlése nyomán.

Ölmkt

T mh. 1921. márc. 20. n. o. 1906

1911-12. Újra Nagybányán dolgozott!

~~1911~~ Ettől torzstagja volt a Nagybányai Festők Társaságának

Képei a Képzőm. Múzban

1917-18 téli

Ésti d. n., of

1919 márc. Hadvis. műv. kiáll

Lövésjárok III

csendélet IV

Monte Santo

Lovak III

of

~~1927 jan-febr. [illegible]~~

168. — CSÁKVÁR: A kerti homlokzat középrésze
Mittelteil der Gartenfasade — Partie centrale de la façade, côté jardin
Centre of façade, garden frontage
(1781, 1823.)

Rados Jenő dr.
Magyar Építőművészet

169. — CSÁKVÁR: Udvari homlokzat
Hoffasade — Façade de la cour — Façade facing courtyard
(1823.)

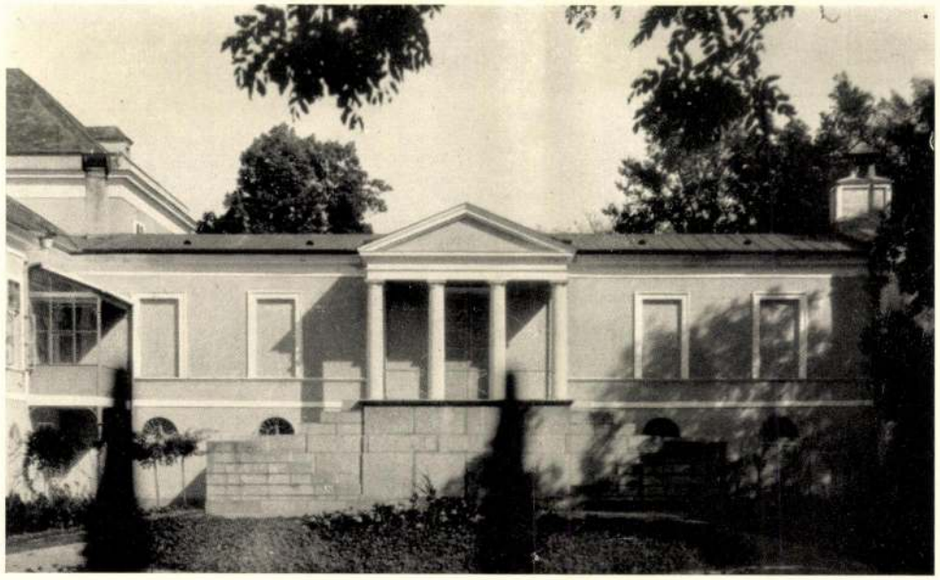

170. — CSÁKVÁR: A kastély kápolnaszárnya
Flügel der Schlosskapelle — Aile de la chapelle — Wing of the chapel

171. — CSÁKVÁR: Feljárat a kápolnához
Aufgang zur Schlosskapelle — Montée à la chapelle — Ascent to the chapel

Csákvár

187. — CSÁKVÁR: Színház — Theater
Théâtre — Theatre

162. — CSÁKVÁR: Gróf Esterházy-kastély
Schloss der Grafen Esterházy — Château des Comtes Esterházy — Castle of the Counts Esterházy
(1781—1823.)

168. — CSÁKVÁR: A kerti homlokzat középrésze
Mittelteil der Gartenfasade — Partie centrale de la façade, côté jardin
Centre of façade, garden frontage
(1781, 1823.)

169. — CSÁKVÁR: Udvari homlokzat
Hoffasade — Façade de la cour — Façade facing courtyard
(1823.)

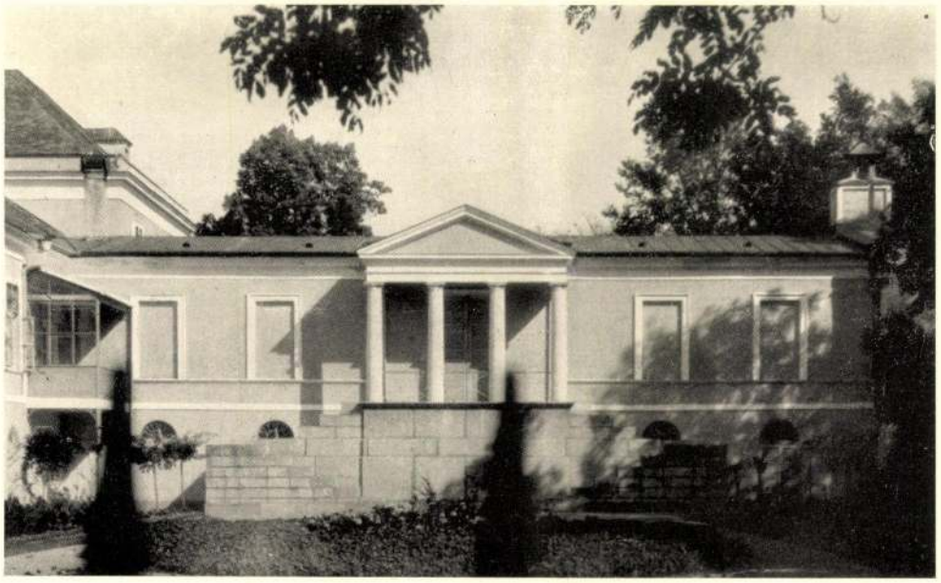

170. — CSÁKVÁR: A kastély kápolnaszárnya
Flügel der Schlosskapelle — Aile de la chapelle — Wing of the chapel

171. — CSÁKVÁR: Feljárat a kápolnához
Aufgang zur Schlosskapelle — Montée à la chapelle — Ascent to the chapel

230. l.

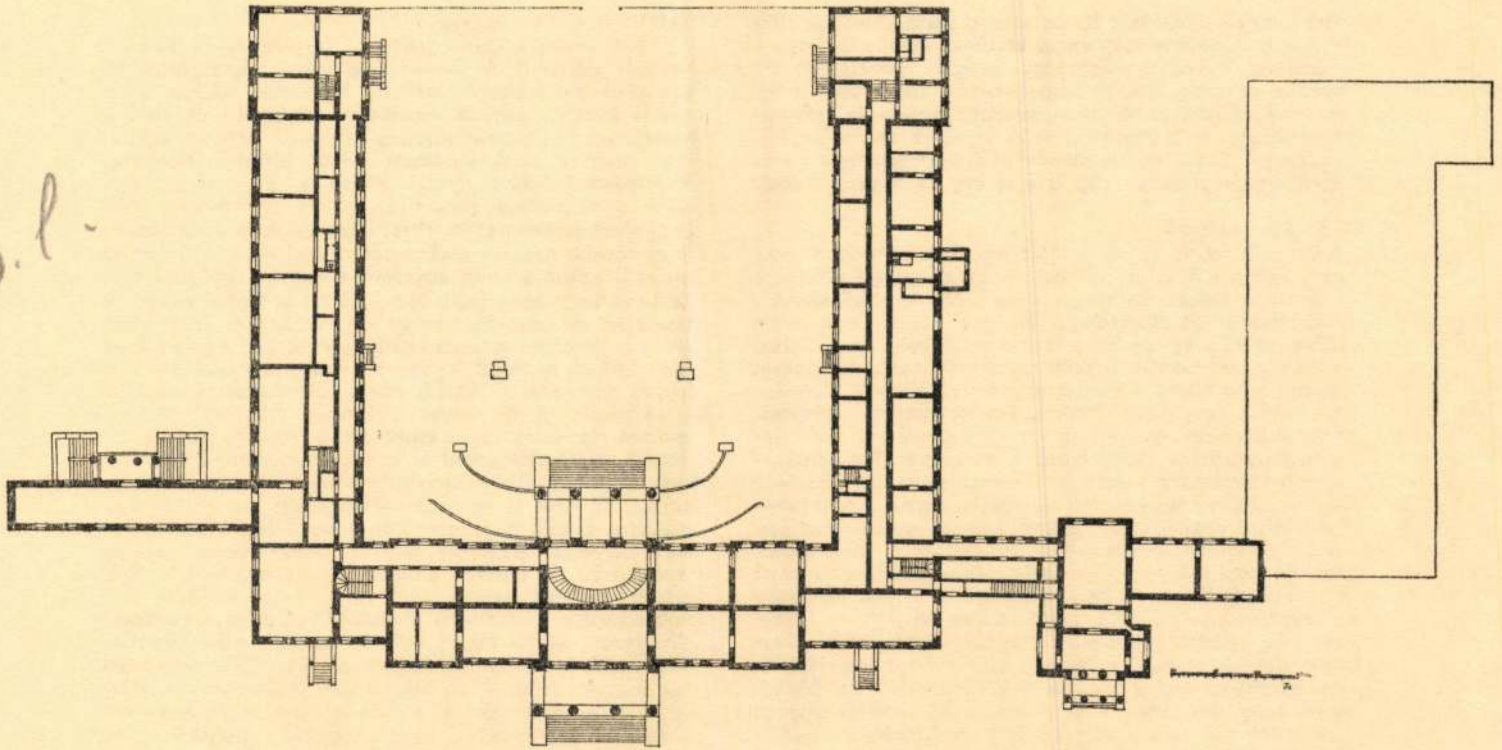

231. — Csákvár kastélyának földszinti alaprajza.

volt a meghonosítója, s ha az alcsuti partk létesítése előtt volt is már néhány szép angol kertünk, bizonyos, hogy a Palatinus lelkes tevékenysége szolgált követésreméltó például az utána létesült nagyszabású parkok tekintélyes sorának. Alcsut festői facsoportjait, szerencsés terepkihasználását, természetbe olvadó vizeinek mesteri változatosságát (204. ábra), növénykülönlegességeinek pazar sokféleségét azonban alig érte el egy is követői közül.

FÓT (Pest megye)

Károlyi kastélya egyik példája annak a nálunk, sajnos, nem ritkán előforduló esetnek, hogy elsőrangú alkotások nagyszerű összhatása megy veszendőbe kevéssé sikerült átalakítások következtében. Építése 1823—1827 közti időre esik, még pedig a keresztszárnyak elhagyásával adódó rizalittagozás nélküli egyszerű, sima homlokzat szerint (160. ábra). Tekintélyes méretei, félkörös záródású ablakainak egyenletes ritmusa, architektonikus tagozatainak nemessége és oromzatos oszlopsorának hatalmas monumentalítása (167. ábra) a vármegye legjelentékenyebb klasszicista kastélyává, egyszersmind az általános típus egyik legkimagaslóbb alkotásává avatja. Annál kevesebb dícsérettel illethető a mult század, nem éppen szerencsés hetvenes éveire (1873) eső átalakítás, mert ennek folytán nemcsak az egész épület klasszikus szabatosságú külső megjelenése, de belsejének nemes formai kiképzése is nagyrészt veszendőbe ment. Kapualáhajtója és jellegzetes lépcsőháza képviselik az egykori formaalkotás legbeszédesebb részeit. A kastély első beható ismertetését dr. Bierbauer Virgil leírásának köszönhetjük, (l. Művészet. 1927. évf. 465.) s az ő meggyőző érvelése alapján hajlandók vagyunk a tervezőt Polláck Mihály személyében elfogadni, bár szerzőségére formai analogiákon kívül konkrét adat még nem ismeretes. E közleményre utalva itt még csak azt jegyezzük meg, hogy gróf Károlyi István e 107 szobás nagyszabású kastélyát egy 300 holdas, nem

CSÁKVÁR (Fehér megye)

gróf Eszterházy Móric kastélya a Dunántúl egyik legmegkapóbb alkotása. A Bicske felé vezető országútról az uradalmi kertészlakok melletti bejáraton érkezőt sűrű fákkal övezett, enyhén emelkedő kanyarodó út viszi a kastély cour d'honeur-szerűen kiképzett bejárati oldalához, mely a sűrű lombozat közül hirtelen előtünve, lenyügöző látványt nyujt. Előbb a kápolnarész szigorú dorizmusban fogant és mégis oly meleg, idilli hangulatú szárnya (170—171. ábra) fogadja a szemlélőt, hogy tovább haladva csakhamar ráccsal elzárt (56×65 m méretű) szinte siváran egyszerű előudvar fejedelmi előkelősége lepje meg (169. ábra). Bárki is lépjen először e tekintélyt parancsoló kastély elé, bizonyára érzi, hogy alkotója beszédesen tudta kifejezésre juttatni a gróf Esterházy Miklós nádortól (1582—1645) szerzett tulajdon már három századnál hosszabb családi birtoklásának feudális felsőbbségét. A díszudvar hátterében dórrendű oszlopcsarnok alá fut az enyhe emelkedésű felhajtó, melyen keresztül széles előlépcsőn át is megközelíthető a mögötte lévő előterem. Ebbe szorította bele tervezője szokatlan módon és nem is egészen szerencsésen, az ovális karú emeletre vezető főlépcsőt, míg a kerti homlokzat oldalaira helyezett nagyobb termek reprezentacio céljaira szolgálnak. A kastély általános elrendezéséről a 231. számú alaprajz tájékoztat.[16] Déli, már említett kápolnaszárnya szerényebb tömegével és az északi oldalon elhelyezett, fáktól takart színházi szárny, a hozzácsatlakozó istállóépülettel úgy fogja közre a corp de logis kerti homlokzatát (162. ábra), hogy annak uralkodó volta ezáltal csak kiemelkedik. A XVIII. század végének erősen klasszicizáló alkotásával állunk szemben, melynek egyes részein — különösen az ablakkereteken — a mult század elejei átalakítás munkája is látszik. Különös figyelemre érdemes a főpárkányra helyezett ballusztrados mellvéd és a sáslevelekből mintázott [illegible] kiképzése (168.

Csákvár. – Esterházy Kastély

162. — CSÁKVÁR: Gróf Esterházy-kastély
Schloss der Grafen Esterházy — Château des Comtes Esterházy — Castle of the Counts Esterházy
(1781—1823.)

Rados Jenő dr. – Magyar Kastélyok

Megmentik a pusztuló csákvári magyar fazekasipart

Csákvár, július 11
(A Pest tudósítójától)

A napokban Fejér vármegye közgyűlésén a martonvásári árvaházból az életbe lépő növendékek elhelyezéséről folyt a vita. Milyen pályára menjenek a nyolcosztályú iskolát végzett szorgalmas, becsületes vármegyei árvák. Valaki fölemelte a szavát:

— *Mentsük meg*

az ősi csákvári fazekas ipart.

Küldjük el ezeket az új élet felépítésére hivatott derék magyarokat a Vértesek alján meghúzódó csendes kis faluba. Teljesítsenek ott egy szép hivatást: *mentsék meg a két évszázaddal ezelőtt még világhírű csákvári fazekas ipart, amely most vívja élet-halál harcát a jövőben reá váró nehéz feladatokkal.* Ha ebben a harcban elbukik az ősi ipar, Magyarország nemcsak egy kultúrtörténeti tényezővel lesz szegényebb, de a csákvári fazekasokat ellepi a mult, az idő pora, csak a szúette régi korongok hirdetik majd, hogy valaha virágzott a nagy hegyek alatt egy régi ipar, *amelynek munkásait legyőzte az élet és szétszóródtak a mérhetetlen magyar rónán...*

A négy és félezer lakosú község félénken húzódik meg a gánti dombok mögött, mintha menekülne a rohanó világ elől, amely elfelejtette. Fehérre meszelt házak, víz után lihegő tikkadt akácok, csendes, napszítta arcú emberek. Ezek vésődnek mélyen az emlékezetembe, miközben a csendes, poros uccákon járok. Üres a falu. Béke és csend honol a fényben fürdő tornácokon.

— Aratnak a határban a gazdák — mondja csendesen Imre barátom, aki a legöregebb csákvári fazekas — ahogy itt mondják: »fazikas« — műhelye felé vezet. Leanderes tornácon megyünk végig. Az udvaron alacsony épület áll. *Kitárt ajtaján a pergő korong monoton dallama szűrődik ki. Odabent dolgozik*

az ősi ipar egyik utolsó mestere, Öreg Fazekas János.

Ezüsthajú, hosszúbajuszú, szép szál férfi. Szinte félelmetes, ahogy felemelkedik robosztus alakja a korong mellől. Miközben beszél, szomorúan tekint körül az apró műhely polcaira felállított agyagkorsókon.

— *Bizony kipusztulunk lassan* — mondja orgonahangján. — Senkinek sem kell *a csákvári fazék*, amikor a gyárak tömegcikkekkel árasztják el még a falvakat is. Csak az öregeknek kell már a régi holmi, a fiatalok aluminiumedényeket használnak. Ha nincs megrendelő, csak raktárra, meg vásárokra tudunk dolgozni. *Ebből pedig nagyon nehéz megélni.* Nem csoda, hogy *a fiatalabb nemzedéket már*

elragadta a korong mellől a föld.

Csodálatos ereje van errefelé a földnek. Magához vonzza az embereket, mint a mágnes. *Akinek egy kevés földje van, nem »nyomorék fazikas« többé...*

A sok szomorúságot feledve, a régi multat kérdezzük Fazekas Jánostól. Látszik, hogy jól esik a beszéd, ha azokról az időkről van szó, *amikor még úr volt a fazekas.*

— Talán huszonöten vagy harmincan voltunk még ekkor. Pergett a korong és dalolva folyt a munka. *Mindenünk volt bőséggel* és az egész országban keresett cikk volt a csákvári fazekasok munkája. Asszonyaink bejárták az egész országot. Két három hét után *megrakott szekerekkel tértek haza.* Csak ritkán adtuk az árut pénzért. Mindenütt terménnyel fizettek.

— *Egy korsó: hat ütce bor, egy köcsög: három csapott köcsög gabona. Igen volt az árlap. Így fizették a multban a becsületes munkát.*

— Egyetlen egyszer fordult elő, hogy *tömegmunkát* kellett csinálni — folytatja a visszaemlékezéseit az öreg fazekas. — Az ezerkilencszázas években *képviselőválasztás* volt a faluban. Bizony rosszul állt az egyik jelölt, aki az utolsó napokban igen ötletesen szerezte meg magának a mandátumát jelentő többséget. *A csákvári fazekasokkal*

százszámra készíttette a hárommeszelyes korsókat.

Ráíratta a korsók oldalára szép cifra betűkkel: *éljen Horváth Gyula képviselő.* A korsókat azután megtöltette jófajta csókai borral és a faluban mindenki kapott egy boroskancsót. *Ezek után egy pillanatig sem volt kétséges a választás kimenetele.* Az egész országban jó reklámot csinált ez a képviselőválasztás, amely híressé tette a csákvári fazekasok nevét...

A visszaemlékezések után Öreg Fazekas János elvezet a szomszédos raktárba, ahol a nemrég készített száradó korsók mögött egy állványon

régi emlékek, művészi korsók

pihennek.

Itt áll néhány a visszamaradt képviselőválasztási korsók közül is. Ez azonban nem újdonság. *A falu valamennyi házában találunk belőlük.* Feltűnő élénk színek, művészi vonalak kergetik egymást ezeken a régi tálakon és korsókon. Verses feliratok a legtöbb darabon. Egyik nagy levesestálra ezt írta az egyszerű művész:

»Előbb dicsérd Istenedet,
Aztán edd a levesedet.«

A feliratokat mindenütt gyönyörű magyaros díszítések övezik. *Mindezeket egyszerű magyar iparosok készítették művészi elhivatottsággal.* Már régen pihennek valahol a csákvári temető nagy fái alatt, de a nevük, a kezük művészi munkája hirdeti azt az értékes örökséget, amelyet ezek a szorgalmas magyarok hagytak az utókorra.

Nemsokára újra forognak majd az elpihent korongok és a martonvásári árvaházból kikerülő árvák kezei alatt készülnek az újabb mesterművek, hogy megmentsék a csákvári fazikasok haldokló iparának emlékét... (g. f.)

RÁDIÓ

Péntek, július 11.

BUDAPEST I.: 12.00 Himnusz. — 12.10 Ilniczky szalónzenekar. — 12.40 Hírek. — 13.20 Időjelzés, vízállásjelentés. — 13.30 Cigányzene. — 14.30 Hírek. — 14.45 Műsorismertetés. — 15.00 Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. — 15.20 Katonadalok. — 15.40 Mit főzzünk? — 15.55 Cimbalomszámok. — 16.15 Diákfélóra. — 16.45 Időjelzés, hírek. — 17.00 Hírek szlovák és ruszin nyelven. — 17.40 Sportközlemények. — 18.15 Magyar nehézbombázók Oroszország felett. (Helyszíni közvetítés). — 18.45 Zongoraszámok. — 19.00 Hírek magyar, német és román nyelven. — 19.20 Jazzhármas. — 19.40 Versek. — 20.10 Operaház zenekara. — 21.40 Hírek. — 22.10 Melles zenekar. — 23.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — 23.25 Táncdalok. — 24.00 Hírek.

KASSA: 12.00 Budapest I.

Nyilttér

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

ÉS FILM

N DÖNTENEK ÁZNYITÁSI K ÜGYÉBEN

érdeklődéssel várja annak eldöltét, hogy a ovábbi vezetésére a jövő esztendőre annál nagyobb, mert ennek az esztendőnek e eldönti a színházak sorsát. Értesülésünk osszabb idő óta foglalkozik a benyujtott eményezésével és azokat e héten felbeavatottak szerint a hivatalos döntének és valószínűleg holnap, szombaogy kik lesznek a budapesti magánszínhá-

be kerül esti filmszínház

k az engedélyeket!

tak fogják megkapni.

Egyúttal olyan kérelmet is nyilvánítottak a hadirokkantak, hogy a mozlengedélyek kiadásánál vegyék tekintetbe a megfelelő és arra érdemes hadirokkant igényjogosultakat, nehogy az új engedélyesek között olyanok szerepeljenek, akik nemcsak hogy nem hadirokkantak, de háborús szolgálattal sem rendelkeznek, holott a törvény értelmében elsősorban hadirokkantak jöhetnek számításba. A hadirokkantak memorandumban kívánnak az ellen tiltakozni, hogy hadirokkantak előtt magas nyugdíjjal rendelkező, vagyonos egyének, akik anyagi helyzetüknél fogva nincsenek rászorulva, moziengedélyhez jussanak.

AZ ARIZONAI VADMACSKA

A *Fox* új sztárt fedezett fel a 16 éves Jane *Withers* személyében, akinek temperamentumához, egyéniségéhez hosszas kutatás után találták meg a megfelelő szerepet az *Arizonai vadmacska* című filmben. A film, amelynek természetére címéből következtetni lehet, a jövő héten jelenik meg Budapesten.

HÁROM FILMHÍR

Ramon Novarro, a némafilm híres sztárja játszotta a rövidesen felújításra kerülő Fehér sejk főszerepét, amelynek egyik jelenete a szaharai arab sátorvárosban felállított fürdő, amelyben a körülrajongott filmsztár, mint fehér sejk nyugateurópai módon fürdőt vesz.

•

H. G. Wells Láthatatlan ember című regényének filmváltozata a kalandos filmek egyik legnagyobb sikerét aratta. A híres filmet a közeli napokban felújítják Budapesten.

•

Az Imago film produkciójában készült el a Leányvásár filmváltozata Szeleczky Zita és Sárdy János főszereplésével. A most elkészült filmet tizenegy külföldi állam vásárolta meg.

Pataky Kálmán ingyen-közönsége

Pataky Kálmán

A szigeti szabadtéri játékok nagy érdeklődéssel várt eseménye lesz a Három a kislány című operett bemutatója, amelyben Schubert gyönyörű muzsikáját Pataky Kálmán énekli. A július 16.-ára kitűzött bemutató próbáit tegnap délelőtt érdekes epizód ragadta meg. Pataky Kálmán, aki éppen Schubert szerepét énekelte, meglepetten állt meg, mert hangját óriási tapsorkán zavarta meg. A sziget sétáló közönsége ugyanis beszivárgott a nézőtérre és nagy lelkesedéssel ünnepelte Pataky Kálmánt, az ingyen-koncert hősét.

Bajor a gép előtt

Bajor Gizi

Kívül is rekkenő hőség van, a Hunnia üvegtetejű studiójában azonban perzsel a lámpák fénye, amikor feketébe öltözött színészek és színésznők ülik körül az asztalt s szemmel láthatóan elgyötörve várják a felvétel végét. Ez a kép, amely a filmezés nem mindig paradicsomi állapotaira világít rá, Zilahy Lajos A szűz és a gödölye című új filmjének egyik jelenete, amelyben az apa halála után összeülnek a gyerekek. Az asztalnál ott ül a magyar filmgyártás ritkán látott primadonnája, Bajor Gizi is, aki a »rutinos« kollégákkal szemben odaadó figyelemmel hallgatja Zilahy rendezői utasítását, majd pontos szereptudással, kidolgozott játékkal résztvesz a jelentben s szerep szerint ellenlábasát, Karády Katalint figyeli, majd odaadó szeretettel fordul a testvérei felé. Érdekessége a felvételeknek, hogy Bajor jeleneteit ügyszólván ismétlés nélkül lehet szalagra venni.

Megszűnik az Ihász stagione

***Szolnok,** július 11*
(A Pest tudósítójától)

A Szolnokon vendégszereplő felpéczi Ihász Aladár cseretársulat igazgatója bejelentette tagjainak, hogy a Kamara által engedélyezett igazgatói jogairól lemond és szeptember 1-től kezdve nem lesz színigazgató. A meglepő bejelentés után viharos társulati ülés járult hozzá, hogy a kéthetes fizetéses szabadság után tíznapos fizetésnélküli szünetet tartson az igazgató.

! ! !

A RÁDIÓ elfogadta előadásra Baróti Géza Vigyázat, felvétel! című vidám csevegését, amely a filmgyártás kulisszatitkairól rántja le a leplet.

SZINHÁZ (223—09): **Részletes beszámoló a Szovjet ellen háborúról. Nyereg alatt** (kultúrfilm). **Rajzos híradó Szíriáról. Balatoni vitorlásverseny. Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók. Színes rajzfilm.** (Folytatólagos egyórás előadások 9 — 24 óráig. Hűtött nézőtér!) — **HOLLYWOOD** (225—003): **Aki az igazságot keres..** (Előadások kezdete mindennap: 1/4 4 1/2 6 1/2 8 1/2 10.) — **IPOLY** (292—626): **Hatosfogat.** (Előadások: 5 1/2 8 1/2 10; V Ü 3/4-kor is.) — **JÓZSEFVÁROSI** (134—644): **Bünhődés.** (1/4 4 1/2 6 1/2 8 1/2 10; V Ü 1/2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: **Két fogoly.** — **KAMARA** (423—901): **Madridi kóm.** (Mindennap: 11 2 4 6 8 10.) — **KULTUR KERTMOZI** (188—126): **Felszabadulás.** (5 1/2 8 1/2 10; V Ü 3/4 2 3/4 4 1/2 6 3/4 8 1/2 10.) — **LLOYD** (111—934): **Légy rósen Andy Heardy.** (1/2 6 1/2 8 1/2 10; Sz V Ü 3/4-kor is.) — **NYUGAT** (121—022): **Meseautó.** (1/2 5 7 1/2 10; V Ü 2-kor is.) — **ODEON** (422—785): **Bünhődés.** (Folyt. előadások: 1/2 5 3/4 7 1/2 10; Sz 1/4 4 1/2 6 1/2 8 1/2 10; V Ü 1/2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: **Három kis angyal.** — **OLYMPIA** (423—188): **Bünhődés.** (Mindennap: 11 2 4 6 8 10.) — **ORIENT** (114—926): **A kék madár.** (Folyt. előadások: 1/4 4 1/2 6 1/2 8 1/2 10; V Ü 1/2-kor is. — **PALACE** (32[illegible]—222): Nyolcadik hétre prolongálva! **A Manderley-ház asszonya.** (Mindennap: 11 2 1/2 5 7 1/2 10.) — **PÁTRIA** (145—673): **Sanghái-expressz.** (4 6 8 10; V Ü 2-kor is.) — **PHÖNIX** (223—242): **Hindu lándsás.** (11 5 1/2 8 1/2 10; Sz V Ü 11 3 5 1/2 8 1/2 10.) — **RÁDIUS** (122—098, 120—564): **Örök szerelem.** (1/2 6 3/4 8 1/2 10; Sz V Ü 1/4-kor is.) — **RIALTO** (224—443): **Fenevadak szigete.** (1/4 4 1/2 6 1/2 8 1/2 10; V Ü 1/2-kor is.) — **ROYAL APOLLÓ** (222—002): Második hétre prolongálva! **Lützow-sasok.** (1/2 6 1/2 8 3/4 10; Sz V Ü 4 6 8 10.) — **SAVOY** (146—040): **Sanghái-expressz.** (1/4 4 1/2 6 1/2 8 1/2 10; V Ü 1/2-kor is.) — **SCALA** (114—411): **Eszményi asszony.** (1/2 6 1/2 8 3/4 10; Sz V Ü 3-kor is. Nyitott tetőt!) — **SIMPLON** (268—998, 268—999): **Búvárhajók Nyugatra.** (5 1/2 8 1/2 10; V Ü 3 1/2 6 1/2 8 3/4 10.) — **STUDIÓ** (225—276): **Pénz áll a házhoz.** (Mindennap: 1/4 2 1/2 6 1/2 8 1/2 10.) — **TIVOLI** (225—602): **Bünhődés.** (3/4 4 3/4 6 3/4 8 3/4 10; V Ü 3/4-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: **Három kis angyal.** — **TURÁN** (120—003): **Rézlábla a kapu alatt.** (11 1/2 2 4 6 8 10; V Ü 11 2 4 6 8 10.) — **URÁNIA** (146—046): **Nagy dolog a szerelem.** (5 1/2 8 1/2 10; Sz V Ü 3/4-kor is.) — **VESTA** (222—401): **Halálbrigád.** (11 1/2 3/4 2 1/2 6 1/2 8 1/2 10; V Ü 11 2 4 6 8 10.)

CSÁKVÁRI ILDIKÓ

5

6

7

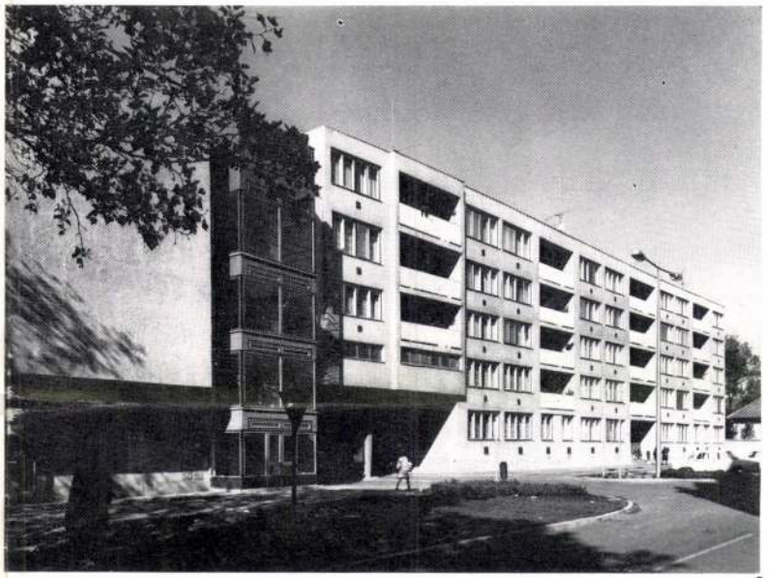

8

Lakóépület és üzletek, Kiskunfélegyháza

Építész: Csákvári Ildikó (BÁCSTERV)

Statikus: Dr. Bajzik László; gépész tervezők: Kozma László, Mészáros László, Benedek István, Fásy Attila; közmű tervező: Mészáros László; környezetrendezés: Mayer Antalné; belső építész: (eszpresszó): Szekeres Mihály (CSOMITERV); kivitelező: Kiskunhalasi Építőipari V.; építésvezető: Halasi István; beruházó: BÁCSBER; tervezés éve: 1973—1974; kivitelezés ideje: 1975—1977; beépített alapterület: 859,00 m²; beépített szintterület: 4138,00 m²; beépített térfogat: 13 537,00 m³; kiviteli költség: 20 390 000,— Ft; elhelyezett lakásszám: 42 db; üzletek hasznos m²-e: 564,50 m².

Kiskunfélegyházán a városközpont kiépítésének részét képezte a Kossuth—Kazinczy—Mónus és Zrínyi utca által határolt tömb szanálása és korszerű beépítése, több szintes lakóépületekkel.

A területen OTP-beruházásban 221 db lakás négy- és ötszintes épületekben épült fel, ebből 95 db hagyományos, 126 db nagyblokkos építési technológiájú. A Kossuth utca felől a földszinten üzletek kerültek elhelyezésre.

A Kossuth u. 5. sz. és Zrínyi u. 1. szám alatti épületben üveg- és papírüzlet, eszpresszó, valamint 42 db lakás valósult meg. Az üzletek beruházója a Városi Tanács, az eszpresszóé a Bács-Kiskun megyei Vendéglátó Vállalat volt.

Az üzletek raktárainak feltöltése a belső udvar felől történik.

A függőfolyosós rendszerű lakóházban a lakások megközelítését szolgáló két lépcsőház az „L" alakú épület két szárnyában került elhelyezésre. A lakások 85%-a 4 férőhelyes 2 szobás, 15%-a 2 férőhelyes egyszobás kialakítású. Átlagos alapterületük: 52,60 m².

Az épület hagyományos technológiával készült harántvázas rendszerben 6,00 m-es falközökkel. A földszinten az üzletek által elfoglalt területen monolit vb. pillérváz, az emeleten B 30-as blokktéglából.

Homlokzat burkolatként a Kossuth és Zrínyi utca felől a földszinten süttői keménymészkövet, a loggiák elválasztó falain, valamint a bütü falakon mázas kismozaikot alkalmaztunk. A loggiakorlát betétje és az üzletek portálja alumínium szerkezetű.

Épületgépészet

Az épületben elhelyezésre került lakásokat gáz parapet konvektorokkal, a földszinti üzleteket pedig földgáz üzemű központi fűtéssel terveztük.

Az „L" alakú épület két szárnyában különkülön földkábel csatlakozik az energiaellátás céljából.

Cs. I.

Magyar Építőművészet 1981/4

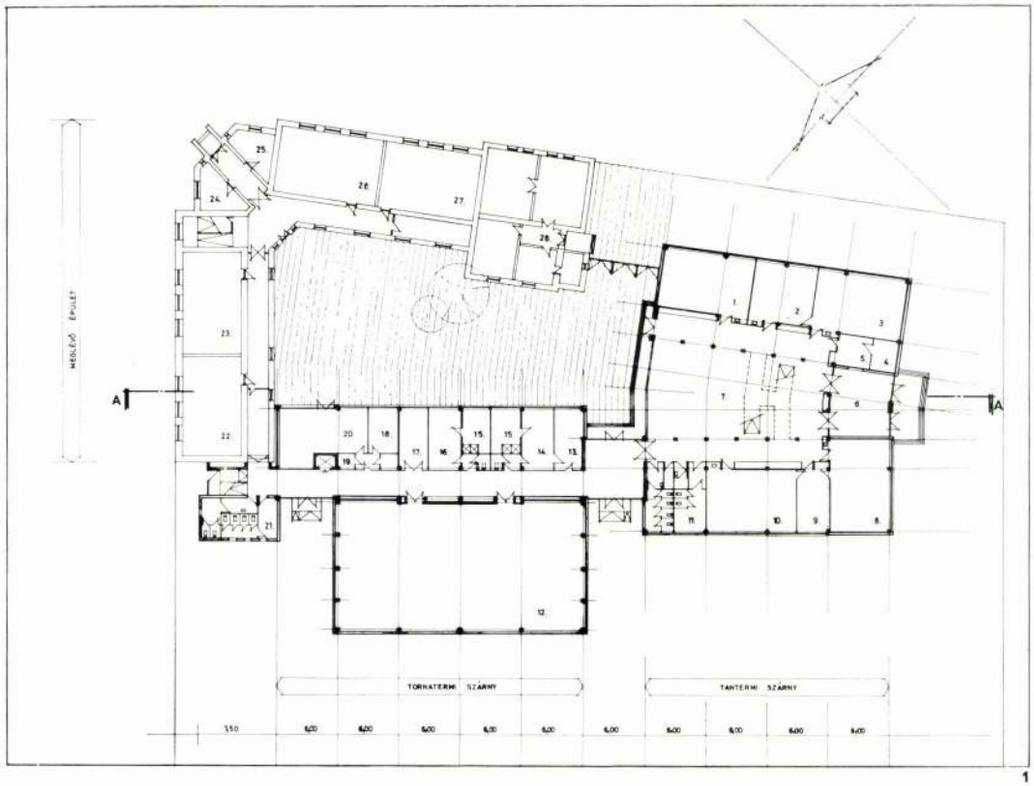

1

2

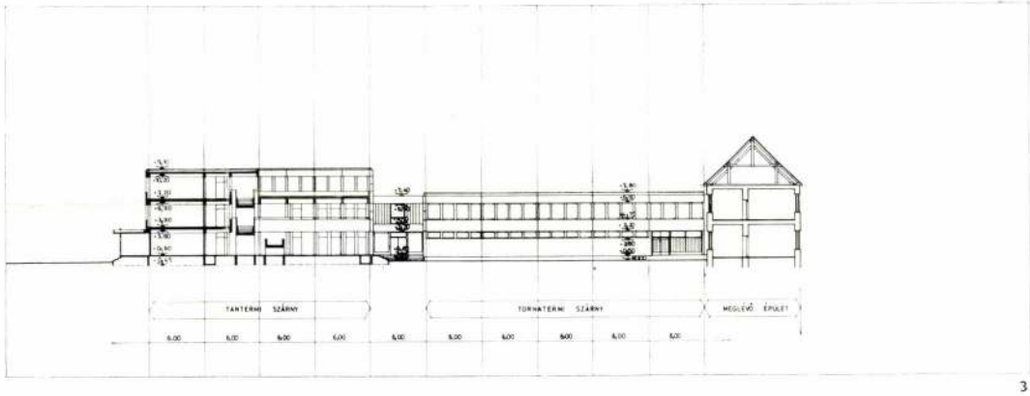

3

4

1. Földszinti alaprajz
   1. Úttörőszoba 2—3. Napközis terem 4. Kapcsolóterem 5. Porta 6. Szélfogó 7. Zsibongó-aula 8. Osztályterem 9. Szertár 10. Osztályterem 11. Fiú—leány W. C.-csoport 12. Tornaterem 13. Orvosi szoba 14. Leányöltöző 15. Mosdó, W. C. 16. Fiúöltöző 17. Tornaszertár 18. Fűtő szoba 19. Raktár 20. Kazánház 21. Fiú—leány W. C.-csoport 22—23. Tanterem 24. Iroda 25. Porta 26—27. Tanterem 28. Gondnoki lakás
2. Helyszínrajz
3. A—A metszet
4. I. emeleti alaprajz
   1—2. Osztályterem 3. Tanári szoba 4. Igazgatóhelyettes 5. Igazgató 6. Zsibongó légtere 7. Osztályterem 8. Szertár 9. Osztályterem 10. Fiú—leány W. C.-csoport 11. Tornaterem légtere 12. Napközi 13. Étterem—Napközi 14. Fekete mosogató 15. Tálaló 16. Melegítő konyha 17. Raktár 18. Öltöző 19. Raktár 20. W. C. előtér 21. Fiú—leány W. C.-csoport 22—23. Tanterem 24. Tanári szoba 25—26. Tanterem 27. Padlástér
5. A tornatermi és tantermi szárny délnyugati homlokzata

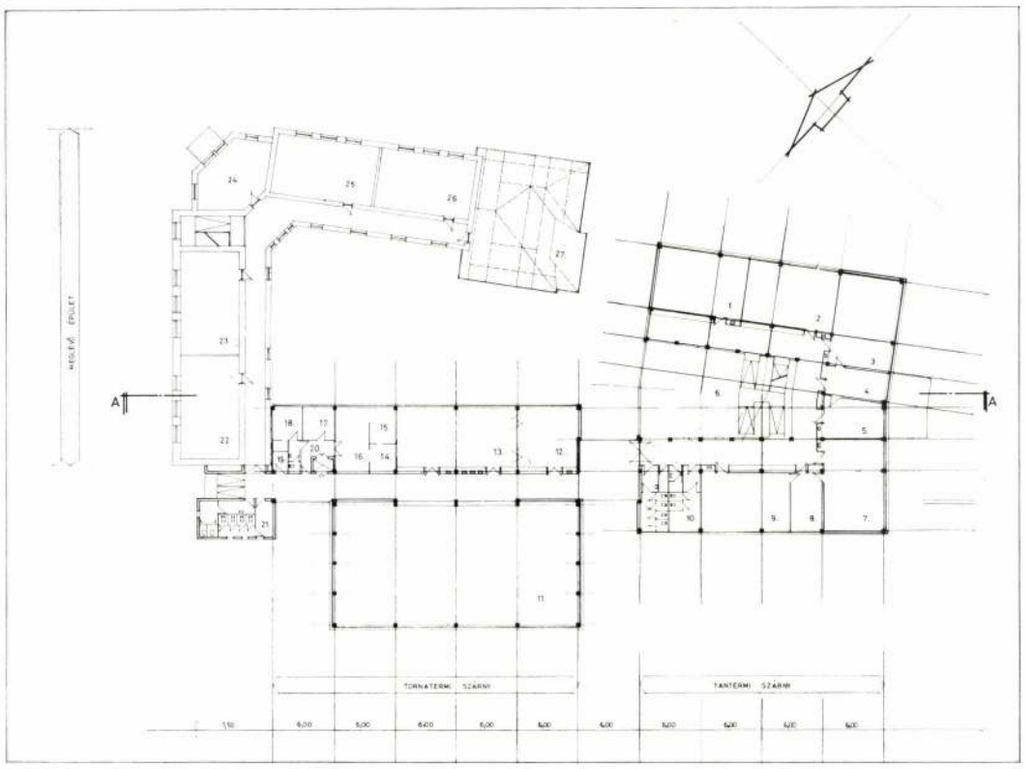

2) Falytitlu

Cédulavány Nagy Kristóf, Budapesten

- Négy éve kerültem el a szü
azóta ott élek és dolgozom.
terem berendezést, amelyet i
bom ebből a munkámból ez a p
a tanuk és a házasulandók he
hely. Hát ezt próbáltam jele
izgalmasabb formailag. Egy h
rönkből van faragva, és elég
meg tudtam csinálni. Tiz év
ban, hát, komoly szerszám sz
Saját magam készitem a szers
amelyekkel különös felületek
Ez egy másfél méter átmérőjü
vas applikációt terveztem eg
László kovácsmesterrel. nyug
alkalmanként dolgozik is. Eg
Ez a bölcső, ez tulajdonképp
csolódik ehhez az együtteshe
mával, amelyik gyerek éppen
lyezni és ringatni is lehet,
szintén egy kedvenc darabom
közönség, illetve a násznépne
sor, amely szintén egyetlen
Külön öröm számomra, hogy szü
a megbizáson. Édesanyám szőtt
szinével bevilágitja ezt a te
Baloldalt édesapám által kész
kép.

i háztól, Etyekről Kecskemétre,
t készitettem ezt a házasságkötő-
láthatunk, de legkedvesebb dara-
,amely a házasságkötő teremben
e, hát mondjuk a legünnepélyesebb
i azzal,hogy mondjuk ez a leg-
almas nagy nyár- csomoros nyár-
omoly munkámba tellett, hogy ezt
pasztalata van ezekben a bútorok-
séglete van az ilyen munkának.
maimat. Célszerszámokat,amelyeket
, homorúkat is tudok kialakitani.
önk asztal,amelyre egy kovácsolt-
öreg kovács barátommal. Kőrösi
jos mester, aki nálam a műhelyben
tt készitjük ezeket a vasmunkákat.
már csak jelkép, amely ugy kép-
hogy névadó ünnepségek alkal-
g belefér, az ott el lehet he-
y hogy egy játékos forma is.Hát
ben az együttesben. Ezenkivül a
a helye, ez a sötét tónusú pad-
nkból van faragva darabonként.
eimmel együtt dolgozhattam ezen
se látható a főfalon, amely vörös
met, és nagyon hangulatossá teszi.
tett életfa áll,amely egy ősi jel-

Gákváry Nagy Kristóf, belsőépítész

Gákváry Nagy Lajos szobrász és Csókos György textilművész fia belsőépítész lett, játszótereket csinál, tervez. (emlitve)

1) Folytatás

Művészeti Magazin.

1979. I. 2. IV. 20.50 (Tv.)

Gákvári Nagy Lajos

AVALÓ

elfelejtette a mosolyravalót. Fogyni nem akaró papírpénzén pedig vett egy pár könnyű cipőt és egy égszínkék nyakkendőt.

Sétált és nézelődött. Bámulta az utcatévé hatalmas gömbernyőjét. Főként egy különös baleset ragadta meg a figyelmét. Valamelyik ismeretlen országban a gőzfürdő legforróbb kamrájában holtan találták X. Y. pénzügyi ellenőrt. A halál közvetlen oka a test túlzott mértékű *lehűlése*. Fantasztikus! Másfél év alatt világviszonylatban ez a hetedik ilyen érthetetlen eset.

Véletlenül órájára pillantott — és már rohant is vissza vadonatúj Coupéjához. Másodpercek híján letelt az egy óra ingyenes parkolási idő, amit az autószalonok a teljes garancián túl adnak minden új kocsival. Bizony manapság egyórás parkolási díjért kétszer körbejárhatod a várost — nyitott tetejű stílkocsival.

Mert nem a díjszabás szerinti összeg a legsúlyosabb tétel, hanem a szívesség, amellyel a parkolótornyok személyzete bepréseli járművedet a valószínűtlenül szűk helyekre. Szó se róla, ők is emberek, őket is megilleti a patinás ezüst idegerősítő csengése. Rá is szolgálnak, mert hol a kocsi elejét, hol a hátulját kell kézzel emelgetniük.

Egyik-másik újságban már olvasólevelek követelték: állapítsák meg a szívesség tarifáját, hogy a félszegebbek szorongásait enyhítsék, valamint a szívességtevőket is megkíméljék az esetenkénti csalódásoktól. A dologból azonban nem lett semmi, mert a közgazdászok szerint a figyelmesség növelheti az áruk értékét, hiánya csökkentheti is azt, mégsem tekinthető árunak. Következésképp szabott ára sem lehet. — Osztogassuk tehát és gyűjtögessük a nemes ércet továbbra is saját belátásunk szerint!...

CSÉPÁNYI TIBOR RAJZA

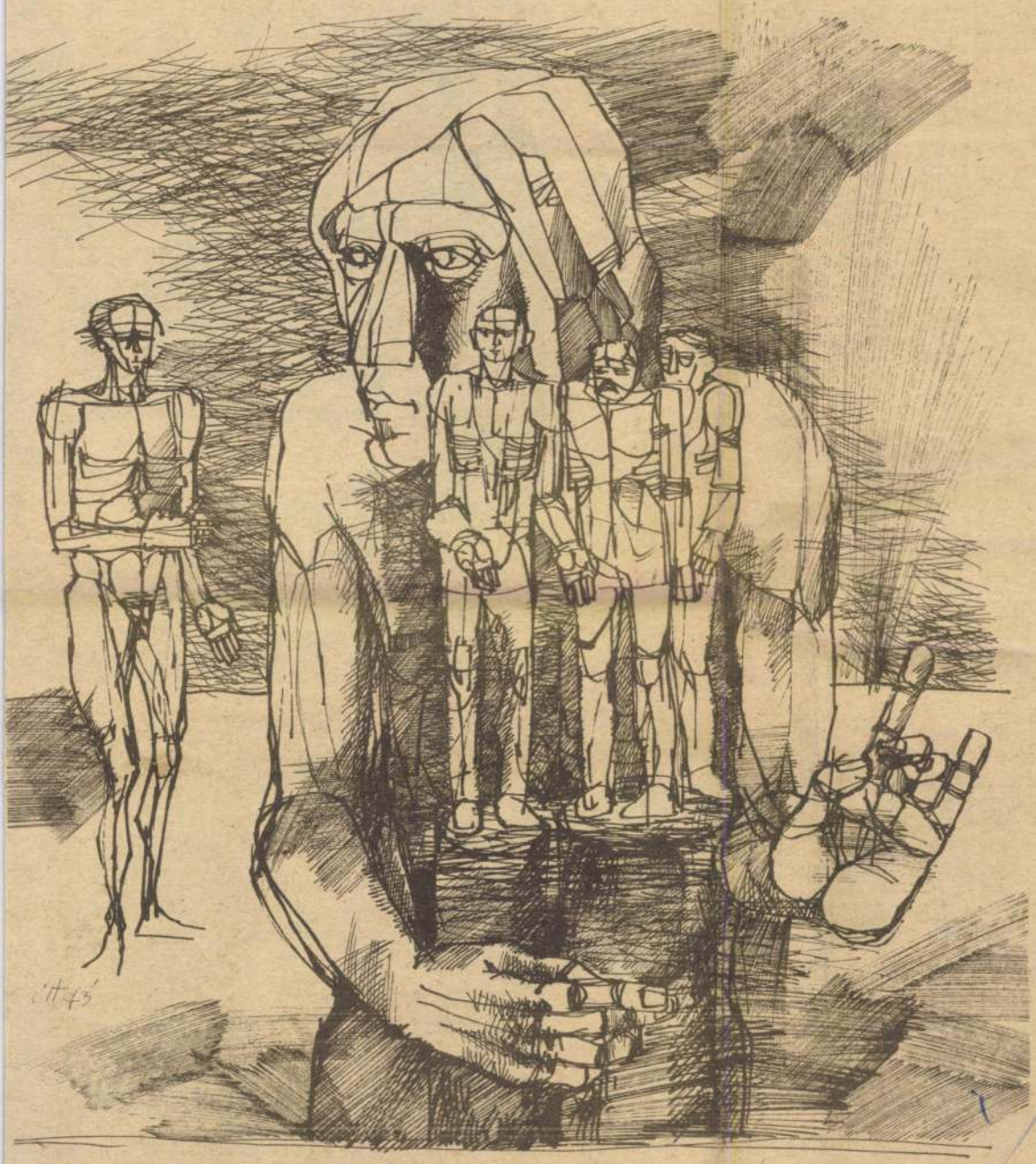

Már csaknem hazáig ért, amikor észrevette, hogy három másik kocsi vágódik a nyomába. Mindenféle fényjelzéseket adtak, mire felismerte a szélvédők mögött régi diáktársait.

— Gyere velünk! — integettek kézzel-lábbal.

— Hová? — intett ő vissza, félszemmel jobbra sandítva, hogy idejében ki tudjon állni a sorból.

A derék fiúk karikába görbített két ujjukat szájuk felé lendítve elég egyértelműen jelezték szándékukat. Ő meg ugyanazt a két ujját egymáshoz dörzsölve mutatta, miért nem mehet.

Széles mozdulattal jelezték, hogy nem baj, van náluk elég. Azután üggyel-bajjal elébe kerültek, sok idegen haját égnek állítva. Nem volt mit tennie: követte őket. Meg aztán — úgy döntött — nem fog ártani a mai nap után egy kis kikapcsolódás...

Országút menti zöldvendéglőnél nyújthatták ki végre a térdüket. Tulajdonképpen a neonbetűk voltak már csak zöldek itt — meg az illemhely előtt álló nyúlánk cserepes növények. Régebben — állítólag — volt még egy fedetlen helyisége is, kilátással a hegyekre, melyek — elsárgult színesfotók tanúsága szerint — az épületek fölé emelkedtek. A diáktársak kiböjtöltek egy másik társaságot, amely már jó ideje fizetett, de még negyedóráig görögtűzben hahotázott a három buzgó pincér petárdaként pattogó viccein. Végül ők is elhelyezkedhettek, és érezhették a megbecsült vendégnek járó különleges figyelmet.

Mindig adott a tisztességre. Míg a többiek finomabbnál finomabb párlatokat töltögettek magukba, ő csupán sört fogyasztott. Egy aprósággal azonban nem számolt. A természet hamarosan követelte a magáét. Végül is kiballagott.

A nénike már bemenetnél olyan hunyorgással, amilyen csak jelentős személyiségeket illet, kínált szappant és törülközőt, de ő csak úgy, csuklóból intett, hogy tudja ő, mire van szüksége. Jött is vissza egy perc múlva. A nénike nagymamás megértéssel mosolygott, hogy hiszen érti ő — közben, mintegy véletlenül meglökte az érmés tányért az asztalkán. Az ezüstök hozsannára csendültek.

A mérnök gondolkodóba esett. Belenyúljon a zsebébe, aztán húzza ki üres kezét, mintha maga is meglepődne; vagy tegyen úgy, mintha nem is látná az előlegbe mosolygó anyókát. A második megoldást választotta. A roszszabbat. Hamarosan rá kellett jönnie, hogy az ember a hátával is lát. Ilyen lehet a tüdőlövés — hasított az idegeibe —, mint ennek a csalódott öregasszonynak a tekintete. Mikor behúzta maga után az ajtót, ismét érezte a hasüregében azt a furcsa zsibbadást. Most azonban még azt is, hogy valami rémítő hidegség kúszik a zsigerein fölfelé. A következő pillanatban már a dédelgető meleget sugárzó műkőpadlón feküdt, a két napfényre éhes, nyúlánk növény között...

Ha a késő esti órákban még módjában állt volna televíziót nézni, megtudhatta volna, hogy világviszonylatban, másfél év alatt, ő volt ama rejtélyes lehűlés nyolcadik áldozata.

Kövön száll az Öreghegy fölött. Ráül a lapályra, betakarja a csonttá dermedt fákat. Az ösvény mellett megsárgult káposztalevelek, ribizlibokrok pőrére vetkőzve. Az udvaron, magára hagyott felkiáltójelként, faragott szálfa dacol az idővel.

Zsebre dugott kézzel, fázósan nézem a tejfehér szitálást. A könyörtelen hideg bezavar a műhelybe. Itt sincs sokkal melegebb, de az ütemes mozgás legalább megtöri a kinti csendet. Sebesen forog a korong, köcsög készül az odavetett agyagból. Már hízik, szemem előtt hasasodik, növekszik az előbb még élettelen anyag. Mintha a tavasz küldött volna hírmondót, egyszeriben melegséggel tölt el a születendő forma. Rágondolom a színeket, barnát-kéket-zöldet, s talán vizet is innék már belőle, de megállít egy mozdulat: a korongozó lány hátrasimítja előrehulló hajtincseit. Int, hogy kövessem. Beszaladunk a házba. Derűvel köszöntenek a festett tányérok, poharak, kancsók, az egykori csákvári fazekasok remekművű alkotásai. Daniella vár, látom, szeme sarkából lesi a hatást, s elneveti magát, mikor félreérthetetlenül felismerem a frissen készített köcsög párját.

Nézelődöm — és körém gyűlik a család. Megjött Pestről Kolos, az Iparművészeti Főiskola hallgatója; kemény kézfogással üdvözöl Kristóf — pompás bödönhajóit hogy megcsodáltam a nyáron Tokajban! —; s itt van Berci és Fülöp is, akik a kedvemért hagyták abba a könyvrágást. A legkisebb, a hetedikes Niké, Bach muzsikát játszik zongorán, és felkel a szövőszék mellől Györgyi asszony is, hogy utat engedjen. Leteszi az ecsetet házigazdám, Csákvári Nagy Lajos, betessékel szobájába, képei és szobrai közé. Egymás mellett állnak nyolcan, szülők és szépreményű utódaik. Érzem, boldogságuk akkor lenne teljesebb, ha itthon lenne Kinga (háromgyermekes fiatalasszony Petőfiszálláson), s a Pesten lakó Péter is betoppanna.

Megfeledkezem a zimankós időről. A vállamra terített gyapjútakaró a nyolcgyermekes édesanya keze munkáját dicséri. Selymesen lágy a gyapjú, szinte megszólal.

A szülők igaz történeteket mesélnek ínséges időkről, amikor festményt cseréltek szalonnáért és krumpliért, s a hat-hét liter tej is nehezen került az asztalra. Bizony, nem úgy kelt egybe 27 évvel ezelőtt Csókos Varga Györgyi és Csákvári Nagy Lajos, hogy nyolc gyermekkel örvendeztessék meg a világot. Akkor jártak főiskolára, amikor az óvóhelyről kibotorkálva végre lehetett és öröm volt festeni — mondják egy szuszra —, s falura sem az ábrándok kergették őket, hanem a Szőnyi úti romok („rossz volt végignézni a Rákosrendező környékén") és az a tudat, hogy vidéken is szükség lehet művészemberekre.

Két gyermekkel a karjukon érkeztek meg 1950-ben Csákvárra. Györgyi asszony az iskolában tanított, férje a messze földön híres fazekasok titkait kutatta. Kolos és Kinga után kopogtattak az újabb jövevények: Kristóf, Péter és Daniella. S ekkor megszakadt a tanítás: végül is nekik kellett törődniük gyermekeikkel. A lakás is szűknek bizonyult, és 1955-ben megkapták az elhagyatott etyeki magtár épületét. A szűkre szabott tarisznya önellátókká tette őket. Ahogy cseperedtek a lányok és fiúk, egyre többet segítettek apjuknak. A fecskék szorgalmával terebélyesítették az otthont, együtt fúrtak-faragtak, fonott kosarakban hordták a földet. A boldog apróságok kőkupacokból raktak maguknak mesebeli házacskákat.

Kemény munka és szórakoztató játék volt ez egyszerre. Életre szóló élmény. A szótlan töprengés, a feszítő indulat játékká varázsolta kezükben a szerszámokat. Egymást követve ízlelgették a természet világát, s virágba szökkent az egymásrautaltság fája. Szüleik példája nyomán a gyerekek is a gyökerekig ástak: megtanulták tisztelni a hideg agyagot, az illatos fát, a makacs követ, a szívós vasat. S közben tovább gyarapodtak. Megszületett Bertalan, őt Fülöp követte, s legvégül felsírt Niké.

— A nyolcadik ugyanolyan örömet jelentett, mint az első — mondja kissé fáradtan Györgyi asszony. Férje hozzáteszi: — Pedig nem határoztuk el előre, hogy ennyien leszünk. Csak annyit tudok: soha nem jutott eszünkbe, hogy nem kell több gyerek.

Termetes szobor áll a műteremnek beillő szoba sarkában. Életfának nevezik. Jegyajándék. Kitárulkozó ágain hét karika. A hét karikán virág és csillagmotívumok. A növekedés és az életre törekedés emlékműve. Kemény fából faragták. A már legendássá váló etyeki művészcsalád szimbóluma is lehetne.

Konok és tisztalelkű emberek. Kemények és igazmondóak. Akár a balladák hősei. Tízszer annyi energia feszül bennük, mint amennyit egy-egy művük megkíván. Tárgyaik a nép tárgyai. Györgyi asszony takarót és vállkendőt sző, meleg kabátot télire. Szálfatermetű házigazdám kezétől életre kel a mozaik, megszelídül a vas, új formát nyer a kő.

— A nép kezében az eszközök egyszerűbbek, de amit csinálnak, azt tiszta szívvel hagyják örökül — mondja.

Elvész a hang a szobában. Elnyelik a szobrok, képek, vázlatok. Az embernyi méretűvé formált Orsó, az örök körforgás jelképe. Vagy a Guzsalyos, a deréknyi fából kifaragott szerelmi történet.

Összegyűjtöm és rögzítem a tárgyakat, mielőtt szétgurulnának percnyi felvillanásukkal. Daniella tavaszi mezőket idéző csíkos kancsóit, poharait. Tányérjából még az étel is ízesebb! Visszahúzza őt a tiszta forrás, a csákvári örökség: a fazekaskemencék parazsának izzása. Kristófot Csongrádig vitte sorsa. De nem tud elszakadni Etyektől. Hetente visszajár. A műhelyben bukkanok rá, játékbölcsőt farag gyermekének. Hangtalanul hullik alá a fény-

Életfa

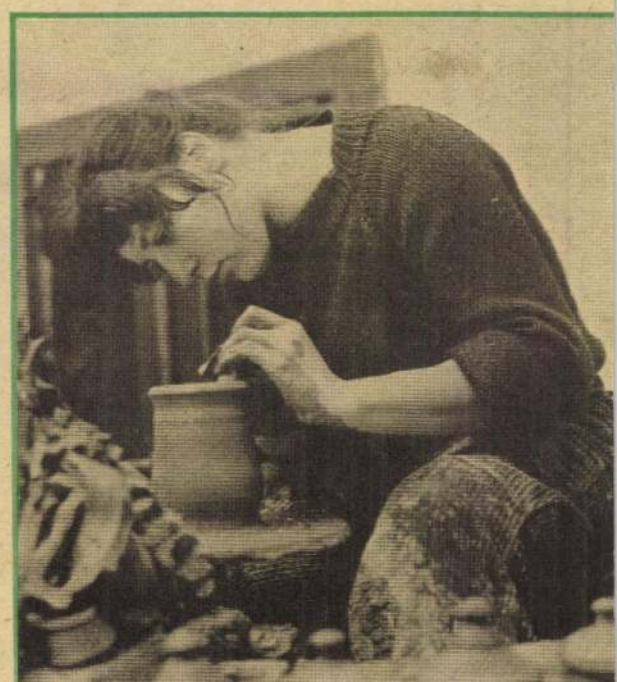

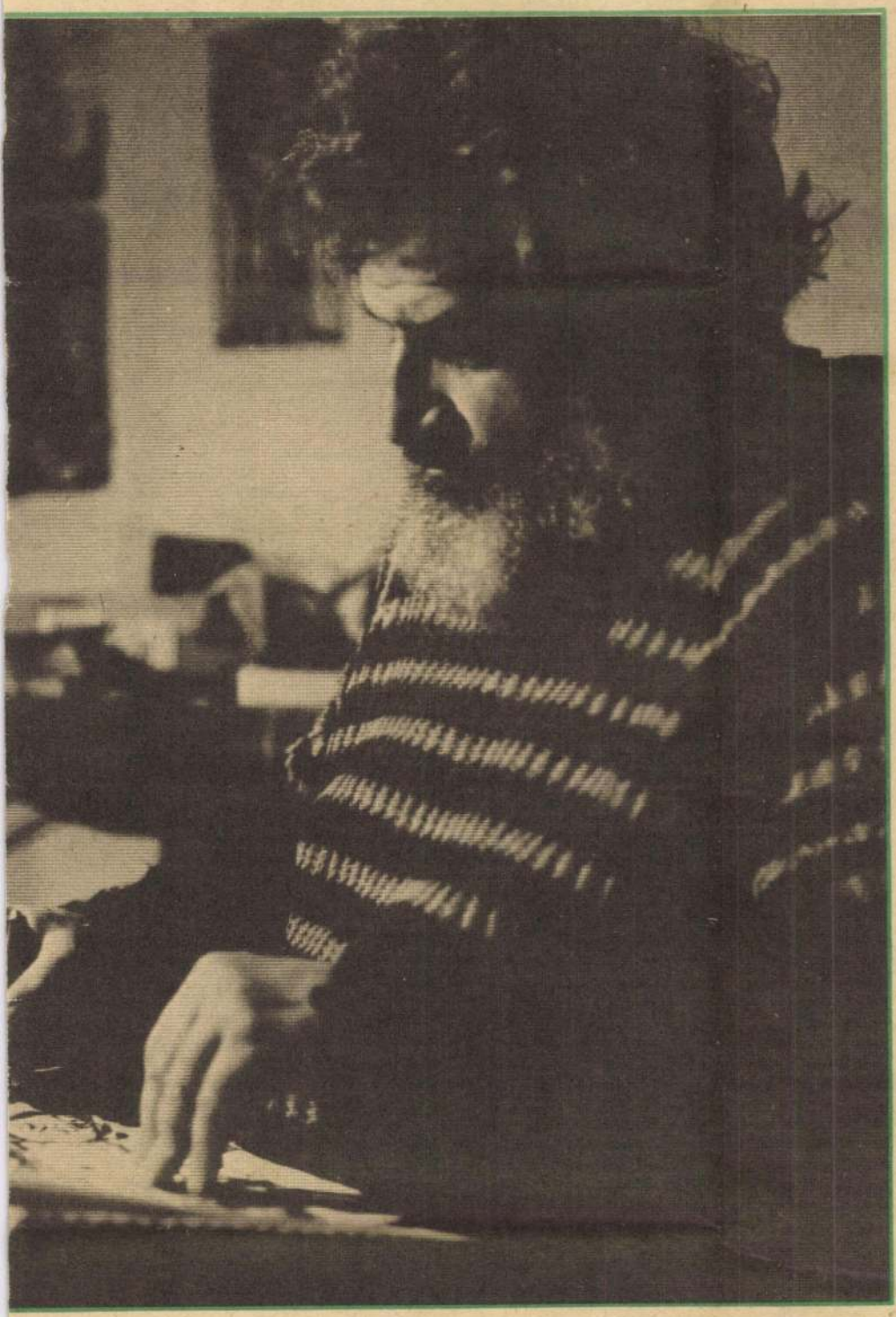

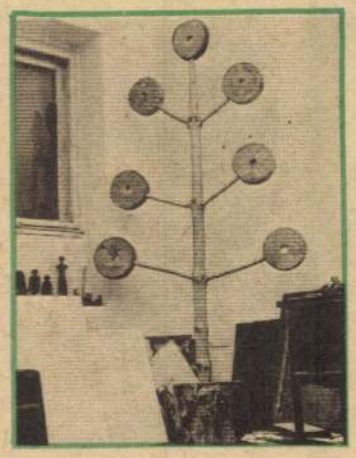

FOTÓ: CSUZI

lő forgács. A körtefa engedelmesen simul kezéhez. A gyermekkori indítás így tudatosul, válik meghitt örömmé. Már az unokákra hat formáló ereje. Kolos kitanulta az öntő szakmát, azután került főiskolára. Precíz ember, nemhiába ötvösnek készül. Azok közé tartozik, akik hosszasan vívódnak, százszor is végiggondolják elképzelésüket. A kisebbek most formálódnak, keresik önmagukat, helyüket. Berci festőnek készül, Fülöp verseket ír és filmezik. Nikének a zongora mellett rajzolásra is jut ideje.

Amilyen gyorsan összegyűltek, olyan hamar szét is szélednek. Mindenkinek akad dolga. Takarékosan bánnak a percekkel. Györgyi asszony ismét kezébe veszi a sodort gyapjúszálat, férje a megkezdett csendéletet folytatja. Virágok pompáznak az ablakban, a háttérben feltűnnek az etyeki házak — kékesfehéren.

Lesem az alkotás perceiben a festőt. Komótosan szánt a vásznon az ecset. Szemem előtt színesedik az etyeki táj. Mennék már, de a virágok... a tűzpiros virágoktól nem tudok elszakadni. Ettől a tűztől megrészegül az ember, magához vonja ragyogása. Felemészti energiáját, hogy másnap újólag ott folytassa, ahol ezt az égést abbahagyta, — Ez hát mindannak a veleje, amit Daniella mondott — kakaszkodom a fonálba. — Előre, előre — ismételgetem szavait, s előbukkan a mondat másik szelete: — soha nem láttuk, hogy elkeseredtek vagy visszaléptek volna szüleink. Mentek a saját útjukon, előre, kitaposott ösvényt hagyva maguk mögött.

S ez az ösvény egyre szélesedik. A szülőket követik a gyermekek, rajtuk keresztül az unokák. Jönnek a barátok, nyomukban a helybéli fiatalság. Mert aki egyszer megízleli közösségük sóját, nem tud lemondani ízéről.

Barcsay mester mozaikjait idézzük. A Nemzeti Színházban, s a miskolci egyetemi könyvtárban láthatót. Mindkettőt Csákvári Nagy Lajos öntötte formába. Akárcsak Kohán György székesfehérvári terveit. Megalkuvás nélkül, együtt teremtettek új művet, miként Joachim József vitte sikerre Brahms szárnyaló hegedűversenyét.

A hajdani pincesoron műhelyek készülnek. Vasat öntenek majd, követ faragnak, agyagot mintáznak. A tanácselnök mondta: végre sikerült rá pénzt szerezni.

Addig is, míg a műhelyekből valóság lesz, Csákvári Nagy Lajosék háza nyitva áll mindenki előtt. Úgy, mint eddig. Nem kell kopogtatni, magától nyílik az ajtó. Aki betér hozzájuk, megfeledkezik az időről. Ottragad náluk és újból visszatér. Ők akkor boldogok, ha más is kezébe veszi a szerszámot, mint Csongrádon Kristóf forgóit az óvodások.

Nézem a festőt, Györgyi asszonyt, az alkotás tüzében élő fiúkat, lányokat. A műterem falán szénrajz: Bartók csodaszarvasai iramlanak. Mennek ők is, egymást segítve, támogatva barátokat, ismerősöket, hogy a tiszta forrás vizéből igyanak.

Molnár Zsolt

Magyar Ifjúság
1974 DEC 27
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-126

Fantasztikus elbeszélések 12.

Végállomás. Befejezzük utazásunkat a képzelet térképén. Nincs olyan kirándulás, amely végén azt mondhatná az Utazó, hogy mindent látott. A tér, és idő minket is korlátozott, mi láttunk mindent. De akit témánk, a science fiction, jobban érdekel, annak nyugodtan ajánlhat hogy olvassa a Galaktikát, a Kozmosz fantasztikus könyveket, vagy a Kossuth fantaszt könyveket. Mert tudjuk, hogy örök emberi szükséglet a gondolatébresztő mese, a lehetőség végigpróbáló játék, a feloldó szórakozás, és az ábrándozás a jövő változatairól.

1974 utolsó éjszakáját huszonöt év választja el a 2000. év első reggelétől. Rövid negyedszáza amelyről csak annyit mondhatunk biztosan, hogy gyorsabb, zsúfoltabb, sűrűbb lesz, mint az el ző, pedig ez sem szűkölködött eseményekben. Váratlan ötleteivel, szokatlan nézőpontjaival, fo dulatos cselekményeivel talán a tudományos-fantasztikus irodalom is segít a felkészülésben, a ránk váró jövő megértésében. És talán abban is, hogy több humorral, nagyobb jókedvvel nézzük a világot.

Ilja Varsavszkijt már ismerjük, sorozatunkban találkoztunk már egy novellájával, Kirándulásunkat vele zárjuk, megpihenve a Molekuláris Kávéházban, a terülj-terülj asztalkámnál, amely mindent megad, amit az ember kigondolhat, csak egyet nem: a Természet jó ízeit. Reménykedjünk abban, hogy huszonöt év múlva a 2000. év szilveszterén más örömök várják az embereket, és igazán boldog új évet kívánhatnak egymásnak fiaink, unokáink és mindazok, akik akkor élnek.

K. P.

ILJA VARSAVSZKIJ

Molekuláris kávéház

A Miska viselkedését ellenőrző Elektronikus Kalkulátor mutatója egész héten a „kitűnő" osztályzatot jelezte, ezért elhatároztuk, hogy megünnepeljük ezt az eseményt.

Lula azt javasolta, hogy vegyünk jegyet a Sugalmazott Érzékletek hangversenyére, én azt mondtam, hogy ellátogathatnánk a Szesztartalmú Italillatok Múzeumába, Miska azonban ragaszkodott ahhoz, hogy menjünk el a Molekuláris Kávéházba.

Természetesen a kávéház mellett döntöttünk, hiszen Miska viselte jól magát és igazságtalan lett volna, ha megfosztjuk a választás jogától.

Gyorsan odaszáguldtunk az irányrepülőn. Az úton csak egyszer zökkent velünk, amikor az jutott eszembe, hogy jó lenne legalább egy percre bekukkantani a múzeumba. Szerencsére, senki sem vette észre.

A kávéházban a piros asztalhoz akartunk ülni, Lula azonban kijelentette, hogy jobban ízlik neki a színtelen naftából szintetizált étel, mint a színesből.

Emlékeztettem, hogy az újságok megírták: az árban semmi különbség nincsen.

Lula azt felelte, lehet, hogy ez csak szeszély, de ha az ember valamit élvezetből csinál, miért ne törődjön a szeszélyeivel?

Nem vitatkoztunk vele, mivel nagyon szeretjük Lulát és azt szerettük volna, ha minél jobban élvezi a kávéházban töltött időt.

Amikor a fehér asztalhoz ültünk, a televízió képernyőjén megjelent egy fehér sapkás és fehér köpenyes robot képe. A mosolygós robot megmagyarázta, hogy a Molekuláris Szintézis Kávéházában háromszázhatvan étel kapható. A kiválasztott fogást úgy rendelhetjük meg, ha a számát tárcsázzuk az automata korongján, és az étel a szemünk láttára szintetizálódik a tányérunkon. Még azt is hozzátette, hogy ha valami olyasmire vágyunk, ami nincs rajta az étlapon, húzzuk a fejünkre az ántennát, és képzeljük el magunkban az ételt. Akkor az automata teljesíti a megrendelést.

Ránéztem Miskára és megértettem, hogy mi csak olyasmit akarunk, ami nem szerepel az étlapon.

Lula egy tányér lángost rendelt, én pedig egy pseudobélszínt. Rózsaszínre sült és igen étvágygerjesztőnek látszott, és Lula közölte, hogy nem bírja megenni a tányér lángost, vegyem el magamnak a felét. Így is tettem, én meg átadtam neki a fele bélszínt.

Miközben ezzel foglalkoztunk, Miska leverten bökdösött villájával az általa kigondolt ételben, ami kovászos uborkából, sós heringből, felvert tejszínhabból és málnadzsemből állt, és azon törte a fejét, miért van olyan förtelmes íze néha a legpompásabb ételeknek, ha összekeverik őket.

GUGI SÁNDOR RAJZA

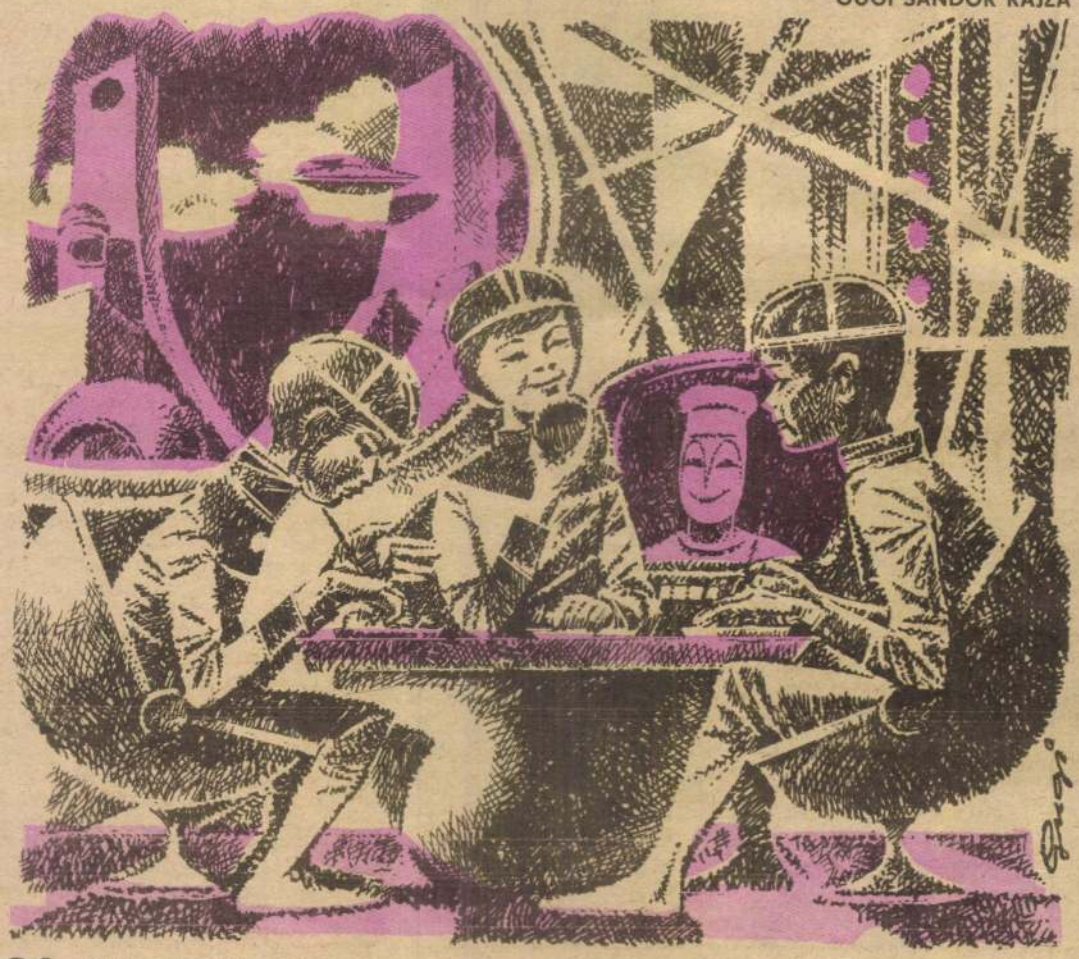

Megsajnáltam, és beletettem tányérját a destruktorba, Lula pedig elmagyarázta neki, hogy amikor az ember valamiféle ételt kigondol, jobb, ha összpontosítja a figyelmét.

Akkor Miska egy darab cukrászsüteményt szintetizált magának, ami egy űrhajóhoz hasonlított, én meg elképzeltem, milyen lenne a számomra készülő ital, ha egy csöpp konyakot adnának hozzá. Már majdnem sikerült a dolog, amikor egyszer csak megyulladt a vörös jelzőlámpa, és a képernyőn megjelenő robot közölte, hogy kávéházukban ilyen italokat nem szabad készíteni.

Lula megsimogatta a kezemet, és azt mondta, hogy nagyon sajnál, és hogy a kávéházból Miskával együtt hazamegy, én pedig benézhetek a múzeumba. Lula mindig inkább másokra gondol, mint önmagára. Hiszen jól tudtam, hogy szeretne elmenni az Érzékletek hangversenyére, ezért hát azt feleltem, hogy majd én megyek haza Miskával, ő pedig eléri még a hangversenyt. Ekkor Lula kijelentette, hogy az lesz a legjobb, ha mindnyájan hazamegyünk, és nyugodt légkörben töltjük az estét.

Szerettem volna valamivel kedveskedni neki, ezért kigondoltam egy gyümölcsöt, amelynek formája a narancshoz hasonlított, az íze a fagylaltéhoz, a szaga pedig kedvenc parfüméhez. Lula mosolygott, és bátran egy nagyot harapott belőle.

Nekem mindig nagyon tetszik az, ha Lula mosolyog, mert akkor még jobban szeretem őt.

Amikor már az irányrepülőn ültünk, útban hazafelé, Lula megállapította, hogy ezek a régimódi Molekuláris Kávéházak — nagyon kedvesek, és az ételnek sokkal jobb az íze, mint azé, amit mi a központi ellátóállomásról szintetizálunk magunknak.

Arra gondoltam, ez bizonyára azért van, mert a vezetéken szintetizált ételben valószínűleg mindenféle légköri zavar fordul elő.

Este Lula egyszer csak sírva fakadt. Kijelentette, hogy a szintetizált étel förtelmes, hogy gyűlöli a kibernetikát és a természet ölén akar élni, gyalog akar járni, kecskét fejni és igazi tejet inni jóízű rozskenyérrel. És még azt is hozzátette, hogy a Sugalmazott Érzékletek az emberi érzések paródiái.

Miska is elbőgte magát és közölte, hogy a viselkedést ellenőrző Elektronikus Kalkulátor aljas találmány, és hogy az ősidőkben élő Tom Sawyer nevű kisfiú kiválóan boldogult a Kalkulátor nélkül. Majd azt is mondta, hogy csak azért iratkozott be az elektronikai szakkörbe, hogy megtanulja becsapni a Kalkulátort, ha pedig nem ér el sikert, akkor készít magának egy parittyát, és lelövi vele ezt az ostoba automatát.

Megnyugtattam őket, amennyire csak tudtam, bár én is gondoltam arra, hogy talán az Italillatok Múzeuma nem is olyan kiváló találmány, no meg az a pseudobélszín sem az. Úgy látszik, hogy egyszerűen kimerültünk az ételek megrendelésétől.

Azután lefeküdtünk aludni.

Éjszaka azt álmodtam, hogy párviadalt vívtam egy medvével, és ott ültünk mindnyájan a tűz körül és ettük a jóízű, vér- és füstszagú medvehúst.

Miska hatalmas falatokat tömött a szájába, Lula meg rámmosolygott csodás, kissé zavart mosolyával.

Nehéz elképzelni, milyen boldog voltam álmomban, mert — nem emlékszem, hogy beszéltem-e már róla — nagyon szeretem Lulát és Miskát.

A BUDAPEST GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

CSÁKVÁRI NAGY LAJOS

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1994. MÁRCIUS 24-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN 16 ÓRÁRA
A BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREMBE.
(V., BUDAPEST, SZABADSAJTÓ U. 5.)

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
FELEDY BALÁZS

•

A kiállítás megtekinthető április 17-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

Csákvári Nagy Lajos képzőművész, szobrász- és festőművész.

- Koós Károly szellemi öröksége sokféle formában él tovább. Nyilván nem kis szerepe van abban, hogy napjainkban a népmüvészet, s annak egyik kései leszármazottja, a népi iparmüvészet ismét reneszánszát éli. Ez utóbbinak különleges képviselője az etyeki mühely. Ime amühely tagjai egy régebbi felvételen. Csákvári Nagy Lajos, Csókos Györgyi, Nagy Bertalan, Nagy Daniela,, Nagy Kinga, Nagy Kolozs, Nagy Kristóf, Nagy Márk. Nagy Niké, a mühely tizenegyedik tagja még nem szerepel ezen a felvételen, ő ugyanis akkor még meg sem született. Ma azonban már ő is kiállitó müvész, elfelejtettem ugyanis mondani, hogy az etyeki mühely tagjai néhány nap mulva közös kiállitáson mutatkoznak be Nagyné Lakatos Lillával kiegészülve a Pataki István Müvelődési Központban. A kiállitás néhány napja, amikor forgattunk, még nem volt látható. Ezért a szülők lakásán, Etyeken látott bennünket vendégül ez a különleges alkotóközösség.

- Kicsit zavarban vagyok, mert valakinek mindig hátat kell forditanom legalább félig. Ki a családban a szóvivő?

- Ez elég egyértelmü volt. Ha jól tudom, valamennyien népmüvészek, vagy legalábbis foglalkoznak népmüvészettel. És hogy kezdődött?

- Ez inkább sorsszerü, mint elhatározás volt. Képzőmüvészek vagyunk tulajdonképpen mindegyikünk. Úgy kezdődött, hogy először csak érdeklődéssel gyüjtögettem az elpusztulni való szerszámokat, az elhagyott szövőszékeket, a szokásokat.

- Én például legutoljára kezdtem a szövést, az egész családban, körülbelül öt éve. Egyébként verseket irok. Nekem öt gyerekem van, és mindenképp zavarnak abban, hogy elvontabban gondolkodjam, és a szövés az nagyon jó nekem.

- Apámtól tanultam a fafaragást, sőt a kovácsmesterséget is, a szerszámoknak az elkészitését, a kovácsolást, az edzést. Először szövőszerszámokat elkezdtem faragni, meg restaurálni, eleinte fakanalakat faragtam, meg fakardokat, egyebet.

1983. XII. 13. TV 1-műsor, 20.50 /Zuré/.
Stúdió '83

- Nemcsak faragni, szobrot csinálni, mozaikot készíteni, de festeni is szoktunk.

- Itt a faluban mit szólnak mindehhez? Mit szóltak, és mit szólnak most?

- Hát először a falu az kicsit idegenkedett ettől a dologtól, aztán később megszerettek minket és elfogadtak. Ez egy életforma. Ösztönösen csináljuk, az más kérdés, hogy a hagyományokat meg az eltűnő mesterségeket talán a jövőbe megpróbáljuk átmenteni egy későbbi generáció részére.

- A gyerekek ma még eljönnek tanácsot kérni, vagy valamennyien felnőtt művészek lettek?

Csákvári Nagy Lajos

mohvánt festő – grafikusművész

Plantilái a Kuny Domonkos Múzeumban,
Tatán.

Pávin Katalin
ciklc

Új Tatás,
1984 aug. 6.

Csákvári Nagy Lajos plasztikája

Magyar Állami Hangversenyzenekar

FISCHER ÁDÁM

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-226

Csákvári Nagy Lajos

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
festőművész, szobrász
1975 DEC 11

Sárbogárd 1021

Hangverseny, kiállítás a művelődési központban

A sárbogárdi József Attila Művelődési Központ Irodalmi esték címmel sorozatot indított. Kilenc előadáson át szeretnék sokoldalúságában bemutatni az ország kultúráját, irodalmi, művészeti életét. Hargitai Lajos igazgató elmondta, mennyire sűrűnek ígérkezik ennek a hét végének a programja. A szombat délutáni Bartók Béla emlékhangverseny szereplői megtekintik azt a nagyon érdekes kiállítást, ami a közönség számára majd csak vasárnap délelőtt nyílik meg.

A kiállításon a Csákvári Nagy család tagjai mutatják be művészetük legjavát. Az apa — Csákvári Nagy Lajos — festőművész, de közteri szobrokat is készít. Az anya — Csókos Györgyi — grafikus, de textilképeket is sző. Az ő kiállítási anyaguk egy részét a Velencei nyár rendezvénysorozaton a nyáron már láthatták az érdeklődők. A „gyerekek" L. Nagy Daniella keramikus, Nagy Kristóf szobrász és Nagy Kolozs ötvös — is részt vesznek a kiállításon. Hétfőn este fél hétkor, az Irodalmi esték következő eseménye is rangos művészeket, gondolkodókat lát vendégül. Nagy László költőt, Kiss Ferenc irodalomtörténészt, Budai Ilona népdalénekest. A művelődési központ kórusa Garay Józsefnek Nagy László Tűz című versére írt művét énekli el, de amatőr szavalók is fellépnek majd. Az estén ott lesz a Csákvári Nagy család is, hogy a beszélgetés után végigvezessék a vendégeket kiállításukon, és ők maguk beszéljenek alkotásaikról.

F. I.

reggeli: cukornélküli tea vagy kávé, egy vékony szelet vajaskenyér. Fél grapefruit. Ebéd: 100 gramm paradicsom, 1 keménytojás (vagy tükörtojás), néhány levél saláta (leve: ecet + olaj + citrom), 100 gramm sovány sajt. Vacsora: 50 gramm sonka, 150 gramm sovány sajt, gyümölcssaláta (fél alma + fél narancs + 1 citrom leve + 1 kávéskanál cukor).

„Hiperproteine" menü: lényege, hogy csak proteinben gazdag ennivalót fogyasszunk (húst, tojást, halat, tejféleségeket, gyümölcsöt). A módszer előnye, hogy a proteinek nem raktározódnak le zsír formájában a szervezetben! Egy hét alatt súlyunk 5—10 százalékát elveszíthetjük, ha megtartjuk az alábbi menüt: reggeli: cukornélküli tea vagy kávé, 1 tojás. Ebéd: sovány grillhús, 1 joghurt. Vacsora: sovány hal, 1 pohár herbatea (cukor nélkül). Naponta két liter vizet kell meginnia: ez szabály!

B. SZ.

e

pisztráng. 4 friss pisztrángot s minden oldalán 4 helyen begy sütésnél ne kunkorodjon fel ljön. Sózzuk, borssal ízesítjük és állni hagyjuk, lisztbe forgatjuk oljuk. 3 evőkanál olajat és t serpenyőbe teszünk és fel pisztrángokat ebben 8 percig n a sütőzsiradékkal locsoljuk lra tesszük és gyorsan egy to ál vajat teszünk hozzá. Ebbe mozott mandulát aranysárgár ztrángra öntjük és citromszele ük. Sósburgonyával tálaljuk.

ringfilé. 8 fiatal heringet eg . 2,5 dl paradicsomlét 2 púpozo ukorral, 3—4 evőkanál olajja vével és kevés snidlinggel elk halfilére öntjük. Ízlés szerint íz fekete borssal és karikára vágo líszítjük.

-3 óra hosszat hidegre tesszük.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 887-748, 340-726

1975/44/29

Csákvári Nagy Lajos
kiállítása

Dunaújvárosi Hirlap

1024

Tárlat Gárdonyban. Augusztus 4-én délután 6 órakor nyílik a gárdonyi művelődési házban Csákvári Nagy Lajos festőművész és Csókos Györgyi festőművész közös tárlata. A kiállítást Borbély Jolán művészettörténész nyitja meg.

Csáky
Csánky József, szobrász

Művészet, 1937. II. évf. 5. sz. 13 l.

Csoport-kiállítás az Ernst Museumban.

Csákvári Nagy Lajos, iparművész

□ A CSÁKVÁRI CSALÁD — amelynek szinte minden tagja művész — kiállít Székesfehérváron, a Videoton Művelődési Házban. A kiállításon — amely holnaptól január 29-ig tart nyitva — Csákvári Nagy Lajos szobrokat és terveket, Csókos Györgyi szőnyegeket, Lucza Daniella cserépedényeket és játékokat, Nagy Kristóf pedig játékokat, szobrokat, bútorokat mutat be.

-: □ A Csákvári család 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977. dec. 7.

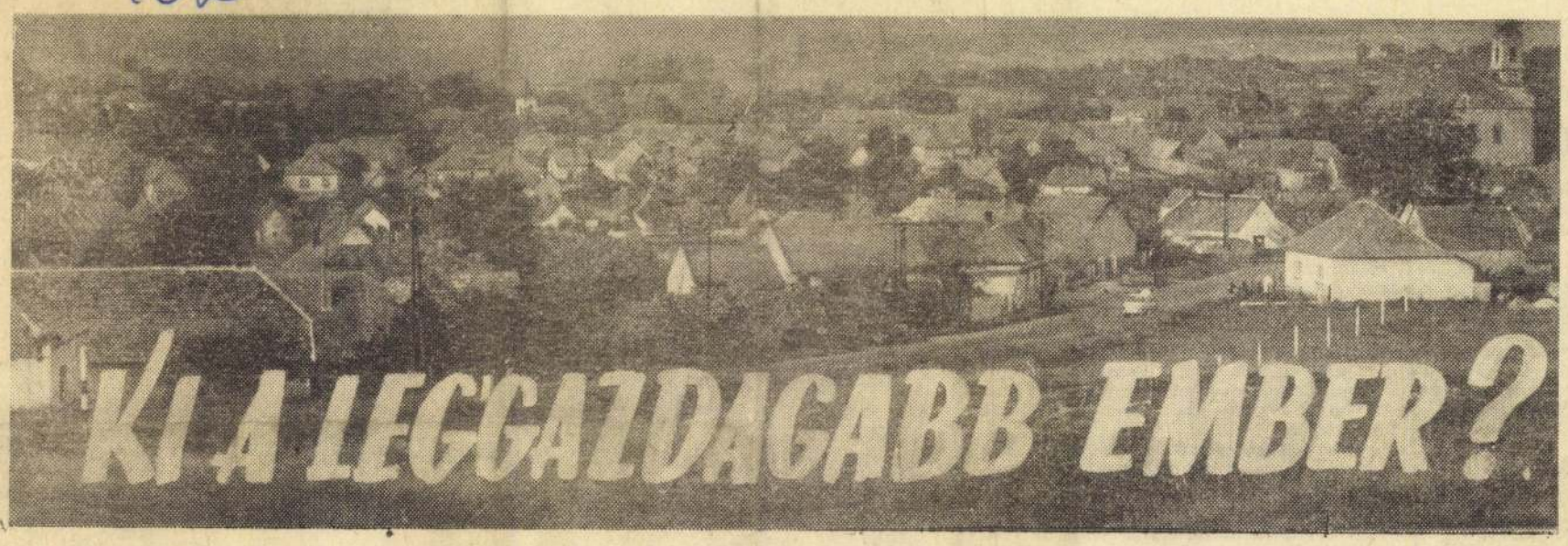

KI A LEGGAZDAGABB EMBER?

Nagyobb dombok, kisebb hegyek váltogatják egymást, amíg a megyénk szélén fekvő Etyekre érünk. Az utolsó kanyar után megállunk. Kopár domboldal. Letekintünk a völgyre. Lábunk előtt a község. Kinyújtom a karomat, szinte elérem a mélyeket lélegző falut.

Szép látvány a piros, a szürke tetejű házak, a fák zöld koronájának csodálatos összhangja. Vászonra vitte már festő ezt a képet? Kattan a fényképezőgép. Mi megörökítjük.

Menjenek a tsz-elnökhöz

Fiatalember áll mellettem. Tavaly érettségizett. Ma nagy rangja van: a Magyar Állami Pincegazdaság budafoki üzemegységének etyeki célgazdaságában brigádvezető. Imént találkoztam vele a több, mint húszholdas kajszibarackosban. Szüretelték már félig beérett gyümölcsöt. Szívesen tájékoztat:

— Jó néhány mázsát leszedünk naponta. Most még színre megy a válogatás. Bent, a központban vagy negyvenen kimagozzák, így szállítjuk a konzervgyárnak. Amit ma megszedünk, azt még ma feldolgozzák. Az órákért folyik a küzdelem.

— *Milyen termést várnak?*

— Jó közepest. Lesz vagy öt vagonnal. Ez nem rossz.

S ekkor előhozakodom a kérdéssel, ami egyben elárulja jövetelem célját is:

— *Idevalósi?*

— Igen, itt születtem.

— *Ki a leggazdagabb ember a faluban?*

Meghökken. Csodálkozik. Szemei tágranyílnak.

— Hogy ki a leggazdagabb ember?

Ujjaival végigsimítja a homlokát. Megigazítja rövid haját.

— Talán nem nagyot tévedek, ha azt mondom, hogy Rák Antal, a cukrászdaüzem vezetője. De nem hiszem, hogy őt megtalálják. Menjenek a tsz-elnökhöz. Talán ő a leggazdagabb.

A negyvenmillió nyomában

Rák Antalt valóban nem találtuk sem a munkahelyén, sem a lakásán. Mondják, nagyon szorgalmas, törekvő ember, „felhajt" mindent, ami az üzlethez kell. Biztosan most is ez ügyben tartózkodik valahol másutt.

De a termelőszövetkezet elnökét, *Hervai Ádámot* a helyén lelem, a csinos, szép tsz-központban. De ott a szobában a párttitkár, *dr. Lehoczki Antal*, és a főagronómus *Kőhalmi József* is.

— *Önhöz küldtek* — fordulok az elnökhöz —. *Egy fiatalember azt mondta, a tsz-elnök a község leggazdagabb embere.*

— Mármint én?

— *Igen.*

— Sokan tényleg azt hiszik. És talán joggal, hiszen ha az anyagi felelősséget nézem, akkor így is illenék. Tavaly is negyvenmillió forint volt a bruttó bevételünk. Ennyi pénzzel gazdálkodni a vezetőségi tagokkal és a többi szövetkezeti emberrel együtt sem kis dolog. De ha csak a fizetést nézzük...

— *Mennyi a fizetése?*

— Nem titok ez, havi négyezer-hatszáz forint. Ennek nyolcvan százalékát megkapom minden hónapban, a többit év végén. De van mire költeni ezt a pénzt. Két nagy gyereket iskoláztatok, a házat is karban kell tartani. S nem tagadom, egy gépkocsit is akarok venni. De egy agyondolgozott háromnegyed élet után ennyit elvárhat az ember magától.

Ennyit a házikasszáról. És vajon miként sáfárkodik a közösével?

— Összeállított terv szerint dolgozunk. A szövetkezet összterülete 3240 hold. Egy dolgozó tagra tavaly több, mint 21 ezer forint jutott. Sok beruházást valósítottunk meg, építettünk, gépesítettünk. A növénytermesztés árbevétele tizenhárommillió, az állattenyésztésé tizenegymillió forint volt. A többit a melléküzemek és az egyéb tevékenység hozta.

Visszatérünk az előbbi témára.

— *Szóval nem saját magát tartja a leggazdagabb embernek?*

— Vannak, akik jobban keresnek. De ne értse félre, nem az összjövedelemre gondolok. Éppen nemrég beszélgettem Nagy Jancsival, az egyik traktorosunkkal. A Dutrát vezeti. Tudja mennyit kerésett májusban? Ötezer-nyolcszáz forintot. Mondtam is neki, Jancsi, több a fizetésed, mint nekem. De gyorsan visszavágott: dolgoztam is napi tizenhat órát. Ez bizony igaz.

— *De te sem tíz óra alatt keresed a fizetésed* — szól közbe a párttitkár.

— Ez is igaz. De hogy a Jancsinál tartsam a szót, én mindig azt mondtam: aki megérdemli, aki megdolgozik érte, keressen. Ez a jó. Ez sarkallja még többre. Hiszen fiatalember, alig két éve, hogy megnősült. Most rakja a fészket.

Látogasson el a Magyar utcába

Vajon az, amit az emberek közvetve kapnak, nem a közvetlen gazdagsághoz tartozik? Az anyagi és a szellemi gazdagsághoz? Hallgassuk csak *Gyurkócza* Bendeguzt, a községi tanács vb-titkárát:

— Sokan laknak Etyeken, a kültelkiekkel együtt háromezer-hatszázan, a legutóbbi népszámlálási adatok szerint. Mi lényegében Budapestet szolgáljuk ki, ezerkétszáz az ingázók száma. Vagy háromszázan a termelőszövetkezetben dolgoznak, a nyugdíjasokkal együtt, ugyancsak háromszáz ember állami- és egyéb gazdaságokban tevékenykedik, keresi a kenyerét.

— *Ez a széttagoltság nyilván gondokkal jár.*

— Igen, mert akik Pesten dolgoznak, azt várják el tőlünk, olyan legyen Etyeken is minden, mint a fővárosban. Aszfaltos utcák, emeletes házak, kényelem a legmagasabb fokon. Hát ehhez mérten nem nyújtunk sokat a lakosságnak, mégis úgy hiszem, sokszor a lehetőségen túl is adunk egyet s mást. Elkészült a törpevízmű, a lakosság családonként 2800 forinttal járult hozzá. Nagyon jó forrásunk van a Magyarkútnál, nyolcszáz litert ad percenként. Egy órát üzemel a motor és elláttuk a községet a napi szükséges vízzel. Idén hozzálátunk az öregek napközi otthonának építéséhez, talán a falumúzeum is elkészül idén. És még egy „talán": a klubkönyvtár megépítéséhez is hozzáláthatunk, ha a járás más községeiben nem tartanak igényt a pénzre. Bővítjük az óvodát, tatarozzuk az iskolát, összejött már egymillió az orvosi rendelőre is. Mit mondjak még? Mindez egy év alatt!

— *Kit tart a leggazdagabb embernek?*

— Szellemiekben is, anyagiakban is sok gazdag ember él Etyeken. Hogy kit? Talán *Csákvári Nagy Lajos* festőművészt. Látogasson el a Magyar utcába...

Köcsögök, cserepek, ümögök

— *Önök gazdagok?*

— Igen.

— *Miben nyilvánul ez meg?*

— A szellemi gazdagság nagyon fontos, de az anyagi sem utolsó szempont. Különben nézzen körül és ítélkezzen.

Átveszem hát az ítélőbíró szerepét.

Egyébként az iménti beszélgetőpartnerem a ház asszonya volt: Csákvári Nagy Lajos egyik fiát látogatta meg ezen a napon, aki Siófokon pihen. Van különben hová járnia, hiszen nyolc gyermek édesapja. Huszonkét éves a legidősebb, nyolcéves a legkisebb. A lakásban éppen nagy a felfordulás, mint ahogyan az festéskor, mázoláskor lenni szokott. A konyha s az előszoba ad most otthont a csákvári gyűjteménynek. Mert ez a házaspár — a gyerekekkel együtt — szenvedélyes gyűjtő, az ipar- és népművészet néhány, talán a világon is páratlan értékű darabjait megláthatod itt. Csákvári edények, köcsögök, baranyai hímzett és subrikált „ümögök", faragott ládikák.

— Az egyik Olaszországból származó reneszánsz ládát nemrég vásárolta meg tőlünk az Iparművészeti Múzeum. Azóta szegények lettünk — mondja Nagy Lajosné.

De van még itt érték: néhány, az őskeresztény időből származó váza, cserép. Gyönyörűek a subrikált „ümögök", szép a sárközi homlokkötő, a mahagoni indiai oltár-darab, kézzel mintázott, több százéves kehely, az Eger vidékéről származó, kézzel formált és mintázott törökös parasztedény.

— *Készülnek most tárlatra?*

— Nyugat-Németországból kaptunk meghívást, szeptemberben és októberben rendezik férjem kiállítását. Erre készülődünk most.

— *Kit tart a leggazdagabb embernek?*

— Mindenki gazdag, aki dolgozik, aki tanul, aki olvas.

Beszéljen a sarki kocsmárossal

Nem elmaraszталásképpen, de bizony lehetne simább is a Magyar utca. Két gödör között megkérdezek egy asszonyt:

— *Kit tart a leggazdagabb embernek?*

— Beszéljen a sarki kocsmárossal. A *Slotter Ferivel*. Gebines. Azoknak van pénzük.

Fiatalember még Slotter Ferenc. Majdnem öt éve dolgozik a szakmában. Itt kezdte ebben a sarki talponállóban. Azóta nem volt panasz ellene sem hivatalosan, sem a háta mögött.

— *Szereti a szakmát?*

— Imádom.

— *Jól keres?*

— Ezerötszáz forintot havonta.

— *Mit vett az utóbbi tíz évben?*

— Szép házat építettünk, van gépkocsim is.

— *Az ezerötszázból?*

— Tudja, hogy van ez? Ez a hivatalos fizetésem.

— *Mennyi jön még hozzá?*

— A forgalomtól függ.

— *Sokan haragszanak a gebinesekre, mert azt mondják, csalnak. Ne haragudjon, de őszinte vagyok.*

— Én is az leszek. Tényleg vannak, akik nem tartják be a törvényes kereteket. Én úgy vagyok: nem adok túl sokat, de túl keveset sem a pohárba.

— *Szóval: megél ebből az üzletből.*

— Meg. Jobbat nem kívánok, de rosszabbat sem.

És ahány emberrel csak beszéltem, mindenki dicsérte Slotter Ferit: tisztességes, becsületes ember. Megméri a sört, a fröccsöt, a pálinkát. S mindenkivel udvarias.

Nincs otthon a traktoros

Nyári csúcsidőszak: utolsó emberemhez, Nagy Jánoshoz készülődöm. A tsz-elnök említette. Ő az, a kék Dutrás. Most éppen csirkéket szállít. Késő este lesz, mire hazaér. Kedvesen, barátságosan fogadnak a szülők, s a fiatal feleség, karján a tízhónapos kisgyermekkel. A fiatalasszony egyébként a Beloiannisz-ban dolgozik, most igénybe vette az anyasági segélyt.

— *Tényleg olyan jól keres a férje?*

— Hát ahhoz képest, hogy traktoros, bizony jól. Májusban 5800 forintot kapott, júniusban még ennél is többet. De van hová tenni a pénzt. Van, meg azt mondom: megérdemli. Ennyi munka után, amit ő végez, megérdemli.

— És kitűnő szakember — toldja meg az édesapa —, szinte minden gépjármű motorjához ért. Nincs az a „betegség", amit fel ne ismerne, meg nem gyógyítana.

— *Kit tartanak a falu leggazdagabb emberének?*

— Tudja kihez menjen? A...

De a nevet már nem írom le. Mert tudom, hogy onnét ismét egy másik emberhez küldenének. S kinek van ideje több, mint háromezer emberhez bekopogtatni?

Orsovai Tibor

1972 JUL 26
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-048, 337-148, 340-126
FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

Találkozás

...náciai szolgá-
...ező történetet
...ztatás és kom-

... Késő volt,
... megyek. Fél-
...egpillantottam
...è. Sajnos, ami-
..., velem szem-
...ntetű urat pil-
...oldalon akarta
... Villámgyors

...y én!

...egyek a repü-

...gének a teme-

...i?

...ofádat!
...meg neked, te

...aphatom a ko-

— Csak ki ne tépjem a...
— Hallgass, idióta!
— Tűnj el innen, te tökfilkó!
— Gazember!

E rövid szóváltás után kinyújtottam jobbkaromat, erősen összeszorítottam a fogamat, és a disztingvált urat kezdtem kituszkolni a kocsiból. Egy pillanat múlva már kint volt, de még maradt annyi ideje, hogy ököllel oldalba csapjon, úgy, hogy nyögve estem a kocsi ülésére. Elsuttogtam a címet. Elindultunk. Még láttam, hogy a deres hajú férfi egy másik taxihoz rohan.

Nemsokára megérkeztem ismerősömhöz. Kiszálltam a taxiból, fizettem. És már üdvözöltem is a háziakat.

Néhány perc múlva megjött a következő vendég is. A deres hajú, disztingvált úr volt, akit nem is olyan régen volt szerencsém megismerni. A háziasszony bemutatott bennünket:

— K. úr, a mi híres diplomatánk...
— Z. úr, az akadémia professzora.

Barátságos mosollyal üdvözöltük egymást. Úgy láttam, hogy egészen kedves ember. Szürke szemének szelíd tekintete volt, homloka magas, intelligens, finoman ívelődött. Hiába, mégis csak az akadémia professzora...

Lengyelből fordította:
Bába Mihály

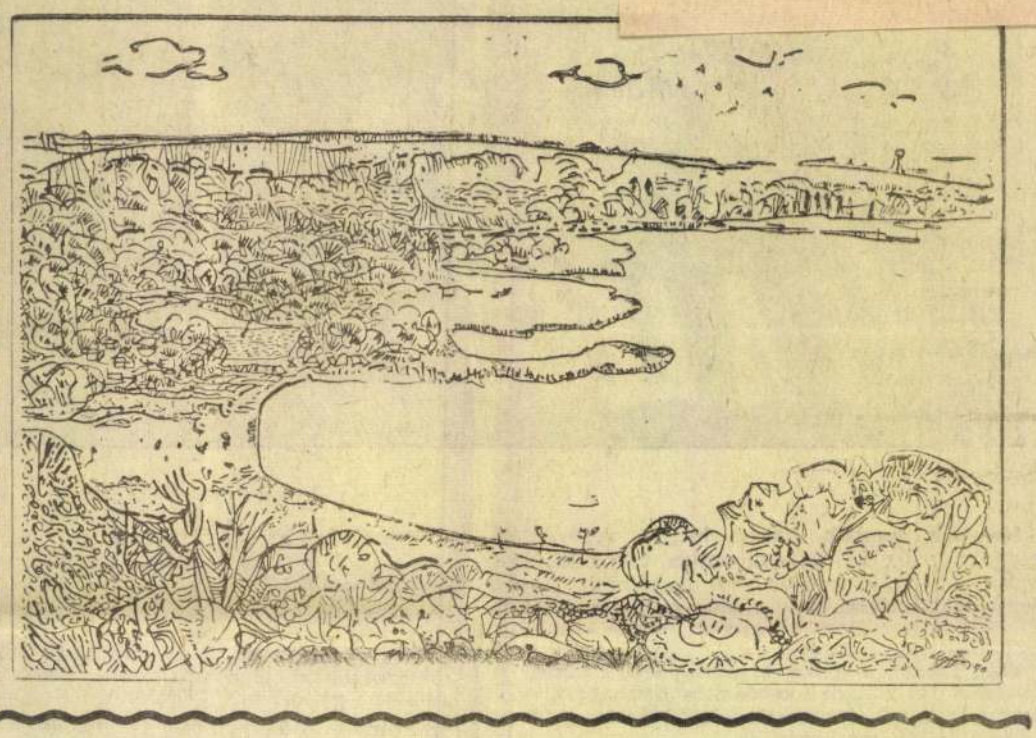

Megyénk és a könyv

...ajtót, mert még a sajtót is ...távoltartják maguktól.

Mind kevesebb a „szakbarbár"

Könyvesboltosaink egybehangzó tájékoztatása szerint mind kevesebb az egysíkú érdeklődésű, aki csupán a szakmájába vágó könyveket vásárolja. „Szakbarbár" — így nevezték még nemrégiben is ezeket az embereket. Sajátságos véleményük szerint az általános műveltséget önön szakmájuk minél tökéletesebb ismeretében élik ki. A könyvterjesztők erről adnak számot, hogy az *effféle embertipusból mind kevesebb van.* Kezdődik úgy az áthasonulás, hogy először szakmájával rokon területek irodalmát kezdi megismerni, vásárolni, azután tovább lép és még tovább. A Gehérvári Vajda János könyvesbolt vezetője, *Boda József* például elmondotta: Egyik, valaha „szakbarbár" mérnök vásárlója már ott tart, hogy keresi a nyelvkönyveket, a fantasztikus regényeket és verseskötetet is.

Persze, a „szakbarbárok" irodalomvásárlásra való nevelése nem csupán a könyvesbolt dolga, nagyot *segít* abben a megfelelő választék, a logikus áruterítés és természetesen a jó sajtópropaganda is.

Egyébként örvendetes: szaporodnak az igényes könyvgyűjtők, a ritkaságok és finyencségek kedvelői.

Ami árt az ügynek

Nem zajlik le könyvterjesztői értekezlet, nem beszélhet az újságíró könyvesboltossal anélkül, hogy szóba ne kerülne *a könyvügynökök tevékenysége.* Maga az elgondolás, hogy mozgékony, értelmes megbízottakat küldenek ki a sokszor elhanyagolt területekre — *dicsérendő.* Csakhogy a valóság sokszor mást mutat.

Rengeteg panasz, bírósági ügy származik abból, ha a könyvügynök szóáradatával megrohanja a vevő-jelöltet, megtéveszti, becsapja, olyan könyvet sóz a nyakára drága pénzért, aminek később semmi hasznát se veszi. Ezek, a magukat „szervezőnek tisztelő, kultúrmunkásként fellépő ügynökök — tisztelet a kivételnek! — nem válogatnak az eszközökben, *sokszor a büntethetőség határát súroló módszerekkel dolgoznak.* A könyvesboltosok a megmondhatói, hány kárvallott kereste már fel a boltokat, tanácsot kérvén: hogyan szabaduljon meg a nyakába sózott drága bóvlitól.

Sajnos, az ügynökök ilyesfajta tevékenysége nem egy esetben oka annak, hogy egyébként jó szándékú és a könyv iránt érdeklődést mutató embereket *hosszú időre elriaszt,* hogy szóba álljon olyannal, aki könyvvásárlásra akarja rábírni.

Országosan — a terjesztő vállalatok közbenjöttével — kellene ezt a kérdést mielőbb rendezni.

A mezőgazdasági szakkönyvekről

A mezőgazdasági szakkönyvek terjesztésével kapcsolatban őszintén el kell mondani: nem megy minden úgy, ahogy kellene. *A gazdaságok vezetői részéről hiányzik a szükséges támogatás.*

A mezőgazdasági könyvhónaptól szép eredményeket várunk minden esztendőben. Sajnos, a számok nem igazolják várakozásunkat. Az öt szövetkezeti könyvesbolt éves forgalmából (5 millió 200 ezer forint) csupán 35 ezer forintot tett ki a mezőgazdasági könyvhónap idején szakkönyvekből bevett összeg: *töredéke csupán az egy százaléknak.* Tegyük hozzá: ezt a sovány eredményt költséges propaganda és gyakorlati szervezés előzi meg és kíséri.

Valahol hiba van. Kétségtelen: mezőgazdasági szakkönyvkiadásunk állja a versenyt más országok hasonló profilú kiadóival. A mi szakkönyveink számos fordításban kapósak külföldi könyvpiacokon. Mi hát az oka, hogy az öt szövetkezeti könyvesboltnak a termelőszövetkezetekben jóformán nincs is bizományosa? Nem kell a könyv a tsz-ekben? Ami érdeklődés a mezőgazdasági szakkönyvek iránt mutatkozik, az legnagyobb részben a háztáji gazdaságokat érinti. Erre nincs panasz: kapósak ezek a könyvek.

És még egyet: a fiatal mezőgazdasági értelmiség érdeklődése a szakkönyvek iránt arra enged következtetni, hogy *szemléletváltozás várható* ebben az egyelőre lehangoló, cseppet sem vigasztaló képben.

Az ünnepi könyvhét

Évek óta vitatott probléma: *legyen-e ünnepi könyvhét,* hiszen a könyv megjelenése önmagában mindig ünnep és könyvet mindig vesz az ember, ha szüksége van rá. És persze, ha kap.

Mostani formájában az ünnepi könyvhét *aligha felel meg rendeltetésének:* ez a könyvesboltosok véleménye. Figyeljük csak: *a könyvhetet megelőző hónapok alatt „stagnál" a könyvkiadás azért, hogy az ünnepi alkalomra szolgáljon egy-két slágerrel.* De azokat sem adják ki elég példányban. Az idei könyvhéten tízszer annyi verseskötet is elkélt volna. Ez egyébként általános jelenség: *a verseskötetek és a mai életet ábrázoló szépirodalmi írások — főként a regények! — minden mennyiségben elkelnének.* Így volt az idei könyvhéten is, akadt könyv, amely az első nap délutánján már nem volt kapható.

Általános igény a könyvesboltok és terjesztők részéről: *minél több mai témájú prózát, verset és természetesen annyi példányban, amennyit megrendel a bolt, a terjesztő.* Vevő van rá Fejér megyében is!

Balogh József

Képzőművészetről röviden

Ha megfeszülök, akkor sem értem

Ezt bizony nem egyszer hallottam már, mai művészek kiállításain. Helyetelen volna fölényes vállrándítással elintézni a dolgot, mondván, a közönség még nem érti meg az új szándékokat. Ezt annál is kevésbé tehetjük, mert a művész igényt tart a közönség elismerésére, bátorítására. Nincs művész és nincs művészet, amely tartósan elbírja a légüres teret. Oxigén nélkül elpusztul csakúgy, mint a természet bármely más teremtménye. De hát hol van a hiba?

Nagyon könnyű és túl kényelmes válasz lenne: képzőművészeti kultúránk, műveltségünk, iskolázottságunk kezdetleges: elmaradtunk a világtól. Ez a válasz azért nem helytálló, mert a képzőművészeti közműveltséget mindenekelőtt azoknak kellene megteremteniök, akik a művet rajzolják, festik, faragják, vésik, domborítják, és persze azoknak, akik írnak, felolvasnak, beszélnek az ecset, a véső, vagy a rajzceruza munkájáról. Úgy gondolom: a közönségnek bizonyos előlegezett bizalommal kell közelednie az új művészethez, mindenekelőtt a fiatalokhoz, (persze, az előlegezett bizalom nem árt az öregeknek sem!), a művésznek pedig keresnie kell a szorosabb kapcsolatot a közönséggel. Megalkuvást kérünk? Semmi esetre. Tagadja meg a művész azt a hangot, azt a színt, formát, amit őszintén, meggyőződéssel a magáénak vall? Ez árulás lenne önmagával szemben, ami előbb-utóbb odavezet, hogy a művész elárulja magát a művészetet és a közönségét is. Mi tehát — a mi szerény megítélésünk szerint — a közeledés útja?

Az első lépés: a gyerek rajzoljon. Benn az iskolában és az iskolán kívül is. Se az iskola, se a szülő ne kényszerítse rá a gyerekre a maga felnőtt szemléletét. E helyett mutassa meg a gyerekeknek, fiataloknak, hogy a valóság megjelenítése milyen különböző lehet. Hiszen Tizian is az életet festi, Van Gogh nemkülönben. Rembrandt a maga világáról tesz vallomást, és ugyanezt cselekszi Matisse is. A maga módján. A körülötte lévő világ szókincse, élménykincse alapján. Nos, innen már egy lépés, ha megmagyarázzuk gyerekeknek, ifjaknak (és persze a felnőtteknek is, ha hagyják), hogy a XX. század harmadik negyedének emberét új szókincs, a látvány új anyaga, új élmények és benyomások fantasztikus sokasága veszi körül. A valóságot már nemcsak a saját szemével nézi, hanem mikroszkópon át is, tehát az anyagról nemcsak olyan képzetei vannak, mint Tiepolónak, vagy Veronesenek lehettek, hanem olyan ismeretei is, amikről a hajdani művész nem is álmodhatott.

De a mai művész nemcsak az anyag természetét, illetőleg nyer új benyomásokat, hanem a mozgásra, a sebességre vonatkozóan is. Lát 100—150 kilométeres sebességgel elvillanó testeket, s jól tudja, hogy ez csak afféle gyerekjáték az űrben vágtázó csodákhoz képest. Vajon festői gyakorlatában nem kell-e megváltoztatnia az anyag és mozgás ábrázolását? A hajdani piktor honnan szemlélte a tájat? Műterme ablakából, vagy — a romantika korában — a hegytetőről. A mai művész mindennapi élménye viszont, hogy 8—10 ezer méter magasságból látja világunkat, s midőn a repülőgép landol — tér, távlat, sebesség, látvány olyan új benyomásai érik, amelyeknek művészi tükrözéséhez már új eszközöket kell keresnie.

Ne feledjük el azt sem,

(Folytatás a 10. oldalon)

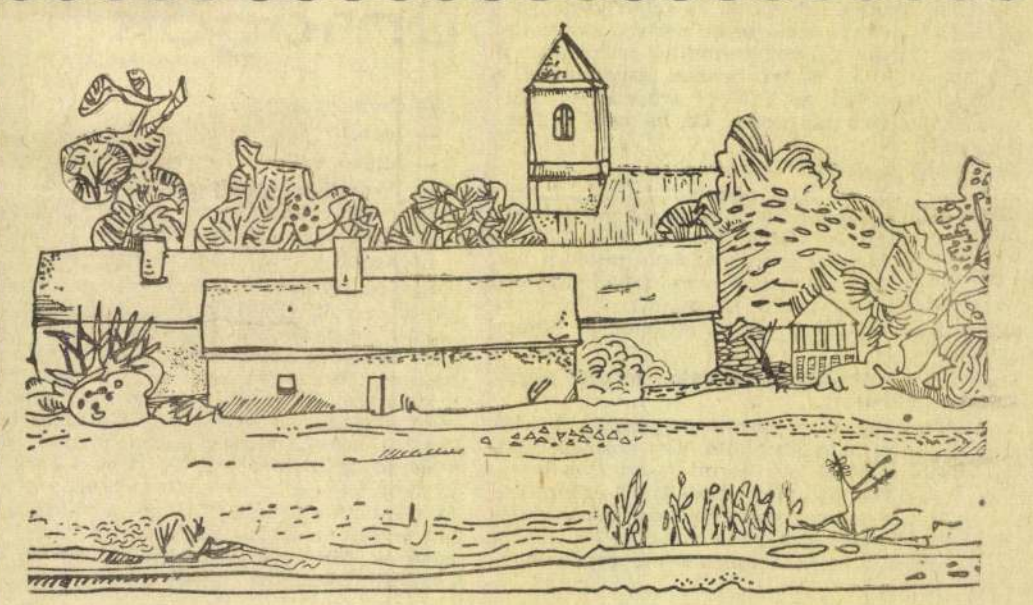

(Koppany Attila rajzai)

Csákvári Nagy Lajos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5t
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár
1970 MÁR 6

1021

A háború emléke

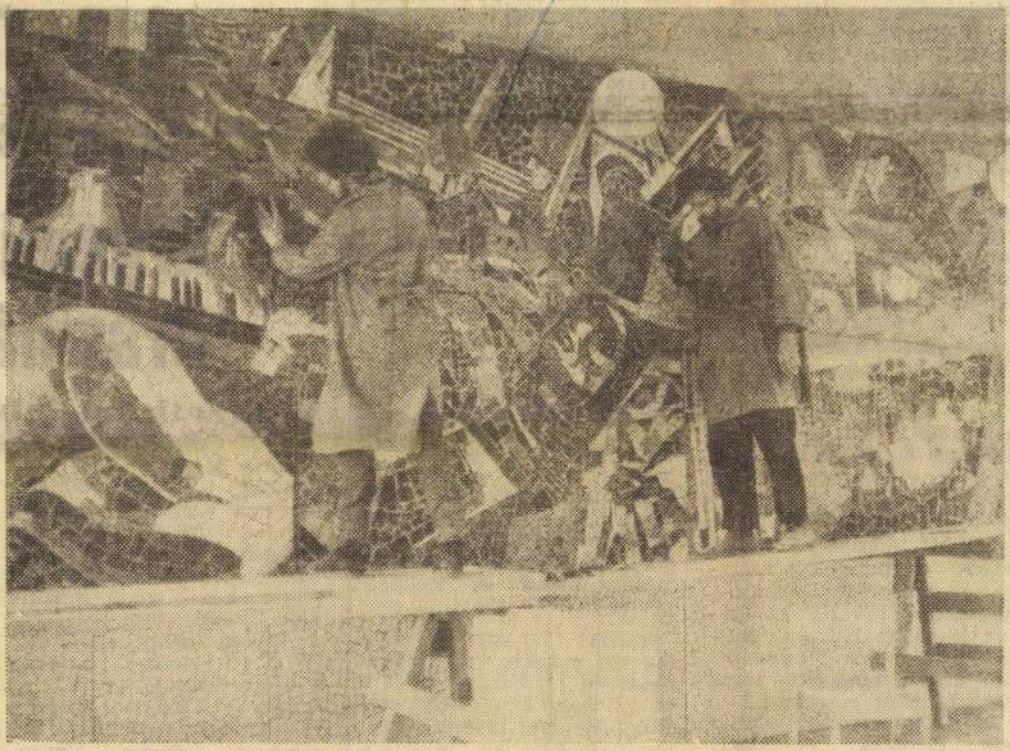

A Szakszervezetek Fejér megyei Tanácsának székházában Csákvári Nagy Lajos festőművész és Nagy Kristóf, Kókány György: A háború emléke című nagyméretű falmozaikját készítik.

(Foto: Kabáczy)

majd 1895-ben jött létre a má_ sodik, a Kerékpáros Egylet, s 1904-ben az egyik legjelentősebb, az SZTC. A gombamódra szaporodó társulatok közül még kettőnek az alakulási időpontja jelentős: a Déli Vasút TK-é (1909), s az ARAK-é (1924). Ezzel ki is kerekedett azon egyesületeknek a sora, melyek jelentős szerepet játszottak a felszabadulás előtti sportéletben.

A legelső két szakosztály az atlétikáé és a futballé volt. Petrás Béla 110 yardos országos csúcsbeállítása és Sándy Ferenc 1914-ben 100 méteren szerzett bronzérme mellett az SZTC-isták ott voltak a vidéki futball-bajnokság második évének rajtjánál (1909.) mégsem ők érték el a kor legnagyobb diadalát, hanem magáról alig hallató vívó szakosztály kitűnősége, Zulawski Béla, aki az 1908-as londoni olimpián honfitársa, Fusch Jenő mögött ezüstérmet nyert!

A DV birkózóival lépett először színre teljes sikerrel. A kaposvári Dunántúlbajnokságon, 1912-ben Dittrich, Somlár, Huczka, Molnár, Kocsis, Fehér összeállítású gárda mindegyik tagja aranyéremmel tért haza!

Az SZTC úszói inkább csak „fürödtek", az SZKE kerékpárosai inkább csak túrázgattak...

Összességében: „azon szép, boldog béke idők" versenyzői inkább csak sportolgattak...

A tömzsi Po
leti bajnokság
1926-ig, tehát
11 bajnoki cím
1924-ben érte
eredményét: a
úti versenyén
a 6. lett, vidé
első! Jellemző
dorlása után
1931-ben 3000
ban országos
lenni!

Twordy 11 éven át aratta babérjait. Tizenkilenc (!) egyéni bajnoki címe mellett — még az SZTC színeiben — 1929-ben s 1930-ban a szegedi Boros, illetve az MTK-s Jávor mögött az országos bajnokságon is ezüstérmet szerzett 110 méteres gátfutásban. Az ARAK sportolójaként többszörös dunántúli — válogatott s csúcstartó lett.

Az SZTC 1931-es felszámolása az ARAK-ot segítette. Egy nagy tehetségű, fiatal gárda került a zöld-sárgákhoz, közülük nőtt ki a második „virágkor" két legjobbja, Vadas József és Rákhely Gyula.

Vadas 1932—33-ban tűnt fel. 400 méteren állt legszívesebben rajthoz, s Dunántúl-válogatottként helyi csúcsot futott. Az 1934-es országos bajnokságban mutatkozott be igazán: Barsi mögött 3 tized másodperces hátránnyal ezüstérmes lett! Ennek alapján 1934. szeptember 22-én Csehszlovákia ellen került be először a magyar nemzeti válogatottba, ahon

Argentín
Brazíliát

Nemzetközi labd

Porto Alegre:

A VB tizenhatos döntőjében nem szereplő Argentina a brazil szurkolók nagy megdöbbenésére 2:0 (0:0) arányban győzött a VB nagy esélyesei közé sorolt Brazília ellen.

„Erre a brazil együttesre rá sem lehetett ismerni. Tervszerűtlenül, csak az egyéni csillogással törődve rohangáltak, szánalmas benyomást keltettek. Ugyanakkor Argentina rendkívül céltudatosan játszott, alapos leckét adott a mai igényeknek megfelelő labdarúgásból. Amióta Saldanha átvette a brazil válogatottat, még

Csákvári Nagy Lajos

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 ÁPR 7.

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Székesfehérvár

1021

Helyreigazítás

Lapunk április negyediki számának 14. oldalán interjút közöltünk Csákvári Nagy Lajos és Csókos Györgyi festőművészekkel.

A hatodik bekezdés utolsó mondta helyesen így hangzik: De ők adták meg a végső formáját a székesfehérvári Szakszervezeti Székház monumentális **Kohán** mozaikjának.

— Munkavédelmi felügye-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 84

Telefon: 138-088, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Székesfehérvár

VÉKONYPAPÍRGYÁR

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 8t
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

1970 ÁPR 4.

1021

Csákvári Nagy Lajos

Műteremsarok

Csákvári Nagy Lajos és Csókos Györgyi
festőművészek

Gelencsér Ferenc felvételei

Művészházaspár. Egy kis Fejér megyei faluban, Etyeken laknak. A volt járványkórház épülete az övék, amelyet műtermekké és hálófülkékké alakítottak — és alakítanak állandóan, ahogy egy-egy gyermekük felnő, s külön szobára lesz jogosult.

Nyolc gyermekük van, A legnagyobb fiú már katona. A legkisebb leány kisiskolás.

•

Kulcsot kerestem megértésükhöz. Kerestem a kulcsot képeikben, rajzaikban, környezetükben. A gyerekek tekintetében, az udvari ketrecben nevelt nyulak szelíd szürkéjében, az udvaron heverő márványtömbökben, az összegyűjtött állatcsontok erezetében, a falra ragasztott őszi lombok formáiban.

Ritka pillanat, ha az ember megért valamit. Adomány. Azt hiszem, sikerült megértenem őket. Ezek után egyetlen mondatban meg tudtam fogalmazni, amit mondani akartam róluk, s talán ezek után céltalan is a további magyarázkodás.

Életüknek nem célja, hanem eszköze a művészet.

•

S hogy mégis magyarázkodni kezdek, nem azért van, mert nem hiszek az olvasó hasonló megértésében, hanem azért, mert jól esik róluk beszélnem, jól esik részletesebben is bemutatnom őket.

•

Karinthy Frigyes írja az agyműtétje után ezt a gondolatot: „... ami ezután jön, nem a *legtöbbnek* elérése, hanem a *legkevesebbnek* kivárása...".

•

Csákvári Nagy Lajos festészetet Bernáth Aurélnál, mozaikot Fónyi Gézánál, szobrászatot Ferenczy Bénінél tanult.

„Kenyérkereső foglalkozásként" máig is mozaikok kivitelezését végzi. Ők formálták meg — feleségével együtt — Barcsay Jenő mozaikját, amely a Nemzeti Színház előcsarnokát díszíti. De ők adták meg a végső formáját — ezt a munkát fiával, Kristóffal együtt készítette — a székesfehérvári Szakszervezeti Székház monumentális Kohász mozaikjának.

— A mozaik kivitelezése tulajdonképpen interpretálás, olyan alkotó folyamat, mint a színészé. A színész a drámát, az irodalmat önti „anyagba", mi ugyanígy egy-egy művész kolléga kartonját visszük át a mozaik nyelvére.

— A kivitelezés változtat a művön?

— Változtat Hamleten, ha Lawrence Olivier vagy Gábor Miklós játsza?

Természetesen. A kövek minősége, milyensége, nagysága, erezete, a szürkék színessége a színek szürke-tartalma mind megannyi tényező, amely befolyásolja az elkészült mozaik hatását, hangulatát, ezáltal némiképp mondanivalóját is.

Csókos Györgyi: Olaszországi útijegyzetekből.

— Saját mozaikterv?

— Van ilyen is. Sajnos azonban, ha egyszer elkönyvelték az embert mozaik kivitelezőnek, akkor kevésbé kap önálló megbízást. Kivitelező valószínűleg sokkal kevesebb van...

És bizonyíték erre a műteremben álló, hatalmas mozaikvázlata. Négyalakos téglalap alakú, álló kompozíció. Az emberi tevékenységnek az emberek egymáshoz való viszonyának, kapcsolatának megfogalmazása. Oly hűen és egyértelműen ábrázolja a család, a férfi, a nő, a gyerek lényét, lényegét, hogy alkalmas lenne akár házasságkötő terem, akár más reprezentatív helyiség díszítésére.

Kísérletek is találhatók köztük, jócskán. S a kísérlet mind Csákvári Nagy kettős indulásához vezethető vissza. A plaszticitást keresi képein is, mindig az anyagszerűség jobb kifejezésének szándékával. Kiemelném „fekete korszakának" képeit, amelyek — többnyire tájak — csurgatott technikával készültek. Ez a csurgatás azonban, bár merész, hiszen feketén szövi át a művet, mindig alá van rendelve a kompozíciónak, soha nem esetleges. A másik kísérlet anyagai: Poliészter és alumíniumdrót. Előbbi a csendélet gyümölcsei domborulatainak és színeinek a festő elképzelései szerint megfogalmazására, utóbbi pedig a körvonalak hangsúlyozására.

Csókos Györgyi befelé forduló, mindig inkább a bensőben lezajló jelenségekre figyelő művész. Nemrégen vásárolta meg a bicskei könyvtár Dante: Divina Commediá-jához készített illusztrációit Már a témaválasztás is információt ad érdeklődési köréről.

A rajzok, amelyeknek néhány darabja — egy-egy a Pokolból, a Purgatóriumból és a Paradicsomból — itthon maradt, leginkább a barokk zenéhez hasonlítanak. Tárgyuk ugyan „valós": egy irodalmi remekmű; megoldásuk azonban áttételes. A körbe-körbe örvénylő vonalak a purgatóriumi formálódó kavargást, a felfelé törő ívek szinte Bach Magnificatjának „dallamára" a kibontakozást, míg a pokol emberi alakjai a bugyrok szenvedéseit beszélik el.

Mindketten szerepelnek az Észak-dunántúli Képzőművészek Műcsarnokban rendezett kiállításon. Csákvári Nagy Lajos önarcképe monumentális önvallomás, Csókos Györgyi Ponte Vecchioja pedig szerencsés ötvözete az utijegyzetnek és a magasszínvonalú absztraháló kézségnek.

A művészet nem céljuk, eszközük.

Élnek ezzel az eszközzel úgy is, hogy maguk köré gyűjtik letűnt korok emlékeit. Elmennek Itáliába; Franciaország emlékeit csodálják. (Egy időben volt két öreg kocsijuk, hiszen tizen kellett elférniök. Most csak egy van, így a gyerekek „szétosztásra kerülnek" az utazás idejére. A másik kocsiból született meg a nagy lakás — vízvezetéke.)

De nemcsak a külföld kincseit értékelik. A feleség baranyai szőttesmintákat gyűjtött nemrég. Azelőtt Erdélyben jártak, ahol egy öreg székely maga vágott részükre szürrátétet A legnagyobb lány, Kinga, most posztó mellényekre varrja a szebbnél szebb mintákat, a Háziipari Szövetkezet számára.

Lakásuk tárháza nemcsak az egyszerűségnek és az okos lakberendezésnek, hanem a népművészeti tárgyaknak is. Öreg cserepek, tálak mellett faragott kissámli. Erről kiderült: Kristóf készítette. Mint ahogyan az apró szobrokat, érmeket is....

A három kicsi szobájában a falon színes gyerekrajzok. Bertalan fiúk képei mintha az ősi, mexikói művészetből táplálkoznának.

Egyszerűen élnek, a legkevesebbel megelégszenek. Paradoxon talán: de ezzel elérték a legtöbbet.

Torday Alíz

Csákvári Nagy Lajos: Lovak

(Gelencsér felv.)

„Régi reguláknak nincs hitele“

A kapu előtt két ember beszélget. A mai életmódról, az ifjabb korosztály gondolkodásáról. Az idős gazda — mintegy summázva — kijelenti:

— A régi reguláknak ma már nem jók, nincs hitelük a fiatalok előtt. Ők másképpen akarnak élni.

Hasonló témában érdeklődtem Kálozon: a negyedszázados szabadság miként munkálkodott az elmékben? Mennyiben szolgálta az emberi szellem, az emberi gondolkodás felszabadulását a régi szokások, vallási és babonás hiedelmek alól?

Az iskolaigazgató mosolyog, amikor megtudja, mit akarok. Ismeri ezt a falut, 36 éve tanítója. Itt kezdte pályáját, mint kistanító, itt szerzett tanári diplomát. Kálozt mindkét világát átélte, tapasztalta.

— Emlékszem, egyszer megégett egy tanítványom keze. Szólok neki: „Te, Imre, menjetek el az orvoshoz”. Azt feleli: „Majd a Kati néni megkúrálja”... Másnap túróval-tojással megrakott kötéssel jött a gyerek. Hamarosan fertőzést kapott és orvoshoz kellett vinni... Volt egy másik asszony, aki az ijedséget ráolvasással gyógyította — jut eszébe Kaszala Lajos iskolaigazgatónak a másik „csodatevő”. Aztán kiszól a folyosón szorgoskodó Szekeres Józsefnének:

— Zsófi néni, ugye meghalt a Dákó Szabó néni?

— A Nyanya?... Nem él már.

— Hogyan gyógyított? — kérdeztem.

— A Miatyánkot mondta háromszor rendesen, háromszor meg visszafelé.

— És Zsófi néni megtanulta?

— Nem én! Ilyen boszorkányságot nem tanulok meg!

A pedagógusok, orvosok a felszabadulás után rendszeresen ismeretterjesztő munkát végeztek. A Szülők akadémiáján elhangzott előadássorozatban pedagógiai és egészségügyi témák szerepeltek. Még szexuális témával is a közönség elé merészkedtek. Olykor egy-egy idősebb asszony otthagyja ma is az előadást, nem hallgatja az ilyen „szégyentelen” beszédet.

Mozielőadások előtt egészségügyi kisfilmet vetítenek, erről dr. Kovács Béla orvos mindig gondoskodik. Az orvos említette, hogy ma már nincs hitele a ráolvasásnak, a kuruzslásnak. Sőt, olyankor is felkeresik az orvost, a helybeliek amikor talán szükségtelen.

A kálozi busz-végállomáson találkoztam Diósi Imrével, akinek gyerekkorában a keze megégett. Kérdeztem az esetről. Nevet magában.

— Halványan emlékszem, hiszen elsős lehettem. De azt tudom, hogy nagyanyám is értett a ráolvasáshoz. Tudományát édesanyámra akarta hagyatékozni, de neki nem kellett. Nem hitt benne. Ezért nagyanyám meg is sértődött.

Vallásos nép lakta Kálozt. Nem csoda, hiszen feudális nagybirtokrendszer faluja volt: 17 666 holdból 13 ezer hold négy urasági, 12 középbirtokos 371 holdon gazdálkodott, míg 150 törpebirtokosnak mindössze 257 hold jutott. Több mint 4000 embernek semmi vagyona nem volt!

A két egyházi iskola, a két templom vallásra nevelte a falu népét. S talán a nehéz paraszti sors, pusztai élet is.

Az iskolaigazgató említett eseteket, amikor különböző vallású fiatalok házasságát gátolta meg a szülők vallási elfogultsága. Évekkel ezelőtt is történt hasonló házasság, szülői tiltalom ellenére.

A gyerekek többsége a szülői akaratnak engedelmeskedve jár hittanra, bérmálkozik vagy konfirmál. Kaszala Lajos statisztikája szerint 1957-ben 397 iskolásból még 275 járt hittan-oktatásra, az utóbbi tíz évben a korábbi 70 százalékról 30—40 százalékra esett az arány, míg tavaly 476 tanulóból már csak 122 jelentkezett hittanoktatásra (ez 25 százalék). Ám, a számadatok keveset árultak el a lényegről. Beszéltem olyan fiatal lánnyal, aki bérmálkozott, de — mint beismerte — ebben az ajándékkapás örömét lelte. Ma közömbös a hit iránt.

A szülők többségének érve inkább a hagyománytisztelettel példázódik, mint a vallásos meggyőződéssel. Szülői értekezleteken ilyeneket hallani: „Mi is ebben nőttünk fel. Majd eldönti a gyerek, ha felnő, hogy mi akar lenni”. Más: „Ott sem tanul rosszat”.

— Tavaly megfigyeltük, hogy az úrnapi körmenetben három fiatal volt mindössze — újságolja az iskolaigazgató és helyettese.

Hasonló jelenség miatt pörölt két idős asszony a mai világgal, mondván: „Máma a gyerekek olyanokat tanulnak a könyvből, hogy az ember csak néz... Még szólni is szégyell érte. Az ekkora gyerek már azt is tudja, hogyan születik a gyerek. Többet tudnak, mint mi, öregek, de köszönni mégse tanultak meg”.

— Ez városi szokás — próbálom enyhíteni vétküket.

— Ott más. Mert annyian vannak, hogy egymást lökik fel az emberek.

— Az én időben — szól egy idős, tömzsi néni — minden fiatal ott ült a templomban vasárnap. Ma meg lehet számolni, hányan vannak. Hogy mi lesz ennek a vége?!...

Két iskolában tanultak betűvetést és illendőséget isten és ember előtt a kálozi gyerekek. 1780-ban református, 1847-ben katolikus iskola létesült, összesen hat tanítóval. A hét általánost kevesen végezték el; mihelyt felcseperedtek, munkába álltak. Egy tanteremre 55—70 tanuló jutott, ma 20 az átlaglétszám. Jelenleg 23 pedagógus van.

Jelentős előrelépést az oktatásban az 1963-as év hozott: öttantermes iskola épült a régihez. Az iskolaügyre 20 év alatt egymillió 410 ezer forintot áldozott az állam és a község Kálozon. Továbbtanult 1938-ban nyolc gyerek, 1968-ban 54 gyerek. (Évente általában 30—50 fő tanul tovább). Negyedszázad alatt 90-en érettségiztek a faluból.

Mozi, egyben színházterem — városi színvonalon. 1961-ben alakították át (közel milliós költséggel) a grófnő által alapított „Jézus Szíve Népleányok Társasága” foglalkoztató termében. Idén, a jubileumi évforduló alkalmából avatták fel a klubkönyvtárat. Modern, kényelmes, szép berendezéssel. A könyvtár 3900 kötetét 750 ember rendszeresen olvassa.

— A klubkönyvtár új szakaszt jelöl a népművelésben. És még továbbfejlesztjük, van rá lehetőségünk. A tanácsterem, kis átalakítással, majd újabb könyvtárszoba és felnőtt klub kialakítására kínál lehetőséget — magyarázza Farkas Mihály tanácselnök.

* * *

A szövetkezeti parasztság új életmódja, a falu felvilágosult közélete az élet új „reguláit” szüli. Iskola, egészségvédelem, népművelés egyaránt ezeknek az emberibb, szabadabb, tudományosabb „reguláknak” az igazát, létjogosultságát hirdeti. Az ember felszabadítása így teljesedik ki: ha gondolkodásában, szellemében, magatartásában, életmódjában szabad emberként él.

A buszra várakozva, félfüllel hallgatom az öreg gazda okos fejtegetését a mai paraszti életről. Élettapasztalata sugallja az alábbi tömör summázást:

— A régi regulák ma már nem jók. Nincs hitelük...

Balogh Ödön

Dr. Kővári Júlia, aki a 25 évvel ezelőtti eseményt közölte velünk. Ő tehát „Sudi”.

Él Budap
let Alvinczi
alatt egy id
vankét éves lesz augusztusban, Egger Lajosnak hívják. Nyugdíjas kőszobrász.

— Nem akarok én kérem főszereplő lenni. Soha sem dicsekedtem azzal, amit tettem. Az emberek érdekében cselekedtem.

Rámnéz.

— Parancsoljon, gyújtson rá.

Ég a cigarettánk. A vörös parazsat figyelem.

— Szóval ért engem? Nehogy úgy írja, mintha csak az én érdemem volna. Csak tettem egyet s mást és most van mit mesélni az unokáknak. Az utódoknak. Magának is fiatalember.

Találkozás „Sudival“

Kezdjük hát a történet elején. Vagy három héttel ezelőtt kopogtattak szobám ajtaján.

— Önt keresem — nézett rám a nő.

Régóta ismerjük egymást. Itt él a városban hosszú évek óta. A megyei főügyészségen dolgozik dr. Kővári Juliannának hívják.

— Történt Iváncsán egy nagyon fontos dolog, még a front alatt. Huszonöt évvel ezelőtt. Nem írták meg még soha. Igaz, egy ember életének megmentéséről van szó csupán, de azt hiszem, ez több ennél. Mert akkoriban egy ember miatt százak kerülhettek veszélybe. S a bátor emberek ezt is vállalták.

— Kiről van szó?

— Szakasits Árpád feleségéről. S ez főbenjáró bűn volt a németek szemében. Ott bujtatták Iváncsán.

— Majd mondja meg ha elmegy a faluba. Straub Györgynek és a feleségének, hogy Sudi üdvözletét küldi. Ők bujtatták ugyanis Szakasits Árpádnét.

— Sudit mondott?

— Igen, így hívnak engem a községben. Ott születtem, így kereszteltek el.

A pékmester laká

Vékony férfi Straub György 75. számú házban. Napi 4—5 m ményt sütött. Nála a nap mindi délután ért véget. Nyolcvanéve magát. Nem is olyan régen a be már ismét friss, egészséges.

— Sudi küldte? Ez aztán a

— Elmondta nekünk, hog Szakasits Árpád feleségét.

— Így igaz. Kövér, magas Diétáznia kellett. Az egészben tuk, hogy ki ez az asszony. A só hoz ide akárkit.

— Ki a sógora?

— Hát a Lajos. Egger Lajo mondta Sudi?

— De igen.

— Tőle többet megtudhat. N is rejtegettük. Itt élt közöttünk, hát ez olyan nagy dolog? Iste még ennél veszélyesebb dolgot

— Nem derült ki a falubar ban?

— Senki sem kérdezte. A h a könyvbe a a községházán, m bályos bejelentőt kapott és ner ha jól megnézik... A sógor laká

Új összekötő a p

Illan a cigarettafüst. Egger

— Szakasits Árpádot gyere inaskodtunk. Ő kőfaragó lett, é váltak útjaink és utána már csa A mozgalomban. Az ellenállás Siffer Pál volt. Az a Siffer, aki most nagykövet Oslóban. Egyszer lebukott.

1944-ben a Parlamentnél dolgozott Egger, amikor odalépett hozzá Siffer. Méregbe gurult a szobrász.

— Mit keresel itt? Lebuksz ismét, ha meglátnak.

— Ne törődj vele, szemüvegben vagyok. Hol van Szakasits?

— Azonnal tűnj el!

— Beszélnem kell vele. Iratokat hoztam a részére.

— Add ide, majd tőlem megkapja.

— Csak személyesen adhatóm oda.

Siffert nem lehetett lebeszélni a találkozóról. És másodszor is lebukott. A Margit

Csákváry Nagy Lajos festő- és szobrászművész

1979.I.2. TV. 2o.5o /Z.
Művészeti Magazin
- - - - - - - - - - -

- Történetet mondunk egy nagy családról. Olyan történetet, ami talán mesebelinek tünik, de szin igaz. Itt ebben az etyeki házban minden darab, minden berendezési tárgy az egész család, az egész ház, a család és a családfő,és feleségének kezemunkáját dicsérik. Nagy család él itt, a családfő Csákváry Nagy Lajos, és felesége, Csókos Györgyi, akit azt hiszem nyugodtan nevezhetünk családfőnek,hiszen maguk ketten akkora családot tartanak fenn,hogy én nem is tudom megszámolni. Hány gyerek van?
- Nyolc gyerek van.
- Hány unoka?
- Hát 12.van.
- És várható
- És várható a tizenharmadik.
- Györgyi néni most textileket csinál, de mi a végzettsége?
- Festő vagyok. Annak tanultam,ugy is végeztem.
- Lajos bácsi?
- Szintén festő vagyok, de foglalkoztam sokat már annakelőtte is plasztikával,és a főiskolán hát Ferenczi Bénihez is jártam tanulni.
- Itt az asztalon, ami egészen különleges formájú, különlegesen szép fából készült asztal,gondolom, Lajos bácsi csinálta.
- Igen, én csináltam.
- Na most a gyerekek nyolcan vannak. Közülük hányan lettek művészek?
- Hát haten foglalkoznak ezzel a dologgal, hát van,amelyik készen van, mint a Kristóf, hogy ő belső épitész lett,és csinálja a szép játszótereket, és a többiek meg még hát tulajdonképpen tanulnak, mert nem lehet még rájuk mondani,hogy most már végeztek

- De ezek szerint ők művésznek készülnek.
- Igen.
- Hogy sikerült itt a családban egyrészt a környezettel, másrészt a gyerekekkel is megtartani azt a csodálatos,és nagyon régi, és régen elfeledett egységet, amit a mesterség és a művészet közössége jelent az életben a gyakorlatban is? Ezt hogy sikerült?
- Ezt a szegénységünknek köszönhetjük, meg annak, hogy a friss diplománkkal elmentünk Csákvárra, abba a faluba,ahol azt mondják,hogy mindenki fazekas, csak a kisbiró csanakos. Ennek többféle változata is van. A lényeg az, hogy semmink sem volt, de a fazekas bácsiktól mindig megvettem a rosszul sikerült edényeket, amik különben gyönyörüek voltak, nekem nagyon tetszettek,amikor megfolyt egy-egy virágminta,és azt már nem tudták vinni a piacra, akkor már ideadta olcsón,akár mennyiért, cserepet vettem, a gyerekeink mindig összetörték a kisbögréket,meg tányérokat, akkor következett az,hogy a papa fogta a bicskát, és a tüzelőfáinkat elcseréltük faragnivaló fáért.
- Kellett olyan tartós anyagú edényeket csinálni, ami nem törik olyan könnyen. Hát igy került rá sor erre a kupákra, fakupákra, fa tálakra.
- és hogy vezetett az út a fa-kupáktól, fa-tálaktól eddig a gyönyörü fa-asztalig?
- Hát ez már valahogy olyan természetes folyománya ennek,hogy az ember először kicsinyben dolgozik, aztán megpróbálja nagyobban is. Hát igy alakult ki ez az együttes, ami hát itt látható.
- Csókos Györgyi szobájában szebbnél szebb faliképek vannak. Festőnek tanult, festő diplomája van, de honnan tanult szőni?
- Hát szőni egész fiatalon tanultam meg, Hévizgyörkön,de ez a tanulás csak olyan volt, hogy nem engedtek hozzányúlni.Akár hogy kérleltem, mert sajnálták,hogy netán elrontom a lepedőt, amit elkezdtek.
- Amit most csinál, ez egy faluközösség, egy kis közösség közös eszmei gyüjtése, vagy érzelmi találkozásának az eredményei, itt Etyeken?
- Hát a találkozás annyiban mondható, hogy tőlük tanultam meg székely módra szőni, az ő erős,energikus szövésmódjuk tetszett nekem legjobban. Én azelőtt mozaikokat csináltam,követ törtem, és pontosan az ő goromba szövésmódjuk volt az,ami folytatásként a kezembe kivánkozott,vagy a szivemhez vonzott, sok mindent már előre megtanultam, amit tőlük kérdeztem, de nem mondták,vagy elfelejtették.
- A családból ki viszi tovább a szőttes, a szövőszékhez való kapcsolatot, szeretetet?
- Hát a legkisebb lányom tanul Pécsett a művészeti gimnáziumban, most harmadikos és szövést tanul.
- Láttam én itt még egy kislányt a szövőszéknél, ő kicsoda?
- Ő a Lilla, a kis menyem, a legifjabb menyem, a Berci felesége.

//Ł/

- És Berczi mit csinál?
- Hát Berci farag. Fát farag. Szövőszerszámokat és játszóteret, mikor mi adódik. Hol a Kristófnak segit, hol az én tervemet megfaragja, hol a feleségének szövőszéket farag, Ahonnan visszaköltöztünk, ott hires fazekasok éltek, még néhány öreg mester él, az egyiktől tanulta ugy a mesterséget, Daniel,ahogy az régen volt.
- Csákányi Nagy Lajos mühelyében az ember szobornak nézné ezeket a gyönyörü,fából készült székeket. De minek nevezzük? Széknek, karosszéknek,vagy fotelnak?
- Hát ez tulajdonképpen használható plasztika. Hát lényegében szobor.
- Még a kis unokának is van itt helye
- Vagy az unokának, vagy a boros üvegnek. Kinek mi a kedvence.
- Miből lehet kifaragni egy ilyen egy tömbnek ható széket. Én azért ugy hivom,karosszéket.
- Ez diógyökérből van kifaragva. És a fölöslegeset le kell szedni róla,
- De hogy tetszik meglátni a gyökérben azt a formát, amilyenné válik majd?
- Hát az embernek többször át kell forgatni. Nem kis munkával.
- Nem mindegy.
- Mig rájön arra,hogy mi is van a fagyökérben. Nekem bele kell látni a dolgokat.
- A sokoldalúságát,és az anyag sok-féle használhatóságáról szó volt. Itt az asztalon bronz plasztikákat látok.Igazság szerint ez nekem tetszik, ez egy hangjegy,
- Hát ez egy ilyen
- Milyen alkalomra szól?
- Ilyen most lesz 10 éves az etyeki kórus, a férfi kórus,és annak az apropójából csináltam.
- Netán tagja a kórusnak?
- Igen. Én is tagja vagyok a kórusnak. Ugy hogy nekem csinálom.
- Fest, farag, bronzból készit ilyeneket. Azt szeretném megkérdezni,hogy ez micsoda?A forma ugyan ismerős nekem, de
- Hát ez tulajdonképpen egy életfának az újrafogalmazása, amikor a legények hogyha egy leánnyal hát komolyan akartak foglalkozni, akkor egy ilyet öntöttek nekik. Vagy ötösit,vagy hetesit, az attól függött,hogy hány karika volt rajta, és azt tulajdonképpen használták arra is,hogy az orsó végére tettek egy-egy ilyen karikát. És ezáltal az orsó gyorsabban forgott.
- Hol tudják kiönteni ezeket a bronzokat.
- Az én Kolos fiam az,aki ezeket önti,ő már hát végzett ötvös, de azért nekem kiönti ezeket a figurákat.
- Hol a mühely?
- Az itt van Etyeken.
- Örömmel látom,hogy nem lett hütlen az eredeti végzettséghez, és az eredetit
- Nem. Hát azért csak festő is vagyok.
- Festő. Ez az önarckép mikor készült?

- Ez úgy 69-70-ben készült ez az önarckép.
- Most annyi minden mellett mennyi ideje marad arra, hogy komolyan foglalkozzon a festményekkel is? Festészettel.
- Az a helyzet,hogy az ember egyik dologból,hát szívesen átkapcsol a másikba. Legalábbis én így vagyok ezzel.És amikor egyikbe belefáradtam, akkor a másik,mint újdonság hat rám.
- És foglalkozik még mindig mozaik tervekkel?
- Hát tervekkel igen,azzal foglalkozom, bár mozaikot most már nagyon régen nem raktam, mert nem volt ilyen megbízásom.
- Van esetleg valami ilyen rajza,vagy festménye?
- Van. Itt egy ilyen kis tervem,ami szintén az egyik falra kívánkozó, valamilyen közületi falra kívánkozó mozaik.
- És ha ez megvalósulna, akkor hova szánná?
- Hát akár Kecskemétre,vagy valamilyen más városba, vannak olyan falak, olyan uszoda falak,vagy pl. egy szállónak a haljába.
- Kecskemétet mondta. Ez tán azért van,mert Kristóf ott dolgozik?
- Igen, már azért,hogy együtt legyen a társaság.

1969 AUG 22

Das Singen ist des Malers Lust...

Besuch in Etyek

In der Nähe des Waldes, am Ende einer Strasse in *Etyek* im Komitat *Fejér* steht ein nicht alltägliches Haus. Es ragt über alle anderen nicht nur durch seine Grösse hervor, sondern es erweckt in den Vorbeigehenden den Gedanken, dass die Einwohner dieses Hauses wahrscheinlich einen besonderen Beruf ausüben oder einem besonderen Hobby frönen.

Der Maler Lajos Csákvári Nagy mit seiner Ehefrau Györgyi Csókos, die selbst eine Malerin ist

Ich persönlich suche gerade dieses Haus — nachdem ich mich zuvor über den *neugegründeten Männerchor* im Dorf erkundigte. Hier wohnt einer der Gründer des Chors und eines der aktivsten Mitglieder: der Maler Lajos *Csákvári Nagy.* Sein Sohn, der 17jährige Márkus singt ebenfalls im örtlichen Chor mit.

Ich trete durch das offene Tor hinein. Im Hof steht ein grosser, ziemlich alter, aber gut gepflegter Citroën. Ein grosser Schäferhund meldet mit Gebell, dass jemand gekommen ist. Im Hof entdecke ich in einem abgesonderten Haus gleich drei Werkstätten, dann mehrere im Freien stehende Skulpturen, im Garten ein riesiges Atelier mit Glaswänden und viele Musivgemälde auf den Wänden. Durch einen schmalen Korridor führt mich einer der Söhne des Künstlers in das eigentliche Wohnhaus. Das Ehepaar Csákvári Nagy hat ansonsten acht Kinder.

Den Meister finde ich gerade bei der Arbeit. *Er verfertigt einen monumentalen Mosaikbelag,* der das Gebäude des Komitatsrates in *Székesfehérvár* verschönern wird. In seinem kleineren Atelier hängen an den Wänden nicht nur ein Paar eigene Gemälde, sondern zahlreiche alte Gegenstände, wie z. B. ein *Wäschestampfer aus Holz* und mehrere *alte Waffen.* Die Möbel stammen offensichtlich aus dem vorigen Jahrhundert, sie sind *alte bemalte Bauernmöbel.*

Kurze Chorgeschichte

— *Neben der Malerei und der Mosaikfertigung ist das Singen meine Lieblingsbeschäftigung* — erzählt mir der Meister, hoch von Gestalt, mit dichtem Haar und Bart rund um das interessante Gesicht. — *Ich lebe schon seit 15 Jahren in Etyek.* Auch früher gab es einen Männerchor im Dorf, aber der übte nicht regelmässig und trat nur selten auf. Ausserdem konnten die Mitglieder miteinander irgendwie nicht gut auskommen. *Es mangelte an einem gebildeten Leiter.* Also wollte jeder, was die Musik anbelangt, der Besserwisser sein. Dies führte natürlich zur Kopflosigkeit. Der Chor löste sich im Jahre 1965 praktisch auf. *Im vorigen Jahr wurde er, dank der Anregung des Schuldirektors und Deutschlehrers Anton Geng und des Gemeinderates neu gegründet.* Auch der *Deutsche Verband* leistete uns eine grosse Hilfe: durch seine Mitwirkung erhielten wir einen jungen, fachlich gut gebildeten Leiter, den Musiklehrer Gábor *Finta* aus *Budapest.* Nun trat ich gleich ein und brachte auch meinen Sohn Markus mit, der gern singt und eine gute Stimme hat.

Alte Volkslieder des eigenen Dorfes

— Zur Zeit übt der Männerchor nicht, denn wir sind mitten drin in der „Saugurkenzeit" — setzt Lajos Csákvári Nagy unser Gespräch fort. — *Im Winter hatten wir aber zweimal in der Woche je eine Probe* in einem Saal der Grundschule. *Unser Chor zählt jetzt 28 Mitglieder.* Das älteste Mitglied ist 60, das jüngste 17 Jahre alt. Gleich am Anfang haben wir die Erfahrung gemacht, dass unser neuer Leiter ein sehr guter Fachmann ist, und wir versuchten mit grösstem Fleiss, den von ihm gestellten Aufgaben gerecht zu werden. Dies führte auch sofort zu einem Erfolg. Der Chor konnte schon im Mai dieses Jahres auf dem *Komitatsfestival der Chöre in Székesfehérvár* auftreten. Wir erreichten das Niveau der Besten natürlich noch nicht, wurden aber gelobt und mit einem Diplom ausgezeichnet. Der zweite Wettkampf glückte uns schon besser: Auf dem *Bezirkswettbewerb in Bicske* haben wir eine Placierung erreicht.

— Was für Lieder wurden eingeübt? — fragte ich.

— Die Skala ist sehr breit. Es werden *Volkslieder in ungarischer und in deutscher Sprache* gesungen, des weiteren Werke von *Schubert, Rossini,* Lieder der Arbeiterbewegung usw. In der Zukunft, d.h. *schon im Herbst möchten wir alte Volkslieder aus Etyek einstudieren, denn es gibt solche!*

— bk —

Der Künstler experimentiert gerne mit neuem, modernem Material. Sein Gemälde „Stilleben" hat er z. B. mit Polyester gemalt

Statuten des Demokratischen Verban in Ungarn, angenommen auf dem am stattgefundenen Landesk

Wie wir unseren Lesern aus Anlass des III. Kongr schen Verbandes der Deutschen in Ungarn bereits be Kongress die Statuten des Verbandes gebilligt. Wir ver im vollen Wortlaut.

NEUE ZEITUNG
Budapest

SAJTÓIGAZELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 136-068, 337-748, 340-776

§ 1.

Zielsetzungen des Demokratischen Verbandes der Deutschen in Ungarn

De Demokratische Verband der Deutschen in Ungarn (im weiteren: Verband) ist eine selbständige gesellschaftliche Organisation, die ihre politische, gesellschaftliche und kulturelle Tätigkeit aufgrund der Politik der Ungarischen Sozialistischen Arbeiterpartei, in Zusammenarbeit mit der Patriotischen Volksfront auf dem Gebiet der in der Verfassung verankerten Nationalitätenrechte der ungarischen Staatsbürger deutscher Nationalität ausübt.

§ 2.

Aufgaben des Verbandes

Der Verband erfüllt als eine die Nationalitäteninteressen der Staatsbürger deutscher Nationalität in Ungarn vertretende Organisation folgende Aufgaben:

— er mobilisiert die ungarischen Staatsbürger deutscher Nationalität zur aktiven Beteiligung an der Aufbauarbeit unserer sozialistischen Gesellschaft und übt im Interesse dessen eine politische und kulturelle Aufklärungsarbeit von sozialistischem Inhalt aus,

— in enger Zusammenarbeit mit den staatlichen und gesellschaftlichen Organen fördert er die praktische Verwirklichung der in der Verfassung verankerten Rechte der ungarischen Staatsbürger deutscher Nationalität,

— er ist befugt, in den die ungarischen Staatsbürger deutscher Nationalität betreffenden Angelegenheiten den staatlichen, gesellschaftlichen und genossenschaftlichen Organen Vorschläge zu unterbreiten, mit dem Anspruch, dass der Verband in diesen Fragen gehört wird,

— er vertieft und festigt im Bewusstsein der Nationalitätenstaatsbürger die Liebe zum mit den Ungarn gemeinsamen Vaterland sowie die Freundschaft zwischen den ungarischen Staatsbürgern und den verschiedenen Nationalitäten des Landes, — pflegt die Freundschaft zwischen Ungarn und den Völkern der benachbarten sozialistischen Staaten und fördert die Zusammenarbeit,

— entwickelt die fortschrittlichen

schaft für die Zeitdauer von vier Jahren gewählt und zwar derart, dass die Staatsbürger deutscher Nationalität in den Siedlungen bis zu 1000 Einwohner von einem Delegierten, bis zu 2000 Einwohner von zwei Delegierten, in Siedlungen, die mehr als 2000 Einwohner haben, von 3 Delegierten vertreten werden. Im Falle kleinerer Gemeinden kann ein Delegierter auch die Einwohnerschaft mehrerer Ortschaften gemeinsam vertreten. Wenn die Versammlung zur Wahl der Delegierten in einer Siedlung aus gleich welchem Grunde nicht abgehalten werden könnte, werden Delegierte vom Vorsitzenden und Generalsekretär des Verbandes zur Vertretung der Siedlung eingeladen.

(4) Der Kongress muss alle vier Jahre einberufen werden, eine ausserordentliche Sitzung kann jedoch jeder Zeit einberufen werden. Die ausserordentliche Sitzung muss einberufen werden, wenn zwei Drittel der Mitglieder des Landesausschusses dies wünschen.

(5) Der Kongress ist beschlussfähig, wenn zwei Drittel der Delegierten anwesend sind. Wenn die Sitzung des ordnungsgemäss einberufenen Kongresses nicht beschlussfähig ist, so muss innerhalb von 8 bis 30 Tagen die Sitzung mit derselben Tagesordnung erneut einberufen werden, und in diesem Fall ist die Sitzung des Kongresses unabhängig von der Zahl der Erschienenen beschlussfähig.

(6) Die Kongressdelegierten haben Beratungs- und Stimmrecht. Der Kongress fasst seine Beschlüsse im allgemeinen mit einfacher Stimmenmehrheit. Bei Stimmengleichheit ist die Stimme des Vorsitzenden entscheidend. Zur Fassung eines Beschlusses hinsichtlich der Modifizierung der Statuten des Verbandes ist eine Zwei-Drittel-Mehrheit der Stimmen notwendig.

(7) Die Sitzungen des Kongresses werden vom Vorsitzenden des Verbandes, im Falle seiner Verhinderung von einem der Vizepräsidenten geleitet. Vom Kongress muss ein Protokoll angefertigt werden, das vom Vorsitzenden des Kongresses, vom beauftragten Protokollführer sowie von 2 Delegierten beglaubigt wird.

kretärs alle zwei Jahre mindestens viermal.

(2) Für die kontinuierliche Erledigung der Aufgaben des Verbandes, für die Einberufung der Sitzungen des Kongresses, des Landesausschusses sowie des Sekretariats, für die Durchführung der dort gefassten Beschlüsse, für die Vertretung des Verbandes, für die Wirtschafts- und Amtsführung sorgt der — nach Anhören der Meinung des Landesausschusses — vom Minister für Bildungswesen aus der Mitte der ungarischen Staatsbürger deutscher Nationalität ernannte Generalsekretär zusammen mit den unter seiner Leitung stehenden Mitarbeitern des Sekretariats. Der Generalsekretär wird im Falle seiner Verhinderung vom Sekretär vertreten. Der Sekretär wird — nach Anhören der Meinung des Landesausschusses — im Einverständnis mit dem Minister für Bildungswesen vom Generalsekretär des Verbandes ernannt. Der Verband kann auch von einer vom Generalsekretär bevollmächtigten anderen Person vertreten werden.

(3) Der Generalsekretär legt dem Landesausschuss jährlich Rechenschaft über die Tätigkeit des Verbandes ab. Über die vierjährige Arbeit erstattet er dem Kongress Meldung.

(4) Die Referenten, administrativen und Aushilfsarbeitskräfte des Sekretariats werden vom Generalsekretär angestellt.

§ 7.

Redaktion, Chefredakteur

(1) Der Chefredakteur der Zeitschrift des Verbandes wird — nach Anhören der Meinung des Landesausschusses — vom Vorsitzenden des Informationsbüros des Ministerrates ernannt.

(2) Der Chefredakteur erstattet dem Landesausschuss und dem Kongress von seiner Arbeit über das Sekretariat Meldung.

(3) Für die Ernennung der Mitarbeiter des Chefredakteurs unterbreitet der Chefredakteur — im Einverständnis mit dem Generalsekretär — seine Vorschläge.

§ 8.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Csákvári Vilmos
LOBOGÓ 1984 OKT 28.

1021

Gyermekrajz-pályázat

SZUNIDEI ÉLMÉNYEM című gyermekrajz-pályázatunkra – amelynek felhívását néhány héttel ezelőtt közöltük – egymás után érkeznek a pajtások rajzai. Bár a pályázat

beküldési határideje december 1.,

már most megkezdjük a sikerültebb rajzok közlését.

Mint a felhívásban is írtuk: a pályázatra minden általános iskolai olvasónk legfeljebb 3 darab

tus-, tinta- vagy ceruzarajzzal pályázhat.

Valamennyi beküldött rajz szakértőkből álló bíráló bizottság elé kerül majd, s az

eredményhirdetésre december 23-i számunkban kerül sor.

a legjobb rajzok beküldői pedig már a karácsonyfa alatt ott találhatják az értékes jutalmakat.

Táborozás

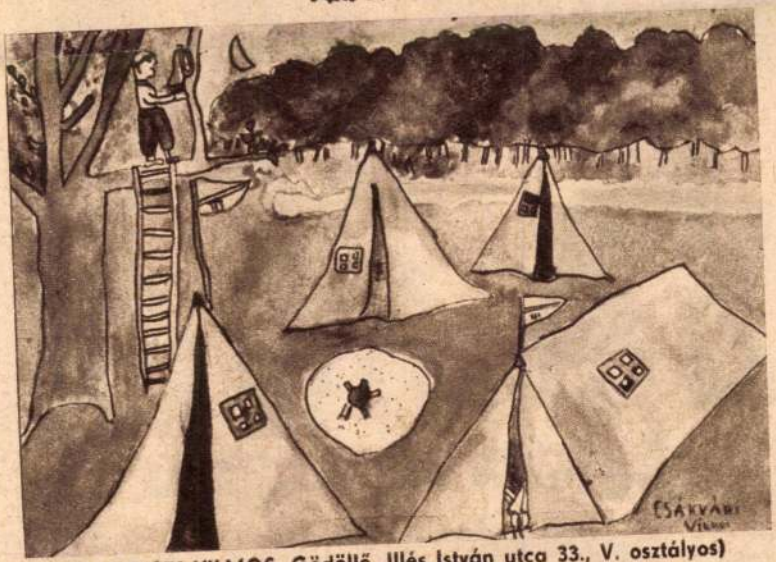

(CSÁKVÁRI VILMOS, Gödöllő, Illés István utca 33., V. osztályos)

Az öröm nagy pillanatai... A stadion közepén a boldog magyar labdarúgók magasba dobálják edzőjüket, Lakat Károlyt.

ere is duplán értékes, nkülönben a vízilabda a labdarúgó-csapat bra-rja. Polyák Imre, aki há-n olimpiai ezüstérem llé végre aranyat nyert, y pedig Kozma István, 1908 óta először szál-

Csákvári Nagy Lajos

Az Etyeki Műhely kiállítása Kőbányán

„CSALÁDI KISVÁLLALKOZÁS" — mondhatnánk egy felkapott kifejezéssel élve. *Csákvári Nagy* Lajos szobrász és felesége, a képszövéssel foglalkozó *Csókos* Györgyi három évtizede Etyekre, egy Budapesthez közeli kis községbe költözött. Mindketten festészetet tanultak a Képzőművészeti Főiskolán, még a negyvenes évek végén, s úgy tűnik, mindkettőjüknek arra volt szüksége, hogy ne a zsivajgó városban bontakozzék ki művészetük.

Az a kiállítás azonban, amely e hó végéig tekinthető meg a kőbányai *Pataky Művelődési Központban*, nem az ő művészi tevékenységükről szól. Időközben ugyanis nyolc gyermekük született, s a nagy családot a hagyományos mesterségek és a természetes emberi kreativitás szellemében próbálták felnevelni a művészszülők.

EHHEZ PEDIG a népi mesterségeket használták föl. *Az Etyeken élő székelyek „hagyományainak gyűjtését, átmentését — először családjuk keretein belül — évtizedekkel ezelőtt elkezdték* — írja kiállítási katalógusuk előszava. Mind a nyolc gyermekük a mai napig felhasználja ezt az örökséget, minta- és formakincset; fafaragásaikban, kerámiatárgyaikban, szőtteseikben egyaránt. Ma már, kilépve a családi keretek közül, nagy érdeklődéssel kísért nyári táborokat, csoportfoglalkozásokat vezetnek — mind a szülők, mind a gyermekeik egy része"; s úgy nevezik magukat, hogy Etyeki Műhely. Magán a kiállításon egyaránt láthatunk autonomitásra igényt tartó szövött képeket, faragott plasztikákat, eladásra szánt kézműves termékeket és saját használatra készített személyes tárgyakat.

A család művésztagjainak alkotásai a művészet peremvidékein helyezkednek el. Az édesapa, Csákvári Nagy Lajos e tárlaton elsősorban funkcionális plasztikákat" mutat be. Ezek az egy-egy farönkből kifaragott ülőalkalmatosságok semmilyen vonatkozásban nem nevezhetők a népi hagyományok folytatóinak. A faanyag természetes kanyarulatait mesterkélten túlhangsúlyozó, szürreális faragványok a XX. századi szobrászat egyik vonulatának formáit ismételgetik megemésztetlenül. Csókos Györgyi kevéssé festett szálakból rusztikusan szőtt faliképei sokkal inkább utalnak az általuk vállalt hagyományokra. E művek közül talán azok nevezhetők a leghatásosabbaknak, amelyek nem erőltetik azt, hogy a szövött szálakból ábrázolás formálódjék, hanem a felület egyenetlenségeinek kifejező gazdagságát ródott előképeknek. A formák ismerősek, csak épp a lényeg hiányzik ezekből a népies tárgyakból.

Amikor a családtagok nem keresett módon nyúlnak különféle korábban érvényes formák felé, amikor nem a megismétlés a céljuk, akkor valóban őszinte és valóban funkcionális tárgyakat készítenek. *A maguk számára létrehozott* ruhákról, hangszerekről beszélek, s azokról a fotókról, amelyek önmutogatás nélkül próbálják megörökíteni a család mindennapjait. S ez lehet a Kőbányán látható kiállítás tanulsága: *a kreativitásra való nevelésnek nem kell szükségképpen együtt járnia a művészpályával.*

(bán)

1984. 1. 19.

netet mondok mindazoknak, akik ferjem, **dr. Held Róbert** temetésén részt vettek és egyéb módon részvétüket kifejezték. **Dr. Held Róbertné.** (X)

— **Ezúton mondunk köszönetet** mindazoknak a rokonoknak, barátoknak, volt munkatársaknak és tanítványoknak, akik a legjobb férj és legdrágább édesapa elvesztésével reánk szakadt mérhetetlen fájdalmunkat együttérzésükkel, részvétükkel enyhíteni igyekeztek. Özv. dr. Nagymihály Ferencné és gyermekei. (X)

szüleknek három típusa lesz: a teljesen beépíthető, ezt két évig lehet folyamatosan használni, a beépíthető és újratölthető típus, amiben a szárazelem külsőleg kéthetenként feltölthető, s a félig beépíthető, amelynél az elemegység a fülön kívül van.

— **Szőlészeti és borászati társaság** alakult Sopronban hat szőlőtermesztő állami és szövetkezeti gazdaság és egy pincegazdaság részvételével. A társaság tevékenysége az egész soproni történelmi borvidékre, a fejlesztésre, termelésre, feldolgozásra és értékesítésre egyaránt kiterjed. Legsürgősebb feladatuknak a tárolótér bővítését tartják.

— **Húsz százalékkal olcsóbban** utazhatnak a Magyar Nemzet olvasói a Budapest Tourist szervezésében január 29-én, vasárnap Jászberénybe. Utazás: autóbusszal. Útvonal: Budapest — Gödöllő — Hatvan — Jászberény — Jászapáti — Jászszentandrás — Heves — Tarnaméra — Karácsond — Gyöngyös — Budapest. Program: Hatvanban rövid pihenő, Jászberényben ismerkedés a jász-város emlékeivel (Lehel kürtje stb.). Jászszentandráson Aba Novák freskóinak megtekintése. Gyöngyösön rövid séta. Ebéd Jászberényben. Indulás reggel 8.00 órakor a Roosevelt térről, visszaérkezés Budapestre körülbelül 20.00 órára. Kedvezményes részvételi díj: 270.— forint. A Magyar Nemzet „Honunk a hazában" rovata is ezen a napon ad körképet Jászberényről és környékéről. Jelentkezni lehet a Budapest Tourist bármelyik irodájában.

— **Elhunyt dr. Bretán Miklós,** a Semmelweis Orvostudományi Egyetem III. számú Belgyógyászati Klinikájának egyetemi tanára, az orvostudományok kandidátusa, életének 68. évében, súlyos betegség következtében. Temetéséről később intézkednek.

— **HALÁLOZÁS:** Dr. Pikler Lászlóné dr. Krebs Éta, volt rendelőintézeti főorvos, életének 79. évében, január 7-én meghalt. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1984. január 23-án, 1 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben (Kozma u. 6.). Gyászolja lánya: Engländer Tiborné sz. Pikler Katalin, veje: Engländer Tibor, unokája: Engländer János. Minden külön értesítés helyett. (X)

— Értesítjük mindazokat, akik szerették, hogy **Ladányi Andrásné (Bözsi)** hosszan tartó súlyos betegség után, december 28-án elhunyt. Hamvait 1984. január 23-án, 11 órakor helyezzük örök nyugalomra az új köztemető (Kozma utca 6.) halottasházából. Minden külön értesítés helyett. (X)

— **Köszönetnyilvánítás:** Köszö-

CSÁKVÁRI NAGY LAJOS

új írás

IRODALMI, MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

XXX. ÉVFOLYAM
1990. JÚLIUS

7

1990. JÚLIUS

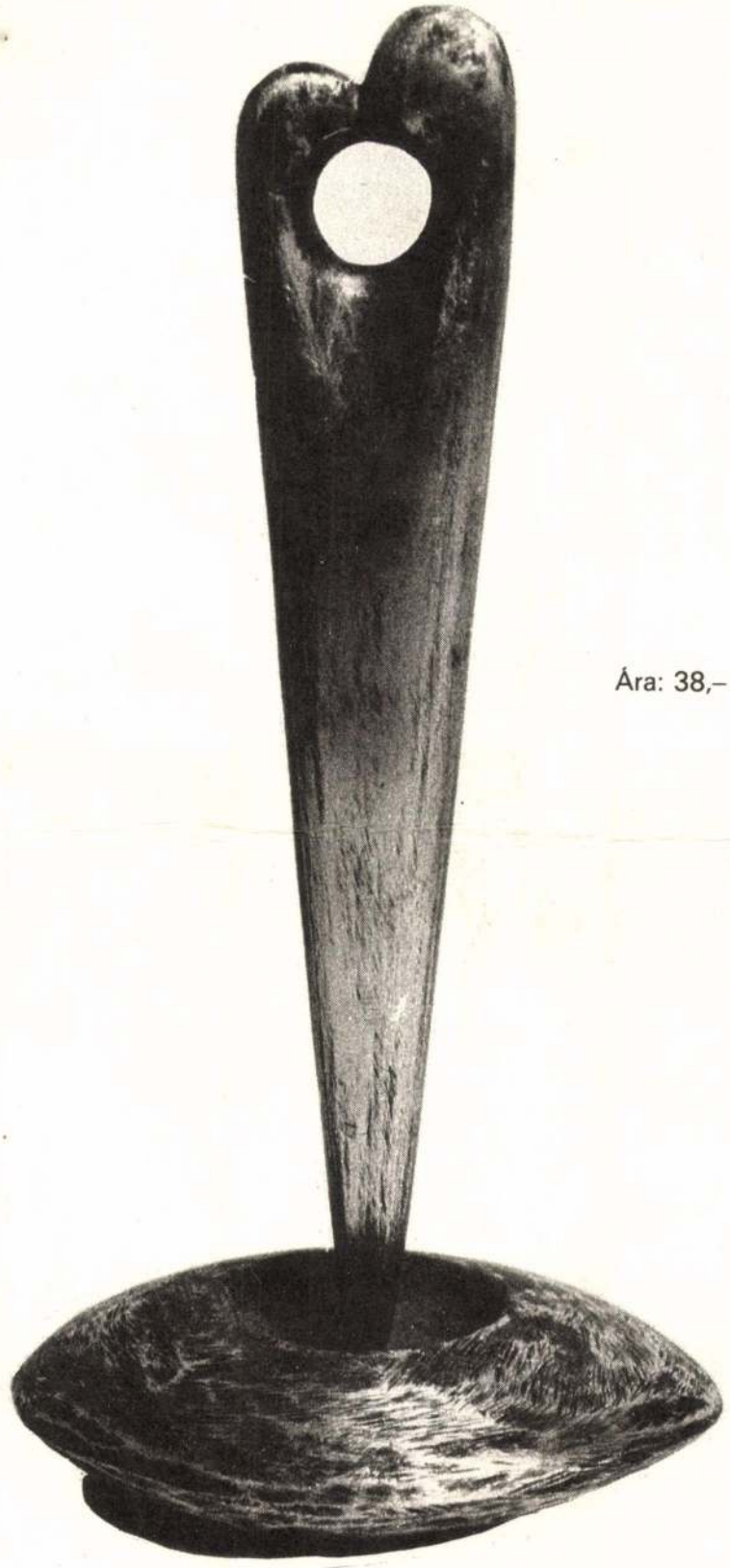

Ára: 38,– Ft

új írás

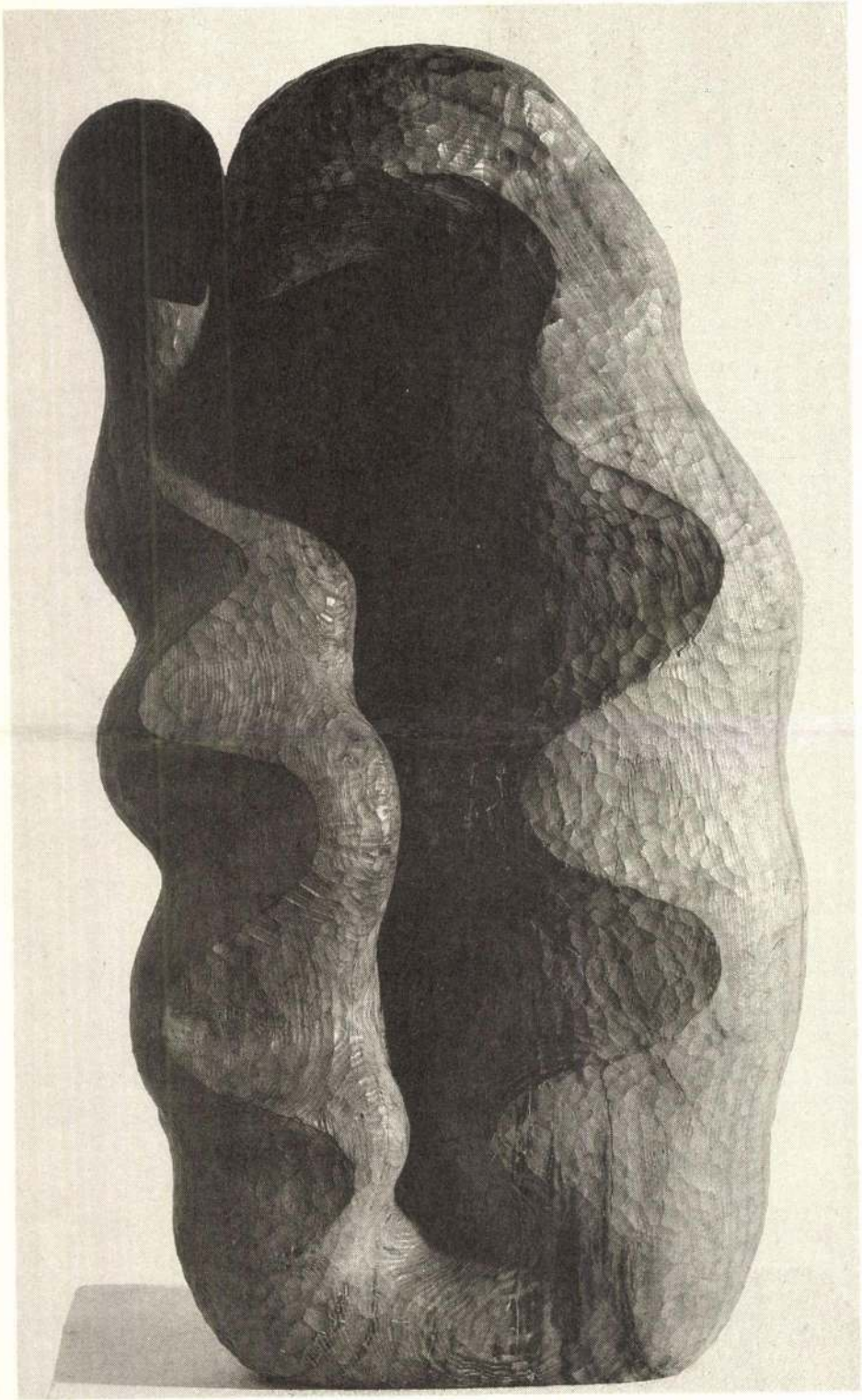

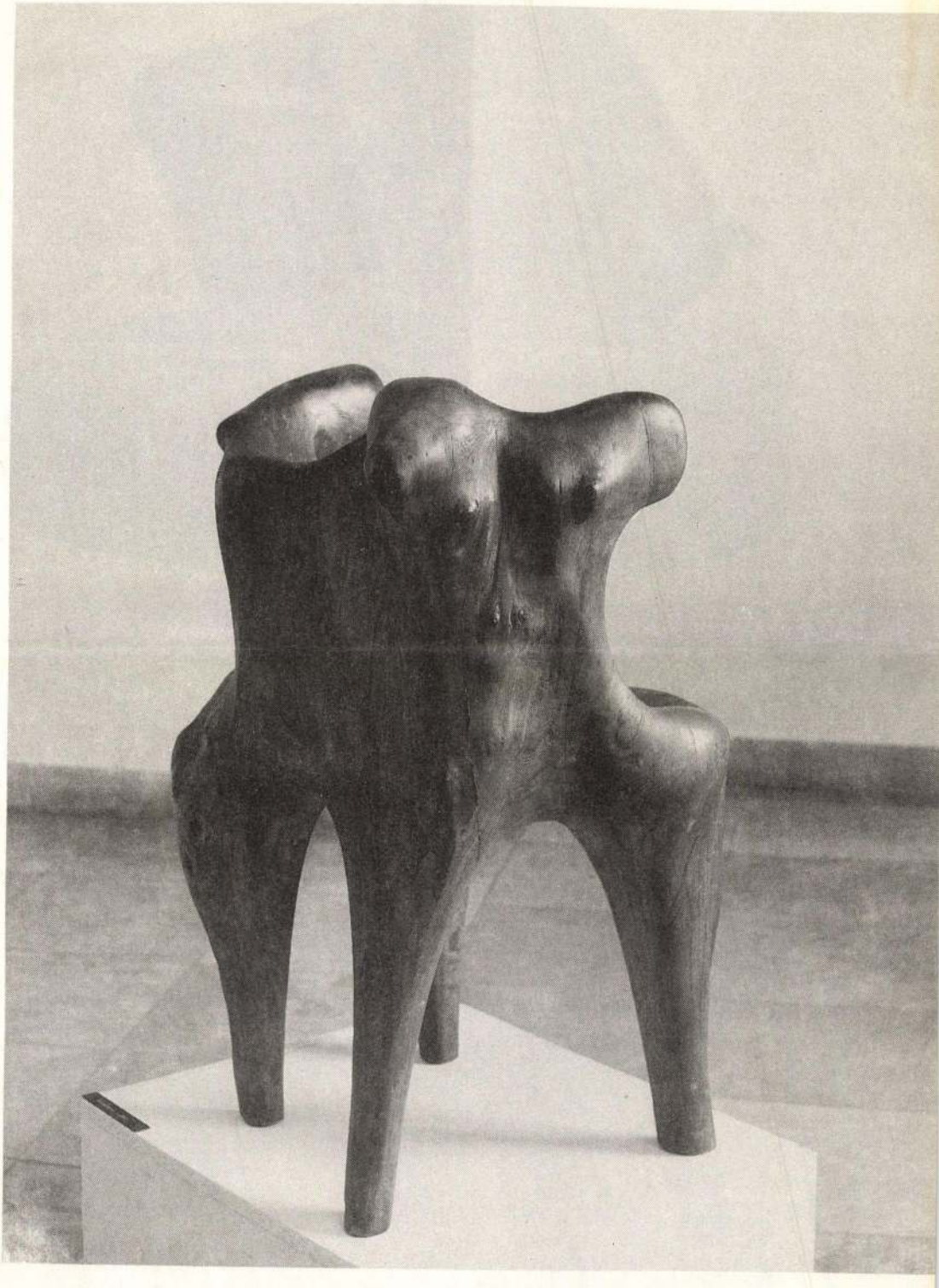

Csákvári Nagy Lajos

Ismét a gáton

Mindkét fél számára elfogadható és az ökológiai elveket szem előtt tartó kompromisszumos javaslatot tett a Duna ügyében a Világ Természetvédelmi Alap (WWF). Az elképzelést, mely megoldást hozhatna a régóta húzódó és következményeiben mind kiszámíthatatlanabb problémára, a szlovák fél hevesen bírálta. Sőt – nyilatkozataik nyomán – olyan kép rajzolódott ki, mintha e kritika miatt (is) a világ legnagyobb és legtekintélyesebb független szervezete visszavonta volna korábbi állásfoglalását, és felfüggesztette volna a Duna érdekében folytatott tevékenységét.

Ezzel szemben az volt a valóságos helyzet, hogy végleges felfüggesztésről szó sem volt, a nagy tekintélyű szervezet csak addig szüneteltette ideiglenesen az Európa legjelentősebb folyójáért folytatott munkásságát, míg meg nem vizsgálta a tanulmányával szemben felhozott szlovák kifogásokat. Ez a vizsgálat most véget ért, és mint a WWF általános igazgatója a bősi kormánybiztoshoz intézett levelében kifejtette, a helyenként személyeskedést sem nélkülöző szlovák érveket nem tartja elfogadhatónak. A Világ Természetvédelmi Alap tehát továbbra is fenntartja a Dunával kapcsolatos korábbi állásfoglalását, és felhívta a szlovák kormánybiztost, hogy ezt tudassa a kormányával is. A maga részéről a szervezet kijelentette, hogy ismét folytatja a tevékenységét, és erről értesíti a nemzetközi szervezeteket is. A WWF tehát ismét kiáll a gátra.

(s. m.)

A WWF elutasítja Mucha professzor egyoldalú állásfoglalását

Aggódó szervezet

A nagy nemzetközi természetvédő szervezeteket élénken foglalkoztatja a Duna sorsa. Nem titkolják, hogy *aggódnak* kontinensünk legjelentősebb folyamáért, és nem osztják a szlovák erőműépítők optmimista véleményét. Legutóbb dr. Claude *Martin*, a WWF (Világ Természetvédelmi Alap) általános igazgatója írta meg aggodalmait Dominik *Kocingernek*, az erőmű szlovák kormánybiztosának. Lapunk megkapta a levél másolatát, melynek tartalmát ismertetjük olvasóinkkal.

Bevezetőjében a szerző egy korábbi, 1994. június 21-i levelére hivatkozik, amelyben azt

letre, amellett az időtényezőt tekintve is igen korlátolt terjedelmű. Következésképp *nem cáfolja* a WWF tudományosan alátámasztott érvelését.

Mindezek alapján a WWF nem lát okot arra, hogy megváltoztassa az 1994 januárjában „Új megoldás a Dunával kapcsolatban" című tanulmányában lefektetett állásfoglalását. Pontosabban szólva a WWF fenntartja azt az álláspontját, hogy egy ökológiailag elfogadható megoldáshoz a következő három, rövid időn belül végrehajtandó intézkedés szükséges:

Olyan vízhozamot kell biz-

Elsüllyedt hajók, öklömnyi rések a betonfalon

Megmutatkoznak a bősi mű gyengéi

Október 22-én reggel gyülekezett kis csoportunk a Keleti pályaudvar indulási oldalán, és oda gördült be a *Lipták* Béla professzor által megrendelt hét autóbusz is. Rövid tájékoztató és egy kis énekpróba után elindultunk Vámosszabadi felé.

A határon több mint egy jó órát vesztegeltünk, azért mégis időben érkeztünk Bős központjába, ahol a többnyelvű táblák kiosztása után nótaszóval elindultunk a helyszínre. Ott azonban az erőmű pártolói nem éppen kedves fogadtatásban részesítettek bennünket. Többnyelvű tábláikon nem csak Lipták Bélát küldték haza… Egynémely honfitársunkat, főleg a magukat „reális zöldeknek" vallókat is felfedeztünk köztük, a zord időjárásban szegények jól kifagyhattak, miközben ránk vártak.

Lipták jól felépített beszédében ismertette a binderi mű *gazdasági és technikai gyengéit*, miközben javaslatokat is tett a kompromisszumra, szem előtt tartva mindkét fél érdekét. Valaki odajött, hogy megzavarja a beszédet – nem járt sikerrel. Ezután elvonultunk, hogy megnézzük az erőművet. Saját szemünkkel láthattuk,

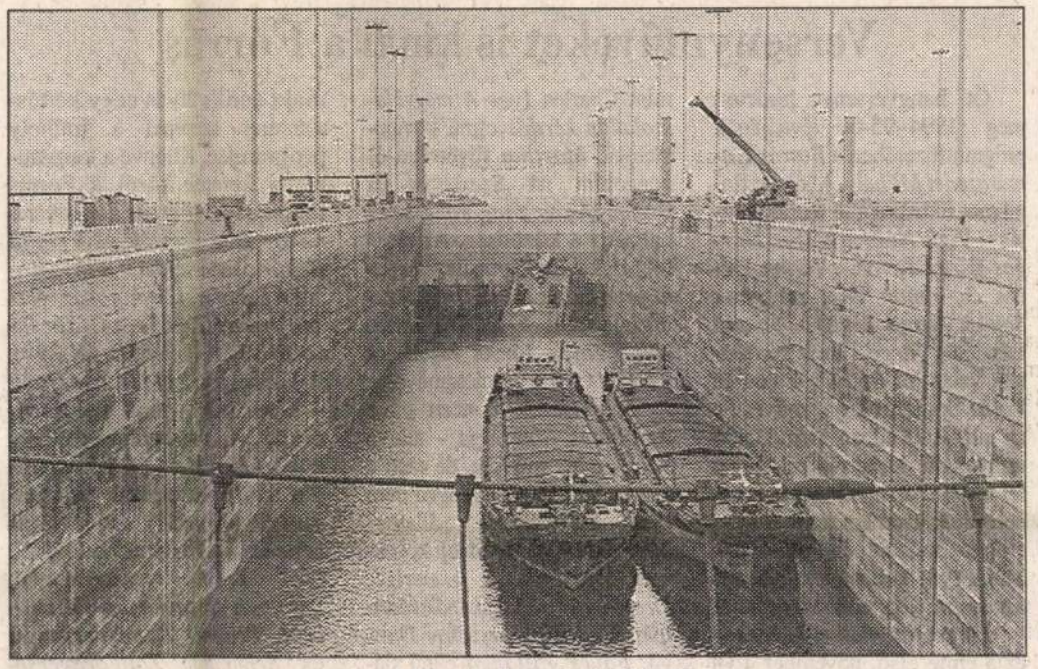

Az elsüllyedt ukrán hajó Bősnél

MTI-archív Matusz Károly

amiről eddig csak hallottunk: az öklömnyi réseket a betonfalon, az elsüllyedt hajókat és azt, hogy miként keletkeztek az újabb zátonyok.

A tározóból tizenkét méter magasságból zuhant le a víztömeg egy olyan talajra, amely alul nincs megszilárdítva. A kivájt földet és iszapot aztán magával vitte és távolabb lerakta. Az eredmény közismert.

Hazatérve nagy csodálkozással szemléltük a televízió Híradójában a „Bősön nem dőlt el, hogy ki a legény a gáton" címmel leadott riportot, mintha bizony azonos erejű és igazságú felek döntetlen „összecsapásáról" lett volna szó. Lipták Béla meggyőző erejű beszédéből mindössze pár szót közvetítettek. Így már azt sem tudtuk megállapítani, hogy a magyar televízió melyik oldalon áll.

Dr. Komáromi Szilveszter
Esztergom

Új elvek a korszerű vízgazdálkodásra az USA-ban

Program a folyók megmentésére

A vízgazdálkodási problémák több éve igen fontos helyet töltenek be a magyar sajtóban. Legtöbbször a Bős–Nagymaros gátrendszerről van szó, ámde az érdeklődő olyasó időnként egyéb „sikeres" erőműépítésekről is értesülhet. E vonatkozásban sokan azon a véleményen vannak, hogy az USA, illetve más fejlett országtó, hogy a legtöbb amerikai úgy gondolkodik: a víz a szabad javak közé tartozik, melyet bárki, bármilyen módon, bármilyen célra, kis költséggel vagy ingyen felhasználhat. Ez a mitikus elképzelés megkönnyítette, hogy az USA vízgazdálkodásában hagyományosan *a helyi és rövid időre számoló gazdasági érdekek*

zel kivívta a vízügyi lobby ellenállását. Így, miután Jimmy Carterral szemben az 1980-as választáson a vízilobby bebizonyította, hogy meg tud buktatni egy elnököt, még Washington is kerülte az ilyen vitákat több mint egy évtizeden át.

Csak az utóbbi húsz évben változott meg valamelyest a

ja, hogy védje a még megmaradt amerikai folyókat, illetve azok élővilágát. A következő években lejár a legtöbb duzzasztógát működési engedélye. Működésüket szigorú környezetvédelmi előírások alapján vizsgálják felül, miként 1993-ban a FERC (Szövetségi Energiaszabályozási Bizottság) által megvizsgált

ZÖLD JELZÉS

A FENNTARTHATÓ KÖZÖSSÉGEK program képzése november 9–10. között lesz Baján. Rendező: a Szentendrei Önkormányzat és a Független Ökológiai Központ. Érdeklődni lehet a 168-6229 telefonszámon.

LAKHATÓ VÁROS címmel programindító tanácskozást rendez a Magyar Polgári Unió és a Magyar Vegyipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének Kristály Környezetvédelmi Klubja november 10-én, 17 órai kezdettel a Villányi úti Konferenciaközpontban (1114 Villányi út 11–13.). Vitavezető: dr. Szegvári Péter alkotmányjogász, az Államigazgatási Főiskola Továbbképző Intézetének igazgatója.

MADÁRTANI kutatóúton – Brazília. Az előadás november 10-én 15 órai kezdettel a Magyar Nemzeti Múzeum épületében lesz, bejárat a Bródy Sándor utcai oldalon. Rendező a Magyar Természettudományi Múzeum. Információ: Végvári Ágnes 138-2728/32.

GYÓGYSZERGYŰJTÉSI akció lesz a Pharmaexpón november 10–13. között. Helyszín a Budapest Sportcsarnok. Érdeklődni lehet: Fodor Mariann 294-9762.

A DOHÁNYFÜSTMENTES gyermekekért címmel tudományos tanácskozást tartanak november 15-én 14 órai kezdettel a Népjóléti Minisztériumban. Rendező: az Országos Do-

NAPLÓ

A MŰVÉSZETEK AZ ÉLETÉRT című kiállítással egybekötött vásár november 10-én, este hat órakor nyílik meg, és 13-ig látogatható az Ernst Múzeumban (Budapest VI., Nagymező u. 8:). A tárlatot Nemeskürty István nyitja meg.

PAP GYULA képzőművész kilencvenöt esztendővel ezelőtt, 1899. november 10-én született Orosházán. Az évfordulón megemlékezést tart a Magyar Bauhaus-Műhely Alapítvány az alkotó Farkasréti temetőben lévő nyughelyénél, csütörtök délután három órakor.

A LITERÁTOR KÖR estje november 10-én, este fél hétkor lesz a Rátkai Márton Klubban (Budapest VI., Városligeti fasor 38.). Az idén indult folyóirat fővárosi bemutatkozásán elhangzanak Hernádi Gyula, Bárány Tamás, Obersovszky (Oby) Gyula, Bágyoni Szabó István, Jánosy István, Zászlós Levente, Gyukics Gábor, Batári Gábor, Czinder Ágnes és Bohács Katalin művei.

OFELLA SÁNDOR Kék szivárvány című, a népdal közösségformáló és léleknemesítő erejéről szóló, a szerző kiadásában megjelent könyvét a tápiószecsői nagyközség könyvtárában lehet megrendelni utánvéttel, ára 400 forint.

A BLOCK CSOPORT kiállítása november 11-én, este hat órakor nyílik meg a Műcsarnok kiállítási csarnokában (Budapest XIV., Olof Palme sétány 1.).

CSÁKVÁRI NAGY LAJOS szobraiból november 11-én, délután öt órakor nyílik meg kiállítás az Erdei Ferenc Művelődési Központban (Kecskemét, Deák Ferenc tér 1.). A tárlatot Buda Ferenc költő nyitja meg. Közreműködik Sebestyén Márta.

KOCSÁRI MIKLÓS szerzői estje november 11-én, este hat órakor lesz a Bartók Emlékház-

A megválaszolatlan kérdéstől Az állatok farsangjáig

Versenyműveket is kínál a Forrás

Öt hangversenyt hirdetett meg 1994–95-ös évadjának programfüzetében a *Forrás Kamarazenei Műhely*. A kilenc fiatal muzsikusból álló csoportosulás – *Vigh* Andrea hárfa-, *Horgas* Eszter fuvola-, *Várjon* Dénes és *Simon* Béla zongora-, *Soltész* Ágnes hegedű-, *Jakobi* László és *Varga* Tamás gordonka-, valamint *Rozmán* Lajos és *Vajda* Gergely klarinétművész – az elmúlt évadban kiemelkedő színvonalú koncertekkel hívta fel magára a figyelmet, és a zenebarátok számára most is igen csábító műsort állított össze. Mindegyik koncertnek a *Zeneakadémia* nagyterme ad otthont.

Megválaszolatlan kérdés – ez a címe első, november 13-i hangversenyüknek, amelyen *Debussy Kis szvitje* csendül fel *Tihanyi* László átiratában, *Vajda* Gergely vezényletével, valamint Charles *Ives A megválaszolatlan kérdés* című kompozícióját, *Martinu* fúvósokra és zongorára írt *Szextettjét* és *Brahms A-dúr zongoranégyesét* hallhatja a közönség. Az esten többek között olyan neves vendégművészek lépnek fel a fiatalokkal, mint *Friedrich* Ádám kürt-, *Vajda* József fagott- és *Konrád* György brácsaművész.

A második koncert címe *Az állatok farsangja* – utalva *Saint-Saëns* művére, de ezen a január 14-i hangvesenyen nem csak Saint-Saëns „állatos" kompozícióját hallhatjuk, hanem *Messiaen A feketerigó, Stravinsky Macskabölcsődalok, Rimszkij-Korszakov Dongó, Fauré Pillangó* című darabját és *Schubert Pisztrángötösét* is. A Forrás tagjai közül Horgas Eszter és Vigh Andrea lép pódiumra február 13-án, majd április 20-án négy kettősverseny szerepel a műhely programján. Kilépve a kamarazenei keretek közül a Forrás tagjai a *Liszt Ferenc kamarazenekar* élén játsszák el *Vivaldi B-dúr concertóját (P.388), Mozart Esz-dúr kétzongorás versenyművét (K.365)* és *C-dúr fuvola-hárfa versenyét (K.299)*, valamint Richard *Strauss Duett – Concertino* című kompozícióját. A kamarazenei műhely évadzáró, május 16-i koncertjén ismét versenyművek csendülnek fel a *MÁV szimfonikus zenekar* közreműködésével, *Gál* Tamás vezényletével. *Schubert Rosamunda-nyitánya* után *Brahms Kettősversenyét* és *Schumann Zongoraversenyét* hallhatjuk Soltész Ágnes és Varga Tamás, illetve Várjon Dénes tolmácsolásában.

(devich)

ZENEI JEGYZETEK

Vándormuzsikus a Zeneakadémián

A FESZTIVÁLZENEKAR különleges műsorral lepte meg november 4-én és 5-én a közönséget. George *Cleve* amerikai karmester vezényletével *Dohnányi* Ernő fisz-moll szvitjét, Paul *Hindemith Schwanendreher* című brácsaversenyét és Carl *Nielsen III. szimfóniáját* játszották. A zeneértő hallgató számára már a műsorválasztás miatt is érdemes volt eljönni. Ezeket a kompozíciókat ugyanis még Európa nagy koncerttermeiben is csak elvétve hallhatjuk. Természetesen felmerül a kérdés, hogy nem méltán elfeledett alkotásokról van-e szó.

Az 1960-ban elhunyt magyar komponista és zongoraművész, Dohnányi Ernő magát elsősorban zeneszerzőnek tartotta, mégis a köztudatban szereléséről leginkább kamarazenei emlékek jutnak eszünkbe, hiszen hiányoznak a hegedűk és a brácsák, mindössze négy cselló és három bőgő képviseli a vonóskart, a fúvósszólamokat pedig két fuvola, oboa, két klarinét, két fagott, három kürt, egy trombita és egy harsona játssza.

KIM KASHKASHIAN pénteken és szombaton durva darócruhára váltotta elegáns koncertöltözékét, és vérbeli vándormuzsikusként jelent meg előttünk. Ezen az emberen érezni lehetett, hogy nincs más a világon, csak a zene, hogy nem foglalkoztatja más, csak a hangok hol vidám, hol szomorú özöne, egyszóval muzsikust hallhattunk a zenészek között. Az első perctől kezdve érezhető volt ez, hiszen zenésztársai is életre keltek az

Francia nyelvtanárok Magyarországon

A rendszerváltozás kezdete óta jelentősen megnőtt Magyarországon az idegen nyelvet anyanyelvként tanító tanárok száma. Szükségessé vált a francia intenzívebb tanítása is, mivel ez a nyelv az *Európai Unió* két munkanyelve közül az egyik, és egyre jelentősebb szerepet játszik a gazdasági életben is, hiszen Franciaország a negyedik legnagyobb külföldi befektető az országban, ma már több mint kétszáz francia és francia–magyar vegyes vállalat működik hazánkban. A kétnyelvű gimnáziumok, a felsőoktatási intézmények idegennyelv-szakjainak igényei, az egyetemeken megkövetelt nyelvvizsga és a középiskolákban bevezetett magas óraszám is indokolta, hogy növeljék az itt tanító pedagógusok létszámát.

Franciaország, magyar partnerei kérésére és együttműködésükkel, átmenetileg francia oktatókat küld Magyarországra a tanárhiány pótlására.

A francia külügyminisztérium által kinevezett lektorokon kívül 1992 óta nyugdíjas tanárok is érkeznek az országba. Ezzel egy időben a *Francia–Magyar Ifjúsági Alapítvány*, a magyar helyi önkormányzatok, a francia nagykövetség kulturális, tudományos és együttműködési osztályának erre szakosodott irodája (BCLE) és a párizsi *Magyar Intézet* közreműködésével megindított „friss diplomás" program keretében pedig fiatal tanárok érkeznek hozzánk egyéves szerződéssel. Jelenleg 109 francia tanít francia nyelvet és művelődéstörténetet Magyarországon – fizetésük a magyar tanárok bérével azonos.

A nálunk dolgozó francia tanárok utazásokat, diákcseréket szerveznek, új típusú kapcsolatokat alakítva ki a két ország között.

(ferch)

Üzembe helyezték az ország legnagyobb számítógéprendszerét

Göncz Árpád adta fel az első levelet a hálózaton

A *Magyar Tudományos Akadémia* és az *Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság* együttes munkával még 1986-ban indította el az *információs infrastruktúra-fejlesztési programot* (IIF). *Célul tűzték ki*, hogy megteremtsék és a fejlett országokhoz közelítsék a hazai kutató-, fejlesztő-, felsőoktatási és közgyűjteményi intézmények számítógép-hálózati, informatikai és számítástechnikai ellátottságát. 1988-ban a program első fázisaként *hetven intézményt kapcsoltak be a hálózatba*. A második fázis 1990 végén fejeződött be, ekkor tovább bővült a hálózatba bekapcsolt felhasználók köre és a kutatók által igénybe vehető szolgáltatások skálája. Ezt követően az MTA, a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium*, az OMFB és az OTKA új, közös programja keretében folytak a fejlesztési munkák, kedden pedig *ünnepélyes keretek között adták át* az *MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet IIF Központjában* azt a szuperkapacitású számítógépet, *amely ma a legnagyobb teljesítményű komputer Magyarországon*. Egyidejűleg több tízezer, a hálózatba bekapcsolt felhasználót tud kiszolgálni a gép. A százhúszmillió forintos berendezést *világbanki hitelből* vették, és nemzetközi tenderkiírás eredményeként a *Sun Microsystems* hazai partnere, a *Dataware Kft.* telepítette.

A sajtó képviselőit a megnyitás előtt az IIF programról és a komputer üzembe helyezésének jelentőségéről *Keviczky* László, az Akadémia főtitkára tájékoztatta. Kevés olyan program van ma hazánkban – mondta –, ami nyolc éve követi a kitűzött célokat. A kutatóközösségek számára az információ rendkívül fontos, *ezek a közösségek csak határok nélkül tudnak élni*. Jelenleg ötszáz intézmény használja a programot. 1991 óta hazánk tagja az *Internet hálózatnak* is, így közvetlen kapcsolatot tarthatunk a *nemzetközi adatbázisokkal* is. *Gondot okoz azonban a program működtetésének finanszírozása*. Azok a közösségek, akik ezt a rendszert használják, nagyon kis működési költséggel rendelkeznek. Azok a lépések, amelyek az országban rendelkezésre álló, olyan *független alapok megkurtítására irányulnak*, mint az OTKA, *alapvetően veszélyeztetik* a programot és működtetését – fejezte be *Keviczky* László.

Göncz Árpád köztársasági elnök köszöntőjében elmondta: Ez a berendezés kapcsolatba hoz bennünket a világgal, a világ nagy kutatóközpontjaival, könyvtáraival, közgyűjteményeivel. Amikor ezt a rendszert elkezdték kiépíteni, akkor még *veszélynek minősült minden információ, tűzzel-vassal, háborúval védtük az információk áramlását*. Azóta megnyílt előttünk a világ. Ez a berendezés megkönnyíti a tudományos eredmények áramlását, beszerzését és továbbadását – mondta Göncz Árpád. Ezt követően saját kezűleg adta föl azt a levelet a hálózaton, amelyben értesíti a felhasználókat, hogy üzembe helyezték az ország legnagyobb, UNIX alapú számítógéprendszerét.

(hankó)

Csákvári Nagy Lajos kiállítása a Budapest Galériában

1994

Március 24-én nyílik meg Csákvári Nagy Lajos szobrászművész gyűjteményes kiállítása a Budapest Galériában (V. ker. Szabad Sajtó u. 5.).

A tárlaton a művész javarészt fából készült plasztikáival találkozhat a látogató. A kiállítás különlegességei a rönkből, gyökérből megmunkált funkcionális szobrok, székek.

Csákvári nagy lajos 1923. április 4-én született Budapesten. A Magyar Képzőművészeti Főiskolát 1950-ben Bernáth Aurél tanítványaként végezte. Szobrászmestere Ferenczy Béni volt. A mozaik mesterséget Fónyi Gézától tanulta. Kiállítása volt többek között Münchenben, Párizsban, Ravennában. Az elmúlt huszonöt évben kizárólag szobrászattal, főként fával foglalkozott. Tagja a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Szobrász Szakosztályának és a Magyar Alkotóművészek Egyesületének. Mozaik munkái és belső térplasztikái többek között Budapesten a Nemzeti Színházban, a Hungaria Grand Hotel borozójában, a Miskolci Műszaki Egyetemen, a Győri Vasútállomáson láthatók, Kecskeméten pedig szabadtéri szobraival találkozhatunk.

A kiállítás április 17-éig látogatható hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

Csáktornai Nagy Lajos

Csákvári Péter, szobrászművész

-s-i-: A Derkovits-ösztöndíjasok bemutatkozása.

Népújság [Tolna], 1984. márc. 10,

Csákvári Péter: Babits-portré

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csákvári Péter,
szobrászművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1984 JUN 9

1021

Csákvári Péter: Babits-portré

feltétlenül orvost hívni.

A meleg idő beköszöntével a bőr ápolására is nagyobb gondot kell fordítani. A bőrnek árt a túl sok nedvesség, párásság, de a kiszáradás is. A nyirkos, nedves bőrön könnyen elszaporodnak a gombák, a száraz bőr pedig berepedezik, s a repedéseken behatolnak a gennykeltő kórokozók, ezért fürdéskor, napozáskor különösen ügyeljünk a megfelelő bőrápolásra.

Egészségünknek jó szolgálatot tesz a kirándulás. Az erdős táj, az 500—600

NÉPÚJSÁG, 1984. március 10

1071
-a-i:

A Derkovits-ösztöndíjasok bemutatkozása

Csákvári Péter: Babits portré

…, 1984. március 10., szombat

…szeli csúcs

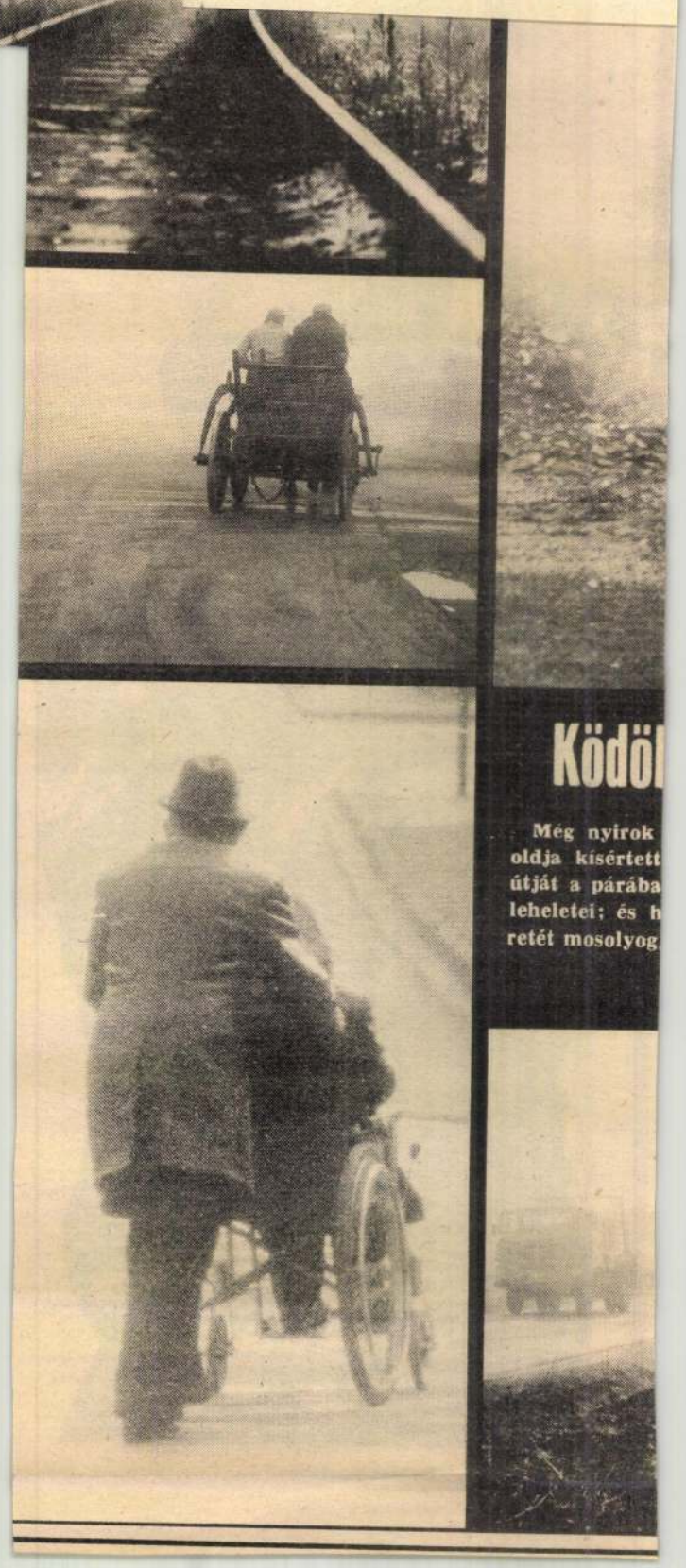

Ködöl…

Még nyirok …
oldja kísértett…
útját a párába…
leheletei; és h…
retét mosolyog…

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
LEVÉLREKLÁM
Telefon: 337-748, 340-726
NÉPÜJSÁG (HEVES)
1984 MÁR 1 0

Csákvári Péter: BABITS, PORTRÉ

Csákvári Péter szobrászművész a Derkovits-ösztöndíjasok bemutatkozóján.

Szalai Zoltán, 1984. márc. 3.

ókapcsolatokr

yelvszokásokkal. „*Az unal-*
as téli esték a feledés ho-
nályába merültek". Pedig a
eledés homályába tűnést va-
amilyen fontos, nevezetes ese-
ményről mondhatjuk, nem
lyan dologról, amelynek a
eledésbe, homályba merülését
em sajnáljuk. Egy történeti
negemlékezésben ezt olvas-
uk: „*Megnyitotta kapuit a*
uchenwaldi haláltábor". Pe-
ig a kapuk megnyitásáról
sak ünnepélyes, fontos ese-
ményekkel kapcsolatban be-
zélhetünk.

„*A terrorcselekmények tető-*
ontra hágtak". Ez azért
ossz, mert a hangulat, a ke-
élyesség szokott tetőpontjára
ágni. „*Lehet-e örök haragot*
ogadni?" Természetesen nem,
nert ha ezt halljuk, azonnal

emlékezü
ra, az ör
ra. Ugya
tünk *els*
mert csa
dolgot le
tal kieme
költök.

Ezek a
pen az e
annak, a
nak: „*A*
oldani". „
jes hiány
nem kell
„meg var
valami lé
kellene s
érdektele
hogy hiá
deklődés.
lődés hiá

naný do rodovej galérie po smrti grófa. Je pochopiteľné, že autor siahol k aktuálnej a poslednej autentickej podobe portrétovaného. Prepísal Widemannovu grafickú predlohu do podoby rozmerného obrazu, ktorý je dnes cenným dokladom podoby historickej osobnosti spojenej s dejinami Spišského hradu a rozširuje portrétovú ikonografiu Štefana Csákyho VIII.

Nedávna akvizícia a reštaurovanie obrazu významne obohatili nielen zbierky múzea, ale aj fond historických portrétov, zachovaných v torzách rodových galérií na Slovensku.

Portrét Štefana Csákyho od neznámeho maliara z konca 17. storočia

Foto: R. Sanitrík

POZNÁMKY

1/ Spišský hrad. Národná kultúrna pamiatka. Východoslovenské múzeum, Košice 1981; VALLAŠEK, A. – FIALA, A. – LUKÁČ, G.: Spišský hrad. Osveta, Martin 1988; SLIVKA, M.– VALLAŠEK, A.: Hrady a hrádky na východnom Slovensku. Východoslovenské vydavateľstvo, Košice 1991.

2/ Štefan Csáky VIII. – nar. 3.5.1603 v Ruskove, okres Košice vidiek, zom. 10.11.1662 v Spišskom Podhradí – Spišský hrad. Literatúra o ňom – DEÁK, F.: Egy magyar főúr a 17. szádba Gr. Csáky István életrajza. Budapešť 1885; BAL, J.: Szepes vára története. Levoča 1914, s. 66-80.

3/ Eva Forgáčová (1607–1639), dcéra Zuzany, rod. Thurzovej a Žigmunda Forgáča, prvá manželka Štefana Csákyho VIII.. Thurzovci vlastnili Spišský hrad od roku 1583, ale donáciu získali len pre mužskú líniu rodu, ktorá Michalom Thurzom, synom Stanislava Thurzu III. v roku 1636 vymrela.

4/ BAL, J.: Szepesvára története, c. d., s. 66-72.

5/ Úpravy hradu sa uskutočnili v 60. rokoch 17. storočia, hoci Csáky žil na hrade od roku 1640. Pomocou arkád sa docielilo scelenie stavebnej nesúrodosti západného krídla horného hradu, medzi kaplnkou a vežou vznikla záhrada, pod kaplnkou bola zriadená krypta. Nejednotná východná časť horného hradu bola dostavaná tak, aby priečelia dostavieb vyrovnávali okraj nádvoria. Východná časť končila na južnej strane pri novom sociálnom zariadení, na ktoré sa využívala gotická cisterna.

6/ Gróf Vidor Csáky v roku 1906-1907 podporil prvý architektonický prieskum Spišského hradu, ktorý realizoval viedenský bádateľ Adolf Stephanie. Objednal zhotovenie sadrového modelu, ktorý rekonštruoval stav hradu pred vyhorením. Model je dnes majetkom Spišského múzea a je inštalovaný v expozícii v hradnej kaplnke.

7/ Főúri ösgaléríák, családi arcképek. Katalóg výstavy. Magyar nemzeti galéria, Budapešť 1988, s. 29, 87.

8/ Olej, plátno, 208 x 123 cm, pôvodne spolu s mužským pendantom v rodovej galérii na Spiši, v roku 1934 vystavené na výstave „Bildnismalerei in der Zips" – KÖSZEGHY, E.: Bildnismalerei in der Zips. Katalóg výstavy. Kežmarok 1934, kat. č. 11, 12. Dnes obidva portréty v historickej obrazárni Nemzeti múzea v Budapešti. Főúri ösgaléríák..., c. d., kat. č. C 21, obr. 3.

9/ Olej, plátno, 200 x 124 cm, signované „Teöke 1895". Vľavo dole rokajová kartuš s nápisom: „COMES STEPHANVS / CZAKI, PERPETVVS / THERAE SCEPV / SIENSIS / EYVSDEM Q : COMITATVS / SVPRAEMVS COMES, TAVER / NICORVM REGALIVM IN / VNGARIA MAGISTER / AC SACRAE / CAESARI MATTIS / CONSILIARIVS ET / CAMERARIVS AETAT. / SVAE 35 ANNO / 1638". (Gróf Štefan Csáky, dedičný hlavný župan Spišskej župy, magister kráľovských taverníkov, kráľovský radca a kamerarius, vo veku 35 rokov, rok 1638). Obraz je v zbierkach Spišského múzea v Levoči.

10/ Medirytina, papier 14,6 x 12 cm, signované vpravo dole: E. Widenman sculpsit. Kolopis: „STEPHANVS DE CHIAK, PERP: ARCIS SEPVS: et COMIT: eiusdem SVP: COM: THAVER: REG: per HVNG: MAGISTER S. C. Rq. M. CONSIL: 1650:" (Štefan Csáky, majiteľ Spišského hradu a hlavný župan Spišskej župy, magister kráľovských taverníkov a kráľovský radca, 1650). Text pod portrétom: „Non est virtutis coacté / servire". (Nie je násilné udatnými činmi slúžiť). Reprodukované v Főúri ösgaléríák..., c. d., obr. 42, kat. B 2, s. 53

11/ Jeden zo súborov vlastnil gróf Ladislav Csáky a v roku 1824 ho daroval Maďarskému národnému múzeu v Budapešti. Druhý súbor vo vlastníctve biskupa Karola Csákyho je dnes majetkom biskupskej rezidencie vo Váci. Na Slovensku sa podobné podobizne zachovali v zbierkach múzea kaštieľa v Antole, spolu 32 a v múzeu v Rimavskej Sobote. UČNÍKOVÁ, D.: Historický portrét na Slovensku. SNM, Bratislava 1980, s. 15; Főúri öszgaléríák..., c. d., s. 58-59.

12/ Olej, plátno, 95 x 78 cm. Neznačené, koniec 17. stor. Text kolopisu: „STEPHANVS DE CHIAK, PERP: ARCIS SEPVS: et COMIT: eiusdem SVP: COM: THAVER: per HVNG: MAGISTER S. C. Rq. M. CONSIL: 1650:". Obraz mohol byť objednaný napr. ako súčasť výzdoby smútočných obradov. Do zbierok múzea bol získaný kúpou v r. 1990, v r. 1990-1992 ho reštauroval akad. mal. M. Nemec.

13/ Mezotinta, papier, 13 x 7,5 cm. Signované vľavo dole: „Fendi del.", vpravo dole: „Krepp sculp." Na zadnej strane ceruzkou písané číslo 57. Grafický list v majetku ŠOBA Levoča, Fond Csaky, Spišský Hrhov.

Csáky – rodokmeň

Eliáš Widemann: Portrét grófa Štefana Csákyho r. 1650

Repro: R. Sanitrík

lišné portréty, podľa ktorých boli v ďalšom období vyhotovené viaceré kópie.

V čase, keď spor o dedičstvo Spišského hradu dospel k záverečnému a pre Csákyho úspešnému riešeniu, žil v roku 1638 spolu s manželkou Evou, rodenou Forgáčovou vo Viedni. Po získaní donácie, vedomý si historickej chvíle pre svoj rod, objednal pravdepodobne dva celopostavové reprezentačné portréty v okruhu dvorného maliara Justa Schustermanna.[7] Portrét manželky Evy predstavuje mladú urodzenú dámu v dobovom, bohato zdobenom hispanizujúcom odeve, stojacu v priestore vymedzenom ťažkým tmavočerveným závesom, so stolom v ľavom dolnom rohu, na ktorom je papagáj ako symbol urodzenosti portrétovanej. Celkový štýl prezrádza kvalitného maliara so zmyslom pre portrétnu charakteristiku, modeláciu tvarov a jemný detail.[8] Pendantný mužský portrét predstavuje mladého šľachtica v dobovom uhorskom oblečení, so sebavedomým výrazom a postojom, ale umelecké kvality ženského portrétu nedosahoval. Kópiu tohto portrétu namaľoval koncom 19. storočia levočský rodák, maliar Andrej Teöke pre rodovú galériu Csákyovcov.[9] Z ikonografického hľadiska patria tieto portréty k typickým príkladom reprezentačných portrétov prvej polovice 17. storočia, ktoré vznikali pre magnátske galérie takých rodov, akými boli Illésházyovci, Pálfyovci, Esterházyovci a samozrejme Csákyovci.

Portrét Evy, rod. Forgáčovej, r. 1638. Reprodukované z katalógu výstavy Föüri ösgaléríák, családi arcképek. MNG, Budapešť 1988

Repro: R. Sanitrík

Druhý portrét vznikol v roku 1650. Jeho autorom bol augsburský kresliar a medirytec Eliáš Widemann, ktorý na objednávku grófa Puchhaima portrétoval významných predstaviteľov uhorskej šľachty. Preto od roku 1646 pracoval vo Viedni a v Bratislave, ktorú navštevoval v čase zasadania Uhorského snemu, pretože veľkú časť portrétov zhotovil podľa živých modelov. Sto grafických portrétov bolo vydaných vo Viedni v roku 1652 s názvom *Illustrissimum Hungariae Herorum Icones* a medzi nimi ako šiesty v poradí bol grafický portrét magistra kráľovských taverníkov a dvorného radcu Štefana Csákyho.[10] Predstavuje poprsie muža s výraznými portrétnymi črtami, ktorého politickú a rodovú príslušnosť charakterizuje text kolopisu. Grafický portrét Štefana Csákyho, ako súčasť portrétneho súboru zaslúžilých a významných mužov toho obdobia, vydaného vo väčšom náklade, bol určený širšej verejnosti a mal didaktickú a výpovednú hodnotu. Widemannov súbor bol cenným zdrojom portrétnej ikonografie, ktorý už krátko po vydaní často využívali menej nadaní maliari tvoriaci na objednávku pre rodové galérie. V druhej polovici 17. storočia bol celý súbor Widemannových grafík prepísaný do podoby maľovaných portrétnych miniatúr.[11]

Podľa potrieb a vkusu objednávateľov sa často podľa Widemannovho súboru maľovali aj menejpočetné súbory a solitéry. Takýmto verným prepisom Widemannovej predlohy je aj rozmerný maliarsky portrét zo zbierok Spišského múzea v Levoči.[12] Spôsob maľby, nedostatočné zvládnutie telesnej modelácie i napr. neúplné pochopenie plasticity diamantovania v rohoch portrétu dávajú tušiť menej kvalitného domáceho maliara, ktorý však mal s týmto typom prác dostatok skúseností. Vďaka pomerne jemnej maľbe inkarnátu tváre dokázal zachovať portrétnu charakteristiku predlohy. Portrét vznikol koncom 17. storočia. O storočie neskôr čerpali z Widemannovej predlohy viedenský maliar a rytec Peter Fendi (1796 až 1842) a rytec Ignac Krepp (1801 až 1853), ktorí pre Slovník vlasteneckých dejín, vydaný asi v roku 1825 vo Viedni, vytvorili portréty významných osobností, okrem iných aj Štefana Csákyho. Ako historizujúci typ portrétu, pripomínajúci osobnosť vzdialenej histórie, nemal oproti pôvodnej predlohe kolopis, dátum „1650" sa objavil na pozadí, nad ľavým plecom a meno portrétovaného bolo na bielej pasparte uvedené bez titulov.[13]

Portrét Štefana Csákyho zo zbierok Spišského múzea bol pôvodne pravdepodobne objed-

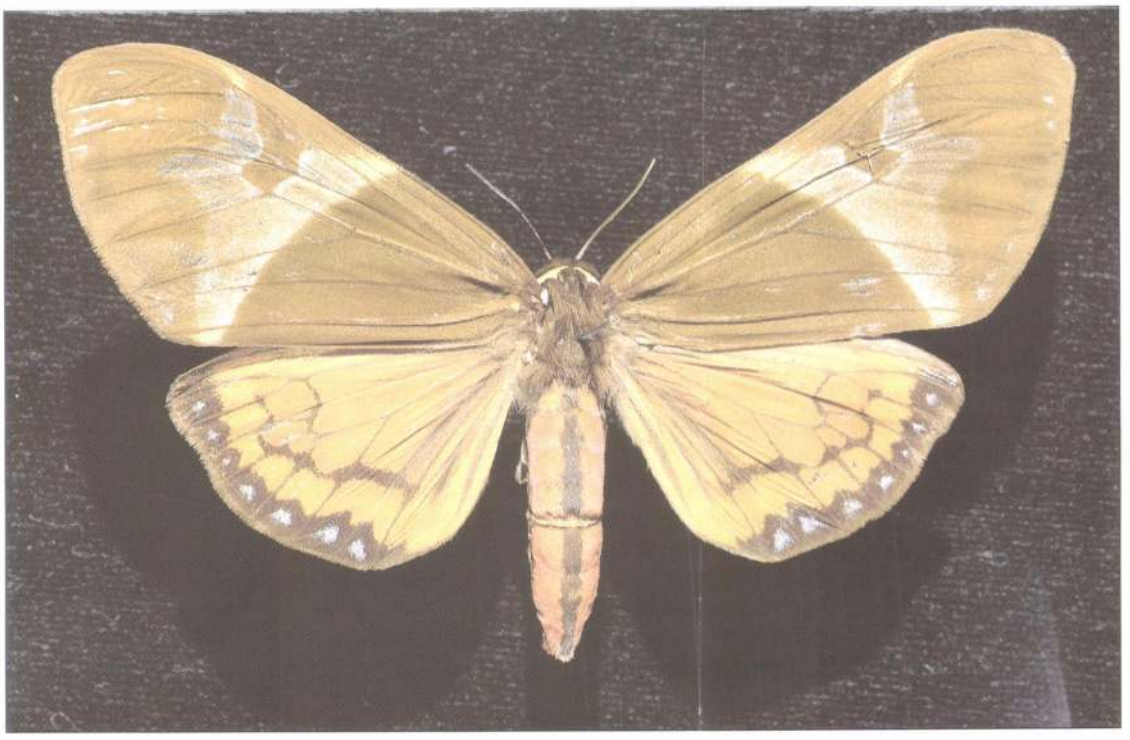

Tropický spriadač
(Ephestris melaxantha)
z Južnej Ameriky
Foto: M. Červeňanský

Osobitnú skupinu tvoria materiály získané jednotlivými zberateľmi v zahraničí, ktoré obsahujú častokrát veľmi cenné a zaujímavé údaje a doklady. Slovenské národné múzeum takto postupne získalo napr. zbierky z Ghany od MUDr. Tomáša Balghu, Vladimíra Hrouzka z Rumunska, Ing. Miroslava Kocourka, Oldřicha Kroupu a Aleša Mertu z Bulharska, od pracovníkov SAV zo severnej Kórey, od Ing. Jána Obucha z Himalájí, botanika Ing. Karola Rataja z Brazílie a východnej Afriky, geológa dr. Ervína Scheibnera z Afganistanu, dr. Jitky Vilímovej zo Sibíri a od prof. dr. Pavla Štysa z územia Sudanu. Významnou mierou sa na tvorbe, budovaní a dopĺňaní zbierkového fondu zúčastňovali a zúčastňujú pracovníci múzea. Nimi získaný materiál je v prevažnej miere dokladovým materiálom ich vedecko-výskumnej činnosti.

POZNÁMKY

1/ O význame entomologických zbierok a ich zameraní pozri prácu Okáliho (1992).
2/ Pozri Heyrovský (1925) a Balthasar (1934).
3/ Podrobnejší prehľad o entomologických zbierkach Slovenského národného múzea, ich zložení a rozsahu nájde záujemca v „Súpise entomologických zbierok v múzeách na Slovensku" z roku 1984.
4/ Jeho životopis pozri Matoušek, Okáli (1975).
5/ Životopis pozri Okáli (1981).
6/ Životopis pozri Matoušek, Okáli (1987).
7/ Stručné životopisné údaje o mnohých entomológoch môže záujemca nájsť v Koleškovej (1979–1991) ešte nedokončenej práci.
8/ Osobnosti prof. Roubala bolo venovaných veľa článkov a prehľadov ešte za jeho života. Pri 100. výročí jeho narodenia sa uskutočnila konferencia, na ktorej účastníci zhodnotili jeho život a dielo. Referáty vyšli v samostatnej publikácii Práce Slovenskej entomologickej spoločnosti pri SAV, Bratislava, číslo 2, 1982. Tu možno získať údaje o jeho práci zároveň s odkazmi na biobibliografie prác, ktoré vychádzali priebežne pri jeho životných jubileách.
9/ Životopisné údaje pozri Moucha (1963).
10/ Bibliografické údaje publikoval Slípka (1974).

LITERATÚRA

Balthasar, V.: Zoologické a botanické sbírky Slovenského vlastivědného muzea v Bratislavě. Bratislava 1934, s. 252–256.

Heyrovský, L.: Zoologicko-botanický odbor vlastivědného musea slovenského v Bratislavě. Čas. Čsl. spol. ent., 22, Praha 1925, s. 49.

Koleška, Z.: Seznam biografií československých entomologů (entomologové nežijíci). Správy Čsl. spol. ent. při ČSAV, příloha, 1979–1991, (nedokončené, 13 pokračovaní).

Matoušek, B. – Okáli, I.: Príspevok k dejinám Prírodovedného ústavu Slovenského národného múzea v Bratislave. II. časť. Acta Rer. natur. Mus. nat. slov., 20, Bratislava 1975, s. 3–13.

Matoušek, B. – Okáli, I.: Príspevok k dejinám Prírodovedného ústavu Slovenského národného múzea v Bratislave. X. časť. Zbor. Slov. nár. múz., Prír. vedy, 33, Bratislava 1987, s. 233–236.

Moucha, J.: Prof. dr. Karel Hrubý (30.9.1910–10.12. 1962). Čas. Čsl. spol. ent., 60, 1963, s. 264–265.

Okáli, I.: Karol Kočí (1879–1956). Acta Rer. natur. Mus. nat. slov., 27, 1981, s. 187–191.

Okáli, I. (Ed.): Súpis entomologických zbierok v múzeách na Slovensku. Ústredná správa múzeí a galérií, Bratislava 1984, 58 s.

Okáli, I: Je užitočné zbierať hmyz? Niekoľko poznámok o význame zbierok hmyzu. Pamiatky a múzeá, 2, Bratislava 1992, s. 23–26.

Slípka, J.: 60th birthday of Professor MUDr. et RNDr. Otto Slabý, DrSc.. Acta ent. bohemoslov., 71, 1974, s. 60–62.

MÁRIA NOVOTNÁ

Portréty Štefana Csákyho VIII.

Spišský hrad vystriedal viacerých majiteľov, najmä potom, čo sa pôvodne kráľovský majetok dostal v roku 1464 spolu s titulom dedičného spišského župana do rúk rodiny Zápoľskovcov.[1] Posledným rodom, ktorý vlastnil hrad, boli Csákyovci. Nezískali ho ľahko a zásluhu na tom mal predovšetkým ctižiadostivý a cieľavedomý Štefan Csáky VIII.[2]

Narodil sa v roku 1603 v Ruskove sedmohradskému hlavnému kapitánovi Štefanovi Csákymu a Anne, rodenej Veselényiovej. Po smrti Gabriela Bethlena ako dvadsaťštyriročný ambiciózny mladý muž, obľúbenec Bethlenovej vdovy Kataríny Brandenburskej, ašpiroval na titul sedmohradského kniežaťa. Po víťazstve Juraja Rákociho veľmi rýchlo pochopil svoju zlú pozíciu, dal sa do služieb Habsburgovcov a svoje aktivity premiestnil do oblasti vtedajšieho Horného Uhorska. Stal sa kapitánom kráľovského hradu Szendrö v Boršódskej župe a vďaka priazni Habsburgovcov a sobášnej politike sa jeho majetky rozširovali. Veľká príležitosť sa mu naskytla v roku 1636, keď vymrel rod Thurzovcov po meči a vznikol spor o pozostalosť, okrem iného aj o nárok na Spišský hrad a majetky viažúce sa k hradu. Štefan Csáky ako manžel Evy Forgáčovej, sesternice Michala Thurzu, sa stal najvážnejším kandidátom a o nároku na Spišský hrad a prislúchajúce majetky nepochyboval. Michal Thurzo, posledný mužský člen rodu Thurzovcov, mu ho v testamente odkázal, ale testament nebol právne platný.[3]

Získanie definitívnej donácie Spišského hradu a majetkov (spolu 23 dedín a osád) s titulom župana Spišskej župy stálo vtedy tridsaťtriročného Štefana Csákyho dva roky neúnavného úsilia a presviedčania na cisárskom dvore a 85 tisíc forintov, kým mu ho v roku 1638 cisár udelil a povýšil ho do grófskeho stavu. V službách cisárskej koruny získal postavenie magistra kráľovských taverníkov a kameraria. V roku 1651 sa mu podarilo získať donáciu spišského panstva vrátane hradu aj na ženskú líniu rodu, a tak vo vlastníctve rodu Csákyovcov bol hrad až do roku 1945.[4]

Štefan Csáky VIII. pripisoval Spišskému hradu veľký význam, podobne ako niekoľko storočí pred ním rod Zápoľskovcov. Svedčí o tom aj skutočnosť, že bol prvým a posledným členom rodu a posledným majiteľom hradu, do ktorého napriek tomu, že ho získal v dobrom stave, investoval nemalé prostriedky na jeho modernizáciu a rozsiahle úpravy.[5] Jeho synovia, bezdetný František a mladší Štefan, nemali k hradu vrelý vzťah, a preto tento už koncom 17. storočia chátral a jeho definitívnu skazu priniesol požiar v roku 1780. Pre členov rodu mal hrad pietny význam, podobne ako osobnosť Štefana Csákyho VIII., ktorý založil spišskú líniu Csákyovcov a stál na začiatku hospodárskej a spoločenskej prosperity uhorskej vetvy rodu.[6]

Je pochopiteľné, že v rodovej galérii predkov bolo niekoľko jeho portrétov, ktoré zachytávajú autentickú podobu tejto zaujímavej osobnosti. Za jeho života vznikli dva typologicky od-

Andrej Teöke: Portrét Štefana Csákyho, r. 1895. Kópia reprezentačného portrétu zo 17. storočia

Foto: R. Sanitrík

ÁRA: 8,50 FORNT

MAGYAR HÍRLAP

23. évfolyam, 284. szám POLITIKA NAPILAP 1990. december 4., kedd

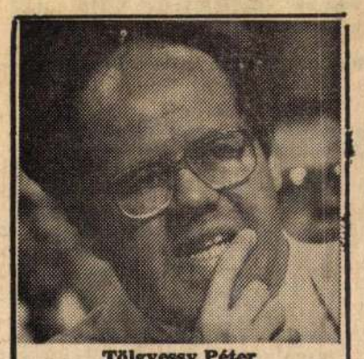

Tölgyessy Péter ismét a Parlamentben (5. oldal)

„A lényeg: demokrata maradjon az MDF" *(5. oldal)*

Timföldet adhatunk olajért? *(6. oldal)*

Költségvetési javaslat — sürgősséggel

Törvény a köztársasági megbízottról

Az Országgyűlés tegnap kegyelettel elbúcsúzott *Deák Sándor* szabad demokrata képviselőtől, aki vasárnap autóbalesetben vesztette életét. Napirend előtt *Pál József* (MDF) az 1956. december 6-i salgótarjáni vérengzésről emlékezett meg, majd *Gáspár Miklós* (KDNP) arról a romániai alkotmány-előkészítő konferenciáról számolt be, amelyen a magyar parlament képviselői részt vettek.

Ezután tért rá a T. Ház a *köztársasági megbízottakról* szóló törvényjavaslat részletes vitájára, amely az ellentétes vélemények kifejtése után határozathozatallal végződött. Eszerint tehát ez a személy, aki az ország *nyolc régiójának* élén elsősorban az önkormányzatok *törvényességi felügyeletét* látja el, csak jogi végzettségű lehet. Megyénként hivatalokat hoz létre, így könnyítve meg például a másodfokú ügyek intézését, amelyeket egyébként a törvény ugyancsak rábízott. Akadályoztatása esetén a belügyminiszter előzetes egyetértésével kinevezett hivatalvezető áll, aki a káembést akadályoztatása esetén helyettesíti.

Tegnap módosították az 1964-es építésügyi törvényt, valamint törvényt fogadtak el az adózás rendjéről.

A parlament egyetértett azzal, hogy *sürgősséggel tárgyalja meg a jövő évi költségvetési* törvényjavaslatot.

Ma: Antall-beszéd

A kormány rendkívüli ülése

MH-információ

Téves az a hír, amely a hét végi veszprémi MDF-gyűlésen kapott szárnyra, s amely szerint *Antall József* miniszterelnök ma jelenti be az Országgyűlésnek a kormány új névsorát.

Amint *Kajdi Józseftől*, a miniszterelnöki hivatal államtitkárától megtudtuk, Antall József mai parlamenti beszédének tárgya nem a kormányátalakítás. Ez a beszéd, amelyre várhatóan délután fél ötkor kerül sor, azt tartalmazza, amire a miniszterelnök még betegsége idején ígéretet tett: részletesen feltárja az ország jelenlegi helyzetét. A kormányfő a helyzetelemzést a költségvetés vitájának megalapozásául tartja szükségesnek.

Mr. Á.

Hétfőn rendkívüli tanácskozásra ült össze a kormány. Az MTI a miniszterelnöki sajtóirodától úgy értesült, hogy az ülés napirendjén négy előterjesztés szerepelt: az 1991. évi vagyonpolitikai irányelvekről; a szövetkezeti törvény téziseiről az állam által 1949 júniusa után az állampolgároknak okozott károk rendezéséről szóló tervezet, illetve a társadalombiztosítás 1991. évi költségvetésének döntést igénylő kérdéseiről szóló előterjesztés.

A kormány rendkívüli üléséről ma sajtóértekezleten számolnak be.

Budapestre jön a jugoszláv miniszterelnök

(MTI) *Ante Markovics* jugoszláv szövetségi miniszterelnök a hét végén *Antall József* kormányfő meghívására Budapestre látogat — közölték hétfőn hivatalosan Belgrádban.

Puccskísérlet Argentínában

Hírügynökségektől

Carlos Menem argentin köztársasági elnök hétfőn parancsot adott a hadseregnek, hogy bármilyen eszközt igénybe véve, fojtsa el a hétfőn hajnalban kirobbant katonai lázadást. A felkelők valamennyien *Mohamed Ali Seineldin* (nyugalmazott) ezredes feltétlen hívei, és a vezérüket szeretnék látni a hadsereg élén. A származása miatt „töröknek" becézett ezredes, akit egy korábbi puccskísérlet miatt nyugdíjaztak, egyébként jelen pillanatban ép-

(Folytatása a 2. oldalon)

Wisconsini tapasztalatátadás

Munkatársunk jelenti Madisonból

Mi is gyakran megkapjuk a magunkét: sokat fecsegünk — állítják a türelmetlen választók. Mivel ők fizetnek bennünket, képviselőket, joggal várják, hogy ne üres szónoklatokkal, hanem folyamatos munkával töltsük az időt. Elfogadott költségvetést, törvényeket akarnak látni —

(Folytatása a 2. oldalon)

Két hét múlva: metró Újpesten

Fotó: Bánkuti András

Tegnap szemlét tartottak az észak—déli metróvonal *Árpád híd és Újpesti Áruház* közötti mintegy 4 kilométeres szakaszának építésénél a beruházók, a kivitelezők képviselői és a Városháza illetékesei. A munkálatok megtekintése után *Gulyás László*, a Főpolgármesteri Hivatal közlekedési csoportvezetője elmondta az MTI munkatársának: úgy ítélték, hogy az új metrószakasz és a hozzá kapcsolódó létesítmények december közepére forgalomba helyezhetők. Ugyanakkor arra is rámutatott, hogy az új metróvonal, valamint a kapcsolódó létesítmények teljes elkészüléséhez még további, mintegy *800 millió* forint értékű munkát kell elvégezni. Ez előreláthatóan az eredeti terveknek megfelelően, 1991. június végéig fejeződik majd be.

Az új metróvonal felavatását követő forgalmi változásokról a BKV rövidesen tájékoztatást ad.

Képünkön: a Városkapu-állomás.

Antall József támogatást kért a tudósoktól

Reform — pénz nélkül

Megkezdődött az Akadémia közgyűlése

MH-információ

Állam- és kormányfő nem is tudom mikor látogatta meg egyszerre a Magyar Tudományos Akadémia közgyűlését. Igaz, *Göncz Árpád* és *Antall József* jelenléte ez alkalommal vélhetően inkább a különleges vendégnek, *Teller Edének* szólt, aki most vette át a tiszteleti tagságáról szóló oklevelet.

Kosáry Domokos, az MTA elnöke a nagyszerű atomtudós köszöntésekor felidézte, hogy a húszas években bár nem találkoztak, mindketten a Mintagimnázium diákjai voltak, s most — lám, anynyi év után — ismét egy intézmény tagjai lettek.

— Hihetetlen számomra ez az esemény, s mélyen hálás vagyok a megtiszteltetésért — mondta az ünnepelt. Különösen pedig azért, mert hallhattam a fontosságát annak, hogy az eredményeinkről nem kell félni. Teller professzor szerint reménységgel kell köszönteni azt, hogy megértjük az atomokat, s tudományt csinálunk a kémiából és a fizikából. Fontos viszont, hogy lássuk azt az utat, amelyen át ne is lehessen félni a tudásnak ezektől a csodáitól. Az atomenergia segítségével igenis megvan a lehetőség a világ fejlettebb és visszamaradottabb régióinak közelítésére, ám ezt nem lehet óvatosság nélkül tenni.

— Hazajöttem, s ez nagy megrázkódtatás volt. Hogy mit érzek, talán csak két hét múlva tudnám megmondani. A lelkesedés és a jobb jövő reménye tölt el, s azt szeretném, hogy a magyar szó sokat jelentsen magyaroknak és mindenki másnak, különösen a modern világnak, amelynek vezérlő elve a tudomány, amely a világot máról holnapra megváltoztatja.

A közgyűlés további részében vita kezdődött a reform előterjesztett alapelveiről. Az Akadémia elnöke mindenesetre hangsúlyozta, hogy a mostani közgyűlés után az átalakulási folyamat tovább folytatódik, s a májusi rendes közgyűlésen például az Akadémia kiadói politikájáról, s az Akadémia belső szervezetének re-

(Folytatása a 3. oldalon)

Szovjet földkérdés

Zöld út a magántulajdonnak

Moszkvai tudósítónktól

Oroszországban ezentúl lehetséges *a föld magántulajdona.* A köztársasági Népképviselők Kongresszusának rendkívüli ülésszakán tegnap név szerinti szavazáson fogadták el az orosz kormány mezőgazdasági megújítási programjának ezt a sarkalatos, sokat vitatott pontját.

A tanácskozás négy napon keresztül vitatta meg a témát, és úgy tűnt, *legalább annyian ellenzik* a földmagántulajdon bevezetését, *mint ahányan vallják:* az ország ellátását csak akkor lehet biztosítani, ha a termőterületeknek *igazi* gazdájuk van.

A döntés egyértelműen a *Jelcin* irányította reformista orosz vezetés sikereként könyvelhető el, és feltehetően további nézeteltérésekhez vezet a központ és a köztársaság között, hiszen maga *Gorbacsov* elnök is a földmagántulajdon ellen foglalt állást.

A határozat egyébként egy apró engedménynek tűnő kitételt is tartalmaz: a földet csak tízévi birtoklás után lehet értékesíteni, és akkor is csak az államnak, az illetékes tanácsokon keresztül.

Poór Csaba

A nagy kérdés a katonai rend

A rendőrség elbizonytalanodásának egyik lényeges oka a testület tevékenységének meglehetős szabályozatlansága — állítják a szakemberek. A korábbi — esetenként valóban alkotmányellenes — belső utasítások jó részét ugyanis hatályon kívül helyezték, miközben egyre késett a rendőrségről szóló törvény előkészítése. Úgy tűnik, a következő néhány hónapban a tervezet még nem kerülhet a parlament elé, a szakmai vitára alkalmas anyag azonban összeállt. A szabályozás főbb elveiről Finszter Gézát, a Belügyminisztérium helyettes rendészeti államtitkárának szakmai titkárát kérdeztük. (Folytatása a 4. oldalon.)

Női sakkcsapatunk aranyérmet nyert

Az újvidéki sakkolimpia női versenyében a hétfői, utolsó fordulóra maradt a döntés, 13 forduló után ugyanis egyenlő pontszámmal állt az élen a magyar és a szovjet válogatott. Csapatunk — a három *Polgár* lány — Csehszlovákiával játszott, és 3:0 arányú győzelmet aratott. Az első táblán *Zsuzsa sötéttel Klimova-Richtro-*

(Folytatása a 8. oldalon)

Indulatok a Kőér utcában

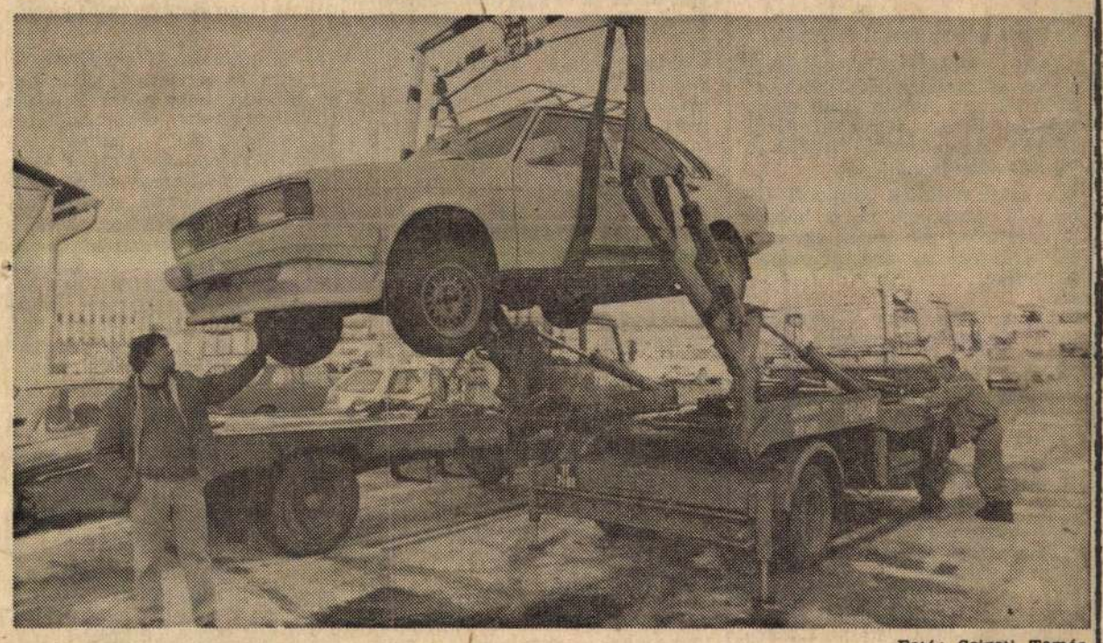

Fotó: Szigeti Tamás

MH-információ

Tegnap 14 óráig közel 50 darab — legkülönfélébb típusú — személygépkocsit szállítottak be a Belvárosból a Kőér utcai telephelyre. A Tomán Kft. vezetője, *Brassói Béla* meglehetősen elcsigázottan nyilatkozott a főpolgármesteri akció harmadik napján. Úgy tűnik föl számára, hogy sziszifuszi munkát végeznek, amikor segédkeznek rendet teremteni a Belváros parkolási káoszában:

— Elviszünk 4-5 autót a buszmegállóból, 10 perc alatt újak állnak a helyükre. Beszállítottunk nem egy BM-es kocsit is, de itt van már egy álamtitkári autó is. A rendőrök alig győzik a munkát, már a közterület-felügyelők is bekapcsolódtak az akcióba. Az én embereim folyamatosan ingáznak a Belváros és a Kőér utca között. Pedig napok óta másról sem lehetett hallani, újságban, tévében, az utcán, egyfolytában figyelmeztették a lakosságot, és tessék, semmi eredménye. A tulajdonosok? Hogy fogalmazzak finoman? Felháborodottak, indulatosan, némelyek nyomdafestéket nem tűrő szavakkal illetnek minket és a rendőröket. Van egy réteg, amelyik hozzászokott, hogy nem kell komolyan venni a törvényeket és szabályokat. Most aztán tiltakoznak, kiabálnak.

Sz. K. J.

Letétben kilencvenkilenc évre

Tegnap a Nemzeti Múzeumban átadták a Széchényi Ferenc-emlékérmet Csáky Móricznak, Kovrig Ilonának és László Gyulának. Az emlékérmet azok a személyiségek kapják, akik jelentősen elősegítették a Magyar Nemzeti Múzeum alapfeladatainak ellátását, (adományozás, alapítvány), illetve akik hosszú időn át kiemelkedő színvonalon végezték munkájukat. Képünkön Csáky Móricz, aki 99 éves letétként a Nemzeti Múzeumban helyezte el a Csáky-család nagy értékű galériájának 51 festményét (XVII—XX. századig).

Fotó: Bánkuti András

Csáky család egyik tagja

Tineretul Liber

Kártérítés Romániának?

Bukaresti tudósítónktól

Terjedelmes cikkben *támadja* Magyarországot a *Tineretul Liber* című bukaresti ifjúsági lap. Követeli, hogy Magyarország kérjen bocsánatot a román néptől, a kormány és a köztársasági elnök nyilvánosan ítéljék el az *„Erdély horthysta megszállásának"* időszakában elkövetett atrocitásokat. Nemzetközi vizsgálóbizottság felállítását követeli az 1940—1944 között elkövetett háborús bűnök kivizsgálására, személy szerint elmarasztalja azt a „magyar külügyi tisztviselőt" (az utalás feltehetően *Szokai Imrére* vonatkozik), aki állítólag a diplomáciai szokásokra ügyet sem vetve szorgalmazta *Göncz Árpád és Iliuescu elnök* találkozóját.

A cikk a továbbiakban Románia területi épsége ellen irányuló politikai manővereket emleget, a nemzetközi kapcsolatokban példátlan módon „álnok ellenségnek" titulálja Magyarországot, katonai törvényszékek felállítását és a hadsereg újrafelfegyverzését követeli. **B. T.**

Hatalomváltás után

Csádban nyugalom van

(Reuter, TASZSZ) A csádi főváros élete az erőszakos hatalomváltás nyomán keletkezett hét végi zűrzavar, fosztogatások után kezd visszazökkenni a rendes kerékvágásba — jelentette a szovjet TASZSZ hírügynökség tudósítója a térségből. A felkelők és a Csádban állomásozó francia alakulatok közösen tartják fenn a rendet N'Djamenában.

A győztes felkelők vezetője, *Idrissz Debi* tábornok vasárnap sajtóértekezletet tartott N'Djamenában. Kijelentette, hogy a vezetése alatt álló Népi Megmentési Front többpártrendszerű demokráciát szándékozik teremteni Csádban.

Ellentmondó jelentések érkeznek *Hisszén Habré* megbuktatott államfő sorsáról. *Roland Dumas* francia külügyminiszter vélekedését, amely szerint — noha a líbiai JANA hírügynökség Habré halálhírét költötte — a *megbuktatott elnök él, Kamerunba menekült,* megerősítette a brit Reuter hírügynökség és a szovjet TASZSZ hírügynökség tudósítója.

Várakozásteljes nyugalom Bulgáriában

Semleges lesz a kormányfő

MH-információ

Bulgária *feszülten várakozik* — tudtuk meg megbízható szófiai forrásból. A három fő politikai erő — a bukott miniszterelnök, *Lukanov* szocialista pártja, a Demokratikus Erők Szövetsége (DESZ), és a szakszervezetek — már megkötötte az új kormány megalakítására vonatkozó *kompromisszumot.* Eszerint a három erő *egyenlő* arányban képviseltetni magát az új kormányban, amelynek élére azonban csakis *semleges személyiség* jöhet számításba. Sem a kormányfő-jelöltek neve, sem a többi részlet egyelőre nem ismeretes. A kormányalakítás a legkorábban e hét végére, a legkésőbb a jövő hét elejére várható.

Megtudtuk még, hogy *lemondott* a DESZ elnökségéről az ellenzék vezérének tartott *Peta Beron,* akit mostanáig lehetséges miniszterelnökként is emlegettek. Indokait nem hozta nyilvánosságra.

A kormány és az ellenzék erő megállapodtak abban, hogy semmiképp sem törekednek a jelenlegi nemzetgyűlés feloszlatására hanem kiviárják az új, *általános választásokat.* Ezeket azonban nem a korábban tervezett május hónapban írják ki, hanem vagy egyidejűleg rendezik a február helyhatósági választásokkal, vagy legkésőbb márciusban. Vagyis a választásokkal *nem várják meg az új alkotmányt,* amelyet eszerint majd az új összetételű parlament fog elfogadni.

Az elmúlt napok tüntetései és az általános sztrájk után jelenleg *várakozásteli nyugalom* uralkodik Bulgáriában. **M. S. E**

Dumas Kelet-Európa megsegítéséről

A francia—német kettősnek kell jó példát adnia

(MTI) Ha a Nyugat nem siet gyorsan a közép- és kelet-európai országok, a Szovjetunió segítségére, *saját magának okoz kárt* — jelentette ki *Roland Dumas* francia külügyi államminiszter egy vasárnap esti televíziós interjújában. A miniszter meg is mondta, miért lehet ez veszélyes: hatalmas *gazdasági menekültáradatra* lehet számítani abban az esetben, ha a térség államainak gazdasága összeomlik.

— Ha Kelet-Európában anarchia következik be, akkor az az Európai Közösségeket is destabilizálhatja — mondotta a francia külügyi államminiszter, sürgetve, hogy az Európai Közösségek tagállamai és a gazdaságilag fejlett más országok rendkívül gyorsan tegyenek nagyszabású erőfeszítéseket a közép- és kelet-európai országok megsegítésére mert „az idő ellenük dolgozik".

— A gazdasági és szociális problémák könnyen vezethetnek el a politikai problémákhoz, *új diktatúrák* létrejöttéhez — mondotta.

Dumas szerint a segítésben ismét *a francia—német kettősnek* kell jó példát adnia, de elsősorban Németországot sürgette, hogy „a választás végeztével mutassa meg európai érzelmeit.".

Véres incidens Üzbegisztánban

(MTI) Súlyos incidens történt vasárnap az üzbegisztáni Namangan városában. Katonák és civilek összecsapásának véres mérlege: *12 halott és több mint 50 sebesült.*

A belügyi csapatoknál szolgáló hat katona vasárnap este a városi buszon utazott vissza a laktanyába a kimaradásról, amikor helyi fiatalok egy csoportja verekedést provokált. A busz — letérve a menetrend szerinti útvonalról — egy emberekkel teli térre hajtott. A járművet körülvették és nekirontottak a katonáknak. Négyen olyan súlyos sebeket kaptak közülük, hogy belehaltak sérüléseikbe.

Az összecsapás hírére a zászlóaljparancsnok fegyvertelen katonák kíséretében a verekedés helyszínére ment, ahol addigra már vagy háromezer ember sereglett össze. A tömeg kövekkel és más tárgyakkal dobálta az érkező katonákat.

CASIO
KARÁCSONY
a Pesti Vigadóban
(Budapest, V., Vigadó tér 2.)

1990. december 4-8. között árusítással egybekötött termékbemutató.

Órák, számológépek, pénztárgépek, fényképezőgépek, hangszerek!

CASIO TOMEN

HUNGALU Aluker Hungalu Trading Co.

Németország

Végeredmény

(MTI) A második világháború utáni össznémet Bundestag-választásokról hétfőn a hajnali órákban kiadott előzetes hivatalos végeredmény megerősítette, hogy a Kereszténydemokrata Unió (CDU), a Keresztényszociális Unió (CSU) és a Szabaddemokrata Párt (FDP), azaz a jelenlegi kormánykoalíció kényelmes, *54,8 százalékos többséggel rendelkezik* az össznémet parlamentben, amelyben a képviselői helyek száma 656-ról 662-re nőtt, mivel a CDU 6 pótmandátumot is szerzett. A szociáldemokraták *33,5 százalékukkal* 1957 óta most könyvelték el *a legrosszabb szereplést,* de itt is természetesen csak a régebbi nyugatnémet választási eredményeket vehetik alapul.

A nyugatnémet zöldek 1987-hez képest 4,4 százalékkal zuhantak vissza: 3,9 százalékukkal *nem jutottak be* a 12. Bundestagba. Szerényen 7 képviselővel viszont jelen lesznek *a keletnémet zöldek,* a Szövetség '90 polgári jogi tömörüléssel együtt: nekik csak a volt NDK-ban kellett átugraniuk az 5 százalékos választási küszöböt. 17 mandátumos és szintén parlamenti párt a *Gregor Gysi* vezette Demokratikus Szocializmus Pártja (DSZP).

Argentin puccs

(Folytatás az 1. oldalról)

pen két hónapos laktanyafogságát tölti a fővárostól 1600 kilométernyire. Azért ítélték el, mert a katonai vezetést bíráló, fenyegető levelet írt az államfőnek.

Az argentin államfőnek igen sürgős lenne a katonai lázadás leverése, hiszen két nap múlva — csütörtökön — Buenos Airesbe várják George Bush amerikai elnököt. Bár mindkét részről hangsúlyozták, hogy „a katonák belső civódása" mit sem változtat a terveken, ingatag helyzetben aligha kerülhet sor az elnöki utazásra.

VILÁGHÍRADÓ

Jeszenszky Géza Thaiföldre érkezett

(MTI) *Dr. Jeszenszky Géza* külügyminiszter hétfőn délkeletázsiai útjának utolsó állomására, a thaiföldi fővárosba érkezett.

Ausztráliából történt elutazását megelőzően Jeszenszky Géza a melbouerne-i repülőtér különtermében találkozott *Nick Greinerrel,* Új-Dél-Wales állam miniszterelnökével. Vasárnap Sydneyben *Peter Abelesszel,* a világ egyik legnagyobb szállítási vállalatának, a TNT vezetőjével és tulajdonosával találkozott a magyar külügyminiszter.

Jeszenszky Géza az új-délwalesi magyar szervezetek vezetőivel vasárnap ebéd keretében folytatott megbeszéléseket a magyar kormány és az ott él; magyarok közötti együttműködés lehetőségeiről.

Lezsák Sándor Floridában

(MTI) Az amerikai magyarok meghívására Floridában tartózkodó *Lezsák Sándor,* az MDF ügyvezető alelnöke a hét végén amerikai üzletemberekkel, politikai és közéleti személyiségekkel tárgyalt, és több alkalommal találkozott a kubai emigráció képviselőivel.

Bush dél-amerikai körúton

(AFP) *George Bush* amerikai elnök vasárnap egyhetes dél-amerikai körútra indult. Bush előbb *Brazíliát* keresi fel, majd *Uruguayba, Argentínába, Chilébe* és *Venezuelába* is ellátogat.

A megbeszélések központi témája a gazdaság lesz, s beható tárgyalásokat folytatnak egy szabadkereskedelmi övezet megteremtéséről.

Az amerikai—iraki tárgyalások kétoldalúak lesznek

(MTI) Az amerikai és az iraki kormány megegyezett, hogy tervezett tárgyalásaik kétoldalúak lesznek, azokba nem vonnak be más országokat — közölte hétfőn az amerikai külügyi szóvivő.

*

(New York-i tudósítónktól) A katonai megoldás előnyeit hangsúlyozta a szankciókkal szemben a szenátus katonai bizottságának nyilvános meghallgatásán *Cheney* védelmi miniszter és *Colin Powell* a vezérkari főnökök egyesített bizottságának elnöke. Mindketten azzal érveltek, hogy jobb, ha az Egyesült Államok *most* száll szembe Irakkal, mint ha 5-10 év múlva kényszerülne rá, amikor az iraki hadsereg a mainál is jobban föl lenne szerelve tömegpusztító fegyverekkel. Cheney szerint nincs idő arra, hogy a végtelenségig kivárjanak, amíg a szankciók esetleg hatni kezdenek, különben is *teljesen bizonytalan,* vajon az embargó meghozza-e a kívánt eredményt.

Mészárlás Guatemalában

(Reuter) A kormány katonái *11 polgári személyt lelőttek* vasárnap Santiago Atitlan guatemalai városban. A halálos sortűz előzménye: a helybéli indián lakosok *több ezer fős tüntetést tartottak* a városban levő laktanyánál, tiltakozásul *a katonák gyakori házkutatásai* ellen. A katonák parancsnoka szerint a tüntetők fenyegető fellépése miatt kellett tüzet nyitnia.

Santiago Atitlan városára és környékére összpontosul a baloldali felkelők *három évtizede* tartó kormányellenes gerillaháborúja. A gerillák elleni harc részeként a kormánycsapatok rendszeresen razziáznak a környékbeli polgári lakosság otthonaiban.

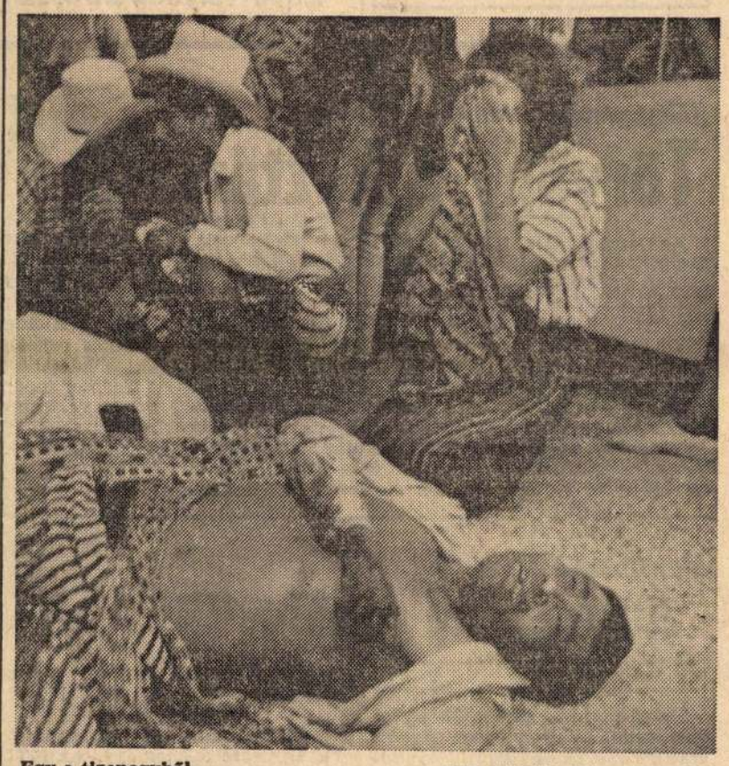

Egy a tizenegyből... MTI Külföldi Képszerkesztőség

Wisconsini tapasztalatátadás magyar honatyáknak

(Folytatás az 1. oldalról)

mondta a *Magyar Hírlap* munkatársának *Tom Loftus,* Wisconsin állam demokrata párti képviselője Madisoban, mielőtt Budapestre indult.

Loftus nyolc évig volt a középnyugati amerikai állam demokrata párti parlamenti többségének vezetője. A novemberi időközi választásokon a kormányzói posztért versengett, de nem sikerült kiütnie a nyeregből a republikánus *Tommy Thompsont.* Januárig azonban *még megtarthatja* mandátumát.

A politikus most csaknem másfél évtizedes törvényhozói tapasztalatát kívánja megosztani 42 magyar honatyával. December 5-7 között a parlamenti munkáról, a bizottságok felépítéséről, a pártok parlamenten belüli szerveződéséről tart szemináriumot fővárosunkban az Európai Együttműködés Alapítvány. A megbeszélésre az USA több államából érkeznek képviselők, de meghívót kaptak ezenkívül svéd és francia törvényhozók és a parlamenti mechanizmus elméleti szakemberei is, többi között az egyesült Németországból. Szó lesz a frakcióvezetők és a parlamenti csoportok tagjainak viszonyáról, továbbá, egy, az új Országgyűlés megalakulása óta sokat vitatott témáról: a kormányzó pártok parlamenti képviselőinek kapcsolatáról a miniszteri bársonyszékben ülő vezetőkkel. Vendégek és házigazdák a tervek szerint részletesen foglalkoznak majd a parlamentnek a végrehajtó hatalmat ellenőrző szerepével is.

Karcagi Katalin

Duray Miklós a választási eredményekről

Erősíti a magyar mozgalmakat

A múlt hét végén váltak ismeretessé a csehországi és szlovákiai helyhatósági választások pontos eredményei. A magyar mozgalmak legismertebb képviselője, Duray Miklós értékelte a történteket a Magyar Hírlap számára.

Prágai tudósítónk jelenti

— A pártok közötti eredményességben az *Együttélés szerepelt a legjobban,* hiszen jelöltjeinek 82 százalékát megválasztották. Jó eredményeket ért el a *magyar kereszténydemokrata mozgalom* és a *Független Magyar Kezdeményezés* is. A három magyar mozgalomnak együttesen 4045 képviselője van Szlovákiában, a körülbelül 40 ezer helyből. Azt viszont el kell mondani, hogy ez még mindig nem felel meg a szlovákiai magyar lakosság arányának.

— *Minek tulajdonítja a kommunisták feltűnő eredményességét, hiszen Szlovákiában a polgármesteri helyek 24 százalékát szerezték meg.*

— Véleményem szerint ez két dologra utal. Részben arra, hogy *növekedtek a szociális feszültségek,* részben pedig arra, hogy Szlovákiában sok helyen *nem voltak mások,* akik vállalták volna a jelöltséget. A rimaszombati járásban a Kommunista Pártnak 52 polgármestere van, igaz, azok fele magyar.

— *Az eredményeket tekintve, azt hiszem, az Együttélés a legnagyobb kudarcot Losoncon szenvedte el.*

— Ez várható volt, hiszen Losonc egyike azoknak a magyar városoknak, amelyekről *csak múlt időben lehet beszélni,* mert a statisztika szerint itt csak a lakosság 20 százaléka magyar. Én azt hittem, egy képviselő sem kerül be az önkormányzati tanácsba, de végül is három magyart választottak. *Pozsonyban* és *Kassán* viszont több tízezer magyar él, és *egyetlen képviselőjük sincs.* Kivéve Kassa óvárosát, ahol magyar a polgármester.

— *Hol érték el a legnagyobb sikereket?*

— Említhetném *Komáromot* és *Somorját,* de mégis *Érsekújvár* számomra a legnagyobb meglepetés, mert hónapok óta magyarellenes tüntetések voltak,ráadásul közel van a szlovák nacionalisták központja, *Nagysurány,* és ennek ellenére a képviselők több mint fele magyar.

— *Minek tulajdonítja a Szlovák Nemzeti Párt jelentős visszaesését?*

— Mindössze 43 polgármesterük van, és ez részben azzal magyarázható, hogy *túlhajtották a feszültségkeltést,* túlléptek azon a mértéken, amit a lakosság elvisel. A másik ok, hogy a *Nyilvánosság az Erőszak Ellen* mozgalom és a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom tanult a parlamenti választásokból, és mintegy átvállalta a Szlovák Nemzeti Párt céljainak egy részét, és ezzel megszerezte szavazótáborát is. Tulajdonképpen kulturáltabb és valamivel elviselhetőbb módon igyekeznek ugyanazokat a célokat elérni, mint a nacionalista csoport.

— *Nem lehet, hogy a Szlovák Nemzeti Párt egy része beolvad a kereszténydemokratákhoz?*

— Ez valószínűleg így lesz, hiszen már a parlamentben egyre inkább kirajzolódik, hogy sok kérdésben egyetértenek, például a *nemzetiség ügyében* és Szlovákia önállósulásában.

— *Az ön véleménye szerint, a választási sikerek után javul-e a magyar nemzetiség helyzete?*

— Remélem, a sikerünk a helyhatósági választáson megerősíti a magyar kisebbség társadalmi újjászerveződését, és megerősíti a magyar mozgalmakat is. *Ez nem üres siker,* hanem következetes munkánk eredménye. De hadd említsem meg, hogy az Együttélés, amely nemzetiségi mozgalom, *Csehországban is jó eredményeket ért el,* több mint 46 ezer szavazatot kapott, és 19 képviselője van a lengyelek lakta községekben.

Forró Evelyn

Ő Csáky Andorné grófné
báró Benz Mária

Székely László : FELHŐK FELETT. (Mesekönyv.)
Székely László, a kiváló lírikus ezzel a kötettel arról győzi meg az olvasót, hogy kitűnő mesemondó is. Nehéz volna eldönteni, hogy a tíz mese közül melyik a legszebb, a legjobb, mert van mit mesélnie mindegyikben s mesteri módon érvényesül könnyed, plasztikus, világos mesélő stílusa is valamennyiben. Valósággal élmény lesz mindegyik könyv kicsiny olvasói számára s ezt az élményt még fokozza és maradandóbbá teszi *grófi Csáky Andorné báró Benz Mária* igen sok, finom rajza. A 82 oldalas könyv ára díszkötésben P 2.50.

Élet 1934. 48. 17

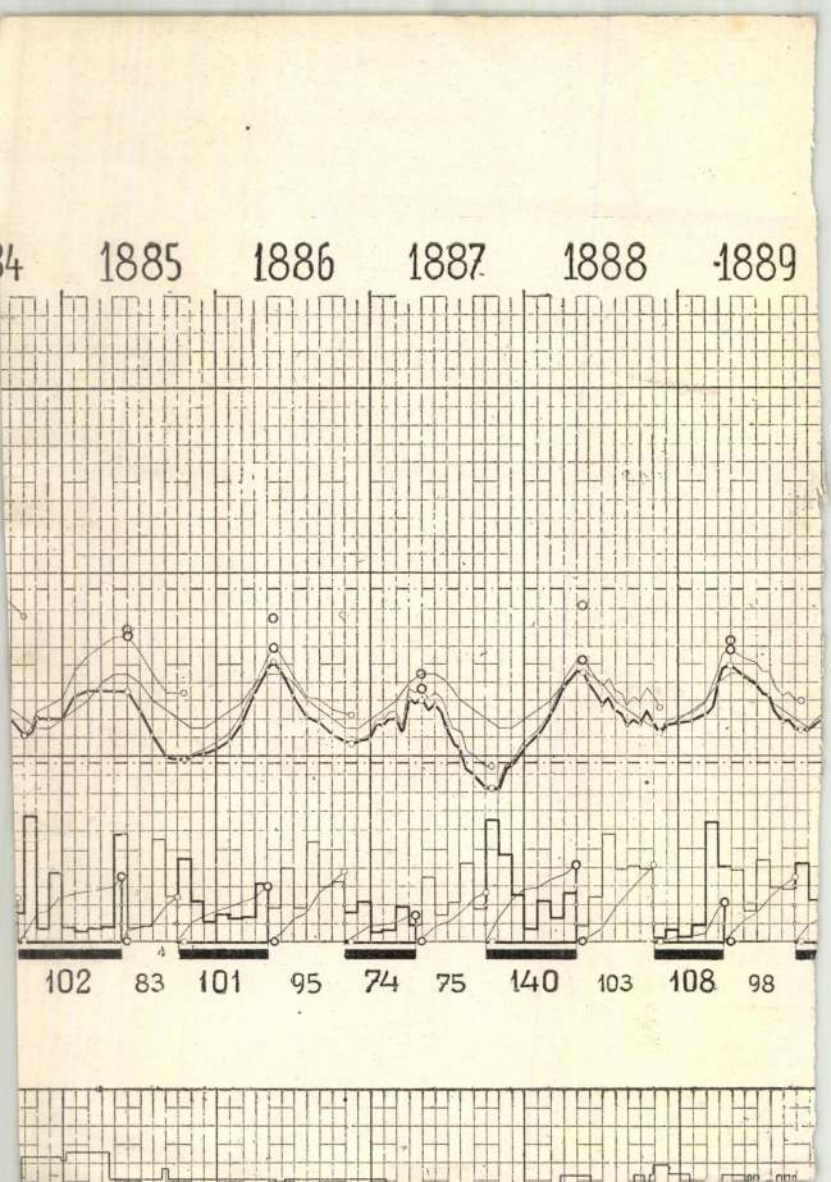
4
1885
1886
1887
1888
1889
102
83
101
95
74
75
140
103
108
98

Csáky Andorné grófnő
szül. Benz Mária

SZÉKELY LÁSZLÓ: **Felhők felett.** Tíz mesében ragyog e könyvben Székely László, a kiváló lírikus könnyed, plasztikus, világos mesélő stílusa. Valóságos élménnyé teszik a könyvet gróf Csáky Andorné báró Benz Mária finom rajzai. 6—12 éveseknek. Díszkötésben... ... ... 2.50

A Szent István Társulat
könyvei 1941.

A Szent István-Társulat lapjai:

KATOLIKUS SZEMLE

a katolikus intelligencia legrégibb, legnagyobb, legnívósabb havi folyóirata.

Előfizetési ára egész évre 10.— P.

Csáky Antal és János

Művészet 1910. 430. l.

CSÁKY ANTAL ÉS NEPOMUKI JÁNOS GRÓF. Prenner A. J., Prodromus theatri artis pictoriae caesareae Vindobonensis pinacothecae című, Bécsben az 1735-ik évben megjelent művében Guercino Keresztelő sz. Jánosát gróf Csáky Antal metszette rézbe 1734-ben, míg Paolo Veronese Curtiusát gróf Csáky N. János a munka megjelenésének évében. Csáky Antal gróf talán egy a ké-

ok művész

sőbbi abaujvármegyei főispánnal, akinek hű miniatür hasonmását 1758-ban az oltári szentség imádására alakult kongregáció albuma őrzi a kassai Szt.-Erzsébet egyház kincstárában.

—377.

KEMÉNY LAJOS.

eszet

zti

ároly

A PANDORA GALÉRIA
AZ OSZTRÁK KULTURÁLIS INTÉZET
ÉS
A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

FELVETETT KÉRDÉSEK
CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1996. ÁPRILIS 12-ÉN 19 ÓRÁTÓL

A KIÁLLÍTÁST BEVEZETI:
DR. ELISABETH MACH
AZ OSZTRÁK KULTURÁLIS INTÉZET IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1996. ÁPRILIS 13-TÓL 21-IG
HÉTFŐ, KEDD KIVÉTELÉVEL NAPONTA 15 ÉS 18 ÓRA KÖZÖTT

DIE GALERIE PANDORA
DAS ÖSTERREICHISCHE KULTURINSTITUT UND
DIE UNGARISCHE HOCHSCHULE FÜR BILDENDE KÜNSTE
LADEN SIE HERZLICH EIN
ZUR EROFFNUNG DER AUSSTELLUNG

„AUFGEWORFENE FRAGEN"

EINFÜHRUNG:
DR. ELISABETH MACH,
DIREKTORIN DES ÖSTERREICHISCHEN KULTURINSTITUTS

DAUER DER AUSSTELLUNG:
13. APRIL BIS 21. APRIL 1996.
TÄGLICH ZWISCHEN 15 UND 18 UHR, AUSSER MO. DI.

1081 BUDAPEST, NÉPSZÍNHÁZ U. 42-44. TEL: 1134-927

1996
5-4

Új Művészet Szerk
Budapest
Báthory u. 10.

1054

FELVETETT KÉRDÉSEK

Walter Weer
Csáky Donát Márk
Farkas Gábor
Fóti Lázár
Kallós Linda
Torma Éva

CSÁKY Donát Márk

AUFGEWORFENE FRAGEN

PANDORA GALÉRIA
BUDAPEST

BÁRÁNY TAMÁS:

ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalmi élet

Az élet néha nagylelkű az emberrel. A múltkor például bepillantanom engedett az irodalmi élet vegykonyhájába, segített megértenem az irodalomban otthonos „vonzásokat és választásokat". A dolog így történt:

Ülök egy délben a vendéglőben, egy sarokasztalnál, körülöttem hullámzik a vendégek áradata. Idő múltán belép a fiatal, de máris jó nevű novellista; nevezzük Alfának. Körül se néz, nem lát meg engem, lehuppan egy székre és türelmetlenül int a pincérnek.

Újabb idő múltával belép a helyiségbe Béta is, a tekintélyes író. Éppen ürül egy asztal mellette, körül se pillant, leül. És előveszi zsebéből egyik tekintélyes reggeli lap legfrissebb — vasárnapi — számát. Kinyitja. Önkéntelenül is figyelek, mert tudom, hogy a lapban, előkelő helyen, benne van Alfa legújabb novellája. Alfa is figyel, látom rajta. A kép ez: ülök a sarokban, hol Alfát nézem, hol Bétát, de engem nem lát egyikük sem. Béta Alfát sem látja; a lapot forgatja. Alfa nézi Bétát, és lassan veresedni kezd a füle.

Béta közben nyugodtan lapozza az újságot. Vezércikk. Belpolitika. Külpolitika. Szeme szórakozottan fut az oldalakon, el-elolvassa a címeket, s már lapoz is tovább. Most ér a kulturális rovathoz. Alfa füle még veresebb lesz; hang fennakad, lehelet megszegik, ahogyan Arany János mondaná.

Helyemről világosan látom, hogy Béta ebben a pillanatban lapoz rá Alfa novellájára. Alfa is látja. Béta szeme gépiesen lefotografálja a novella címét, az író nevét, szórakozottan a másik oldalra pillant, s már lapoz is tovább. Azután int a pincérnek, [illegible]

lépcsőn, ahol is találkozott a kiadó fölfelé igye jával, Thienemann Tivadarral, a német filológ fesszorával. Szívélyesen üdvözölték egymást, az te, hogy éppen most adta le elkészült regényét, a gedetten bólintott, s már indultak is tovább: tanár úr fölfelé, Jóska lefelé.

Az első kanyarnál a professzor hirtelen meg nézett a már egy emelettel lejjebb ereszkedett l zőre, s lekiáltott:

— És mondd, Füsikém, jó a könyv?

Szerzőnk elragadtatott arckifejezéssel pattin két ujját.

— Isteni, Thínikém!

Az öreg bólintott, s a kézirat másnap már nyomdába. Ilyen egyszerűen ment a lektorálás abb dani ántivilágban...

Az elszaladt évtizedekben meglehetősen gyakra tam erre a kis történetre, amikor nemegyszer l esztendeig, sőt akár négyig is várakoznia kellett a lan magunkfajtának, hogy könyve végre napvilágot Viszont az is igaz, hogy jobbára biztosra vehette: az irtóztató időt kiböjtölte, műve megjelenik.

Ma meg?

Tenisz

Volt a házunk közelében egy koszlott kis ter Tizenegy-tizenkét éves koromban gyakran álldogálta lénél és gyönyörködtem a látványban: a vörhenyes lött röpdeső, kecses labdában és a lengén szállongó,

CSÁLY Ida

ÉS 1992. jan. 17.

Csáky Ida rajza

SZEGŐ GYÖRGY:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 FEB 1 8
SZABAD FÖLD

Csáky Ida

1021

1977. FEBRUÁR 13.

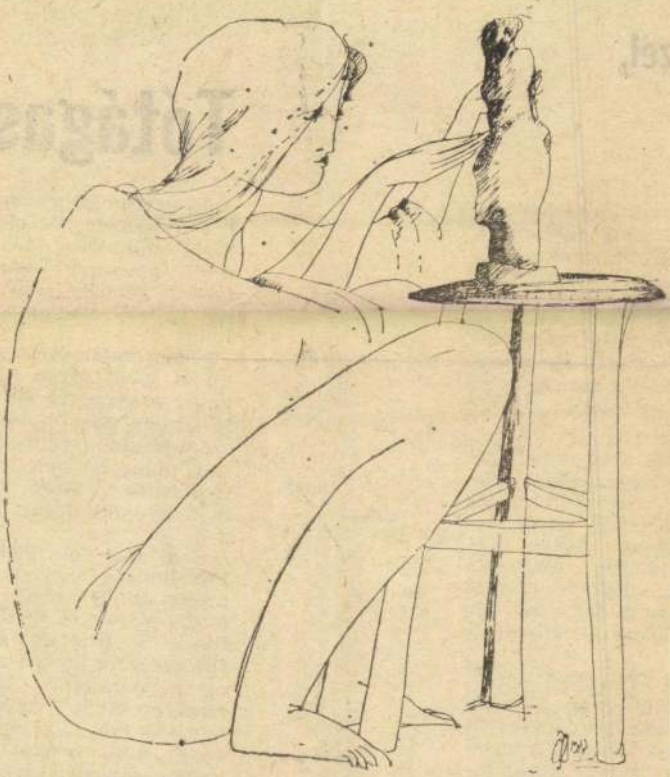

(Csáky Ida rajza)

zél,

kadni az együttes-
i, ahol fölhangzik
zi szél, vizet áraszt,
gom . . ." S ez a dal
itszik a Fejér me-
ési házakban, még
sokon is. Ezt a nép-
ta nevéül — mint-
ül — a megyeszerte
aszi szél" citera-

is a népzenei ha-
udatos ápolása, kü-
valami feltűnési
ési vágy hozta lét-
ót az együttes tag-
Inkább csak az
együttes zenélés
itotta föl a vágyat,
omán megalakult a

s mecénása, patró-
sfehérvár környé-
„Székesfehérvár és
um Áfész". A hosz-
vetkezet, ahhoz hí-
m csupán kereske-
ás, hanem sajátos

1977. FEBRUÁR 13.

Tótágas

Jó gyermekfilmet gyártani
héz mesterség. De elengedhet
lenül szükséges. Még többet
mint amennyi van. Palás
György rendező nagy szolgála
kat vállal évek óta ezen a te
leten.

Sokan talán nem értik, h
mi is lehet olyan különlege
nehéz a gyerekek részére kés
lő filmek megalkotásában.
szen mesélni majdnem minde
tud, pláne ha már szülő v
nagyszülő. Vagy éppensé
még gyerek. Olyan nagy d
az?

Erre csak egyféleképpen
laszolhatok: nagy dolog. Me
mesét mindenekelőtt a képz
élteti, a csodák teszik varáz
tossá. s filmíró, filmrend
filmoperatőr legyen a talpán
olyan elhihetővé tudja t
megelevenített valóságában
mozivásznon is az elképzelt
gokat, amin azokat elmon
hallva, olvasva olyan vará
tossá alakíthatunk, színezhet
amilyenné akarjuk.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 346-726
CHINOIN 1977 MAR 7

Csáky Ida

1021

(Csáky Ida rajza)

Katona Imre, a Budapesti Pártbizottság első titkára Újpesten a népgazdaság belső fejlődésének problémáit elemezte

Rajtunk múlik

Czáky Ida

Betegágyon

NÉPSZAVA, 1977. julius 17.
8. oldal

Csáky Ida: Betegágyon

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 MÁJ 8

SZABAD FÖLD

Csáky Ida

1021

(Csáky Ida rajza)

CSÉNY: Brezovszki Er-
IERNÁDNÉMETI: Lövei
ovák Lajosné. HETE:
erenc. HÉVIZGYÖRK:
ASNÉMETI: Béres Tün-
István, Tóth Lászlóné,
, dr. Binnyei Gézáné,
i Rozália, özv. Kulcsár
aku Júlianna, Rakonczai
ndrás, Szenti Erzsébet,
ár „Leővey Klára" bri-
Bálintné, Kurucz Lász-
s János MTSZ „Hámán
tos Jánosné, Török Im-
in Nándor. HOMOK: id.
BÖDÖGE: Károlyi Zsu-
, Balogh Gyöngyi, Tar-
largit, Vigóczki Valéria.
IORT: Nagy Béla. HOR-
PÁLYI: Harasztosi Gyu-
efné, HUNYA: Hanyecz

, Kiss Sándor, ifj. Szlo-
iletéből: Balázs Ferenc-
ANCS: Gyurcsó László-
Ferencné, Fekiács Anna,
Mária, Nagy Lászlóné.
ss Erzsébet. IZSÁK: Ki-
Judit, Szelei Ilona, Ta-

, Iszak Miklós. JAKFA:
. JÁNOSHALMA: Laka-
. JÁNOSHAZA: Márkus
Sportszergyár Május 1,
sérné, Lenovits Istvánné.
Éva. JÁNOSSOMORJA:
ald Kálmánné. JÁRDAN-
ordás Miklósné. JÁSZ-
et, Baranyi István, Halla
th Rozália. JÁSZAPÁTI:
Ilona, Birkás Katalin,
Katalin, Bugyi Jánosné,
Magdolna, Szlávik Má-
ér Sándor. JÁSZÁROK-
dolna, Győző Éva, özv.
tró József, Szilágyi Erí-
gatóság „Kossa István"
ván, Nagy Antal. JÁSZ-
ndorné, Csik Istvánné,
Kovács Judit, Kul

Részletek egy jeler
„... A Balaton vize még
mas a fürdésre, de f
többsége már erősen s
zett. Például a Zagyva
razabb időben — bűzöl
tornává változik... B
egyébként is fertőzött le
ből már 75 ezer tonna p
korom telepszik évente
területére... A nagy
ipartelepek füstjének
nyomait már a Bükk, a
és a Duna-kanyar hegy
nak a légterében is kim
az érzékeny műszerek..

— Ha ennyire komoly
zet — mondhatja és kér
is joggal az olvasó —,
akkor a hazai környez
lem?

Tulajdonképpen a H
Népfront Országos Tan
környezetvédelmi bizotts
erre a kérdésre kereste
laszt azon, a tapasztalat
összekapcsolt, kihelyezett
sén, amelyet a Közép-tis
központjában, Szolnokon
meg a napokban.

Hátrányos helyzetbe

Aki a Budapesthez, N
hoz, vagy éppen Pécshe
az összehasonlíthatatlan
lősebb és jobb levegőjű

ATELIERS PRO ARTS
H-1085 Budapest, Horánszky u. 5.

TÉRFÉL

Csáky Donát Márk és Csepregi Balázs kiállítása

2001. november 22 - december 16.

Megnyitó: november 22 (csütörtök) 18.00.
Közreműködik: Zrubka Zsombor - vibrafon

Beszélgetés a művészekkel:
november 23 (péntek) 18.00.
Beszélgető partnerek: Bognár Tünde és Szabó Ádám

A.P.A! ***Ateliers Pro Arts***
1085 Budapest, Horánszky u. 5.
tel.: 486 23 70 fax: 486 23 71
www.ateliers.hu info@ateliers.hu

Nyitva: kedd - péntek 14.00 - 19.00., szombat 14.00 - 18.00.

Csáky Donát Márk: Nagy Zöld Táj - Csepregi Balázs: Katinka

BUDAPEST 8
12. 11. 01
AL-I/452
MAGYARORSZÁG
≈ 054
FORINT

Tímár Árpád
Budapest
Tárogató út 60.
1021

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-740, 340-726
1977 MÁJ 11
CHINOIN

Csáky Ida

1021

(Csáky Ida rajza)

úti ügyintézés és j
lyiség a gépírónak
Ma 116 ember n
a szállítás. A költö
ségesebbé vált az
ami azért sem min
lassan túllépi a ko
százas számot. Köze
lephelyhez! — vol
amikor az új épüle
kijelölték. Az nem r
lott, hogy nem sol
ilyen ideális a hely
nos idővel a teleph
Fóti útra telepítik ki. Akkor
az irányítás ismét „problé-
más" lesz.

Az épületben a higiéna is sokat javult, szinte minden iroda rendelkezik saját mosdóval. Hogy néhányan mégis reklamálták a zuhanyozót? Van az is, aránylag közel; a férfi öltöző éppen szemben, a női öltöző a következő sarkon. Ami ennél jobban hiányzik, az a várakozó helyiség. Az csakugyan nincs, pedig kellene. Bíró Károly irodája elég szűkös ahhoz, hogy azt használják várakozónak, különösen majd télen. És ami kimaradt a számításból: a gumijavító-műhely.

A személygépkocsik maradtak a főportánál, az ide kötődő létszámot csak telefonon keresztül tudják a szállításról

szél. Hatan voltak testvérek, egyikük elment Sidneybe, nem is ír már tizenkét éve... Ő viszont sose tudna idegenben élni: előbbi mondata után — el is hisszük.

Az íróasztalon papírok — már az 1978-as beruházási terv. Arról, hány kocsit, milyen kocsit rendelünk, mert előre kell gondolni erre is.

Mire visszaérünk a helyünkre, végiggyalogoljuk az egész gyárudvart. Elhaladunk a rohamosan fogyó Chinoin torony alatt, egyesek — és többségében a régiek —, enyhe nosztalgiával méregetik a régi tornyot, egykori telképünket. A szállítás régi helyét is rövidesen eltünteti a bontás — az új tervek megvalósítása. Több mint száz ember kapott szebb, kultúrál-

MAGYAR HÍRMondó SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 FEB 5
KŐBÁNYAI GYÓGYSZER
Budapest
Csáky Ida
4021

Együtt

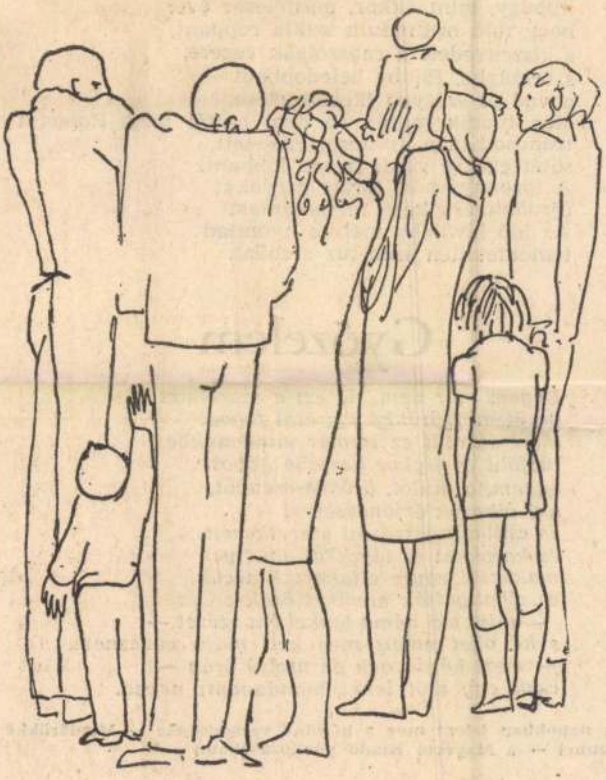

(CSÁKY IDA rajza)

Gyalázat-trónon
Seregeidtől elha
Eppúgy, mint ak
hogy föld megin
s kiszenvedett a
s országba, földl
a vád és szégyei

Már tudták mind: Te nem haltál meg. Roppant
trónusod lába gyökeret eresztett,
sötét egekre vörös neved lobbant.
A toronnyá-nőtt törött kardokat
újraöntötték késő forradalmak.
Az idő lávájába mélyre nyomtad
temethetetlen szén-tűz arcodat.

Győzelem

Engem már nem, de ezt a szerelmet
majd mindörökké szeretni fogod,
mert átáradt ez immár mindenekbe,
tűzföld és jégkor karjába dobott
engem, a múlót, örökös-esendőt,
aki viharok őrjöngéseivel
és csillagsugárzással szeretkezett,
és korokkal és tájakkal, amelyek
makacsul egyre eltakarták arcuk,
és elhallgatták nevüket örökre
— mint aki néma lepkeként szeret —:
s ha őket mégis meg kell majd neveznem,
— mert kérdeznek az utolsó órán —
csak egy szót lehet mondanom: neved.

(A napokban jelent meg a költőnő verseskötete — Mindörökké címmel — a Magvető Kiadó gondozásában.)

Ormánsági parasztportré

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 APR 30
Chinoin

séget, ki is kerek...

1021 Csáky Ida

(Csáky Ida rajza)

ki igazgatóhe
lyozta: a ho
gyár

jö

meghatározó
használása érd
munka nem v
gyelmet a min
tokról. Minde
tervekbe fogla
gek teljesítésére kell összpontosítania erejét. Az első féléves terv teljesítésén múlik az is, hogy a negyedik ötéves tervet határidő előtt teljesítsük. A negyedik ötéves terv célkitűzései közül a rubel árbevétel előirányzatot már márciusban elértük, dollár vonatkozásban valószínűleg még áprilisban teljesítjük. A feladat tehát a belföldi értékesítés fokozása. Igényben nincs hiány — a GYÓGYÉRT az első negyedévben is a teljesítésnél sokkal többet várt — így az alapanyaggyártó, kikészítő, kiszerelő üzemek munkáján múlik, hogy a negyedik ötéves tervet 1975. első félévében minden vonatkozásban teljesítsük.

A műszaki konferencia két következő napirendi pontja a kollektív szerződés teljesítésének értékelése, illetve a vállalati újítási és találmányi szabályzat elveinek ismertetése volt. Mezey Barna igazgató mind a két témában külön

felhívta

a munkahelyi vezetők figyelmét, hogyan foglalkozzanak érdemben — az üzemi demokráciát érvényesítve — a dolgozók észrevételeivel, javaslataival.

— ve —

helyet, vigyázott a műszerekre, de az is igaz, hogy mindig is elkerülte a fényképészeket.

Vannak, akik azért nem állhattak a lencse elé, mert nyugdíjba mentek időközben Képíró Gyula, Márki Tamás Csernus Gyula. Őket azér nem felejtik most sem el. A kiskatonák is majd levélbe kapják meg a hírt, hiszen Bé res Jánossal, Takács Jánossa és Hardi Tamással ma is leve leznek, nevük ott van to vábbra is a brigádnapló elejér

Amikor a létszámot kérden 33-at mondanak. Majd hozzá teszik: a fiatalok munkabri gádban vannak, velük együt 49-en vagyunk. Mivel három év után lesznek az újak tel jes jogú brigádtagok, addi csak segítik őket. De nincs pa nasz egyre sem. Nagy Ká rolyt, Horváth Szabolcsot Kiss Györgyöt már elfogadták csakúgy, mint a porkeverők nél Gyöngyösi Istvánt vag Lekics Lászlót. Még ugyan két éve van Nagy Gizinek é Kiss Erzsinek, de ők is bizo nyosan ott lesznek azon bulin, ahol megünneplik a ki tüntetést. Igen, külön büszké a Selmeczi házaspárra, mind ketten itt szabadultak, s di csérik még Fülöp Rozáliát.

A brigádban nőt csak ki lencet találunk. A férfiak ud variasságból is helyén való nak találják, ha ennek is nyo ma marad a papíron. Kovác Istvánné, Varga Mihályn Bánhegyi Miklósné, Molná Ferencné, Sinka Krisztín Svéda Erzsi, Szabó Gyulán

CHINOIN

1975 APR . 2

Csáky Ida

CHINOIN

1021

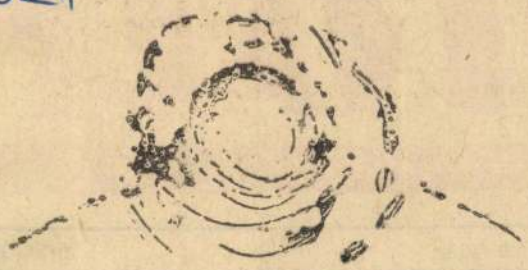

(Csáky Ida rajza)

SAJTÓHIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 348-726

noin

TT CHINOIN GYÓGYSZERÁRUGYÁR DOLGOZÓINAK LAPJA

ra: 60 fillér 1975. április 2

nap az évből

260 ezer forint Újpest fejlesztésére

etére szervezett március 22-i észületei már az adott dá- n megkezdődtek. A termelő- ietőségeiket, elképzeléseiket l. Csak ott határozták el a időre rendelkezésre áll az c és csoportosították a jelent- mpontból is: aki ezen a na- ott munkáját végzi, hol tud- éget nyújtani?

ggeli műszakkezdéssel szín- egy időben adta hírül a rá- ó reggeli krónikája a hall- atóknak: kongresszusi mű- akot tartanak a Chinoinban. Ünnepélyesen kezdődött, de megszokottaktól mégsem llönbözött ez a nap. Egy appal meghosszabbodott a t — ahogy több helyen meg- galmazták. Mindenütt a egszokott kép: folyamatos unka az alapanyaggyártó, a ikészítő üzemekben, raktá- akban, a laboratóriumokban. *Néhány példa a sok kö- ül...*

A kísérleti nagyüzem teljes nergiaszolgáltatást, nyers- nyagellátást igényelt erre a apra: Furoxont, ABEM-et, undazolt gyártottak. A kí- érleti üzemben is teljes rét- zámmal dolgoztak.

Míg a kísérleti üzemek fő- sztályán a szokásos munka olyt, a kémia VI. üzemben viszont a szokásosnál is több eladatot adott ez a nap.

Itt hallottuk először, hogy „ez a szombat is egy nap az évből" — később ezt erősítet- ék meg a kémia II-ben, VII- en, X-ben és a kikészítők- en is — pedig ez a szombat zámukra a vasárnapba is át- húzódott. *Vasárnap túlórázta a kémia VI-ban, hogy hétfő reggel ne legyen elmaradás a oldószer-regenerálásnál.*

A regenerálásra váró oldó szer-mennyiség különben az is mutatja, hogy nemcsak

termeltek

az üzemek, de egyes cikkek bő! a korábbinál is nagyob mennyiség készült. Ennek ha tása „csapódott" le a kémi VI-ban. A kikészítő I. üzen immár második szombatját i megérezték: a kikészítő I-be március 22-én és az előz szombaton is dolgoztak, íg ion-cserélt vizet kellett biz tosítani számukra. Az üze mektől kapott nagyobb meny nyiségű oldószeren kívül a oldószer-regenerálónak mé egy további feladata is volt *a gyár elfekvő készleteibő ezen a napon 150 hordón mennyiséget dolgoztak fel.*

A déli órákra lassan min- denütt kialakult a nap terme- lési mérlege. Az összegezés: Újpesten háromezren dolgoz- tak a kongresszus tiszteletére szervezett kommunista szom- baton — tehát többen, mint ahányan jelentkeztek. Az üzemekben

12 millió forint

termelési értéket állítottak elő. A kommunista műszak- ban résztvevők mintegy 260 ezer forintot kitevő munka- bérét a vállalat Újpest fej- lesztésének céljára utalta át.

— ve —

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN

Csáky Ida

1975 ÁPR. 2

1021

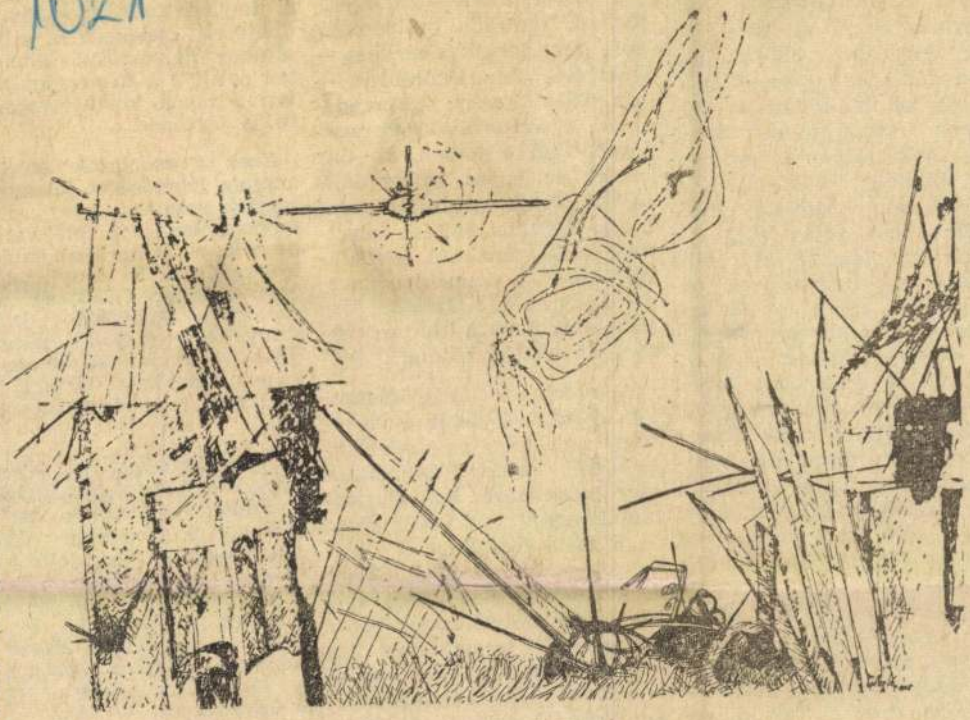

(Csáky Ida rajza)

sze is főként termelési versenynek tekinti a mozgalmat, s a vállalások elbírálásánál nem mérlegelik egyenlő súllyal a három különböző szektorhoz tartozó teljesítményeket. Csak nagyon ritkán fordul elő, hogy a kulturális vállalások nem megfelelő teljesítéséért nem adják meg a szocialista címet. A kulturális vállalásokat nagyon sok helyen csak olyan „melléktantárgyaknak" tekintik, amelyekből — amennyiben a főtantárgyakból jó eredményt érnek el —, kegyelemből átengedik a részvevőket. Komoly hiba, s a mozgalom formálissá válásával járhat, ha a szocialista cím másodszori, harmadszori elnyeréséért folyó versenyben nem emelik meg a kulturális vállalások mércéjét. Nem lenne szerencsés a hármas célkitűzés egyes ágazatainak fontosságát rangsorolni, de annyit kimondhatunk, hogy a szocialista módon való művelődés legalább olyan fontos és szerves része ennek a „szent-

„Mi már
tésének ce
kell, hogy
önnevelés
írja Tőkei
lom-e a ku
lom? című
beszél az
turális élet
a szocializm
kező szakasz
ról. Ebből a
ve különösen elsőrendű fontosságúvá válik a hármas egység művelődési oldala.

A szocialista brigádmozgalom megfelelő keret és lehetőség arra, hogy az egyén forradalmi módon változtassa meg műveltségét és életformáját, annál is inkább, mert ez a fajta forradalom, sem valósítható meg magányosan. A közösségben való megvalósítást nem helyettesíti a kampányszerű forma, mert a kampányban az egyes ember elszíntelenedik, „súlytalansági állapotba" kerül, márpedig itt az egyes emberekben lejátszódó forradalomról van szó. En-

hogy a könyvtárnak s más kulturális közvetítő intézménynek nem kell minden esetben minden egyes munkással kapcsolatot tartani, hanem csak munkások tucatjaival.

Ugyanakkor azt is jelenti: hogyha egy-egy brigádtaggal közvetlen kapcsolatuk van — a csoportok közösségé válásának mindenkori szintjétől függően — esély van arra, hogy ez a brigád többi tagjával való közvetett kapcsolatot is jelentse. A szocialista brigád a könyvtár számára összegyűjti és elérhető távolságra hozza az egyéneket.

(Folytatjuk. Következik: Patronáló műszakiak)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

Chinoin

Csáki Ida

1974 SEP - 4

- 1021

(Csáki Ida rajza)

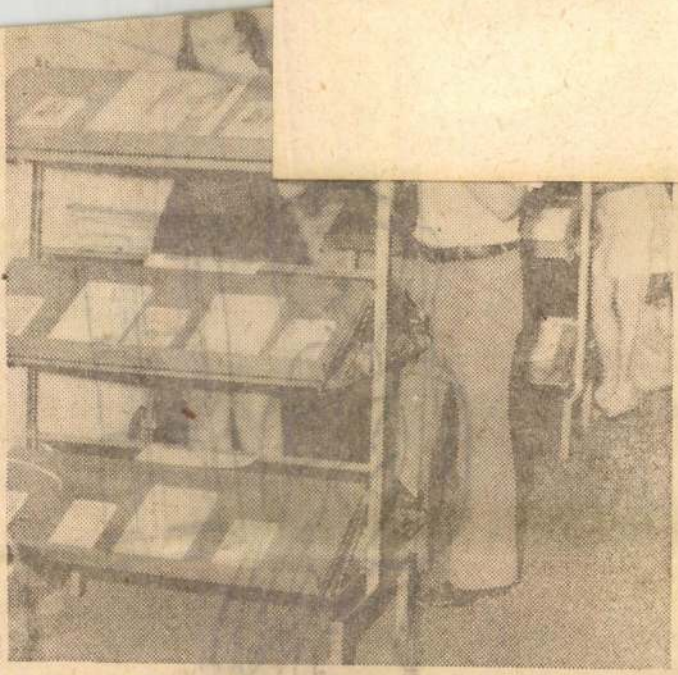

A világ minden nyelvén újságok, folyóiratok sokasága szól a Föld egyik legnagyobb országa, kommunizmust építő lakóinak életéről. A magyar nyelven megjelenő olvasnivalókat külön terem kínálja a látogatóknak. A gyári MSZBT-tagcsoport szervezésében először lépték át legtöbben az építészetileg is páratlanul szép épület kapuját. Meggyőződésünk azonban, hogy az ismerkedésből állandó kapcsolat lesz.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN
Budapest

Csáki Ida
1021

1973. december 26.

Csáki Ida rajza

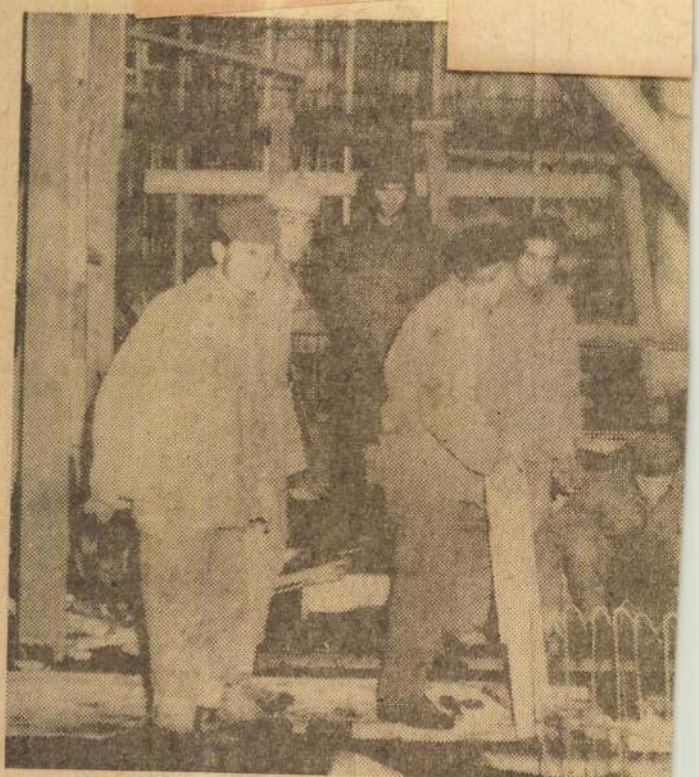

Már áll a csarnokot elválasztó fal az építők n

Legyen közügy a kémia II. felújítása

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 APR 27

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Csáky Ida
1021

Csáky Ida: Lovacska

művelődési, jellemformáló kohézió jön létre bennük, amely végül is minden funkciójában magához vonzza az „ön" szót: önművelő, önkiteljesítő, önkéntes kiscsoportok lesznek, amelyek természetesen veszik át és közvetítik a szabad egyén számára a társadalom kívánságait. És így tovább, azt hiszem, eléggé ismert modellt próbálok itt röviden leírni.

Hanem ismét jön a kutatás-bogarászás, a felmérés és a statisztika, de meg egy csomó, szabadszemmel is jól látható probléma, mindjárt a kétkedés, de legalábbis némi tanácstalanság, jósolgatás, találgatás: mi legyen hát végül is ezekkel a kiscsoportokkal? mért formálisak? mért fluktuálnak? vajon mért hal ki némelyik? És így tovább.

Mert csakugyan: a szocialista brigádok jól dolgoznak ugyan, de tanulásra, kulturálódásra, társaséletre egyre nehezebb összehozni őket. Van néha: — de ez is inkább csak volt — fehérasztal-összejövetel, közös színházlátogatás, ha ugyan a zsöllyébe nem a gyerekek ülnek be a fáradt szülők helyett. Visznek olvasnivalót is a könyvtárból — ha nagyon szorgalmazzák! —, de hogy elolvassák-e, az már nem biztos, illetve, hogy milyen könyveket olvasnak, abból tűnik ki, hogy melyek rongyolódnak el. (Erre is van fölös számmal statisztika, általában nem szívderítő tanulsággal.) Szabad idejében a telkére, horgásztanyájára, kártyapartira megy a brigádtag, esetleg kocsijába ül, hétköznaponként pedig a képernyő elé igyekszik. Művelődési házba, rendezvényre, előadásra nehéz becsalogatni.

Ahogy a felnőttek egyénileg „privatizálódnak", szinte szervezetileg teszik ugyanezt a fiatalok. Az ifjúsági alapszervezetek akkor életképesek, ha vannak hobby-klubok és tánchelyek, a fiatalok szívesen mennek lemezlovasozni, de ha egy rendezvénynek csak egy picit is nevelés- vagy okítás-szaga van, azon már csak lézengenek az ifjak. Hol van hát a kitűzött cél, a feltett társadalmi igény? Mitől formálódjon az ember? A horgászástól? a kocsikázástól? a beattől? s más efféle privát passziótól?

Attól is! Vagy: egyelőre attól! A privatizálódás megint csak olyas-

önző, ha a brigádtársa feleségét nem óhajtja megismerni a visegrádi kiránduláson, ahol „viselkedni" kell, s menjen el helyette pecázni. Hát az miféle önzés, ha a fiatalember elalszik a gyűlésen a „dumától", ha viszont lemezt hallgat vagy táncol, kiválóan érzi magát? Mit folytassam a kérdéseket? Hát igenis, jól esik már végre egy kicsit privatizálódni, s örülök neki, hogy lehet és hogy szabad ily módon „önzősködni". Örömmel valljuk, hogy egyetértünk Marx-szal, aki azt mondta: „az általános érdek éppen az önző érdek általánossága".

No, persze ez az „önzősködés" még nem az igazi. Ez még nem a termékeny szabadság. Én mégsem féltek senkit attól, hogy szellemileg passzívvá teszi a tévénézés, lustává az autózás, részegebbé a frizsiderben tartott sör, vagy apolitikussá a fiatalt a beat és a másik nem kedvelése, vagy a magnóhobby, a jó-szerelés-hobby és a többi efféle privát kedvtelés. Sokáig senkit sem enged egyoldalúságba ragadni éppen az a tudományos-technikai átalakulás, amely praktikus gépeket ad, szabad időt és rengeteg új lehetőséget változásra és változtatásra. Nem írtam tudományos-technikai *forradalmat*, pedig a mi fiataljainknak éppen ez a forradalom jelenti *a* forradalmat, hiszen nekik, ha egyáltalán élni akarnak, évtizedről évtizedre a tudomány és technika minőségi ugrásával újra meg újra meg kell újítaniuk önmagukat. Úgy gondolom, számunkra a tudománnyal való lépéstartás, a technika szolgálata és élvezete jelenti azt a tudat- és jellemformáló erőt, amit az előző generációnak a társadalmi forradalom jelentett.

Ebből a nézőpontból korántsem rosszízű az afféle kifejezés, hogy urbanizáció, technikai civilizáció, privatizálódás, satöbbi. Inkább kívánatos, semmint félelmetes az ember számára a szédületes iramúnak bélyegzett fejlődés, hiszen a tudományos-technikai felfedezésekkel természetessé és magánakvalóvá változtatja mesterséges környezetét — a várost. Ha pedig a városi élet szervezettsége megbontja eddigi kapcsolatait, a gyakorta csak szükség kényszerére épülő társaságait, örüljön neki, mert választhat magának újakat, ízlésének jobban megfelelőt. Az egyén mind ritkábban szorul a másik egyénre, szükségleteit társadalmi szervek elégítik ki. Ha beteg, az SZTK-ba megy, ha szül, hívja a mentőt, kölcsönért az OTP-hez fordul, ha építkezik, kijár neki az önköltséges fuvar a vállalattól, ma már a kalákában való építkezés is fehér holló, mert egyszerűbb befizetni és kölcsönt igényelni, gyereket vállalni és munkahelyi hozzájárulást kiérdemelni. A kiegyen-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 338-068, 337-748, 340-728
1974 MÁJ 13

Chinoin

Csáki Ida
1021

CHINOIN

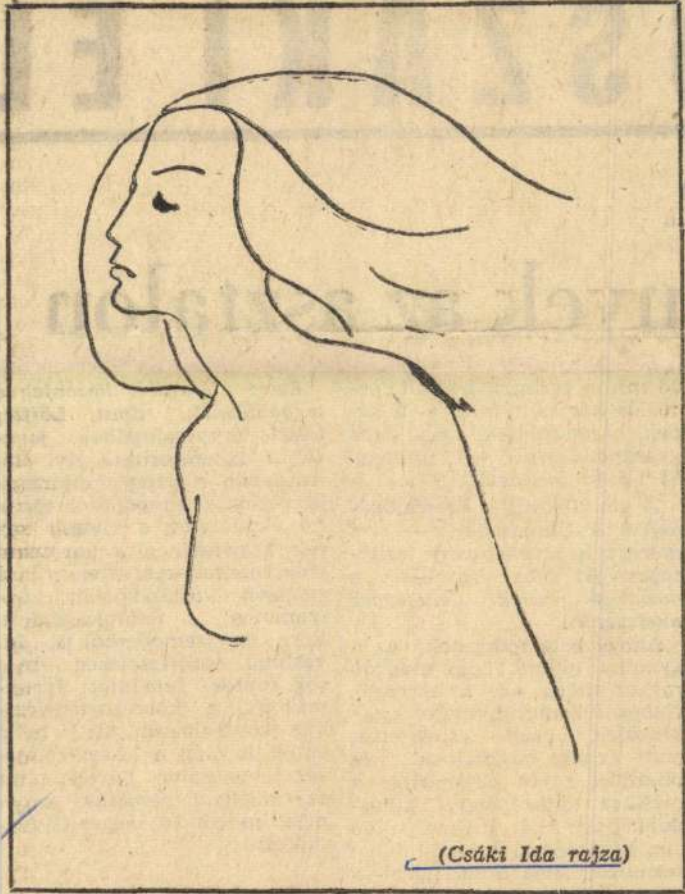

(Csáki Ida rajza)

...SZAKI EL...

...enyek az asztalon

26 millió forintra becsült korróziós kár nőtt meg — a gépek, berendezések, készülékek gyarapodásával — mintegy 35 millió forintra.

A tanulmány: korrózióvédelem a Chinoinban — a szervezett tevékenység szükségességét bizo...tja —, s megadja ennek lehetséges módszereit.

Ahogy belelapozgatok, az a gyanum támad, hogy nagyon ravasz dolog ez a korrózió. Nehéz felismerni, hogy egy készülék, vagy csővezeték, amit évekig használnak, és látszólag egyik pillanatról a másikra tönkremegy, tulajdonképpen már hosszú idő óta károsodott. Lehet, hogy természetesnek is tartják — a gyógyszeripar jellegéből következik. Holott a berendezé-

Ezért látszik kézenfekvő megoldásnak, amit Löffler László tanulmányában javasol: a laboratóriumi elvi előiratokban rögzített eljárások korróziós szempontból történő vizsgálatát, a kiviteli tervek készítésében a korróziós szakemberek részvételét, és a meglévő technológiák folyamatos felülvizsgálatát korróziós szempontból is. Javaslatai, természetesen még sok fontos feladatot tartalmaznak a korrózióvédelemmel kapcsolatban, de talán ennyi is elég a következtetések levonásához. Olyan téma ez, amellyel nemcsak érdemes, hanem szükséges is foglalkozni.

20 milliót

MAGYAR HIRLAP
Csáky Ida
1978 DEC 2 4
1021

MAGYAR HIRLAP

Csáky Ida rajza

MAGYAR HIRLAP

Az elektronika a tévében

Milliókhoz csak képpel lehet szólni

Rajnai András elektronikus tévéjátékai kétségkívül a televízió legvitatottabb produkciói közé tartoznak. A rendező kísérletező kedve, egyéni képi világa és sajátos dramaturgiája joggal kelt figyelmet, de az eredmény — a képernyőn bemutatott alkotások — értékelésében már meglehetősen megoszlik a kritikusok és a nézők véleménye. Legutóbb, alig néhány hete *Don Juan és a kővendég* című tévédrámáját láthattuk a képernyőn, de bizonyára sokan emlékeznek például *Gulliver, Az orchideák bolygója, Az ezeregyéjszaka meséi* vagy a *Münchhausen Fantáziaországban* című produkcióira is. Néhány alkotását Tévénapló című rovatunk is értékelte: a kísérletnek kijáró tisztelet mellett is eléggé kritikus hangnemben. Mostani beszélgetésünk során először arról érdeklődtem, *hogyan került kapcsolatba a rendező a televíziós elektronikával?*

Egyének feletti, közösségi. A látvány tartalmi kérdés, s nem illusztrálható. A televízió óriási — szerintem egyébként átmeneti — előnye az, hogy *sok millió emberhez szól. Márpedig milliókhoz csak képpel lehet szólni.* Az elhatároló, személyes megszólításon túllépve a kép asszociációt jelent: amit nem szükséges, nem kell szóval magyarázni. A tévé mesterséges képet ad: nem lefényképezett természetet. Látomás kell hozzá, amit az elektronika segítségével televíziós nyelvre fordítunk le — ebben rejlik művészi értéke. A látomások megfogalmazásának lényegi, alapvető kérdése a dramaturgia.

— Talán nem haragszik meg, ha közbeszúrom: több más kritikussal együtt én is többször támadtam már az ön dramaturgiáját. Általában az az érzésem, hogy elszegényíti a feldolgozásra kiválasztott, rendszerint klasszikus értékű remekművet.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csáky Ida

NÉPSZAVA

1979 APR 14

NÉPSZAVA

1021

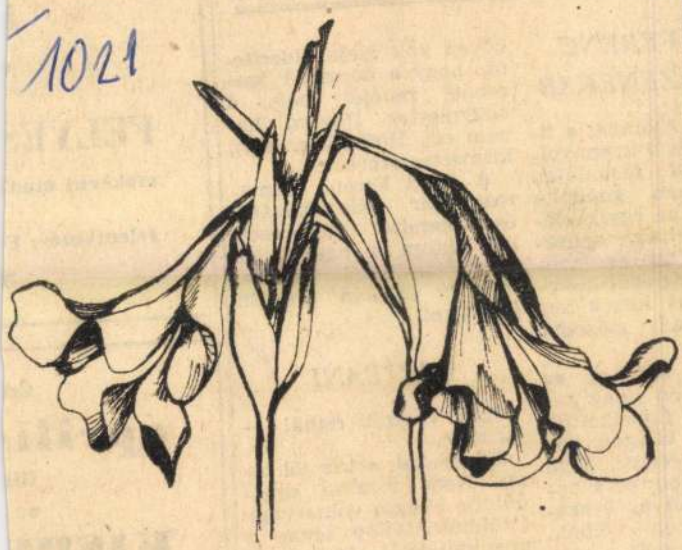

Csáky Ida: Motívum

HANGLEMEZFIGYELŐ

ZT FERENC RAZENEKAR

aso Albinoni a ti-ik és a tizennyol-zázad fordulóján nem gondolta gy az egyik elé-t áhitatos opusá-rgonára és vonó-Adagióból köny-siker lesz a hu-század második

okk zenének az vekben nagy re-át figyelhettük te a világon, ha-beleértve. Nem a dolog: ez a na-racionális évszá-nelyben élünk, gköveteli a ma-lati ellenpontját. nálunk is azt atjuk, hogy a majdnem olyan

bőven volt ideje kideríteni, hogy a népszerű szerenád zenéjét nem a nagymester Haydn, hanem egy Hoffstätter nevű kismester szerezte...

A Liszt Ferenc Kamarazenekar pályafutásáról és sikereiről már esett szó ezeken a hasábokon. Most csak annyit: ez a lemez is jócskán öregbíti jóhírüket.

LAZÍTANI

Hofi bármit csinál — jól teszi.

Ha énekel, azt is jól teszi. Nem mintha egyedülálló hangja volna vagy felülmúlhatatlan lenne a muzikalitás terén — de énekelni is hofisan énekel, azaz a dalolásban is csak addig megy el, amíg a „hofizmus" ügyének

FELVES
csökkent muni
Jelentkezés: F
B
Ér
április
(B
az
KISPE
Az
kö

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR KÖNYVTERJESZTŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 ... 2

VALÓSÁG

Csáky Ida
grafikus

1021

Csáky Ida

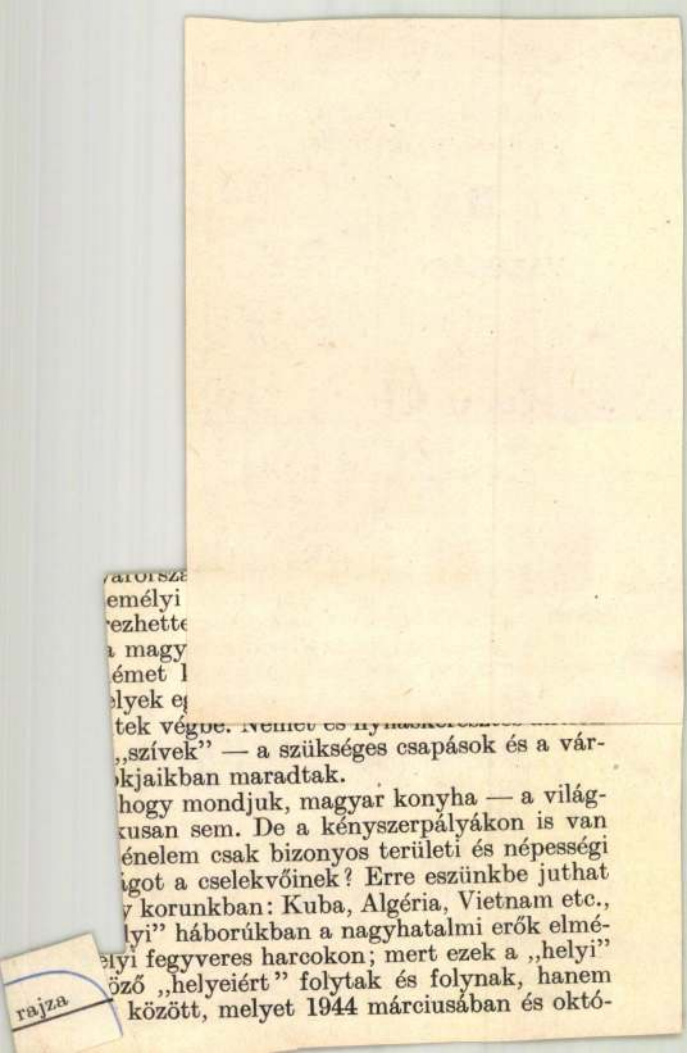

/arorsza
emélyi
ezhette
a magy
émet l
lyek e
tek végbe. Német és nyháskeresztes
„szívek" — a szükséges csapások és a vár-
kjaikban maradtak.
hogy mondjuk, magyar konyha — a világ-
kusan sem. De a kényszerpályákon is van
énelem csak bizonyos területi és népességi
igot a cselekvőinek? Erre eszünkbe juthat
y korunkban: Kuba, Algéria, Vietnam etc.,
lyi" háborúkban a nagyhatalmi erők elmé-
lyi fegyveres harcokon; mert ezek a „helyi"
öző „helyeiért" folytak és folynak, hanem
között, melyet 1944 márciusában és októ-

rajza

Csáky Ida

Magyar Hi

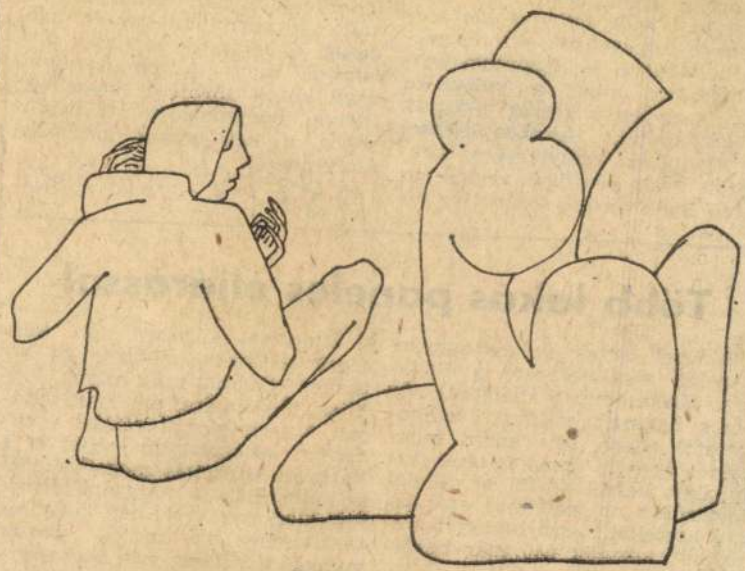

Csáky Ida rajza

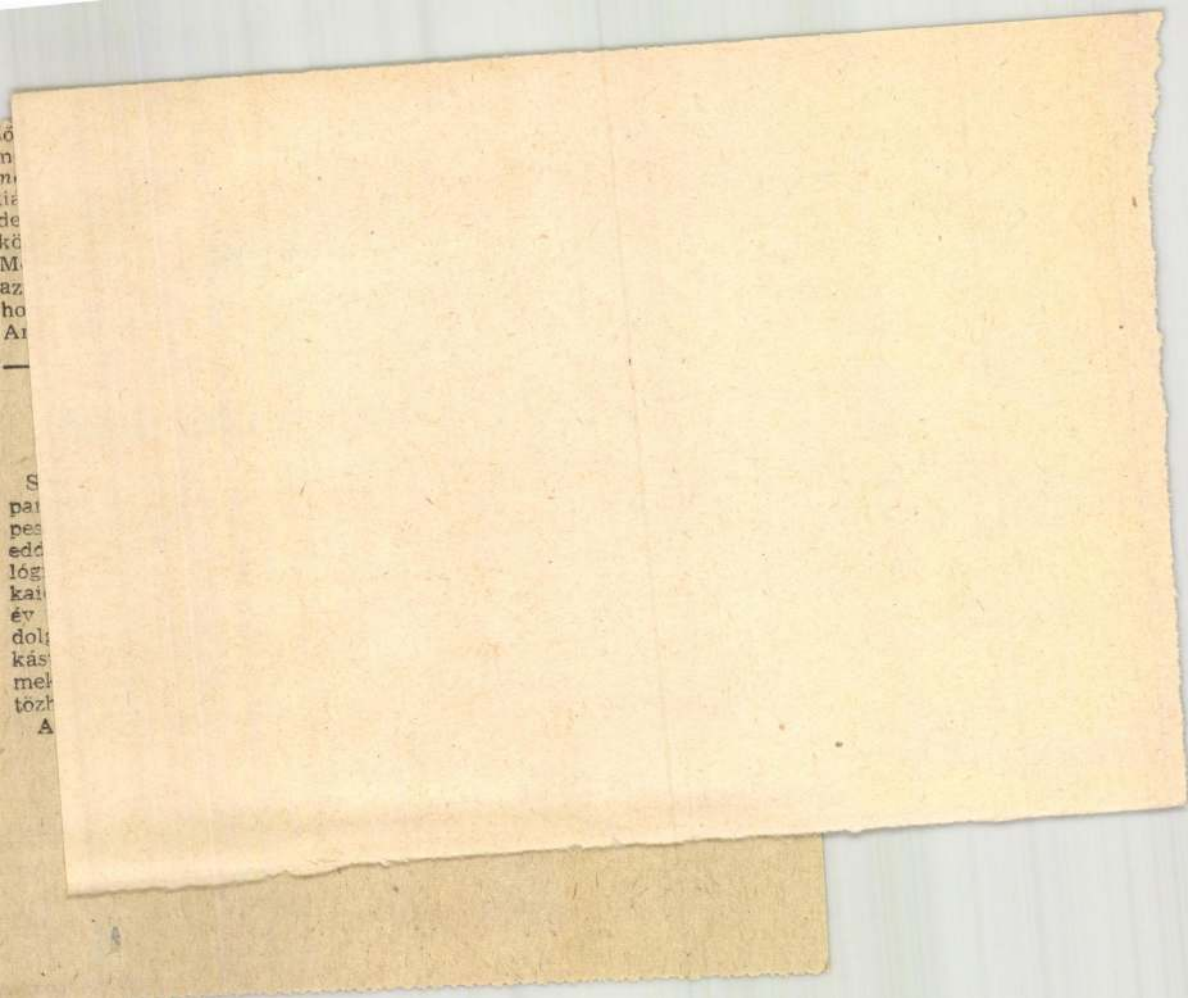

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG
Csáky Ida
1978 AUG 25

1021

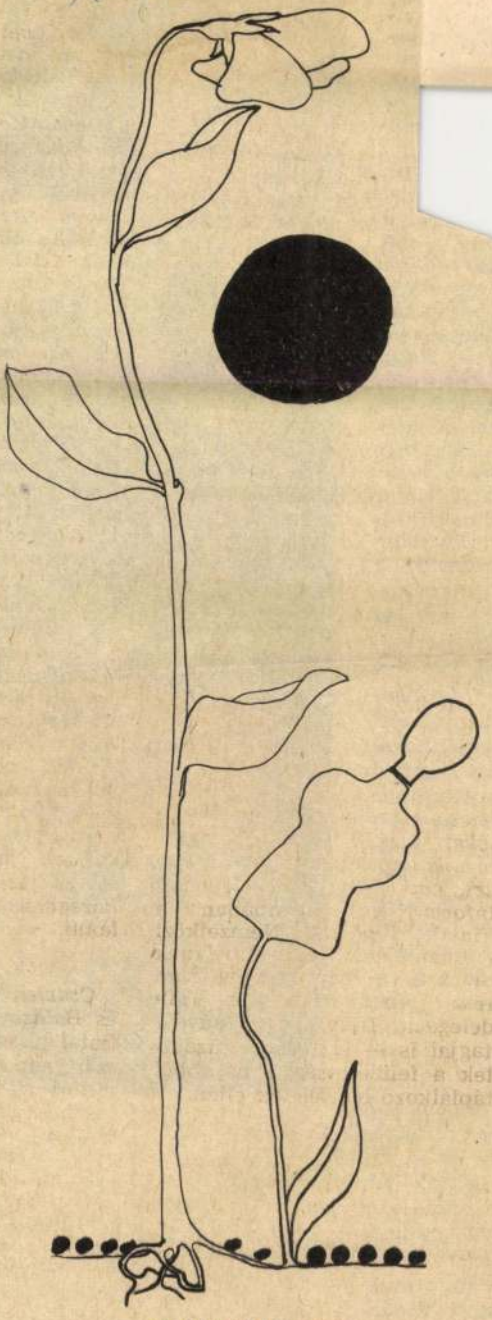

CSÁKY IDA RAJZA

in-
nd-
üt-
fel
ro-
...olányi
...zörny című
Hegedűs Géza
című mesejáté-
ára a békéscsa-
z művészeinek
ésével — *Nagy*
László rendezte.
a gyerekekre
amidőn *Sólyom*
ekműsorát meg-
s *Kemény Hen-*
ora is ehhez a
kapcsolódott.
ttük a Várszín-
előadásait, s az
szítő programo-
a *Nagy magyar*
filmek sorozat,
doljuk, *Sik Fe-*
észeti igazgató
őtt bemutatott
ek muzsikaszó
i filmjét nem ő
a be. *A színház*
kért és az ifjú-
nel pedig kiál-
ztek; okkal nem
nyitottak meg,
lletékes valami
ágtól vezettetve
ajlandó a beve-
ndására, mert
kevesen voltak.
allatán stílszerű
l a Caligula
ak előadására
ama bizonyos
ulása és éljen-
nai drilltől ve-
án őszinte és al-
meggel szolgált
De erről majd
esebben, a szer-
lságairól tűnőd-

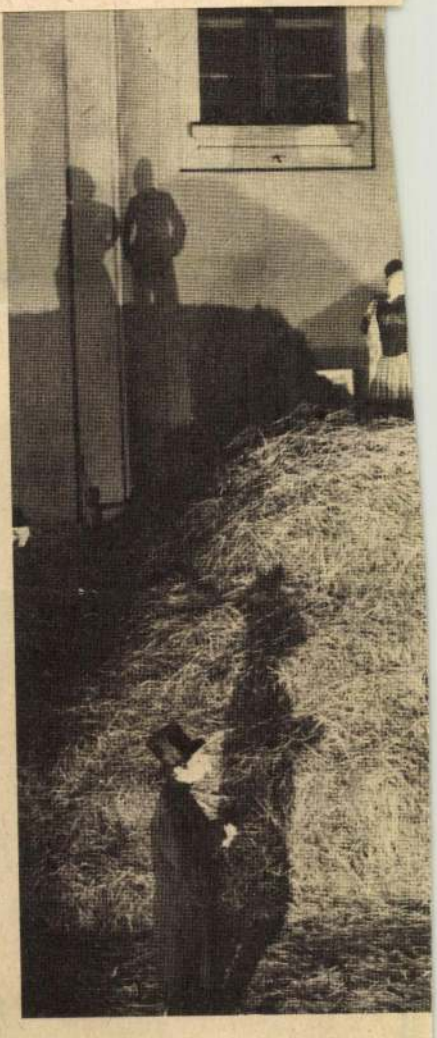

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Csáky Ida

1978 OKT. 21

1021

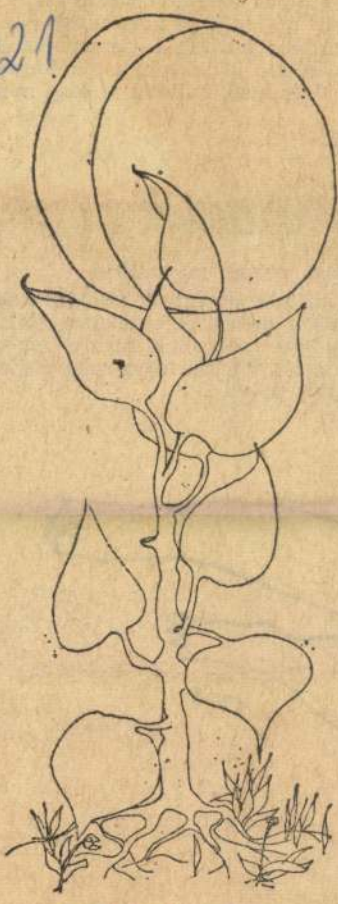

Csáky Ida rajza

1978. OKTÓBER 21.

ról a kabátot. Szép arca gyűrött

, hogy nekem mi kellene.

negint elkezdődött. A zajok durván
tették a merev betonfalakat. Vala-
kattogva megszólalt újra a gyors-
mata légvédelmi löveg vagy nehéz
ehetett tudni.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁR 18

MAGYAR HÍRLAP
Csáky Ida,

MAGYAR HÍRLAP 1021 K U

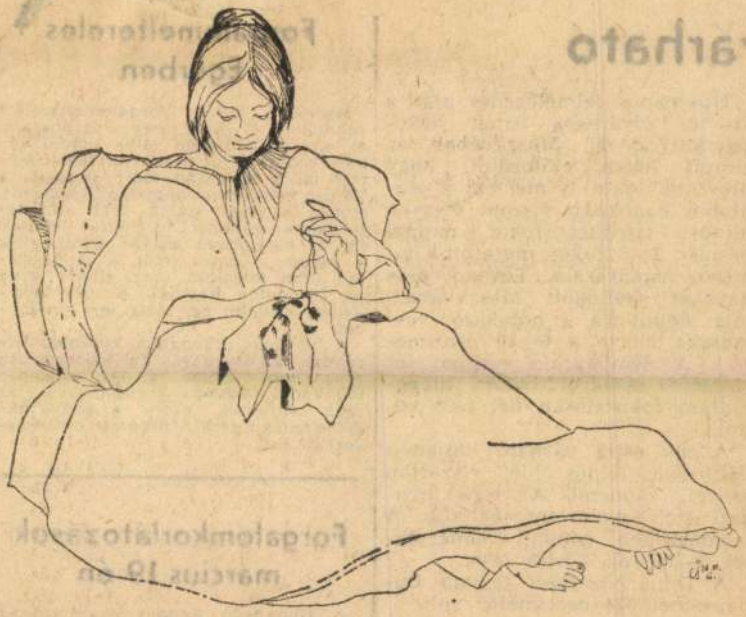

Csáky Ida rajza

várható

Húsznapos felmelegedés után a szovjet fővárosba ismét beköszöntött a tél. *Moszkvában* az elmúlt héten előfordult, hogy plusz tíz fokot is mértek, a legutóbbi napokban viszont éjszaka mínusz tizenkét fokot, nappal mínusz 2—5 fokot mutatott a hőmérő higanyszála. Tegnap erős havazás kezdődött Moszkvában, míg délutánra a hótakaró vastagsága elérte a 8—10 centimétert. A Szovjetunió európai területére északról betört hideghullám fokozatosan dél felé vonul.

A ma estig várható időjárás: változóan felhős idő, elszórtan esővel, záporral. Az erős nyugati szél tovább mérséklődik. A legmagasabb nappali hőmérséklet 7—14 fok között lesz.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 574 centiméter volt.

Egerben

Március 20-tól forgalomeltérelést rendeltek el Eger egyes útvonalain. A városon áthaladó 25-ös számú fő közlekedési út új nyomvonalának építése miatt hosszabb időre lezárják a Vörösmarty utca nagyobb szakaszát, emiatt a 24-es számú főút átmenő forgalma számára terelőutat jelöltek ki. Ez elsősorban azokat érinti, akik a várost a Mátra felől, a 24-es számú úton közelítik meg, illetve ezen az útvonalon hagyják el. Az intézkedés legalább egy évig lesz érvényben.

A belváros útvonalain korábban elrendelt közlekedési korlátozások is érvényben vannak, így az áthaladás időnként nagyon körülményes, az utak zsúfoltak, ezért a gépjárműközlekedés Egerben fokozott óvatosságot követel.

Forgalomkorlátozások március 19-én

A Budapesti Rendőr-főkapitányság közlekedésrendészete és a Budapest Főváros Tanácsa V. B. közlekedési főigazgatósága értesíti a gépjármű-

Csáky Ida

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 AUG 12

MAGYAR HÍRLAP

avagy Művésznő

1021

Csáky Ida rajza

ia- és a kénsavexport. A gumi
ikkcsoportból a mezőgazdasági
adló, a tehergépkocsi-gumikö-

HORIZONT • HORIZ

Áremelések Olaszországban

Olaszországban átlagosan *10 zázalékkal növelték a vonatje-yek árát* és a vasúti áru-fuvar-ijakat. Augusztus 1. óta 50 lí-ával *többe kerülnek a napila-ok:* 300 lírába, és 100 lírával bbe a hetilapok. Ez utóbbiak a 600 lírára ment fel. *Számos elmiszercikk is megdrágult.* zeknek az árváltozását azonban hasem jelentik be; a vásár-nak kénytelen-kelletlen bele ell törődnie abba, hogy auguszi szabadsága után átlagosan –5 százalékkal magasabb ára-t lát viszont ugyanazokon a rmékeken, amelyeket júliusban g olcsóbban adtak.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1979 MÁR 24

Csáky Ida

1021

Csáky Ida: Korán jön a tavasz

arisztokráciánk körében. De mert nyilvánvaló volt, hogy eredeti feladatát valamiképp a megváltozott helyzetben is meg kell oldania: rögtön ezután késlekedés nélkül, gondosan számbavette az összes lehetőséget. Éspedig:

1. Keservesen szerzett tudományos ismereteit végre hasznosítandó, kutassa fel rögvest XVII. Döbrögi Dáriust, kit a törökök közben földönfutóvá tettek; kutassa fel a másvilágon bár, és eredeti elgondolásának megfelelően torolja meg rajta háromszor az 1626. július 20-án esett sérelmet.

2. Verje el háromszor inkább Ozorai Pipót, a 33 jobbágyfalu jelenlegi birtokosát, aki, való-

meg senkit.

4. Csakhogy egyált
biztos, hogy sikerülni
nem: verje meg eset
lent Jánoskát. Ozorai P
gonosz, ferdehajlamú
rát, aki azt mondják, a rá bízott állatokkal embertelenül bánik. Ez valószínűleg tökéletesen sikerülni fog, tehát mindenki bölcs, reális megoldásnak találja majd. Aztán meg: a közvélemény figyelmét az sem kerüli el, hogy itt a személyes bosszúvágy kielégítésénél magasabbrendű dolog megy végbe: az egész emberiség morális értékeinek védelme s önzetlen szolgálata. Végül: az sem kétséges, mennyivel komolyabb, érettebb cselekedet a gonosz li-

Egervári Pé

Csáky Ida

Csáky Ida rajza

Csáky Ida

Magyar Hi

Csáky Ida rajza

...ar többe kerülnek a napila-
ok: 300 lírába, és 100 lírával
öbbe a hetilapok. Ez utóbbiak
ra 600 lírára ment fel. *Számos*
lelmiszercikk is megdrágult.
Ezeknek az árváltozását azonban
ohasem jelentik be; a vásár-
ónak kénytelen-kelletlen bele
kell törődnie abba, hogy augusz-
usi szabadsága után átlagosan
3—5 százalékkal magasabb ára-
kat lát viszont ugyanazokon a
termékeken, amelyeket júliusban
ég olcsóbban adtak.

a természet intrikái előidézhetnek olyan helyzeteket, amelyekben egy-egy hangfajban gondot okoz a választás a szinte egyenrangú tehetségek között. Ugyanakkor egy

netének következtében — a fogósabb, ugyanakkor a közönség széles rétegét érintő problémá.

— Az alaprepertoár játszásakor már ma is arra törekszünk, hogy

ja az ensem
milyen konk
megvalósítani
zeléseit.

Csáky Ida

Csáky Ida: Korán jön a tavasz

Élet és Irodalom, Bp. 1979. márc. 24.

XXIII. évf. 12. sz. 13. lap.

A tuloldalon lásd: Egervári Péter

...mudkat kialakítani;
...ét tervekkel kívánja
most elmondott elkép-

Feuer Mária

ÉLET ÉS IRODALOM

...grogadós egyén...

...ilja, a haladás ügyét; ez
...en helyesebb, ha agresszív
...atait fékentartja, és nem ver
...senkit.

...Csakhogy egyáltalán nem
...s, hogy sikerülni fog. Ha
...verje meg esetleg Névte-
...ánoskát. Ozorai Pipó herceg
...z, ferdehajlamú libapászto-
...ki azt mondják, a rá bízott
...kkal embertelenül bánik. Ez
...zínűleg tökéletesen sikerülni
...tehát mindenki bölcs, reális
...ldásnak találja majd. Az-
...meg: a közvélemény figyel-
...az sem kerüli el, hogy itt
...mélyes bosszúvágy kielégí-
...él magasabbrendű dolog
...végbe: az egész emberiség
...lis értékeinek védelme s ön-
...szolgálata. Végül: az sem
...ges, mennyivel komolyabb
...bb cselekedet a genesz li-

...laló, feladatokhoz jutó alkotókra
Spiró György drámája — elgon
dolkoztató — érdeménél kisebb fi
gyelmet s méltatást kapott. Szín
házi életünk, kritikánk, közönsé
günk mind-mind elmarasztalhat
ebben. Éppen úgy, mint a *Pécs*
Nemzeti Színház Kamaraszínházá
nak most a *Játékszínben* bemuta
tott előadása. *Konter László* ren
dező (ő tervezte a díszletet, s
jelmezt is), sajnos, nem teremtett
meg azt a színpadi feszültséget é
hitelességet, amely egy hivatáso
művészek által létrehozott produk
ciótól elvárható. Lehetséges, hog
ebben a Játékszínnek a pécsiel
számára szokatlan körülményei é
feltételei is szerepet játszottak
Nem tudom. A közreműködő színé
szek közül *Muszte Annát* emelen
ki. Az általa megformált figur
volt igazán élő, izgalmas és hiteles
Így aztán Spiró György dráma-
író országos lobbanású színpadi je-
lentkezése még hátravan.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-720

CHINOIN
1979 FEB 14

Csáky Ida

1021

Tél

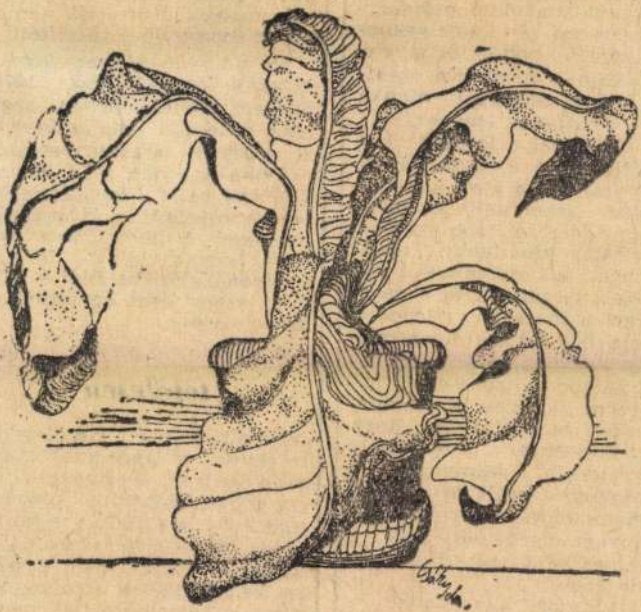

(Csáky Ida rajza)

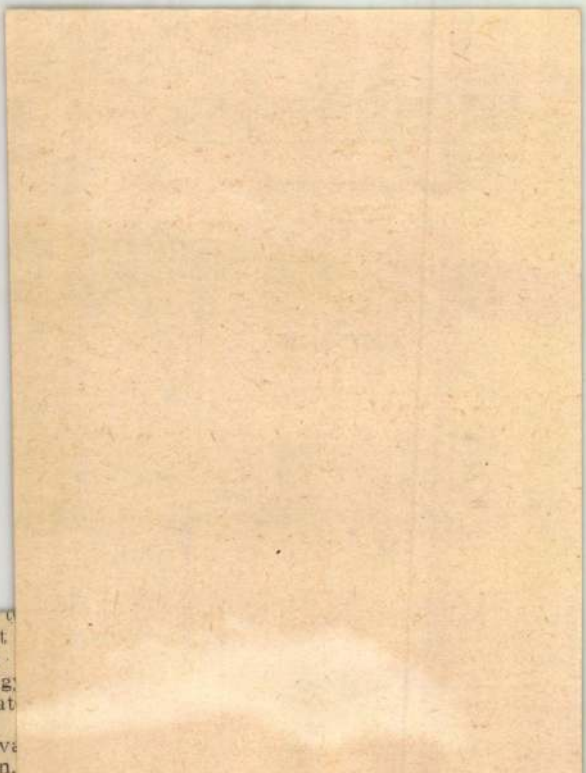

döntéseket
elemzések
Ezért nag
az adóhat
nyújtott
lók és beva
taimukban,
géseikben
alapja a pontos és az előírásoknak megfelelő számviteli és pénzügyi munka — hibátlanok legyenek.

Örömmel értesítem Vezérigazgató elvtársat, hogy az irányítása alatt álló vállalat számviteli és pénzügyi dolgozói több éven keresztül hibátlanul tettek eleget adatszolgáltatási kötelezettségüknek és a pénzügyi-gazdasági ellenőrzés sem tárt fel említésre méltó szabálytalanságot.

Ezúton köszönetemet fejezem ki ezért a jó munkáért, és kérem Önt, hogy elismerésem tolmácsolása mellett, a számviteli és pénzügyi területen dolgozó munkatársak erkölcsi és anyagi megbecsülésénél is szíveskedjék ezt figyelembe venni.

Elvtársi üdvözlettel
Dr. Sütő Dezső"

A tavaly létrehozott kémiai kutatási főosztály már 1978-ban észrevehető módon segítette a kémiai kutatás szervezettségét és eredményességét, előbben azonban még jobban kitűntek saját farmakológiai tevékenységünk korlátozott lehetőségei. A hiányt nem pótolja, hogy a vállalat fokozta az ilyen irányú belföldi és külföldi szerződéses együttműködések számát.

A beszámoló ezután

tételesen

felsorolta milyen területeken születtek a legperspektivikusabb kutatási eredmények — így többek között a központi idegrendszerre ható szerek körében, az analgetikum-gyulladásgátló csoportjában, a szív- és érrendszerre ható szerek-nél, a kemoterápiás szerek csoportjában elsősorban a rákkemoterápiás témákban, a

Csáky Ida

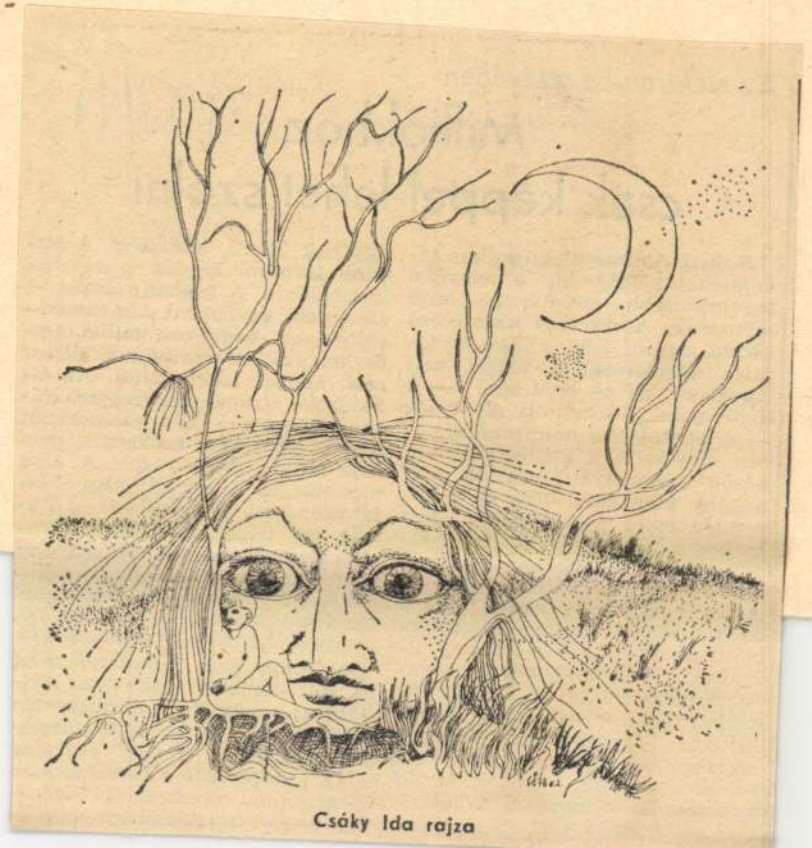

Csáky Ida rajza

Az ezeregyéjszaka meséi vagy a *Münchhausen Fantáziaországban* című produkcióira is. Néhány alkotását Tévénapló című rovatunk is értékelte: a kísérletnek kijáró tisztelet mellett is eléggé kritikus hangnemben. Mostani beszélgetésünk során először arról érdeklődtem, *hogyan került kapcsolatba a rendező a televíziós elektronikával?*

[illegible] lefordítunk le — ebben rejlik művészi értéke. A látomások megfogalmazásának lényegi, alapvető kérdése a dramaturgia.

— *Talán nem haragszik meg, ha közbeszúrom: több más kritikussal együtt én is többször támadtam már az ön dramaturgiáját. Általában az az érzésem, hogy elszegényíti a feldolgozásra kiválasztott, rendszerint klasszikus értékű remekművet.*

Csáky Ida

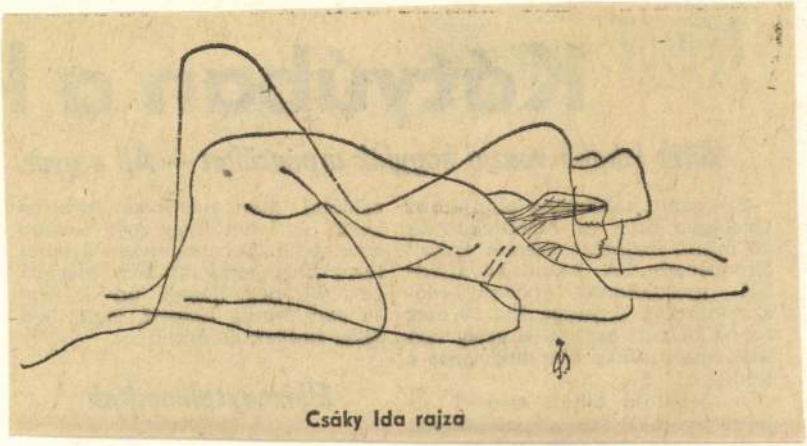

Csáky Ida rajza

Csáky Ida

Magyar Hirlap 1980/8/10/9

Csáky Ida rajza

Csáky Ida

Csáky Ida litográfiája

amely a művelődési házak te-

sokra is. Vajon mit mutatnak az

Csáky Ida

Csáky Ida rajza

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 374 centiméter volt.

március 19-én

A Budapesti Rendőr-főkapitányság közlekedésrendészete és a Budapest Főváros Tanácsa V. B. közlekedési főigazgatósága értesíti a gépjárművezetőket és üzemeltetőket, hogy a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Csáky Ida

1021

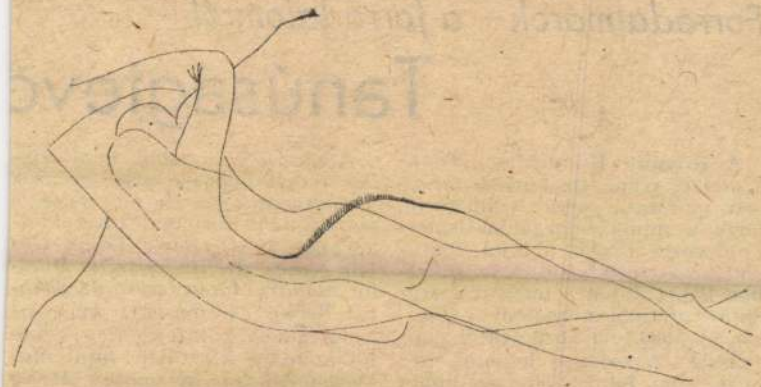

Csáky Ida rajza

Forradalmárok – a forradalomról

Tanúságtevő

A Kossuth Könyvkiadó *Tanúságtevők* című, tíz kötetre tervezett sorozata arra vállalkozik, hogy a munkásmozgalom ismert és kevésbé ismert alakjai visszaemlékezéseinek szubjektív tükrében képet adjon a magyar forradalmi munkásmozgalom egészéről, az 1868. évi kezdetektől napjainkig. A sorozat jelentős, ma még alig felmérhető szerephez juthat a társadalmi tudat formálásában; a visszaemlékezések egy-

A kiadvány további, igen értékes részét képezik egyrészt azok a visszaemlékezések, amelyeket a szerzők a Pártörténeti Intézet felkérésére írtak (*Barta Lajos, Gábor Mózes, dr. Háy László, Hikádé Aladár, Mácza János, dr. Szántó Rezső* és mások), másrészt azok, amelyek kifejezetten e kötet számára készültek, mint *Mathejka Jánosné, Szemotán Alajos* és *Wessely László* írása.

Csáky Ida

Csáky Ida rajza

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN
Budapest

1973 OKT 31.

Csáky Ida

6

1021

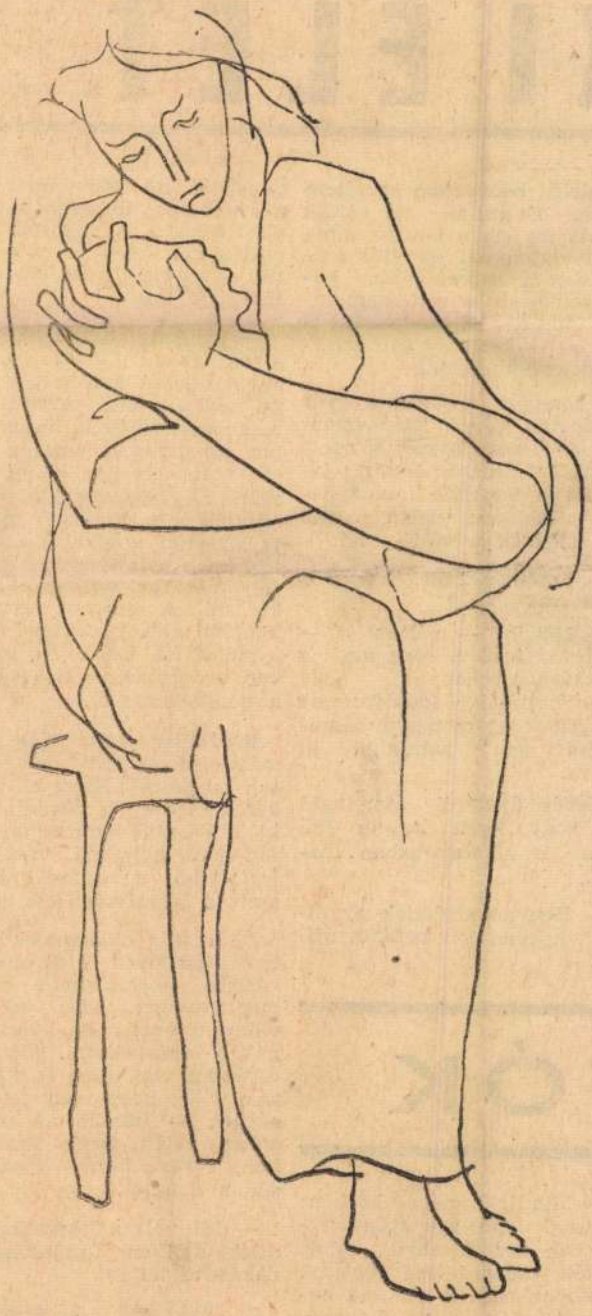

(Csáky Ida rajza)

SAJTÓFIGYELŐ

KI ÉLET

i felelős beosztásba kerültem volna. S azután is voltak újjításaim. Az a két év, amíg a mozgalommal ennyire szoros volt a kapcsolatom, különösen hasznos volt számomra. Sokat kellett, de lehetett is tanulni — közvetve és közvetlenül az emberektől.

Kolozsvári István a gyár legrégebbi újítói közé tartozik, közel száz javaslatot adott be 25 év alatt. Szakmája: lakatos és hegesztő, munkahelye a gépészeti üzem. 1943 óta dolgozik a vállalatnál.

— Emlékszik még az első újítására?

— Hogyne — válaszolja — a körforgóasztal. Még ma is használjuk, lényege, hogy nagy karimák, idomdarabok vágásakor az egyszerű készülékből nem pattanhat ki szikra.

Kevés újításról mondható el, hogy ilyen hosszú idő után is alkalmazásban maradt.

— Hogyan születtek az ötletei, hogyan lett belőlük újítás?

TÓK

— Mindig munka közben: vasasnak lenni egy gyógyszergyárban nem könnyű dolog. Sokféle dologra kell figyelni. Régebben nem is voltunk nagyon jól felszerelve. Leleményesség, ötlet kell, ha az ember jól akarja végezni a dolgát. Sokszor megkerestek más műhelyekből is, vagy az üzemektől, feladták a leckét: csoportvezető. 1950-ben lépett a Chinoinba; huszonhárom év alatt főleg a gyakorlati tapasztalatok alapján sok újítás — egyszerűsítés gondolata indult ki tőle.

— Ebben tulajdonképpen nincs semmi különös. Kevés olyan eljárás született, amit ne kellett volna vagy ne lehetne ésszerűsíteni, ha az ember gondolkozva végzi a munkáját. Én úgy gondolom, hogy mindig is szükség lesz olyan munkásra a diplomás mellett is, aki tud gondolkodni. Biztos, hogy más szemmel nézi a folyamatokat, vagy műveleteket, de sok mindent észrevehet, ha nyitott szemmel végzi a munkáját. Ezért nem is szabad a dolgozókat kirekeszteni a gondolkozásból.

Eredetileg egész más szakmában dolgoztam, de gyorsan megbarátkoztam a munkámmal. Szép a kémiai munka. Előbb-utóbb mindenki rájön arra, hogy mi az, amit leginkább a testére szabtak, amit a legszívesebben csinál.

Én rögtön oldószerrel kezdtem foglalkozni — de emellett sokféle technológiát kellett megtanulnom. De ez csak előny az embernek, gyarapodnak a tapasztalatai. Sok apró újításom volt, nem is gondoltam soha, hogy nagy jelentőségűek — inkább az volt a célom velük, hogy könnyebben, egyszerűbben végezhessük a munkát.

— Mi volt a közvetlen indíték, ami az újítómozgalom részesévé tette?

— 1953-ban az etilacetát benzolos tisztítását végeztem. Nagyon kellemetlen, nehéz munka volt. Akkori főnökömnek, Raksányi Gézának volt egy újítása — én segítettem kivitelezni. Akkor láttam köz-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

VIGILIA
Budapest

1974 APR

Csáky Ida

1021

Csáky Ida:
Virsági Madonna

... van, ilyen: a zene.

A fájdalom homogénebb, mint öröm. Az örömben elég sok a fáj lom-elem, de a fájdalomban — ki a testi fájdalomban — kevés az ör

A szenvedésre való képesség me lel az élőlények hierarchiájának. Eg liszta vagy cserebogár nem érez fájdalmat, annál inkább az ember. emberek is értelmességi fokúk sz különbözően szenvednek. Ha egy mant megvernek és bebörtönöznek túl a közvetlen bántalmon, nem különösebb lelki fájdalmat. Ha egy rizsi entellektüelt megvernek és b tönöznek, az nagyon szenved ettől, vel az esettel kapcsolatban nagyon asszociációja van.

Az öröm lényegét így határo meg: világosság, legyen az a test lek, vagy szellem öröme. Mindenki te azt az örömet, mikor egy elve nek hitt tárgyat megtalált, mikor elfelejtett név eszébe jutott, mikor homályos matematikai példa vil sá vált előtte.

Leibniz szerint nekünk egyszerre telen sok, apró, alig észrevehető zetünk „petites preceptions"-unk amelyek mégis hatnak.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1972 DEC. 9

Csáky Ida

1021

K

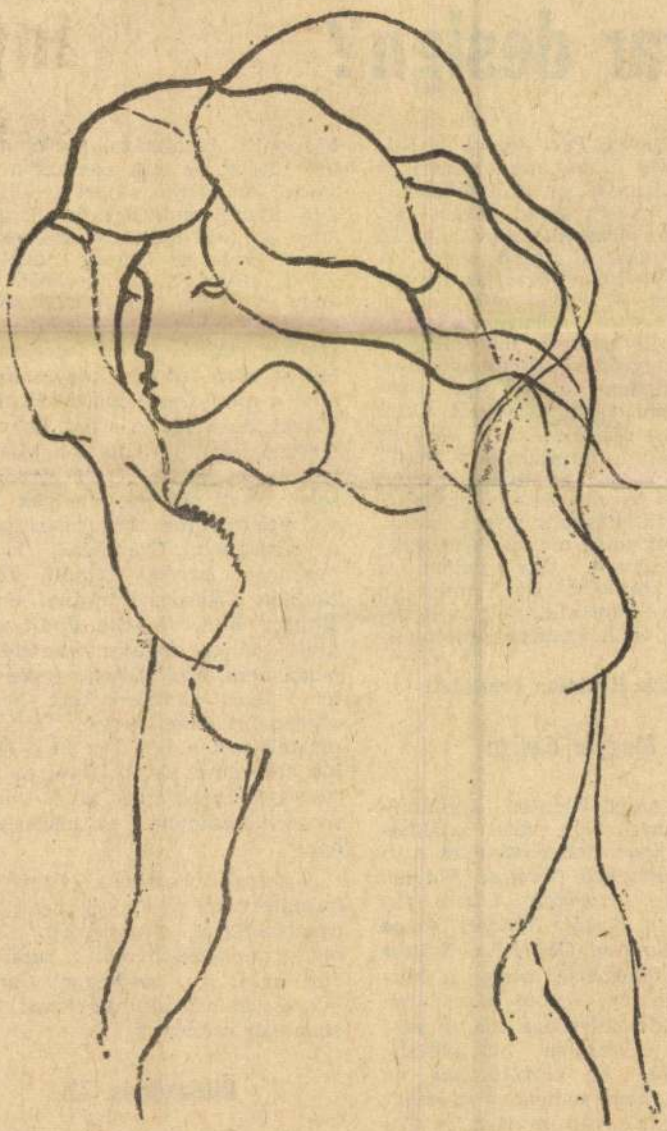

Csáky Ida rajza

ET

Magyar design?

Szenes Zsuzsa, Péri József és *Kátay Mihály* művei, de ők sem az iparra építenek, hanem a képzőművészettel kacérkodnak. Ezért támad olyan érzésem, hogy hátrább tartunk, mint a század elején. A festő *Rippl-Rónai József* és a szobrász *Beck Ö. Fülöp* már hatvan éve felismerte a környezeti kultúrában rejlő emberformáló lehetőséget, amelyről ma túl könnyű szívvel mondanak le az iparművészek. Rippl vázát tervezett, Beck kanalat és dísztálat. Ez a váza és tál látható a múzeum egy másik kiállításán. Bár az üveget hajlító szecesszió és a fémet domborító klasszicista ízlés már nem a mienk, nem ártott volna megszívlelni a régi tanulságokat. Úgy tudom, a mostani kiállítást követi majd a gyárilag sokszorosítható művek bemutatója. Nem fordítva kellett volna?

A Fészek Klubban rendezett

Magyar design

kiállítás azért jelentős kezdeményezés, mert nem árul zsákbamacskát: *ipari* iparművészetet akar. A hét résztvevő *(Deákné Blázsek Gyöngyvér, Horváth László, Jahoda Maja, Kováts Sándor, Minya Mária, Semsey Gabriella, Soltész György)* felismerte, hogy „a környezetkultúrát érintő társadalmi igények kielégítéséhez ma mindenekelőtt célszerűen használható, technikailag és esztétikailag jó minőségű, nagy tömegben gyártható tárgyakra van szükség." *Pohárnok Mihály* pontosan fogalmazta meg a programot: a kiállításon látott edények, lámpák, bútorok központi bizottsága, a Népművelési Intézet és más szervek hívtak életre, hét alkotócsoport és két önálló alkotó munkái vallanak arról, hogy a fiatal iparművészek magukénak érzik az ifjúság művelődését és kulturált szórakozását. Kár, hogy az éppen *Salgótarjánban* tanácskozó megyei művelődési központok vezetői közül kevesen jelentek meg azon a megbeszélésen, ahol a művészek ismertették munkáikat. Az is igaz viszont, hogy sok tervező nem a reális lehetőségekből indult ki, és olyan elképzeléseket vetett papírra, amelyek megvalósítására ma még nincs pénze az országnak. Szerencsés kivétel *Ferenczy István, Bánáti János, Radnóti György, Bárkányi Attila, Kovács Edit, Droppa Judit* elsődíjas pályamunkája: szemléletes példa arra, hogy *lehet* egyszerű és olcsó ipari alapelemekből olyan egységeket összeállítani, amelyek megfelelnek a helyiség és a fiatalok igényeinek is. A tervet az Ikarusz-gyár megvásárolta és hamarosan hozzáfognak az elkészítéséhez.

A gyárak lassanként felismerik a formatervezés jelentőségét és a környezetalakítás fontosságát. Most már a tervezőkön múlik: tudnak-e élni azzal a lehetőséggel, amire éveken át vártak. Az Ernst Múzeumban rendezett

Öltözködés '72

című kiállítás azt mutatja, hogy a gyárilag sokszorosítható ruhák és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Chinoin

Csáky Ida

1021

1974. február 20.

TAVASZ

(Csáky Ida rajza)

Ki minek mestere

Az Egyesült Izzó KISZ-bizottsága és a IV. kerületi KISZ-bizottság "Ki minek mestere" vetélkedőt rendez lakatos, szerszámkészítő, esztergályos, marós szakmákban.

A versenyen a jelenleg is a szakmában dolgozó, 30 éven aluli szakmunkás-fiatalok vehetnek részt.

A verseny elméleti és gyakorlati részből áll. az elméleti vizsgán a szakmunkás-iskolában tanultakról kell számot adni (matematika, szakismeret, szakrajz, anyagismeret, munkavédelem), valamint politikai kérdésekre is válaszolniuk kell a versenyzőknek. A gyakorlati vizsgára jelentkezők a vizsga időpontja előtt egy héttel megkapják az elkészítendő munkadarab rajzát és a szerszámjegyzéket.

A verseny időpontja: 1974. március 30.

A jelenkezéseket 1974. február 26-ig a KISZ-irodára kell leadni, majd a KISZ-bizottság javaslatával küldik tovább a IV. kerületi KISZ-bizottsághoz.

Érdeklődni az alapszervezeti termelési felelősöknél lehet.

Múlik az idő

Sanyi bácsi nyugdíjba ment — mondják a vill. gyújtóban a tényiek. És kicsit el is tűnődnek, hogy múlik az idő. Herbszt Sándor ebben az üzemrészben évtizedeket töltött el.

Herbszt Sándor anyagmozgató volt, amíg dolgozott. 1946-ban került gyárba. Az V-ös pártalapszervezet egyik legidősebb tagja, erről tanús-

Osszegezté

A vállalat idei tervén a nagyvállalati szá

A vállalat idei feladatait összegező terv javaslata volt a legutóbbi nagyvállalati szakszervezeti tanácsülés témája. Az

előterjesztés

a gyár helyzetének elemzése, az idei célok összegezése során külön kiemelte az év munkáját előreláthatóan legjellemzőbb vonásokat.

A tavalyi gazdasági évről eddig rendelkezésre álló adatok tükrében az idén érvényesülő főbb tendenciákat a következőkben foglalhatjuk össze.

A piacot, az értékesítési lehetőségeket tekintve — bár a lehetőségek a különböző relációkban eléggé különbözőek — általánosságban megállapítható hogy az igények jelentős fejlődést tesznek lehetővé. Erre alapozta a vállalat vezetősége azt az elhatározást, hogy a tavalyi 2,6 milliárd forintos termelési érték az idén elérje a 3,0 milliárd forintot.

A belföldi értékesítésben — a GYÓGYÉRT éves keretrendelését és a belépő új készítményeket figyelembe véve —, az előző évhez képest a terv mintegy

15 százalékos

növekedéssel számol a kiszerelt készítményeknél. A növényvédő szerekkel kapcsolatosan a vállalat vezetőségének az az álláspontja, hogy a terv által meghatározott célkitűzéseket csak alapkövetelménynek lehet tekinteni, mert bizonyosra vehető, hogy 1974-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR. 7.

CHINOIN
Budapest

Csáki Ida

1021

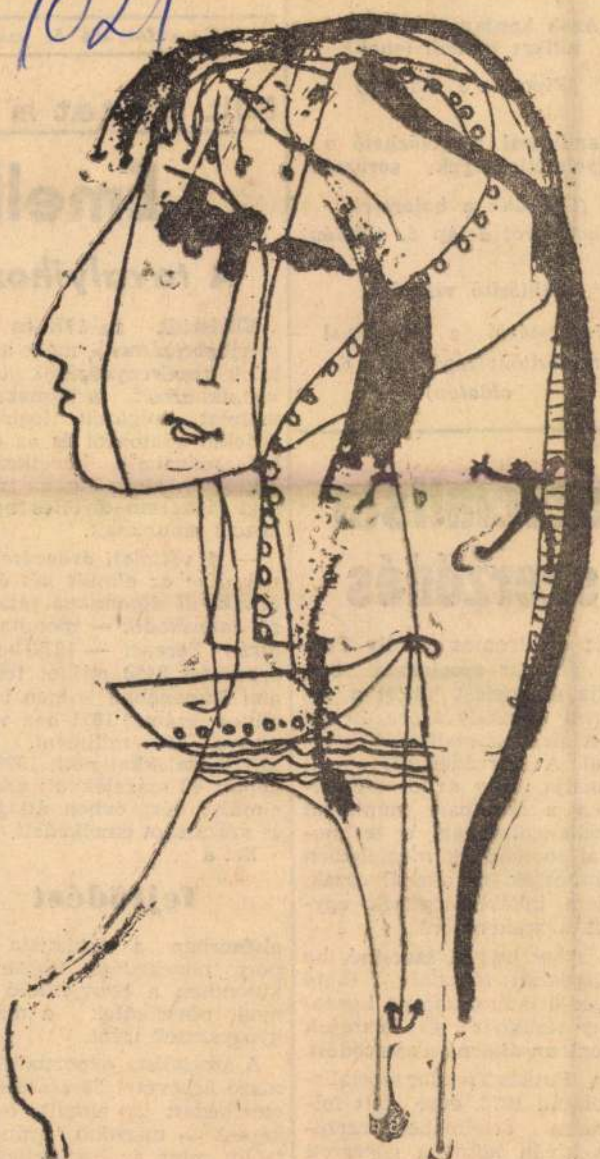

Mai számunkban: Csáki Ida rajzai

(Összeállítás a 2
oldalo

Azok kapjana
akikre épite

(Riport a 3.

Tanulással me
figyelmetlensége

(Cikkünk a balesetek alakulásáról a lap 5. oldalán)

Minősítő vizsgák

(Információ a technikusi minősítő vizsgákról a 6. oldalon)

Szocialista szerződés

Az elektromos osztály Puskás Tivadar szocialista brigádja szerződést kötött a gépészeti főosztály Előre, Zrínyi és Kinizsi szocialista brigádjával. A szerződés azt a célt szolgálja, hogy az új szereléseken a szakipari munkákat összehangoltabban, a technológiai sorrendnek megfelelően végezhessék, ne akadályozzák, hanem inkább segítsék egymást a szakemberek.

A négy brigád szeretné, ha a gépészeti főosztály többi brigádja is csatlakozna kezdeményezésükhöz és hozzájuk hasonlóan aláírná a szerződést.

„A Puskás Tivadar szocialista brigád 1973. évre tett felajánlása értelmében szerződést kíván kötni a gépészeti főosztályhoz tartozó Előre, Zrínyi és Kinizsi szerelő szocialista brigádokkal.

Emelk

A tavalyihoz h

Elkészült az 1972-es é mérlegbeszámoló, mely a vál lalat tevékenységének össze vonatkozásait tartalmazza. vállalat dolgozóit leginkáb érdeklő adatokról és az ezek ből levonható következtetés sekről dr. Mráz Ferenc gazda sági igazgatóhelyettes nyilat kozott lapunknak.

— *A vállalati árbevétel nö vekedése az elmúlt két évbe rendkívül dinamikus fejlődés ről tanuskodik* — mondta dr Mráz Ferenc. — 1972-ben a árbevétel 2490 milliót tett ki ami önmagában is igen tekin télyes szám, 1971-hez viszo nyítva 450 millióval, aza 22,1 százalékkal nőtt, 1970-hez képest 48 százalékkal; azaz a elmúlt két évben átlagosan 24 százalékot emelkedett.

Ezt a

fejlődést

elsősorban a szocialista export növekedése idézte elő különösen a Szovjetunió igé nyei növekedtek a magyar gyógyszerek iránt.

A szocialista exportból szár mazó árbevétel 33 százalékkal emelkedett az elmúlt évihez képest — nagyobb arányban tehát, mint az össz-árbevétel. Emelkedett a tőkés export is, mértéke, ugyancsak az előző évhez viszonyítva 20 százalék

1972 SEP 30

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-723

Csáky Ida

Népszava

1021

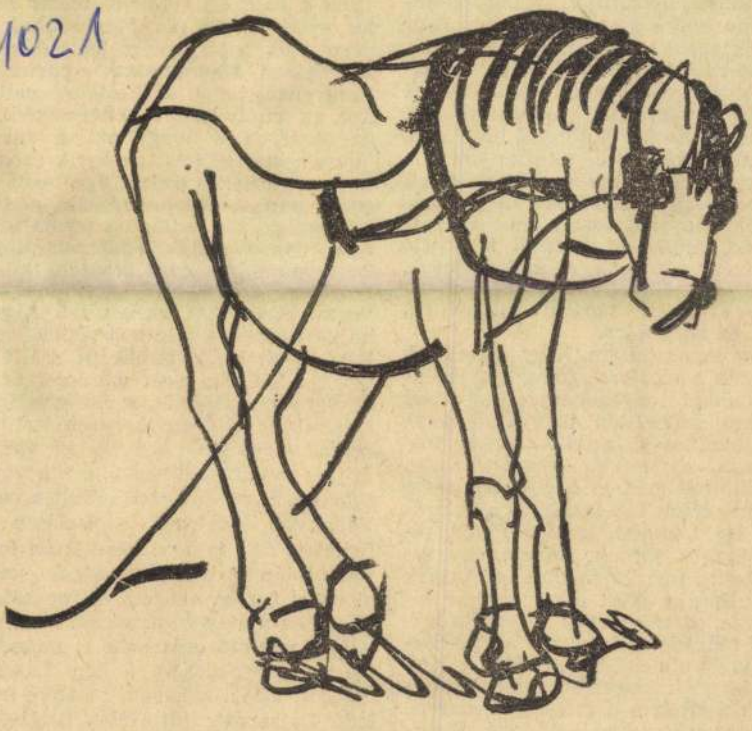

Csáky Ida: Eke előtt

A kirándulóhajókon szolgáló hajósok, matrózok még könnyebben vannak. Elegáns „tengerészöltözékükön", napbarnított arcukon, széles vállaikon gyakran megakad az unatkozó, külföldi vagy pesti szépasszonyok szeme. S bizony előfordul, hogy ezek az asszonyok este, miután megérkeztek a báziskikötőbe, s az utasok eltávoztak, visszatérnek a hajóra. Ilyenkor a matróznak már inni is szabad, örülni is, nótázni is... De nemigen nótáznak a mai hajósok. Csendben örülnek az életnek, s inkább a szelek zúgására figyelnek, mint az énekszóra.

Úgy tapasztaltam, hogy a hajósok büszkék a mesterségükre, s a járandóságukkal lényegében elégedettek. Nyáron, különösen akik a személyforgalomban dolgoznak, sokat túlóráznak, de mivel éves órakeretet állapítottak meg az üzemigazgatóság részére, télen lecsúsztatják a túlórákat. Így nemcsak szabadsághoz, pihenőidőhöz jutnak, hanem egy kis kiegészítő pénzkeresethez is. Akinek sok túlórája gyűlt össze a nyár folyamán, az télen most is beáll a jégvágó brigádokba, segít a nádaratásnál, vagy elmegy böllérkedni.

A hajósok, matrózok, rakodómunkások általában a májust és a szeptembert szeretik a legjobban. Ilyenkor kellemes, napsütéses az idő, de nincs azért kánikula sem. A levegőt az izzadó testeket gyakran felfris-

E
le
n
t
b
k
a
n
b
e
d

szor mai a pallók alját nyálasztá. De a munkások csak mentek, imbolyogtak a víz felett, s a talicskáikkal lassan töltögették az uszályt. A ruhájuk közben a felcsapó víztől jéges lett, a leheletük felhőként szállt a fejük felett. De csak vándoroltak a keskeny pallókon át, s nehéz talicskáikkal egyetlenegyszer sem tántorodtak meg. Senki sem esett a vízbe. Mire megtelt a két uszály, s a vontatóhajó is megérkezett, elállt a szél. Vékonyan befagyott a Balaton... Lehetett úgy mínusz két-három fok, vagy talán öt is. Soha nem felejtem el azt a furcsa nyögést és recsegést, ahogy az uszályok kiszakadtak a jégből. A vontató orra előtt is pengett, csengett, repedezett a jég. Lassan mozgott a vízi karaván, de előre haladt. Délre már túl jártak Szigligeten, Badacsonyon, s eltűntek az opálosan fénylő messzeségben. Navigare necesse est...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN
Budapest

Csáki Ida
1021

1973. június 13. szerda

Népmese

(Csáki Ida rajza)

Válaszok

Beszámoló — félidőben

A hozzászólásokban érintett vállalati problémákra Csikós János, a bér- és munkaügyi főosztály vezetője válaszolt a szakszervezeti küldöttértekezleten — mint előző számunkban közöltük.

Martin Djemilné, a kikészítő II-ből — többek között — azt a bérszínvonal eltolódást tette szóvá, amely véleménye szerint nem sokat változott az alapanyaggyártó és kikészítő üzemek között a március elsejei bérrendezéssel sem.

A bér- és munkaügyi főosztály vezetője számokkal szemléltette, hogyan vette figyelembe a vállalat az

új bérek

kialakításánál a nők munkáját. Munkájuk megbecsülését, elismerését a kötelezően kiadott bérfejlesztésen kívül a vállalati keretből is magasabb arányban biztosították.

A lakásgondok megoldásával kapcsolatosan — dr. Zlatos Gabriella által feltett — kérdést jogosnak, időszerűnek tartja. Pontosan most készül az az összegezés, amelyben a vállalat vezetősége meghatározza, milyen módon tud hathatósabban segíteni. Mivel a nagyobb arányú, változatosabb formájú támogatást engedélyező kormányrendelet csak 1973-tól érvényes, körültekintő vizsgálatra szorult, milyen lehetőségeket képes nyújtani a gyár. Elmondta azt is: arra már döntés született, hogy a vállalat évi 100 ezer forint rövid lejáratú kölcsönt is biztosít a lakásgonddal

becsüléséről folytatott beszélgetésekben hajlamosak vagyunk megfeledkezni...

És szinte a hozzászólásokban elmondott kérdések mindegyike az anyagi lehetőségeken múlik — tehát egyedül azon, milyen gazdaságosan termelünk. Az új ebédlő, a új szociális épület ugyanúgy pénzkérdés, mint a vállalati munkásszálló vagy a saját autóbusz. Pénzkérdés volt a munkaruha kihordási idejének csökkentése is, az igény ugyanis két év alatt megduplázódott, nem elsősorban az illetékesek értetlenségét kellett legyőzni, hanem anyagfedezetet kellett teremteni az új kihordási idők engedélyezéséhez. De hogy végül is sikerült megoldani a visszás helyzetet, pontosan azt mutatja: érdemes szólni, érdemes minél többször és minél több fórumon elmondani a dolgozóknak véleményüket...

— t

Kifogástalanul, hat

Leh

„A munkás ran

A fenilglicin üzem tervezését és szerelését a Chinoin szakemberei végzik. Saját erőforrásból — ezt a kifejezést feltehetőleg már sokszor használtuk a fenti értelemben is, de vajon pontosan tudjuk-e,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR RADIÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5[illegible]
Telefon: 138-968, 337-748, 340-72[illegible]

1977 DEC 2 1

CHINOIN

Csáky Ida

1021

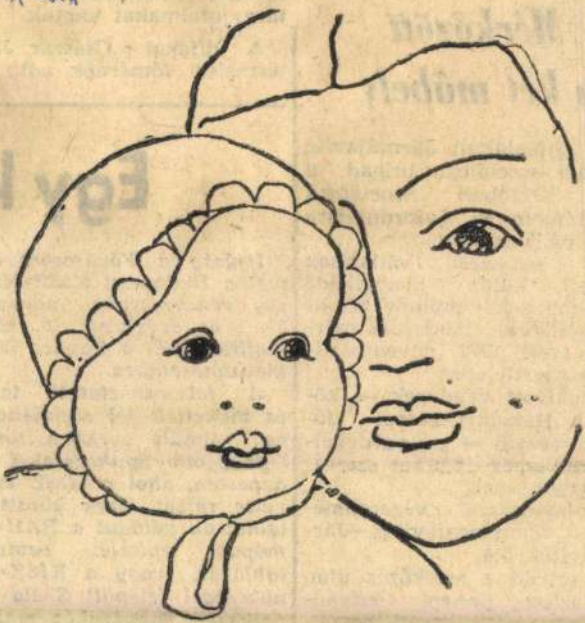

(Csáky Ida rajza)

M
a ké

Az újjá
ifjúsági sz
Nagy Ok
Forradalon
több vállalast tett.

A termelési vállalások mellett, külön kiemelkedő esemény a két műhely közötti kispályás labdarúgó-mérkőzés volt 1977. november 4-én a sporttelepen

Meghívott vendégek — közöttük Harsányi József főosztályvezető — s az érdekeltek kellemes délutánt szerezetek egymásnak.

A mérkőzés végeredménye: Targoncajavítók—Járműjavítók 5:4.

A brigád a mérkőzés után megtartotta ünnepi brigádgyűlését, majd baráti beszélgetés keretén belül ünnepelte a nagy évfordulót.

Groszmann Ferenc
brigádvezető

Ifjúság a Fővárosért c
mel a Budapesti KISZ-biz
ság rendezésében noven
29. és december 10. kö
kiállítás volt a Tanács kö
kiállítóteremben.

A felsorakoztatott ta
és makettek jól szemlélte
az elmúlt években tör
legnagyobb építkezéseket
dapesten, ahol a KISZ is
vette részét. Ezek között
lálhattuk például a BAH-
móp ont építését bemu
tablókat, vagy a KISZ-
nökséggel felépült Skála
vetkezeti nagyáruház mak
ját.

Külön tablósor mutatta
a kerületek tavaly vég
társadalmi munkáb

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN

1978 JAN 4

Csáky Ida
1021

B.U.É.K. 1978!

(Csáky Ida rajza)

Új naptárt nyitunk

...assan vége lett egy ...ek, jöttek az ünnepek, ...veszter, karácsony... ...m, nem tévedésből ez a ...rend, nálam legalábbis. ...z, a másik pirosbetűs, ...gis mindig a szilvesztert ...em annak. Nincs még ... ilyen nemzetközi, s vi... ...n nap. Újév napján ...ndenki álmos, mindenki ...rózus, s nemcsak az át... ...rasztott éjszaka miatt, ...rt is, mert azt már ...ljuk, mit adott a múlt ... de ki tudhatná, mit ...t az új?

Hideghegy volt a főha...

Mi vol...

Bevallom, jócskán nyomoztam a név után, de mert egyszer az ebédlőben oly kedvesen beszélgettek a salgótarjáni túráról, s a beteg túravezető miatt hirtelen „beugró" Szigetvárinéről végül csak eljutottam az irodaház IV. emeleti szobájába, ahol Szigetvári Györgyné, a termelési osztály egyik termelésirányítója — régen úgy mondták inkább: diszpécsere.

Most harminc éve

Jutka éppen harminc éve túrista. Bejárta már az ország legszebb tájait, ezért is számítanak rá, ha a túravezető hir'telen megbetegszik. 1948-ban jött a Chinoinba és első naptól úgy érezte, az irodai helyiséget ki sem bírná, ha hétvégeken nem járná az erdőt-mezőt.

— Mi voltunk a „mag" —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JÚNIUS
MAGYAR IFJÚSÁG 6

Csáky Ida

Csáky Ida rajza

1021

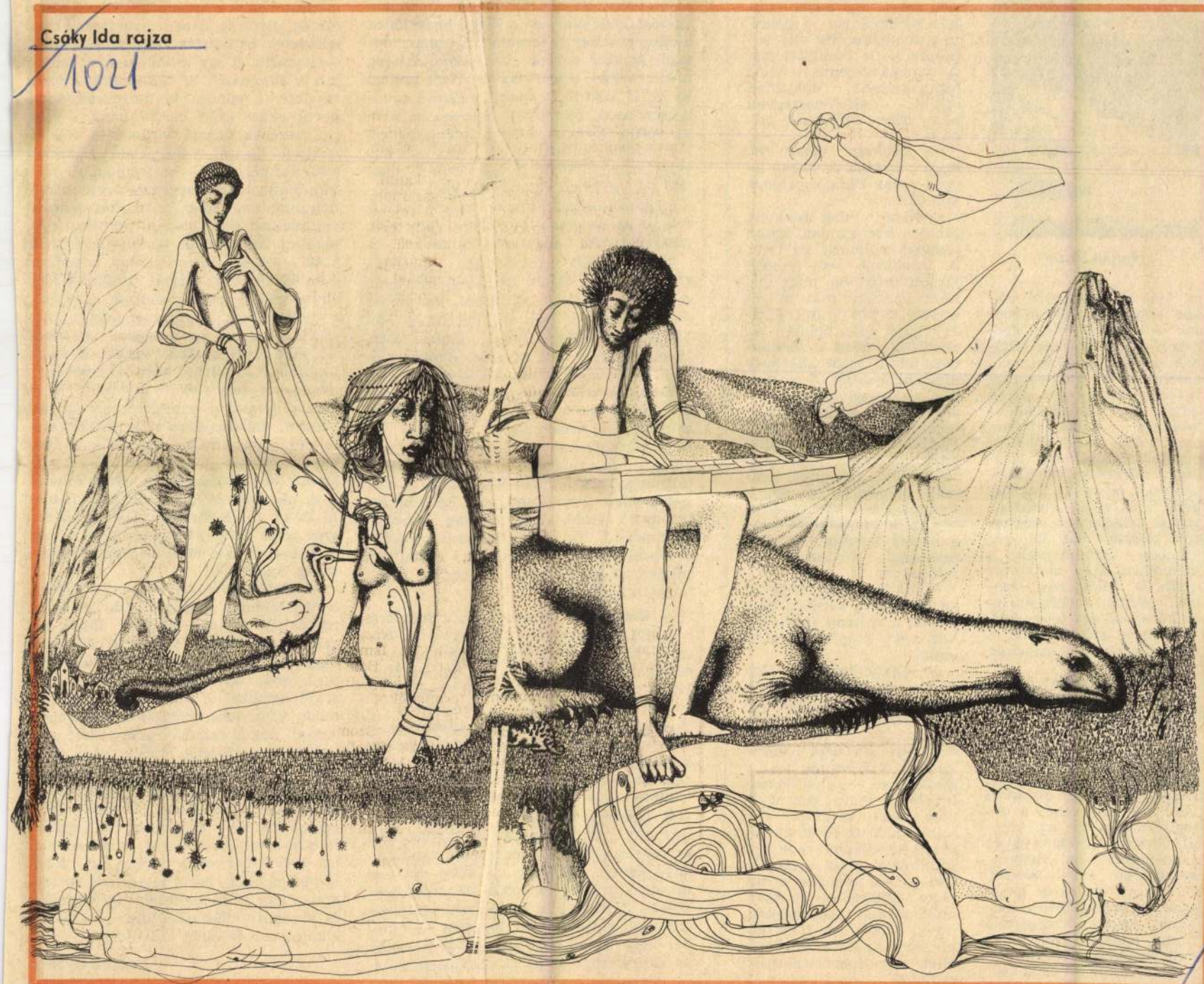

Marton László

ni. Ha így cselekszik, akkor ebben a napi kérdések — erkölcsi, etikai kérdések — is válaszra találnak. Abban a színházban, amelynek a problémafelvetése mai ugyan, de a felvetések megvalósítása felületes, színvonaltalan, nem tudok hinni. Nekem nem elég a pillanati igazsága, nekem az általánosítható, művészi igazság kell. S az ilyen, megszenvedett tehetséggel létrehozott művek több konkrét üzenetet tartalmaznak a számomra, és a néző számára is, mint azok, melyek csupán megfigyelnek és közölnek egy jelenséget.

— *Ilyen szinten csak a klasszikusok szólalnak meg.*

— Szó sincs róla! A mai magyar irodalomban is, szerencsére, nem egy író van, aki erre képes! És nehogy azt gondold, hogy a klasszikusokkal olyan könnyű! Köztük és a jelen között többszörös distancia van, s emiatt nehéz a dolog. Shakespeare az Athéni Timont Londonban és Londonnak írta, háromszázhetven évvel ezelőtt. De ezt mi *ma és itt* játszszuk, és a drámában a magunk számára megérzett fontos művészi üzenetet le kell fordítani, meg kell keresni a formákat, amelyekben ez az üzenet ma meg-

hangjelenben szólalnak meg. De ez a hangnem is sokféle lehet. Az adott színház körülményei — például a rendelkezésre álló színészek — is befolyásolják. A színház ugyanis a világ legkonkrétabb dolgainak egyike; *általánosságban* nem lehet színházat csinálni.

— *Szükség van-e rá, hogy a színház érzékeny legyen a kor iránt, amelyben működik?*

— Nem is tehet másként. Minden kor minden igazán művészi színháza ezt tette. A színházat sem szabad kisebb mércével mérnünk, mint bármely más művészetet. A kor iránti érzékenységet tőle éppúgy elvárhatjuk, mint a társművészetektől, mint akármely más művészettől. E nyitottság, s az ezzel járó felelősség alól a színházat sem lehet felmenteni. A színháznak, és azoknak, akik csinálják, jelen kell lenni az életben, méghozzá nemcsak idegekkel, hanem a tudatával és a tudásával is. Így válik lehetségessé, hogy a részek igazsága a teljes igazsággá emelkedjen a színpadon.

— *Előfordulhat, hogy ez az igazság a nézőhöz nem jut el; a színpad jeladásaihoz nincs megfelelő jelfogója.*

— Akkor baj van. Egy adott, konkrét helyzettől, amelyben a színház létezik, nem lehet eltekinteni. Nekünk az is feladatunk, hogy az előadást sikerre vigyük. A közönség van, a közönséget — a közismert brechti mondás szerint — nem lehet leváltani, s a színháznak az adott közönséget figyelembe véve kell kifejlesztenie az eszközeit. Ami persze nem azt jelenti, hogy elmaradott ízlésformákhoz kell alkalmazkodnunk, hanem azt, hogy közönség nélkül, a közönség ellen nem lehet színházat csinálni.

Takács István

Himnuszért, körülöttem le[illegible]ések az emberek, én is velük m[illegible]ntem. egyszer csak érkezett a hí[illegible], hogy a rádiónál. Egy teherautór[illegible]a kapa[illegible]tam. Amikor a rádió köz[illegible]elébe é[illegible] már ropogtak a fegyverek[illegible]. Nem t[illegible] ki lő, ki kire lő és miért[illegible]. Este a kásszálláson, bármilyen f[illegible]urcsa i[illegible] az volt a fő téma, ami t[illegible]örtént, már akkor voltak, a[illegible]kik alig várták, hogy megnyíljanak a[illegible] hat[illegible]árok Nyugat felé — legtöbben kaland[illegible]vá[illegible]yból. Tulajdonképpen nekem azok a [illegible]napok döntötték el az életemet. Min[illegible]d ent figyeltem, gondolkoztam, hallgattam a rádiót.

Aki ezeket elmond[illegible]ta: *Asperján György*, ma a Rádió ifj[illegible]úsági osztályán dolgozik, s egyike az [illegible]1 977. november 30-án, december 1-én és [illegible] december 2-án először elhangzott, 197[illegible]8. január 9-én, 12-én és 15-én már az [illegible]esti főműsoridőben ismétlésre kerülő *[illegible], Köztársaság tér, 1956.* című műsor al[illegible]kotó[illegible]inak. Ez a rádióműsor, amely s[illegible]zokatl[illegible]anul nyílt és sokszínű sajtóvisszhan[illegible] és még inkább tömegvisszhangra [illegible]talált, nem egyszerűen történelemóra, [illegible] nem dokumentumjáték, még ha szín[illegible]és[illegible]sz szólal is meg benne *Mező Imre* han[illegible]g[illegible]ján. Ez a műsor bizonyító erejű, tény[illegible]g gazdag művészi produkció. De dol[illegible]umentumhatását hangsúlyoznám első[illegible]ként, amelyért munkásmozgalmi kuta[illegible]tók gondos munkája szavatol.

— Rengeteget dolgo[illegible]ztunk a műsorral — folytatja Asperján G[illegible]yörgy. — A Magyar Rádió igen gazda[illegible]g dokumentumanyagából eddig még [illegible]em hallott részletek szerepelnek be[illegible]nné[illegible]. A szerzők, a rendező, a szerkes[illegible]ztő, a [illegible] részvevők, a dokumentumok az [illegible]október 23.— november 4. közötti dr[illegible]á mai események lényegét akarják megér[illegible]teni. Nem lehetett feladatunk október 2[illegible]3-a előzményeit kutatni vagy magyará[illegible]ni. A rendező, *Gál István* segítségével [illegible] is roppant nehéz volt a gazdag anyag[illegible]ból kiválasztani és egységes műsorrá form[illegible]álni, rádiószerűvé tenni, százötven p[illegible]ercbe sűríteni minden drámai és emb[illegible]eri mondanivalót. Nemcsak a buda[illegible]pesti pártház ostromát dolgoztuk föl, ha[illegible]nem az október végi időszakot is, ame[illegible]lyről nemcsak az akkori vagy az azóta s[illegible]zületett fiatalok megrendüléséről, a terrorista gyilkosságok színhelyéről — a tegnapi és mai rádióhallgatónak megrázó erejű hangdokumentum. Több mint két évtized eredményei által igazolt politikai, történelmi vonalvezetés igazát bizonyítják azok a szavak, amelyek 1956. november 4-én kerültek az éterbe, amikor *Kádár János* szólalt meg a rádióban. A tények, a cselekedetek határozzák meg a valóságot. De a valóság sohasem befejezett. Az élet megy tovább, újabb és újabb problémákat vet fel, elvi kérdéseket és gyakorlati feladatokat egyaránt. Ez a műsor, ennek az anyagnak az elkerülhetetlen felhasználása a következő esztendők során még felteszi azt a kérdést: nem kellene-e folytatni a múlt felidézését? Nemcsak arról érdemes könyvet írni, hangjátékot készíteni, vitát indítani, hogy mi is történt 1514-ben, kinek volt igaza 1848—49-ben, mi volt az oka 1919-ben az első magyar Tanácsköztársaság bukásának.

— *Hollós Ervinnel* már volt néhány hangjátékunk a magyar kommunista mozgalom egy-egy hőséről: *Rózsa Ferencről, Schönherz Zoltánról.* De biztos vagyok benne, hogy annyi minden van még, amit így vagy másképp, de hasonló célokkal el kellene még mondanunk, el kellene hangozzék a rádióban. Annyi dokumentumot őriz a rádió gazdag hangarchívuma, amely nem porosodhat csak azért, hogy néha-néha egy-egy kutató belehallgasson egyik-másik tekercsbe. Talán olyan tisztán látják, értik a mai és a következő nemzedékek fiataljai, mit is jelentett a felszabadulás, 1945? Kik voltak igazán azok a háborús bűnösök, miről is ítélt a történelem akkor és azóta ebben az országban és az egész világon? Ezekre becsületes, elkötelezett feleletet kell adni.

Péntek Gyula

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 JUL 17
NÉPSZAVA

Csáky Ida

1021

Csáky Ida: Betegágyon

asztok termelte teje
nába vezető úton
Egyesült Szövetkezeti
Tejkombinátnak kel
ezni, országos méré
at, amelyben kétszá
ejszövetkezet egyesü
agyvárosban van
minden központi h
épviselete. A Giglio
aj, sajt és gyümölcsizű jog-
urt mindenütt ismert, kere-
ett termék.

Véletlen, hogy a harmincas
rek végén a pármai úton vet-
k meg az első telket gyárépí-
sre. Mégis érdekes, hogy
gyik legnépszerűbb termékük
ppen a „pármai sajt", a par-
ezán, vagy olaszul parme-
ano, amely reszelve a híres
pagetti- és makarónitelek
élkülözhetetlen ízesítője

Itt nem a holnapé a világ-
ínvonal, már évekkel ezelőtt
érték. A hatalmas érlelőrak-
rakban 23 polcos állványokon
rakoznak, majdnem százez-
es számban, a törpe Fiat-ke-
k nagyságú, sárga sajtok
losszú-hosszú hónapokig érle-
dnek, közben gépekkel tisz-
tják, csiszolják külsejüket.
mikor a sárga szín barnába
ajlik, az ízlelő mester meg-
rja az oldalukat, kalapács-
al megkopogtatja, s így dönti
, hogy szállítható-e.

Ahová eljut, ott akaratlanul
arra gondolnak: van egy

...fegyvert is. Erről írta a *New York Times*, hogy *ez az utóbbi „a fegyverkorlátozásról folyó tárgyalásokra mindenképpen negatívan hat". Paul Warnke*, a leszerelési és fegyverzetellenőrzési hivatal igazgatója szerint *az MK—12A a helyzet destabilizációjának potenciális tényezője.*

A *Novoje Vremja* című tekintélyes moszkvai lap írja: *„Bizonyos emberek Washingtonban abban reménykednek, a fegyverkezés új termékei vagy ,meggyőzik' Moszkvát, hogy fogadja el a SALT—2-re vonatkozó amerikai javaslatokat és ezzel mintegy saját biztonságát is gyengíti, vagy pedig elzárják az új szovjet—amerikai egyezményhez vezető utat".* Valószínűtlen azonban, hogy az egyenlő biztonságot és a kölcsönös bizalmat *mellőző* spekuláció célravezető módszer lenne.

MAGYAR HIRDETŐ

Sajtófigyelő

MAGYAR HIRLAP

Csáky Ida, grafikus-

1980 ÁPR 27. művész

1021

Csáky Ida rajza

fűtőolaj pedig 0,40
emelkedett. Így a 98
perbenzin ára 9,20 sc
oktános normálé 8,5
lett, a fűtőolaj 5 schi
rűl ezentúl literenként
olaj árát nem rögzítette
tanként változik, követi
benzin árát.

Portugália az energiaügynökségben

Portugália — 21. tagállamként — *tagja lett* a Nemzetközi Energiaügynökségnek. A döntés a szervezet igazgató tanácsának

— ez a japán közgazdászok á-
talános véleménye. A kormány
terveiben mindössze 6,4 százalé-
kos inflációnövekedés szerepel, az
olaj árának emelkedése és az
olajbehozatal fokozódó nehézsé-
gei miatt az infláció azonban vár-
hatóan *túlszárnyalta* ezt az érté-

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csáky Ida
MAGYAR HÍRLAP
grafikusművésznő

1980 JUN 29

1021

MAGYAR HÍRLAP

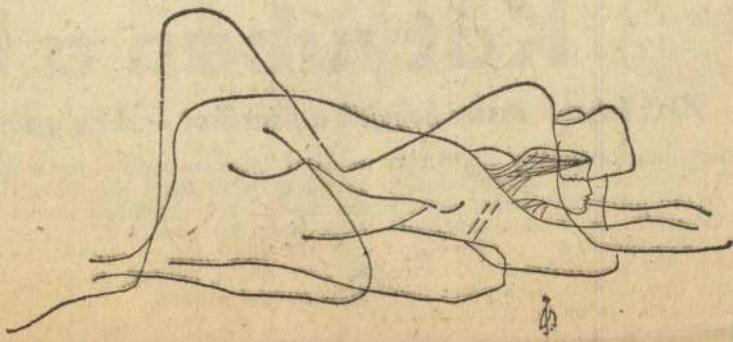

Csáky Ida rajza

MAGYAR HÍRLAP NÉPGAZD

Kátyúban a k

Akik inkább veszni hagyják a pénzüket — Áll a gyár,

Szolgálati találmány alapján az rszágos Érc- és Ásványbányák millió forintért üzemet épített dőbényén. A hazai kovaföld- gyártanának növényvédő- er-hordozó anyagot. Évi 20 ezer nna helyett csak 3—4 ezret ter- el, mert *nincs aki megvegye* a bbit...

A kovaföld elhalt tengeri ál- kák, csigák, rákok vázából, sok

zelőolaj *már négyezer forintba* kerül, és lehet hogy még tovább emelkedik. Természetesen áremelésre még gondolni sem mernek az OÉV-nél, hiszen így is, *évi 20 ezer tonna helyett*, csak *3—4 ezret tudnak eladni.*

Elbizonytalanodtak

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1982 ÁPR 1 71

1021
CSÁKY IDA

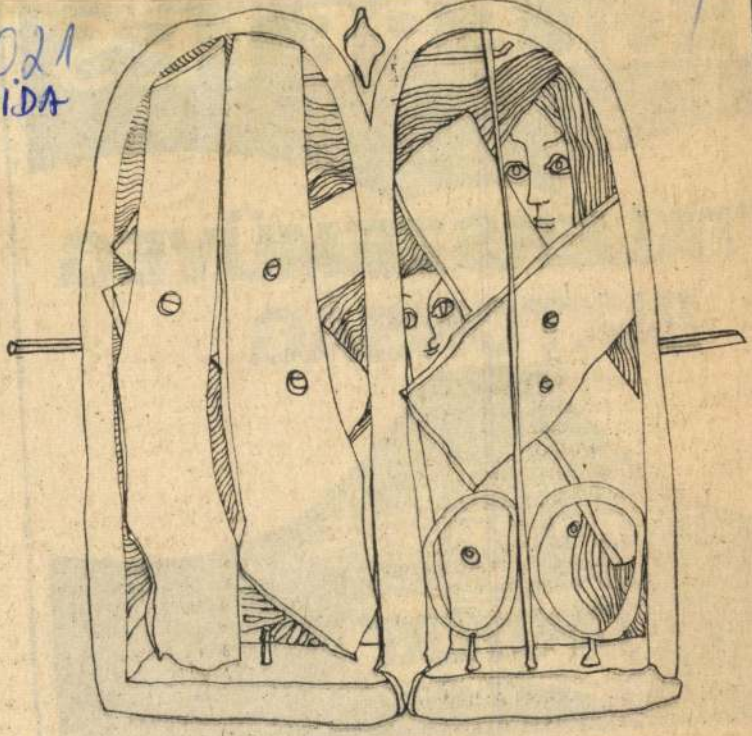

Csáky Ida rajza

EGLEP
TALÉKSZEMÜVEG
BIZTONSÁG
Elkészítését kérje
GRANVISUS
keretbe
OPOTÉRT

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
1982 MAR 1. 3

CSÁKY IDA

Álom 1021

Csáky Ida rajza

C

Hamarosan kiszab
téli szobarabságb
Egyre több a napsu
félni, hogy megfáznak
napokig nyomhatják

A divatbemutatókon a legfiatalabb korosztálynak is ajánlanak praktikus öltözékeket. A gyermekruha leglényegesebb tulajdonsága, hogy jól kezelhető és kényelmes legyen.

A lakótelepi kis méretű lakásokban alaposan meg kell gondolni, hogyan férnek el egymás mellett a családtagok. Rovatunkban Hornicsek Erika belsőépítész ad lakberendezési tanácsokat, s szólunk a gyermeknevelés néhány kérdéséről. A vasárnapi ebédhez különleges recepteket közlünk.

Kinek szerepel?

A kisgyerek mindig kedves, szeretetméltó, amikor bemutat, előad valat, amikor *produkálja* magát. A felttől függ; az ilyen szereplési vágy sznára válik-e a gyereknek, vagy n.

A kisgyerek éppen hogy csak kimond-

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG

1981 9

CSÁKY IDA

1021

Csáky Ida rajza

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 AUG 10

MAGYAR HÍRLAP

Csáky Ida, grafikus

1021

Csáky Ida rajzá

münk változásaival, alakulásaival. Épp ezért, egy csöppet sem zavaró a kisebb művészi, vagy akár csak históriai értékű alkotások szerepeltetése sem. Ezek gyakran — minden remekműnél kitűnőbben — *érzékeltetik a kor önmagáról, vagy a kései utódok által vallott, vallani akaró hitet, eszméket.*

Mindezen túl a kötet tartalmaz „egyszerű" érdekességeket is: *Székely Bertalan* vér- és lángtengerben fürdő festménye után felüdülés, már-már humorérzékünket bizsergető *Csontváry* azonos tárgyú Zrínyi kirohanása. Az isaszegi csatát és 49-es budai ostro-

Csáky Ida

Magyar Hirlap 1981/4/19/8

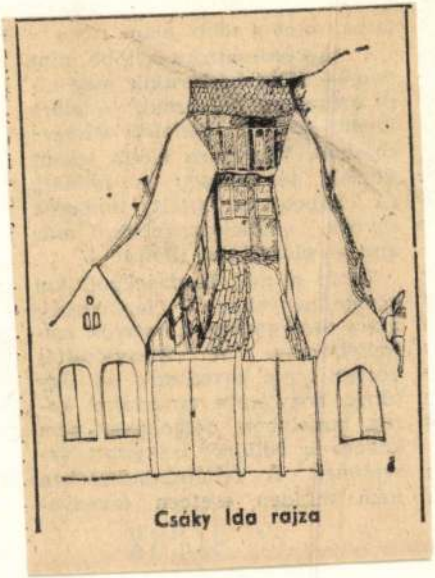

Csáky Ida rajza

Csáky Isa

Magyar Hirlap 1981/8/2/

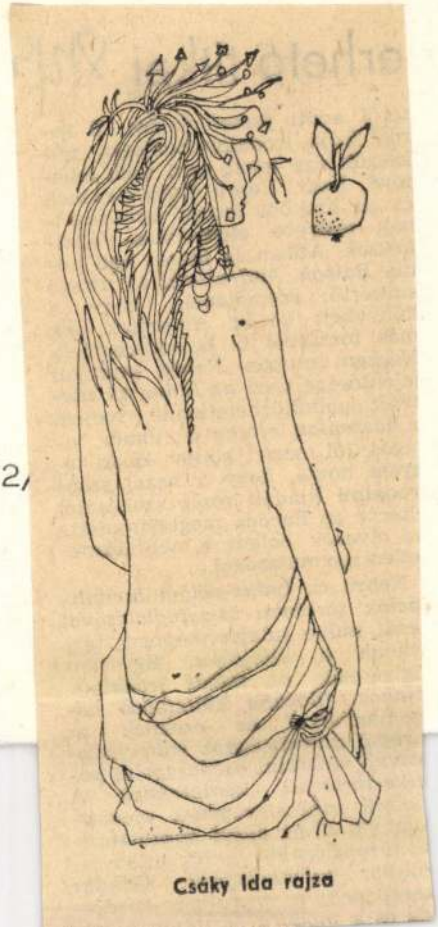

Csáky Ida rajza

ıropai műveltséghez való viszo-
yával; valamint *gazdaság- és po-*
tika-történeti kérdésekkel. A
ódítók sora szerepének elemzé-
vel jut el *az angol gyarmatosí-*
is tárgyalásához, a függetlenségi
olitika nehézségeinek. *Gandhi*
zerepének, a muzulmán-kérdés-
ek és a modern gazdaság-

Vulpius leányasszony fia

De a szobor a Villa Borghese-ben
a Római Elégiák
mindenhatóját őrzi
s árnya elfogja az eget
e sír elől

August Goethe voltam
lecsupasztott sors az Olümposz alatt
az Ő bűne az is hogy az enyészet
még mindig nem fogadott be

Hispán változások

Valami megváltozott Spanyolországban. Elég belelapoznunk bármelyik újságba, hogy a változás feltűnjön: a fényképekről nem is olyan régen marcona tábornokok néztek farkasszemet az olvasóval, újabban pedig almabort kínáló lányok és karcsú torrerók, szexi színésznők, nudista fürdőzők mosolyognak. S a legutóbbi számokból kopaszodó, kékszemű öregúr néz ránk: *Vincente Aleixandre*, a Nobel-díjas költő.

Aleixandre az úgynevezett „1927-es nemzedék" tagja; kitüntetése barátaira és fegyvertársaira irányította a figyelmet. Az „1927-esek"-re erősen hatott *Unamuno*, aki egyik híres esszéjében legfőbb emberi erényként az aggályokat nem ismerő, teljes odaadást jelölte meg. E nemzedékből többen — Altolaguirre, Miguel Hernández, Garcia Lorca — mártírhalált haltak, mások — Alberti, Cernuda, Guillén, Salinas — a száműzetést választhatták. A polgárháború bukása után, barátai példáját követve Aleixandre is távozni akart, de gyönge egészsége — kora ifjúságától kezdve a nap nagyobbik részét ágyban kénytelen tölteni — megakadályozta ebben. Az *El Pais*-nak adott nyilatkozatában olvashatjuk: „Rokonszenvem mindig a köztársaságiak felé vitt, jómagam verseimmel szolgáltam az ügyet, barátaimmal együtt én is rendszeresen dolgoztam az *El Mono Azul* című elkötelezett köztársasági lapnak. Most már örülök, hogy nem hagytam el hazámat, így osztozhattam népem sorsában. Csodálom társaimat, akik a száműzetést választották, de soha, egy pillanatig sem sajnálom, hogy maradtam, mert így belülről láttam és éltem át a

dagógusokban a vita „kétséget ébreszt... egy feladatsor értelme felől", inkább azt, hogy a pedagógus, már amelyiknek ideje van ÉS-t olvasni, sóhajtozva unja azt a temetőnyi lerágott csontot, amit a vita eddig elétálalt.

Cserhalmi Imre listájáról például az a kérdés, hogy elegendő-e a szakmunkásintézetekben a magyar órák száma ahhoz, hogy a leendő munkás olvasóvá váljon, ingerlő vagy sanda naivságnak tűnik. Kétszer ennyi se elég — bizonyítják a nem olvasó gimnazisták. De a szakmunkásképzésbe kerülő gyerek ezt a három évet megelőzően már végigjárta, ha vázlatosan is, a magyar irodalom útját Csokonaitól Juhász Ferencig. Hogy az általános iskola elvégzése önmagában még senkit nem tesz olvasóvá? Igaz. De hogy a leendő munkás olvas-e vagy sem, a magyar órák számánál ezerszer inkább eldönti azt, hogy szaktárgyi tanulásánál, műhelybeli presztízsében használ veszi-e az olvasottságnak, hogy szakmai és más elöljárói olvasnak-e vagy sem, és hogy életmodelljében (amit sajnos nem az iskola alakít ki elsősorban) hova rangsorolódik a műveltség. Cserhalmi kérdése azért tartalmatlan, mert mindez köztudomású.

Irritáló a történelemérettségire vonatkozó megrendült felháborodás is. Vajon, csak érettségin szerzett kalkulusokkal lehet mérni a történelmi tudatot, szocialista hazafiságot? Eszerint aki nem érettségizett történelemből — a lakosság nagyobb része —, az nem tekinthető elég szocialistának vagy eléggé hazafinak? Vagy csak az értelmiségre áll az, hogy jobb ebből levizsgáztatni?

tudtak. Vagy három-négy percig néma csönd volt, majd kis csoz-

Csáky Ida

Csáky Ida rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 10. XXI. évf. 50. sz. 5. lap.

dezni, mi történt ezekkel, megnémultak? Szelíséges eljárás, de néha ez sem árt.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN

Csáky Ida
1978 MÁR 1.

1021

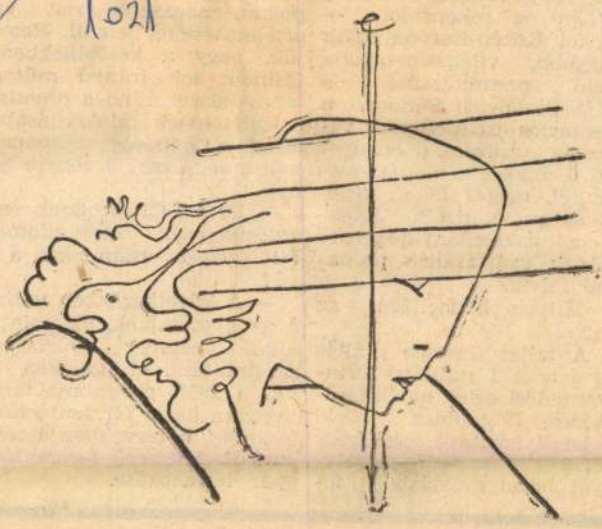

Csáky Ida rajza

— Tizenk
– a hazai
zonyítva
épült fel K
egnagyobb,
termelő
mondja Pi
fermentáció
zetője. — Az üzem, amelyet svájci technológia alapján szereltek föl, magas fokon gépesített és automatizált. Jelenleg a takarmánykiegészítő premixek gyártásának próbaüzeme folyik.

— Milyen kapacitású az üzem?

— A teljes üzembe állás után, évente 1 milliárd forintos termelési érték előállítására képes. Beindítása rövid időn belül lehetővé teszi, hogy az ország takarmánypremix-igényét hazai gyártásból fe-

mind a minőség szintjének emelésében érvényre jutnak.

— Ez a BCR-program megvalósításának első állomása. Mit tartogat számunkra a jövő?

— A következőkben várhat a gyógypremixek, valamint a állati tápszerek gyártásána megindítása. Mindezeken kívül a BCR programja tartalmazza a hazai fermentáció fejlesztését, a tervekben szerepe egy új, korszerű fermentáció gyár létrehozása.

A Vörös Hadsereg megalakulásának 60. évfordulója alkal
kulat képviselőit fogadta február 16-án a pár

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csáky Ida,

MAGYAR HÍRLAP

1975 DEC 2

grafikusművésznő

1021

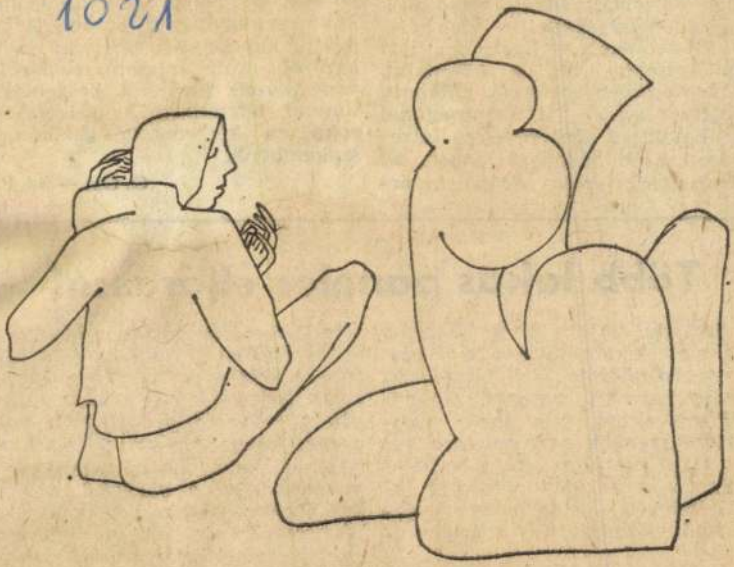

Csáky Ida rajza

sósorban kóolajte
nok *hajlandók le*
nottevő összegekk
liárd dollárral —
delkezésére állni
következtében a
Megszüntették
az Egyiptom segé
hozott arab pénz
Arab Bank törölt

Több lakás paneles eljárással

Sikerrel tértek át a házgyári panelek alkalmazására a Budapesti Lakásépítő Vállalatnál. Az eddig használt zsaluzási technológiától eltérő, fele annyi munkaidőt igénylő panelépítésre két év alatt készültek föl a vállalat dolgozói, s az idén már ezer lakást szereltek össze házgyári elemekből, közülük 640 már beköltözhető.

A vállalat eddig alagútzsaluzási eljárással dolgozott, ami korszerű építkezési módszer, és kitűnően alkalmas szűk helyek, foghíjak beépítésére, ám lassú eljárás. A technológiai váltást a budapesti lakásprogram céljai és a házgyári kapacitás megnövekedése indokolják. A házgyári termékek alkalmazásával egy lakás elkészítéséhez az eddigi kétezer munkaóra helyett már csak ezerkétszázat használ föl a vállalat.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1978 — 9
VALÓSÁG

Csáky Ida

1021

Csáky Ida rajza

szemben a népi nevetéskultúra, Shakesp
zumnak tekintett Rabelais. Minden hagyo
hogy egy új, mozgó és mozgékony egysé

Ez a mozgékony egység azonban mi
csak meglepően újszerű, de meglepően egy
mindig ellentétpárokkal, méghozzá érték
s ez óvatosságra int: az egyre korhatage
mögött egy új rendszer sejlik fel, a mir
dogmákkal.

Mivel az életmű egészének bizonyító
egy tanulmányban nehezen lenne elvégez
ságú művének, Dosztojevszkij-könyvének
olyan kritikai szempontot kialakítani, m
fontolásokkal) az egész életmű tanulmány
jevszkij-könyvből kibontható elméleti a
Bahtyin életművén — mint a jelentős
konkrét, de sohasem esetleges tárgyától
problematika húzódik végig. A költészet
a fennkölt és parodisztikus formák későbl
hez vezethető vissza, mint a polifoniku
Ez a kérdés először — ha nem tévedünk -
a középpontba. A könyv 4. és 5. fejez
Bahtyin további kutatási területeit is, s

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CHINOIN
Csáky Ida
1977 NOV 23
1021

Orosz kunyhó

(Csáky Ida rajza)

ki a napi mu..kára is.

Nők ülnek a „szalag" mellett, akár az iskolapadokban. Egy szocialista brigád asszonyai.

Valójában kissé kerülő úton jutottam el a Hugonnay Vilma brigádhoz. Nem keresték a nyilvánosságot, úgy kellett őket „felfedezni". Nem hangoltuk össze az időpontot, bent se volt aznap a brigádvezető, Keresztes Ottóné, nem láttuk a naplót sem.

Valamikori műszakos éveim adták a szemüveget: először csak a csönd állított meg. A néma mozdulatok, ahogyan minden nő a maga munkapadja fölé hajolt. Itt mindenki saját munkájáért felel, ki is javítottak, ez nem munkaszalag, itt mindenki „maszek" dolgozik.

Úgy kell beültetni a gombostűnyi nagyságú alkatrészeket,

fontos

műszaki rajz szerint, százszázalékos minőségben. Még **akkor is, ha magasan és he-**

tik megold

Nemrég
nagytétényi
cialista bri
most a Hu
gádért, m
vezetnek it
szép dolog,
dunk éppe
nevét vál
Erzsébet, a
vosnő regé
dalmi emléket állított egy szenvedélyes, kitartó és küzdő asszonynak.

„Napokon át csak

kérvényeket

fogalmazott. Megírt egyet, összetépte. Belefogott egy másikba. A kérvény..n megírta azt is, hogy Zürichben, Rose tanár klinikáján kaphatott volna állást, de hazáját kívánta szolgálni, azért jött haza.

A papírkosár tele lett áthúzott, eltépett fogalmazványokkal. Vilma keze görcsöt kapott a sok írástól. Egyik **kérvényt sem találta jónak.**

tés azzal zárult, bár mostan munkájuk csak

betanított

reszort, s úgy is szerepel hi vatalosan, elhatározás kérdé se, neki fognak-e az idevág szakmai tanfolyamnak. Ke lene tanulni is, de már sokévi munka is egyfajta is kola volt, s ezen a munkate rületen sose másodlagos női munkaerő szerepe, ic könnyű kéz kell — tehát n kéz, női türelem és ügyessé

Vagyis a mi régi és kedv Hugonnay brigádunk...

— km —

CSÁKY IDA

A mindenhez értő polihisztorok kora állítólag lejárt. De azért akad még belőlük mutatóba néhány. Egyikük, Csáky Ida ezúttal húsvéti bábfigurákkal jelentkezett a Marcibányi téri vasárnapi vásárnapokon. Készítésükhöz nem most kapott kedvet, hanem jóval korábban, a képzőművészeti gimnázium játéktervező szakán. Ezenkívül ismert szobrász. Kisplasztikáival már nevet szerzett. Grafikus, akinek rajzait a lapok rendszeresen közlik. Újságcikkei és novellái is megérdemelt sikert arattak.

TÓ CSOPORT

Kelt:

Ikt.sz.:

Tárgy: Engedély kérés

M. sz. rendelet 4 § /2/ bekezdése értel-
djenek engedélyezni, hogy . . . . . .
ukkal az alábbi feltételek mellett mun-
yéb jogviszonyt létesitsünk.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1977 DEC 17

ÉLET ÉS IRODALOM

Csáky Ida

1021

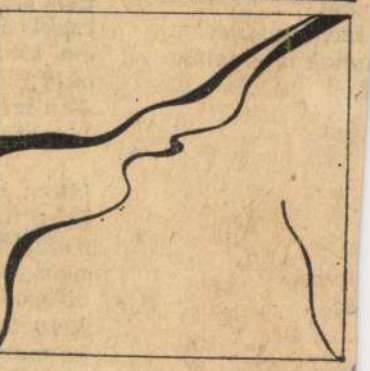

Csáky Ida rajza

Babos Lá

Letagadós

ím,
m;

m
szegényen,
ırcom

észek,
éved:
ncöt
szegénységet!
ynak mondom,
t,

ól
ıcsen,
át

nak.

Kíváncsia
mázsás sz
teli szájja
tönkreme
A zsíros h
elkocsmáz
anyám a c
zálogba h

Dugig tön
magamna
nem siette
csakis én
ám, látom
akik fütyi
— a szegé
ledobtam

látom, meg
hogy fillé
s életem fe
nem vacko
elfogadnai
helyet szo
ha ma sen
hadd higg

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 AUG 20

MAGYAR HÍRLAP

Csáky Ida, grafikus

T MAGYAR HÍRLAP

1021

Csáky Ida litográfiája

JEGYZET

Pillanatfelvétel

Ha fotózásról lenne szó, egy pillanatig sem gondolkodnék: a pillanatfelvételt választanám, semmi esetre sem a hosszas beállítás után készített műtermi fotót. A pillanatfelvétel ritkán hízelgő: fésületlenek vagyunk rajta, nincs időnk arcvonásainkat úgy rendezni, hogy szépnek, szeretetre méltónak tűnjünk. A műteremben egészen más a helyzet. Ott ugye, még az ajkunkat is meg kell nyalni, hadd csillogjon.

Pillanatfelvételről és műtermi fotóról való elmélkedésem — ha úgy tűnik — nem fényképcsináltatás közben kezdődött. Pillanatfelvételnek nevezték el azt az újabban divatossá vált vizsgálati módszert,

A

1

A két világháború közötti M
gyarországot a jogászok ország
nak nevezték. Valóban, a fels
fokú képzettséggel rendelkező
igen jelentős hányada rendelk
zett jogi diplomával, és példá
az 1930/31. iskolai évben
egyetemeken, főiskolákon tan
lók 37,3 százaléka is jogász vo
A jogi foglalkozások aránya
különösképpen a jogi foglalk
zások társadalmi helyzete mi
dig tükröz valamit a társadalo
általánosabb vonásaiból is, ame
lett, hogy fényt vet bizony
mértékig a jog helyzetére, tá
sadalmi funkcióra, sőt a társ
dalomban működő mechanizm
sokra is. Vajon mit mutatnak

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 387-748, 340-726

Csáky Ida, grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1981 ÁPR 19

1024

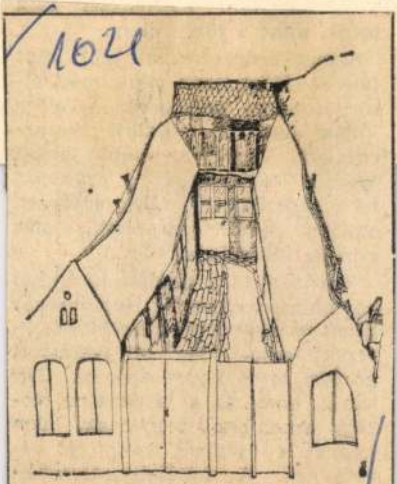

Csáky Ida rajza

veszély ténylegesen is *fennáll.* (A kapcsolatorientált emberek egyben ambíciózusabbak, már ami az előrelépést illeti.)

Tehát a mai gazdaságpolitikai követelményekkel legtöbbször *nincs összhangban a vezetők szerepfelfogása.* A megvalósítás közben törés következik be. Úgy tűnik, hogy az a társadalmi közeg, amelyben dolgoznak, *nem kedvez a belülről irányított vezetőknek.* A feltételrendszerben nem minden esetben érvénye-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 321-748, 340-726

Csáky Ida, grafikus

MAGYAR HÍRLAP
1981 AUG 2

MAGYAR HÍRLAP

1021

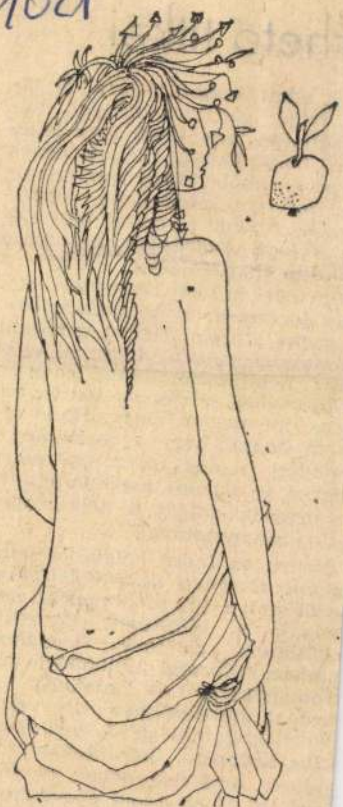

Csáky Ida rajza

erhető titkai

térről adott összefoglalása. E sorok írója irodalomtörténész, fölkészültsége tehát nem teszi lehetővé, hogy Nehru India-képének és az ezekből levont tanulságainak mélyebb elemzésére vállalkozzék. Abban is igazat kell adnia *Balogh Andrásnak*, az utószó szakértő szerzőjének, hogy a könyvben közölt ismeretek sok más forrásból is hozzáférhetőek. Mégsem csupán Nehru politikai jelentősége teszi az *India föltedezését* nélkülözhetetlenné, hanem *a használati értéke is:* tömör, világos, jól megírt könyv. Hadd tegyem hozzá, hogy a hazai szépirodalmi kiadók rossz szokásától eltérve az Európa megkönnyítette az olvasók dolgát a nélkülözhetetlen névmutatóval.

Nehru *az Indus-völgyi őscivilizációk történeti összefoglalásával* kezdi műve tulajdonképpeni tárgyának a kifejtését. Egyaránt foglalkozik *az indiai irodalom, színház, filozófia* különböző hagyományaival és ezeknek az európai műveltséghez való viszonyával; valamint *gazdaság- és politika-történeti kérdésekkel.* A fejtők sora szerepének elemzésével jut el *az angol gyarmatosítás tárgyalásához*, a függetlenségi politika nehézségeinek. *Gandhi szerepének, a muzulmán-kérdés-*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Csáky Ida, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 MÁJ 16

1021

Csáky Ida rajza

ABÓ GYÖRGY: =

Az infantili
korunk felnőttbet

ndjárt dél van: indul — *csak loknak* — a tánczenei koktél. lőször pedig annak szignálja. ennyi: egy Névtelen Tóbiás öffen a mikrofonba.
technikusok serényen felkap-

csaptunk élet-halál kérdéseke vitatkoztunk, paradicsomi állaj volt. (Így képzeli az ember az eg temet.) El is nyertem a legnagy bat, amit csak az ifjúságtól kaj bármiféle *oktató*: egy évvel azu

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Csáky Ida, grafikus

CHINOIN
Budapest

1983 JAN 26

1021

(Csáky Ida rajza)

vezés

épés kulcskérdése

Pozitív viszont, hogy a környezetvédelem területén egyértelmű előrehaladás tapasztalható.

A váci Chinoin-eredetű hulladékok eredményes megsemmisítésén túlmenően, fokozódott a hulladékégetők kapacitáskihasználása és a veszélyes anyagok ártalmatlanítása. Ez is egy olyan terület, illetve feladatkör, melynek megoldására a társadalmi szervek vezetőinek fokozottan oda kell figyelniük.

2

Az 1983. évi termelési feladatokra térve, a miniszterhelyettes nyomatékul néhány – nem könnyen teljesíthető – tennivaló elvégzésére hívta fel figyelmet és ezek végrehajtására tevőleges segítséget kért.

Az ipar kiemelkedően fontos feladata — mondotta —, hogy az eddigieknél még fokozottabban járuljon hozzá a népgazdaság egyensúlyi helyzetének javításához és, hogy nettó termelése a bruttó felhasználáshoz viszonyítva jobban növekedjék.

Az alapanyaggyártó iparágakban a termelési kapacitásokat nem rubelelszámolású kivitelre úgy kell hasznosítani, hogy egyfelől törekedni kell, minél kedvezőbb haladásunk lehetőségeit taglalja. Ezt kell alapul vennünk a jövő évi feladataink meghatározásánál.

Alapvetőnek tekinthető az a megállapítás — idézte —, hogy: „Céljaink elérése megköveteli a termelés hatékonyságának az eddigieknél erőteljesebb növelését, a műszaki fejlesztés gyorsítását, a költséggazdálkodás javítását, az export fokozását, összetételének átalakítását, az alacsony hatékonyságú és a nem gazdaságos termelés visszaszorítását. Népgazdasági érdek a behozatal gazdaságos helyettesítése, az importigények mérséklése, a fajlagos anyag- és energiagazdálkodás javítása. A termelés ott növekedjék dinamikusan, ahol ez a hatékonysági követelményekkel összhangban az egyensúlyi helyzet javítását szolgálja".

Mit kell tenni tehát az elkövetkezendő időszakban a népgazdasági célkitűzések valóra váltása érdekében?

Mindenekelőtt kellően megalapozottá kell tenni a jövő évi vállalati terveket. Ez akkor tekinthető reálisnak, ha pontos információkra, józan realitásokra épít és számításba veszi a kollektíva munkájában rejlő tartalékokat. Kiindulni ezen túlmenően a várható piaci keresletből, az árak

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 FEB 2 67
MAGYAR HÍRLAP

Csáky Ida, grafikus

1021.

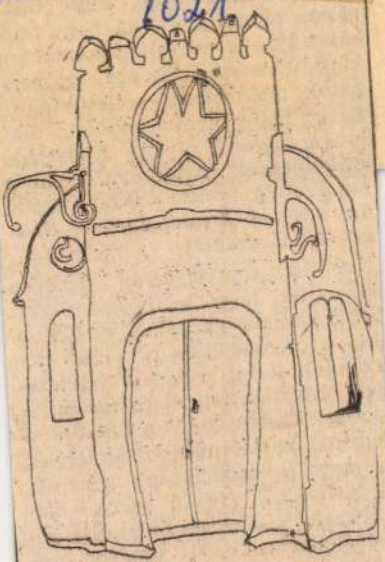

Csáky Ida rajza

témával a múlt század végén, mint *Balás Árpád, Dorner Béla,* és *Rodiczky Jenő.*

A tartalomjegyzéket átnézve láthatjuk, hogy az írásrendszer, az öntözéses gazdálkodás, illetőleg a nomád pásztorkodás időszakától indul a kötet. Részletesen tárgyalja a feudális mezőgazdaság kialakulását, a középkori európai gazdálkodás körülményeit a nagy parasztháborúk korában, a XIII—XV. század közötti időszakban. Különösen érdekes a két világháború közötti magyar mezőgazdaság leírása, amely mellett külön fejezet szól az 1917—

Csáky Ida, grafikusművész

Csáky Ida rajza

Magyar Hírlap, 1984. dec. 4.

Csáky Ida

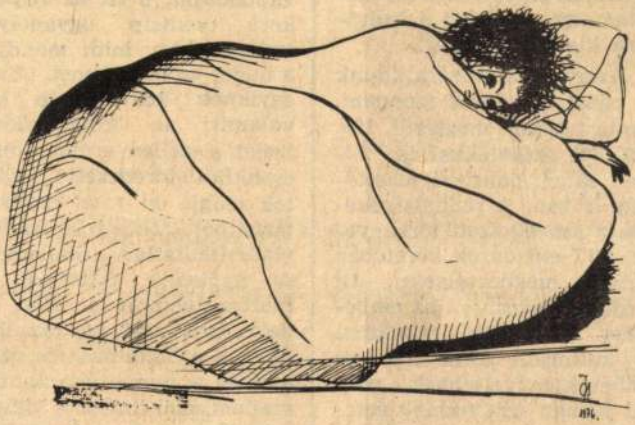

Csáky Ida **ALVÓ**

Nógrád
1985. VIII. 24.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Csáky Ida

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 ÁPR 25

Grafika

1021

Csáky Ida rajza

Bálint István rajza

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 OKT 2
MAGYAR HÍRLAP

Csáky Ida, grafikusművész

1021

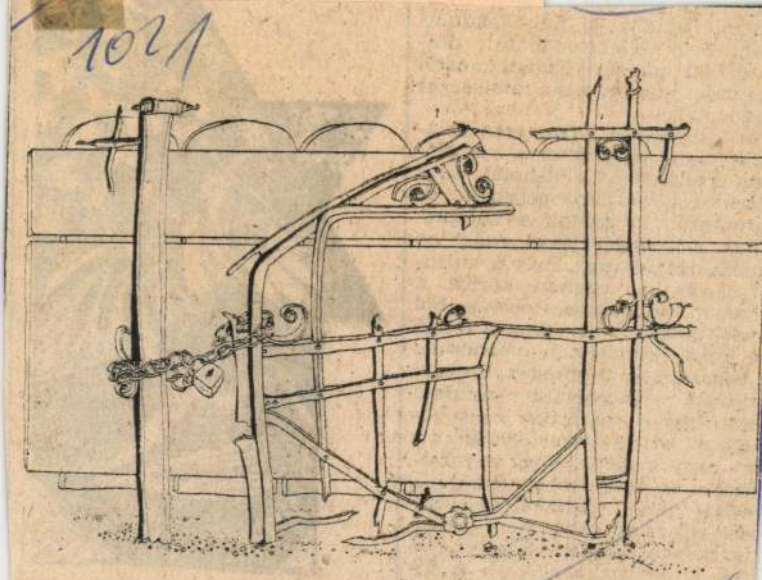

Csáki Ida rajza

ben), amely a fe
áni évek ellentmon
ozta fel minden se
entesen, izgalmasan
nberséggel.

A hegyekből gyö
álló fiatal partizáno
s értelmében élet
ttek a horvát kisv
ányították a pártot,
atást, a termelést és
azságszolgáltatást, n
át is. S bár egymá
lyóban lubickolva, focizva, hol
értéktártóan, hol kiadósabban
zogatva igyekeztek megőrizni
egyszerű és becsületes bajtár-
asságot, a mérhetetlen hatalom
assan-lassan másfajta jellemvo-
ásokat is előhívott bennük. A
lm nagy erdeme, hogy e folya-
atot minden erőltetettség és
irkítás nélkül, pszichológiai ész-
özökkel érteti meg: nem politi-
i címkékről, hanem hús-vér em-
erek eltérő sorsáról szól. A fő-
s, *Tomislav komisszár* szen-
délyes és végső soron önpusz-

Németh Miklós metszete

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-746, 340-728

Csáky Ida, grafikus

Chinoin

1984 MAR 2 17

1021

(Csáky Ida rajza)

osztályban.

1979. nyarán
első csapatunk
ményesebb ját

1980-ban a F
csoportjában
a 14. helyen

Dr. Tiwald Miklós és Engelmann F

MAGYAR
Sajtófigyelő
NÉPSZAVA
Csáky Ida
grafikusművész
1983 AUG 1 3

1021

Csáky Ida **NÖVÉNYMOTÍVUM**

va. Soha nem látott, ne
hallott rokon. Egy hétig t
karított, megmosta a ga
dát, orvosságot ad neki,
az ágya szélén és beszél ho
zá... Panaszosként jár ho
zánk a néma hadonász
nyüszítő sírással kesere
számára a világ most sirat
fal... Rossz a gazda, rossz,
elfelé csapkodja magától ke-
zeit, csak én vagyok neki,
ezt mondta, csak én, hü-
velykujjával mutatja az
egyetlent... Csak én, öleli
meg magát...

Futár módjára fordul meg, csónakba ül és megy vissza a túlsó partra. Széket vitt magának a szobába, sötétedésig ott ül, figyeli Matuzsálemet és követi az asszony mozdulatait: nappali virrasztás. A gazda már nem tudja elfordítani a fejét, a mennyezetre néz, a fölé hajló asszonyfejet láthatja csak, a néma már belehullt az ágyon túli sötétségbe. S ahogy fogy Matuzsálem szeméből a fény, az asszony egyre kedvesebb, egyre többször igazítja a takarót, a párnát, kezéből nem is teszi le az orvosságos kanalat... A csahos kutyafalkát a másik partra viteti a némával vinnyogva-vonyítva kaparják a ladik alját: nem értik a megváltozott törvényt... Állítsd el a vízikereket, parancsolja az asszony, legyen csend nappal és éjszaka egyformán — engedelmeskedik a néma... Kösd le a láncot a vezetőkötélről, ezt is megteszi. Elhajtja magától a gyöngytyúkokat is, úgy érzi, ez a hangtalanság most az ő nagy csendjéhez társul.

Matuzsálem úgy ment el, ahogy meztelen ágakon megjelennek a falevelek: a harangozás nem is a gyászra, nem a szomorúságra, a csendre hull: a gazda most indult el, hogy megértse a néma örök hallgatását...

[illegible] reped a nyomástól.. Élete legnagyobb izgalmától vad mozdulatokkal ugrál a ceruza, reszketve markolja az asszony kezét...

Kezébe tapad a ceruza, így jár az asszony után, kutyaalázattal, kutyaszemekkel, nyöszörögve kéri, induljanak, menjenek a fehér papíron: ketten. Nézi kövülten a nőt, karját, fejét és onnan lefelé...

Megtanulsz beszélni, he, csúfolódnak vele...

Az első fokú bíróság Matuzsálem minden vagyonát az asszonynak ítélte... Reszket és sír a néma, hadradabaraba: a kerekeket megállítom, szaladjanak a kutyák is, menjen minden, a csónakot elkötöm, beleülök, vigyen bele a nagy vízbe, ezt olvasom tehetetlen hadonászásából — kócos, öreg varjú, fészkestül seperték le a fáról.

Megnézik az emberek, megtapogatják a vállát és mennek: az almafákhoz szalad és öleli őket, tépi a füvet, tördeli a fűzfák ágait... Az enyém, a folyó enyém... a síkság, minden, öleli karjával a levegőt, csapkod, ütlegel — a csend, az örök hallgatás most torzul tehetetlen bosszúvággyá... Nem megyek... az enyém minden...

Sok napokon hallani a panaszló sírást, addig van ez, amíg az utolsó alma is le nem hull a hóba, amíg magukhoz nem veszik az emberek, hogy próbáljanak igazságot szolgáltatni neki.

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 JUL 23
DÉLI HÍRLAP
(MISKOLC)

1021 Csáky István

Jubilál a Vörösmarty Művelődési Ház képzőművészeti szakköre

Jutalom az évekért

„Meg vagyunk elégedve" — írja ittjártuk emlékére a vasutas szocialista brigádnak az a tagja, akit a sommázással megbíztak, és a három szó végére kiteszi a pontot. Nemcsak papíron, hanem gondolatban is. Nem részletezi, hogy azért elégedettek, mert a képek jók, az anyagot gonddal zsűrizték és magnós tárlatvezetésről is gondoskodtak a rendezők. Nincs kommentár, nem tartják szükségesnek a magyarázkodást. Akiknek írták, ennyiből is értenek.

Harminc éves a Vörösmarty Művelődési Ház amatőr képzőművészeti szakköre; az idei vasutasnap alkalmából rendezett jubileumi kiállítás ennek az eseménynek szól. Azt akarják vele elmondani, hogy 1946 óta a Tiszai pályaudvar toronyszobájából a tíz évvel ezelőtt felavatott művelődési házig sokszor változtatták a székhelyüket, sokan mentek és jöttek, az öregek betegség, egyéb bajok miatt, a fiatalok azért váltak ki közülük, mert másfelé vezetett az útjuk, de a szakkör megmaradt. Megmaradtak azok is, akiket a munkájuk évtizedekre Miskolchoz, szenvedélyük a rajztáblához, az állványhoz kötött.

A szakkör öt régi tagjának képeit állították ki, a húszperces magnófelvétel mindegyikőjüket bemutatja, a festményekhez, grafikákhoz rövid útbaigazítást ad. *Csáky István* egyike volt a legelsőknek, akik ide jöttek. Ma már nem járhat el a heti kétszeri foglalkozásokra, de portréi, tájképei, csendéletei nagy mesterségbeli tudásról, elhivatottságról beszélnek helyette is. *Holtóssy Endre* Pécsről jött Miskolcra, de képei már régen nem az egyik vagy a másik városról, hanem történelmi változásokról és azok hőséről, az emberről szólnak. *Nagy Lajos* festményei a nemzetközi tárlatokon szerzett díjak jogosságát, a zebegényi Szőnyi István szabadiskolában töltött nyarak eredményét igazolják. *Gálik János* színei, *Szerdahelyi László* grafikáinak biztos vonalai pedig azt a felfogást támogatják, hogy a szakkör neve előtt az „amatőr" nem a produkciót minősíti.

Csáky István Kendős asszony című olajfestménye

Legutóbb is egy kiállítás kapcsán kerestem meg a szakkört; idős emberekkel beszélgettem. Elmondták, semmivel sem lehetett őket „kijózanítani", a rajzolástól soha nem sajnálták az időt, szabad perceikben ecset, ceruza után nyúlnak ma is. Büszkék voltak a szakkörre, egyéni sikereikre, összességében elégedettek — úgy, ahogy alakult — az élettel. Elégedettek lehetnek velük a munkatársaik is. Évtizedes elszántsággal becsülték meg a mundért és a munkát; ez a jutalmuk. Meg esetleg az, hogy titkukat eltanulják a fiatalok.

M—

vezette a polgári közigazgatást a maga területén (a jobboldal már régebben megtette). Ezzel csak siettetik Libanon szétdarabolását, a palesztinek elszigetelését, az egyiptomi—szaúd-arábiai—maronita jobboldali együttműködés megerősödését. Ez elsősorban Izraelnek, közvetve pedig a mögötte álló USA-nak az érdekeit szolgálja.

MÁTÉ IVÁN

ló szállító könnyedén letekbe, s a ténerből vá termékeket. szállítás, ha tartama al tudják az e csony hőm téneres tej re Győrött ban kerül

Fiatalok a pult mögött

Huszonegyen, mosolygósan

Szívem szerint én néhány „nehéz" vevőt is meghívtam volna arra a kis ünnepségre, amelyet tegnap tartottak a Borsodi Ruházati Kiskereskedelmi Vállalat tanácskozótermében. Ugyanis ritkán látni egyszerre és együtt ennyi mosolygós, szolgálatkész, fiatal kereskedőt.

A vállalat igazgatója nem fukarkodott az elismerő szavakkal. Volt is rá oka, hiszen a rendezvényre mindazok kaptak meghívót, akik most tettek sikeres szakmunkásvizsgát, vagy pedig eredményesen szerepeltek a Szakma Ifjú Mestere versenyen. A vállalat dolgozóinak 43 százaléka harminc éven aluli. Most ez az arány tovább javul, hiszen a napokban megkötött szerződés értelmében 21 új szakmunkás áll a pult mögé... Fiatalok, mosolygósak, szolgálatkészek.

A jók között is a legjobb a leninvárosi *Orosz Gizella*. Kitűnő eredményel végzett, s világéletében kereskedő szeretett volna lenni. Nagyon reméli, hiszi, hogy a vevőváró, -maraszta ló mosoly nem fog lehervadni az arcáról.

A sok lány között kevés a fiú. Teljesen elnőiesedett a ruházati szakma... De *Bodnár Gyuszi* nem jobb híján lett „szövetszakértő". Ő már márciusban szakmunkássá avattatott, mert mesternek bizonyult, a Szakma Ifjú Mestere versenyen. Az országos erőfelmérő küzdelemben az előkelő negyedik helyet szerezte meg. Az ifjú kereskedő a Széchenyi utcai Merinó üzletben dolgozik. Kiszolgál. Mert kereskedőnek, jó kereskedőnek lenni szolgálat. (Nem véletlenül mondotta a Gólya áruház, a Népköztársaság Kiváló Brigádja címmel kitüntetett kollektívájának egyik tagja útravalóul, buzdításként a fiataloknak: „Semmi sem ad nagyobb örömet, mint a lelkes, vidám, jó kedvvel végzett munka.")

✶ *Gizi kitűnő, Gyuszi mester lett.* *(Ágotha felv.)*

Az ifjú szakmunkásokkal a vállalat jól felszerelt oktatótermében beszélgettünk. A lányok és fiúk utoljára ültek be a padba. Valaki nevetve jegyezte meg, utalva az ismert televíziós reklámra, hogy a különféle anyagokat már behunyt szemmel, pusztán tapintással is meg tudják különböztetni, vagy ahogyan a szlogen mondja: ezt sötétben is megtalálom.

B. I.

VÁROS ÉS VIDÉKE

Fehér, benn / White out: A festészet és az irodalom nagy találkozója a tájképfestészet és a tájleíró líra kapcsán. Csáki István grafikus képeinek és Ármos Lóránd költő versének kiállítása február 12-ig.
(Ateliers Pro Arts / A.P.A.! Galéria, Bp. VIII., Horánszky u. 5.)

FMK – azok a '80-as évek...: A Kogart Ház helyén a 60-as évektől a 90-es évek első feléig a Fiatal Művészek Klubja (FMK) működött. Erre a különleges, kultúrtörténeti jelentőségű és lassan feledésbe merülő tényre próbálják ráirányítani a figyelmet azzal a március 15-ig tartó csoportos képzőművészeti kiállítással, amelyhez – a klub valamikori atmoszféráját idézve – koncertek és irodalmi estek is kapcsolódnak.
A kiállítók többek között: Bernáth(y) Sándor, Böröcz András, Bukta Imre, ef Zámbó István, El Kazovszkij, Erdély Miklós, fe Lugossy László, Lugossy Lugo László, Móder Rezső, Szilágyi Lenke, Szirtes János, Szkárosi Endre, Szurcsik József, Vető János, Visnyei Ilona és Wahorn András.
(Kogart Ház, Bp. VI., Andrássy út 112.)

Városképek: Az április 3-ig látható, képeken és hangokon alapuló kiállítás etnológusokból, szociológusokból és fényképészekből álló francia–magyar csoport kutatásának eredménye, akik A város kulturális különbségei című munkájukban egy-egy belvárosi negyedet hasonlítottak össze (Budapesten a Terézvárost, Grenobleban a Berriat-t). A két negyed története hasonló: mindkettő a város peremén alakult ki, gyárakkal, kétes hírű szállókkal, korcsmákkal, piacokkal.
(Néprajzi Múzeum, Bp. V., Kossuth tér 2.)

Szobor-törékeny realizmus a melankólia és a komikum között: A bécsi Kunsthalle február 20-ig látható kiállítása bizonyíték arra, hogy a fotográfia, az új technológiák és médiumok nem tudták

kiölni a művészetből az anyagi valóságot és az alakábrázolást. A kortárs alkotók Michelangelo és Rodin nyomdokaiba lépnek, amikor az illendőség határait súroló plasztikáikkal újra kitalálják a világot. Fittyet hánynak a valóság korrekt megjelenítésére, és az alvilágból eredő formák, legbensőnkben gyökerező fantáziák keresésére indulnak.
(Kunsthalle Wien, Halle 1, 1070 Bécs, Museumsplatz 1.)

MAGYAR NARANCS 2005. 01. 13

afó, közönségkapcsolat-tartó)

20.00 FELLEGAJTÓ
Lovász Irén, Mizsei Zoltán, Gyulay Csaba, Szokolai Dongó Balázs, Lukács Miklós és Farkas Zoltán a zene minden területéről összeálltak, hogy kortárs ethno-jazzt játsszanak. Mindezt a magyar népköltészet archaikus dalaira, szakrális énekeire és középkori latin nyelvű gregorián dallamokra támaszkodva.
(Nyitott Műhely, Bp. XII., Ráth Gy. u. 4.)

20.00 CSÁNGÓ FARSANG

Igazi újévkezdő mulatság a Tatros, a Somos, a Szigony és a Fanfara Complexa zenekarokkal.
(Fonó, Bp. XI., Sztregova u. 3.)

21.30 NÓ DIGIT PARTY
Vida Tóni a Tordas Rádió egyszemélyes műsorkészítője egy darab hardver nélküli laptoppal nyomja az örökdiszkót.
(Sark presszó, Bp. VII., Klauzál tér 14.)

22.00 VILÁGZENEI EST
A marokkói zenét játszó Chalaban és a Folkfree koncertje után DJ Era nyomja a zenét, valamint Nieto Mercedes hastáncol.
(Trafó Bár Tangó, Bp. IX., Liliom u. 41.)

est

EXTRA VACSORA A KULTIPLEXBEN

„Szellemfőzési est a zsíros elmélyülés és a szivárványos röhögés üstjénél minőségi vadakkal, amelyen a mennyei spájz legrejtettebb ízei hasítanak majd beléd" – írja a január 14-én, 20.00-tól a Kultiplexben *(Bp. IX., Kinizsi u. 28.)* zajló Mennyei Menza című zenés és irodalmi eseményről Máriás Béla, az egyik főszereplő.
Az ünnepi menü pedig a következő lesz: előételnek egy elég nehezen emészthető hármas, Háromlábú agy-kotlett, vagyis Para-Kovács Imre, dr. Máriás és Vágvölgyi B. András, akik a maguk megszokott módján olvasnak majd fel legújabb műveikből. 22.00-tól Ütvefúró kamikázéjava rántva, vagyis zenei és tudathasító filmszínház Dj Kanada Káosz vezényletével, 23.00-tól a Tudósok szakbrigád által rendezett önkéntes húsadás és zenés revüműsor, egyszerűbben mondva a Tudósok zenekar koncertje, aztán végül az agy- és gyomorhalál előtt „What the funk" táncház a 60-as évek magyar, csehszlovák és interkozmikus ritkaságaival.

Csáky István dr
épitész

l.
Szendy K. Bpest
nehesf. körig. évk.
1942. Bp. 1943. 364. l.

Vajdahunyadi Várfelügyelőség.

4/915.szám.-

MÜEMLÉKEK NAGYTE

BIZOTTSÁG

Mellékelve felte

vezetőjének átiratát, melyben a

tali helyiségek és a vezető bir

lének javitását kéri.-

Ezen fedél már a

lendő, megis kezdték a fedélhéj

arányban történt s azután fotografálják át ezeket 1 : 25.000 méretarányba.

Az intézet eddig a képtranszformátor számára 820 km^2 területet fényképezett és ebből 450 km^2-t dolgozott ki, a planigráf számára pedig 270 km^2-t fényképezett és 100 km^2-t dolgozott ki.

Az előadó rámutatott arra, hogy az eddigi munkálatokkal sikerült megnyerni a külföld teljes elismerését.

Az elnök megköszönte az érdekes előadást azzal a kívánsággal, hogy a fotogrammetria terén elért külföldi elismerést sikerüljön a jövőben még inkább gyarapítani és más tárgy hiányában az ülést bezárta. *Trájber István*, sz. o. jegyző.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Mérnöki Kamara választmányának 110. üléséből. A választmány 1929 január 25-én tartott ülésében tudomásul vette, hogy a budapesti távbeszélő szaknévsor új kiadásának mérnök-rovatában a kamarai tagok az önálló magángyakorlat folytatására nem jogosult mérnököktől elkülönített csoportban fognak szerepelni. A Kamarához érkezett kérdésből kifolyólag a választmány foglalkozott a mérnöki rendtartás végrehajtása tárgyában kiadott III. számú utasítás 12. §-ának a kamarai tagok mérnöki irodájának, illetve egyes megbízásainak kötelező bejelentését előíró rendelkezése tekintetében adandó könnyítés kérdésével. A választmány úgy határozott, hogy e rendelkezés végrehajtására nagy súlyt helyez s elhatározta, hogy hirdetményben is felhívja a Kamara tagjainak figyelmét e kötelezettségük teljesítésére. A szellemi munkások munkahiányára vonatkozólag a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal budapesti levelezője által kért tájékoztatás kérdésével foglalkozván, a választmány a tájékoztatás mérnöki vonatkozású részének előkészítését kiküldött bizottságra bízta. Indítvány folytán a választmány tárgyalta az O. K. H. kebelében tömörült földmíves-szövetkezeteknek az ilyen szövetkezetek támogatásáról szóló törvény által kijelölt keretet meghaladó és nemcsak a mérnöki kar érdekeit, hanem a közérdeket is sértő működésével és az ügy tanulmányozására és a teendő lépések előkészítése céljából bizottság alakítására adott utasítást.

Budapesti Mérnöki Kamara. 9232/1928.

Hirdetmény.

A Budapesti Mérnöki Kamara a választmány 110. ülésében hozott határozata értelmében felhívja tagjait, hogy a mérnöki rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott III. számú végrehajtási utasítás 11. és 12. §-ainak megfelelően, amennyiben mérnöki irodát tartanak fenn (rendszeres magángyakorlatot folytatnak), úgy irodájukat, illetve annak rendes címváltozását, mérnöki iroda hiányában pedig egyes megbízásaikat — a megbízás tárgyára, illetve a vállalandó munka díjának összegére való tekintet nélkül — *esetről esetre* feltétlenül jelentsék be a Kamaránál. Annak a kamarai tagnak irodája gyanánt, aki külön irodahelyiséget nem tart, a kamarai tag lakását kell tekinteni. A kamara tagjai e kötelezettségeik esetleges elmulasztásáért fegyelmi felelősséggel tartoznak. *Budapesti Mérnöki Kamara.*

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagok felvétele ellen a törvényes határidőn belül fellebbezés nem érkezvén, ezek felvétele jogerőre emelkedett.

Új tagok tehát 1929. évi január hó 18-tól:

Földes György építészmérnök, Újpest, Árpád-u. 114. — *Kozma* Lajos építészmérnök, Bpest, V., Újpesti rakpart 4. — *Popovits* István építészmérnök, Eger, Szvorényi-u. 26.

Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába való felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi január hó 25-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Mérnökök Nyilvántartásába felvette:

Pajor Lajos, sz. 1849., műsz. tisztv. 70. §, Baja, Hajnald-u. 32. — *Reich* Gusztáv, sz. 1879., gépgyáros, 70. §. Szombathely, Ernuszt Kelemen-u. 15.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi január hó 26-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi február hó 25-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, vagy annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi január hó 25-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

cséri Cséry Miklós, sz. 1897., okl. mérnök, Bpest, VIII., Vas-u. 15/a. — *Go'dschmidt* Gábor, sz. 1892., okl. mérnök, Bpest, VI. ,Mozsár-u. 12. — *Missuth* Kálmán, sz. 1896., okl. bányamérnök, Nemti, Ilona-bánya. — *Nagy* Sándor, sz. 1880., okl. mérnök, Bupest, VI., Andrássy-út 68. — Vitéz *Nemes* Árpád, sz. 1899., okl. építész, IX., Ferenc-körút 42. III. 21. — *Pajor* Lajos, sz. 1849., műsz. tisztv., 70. §., Baja, Hajnald-u. 32. — *Reich* Gusztáv, sz. 1879., gépgyáros, 70. §., Szombathely, Ernuszt Kelemen-u. 15. — *Szabó* Ödön, sz. 1901., okl. vegyész-mérn., Bpest, VII., Thököly-út 31.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi január hó 26-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9., ill. 70 .§-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi február hó 25-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebezés a Kamaránál nyújtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetmény. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi január hó 25-én tartott ülésében.

Thoma Frigyes gépészmérnök, kamarai tagot (Budapest) a Kamara mérnöki osztályába besorozta.

A besorozásról szóló értesítés 1929. évi január hó 26-án kifüggesztetett. *Nevezett besorozása ellen* a Mérnöki Rendtartás 27. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi február hó 25-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebezés a Kamaránál nyújtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés a mérnökhelyettesek sorába való felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi január hó 25-én tartott ülésében az alább felsoroltakat a mérnök-helyettesek sorába felvette:

Esztergályos Gusztáv, sz. 1903., okl. gépészmérnök, Bpest, VII., Róna-u. 35. — *Gaul* Miklós, sz. 1894., okl. gépészmérnök, Kerepes, Zsófia-kertváros. — *Herczeg* László, sz. 1901., okl. mérnök, Kaposvár, Fő-utca 1. — *Nagy* Károly, sz. 1900., okl. gépészmérnök, Bpest, VIII., Óriás-u. 46. I. 8.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi január hó 28-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 27. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi február hó 27-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebezés a Kamaránál nyújtandó be, annak címére küldendő.

A Kamarából kilépő tagok. A választmány saját kérelmük, illetőleg önkéntes kilépésük folytán *Benedek* László mérnök, budapesti és *Berkovics* Bernát vaskohómérnök, miskolci lakos kamarai tagok törlését 1929. évi január hó 25-i hatállyal elrendelte.

Név- és szakcímváltozások. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi január hó 11-én tartott ülésében lent nevezettek igazolt kérelmére elrendelte a kamarai nyilvántartások alábbi kiigazítását:

Benke István mérnök kamarai tag laborfalvi *Benke* Istvánra, Czigler Béla gépészmérnök kamarai tag egerszalóki *Czigler* Bélára, Flamm Mór Miksa építészmérnök kamarai tag *Flamm* Mórra, Gyürky Gyula bányamérnök kamarai tag gyürkii *Gyürky* Gyulára, Imreh Béla mérnök kamarai tag étfalvi *Imreh* Béla mérnök és közgazdasági mérnökre, vitéz dr. Morotvay László építészmérnök, kamarai tag vitéz dr. *Morotvay* László építészmérnök és közgazdasági mérnökre, Oberth Zsigmond mérnök kamarai tag vitéz *Ortóy* Zsigmondra, Pálffy Aladár vegyészmérnök kamarai tag Tolna-Szentgyörgy-Bereghi *Pálffy* Aladárra, Reich Ernő gépészmérnök kamarai tag Bpest, VI. ,Király-u. 34. sz. a. lakos *Reich* Ernő Jánosra, Szendrey Zsigmond mérnök kamarai tag *Szendrei* Zsigmondra, Stern Béla építészmérnök kamarai tag *Szirtes* Bélára, Sternberg Marianne okl. építész *Várnay* Mariannera, Tibor Ferenc mérnök kamarai tag *Tibor* Fülöp Ferencre.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi január 25-én tartott ülésében a kamarai nyilvántartások alábbi kiigazítását rendelte el:

Clemens Pál gépészmérnök kamarai tag, *Clemens* Sándor Pálra, Csáky István gróf építészmérnök kamarai tag Körösszeghi és Adorjáni *Csáky* István grófra, dr Gusztáv Béla gépészmérnök kamarai tag dr. *Gusztáv* Elemér Bélára, Lingauer Jenő gépészmérnök kamarai tag *vitéz Lajthay* Jenőre, Poddani István gépészmérnök kamarai tag *Poddányi* Istvánra, Udvardy Ferenc építészmérnök kamarai tag *Udvardi* Ferencre, Vadas Rezső vegyészmérnök kamarai tag *dr. Vadas* Rezsőre, Vágó Pál gépészmérnök kamarai tag literáti *Vágó* Pálra.

Budapesti Mérnöki Kamara. 9532/1928.

Hirdetmény.

A Budapesti Mérnöki Kamara is megkapta a tokiói nemzetközi mérnökkongresszusra szóló meghívót. A kongresszust

Csáky István gróf

építész

irod

Népszerű Tudományos és Technikai Napló. A Pesti Napló melléklete. 1933. aug. 23.

A mérnök-gróf tervezési munkája. Gróf Csáky István építészmérnök pereskedése a Notre Dame kanonokrend-del.) U. 2356

A női kanonokrend zalaegerszegi építkezésének tervezését bízta a grófra: A tiszteletdíj körül per keletkezett, melyet a Kuria az építész javára döntött el.

PH. 1942. okt. 30

Két pokol közt

Lorenz Bersch német haditudósító így írja le a „Berliner Lokal-Anzeiger"-ben a közelkeleti harctéren folyó aknaháboru egy izgalmas mozzanatát:

A föld ezer köralaku sebből vérzik. Lövészárkok, bombatölcsérek és drótakadályok borzalmas torzképpé varázsolták a tájat. Ez itt az *X. magaslat:* döntő fontosságu kulcsállás. Hónapok óta a megsemmisülés óriáskalapácsa döngeti. A szovjet csapatok mérhetetlen véráldozatok árán egészen a vonalaink közelébe tolták előre állásaikat, de a magaslat csúcsáig nem tudtak eljutni... az utolsó ötven méter bevehetetlen maradt.

Egy nap bizonyossággá válik, hogy a szovjet csapatok fel akarják robbantani az *X. magaslatot*, hogy így pusztítsák el a német védelem acélgyürüjét. A robbantás időpontját német részről majdnem órára pontosan megállapitják. Mig az oroszok az utolsó intézkedéseket teszik a robbantásra, a német gyalogság az aláaknázott állásokat óvatosan, nesztelenül elhagyja. Az ellenség nem veszi észre. Az elhagyott állásokban csak egyes megfigyelő őrszemek maradnak viszsza, de a most már pontosan kiszámitott *„tizenkettedik órában"* ezeket is visszavonják.

Az egész német arcvonalszakaszon visszafojtott lélekzettel figyelik: most kell a robbanásnak bekövetkeznie! A gyalogosok rohamra készen, szorosan az árkok, gránáttölcsérek falához simulva várnak... Tüzérségünk a vonalak mögött készen áll... Az arcvonal várja a robbanást... ez lesz a feladás a rohamra...

Semmi sem történik... Az egész szakaszon sajátszerü csend uralkodik. A percek mulnak. A parancsnokok egyre gyakrabban néznek karkötőóráikra. Ez a város átkozottul megkinozza az idegeket! *Már csak néhány perc hiányzik két órából.*

De most, a nyomasztó csendben, hirtelen kitör a pokol minden borzalma... *X. magaslat* fölött vörös lesz az ég. Magas lángoszlopok szöknek a magasba. Mennydörgésszerü robaj remegteti meg a földet, földrengésszerüen inog a talaj a lábunk alatt. Óriási sártömegek hatalmas oszlopokban toronymagasságig emelkednek és szétloccsanva mindent elboritanak. A levegő izzón forró, a német gyalogosok körmükkel kapaszkodnak a földbe, amely ugy megrendül, mintha ki akarna szaladni alóluk. Dübörgő, lángban izzó pokol nyilik meg előttük. Az X. magaslat gerince emberfeletti erőtől szétfeszitve, pokoli robajjal, szétnyilt és a fülsiketitő dörejjel kövek, földtömegek repülnek ezerfelé.

Két óra és egy perc az idő. A borzalmas szinjáték mindkét arcvonalat bűvöletszerüen lenyügözi. De hirtelen megélénkülnek a német állások. Megkezdődik az ellenakció: rászabadul a másik pokol az elsőnek tüzijátéka közben a szovjet állásokra. A német gyalogosok villámgyorsan előretörnek az óriási tölcsér felé, amelyet, mint a tüzhányó kráterét, tüz és füstfelhők tömege borit el. Becsapnak sorainkba az orosz tüzérség gránátjai. Az ellenség is rohamra indul... Az győz, aki előbb foglalja el az óriási tölcsért... Drótakadályokon, árkokon, a robbanás által szakitott mélységeken át vezet a roham... Mindenfelé szovjet halottak és jajgató sebesültek... Ugy látszik, az oroszok saját csapataik egy részét is levegőbe röpitették. Ködfejlesztő ütegeink sürü fátyolt vonnak elénk, az oroszok csak vaktában ágyuzhatnak s e közben ütegeink zárótüzében megsemmisülnek a gyalogságunk által visszavetett szovjet csapatok.

Budapestre érkezett a horvát légi erők tisztikiküldöttsége

A horvát légi erők vezető tisztjei többnapos látogatásra Magyarországra érkeztek. A horvát repülőket a keleti pályaudvaron ünnepélyesen fogadták. A magyar légi erők képviseletében megjelent a fogadáson nemes *Rákosi Béla* altábornagy, a légi erők parancsnoka, vitéz *Csenkey Géza* vezérőrnagy, vitéz *Szentnémedy Ferenc* vezérkari ezredes, vitéz *Bánfalvy István* vezérkari ezredes, valamint többen mások a légi erők vezető tisztjei közül. A budapesti horvát követség képviseletében *Krivacics Dragutin* alezredes katonai attasé jelent meg.

A vonatról lelépő *Uzelac Milán* repülőtábornokot, *Dragicevics Iván* vezérkari főnököt és a többi magasállásu horvát repülőtisztet a magyar légi erők nevében nemes *Rákosi Béla* altábornagy üdvözölte, majd a feldiszitett érkezési csarnokban bemutatta a horvát repülőknek kiséretének tagjait. A horvát vendégek ezután a fogadási csarnok előtti térségre mentek, ahol a repülőzenekar a horvát és a magyar Himnuszt játszotta el. Uzelac Milán repülőtábornok ellépett a kivonult diszszázad arcéle előtt, majd a küldöttség és a fogadására megjelent magyar repülőtisztek társaságában szállására hajtatott.

A „Jövő Budapestje" az esztétika tükrében

Az 1942. évi Őszi Lakberendezési Vásáron gyönyörködhettünk mindazokban a messze jövőre kiható tervekben és elgondolásokban, amelyeket a Székesfőváros, illetve a Fővárosi Közmunkák Tanácsa páratlan szép fekvésü fővárosunk fejlesztése céljából kidolgoztak és kiállitottak. Ez a kiállitás és a valóságban végrehajtott szabályozási- és középitési munkálatok szemlélete érlelik meg a megfigyelőben az alábbi észrevételeket és szempontokat. Ezek megszivlelése fővárosunk szépségét van hivatva megóvni és ha lehet fejleszteni.

Nem szorul bizonyitásra, hogy az emberi települések nem emelik a természet szüzi szépségét. Aki felmegy valamely budai dombra és onnét elfogulatlanul végignéz a város beépült részein, vagy aki évek multán viszontlát egy erdős dombot vagy kies völgyet, amely azóta beépült, annak elszorul a szive és be kell ismernie, hogy az emberi település ugy hat az érintetlen természetben, mint a molyrágás a prémen. A fák megritkitva, a hegyek oldalán kőbányák és leásások, mint megannyi sebhely látványa döbbent meg, sőt a kozmetikázott „diszkert" is fekélynek látszik az erdő vagy őspázsit birodalmában. Sajnos, feltáratlanul és hasznositatlanul ezek a területek sem hagyhatók mind: de parancsoló szükség, hogy a természetből annyit óvjunk meg, amennyit csak lehet, amit pedig be kell épitenünk, ott a lehetőség végső határáig óvjunk meg belőle annyit, amennyit csak lehet! Ehhez önmérséklet és alázat kell.

Igy megszivlelendő az az alapelv, amelyet a Reichsautobahnen vezetősége az utak nyomvonalazásában követ; ennek értelmében az utak a használhatóság határáig simuljanak a terepalakulathoz átvágások és töltések helyett. Nem szabad továbbá megengedni, hogy oly „városüdőnek" kijelölt védett területen — ahol a növényzet lehető megóvása érdekében a telekminimumot 600 négyszögölben állapitották meg, olyan épületszörnyek épüljenek, mint a Széchenyi-hegyen látjuk! Az is mélyen elitélendő, hogy a budai védőerdőket mind „bokortalanitják" —, mintha erdei üzemgazdálkodás folyna ott. Az igy kikozmetikázott erdő úgy hat, mint valami külvárosi kocsma kerthelyisége: az erdő egyik széléről látni lehet az erdő tulsó szélén a kirándulókat, amiht jazzt dalolnak vagy a szalonnáspapirt széjjel szórják. És mit szóljunk a budai 23 „Reibsand"-bányához és téglavető leásásokhoz? Ezek felett a Székesfőváros és a Közmunkák Tanácsa nem is rendelkezik, mert ezek az iparügyi miniszter fennhatósága alá tartoznak. Nem lehetne-e ez alól a védő övezeteket kivonni?

Itt van a Gellért-hegy problémája, amely minduntalan kisért, s amelynek tetejére boldog-boldogtalan „valami nagyot" akar rárakni bolond sipka gyanánt. A Gellért-hegy városi tájképünknek egy hatalmas egysége, gigászi sziklatömb, amely a Duna tükrében csodálja magát. Pompás méreteihez képest a Szt. Gellért-lépcsője és vizesése is müszikláival úgy hat, mint az a ciráda, amit a cukrász nyom papirzacskóból a tortára. A Citadella viszont tagolatlan, tömör falaival diadémként koronázza ezt a zord sziklát, s jóllehet maga nem történelmi emlék, nálánál szebben semmiféle emberi léptékben tervezett épitmény sem taillirozhatná jobban azt. Mondtam, hogy igy nem nemzeti emlék, de azzá tehető! Jelképesen megbontott falait helyre állitva, ki lehetne használni a belsejét, ugyhogy szellemi akropolisa legyen egy ország fővárosának. Itt van a helye a „Magyarok bejövetele" körképnek, itt kellene felállitani a magyar kegyelet falát, amelybe bevésetnének mindazoknak a magyar szellemóriásoknak nevei és müvei, akik vagy elsőbbségük, vagy kiválóságuk révén részünkre a világelsőbbséget biztositják. A Citadella kazamatái a magyar hagyománytisztelet és népmüvészetünk bemutatása révén a népnevelés és az idegenforgalom céljait szolgálnák: itt minden tájegység egy-egy fülkét kapna, amelynek hátterét festmény vagy nagyitott fénykép alakjában az illető táj látképe diszitené, előtte a régi jellegzetes népviselet, szőttesek, kerámia, faragások, stb., a gyógy- vagy klimatikus tényezők és a vendéglátásra vonatkozó adatok kerülnének állandó kiállitásra.

Szóvá kell tennem a Budapest utcáin és terein sajnálattal észlelt fairtást is. Tudjuk, hogy sok esetben nem a szépérzék hiánya volt az ok. A forgalmi követelmények kielégitése kedvéért rendelték ezt el. Igy pl. a Kossuth Lajos-utcán a villamosvasut és a két-két kocsisór csak úgy volt elhelyezhető, hogy a járdákat keskenyebbre kellett szabni és ennek a fasorok estek áldozatául; ugyanez történt a Margit-körúton is. De ezek az utcák azóta siváran és külvárosiasan ásitanak a nézőre és bizony a nyári kánikulában elkerüli őket, aki csak teheti. Kérdés: ha majd a föld alá kerül a villamos, nem lehetne-e sürgősen ismét befásitani ezeket az előkelő utakat? És miért nincs egyetlen fa sem a Széll Kálmán-téri pályaudvaron — köznyelven sintéren —, amely ma valóságos Szahara? És miért nem gondoskodnak arról, hogy az autobusz végállomásokon és autópark-tereken árnyékot adó fák legyenek? Higyjék el, hogy sem a várakozó közönség, sem a gumikerékabroncsok nem óhajtják a tüző nap melegét, hanem az árnyékba szeretnének húzódni! De ezt kivánja szépérzékünk is.

Elhatározott dolog továbbá a dunaparti parkos terecskék kiirtása. Nevezetesen a Vigadó-téren azzal a megokolással, hogy igy parkositva nem érvényesül a Fessl-tervezte Vigadó épülete. Jóllehet magam is épitészmérnök és igy neves kollégám művének nagy tisztelője vagyok, aggállyal tekintek a Vigadó-térnek a velencei Szt. Márk-tér mintájára kikövezett, architektonikus térré való átalakitása elé. Elvégre vitatható, hogy a növényzet emeli vagy lerontja-e egy nálánál többszörösen magasabb épület érvényesülését; de ettől eltekintve a Vigadó-tér szerves része a dunaparti sétánynak, mögötte a legbelterjesebb üzleti negyed és a nagy, elsőosztályu szállók és igy a közönség üdülőhelye ez, a „Duna királynője"-nek legfenségesebb nézőtere. Hogy festene itt egy napfényben izzó kőkatlan? Nem lehetne-e itt az épitészet és a növényzet közt kiegyezést teremteni, megfelelő elrendezéssel, hogy rálátás is és árnyék is legyen?

A pesti kupaktanácsban hangzott el valamikor az a kijelentés, hogy „a fák falura valók". Azután a romantikus korban minden szabad teret befásitottak és virágzó bokrokkal ültettek tele. Most megint kiirtják őket. Pedig bizony-bizony bűnbocsánatot kaphatnánk érte, ha csak ott irtanák ki, ahol meghagyni nem lehet!

Gróf Csáky István
építészmérnök,
hites törvényszéki szakértő

Letartóztattak egy veszedelmes szélhámos társaságot

Veszedelmes szélhámosokat leplezett le a rendőrség dr. *Károly Jenő* 45 éves orvos, dr. *Kaály Nagy József* 57 éves gyakorló ügyvéd, *Béres András* 51 éves magántisztviselő és *Nagy Benedek* 54 éves mérlegmester személyében. A szélhámosok *munkaszolgálatra kötelezetteknek pénzért felmentést igértek*, de igéretüket természetesen nem teljesithették. A főkapitányság a feljelentések alapján kinyomozta a fondorlatos szélhámosság részleteit.

Dr. Károly Jenő orvos, akinek a Vörösmarty-utca 43. számu házban van a rendelője, minden zsidó betegétől megkérdezte, várható-e a behivása munkaszolgálatra? Megnyugtatta őket, hogy ha behivják őket, forduljanak hozzá. Neki — mondotta — van egy jóbarátja, dr. *Kaály Nagy József* ügyvéd, aki el tudja intézni, hogy megszabaduljanak a munkaszolgálat kötelezettsége alól, vagy legalább is könnyebb beosztáshoz juttatja őket. Barátjáról azt állitotta, hogy *nyugalmazott államtitkár*, akinek nagy összeköttetései vannak. A rendőrség azonban megállapitotta, hogy *Kaály Nagy József egyáltalán nem volt államtitkár.* A detektivek kideritették azt is, hogy az orvos azokkal, akik hozzáfordultak és közbenjárását kérték, megállapodott abban, hogy *fáradozását jelentékeny összeggel dijazzák.* Károly Jenő ezekről a betegeiről és ismerőseiről *jegyzéket állitott össze és átadta Béres András magántisztviselőnek, aki egy szénkereskedelmi rt. alkalmazottja.*

Béres kijelentette, hogy *a névsorban szereplők ügyében eljár a katonai hatóságoknál és a látszólagos kijárásért esetenként ezer pengőt vett fel dr. Károly Jenő orvostól.* Béres azonban — mint utóbb kiderült — természetesen nem járt, mert nem is járhatott el az iránt, hogy az orvos betegei mentesüljenek a munkaszolgálat alól. *Ellenkezőleg, felhivta a hatóságok figyelmét a közbenjárást keresőkre és behivatta őket munkaszolgálatra.* A behivottak erre az orvoshoz siettek és dr. Károly ekkor *tovább szinlelte*, hogy közbenjár érdekükben. Fülük hallatára hivta fel telefonon Kaály Nagy Józsefet, hogy intézkedjék bevonulásuk elhalasztása érdekében. Miután megnyugtatta őket, *fejenként 4—10.000 pengő közbenjárási dijat vett fel tőlük.*

Csakhamar kiderült, hogy a négytagu szélhámos társaság, amelyben *Nagy Benedek mérlegmester mint felhajtó szerepelt* — mit sem tud tenni a munkaszolgálatosok érdekében. A hozzátartozók erre panaszt tettek a főkapitányságon és a detektivek csakhamar lerántották a leplet az orvos, ügyvéd és magánhivatalnok bünös mesterkedéseiről. Kiderült, hogy *több mint ötvenezer pengőt csaltak ki a károsultaktól.*

A főkapitányság bünügyi osztálya *dr. Károly Jenőt, dr. Kaály Nagy Józsefet, Béres Andrást és Nagy Benedeket letartóztatta.*

A Kék Gillette

a legkényesebb igények borotvapengéje. Legfinomabb acél és legtökéletesebb köszörülés teszik világfogalommá.

Gillette

C. Duisberg Budapest VIII, Rákóczi-út 19

Ullein-Reviczky Antal előadása a magyar-török kapcsolatokról

A Magyar Külügyi Társaság Balkán-Bizottsága nagy sikerrel rendezett előadássorozatát, amelynek során a balkáni népek problémáiról a legkiválóbb hazai szakértők tartottak előadásokat, ezidén is folytatja. Csütörtök este nagy érdeklődés mellett folyt le *Kállay Tibor* ny. pénzügyminiszter elnöklésével az évadnyitó ülés, amelyen *Ullein-Reviczky Antal* rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter, sajtófőnök tartott előadást „Magyar-török kapcsolatok" cimen.

Előadása elején megemlékezett a mai török nemzeti ünnepről, a török köztársaság megalakitásának évfordulójáról, majd rátért előadásának tárgyára. Miután utalt a magyarság vérségi kapcsolataira a törökajku népekkel, vázolta azokat a történelmi érintkezéseket, amelyek a középkor vége felé kezdődtek Magyarország és az Európa felé terjeszkedni törekvő, az Oszmán-családról elnevezett oszmántörökség között. Az Oszmán terjeszkedés igazi hajtóereje a vallás volt: az Izlám harcos képviselőjeként került szembe az Oszmánság a magyarsággal, amely viszont a nyugati kereszténység védőbástyája volt. Amig a magyarság egységét megőrizve állott szemben a mohamedán terjeszkedéssel, addig az nem tudta lábát megvetni a Kárpátok medencéjében, mikor azonban a magyar egység megbomlott, az ország egy része ottomán megszállás alá került, amely a XVIII. századig tartott.

Megemlékezett az előadó az erdélyi fejedelemség ekkori helyzetéről és vázolta azt az ügyes és okos politikát, amelynek köszönhető volt, hogy a magyar Erdély nagyobb csapásoktól megkimélve várhatta be az Oszmán hatalom elviharzását s megóvott mindent, amit Erdélyben Bethlen Gábor, a Rákócziak és mások alkottak.

Ismét egymásra talált a magyarság és törökség a testvéri barátság jegyében, amikor az iszlámterjeszkedés visszahuzódott. A bujdosó Rákóczit, majd az 1848-as magyar szabadságharc bujdosóit Törökország szeretettel fogadta be, emiatt még a háboru kockázatát is vállalva a császári Ausztriával és Oroszországgal szemben.

Az ujabb időkben kialakult magyar-török kapcsolatokról szólva, az előadó megemlékezett a világháborus fegyverbarátságról, majd arról a hatalmas országépitő munkáról, amely *Kemál Atatürk* nevéhez füződik, s amelyben sok magyar munkás és szakember is közreműködött. Azóta is zavartalanul fennáll és érvényesül a magyar-török barátság és testvériség a két népben. Atatürk szellemében, aki a magyart mindig testvérnek nevezte.

A nagy tetszéssel fogadott előadás után dr. *Hadrovics László* egyetemi tanár a mai Horvátországról tartott előadást.

Fasiszta ünnepségek Olaszországban

Róma, okt. 29. (MTI) Róma és Olaszország más városai zászlódiszben ünnepelték meg a Marcia su Roma huszadik évfordulóját. A fasiszta párt tagjai ezen a napon fekete inget öltöttek és igen nagy számban voltak láthatók a fasiszta egyenruhájukon vörös karpaszományt viselő quadristák is, akik annakidején tényleges résztvevői voltak a fasiszták országos megmozdulásának.

Vidussoni, a fasiszta párt titkára, bemutatta a Ducenak a fasiszta párt szervezeti taglétszámáról szóló jelentést. A parttagok száma jelenleg 4,770.770, a fasiszta egyetemi csoportok tagjainak száma 159.297, a Liktor olasz ifjusági szervezet tagjainak száma 8,754.289, a női fasiszta szervezetek taglétszáma 1,027.409, a mezőgazdasági szervezet tagjainak száma 2,491.792, a fasiszta szervezetbe tömörült külföldi egyetemi hallgatók száma 211.986. A párttitkár közölte a Duceval, hogy a fasiszta rendszer 20 éves uralma alatt 34.322 párttag, köztük 1240 pártvezető esett el a harc mezején és 50.435, köztük 1624 pártvezető sebesült meg különböző harcokban. 17.643 párttag katonai kitüntetést kapott. „A fasiszta párt — jelentette ki Vidussoni a Ducenak —, az elmult husz év alatt csak azt a kedvezményt kérte magának, hogy harcolhasson és csak azt az előjogot kötötte ki magának, hogy előharcosa legyen a népnek, amelynek tiszta és nemes lelke az Ön hitvallását mint a győzelem bizonyosságát fogadta."

A Duce válaszában méltatta a pártnak a nemzeti élet valamennyi terén kifejtett tevékenységét, elsősorban pedig azt, hogy a párt segiti és együttműködik a harcoló katonákkal és ezek családjaival.

A Duce távirata Hitlernek

Róma, okt. 29. (Stefani.) A Duce a következő táviratot intézte Hitlerhez:

„Szivből köszönetet mondok Önnek üdvözletéért, a dr. Ley vezetésével kiküldött bizottságért és azért az élénk részvételért, amelyet a nemzetiszocialista Németország a fasiszta rendszer huszadik évfordulójának ünnepségei iránt tanusitott. Ebben az elég hosszu és igen fontos történelmi időszakban a fasiszta rendszer megkisérelte az olasz nép életbevágó kérdéseinek megoldását — vagyis létjogosultságának biztositását —, békés és épitő eszközei azonban mindig és mindenütt a régi plutokrata államok feltétlen ellenszegülésébe ütköztek, amely a nemzetek szövetsége utján kimondott gazdasági ostromzárban érte el csucspontját. Ettől a pillanattól kezdve világosan látszott, hogy a kettőnk forradalmának testvéri szövetséget kell kötnie és békében és háboruban egyesült erővel kell szembeszállnia a régi világ kihivásával. Népeink és egyesült hadaink immár három éve küzdenek és nyomulnak előre együtt. Bizonyos, hogy a multat képviselő világnak le kell tünnie és áldozatainknak a győzelem lesz a dija. Ebben a feltétlen bizonyosságban fogadja, Führer, bajtársi üdvözletemet."

A kassai Olasz Kulturintézet ünnepe

A kassai Olasz Kulturintézet a Marcia su Roma 20. évfordulóján tartotta tanévnyitó ünnepélyét a vármegyeháza disztermében. Az ünnepélyen megjelentek a város egyházi, katonai és polgári vezető személyiségei és nagyszámu közönség. Dr. Francesco Marino Marioli, a kassai Olasz Kulturintézet igazgatójának megnyitó beszéde után dr. Rodolfo Mosca budapesti egyetemi tanár a mult századbeli olasz megujhodás szellemi alapgondolatait és kifejlődését vázolta. Dr. Madarász István megyéspüspök megemlékezett az évezredes olasz-magyar vallási, történeti és kulturális kapcsolatokról. Amikor beszédében Mussolini nevét emlitette és kifejtette, hogy ő volt az első, aki felhivta a figyelmet a magyar nemzetet sujtó nagy igazságtalanságra, a közönség lelkes éljenzésben tört ki. Az ünnepély az olasz és a magyar Himnusz hangjaival ért véget.

NAPI HIREK

Hirdetőink figyelmébe!

A szombati ünnep miatt a Pesti Hirlap ünnepi száma e héten vasárnap helyett szombaton jelenik meg. Ezért arra kérjük hirdetőinket, hogy vasárnapra szánt hirdetéseiket legkésőbb ma délután 2 óráig sziveskedjenek feladni. A hirdetés dijszabása a vasárnapi.

Uzsonna-bor

Az irói pálya ritka elégtétele, mikor a szellemi ember megéli, hogy valamely tételét és felfedezését igazolja az élet gyakorlata. E sorok irója évek óta csendes, szivós, ernyedetlen, de nagyrészt meddő harcot folytatott az uzsonna-bor érdekében. Szava — mint a mai napig, — pusztába kiáltó szó maradt. Történelmi fordulatoknak kellett bekövetkezni az emberiség életében, amig végre a borivók, — a társadalomnak ez a megfontolt, értelmes, elmélyedésre hajlamos, férfias rétege, — meggyőződtek tételünk igazságáról és áttértek az esti borozásról a délutáni poharazásra. Mert az uzsonna-bor több és más, mint poharazás. Az uzsonna-bor jellem és műveltség kérdése.

Nem mondjuk azt, hogy délután bort inni: világnézet. Manapság mindenre rámondják, hogy világnézet. E sorok iróját egy bölcs kortársa figyelmeztette a minap, hogy a korszerü szótárban, beleértve a nyelvujitás nyakatekert szóficamait, nem akad egy sem, mellyel tudatosabban élne vissza a mai ember, mint a világnézet fogalmával. Harminc év előtt szerette valaki a turósrétest, vagy nem szerette: ma ugyanez az ember kijelenti, hogy turósrétest enni, vagy nem enni világnézet kérdése. Az élet egyszerü gyakorlatát, a tetszést és nemtetszést, az izlést és izléstelenséget világnézetnek minősiti egy türelmetlen szemlélet. Nem, az uzsonnabor nem világnézet. De nem is egyszerü italozás. Aki nappal, munka közben iszik, részeges fráter, nincs hozzá szavunk. Aki vacsora után nyul először a borhoz, nem feltétlenül iszákos, de mindenesetre hajlamos, a nap gondjait enyhe bódulatba fojtani. Ez nem egészséges. Csak az uzsonnabor egészséges. Megmondom, miért? Aztán, nem bánom, kövezzenek meg.

Az uzsonna-bort délután öttől félhétig isszák, szabad levegőn, a kocsma kertjében, mely ilyenkor csaknem üres még. A levegő tiszta, illatos. Néhány platán, szederfa őszülő lombja borul a magányos ivó fölé. A helyzet olyan, mint az egészséges, férfihoz méltó turisztika egy neme: minden turisztika végső célja ugyanis nem a bérc, hanem a kocsma, ahol a turista leül enni és inni. Az uzsonna-bor nagy előnye, hogy délután senkinek nincsen kedve komoly bormennyiséget fogyasztani: egy-két pohár aranyszin rizling, a sárgalombos fák alatt, a jó levegőn, teljes illuziót ad. A borhoz délután lehet még olvasni is: nincs tisztább öröm, mint érett bor mellett érett könyvet olvasni. A kocsma ilyenkor kisepert és hangtalan még; hiányoznak a notórius és fecsegő alkoholisták. Nincs vita, nincs politika, igen, nincs világnézet délután ötkor a kocsmakertben. Csak ősz van, napsütés, a platánok lombja, az üres asztalok, egy jó könyv; s az uzsonna-bor.

Az uzsonna-bor soha nem lehet több, mint két kis fröccs. Éppen csak az íze és illata a bornak. Éppen csak az, ami jó a borból: a tünődéshez szükséges kellék. A nap munkás szaka ilyenkor már véget ért. A pihenés alkonyati ideje még nem következett el. A vendég felemeli poharát, a bucsuzó nap sugarait átszüri a bor nemes anyagán. Most, mikor az elsötétítés megröviditette az estéket, a komolyabb elemek kezdenek megtérni az uzsonna-borhoz. Jó hireket kaptam Ó-Budáról, sőt a Belvárosból is.

E hireket a szellemi ember szerény elégtételével nyugtázom, aki látja, hogy nem hiába küzdött az igazság érdekében. Az emberek, lassan, néha nagy kerülőkkel, de végül is megtérnek. Ugy látszik, érdemes irni.

Caliban.

— **Vér Tibor, a Mérnöki Kamara uj elnöke, a műszaki utánpótlás kérdéséről.** A Budapesti Mérnöki Kamara most tartotta közgyülését dr. *Mihailich Győzőnek*, a Műegyetem idei rektorának elnökletével. Mihailich bevezetőjében kegyelettel emlékezett meg az ország nagy halottjáról, *Horthy István* kormányzóhelyettesről, akinek elvesztését a mérnöktársadalom érezte elsősorban. Mérnöki munkája — mondotta — mindenkor példa lesz a magyar mérnökök előtt, akik a mélységes gyászban hódolattal fordulnak a Kormányzó Ur felé, akit az egész nemzet féltő szeretete övez. Javaslatára a közgyülés hódoló táviratot intézett a Kormányzóhoz. A választási eredmények kihirdetése után dr. *Vér Tibor*, az uj elnök vázolta a kamara és a mérnöktársadalom feladatait. Hangoztatta a műszaki igazgatás és a műszaki alpolgármesteri állás felállitásának szükségességét. Rámutatott arra a közönyre, amellyel a műszaki utánpótlást kezelik, valamint a Műegyetem hiányosságaira, a felszerelések elhanyagolására, a laboratoriumok elavultságára, a kutató és oktató segédszemélyzet nehéz helyzetére. Hangsulyozta egy második műegyetem felállitásának feltétlen szükségességét. Annak a reményének adott kifejezést, hogy a mérnökök is majd teljes felkészültséggel vehetnek részt az ország szebb jövőjének kimunkálásában.

— **Kormányzói elismerés.** A Kormányzó megengedte, hogy dr. Kammermayer Oszkár tanügyi főtanácsos, állami kereskedelmi középiskolai tanárnak elismerését tudtul adják.

— **„A Piarista Rend minden időkben felvette a harcot az elnyomók ellen."** A veszprémi Piarista Diákszövetség most ünnepelte a Piarista rend Magyarországra való letelepedésének 300 éves jubileumát. Az ünnepségen *Czapik Gyula* veszprémi püspök mondott beszédet. Rámutatott arra, hogy a Piarista rend kezdte meg Magyarországon a tömegek bevonását és felkarolását. Ez a rend sikerének gyökere. Egyformán mindenkit Krisztushoz, a tudományhoz vinni! A Piarista rend minden időkben a nemzet dicsőségének részese volt, mindenkor felvette a harcot az elnyomók ellen, akik csorbitani akarták a magyarság nemzeti létét. Harcoltak a magyarságért és hogy magyar a magyar, nem utolsó sorban köszönhetjük a Piarista Rendnek. Magyarságuknak fényes bizonyitéka 1848, amikor a tanárok a diákokkal együtt sorakoztak a nemzeti zászló alá. Közéleti szereplésük is bizonyitja munkájukat és fáradhatatlanságukat.

— **Átmenetileg korlátozzák a sajtókamarai tagfelvételeket.** A miniszterelnök rendeleti uton átmenetileg korlátozta a tagfelvételt az Országos Magyar Sajtókamarában. A rendelet szerint az Országos Magyar Sajtókamarába további rendelkezésig csak kivételes méltánylást érdemlő esetben lehet uj tagot felvenni, illetőleg a felvételt kilátásba helyezni. A kivételes méltánylást érdemlő ok fennforgását a Kamara igazgatóválasztmánya állapitja meg. A pénteki hivatalos lapban megjelent rendelet a kihirdetésének napján lép hatályba és rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

— **Földrengések.** A belgrádi földrengési intézet készülékei október 28-án éjfél után két órán belül három erős földrengést jeleztek. A földrengés központja Belgrádtól délkeletre 1249 kilométernyire volt. Valószinü, hogy a földrengés színhelye Anatólia nyugati része. — A bukaresti földrengési intézet készülékei szerdán öt földrengést észleltek. A második különösen erős volt. A rengés fészke mintegy 700 kilométer távolságban volt. — Törökországban szerdán többé-kevésbé heves földrengéseket éreztek. Eddig tizenkét helységből jelentették, hogy a földlökések reggel 3 és 8 óra között voltak érezhetők.

— **Jótékonyság napja a budapesti temetőkben.** A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona, a Szociális Misszió Társulat, a Felekezeti Patronázs Egyesületek, a Szociális Testvérek Társasága és a Katolikus Háziasszonyok Országos Szövetsége az elhagyatott és inséget szenvedő pártfogoltjaik téli fölsegélyezése céljára október 31-én és november 1-én együttes temetői gyüjtőnapot rendez. A Jótékonyság Napja urnáit, gyüjtőperselyeit és körleveleit a könyörületes szivü emberbarátok adakozó jóindulatába ajánlják.

— **A bevonult nem főfoglalkozásu tiszteletdijasok javadalmazása** ügyében illetékes helyen közlik, hogy a rendelet az érdekelteknek a bevonulást követő *egy hónapra a teljes összegü polgári javadalmazást biztositja.* Egy hónap eltelte után a *nőtleneket* a fizetés *harminc százaléka*, a *családosokat* a családtagok számától függően *negyven-ötven százaléka* illeti meg, *tekintet nélkül a rendfokozatra.* Ez a javadalmazás, ha a nem főfoglalkozásu tiszteletdijas *több munkaadónál* teljesitett bevonulása előtt szolgálatot, *minden munkaadótól egyformán jár.*

— **Aranylakodalom.** *Halmy Pál* gyógyszerész (Sóskút) és neje, *Kresinszky Julia*, akik ötven év előtt a Bakács-téri templomban kötöttek házasságot, vasárnap tartották Budapesten aranylakodalmukat. A házaspárt *Pintér László* kanonok, felsőházi tag részesitette egyházi áldásban.

Az ötvenéves embernél reggelenként egy fél pohár természetes **„Ferenc József"** keserüvíz könnyü bélürülést, kielégitő gyomoremésztést, jó étvágyat és nyugodt alvást biztosit s igy a közérzetet gyakran igen kedvezően befolyásolja. Kérdezze meg orvosát!

AZ ELSÖTÉTITÉS időpontja az ország egész területén este ½9 óra. Az elsötétités reggel 5 óráig tart.

— **Szeged alapitványa a Kormányzóhelyettes emlékére.** A Magyar Külügyi Társaság elnöki tanácsa, dr. Eöttevényi Olivér elnöklésével ülést tartott, amelyen az elnök meghatott szavakkal emlékezett meg arról a mély gyászról, amely vitéz *Horthy István* Kormányzóhelyettes hősi halálával az országot érte. — *Szeged város* törvényhatósági bizottságának közgyülése elhatározta, hogy *Horthy István* Kormányzóhelyettes emlékének megörökitésére 20.000 pengős alapitványt létesitenek, amelynek kamataiból évente a vitéz és vitézi származású szegénysorsu tanulókat, valamint a szegénysorsu egyetemi hallgatókat támogatják. — *Nyitra-Pozsony vármegye* közgyülésén *Thuróczy Károly* főispán kegyeletes szavakkal emlékezett meg a Kormányzóhelyettes hősi haláláról. Elhatározták, hogy a Kormányzóhelyettes arcképét a vármegye tanácsterme részére megfestetik.

— **Uj pápai protonotáriusok.** XII. Pius pápa dr. *Lindenberger János* volt debreceni apostoli kormányzót és *Schriffert Béla* általános apostoli kormányzói helynököt *Scheffler János* szatmári megyéspüspök előterjesztésére *pápai protonotáriussá* nevezte ki. Az erről szóló okiratokat a megyéspüspök csütörtökön délben az egész székeskáptalan jelenlétében nyujtotta át a kinevezetteknek

— **Harmadszor virágzik egy almafa.** Prágából jelentik: A protektorátus északi határán, Starkenbach községben egy almafa ebben az évben már harmadszor virágzik. A korai almafa julius végén virágzott másodszor és második termése is beérett, habár kisebb gyümölcsöket hozott, mint először. Október elején a fa harmadszor is virágokat hozott, bár nem tartják valószinünek, hogy harmadszor is gyümölcsöt érleljen.

— **A finn államelnök kihallgatáson fogadta a magyar ifjusági vezetőt.** *Ryti* finn köztársasági elnök kihallgatáson fogadta *Béldy Alajos* altábornagy, magyar ifjusági vezetőt. A kihallgatáson jelen volt szentmiklóssi *Szabó György* helsinki magyar követ is. A Soumalaisuuden Liitto és a Soumalais-Ugrilainen Kulturritoimisto finn szervezetek szerdán vacsorán látták vendégül a Helsinkiben tartózkodó magyar leventék vezetőit.

— **Kenyér és tej.** A főváros közélelmezési ügyosztálya felhivja a közönség és a pékek figyelmét arra, hogy — mivel a személye forgalmában előreláthatólag átmeneti csökkenés várható — további intézkedésig a budapesti kenyérváltójegyeket a közellátási miniszter hozzájárulásával a kenyérre a péknél is be lehet váltani. — Október 30-án, pénteken a tejviszontelárusitók az „A" jegyekre a teljes mennyiséget, tehát 1 litert, a „B" jegyekre pedig 3 deci tejet szolgáltatnak ki.

— **Mi van a hivatalos lapban?** A Budapesti Közlöny csütörtöki száma közli a kormány rendeletét az Árfolyamkiegészitő Hivatal megszüntetéséről, a belügyminiszter rendeletét a Magyar Hajózási Betegségi Biztositóintézet Alkalmazottai illetményeinek, valamint az ennek az intézetnek a terhére ellátásban részesülő nyugdijasok, özvegyek és árvák ellátási dijainak csökkentéséről szóló rendelet módositásáról, végül a közellátásügyi miniszter rendeletét a bőrkesztyü forgalomba hozatalánál számitható legmagasabb haszon megállapitásáról.

Csavarárugyár Részvénytársaság (azelőtt: Gleichmann Ignác Csavarárugyár Rt.) Igazgatósága, Felügyelőbizottsága és munkássága mélyen megrendülve közlik, hogy szeretett munkatársuk és igazgatójuk,

Horváth Ferenc ur

műszaki igazgató

folyó évi október hó 24-én tragikus körülmények között hirtelen elhunyt. Temetése folyó hó 30-án d. u. 4 órakor lesz a rákoskereszturi róm. kat. temetőben.

Évtizedeken át teljes odaadással szentelte munkáját a vállalatnak.

Az engesztelő szentmiseáldozatot november 2-án reggel ½8 órakor tartják a vizafogói egyházközség kisegitő kápolnájában (Bp., XIII., Váci-ut 87. számu iskola).

Emléke szivünkben örökké él.

Szabályozták a tüzifa és a szén forgalmát

A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter szabályozta a tüzifa és a szén kereskedői forgalmát. A rendelet kimondja, hogy az úgynevezett pincés kereskedők legfeljebb két métermázsás tételekben, a telepes és nagykereskedők pedig 2 métermázsától 20 métermázsáig terjedő tételekben szolgáltathatnak ki tüzelőanyagot fogyasztó részére. Minthogy az érvényben lévő rendelkezések szerint a nagykereskedők a részükre beérkező tüzelőanyag tekintélyes hányadát — Budapesten 70 százalékát — kiskereskedőknek kötelesek továbbadni, a rendelkezéstől a kis tételekben vásárló, tehát a legszegényebb fogyasztó közönség tüzelőszerellátásának javulása várható.

A fogyasztóközönség egyenletes ellátása érdekében illetékes helyen külön is felhivják a kereskedők figyelmét arra, hogy a rendelkezéseket saját érdekükben a legpontosabban tartsák meg. A vétkes kereskedő ellen ugyanis nemcsak a kihágási eljárást indítják meg, hanem azonnali hatállyal kijelölését is visszavonják.

— **Szegő Béla meghalt.** A „Pesti Hirlap" szerkesztőségének kettős a gyásza: *Ráskai Ferenccel*, a lap volt munkatársával csaknem egyidőben 80 éves korában meghalt a szerkesztőség másik nyugdijas tagja, *Szegő Béla* is. Szegő Béla mint gyorsiró került a lap kötelékébe és annakidején, a kilencszázas években, a bécsi telefon hiranyagát vette fel. Szorgalmasan, lelkiismeretesen, nagy hozzáértéssel forditotta magyarra a hiranyagot és értékes, közbecsülésben álló tagja volt a szerkesztőségnek egészen 1920-ig, amikor nyugalomba vonult. Szegő Bélát pénteken délelőtt 11 órakor temetik a rákoskereszturi uj köztemetőben.

— **A szegedi egyetem ifjusági nagygyülése.** A szegedi egyetemi ifjuság ebben a tanévben most tartotta első nagygyülését. A résztvevők néma felállással adóztak *Horthy István* kormányzóhelyettes és a keleti harctéren hősi halált halt honvédek emlékének, majd *Koch Sándor* egyetemi tanár mondott megnyitó beszédet. *Fröchlich Pál* rektor üdvözölte az ifjuságot és annak a reményének adott kifejezést, hogy az egy célért, egy akarattal küzdő magyar ifjuság alapja lesz a keresztény, igaz emberekből álló Magyarország felépitésének. *Nyikos Gyula*, az ifjusági egyesület elnöke beszámolt az elmult év eseményeiről. *Tapody Dömötör* vázolta a szegedi egyetemi ifjuság jövő céljait, majd *Zalányi Sámuel* tolmácsolta a debreceni egyetemi hallgatók, a debreceni egyetemi ifjak egyesülete üdvözletét, és jelentette, hogy az ifjuság egységesitésére törekvő mozgalom mindinkább országos jelleget ölt.

— **A budapesti napilapok** az egész világon egyedül szolgálják az előfizetők kényelmét azzal is, hogy már a kora reggeli órákban külön lapkihordó személyzettel kézbesitik ki az ujságot az előfizetők lakására. Katonai behivások, nemzetvédelmi szolgálatok, munkások nagyobbmérvü gyári alkalmazása következtében jelenleg nem áll kellő számu lapkihordó személyzet rendelkezésre és igy kisebb késések a kézbesités körül elkerülhetetlenek. Kérjük ezért a lapelőfizetők belátását és szives türelmét, amig a munkaszemélyzet létszáma ismét a normális keretekben lesz megoldható. Budapesti Napilapok Érdekképviseleti Csoportja.

— **Halálos gázolás után tovább robogott a gépkocsi.** Hétfőn délután Gyöngyöshalmaj község határában a budapest—miskolci műuton egy ismeretlen rendszámu személygépkocsi elütötte *Szabó István* 75 éves *vécsi* lakost. A helyszinen *meghalt*. A gázoló gépkocsi ismeretlen irányban elmenekült. A csendőrség kéri azokat, akik hétfőn délután 3—4 óra közt Gyöngyöshalmaj község környékén gépkocsit láttak, jelentsék azt a legközelebbi csendőrörsnek.

Egyesületek és előadások

Keresztes-Fischer Ferencné előadása a finn asszonyokról. Az Evangélikus Nőegyesületek Országos Szövetsége vasárnap d. u. fél 6 órakor a Sütő-utcai evangélikus leánygimnáziumban gyülést tart. *Pesthy Pálné* megnyitója után vitéz *Keresztes-Fischer Ferencné*, a belügyminiszter hitvese beszél a finn nőkről.

A Kisfaludy Társaság eddig a hónap első szerdáján rendezett rendes havi üléseit a most következő téli hónapokban az elsötétités miatt átmenetileg vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel tartja. Legközelebbi ülés november 15-én lesz.

Ajánljuk Palugyai szücsöt, Váci-u. 15.

Vizállás

A *Duna:* Paksig apad, lejjebb árad. Budapestig alacsony, Dunapentelétől lefelé közepes vizállásu. Schärding 238, Passau 450, Aschach 212, Struden 334, Krems 295, Bécs 293 (holnap 272), Pozsony 155, Komárom 302, Esztergom 236, Budapest 269 (holnap 240), Paks 188, Baja 295, Mohács 322, Bezdán 355, Gombos 348, Palánka 305, Ujvidék 286. A *Rába* Szentgotthárdnál —54. A *Dráva:* Varasd 140, Barcs —108, Drávaszabolcs 2, Eszék 85. A *Tisza:* Záhonyr ól és Szolnok—Csongrád között, valamint Zentától lefelé árad, másutt apad, igen alacsony vizállásu. Máramarossziget 22, Tekeháza —57, Tiszaujlak —110, Vásárosnamény —127, Tokaj —38, Tiszafüred —59, Szolnok —80, Csongrád —186, Szeged —74, Zenta —5, Titel 204. A *Szamos:* Dés —60, Szatmárnémeti —100. A *Bodrog:* Bodrogszerdahely 79. A *Sajó:* Bánréve 30. A *Hernád:* Hidasnémeti —4. A *Berettyó:* Margitta —2. *Körösök:* Csucsa 39, Nagyvárad —130, Békés —68, Gyoma 98. A *Maros:* Marosvásárhely —74, Makó —6. A *Balaton:* Siófok 47. A *Velencei tó:* Agárd 99.

*

Pénteken Budapesten a Nap kel 7.24-kor, nyugszik 17.31-kor, a Hold kel 22.15-kor, nyugszik 12.50-kor.

— **Letartóztattak egy „csónakos" betörőt.** Szlama György huszéves váci napszámos ellopott egy csónakot, azon végiglátogatta a dunamenti pestkörnyéki vikendházakat és több betörést követett el. Az egyik villában tettenérték, éppen amikor baltával a szekrényeket feszegette. A csendőrök egy pincében többezer pengő értékü lopott holmit találtak Szlama zsákmányából. Az elfogott betörő vallomásában kijelentette, hogy az elsötétités óta kizárólag délelőtt követte el büncselekményeit, mert nem akart statáriális biróság elé kerülni.

— Miért követte el a betöréseket? — kérdezte Szlama Györgytől a pestvidéki törvényszéken dr. *Markóczy Miklós* vizsgálóbiró.

— Mert nagyon szerelmes vagyok egy nálamnál huszonöt évvel idősebb özvegyasszonyba, akinek négy gyermeke van. *Egy kis „alaptőkét" akartam gyüjteni a házassághoz...*

A vizsgálóbiró tizenkilencrendbeli betöréses lopásért előzetes letartóztatásba helyezte a veszedelmes tolvajt, aki a végzés kihirdetése után kijelentette:

— *Azért, ha kiszabadulok, mégis feleségül veszem az asszonyt.*

— **Halálozás.** Vitéz alfalvi *Mándoky Sándor* ny. tábori főesperes, a Tűzharcos Szövetség országos főpapja temetése szombaton d. u. 4 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából, a főváros által adományozott diszsirhelyre. A Tűzharcos Szövetség kéri az összes bajtársakat, hogy egyenruhában jelenjenek meg. Gyülekező a farkasréti temető főkapujánál szombaton d. u. 3 órakor.

Vitéz nemes *Bertalanffy Iván* ny. ezredes okt. 28-án Budapesten elhunyt. Temetése okt. 31-én, szombaton d. u. fél 4-kor lesz a farkasréti temető halottasházából.

Szabó Károly ny. vezérkari ezredes, mérnök 62 éves korában Isaszegen elhunyt.

Dr. *Hebrony József* ügyvéd, volt országgyülési képviselő 76 éves korában *Sajószentpéteren* meghalt.

Swoboda Sándor ny. rendőrfőkapitányhelyettes, a Ferenc József-rend lovagja, 71 éves korában *Nemesgulácson* meghalt.

Kis- és nagyszőllősi dr. *Szeghő Gyula* kir. közjegyző 78 éves korában *Móron* meghalt.

Görhely Nándorné szül. *Werner Rózsa* okt. 28-án Budapesten meghalt. Temetése 31-én, szombaton d. u negyed 4-kor lesz Székesfehérváron.

Özv. dr. *Bayer Ferencné* 80 éves korában *Debrecenben* meghalt.

Stiegler Gyula, a Braun Testvérek gyár nyugalmazott főtisztviselője okt. 28-án, 82 éves korában elhunyt. Temetése 30-án délután fél 4 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben.

LÓVERSENY

A esütörtöki megyeri versenyek eredményei

I. 1. Gajdas (Kovács I.), 2. Dajkamese. F. m. Harpia, Phantasia. 2, 3 és fél h. Tot. 10:25, 45. — II. 1. Daliás (Steczák), 2. True Wonder, 3. Gonosz Pista. F. m. Ghazi, Cinema, Szalmaláng, Plop. 1, 5 h. Tot. 10:18, 11, 13, 15, 33—71. — III. 1. Pandora (Gencsy hd.), 2. Kamasz. F. m. Honvéd. 1 és háromnegyed, 15 h. Tot. 10:16, 21. — IV. 1. Balancer (Novák), 2. Dole, 3. Brigant II. F. m. valamennyi benevezett ló Nanette, My Bird kivételével. Nyakh., nyakh. Tot. 10:52, 19, 22, 23, 158—201. — V. 1. Csokor II. (Tuba), 2. Lökötő II., 3. Derwish. F. m. Garam, Silbak, Tourbillon, Piccador, Hucuka. 10 h., 3 h. Tot.: 10:29, 14, 14, 15, 75—64. — VI. 1. *Jónás* (Stygar), 2. Gábor, 3. Wadi Bum. Fm.: valamennyi benevezett ló, Nótárius, Munkás II. kivételével. 2 és félh., fejh. Tot.: 10:44, 20, 56, 14, 491—82.

Gellérthegy alján, a Somlói-u. legszebb helyén

festői kilátással

400 öl gyümölcsösben épült, déli fekvésü villában békebeli luxus kivitelezéssel három szoba hallos, egy szoba hallos, garszon

öröklakás

és garage decemberi beköltözéssel

eladó

tulajdonostól. Telefon: 182—326.

Felszámolási hirdetmény.

A Jászói Bányaművek R. T. jászómindszenti bej. cég, Budapest, VIII., Rökk Szilárd-u. 28., 1942 október 24-én tartott közgyülésén a társaságnak felszámolás utján történő feloszlását határozta el. Ennek folytán felhivjuk a társasági hitelezőket követeléseiknek a jelen hirdetmény közzétételétől számitott hat hó alatt leendő érvényesitésére.

Budapest, 1942 október 26.

8166 **A felszámolók.**

Kötőgépet

80 cm. széles, 12-es finomságut keresek megvételre. Ajánlatokat „Kifogástalan" jeligére **Patak hirdetőirodába**, Vilmos császár-ut 29. sz. 8174

FIGYELEM!

A téli elsötétitésre

ne dobja ki pénzét, mig meg nem nézi a **Mihály Géza-féle legjobb biztonsági keretes elsötétitő eljárást.** Az ablakokat lemérjük és felszereljük. Szab. védve. Budapest, VIII., Baross-utca 41., Mária-u. 36. Tel. 136-322. Vidéki körzetek megszerezhetők

BÉRHÁZAT VESZEK

életjáradékért. „Visszavásárlási jog **biztositva** 8138" jeligére főkiadóba.

Szaritóüzem,

cserényes rendszerü, üzemképes állapotban, főváros határában azonnal **eladó.** Érdeklődés: **dr. Reisenleiter Antal,** Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 14. I. 5.

Nagy részvét mellett temették el Hegedüs Lorántot

A magyar közéletet, társadalmat, az irodalom és ujságirás világát egyformán nagy veszteség érte *Hegedüs Loránt* halálával. Az a férfiu volt ő, aki bárminő munkahelyre állt, mindenütt értékeset, kiemelkedőt alkotott és aki munkásságával minden téren nemzetét szolgálta, nemzetének erkölcsi és szellemi értékeit gyarapitotta. Mint politikus, mint iró és köziró egyaránt igazi nagy egyéniség volt, akinek szellemi fölényét azok is tisztelték, akik nézetekben, elvekben, irányokban távol állottak tőle, mint társadalmi embert pedig általános népszerüség övezte, mert nemcsak kulturában, elmésségben emelkedett ki az emberek tömegéből, hanem úri magyar szeretetreméltóságban is. Hegedüs Lorántról joggal elmondható, hogy halálával betölthetetlen ürt hagy maga után, — alakja, szelleme, munkássága, amely még legutóbbi éveinek anyagi testi-lelki megpróbáltatása közepette is csupa friss lendület volt, annyira hozzátartozott a magyar élet képéhez, hogy ezt szinte nehezünkre esik nélküle elképzelni. Nemcsak családi kapcsolatai révén, amelyek Jókaihoz fűzték, hanem egész életével, egyéniségével, igazi, hamisitatlan Jókai-alak volt, talán a legutolsó azok közül az érdekes, szines, különös és regényes egyéniségek közül, akik a magyar életet a legutóbbi félszázadban oly gazdaggá, eredetivé, sajátosan magyarrá tették és akik mégis a legeurópaibb magyarságot testesitették meg. Hegedüs Loránt halálával nemcsak a közélet, a társadalom, az irodalom és ujságirás szenvedett érzékeny veszteséget, hanem a magyar élet is halványabb lett egy gazdag szinfolttal és szegényebb egy nagy egyéniség kilobbant fényforrásával.

A gyászszertartás

Nagy részvéttel temették el hétfőn délután *Hegedüs Loránt* m. kir. titkos tanácsost, a felsőház tagját, volt pénzügyminisztert, a *Pesti Hirlap* főmunkatársát, a kiváló irót és közirót. Már jóval három óra előtt gyülekezett a gyászoló közönség a kerepesi temető nagy külön ravatalozója előtt, ahol Hegedüs Loránt holttestét ezüstveretü érckoporsóban felravatalozták. Fekete leplek boritották az egész gyászházat, belül is gyászkerettel vonták be a nagy ravatalozó helyiséget, délszaki növények és hat sor sürün elhelyezett kandeláber között nyugodott a koporsó, amelyet elhalmoztak a koszoruk. Legfelül a családtagok koszorui, elől a kormány, a pénzügyminisztérium nemzetiszinü szalagos koszorui mellett a Tudományos Akadémia, a Sajtókamara, a Kisfaludy és a Petőfi Társaság, a Pesti Hirlap és Légrády Ottó, valamint a pénzintézetek koszorui feküdtek; közel száz koszorut tettek le Hegedüs Loránt ravatala köré.

A nagyszámu gyászoló közönség élén ott volt vitéz dr. *Keresztes-Fischer Ferenc* belügyminiszter, báró *Radvánszky Albert* koronaőr, *Zsindely Ferenc* államtitkár, *Kornis Gyula* titkos tanácsos, *Lukács György*, *Wulf Olaf*, *Czettler Jenő*, *Schandl Károly*, *Lamotte Károly*, *Thally Zsigmond* titkos tanácsos, *Kresz Károly*, *Erdőhegyi Lajos* felsőházi tag, *Benedek Zsolt*, *Éber Antal*, *Fellner Frigyes* és sokan mások. Dr. *Légrády Ottó* főszerkesztő vezetése alatt fölvonultak a *Pesti Hirlap* szerkesztőségének tagjai. A közélet és a társadalom előkelőségei mellett egyszerü emberek is elzarándokoltak Hegedüs Loránt temetésére és kendős parasztasszonyok álldogáltak kisirt szemmel a ravatal előtt.

Ravasz László beszéde

Három óra előtt érkezett meg ifj. *Hegedüs Sándor*, a kiváló iró, Hegedüs Loránt fivére, az elhunyt leányával és családtagjaival. A gyászszertartás az Operaház énekkarának gyászénekével kezdődött. Ezután *Ravasz László* református püspök lépett a ravatal elé és Jób könyvéből mondott idézetet, majd méltatta Hegedüs Loránt közéleti jelentőségét.

— Ha pogány görögök volnánk — mondotta a püspök —, azt mondanánk, hogy minél magasabb a sors, annál nagyobb a szenvedés és minél nagyobb ajándékot kapott valaki, annál nagyobbat kell fizetnie érte. Mi azonban keresztények vagyunk és azért azt mondjuk, hogy minél nagyobb a szenvedés, annál jobban kell szeretnünk, dicsérnünk az Istent.

— Szikrázva lobogott Hegedüs Loránt szelleme a nagy magyar éjszakában és a lelkéből kicsapó láng saját életének megsemmisitése volt. Mindenki másként látta ezt a tüzet, nagy lelkének szétszórattatását. Holott ő az a láng volt, amelyben korszakának egyik nagy hajtóereje lobogott. Ő volt korszakának nagy bűnbánat-prédikátora és nagy önvádolója. Romantikus egyéniség volt Hegedüs Loránt, modern romantikus lélek, a legnyugtalanabb vigasztaló a két háboru korszakának átmeneti ideje között. A legtehetségesebb és legboldogtalanabb magyarja volt nemzetének, nem a külső körülmények folytán lett boldogtalan, hanem azért, mert teljes lelkiismerettel szolgálta nemzetét.

Ravasz püspök beszédének befejezése után bensőséges imát mondott, amelyet a Miatyánkkal végzett, ezután ismét felzendült a kórus gyászéneke, majd a szónoklatok következtek.

Csizik államtitkár beszéde

Dr. *Csizik Béla* államtitkár, a pénzügyminiszter képviseletében bucsuztatta Hegedüs Lorántot.

— Bucsuzunk tőled — mondotta — Magyarország egykori pénzügyminiszterétől mi, akik most viseljük a felelősséget Magyarország sorsáért. A legnehezebb időben vállaltad a pénzügyminiszteri nehéz tisztet és egy nagyszerü tervvel jöttél nemzeted érdekében, de a körülmények nem engedték, hogy terved megvalósuljon. Ez valósággal tragikus hőssé avatott és a lelkiismereted egészségedet is megviselte, de a magyarok Istene kegyes volt hozzád és megengedte látnod, hogy munkád is egyik pillére lett a megujuló nemzeti életnek. Megismertük mi munkatársaid azt az igazságot, amely benned testesült.

A TÉBE és a felsőház bucsuja

Ezután *Fabinyi Tihamér* volt miniszter a TÉBE és a felsőház nevében mondott bucsubeszédet.

— A zseninek a ragyogása — mondotta — töltötte be már ifjukorod első lépéseit is. Első voltál a sub auspiciis regis folytán a király gyürüjével dokforrá avatottak között. Huszonhatéves korodban már képviselő voltál, hogy nemzeted ügyét mindig nemes egyéniséged szerint szolgáljad. A politika sohasem volt számodra öncél, hanem eszköz a magyar célokért. Hegedüs Loránt olyan liberális férfi volt — folytatta beszédét Fabinyi Tihamér —, akiben megnyilatkozott a szociális érzés és aki szenvedett eszméiért, a kommunisták tuszul letartóztatták. Hegedüs Loránt egészségét tette kockára eszméjéért, hogy aztán uj erővel, gazdag irói munkásságával szolgálja a nemzet ügyét. Lelkében mindig költő volt, gazdasági téren pedig alkotó.

Gratz Gusztáv a Tudományos Akadémia nevében bucsuztatta Hegedüs Lorántot. Hangoztatta, hogy az Akadémia elsőnek ismerte fel tehetségét azzal, hogy első pénzügyi természetü művét megdicsérte. Mindig azért küzdött, amit igazságnak ismert a nemzet boldogulása érdekében. A szociális problémákért már akkor dolgozott, amikor ez nem volt politikai divat és liberálisnak vallotta magát miniszter korában, amikor ez már nem jelentett előnyt. Dr. *Rédey Tivadar* iró, a Nemzeti Muzeum igazgatója, a Kisfaludy Társaság nevében emlékezett meg Hegedüs Lorántról, aki azt a testamentumot hagyta az irói közösségre, hogy „Magyarország ott van, ahol a magyar betü él". *Gáspár Jenő* igazgató-főtitkár az Országos Magyar Sajtókamara és a Petőfi Társaság nevében bucsuztatta Hegedüs Lorántot, mint közirót és mint irót, aki pályáján egy megelevenedett késői Jókai regényhős alakját testesitette meg.

A Pesti Hirlap utolsó istenhozzádja

Dr. *Benda Jenő* felelős szerkesztő, a *Pesti Hirlap* szerkesztősége nevében bucsuzott Hegedüs Loránttól, a *Pesti Hirlap* főmunkatársától.

— Hegedüs Lóránt! Követségben jöttem hozzád, a „Pesti Hirlap" műhelyéből, hogy nagy utad előtt átadjam neked az irótoll munkásainak utolsó üdvözletét. Büszkék vagyunk rá, hogy hozzánk tartozónak vallottad magadat és diszt, tekintélyt, befolyást, hatalmat adó sok mindenféle mesterséged között legjobban szeretted a mienket: az irott szó művészetét. A „Pesti Hirlap" kötetei egész virágoskertjét őrzik a te gyönyörü irásaidnak. Mert a te kezedben, akárcsak a Tannhäuser vándorbotja, virágos csokorba borult a száraz ág is. Milyen csodát műveltél ezzel? Kitől tanultad ezt a varázslatot? Nem tanultad senkitől. Ingyen kaptad az önmagát tovább örökitő családi vér csatornáin keresztül. A legnagyobb magyar mesemondó vére keringett benned, ugyanaz az ősi családi forrás táplálta mind a kettőtök lelkében a költői szárnyalást, a fantáziát, a mindent bearanyozó bölcs humort. Azt kivánom neked, hogy az a másvilág, ahonnan most letekintesz ránk, olyan szép legyen a számodra, amint azt csak a te korlátlanul csapongó képzeleted tudhatta megálmodni.

Végül *Kárpáti Aurél* iró és ujságiró a Baumgarten irodalmi alapitvány nevében mondott beszédet, amely intézménynek Hegedüs Loránt tiz éven át elnöke volt.

A beszédek elhangzása után megbontották a ravatalt és hatfogatu gyászhintóra emelték Hegedüs Loránt koporsóját, majd megindult a gyászmenet, melynek élén a papság haladt, a gyászhintót pedig a családtagok, majd a gyászoló közönség követte. *Haypál Béla* budai református lelkész imádkozott a családi sirbolt előtt, amelybe aztán örök nyugalomra helyezték Hegedüs Loránt tetemét.

Ily vallomáshoz sokkal inkább jut az a nő, aki rendszeresen ápolja arcbőrét. Helyes arcápolással meg lehet szabadulni a tisztátalanságtól, fekete pontocskáktól és az arc fiatalosabbá, üdébbé, bársonyosabbá válhatik. A helyes arcápolás célját szolgálja a mindenütt kapható Tokalon krém. Próbáljuk állandó használatával elérni azt az ápolt külsőt, amelyet Ő is kivánatosnak tart.

Külpolitikai hirek

A Duce elnöklete alatt tartotta első ülését a Palazzo Veneziában a fasiszta párt ujonnan megválasztott nemzeti direktóriuma. A párttitkár felolvasta a Ducehoz intézett üzenetet, amely hangoztatja, hogy a párt legfelsőbb szervezete ma még inkább a Duce rendelkezésére áll, mint valaha. A Duce rámutatott ama irányelvekre, amelyeket a párt szervezetei a nemzeti élet minden szakaszán meg kell, hogy valósitsanak.

Safet Arikan berlini török nagykövet a következő nyilatkozatot adta: Törökország és Németország között a kapcsolatok szivélyesek és barátságosak. Éppen olyan elégedetten térek vissza állomáshelyemre, mint ahogyan idejöttem. A berlini török nagykövet bucsuztatására az istanbuli pályaudvaron megjelent Papen német nagykövet is.

Celio, a svájci államszövetség elnöke, székházában ujév napján Guisant tábornok, majd a berni kormány tagjai után fogadta a Bernben akkreditált külföldi diplomáciai missziókat. Elsőnek Monsignore Bernardini, a diplomáciai testület dojenje jelent meg nála.

Franco spanyol államfő legutóbbi saragossai látogatása során közölte elhatározását, hogy az Ebro folyót hajózhatóvá teszik. Ez a legnagyobb csatornázási terv, amelyet Spanyolországban valaha is kidolgoztak. A terv nagyszabásu épitkezései milliárdos összegbe kerültek.

A lyoni államtörvényszék január 9-én vonja felelősségre Delottre de Tassigni tábornokot, a volt montpellieri hadtestparancsokot, az államérdekek ellen elkövetett árulás és vétség miatt. Delottre tábornok az északafrikai angolszász invázió alkalmával egyidejüleg államcsinyt készitett elő a megnemszállt francia területen, amely azonban már néhány óra mulva összeomlott, miután Delottre tábornok mozgalmához mindössze kétszáz ember csatlakozott.

Minden francia egyetemi hallgató köteles résztvenni azokon a tanfolyamokon, amelyeket az egyetemi ifjuság sportszerü kiképzése érdekében tartanak. Azokat a főiskolásokat, akik a gyakorlatokon nem jelennek meg, kizárják az egyetemről.

Az angol hadügyminisztérium felhivja a 14—15 éves fiukat, hogy vállaljanak technikai szolgálatot a hadseregben, mint acélmunkások, forrasztók stb. — jelenti a Német TI Amszterdamból.

Az Egyesült Államokban elsőizben fizették az uj győzelmi adót, amely minden 12 dollárt meghaladó heti kereset után 5 százalékot tesz ki. Ezenkivül további 10 százalékot vontak le a munkabérekből, mint kényszerhadikölcsönt, mert a hadikölcsön önkéntes jegyzése nem mutatott kielégitő eredményt.

Az „Ya" cimü spanyol lap newyorki tudósitója szerint amerikai körökben általában azt várják, hogy az 1943. év igen kemény lesz minden tekintetben a szövetségesek számára. Az amerikai költségvetési tervezet 1943-ra csupán hadikiadásokra havi nyolcmilliárd dollárt irányoz elő. Régebben ötezer dolláros évi jövedelem után 140 dollár volt az adó, mig ebben az évben már 920 dollár lesz.

Hajduszoboszló, az Alföld fürdővárosa

Az ország egész gazdasági és kulturális büszkesége a 15 éve fölfedezett gyógyfürdő, Hajduszoboszló. Ez az uj magyar fürdő megérdemelné, hogy minél hamarább — és minél hivatalosabban — az európai, sőt a világfürdők sorába emelkedjék.

Mint minden fölfedezésnek, a szoboszlói források feltörésének is története van. Az ország különböző pontjain állandóan folynak az olaj után kutató próbafurások. Szoboszló határában is ezért jelentek meg a geológusok. 1924 december 14-én kezdték meg a pénzügyminisztérium vezetése alatt az első mélyfurást. Az eredmény majdnem egy év mulva jelentkezett. 1925 október 26-án 1090 méter mélységből soha nem látott tömegben tört fel a 73 fokos — konyhasós, jódos, hévvizes — gyógyforrás. A 15 méter magasságba szökő vizoszlop világraszóló csodának tünt az alföldi kisvárosban. Pillanatnyilag nem tudhatta a város vezetősége és lakossága sem, hogy a föld gyomrából feltörő kincs uj korszakot nyitott a kisváros életében.

Kutyaugatástól a szalonzenéig

Hajduszoboszló 1925-ig az alföldi helységek egyszerü, csendes életét élte. Csupán arról volt nevezetes, hogy 1606-ban Bocskay István tulajdonaképpen 747 Bocskay-vitéz családjának adományoztatott. S mint hajdukerületi székhely, a hajdukapitányok a szoboszlói hajduk közül kerültek ki. Egyébként a fejlődés előnyeit nélkülöző város, kövezetlen vagy rosszul kövezett, rosszul világitott utcáival az elhanyagolt hajduvidék jellegzetes hangulatát keltette. Esténkint egy-egy szomoru kutyaugatás verte fel a város csendjét. Az első hőforrás feltörésekor egyszerre megváltozott a város élete. Ma már pazar üdülők szalonjaiban, előkelő éttermek és kávéházak termeiben, valamint fényüző szállodák halljaiban a legmodernebb zenekarok szórakoztatják a vendégeket. A napi látogatók száma általában 6—7000 fő.

A fürdő nagyarányu látogatottságát igazolja, hogy a 17.000 lakosu városban 1941-ben 36.000 idegen fordult meg. 1942-ben már 40 ezer. Tehát a háboru ellenére inkább nőtt, mint csökkent az érdeklődés a rendkivüli magyar gyógyfürdő iránt. A nagy vendégjárás következtében az eddig meglevő szállodák, penziók és vendéglők szobái ujabban nem képesek befogadni a vendégeket. A lakosság fehérre meszelt, cserepes és nádtetős házai is átalakulnak nyári albérletté. Városi urak és dámák költöznek bele a „tisztaszobába". Igy a legmodernebb fürdőélet élvezésével együtt kapják a városban a „falu" romantikáját.

Földgáz világitja a vonatokat

A szoboszlói hőforrásokkal együtt felbecsülhetetlen értékü földgáz tör elő. Régebben kihasználatlanul enyészett el, mig 1931-ben 133 ezer pengős költséggel felállitották az első 1000 köbméteres gáztartályt. A másodikat ugyanabban az évben, — a második hőforrás hasznositására — épitették 62 ezer pengős költséggel.

A földgázt a magyar államvasutak világitására használják. A vasutállomás mellett hatalmas gázsüritő telep van. A süritő a bakui olajvezetékekhez hasonlóan, többkilométeres földben lévő csővezeték utján kapja a gázanyagot. A 150 atmoszféra nyomásig sürüsitett gázból 2000 köbméteres mennyiség raktározható el egy gázszállító kocsiban.

Ilyen módon a magyar gazdálkodás egy év alatt egymilliónégyszázezer pengőt takaritott meg.

A vasut azonban — még ezidőszerint — nem használja fel maradék nélkül a szoboszlói földgázt. A megmaradt mennyiség az ország egyik legnagyobb villamosművének szolgáltatja hajtóerejét. Ez a villamosmű az elmult esztendőben 147 ezer pengő tiszta hasznot biztositott.

A fürdővárost és összesen négy 25.000 lakosu községet földgáz utján termelt villanyárammal világitanak.

Ujjáalakitott gazdasági kultura

A harmadik kutat a MÁV furatta. Az ebből kapott földgáz kizárólag a MÁV tulajdona. A bőmennyiségü forró viztömeg hasznositása azonban a város üzemi igazgatóságának tervei szerint szolgálja a szükségletet. Még pedig a legkorszerübb gazdasági szempontok szerint: nagyszabásu télikert fütésére alkalmazzák.

Az eddigi hőforrások gazdaságosabb felhasználása kedvéért már létesitettek egy 18 méter széles üvegházat. Az uj télikert-vállalkozás a legnagyobb lépések egyike a gazdasági kultura terén. A hatalmas üvegházból zöldségfélék és korai konyhakerti növények látják el a piacot — továbbá rózsa és amerikai szegfű pompázik majd a föld gyomrából előtörő forrás csővezetékei felett.

Ez a módszer egészen ujszerű az Alföldön. Éppen ezért jó iskola a többtermelésre buzditás korában. Ha az ország más részeiben nincs is frissen feltörő hőforrás, a gyakorlat, vagy a fantázia előteremt majd olyan lehetőséget, mellyel meg lehet oldani a télikertek olcsó fütésének kérdését, hogy télen is zöld főzelékhez juthassanak az emberek.

Talajfütés a szabadban

Az első két hőforrás vize nem eredeti hőtartalmával folyik a fürdő területére, hanem hűtőtoronyban való lehülés után. Hűtés után 40 fokra csökken a 73 fokos viz. Az üvegházak a forró vizmennyiség lehűtését csak igen csekély arányban tudják teljesiteni. Hogy a hűtőtornyok szerepét teljesen kizárják, felvetődött a talajfütés gondolata. Igy a talajba épitett hűtőkészülék kettős célt szolgál. Lehűti a fürdő számára a vizet, viszont az elpárologtatott hőfok nem vész kárba, mert a talaj magába veszi és a meleg talajt kedvelő növények fejlődését elősegiti. Már meg is történtek az előmunkálatok. A talajfütést egyelőre 4 katasztrális holdra terjesztik ki.

Tervek szerint a szállodák szobáit is a hőforrás vize fűti majd.

Ha bepillantunk a fürdő gazdasági titkaiba, látjuk, hogy a hasznositható meleg energia kalóriumszáma napi 500 mázsa barnaszénnek felel meg, ami a városba szállitva, kitesz 1500 pengőt — egy év alatt pedig 550.000 pengőre rug. Ezenkivül a város egy évtized alatt teljesen kifizette a fürdőberendezésekre felvett 1,200.000 pengős tartozását.

Hogy a jövő fürdőtervei milyen óriási meglepetést tartogatnak itt a magyar közönség és Európa számára, elég egyelőre csak azt elárulni, hogy a város csupán papirostervek és gipszminták költségeire eddig 40.000 pengőt adott ki.

Gáll Ferenc.

Részletek a tizenhat angol gép lelövéséről.

Berlin, jan. 4. (Német TI) A német véderő főparancsnoksága a következő részleteket közli arról a sulyos csapásról, amelyet az angol légihaderőre mértek vasárnap a déli órákban Franciaország nyugati partvidékén és amely alkalommal összesen 16, mégpedig kizárólag négymotoros repülőgépet lőttek le.

Féltizenkét óra tájban 4—6000 méter magasságban egy erős angol bombázóköteléket pillantottak meg.

A riadóra felszállt és felsorakozva szálló Focke-Wulff vadászok harca kényszeritették az ellenséges köteléket, amely erős vadászoltalmát a Szajna-torkolat fölött hagyta. Vadászaink minden oldalról rátámadtak a szorosan felzárkózva repülő négymotoros angol repülőgépekre s már az összetüzés első pillanataiban néhány találattal lövedékeikkel lángbaborították egy nehézbombázó jobbszárnyát, mire a gép pörögve a tengerbe zuhant. Hatfőnyi legénysége ejtőernyővel megmentette életét.

Két perccel később egy Focke-Wulff több lövedékkel eltalálta egy második bombázó vezetőfülkéjét s a gép lángolva a tengerbe esett.

Alig ötperces ádáz légi harc után már a harmadik angol bombázó zuhant le s már a levegőben felrobbant. Ugyanakkor egy német vadász géppuskájának lövedéksorozata oly sulyosan talált el egy angol gépet, hogy lebukott, miután több fordulatot tett a levegőben és pár pillanattal később felrobbant.

A légi harcban, amely a katlanban forró viz fortyogásához hasonló mozgalmasságu volt és amelyet a szárazföldről jól szemmel lehetett kisérni, a német Focke-Wulff vadászok alig tiz-tiz perc alatt időközökben tiz négymotoros repülőgépet lőttek le, majd lelőttek még egy bombázót és igy a lelőtt bombázók száma 15-re emelkedett. A tizenhatodik brit bombázó a légi haderő légvédelmi tüzérségének esett áldozatul. Ezzel a német védelem a legnagyobb kárt tette az angol légi haderőben, amely négymotoros gépekben egyetlen vállalkozás alatt érte a brit repülőket.

Agyonlőtte a feleségét: két és félévi fegyház

Finta László alsósági molnár és szőlőbirtokos mult év októberében a reá féltékenykedő feleségére vadászfegyverével rálőtt, majd a fegyvert maga ellen forditotta. Az asszony percek alatt meghalt, a férfinak balkarját amputálni kellett, csak igy tudták az életnek megmenteni. Finta Lászlót a szombathelyi törvényszék vonta felelősségre.

— Feleségem évek óta tartó üldözése miatt már nem tudtam magamon uralkodni. Szivesebben választottam volna a halált, mint hogy tovább türjem ezt az állapotot — mondotta.

A törvényszék *Finta Lászlót erős fölindulásban elkövetett szándékos emberölés büntettéért jogerősen két és félévi fegyházra itélte.*

PH. 1943. jan. 5.

A Csád-tó vidéke

Bár az északafrikai események egyelőre minden más afrikai helyet és helyzetet elhomályosítanak, a Csád-tó vidékének stratégiai jelentősége napról-napra szembetűnőbbé válik az olvasók előtt. Itt van ugyanis az angolszászok „központi légi felszerelő állomása", s itt találkozik az újonnan épült duala-csád-khartumi út a brazzaville-csád-khartumi úttal, melyek még minden valószínűség szerint igen fontos szerepet fognak játszani az afrikai háborúban.

A Csád-vidék, ez a több mint 5 millió lelket számláló ország francia fennhatóság alá tartozik, de a magát kisemmizettnek érző Olaszország is igényt tartott rá. Közvetlenül a mostani világháború kitörése előtt Hamilton Fish, az USA megbízottja meglátogatta Obersalzbergben Hitlert s a többi európai vezető államférfit, az volt a terve, hogy a Csád-tó vidékéből — mely voltaképpen sehova se tartozott — nemzetközi területet létesítenek, melyre az összes nagyhatalmak felügyelnek. Az érdekes tervet a háború elsöpörte.

A francia közigazgatás az utolsó két évtizedben sok francia csavargót csődített a Csád-tó vidékére, akik természetesen kihasználták a bennszülötteket. A legutolsó években tehát franciák uralkodtak ott. Ezek között De Gaulle mozgalma jó talajra talált.

A Csád-tó vidékének szélét őserdők szegélyezik, emberileg lakható vidéke körülbelül akkora, mint Nagy-Magyarország. Ezt a vidéket a Sari folyó szeli át és termékenyíti meg. A Csád-tó vidéke csak két évszakot ismer, a trópusi nyarat és az igen száraz telet. A lakosság sűrűsége igen változó, egyes területek — főleg, ahol franciák élnek — elég tömöttek, de vannak olyan vidékek, ahol egy négyzetkilométerre 5 ember esik. A bennszülöttek a *haussza-törzshöz* tartoznak. Ezek kitűnő kereskedők hírében állnak. Kereskedelmen kívül halászattal és vadászattal foglalkoznak. Földjük termékeny. A lakosság termékeit délebbre élő törzsekével cseréli ki, s ezért utakra, útépítésre már régóta nagy gondot fordít. Kétségtelen, hogy a háború után a Csád-vidéknek nagy kereskedelmi s talán ipari jelentősége is lesz.

Mérleg-razzia Páris utcáin

A „*Le Journal*" írja: Mostanában az eléggé gyakori látvány Páris utcáin, de aki először szemtanuja a jelenetnek, meglepetten áll meg. Pedig a párisiakat nem egykönnyen lepi meg valami.

Délelőtt tiz órakor, egy népes párisi utcán, jól megtermett legény szeneszsákokkal telerakott kézikocsit tologat. Hirtelen gépkocsi áll meg mellette, a járda szélénél, fiatal férfi száll le, odalép a kézikocsi elé és igy szól:

— Megálljon!

Az amerikai izü bevezetésre a járókelők megállnak és kiváncsian lesik a fejleményeket. Nem valószinü, hogy gengszterek akarjanak elrabolni néhány szeneszsákot, ilyen finom autón, bármennyire kincs is manapság a szén... Inkább pénzestáskát szállitó bankszolgákra vadásznának. A szeneslegény megáll és dacosan kérdi az idegent, hogy mi a baja.

— Rendőrség! — feleli az idegen és hozzáteszi: — Mutassa meg a szállitóleveleket és rakja le a zsákokat a járda szélére. — Közben az autóról két másik úr száll le, mérleget emelkok mellé, melyeket a szeneslegény közben lerakott a járda szélére. Most már nagy tömeg veszi körül a kis csoportot és amint a járókelők megértik, hogy miről van szó, nagy helyesléssel kisérik a további fejleményeket.

Az egyik ur — most már bátran nevezhetjük detektivnek — végigvizsgálja a szállitóleveleket, majd igy szól:

— A szállitólevelek szerint minden egyes zsákban 50 kilogramm szén van. Igaz-e?

— Ugy van, uram — feleli a szeneslegény.

Most a detektiv a mérlegre teteti az egyes zsákokat. Kiderül, hogy az első zsák sulya 47 kiló, a másodiké 46, a többié is kevesebb, mint 50 kiló. Ez ugyan nem valami óriási eltérés, de mindenesetre számottevő manapság, amikor a szén amugy sem olcsó portéka. És egyébként, ha nem is nagyszámu vevőt szolgál ki a szenes, ezekből a kis sulycsonkitásokból jó néhány frankot vág zsebre reggeltől estig.

A szerencsétlen szeneslegény vérvörös arccal hallgatja a körébe gyült érdeklődők borsos birálatát. Talán ő maga ártatlan a csalásban, de a detektivet ez igazán nem érdekli.

— Rakja vissza a zsákokat — mondja — és menjen vissza a raktárukba. Jelentse a gazdájának, hogy a szállitóleveleket visszatartottuk és a továbbiakat majd megtudja...

Ezzel a mérleget visszateszik az autóra és továbbrobognak.

Budapest fürdőváros?

Budapest néhány évtized óta nem mint a kis Magyarország fővárosa, hanem mint a világ legnagyobb, és tegyük hozzá: legszebb fekvésü fürdővárosa él a világ tudatában. Idegenforgalma a két világháború közötti időben ennek megfelelően erősen emelkedő irányzatot mutatott, és volt idő, amikor arra a kérdésre, hogy hová utazzunk, melyik az a hely, a melyet feltétlenül látni kell, csak egy válasz volt: Budapest-fürdőváros, a Duna királynője, a remek fürdők, az éjjeli élet, a jó konyha és a keleti romantika csodavárosa. Divatba jöttünk — no! És aki még világviszonylatban is elsőrendü klinikáinkat, tudományos és müveltségi intézményeinket is megismerte, életfogytiglan rajongója maradt szép fővárosunknak.

Budapest természeti előnyei

De sokan voltunk és vagyunk, akik aggódva kérdeztük, vajjon ez a nagy népszerüség nem muló jelenség-e, nem fog-e elmulni úgy, ahogy jött, ha a cigány, a tokaji bor és a gyöngyösbokréta ujdonságának ingere elkopott; lehet-e, kell-e erre a konjunkturára alapitani, súlyos befektetéseket tenni? Meggyőződésem szerint kell! Véleményemet nem a tudatos derülátásra alapitom, — ami különben nem naivság kérdése, hanem minden sikernek első alapfeltétele, — hanem a következő meggondolásokra: Beteg ember mindig lesz, gyógyitkozni pedig ott lehet legjobban, ahol, úgy mint nálunk, *mindenféle* gyógyviz együtt van, mégpedig a leghatékonyabb kiadásban (rádium). Orvosaink kitünők. De nemcsak gyógyulni lehet Budapesten, hanem üdülni, szórakozni és tanulni is, ami a betegek hozzátartozóit, de nászutasokat és egyéb világjárókat is csábit. Ne feledjük, hogy Magyarországon, ha mennyiség szempontjából talán nem is, de minőség szempontjából minden különb, mint másutt: a szárnyas izesebb, a gyümölcs zamatosabb, a kenyér foszlósabb, a napbesugárzási és szélviszonyok a legkedvezőbbek, itt csirázik a legjobban a mag; de folytathatnám igy is, hogy itt úr igazán az úr, itt tipeg a legtöbb szép női láb, itt a legvendégszeretőbb a nép, stb. Talán ennyi is elég volna, de utoljára hagytam a legfontosabb adottságunkat, azt, hogy jóllehet az európai müveltség utolsó végvára, gyakran élvezetői vagyunk, de nyelvileg, müvészetünkben és hagyományainkban turániak, tudatosan mások vagyunk, mint a többi müvelt nép, és ebben van nemzetközi értékünk is! Ha pedig igy állunk, akkor minden okunk megvan arra, hogy idegenforgalmunkat, amely 1938-ban külkereskedelmi mérlegünkben több mint 40 millió bevétellel a harmadik helyet foglalta el, még áldozatok árán is tovább fejlesszük. Ezt annál inkább meg kell tennünk, mert Istennek hála az idegenforgalom nem kiván tőlünk potemkinfalvakat, hanem pontosan azokat a befektetéseket, amelyek a közjólét, közmüvelődés, közegészség és közigazgatás szempontjából az egész belső társadalmunkat szolgálják. Igy az idegenforgalmat szolgáló intézmények akkor is megállanak a lábukon, ha az idegenek rajzása történetesen elapad, amint azt napjainkban látjuk. Természetes, hogy mindazt, amit „befektetés" névvel illettünk, e cikkben felsorolni nem lehet s igy csak három tényezőre hivom fel a figyelmet, azt is sugva, hogy csak mi magyarok halljuk meg. Ezek a *fürdőváros kialakitása*, a *füstmentes Budapest* és a *szálloda-kérdés*.

Buda fürdőváros

Milyen a fürdőváros? Először is lehetőleg téli-nyári idénnyel rendelkezik. Vannak nyitott és fedett gyógyintézményei, szállodái, üdülőszanatóriumai, sétaterei és kiránduló helyei. Ezeket a nagyvárosi lármától és forgalomtól óvni kell. Ugy kell őket összekötni fásitott, kertesitett területekkel vagy csikokkal, — parksávokkal, — hogy azokon megszakitás nélkül lehessen végigsétálni anélkül, hogy a nagyváros porába, zsivajába belekerülnénk. Természetes, hogy ezt ilyen nagy fővárosban, mint a miénk, nem lehet akárhol megcsinálni. Elvként kellene kimondani, hogy *a budai oldal a fürdőváros életszabályai szerint szabályozandó!* Gondolatomat talán egy példával érzékeltethetném: Budán három fürdőkörzetet különböztethetünk meg. Ezek a kelenföldi keserüvizek, a gellérthegyi rádioaktiv vizek és a Rózsadomb-környéki glaubersós források. Ezek körzete fürdőparkokkal övezendők, egymással pedig árnyékos sétányokkal, parksávokkal kötendők össze. Milyen széditő távlat például, hogy a Szent Gellért-szállóból vagy a tervezett Szent Imre-szállóból az Erzsébet-sósfürdőbe a Dunaparton, a stadion- és a kiállitási parkon keresztül sétálhatnánk el! Vagy, hogy a Tabánból a Vérmezőn és a Városmajoron át a Hüvösvölgybe lehetne lovagolni! (Végre tudnók, mit kezdjünk el a beboltozott Ördögárok beépithetetlen területével.) De csábitó az is, ha elképzeljük, hogy a Szent Lukács-fürdőből a Statisztika-park és a Marczibányi-tér érintésével a budai hegyek őserdeibe lehetne andalogni árnyékos sétányokon át!

Fütsünk a hőforrások vizével

A fürdőváros jó levegője is védelemre és javitásra szorul. Ennek a kültelki, szélhordta poron kivül a füst a nagy ellensége. Előbbivel szemben a növényzet lekötő erejét vesszük igénybe, utóbbit a széntüzelés csökkentésével, sőt kiküszöbölésével érhetjük el. Erre nagy szükségünk van először is egészségi okokból: a légszennyezés-mérések ugyanis azt mutatják, hogy pl. a Szervita-téren a szennyeződés oly nagyfokú, hogy Londonéval vetekszik. Másodsorban gazdasági okból akarjuk a széntüzelést kiküszöbölni. Ezért ismét szerencséről beszélhetünk, hogy a természet tálcán kinálja az ingyen hőforrást a meleg talajvizek képében. Budán a melegvizvezető réteg a talaj felszinéig emelkedik és itt helyenként magától felfakad a forrás, másutt néhány méternyi fúrás árán feltárható; Pesten a Belvárosban 150—300 méter mélyen lelhető fel, a Városligetben pedig 900—1300 méter mélységben. A hévvizek hőfoka 50—76 fok közt váltakozik, ami elégséges központi fütések táplálására. Ez ingyen fütés, mindössze némi befektetésbe kerül. ugyanis a fütőtestek felületét kell 20 százalékkal növelni, hogy ugyanazt a melegmennyiséget szolgáltassa, mint a normális melegvizfütés, amelyet 80 fokos vizzel táplálunk. Miért nem fütünk még mindig hévvizeinkkel? Az aggályoskodók féltik a hőforrásokat a kiapadástól; de hiszen én nem is a viz *fogyasztását*, hanem csak *melegének elvonását* javasolom. Az ásványviz ugyanis amugy sem alkalmas arra, hogy a fütőcsövekben keringessük, mert lerakódása eltömné azokat. Ezért a vizvezetéki vizzel töltött csövek csak lábfürdőt vesznek a hévvizben és közvetitik annak melegét. Egy kisérlet például a városházának termikus vizzel való fütésére hamarosan igazolná, hogy a fúrás és fütőberendezés átalakitásának költsége szénmegtakaritás révén már néhány év alatt megtérül. És milyen szép volna Budapest füst és korom nélkül! És hány helye lenne az igy megtakaritott szénnek!

És végül a szálloda-kérdés. A mai épitőanyaginséges időkben szállodáink egyre-másra hivatalokká alakulnak át. Magyarországnak kiadható ágyszáma még a háboru előtt sem rugott oly magasra, mint *egy* németországi fürdőhelyé. Ezért felvetődik ismét a tartalékszállók, turistaszállók terve.

Gróf Csáky István
építészmérnök,
törvényszéki hites szakértő.

Ravasz László:
„Sok uj dolog jöhet, lelkünk elevenjébe vágó..."

A budapesti, pestkörnyéki és pestmegyei református lelkipásztorok, vallásoktatók, tanárok és tanitók mintegy száztagu küldöttsége tisztelgett ujév alkalmából dr. *Ravasz László* püspöknél. *Szabó Imre* budapesti esperes köszöntőszavaira a püspök mindenekelőtt rámutatott arra, tudnunk kell, hogy sulyos teherrel várnak bennünket a reánk következő idők.

— *Belső előkészületre van szükségünk* — folytatta Ravasz László —, *összes képességeink felajzására és megerősitésére, amely mellett mindent vállalunk, mindent elhordozunk, tűrünk és minden parancsot végrehajtunk.* A református egyházzal, a magyar társadalommal megtörténhetik hogy ujjá kell formálódnia s az egyes embereknek is más életkeretek között kell elhelyezkednie. Sok uj dolog jöhet, lelkünk elevenjébe vágó. Nagy dolog van a lelkipásztorokra bizva: az emberekben kell a lelket épiteni, tartani, a hitet nevelni és a muló, elképzelt, gyermekes csodákba vetett hitet át kell alakitani az igazi hitté, amely Istent ragadja meg, Őt birja és arról tesz vallomást, hogy semmi sem lehetetlen.

Földrengés Horvátországban

Zágráb, jan. 4. A horvát fővárosban a földrengésjelző készülék igen erős földrengést jelzett 280 kilométerre Zágrábtól. Valószinüleg Horvátország tengerparti vidékein. A földrengést Zágrábban is erősen érezték.

A hős menyasszony

Rövidke kis hir jelent meg a napokban az egyik reggeli ujságban Szentetornya községnek meghatóan szép esküvői ünnepségéről. Ez az ünnepség ki kell hogy emelkedjék a köznapi hirek szürkeségéből. Ebből a hirből az önfeláldozás, a hitvesi szeretet, a hősi lelkület és a vértanui lemondás legszebb példája tünik elénk. Az történt Szentetornyán ugyanis, hogy Hovancsák Mária hajadon, akinek a vőlegénye a keleti fronton harcolt és édes hazánk védelmében elvesztette mind a két karját és két szeme világát, hűséget esküdött vőlegényének, akit két karjával átölelve kisért a templomba. Bár a hős katona feloldotta mátkáját adott szava alól, nem akarván nyomorúságával annak terhére lenni, a leány mégis vállalta egy életre az önfeláldozást, a lemondást.

A mai gyilkosan önző világban, amikor annyi nőt nem érdekel más, mint a szerelem és a pénz, az érdek és a számitás, különösen az utóbbi a házasságban, amikor a férjben, sajnos, sokan nem látnak már mást, mint pénzkereső gépet, aki mellett vigan élheti világát az asszony — Hovancsák Mária tette oly kimagasló esemény, oly meghatóan szép és szépségében oly kivételesen ritka, hogy minden magyarnak, minden embernek bensőséges áhitattal kell tisztelegni a női ideál megtestesitője, a hitvesi szeretet, a hitvesi önfeláldozás e nemes példája előtt. Amig Hovancsák Máriák élnek a magyar földön, addig nem kell félnünk a jövőtől, amig ilyen tüzeslelkü, lélekben és érzéseiben tökéletes magyar honleányok, menyasszonyi eszményképek élnek, sem a magyar fajt, sem a magyar katonát nem kell félteni. Amig ily nők élnek hazánk földjén, ilyen hitvesek lesznek anyák, az ideálokban és lelki erényekben gazdag Magyarország ragyog ránk. Harcosainkkal egyenrangú hős ez a nő. Nem kötötte a vőlegényéhez más, mint az adott szó, az az adott szó, amit még az egészséges, két karral és a látás isteni adományával rendelkező vőlegényének nyujtott. Nem volt sem feleség, sem anya, sem gyermek és mégis nagyobb lett ezeknél, mert lelkében maga az Isten lakozott. Vállalta az egész élet gondját, keserüségét, önfeláldozását csak azért, hogy vigaszt nyujtson a háborúban borzalmasan megrokkant hősnek, hogy letörölje könnyeit, hogy könnyes lemondásban odaadásával boldoggá tegyen egy hőst, aki mindent elvesztett, csak egyet nem vesztett el: az önfeláldozó szeretetet, s akihez rokkantságában is hozzáment viruló mátkája, hogy napvilága helyett napvilága és két karja helyett két karja lehessen.

Zólyomi Jenő.

Molière és az orvosok

Általános hiedelem, hogy Molière nem szerette az orvosokat és annyi bizonyos, hogy több szindarabjában nem valami előnyös szinben szerepelteti őket. Legélesebben talán a „*Képzelt beteg*"-ben, mit a Madách Szinház most szerencsés kézzel és nagy sikerrel felelevenitett. De ha kissé behatóbban foglalkozunk az akkori tudományos és társadalmi viszonyokkal, talán más eredményre jutunk.

Az ókori orvostudomány

Az orvostudomány majd kétezer évig valóságos csipkerózsaálomban szunnyadt. Szigoruan ragaszkodott a régi, a maguk idejében kétségtelenül kiváló orvosalapitók elméleteihez — a „*nagy pogányok*" iratait oly szent és sérthetetlennek tartották, akár a szentirást. Felszabadulást hozott a *reneszánsz*, az *ujjászületés* korszaka. Annak kiindulópontja Konstantinápoly elfoglalása volt (1453), amikor is számos tudós Olaszországba menekült és oda mentett sok régi könyvet meg mütárgyat.

De mig a müvészetre és a szellemtudományokra (bölcsészet, nyelvészet, számtan stb.) termékenyitőleg hatott az ókori müveltség, a természettudományoknak épp ellenkezően előbb le kellett rázniok a régi dogmák béklyóit. Ez elég nehéz és komoly harcokba került. Csak néhányat akarunk röviden vázolni ezekből.

Több boncolónak már régebben feltünt, hogy egyes feltárt izomcsoportok sehogysem egyeznek *Galenus* leirásaival. Azt tartották, hogy az emberi test az ókor óta megváltozott, mert oly szentségtörésre, hogy Galenus tévedett volna, senki nem mert gondolni.

Vesalius megdönti az évezredes tévtanokat

Egy fiatal padovai sebésztanár, *Andreas Vesalius* — mint Galenus lelkes hive — ki akarta adni Galenus minden munkáját, a természet nyomán rajzolt képekkel diszitve. A rajzokat egy festő barátja, Tizian egyik tanitványa, vállalta. És ekkor kiderült, hogy amit az ókori tudós leirt, az *nagyobbrészt majom-, disznó-, kecskebonctan.*

Többévi lázas munkálkodás alapján kiadta azután *Vesalius* 1543-ban saját hatalmas müvét: „*De humani corporis fabrica*" és ezzel megdöntötte az évezredes tévtanokat.

A vérkeringés fölfedezője

Igy szaporodtak lassankint a szigoruan tudományos alapon szerzett igaz ismeretek. Korszakalkotó volt egy 1628-ban megjelent kis könyvecske, amelyben *William Harvey* londoni orvos a *vérkeringést* ismertette.

Mindaddig ugyanis azt hitték — a régi görög iskola felfogása szerint — hogy a vér a májban képződik, onnan a vivő erek szállitják az egyes testrészekbe, azok azután *véglegesen felszivják, miként a kerti föld a locsolt vizet.* Az ütőerek viszont levegőt visznek szét a tüdőből a testhőmérsék szabályozására. Az évezredes tévhit alapja az volt, hogy *boncoláskor vért csakis a vivő erekben lehet találni, az ütőerek pedig mindig üresek* — erősebb izomzatu falzatuk ugyanis az utolsó pillanatban kiprésel minden vért.

Harvey évek hosszu során át folytatott állatkisérletek alapján jutott el a valóság felismeréséhez, amivel biztos alapra fektette az egész orvostudományt. Nem az addig szokásos *deduktiv* eljárást követte, hanem a *Bacon* által akkoriban ajánlott *induktiv módszert*, melynek lényege: *egyes tények pontos megfigyelése és azokból kiinduló okszerü következtetés.*

Üldözik az uj tanok hirdetőit

Ha az ujkorban valaki uj tudományos felfogást hirdet, mint például *Darwin* vagy *Einstein*, mindig akadnak ellenzőik, akik egyszerüen nem fogadják el, tulmerésznek vagy egyoldalunak mondják tanitásukat. Akkoriban minden ujitás nagyobb kockázattal járt, mint manapság. Közismert, hogy *Galilei* az inkvizició elé került. Szintugy *Vesalius* is, kit egyébként is hevesen támadtak. *Vesaniusnak*, vagy őrültnek csufolták. Büntetésül a szentföldre kellett volna zarándokolnia, utközben azonban hajótörést szenvedett és 48 éves korban fejezte be életét.

Paracelsus, akinek az egész müvelt világ ezidén ünnepelte 450-ik születési évfordulóját, mint ujonnan kinevezett bázeli tanár, az egyetemi tanszékről tüzelt a galenusi tanok ellen, mire már néhány hó multán éjnek idején kellett a városból szöknie.

Csodálatos, hogy az orvosok — bár ősidőktől fogva gyakorolták az érvágást és vizsgálták az érverést — annak igazi jelentőségét mily későn ismerték fel és mily nehezen ismerték el. *Harveyt* is sokáig gyülölettel fogadták, elvesztette praksziát és vagyonát, a támadások csaknem a bolondok házába kergették, akárcsak még a mult század közepe táján is *Robert Mayert*, az erő állandóságának felfedezőjét, vagy a mi *Semmelweis*-ünket, a fertőtlenités úttörőjét.

Midőn *Molière* félszázaddal *Harvey* felfedezése után — 1673-ban — megirta a „Képzelt beteg"-et (amelynek negyedik előadásán nyilt szinpadon fogta el a halálos roham) még mindig élénken lobogott a háboruság. Az orvosok olyat is hangoztattak; „Malo errare cum Galeno, quam veritatem ampleeti cum Harveyo" (Jobb szeretek tévedni Galenus-szal, mint az igazságot átölelni Harvey-val.) De a nagyközönség is valósággal két táborra oszlott, barátok elidegenedtek egymástól, családi kötelékek megszakadtak. A vérkeringés hiveit „*circulatores*" csufnévvel gunyolták, ami *kóbor vásári szemfényvesztőt jelent.*

Molière, a haladó

Most lehet csak kellően értékelni *Molière* bátor állásfoglalását. Együttérez a haladással, gúnya pedig a maradi orvosokat illeti, kik konokul ragaszkodnak megcáfolt hagyományokhoz. Dr. Diafoirus például következőképp dicsérí ki vőlegényjelölt fiát: „De ami legjobban tetszik benne, az, hogy *vakon bizik elődeink véleményében* és semmit sem akar tudni századunk állitólagos felfedezéseiről, minő például *a vérkeringés, és más hasonló ostoba elmélet.*" A bőbeszédü és skolasztikus szónoki modorban hadaró fiu pedig egy vastag iratcsomóval akar a menyasszonynak kedveskedni — egy vitairattal, amelyet a „*circulateur*"-ök ellen szerkesztett. A szép Angélika viszont kifejezetten hangoztatja: „*A régiek régiek, mi a ma gyermekei vagyunk.*"

Maró gúnnyal támadja továbbá azokat az orvosokat, kik más gyógyeljárást nem alkalmaznak, mint „*seignare*" és „*purgare*", vagyis *érvágást* és *beöntést*, ha pedig az állapot nem javul: *repurgare*. Igaz, hogy maga is tulzásba esik, midőn ezzel szemben azt ajánlja, hogy a gyógyitást egyszerüen magára a természetre kell bizni. De ezzel is csak megelőzte mintegy kétszáz évvel a későbbi hires bécsi *Skoda*-iskolának „*gyógykezelési nihilizmus*"-át és *Coué* autoszuggesztióját.

Ujkori kuruzslók

Ma is elég dudva csirázik még a gyógyitás mezején. Nem is szólva a számos, olykor tudományos mezbe bujtatott kuruzslásról (gyógyimádkozás, földsugár-elháritás, osteopathia, stb.) még képzett orvosok között is mutatkozik ujabban oly hajlam, hogy *kalandos feltevésekhez folyamodjanak és hütlenül elhagyják az induktiv módszert.* Pedig az vezette ki az orvostudományt a tévedések tömkelegéből és lassu haladással bár, de már eddig is számos uj, azelőtt soha nem is sejtett eredményt ért el — mint például a *hormonok és vitaminok ismeretét.*

A tudománytalan kisérletezések ellen ma is elkelne egy uj Molière a szellemes guny fegyverével. Az is ismételhetné azután, amit *Molière* saját magáról jelentett ki: Nem az orvosokat gunyolta ki, hanem azt, ami nevetséges az orvosi gyakorlatban.

Dr. Révai I.

A kéményseprő szerencsét hoz?

Évről-évre Szilveszter éjszakáján a kávéházak, vendéglők, mulatók és más szórakozóhelyek megszokott látogatója a kéményseprő. Azt tartja a fáma, hogy szerencsét hoz.

Vajjon honnan is eredhet az az általános hiedelem, hogy a kéményseprő szerencsét hoz? — ötlik eszembe a kérdés Szilveszter alkonyán.

Ki volna hivatottabb erre a kérdésre válaszolni, ha nem az, aki a szakma legjobb ismerője, a kéményseprőtestület egyesületi vezetősége. Fölkerestem tehát *Martinovics Vendel* urat, a Magyar Kéményseprők Országos Egyesületének elnökét, hogy tőle magától tudjak meg mindent, amit a kéményseprőkkel kapcsolatban tudni illik.

Az elnök urat természetesen nem rohanhattam meg azzal a kérdéssel, hogy hát mi is van a szerencsével? Előbb udvariasan az egyesület működése iránt érdeklődtem.

— Ez év nyarán ünnepeltük az egyesület megalakításának negyvenedik évfordulóját — mondja az elnök ur, miután hellyel kinál. Negyven esztendővel ezelőtt az ujjainkon is megszámlálhattuk azt a néhány művelt reáljogtulajdonost, aki valamit számithatott a szakmában, ma pedig a munkaadók legtöbbjéről elmondhatjuk, hogy szaktudás tekintetében hivatásuk magaslatán állanak.

— Mi az a reáljog?

— A reáljog tudomásom szerint abban az időben keletkezett, amikor a Habsburgok északolaszországi birtokaikat elvesztették. Az uralkodócsalád rendkivül sokat köszönhetett az ottani kéményseprőmestereknek, ezek azonban éppen az uralkodócsalád érdekében kifejtett tevékenységük miatt nem maradhattak tovább is ott, ahol az elvonuló császári csapatok helyére az ellenfél csapatai vonultak be. A császári seregekkel együtt ők is visszavonultak, az udvar pedig, hogy hűségüket jutalmazza, igyekezett kenyérkeresethez juttatni őket. Ez magyarázza azt is, miért is olasz nevü ma is a legtöbb ilyen reáljogu kéményseprő? A kéményseprő reáljog apáról-fiura éppen ugy öröklődik, mint például a patikajog.

— És, ha az utód nem ért hozzá?

— Akkor köteles szakképzett üzletvezetőt tartani maga mellett.

— Hány ilyen reáljogu kéményseprő van az országban?

— 1935-ben még volt 72. Az uj szabályozás azonban 3—4000 kéményt egyesit egy-egy kéményseprő kerületben. Ma az ország körülbelül 900 kéményseprő kerületre van felosztva, egy-egy mesterrel és két-két segédel. A mesterek kötelessége arról gondoskodni, hogy a kerületükbe utalt kéményeket havonta egyszer kitisztitsák.

— Mennyi egy kéményseprősegéd jövedelme?

— Budapesten havi 280—360 pengő, vidéken 200—220 pengő. Ebbe az összegbe már az a mellékes is bele van számitva, amit takaréktüzhely, kazántisztitás és kéménykiégetés révén keres meg a kéményseprősegéd.

— Honnan ered az a hit, hogy a kéményseprő szerencsét hoz?

— Minden hit érzésből fakad és amiben valaki hisz, abban nem lehet megingatni sem érvekkel, sem tényekkel.

— Milyen kérdésekkel foglalkozik jelenleg az egyesület?

— Főleg a tagok anyagi helyzetét érintő gazdasági kérdésekkel. Nemcsak a munkaadók, hanem a gazdaságilag gyengébb fél, a munkások érdekeit is szem előtt tartva. Ha valaha is szükség volt arra, hogy a szakmán belül béke legyen és megértő jó viszony álljon fenn munkaadó és munkás között, ma különösen szükségünk van rá. Uj kodextervezetünk azoknak a boldogulását célozza, akik szeretik a szakmájukat, becsülettel végzik munkájukat. Azt már sikerült kivivnunk, hogy a visszatért kárpátaljai, erdélyi és más hegyvidéki részeken szokásos tüzveszélyes kémények, fél- vagy csonkakémények, továbbá a székelylakta vidékeken használatos sütőkémények szakavatott kéményseprői ellenőrzés alá tartozzanak. Ez a reform megnyugvással töltötte el ottani kartársainkat, mert működési területük ilyen szabályozásával kárpótolva vannak türelmes várakozásukért. Régi kivánságunk még az is, hogy a takaréktüzhelyek, mosókatlanok, vaskályhák, füstsipok tisztitása is kizárólag kéményseprők hatáskörébe tartozzék. Kassán vagy Nagyváradon, ahol a szabályrendeletek az ilyen tüzelőberendezések kötelező tisztitását előirják, kéménytüz már évtizedek óta nincsen. *Kéménytüz ugyanis ott van, ahol a tüzhelyek és a kályhák füstelvezető csövei nincsenek tisztántartva.* És végül, de nem utoljára azon igyekszünk, hogy tagjaink anyagi sorsán lenditsünk. A nagy világégés közepette — fejezi be Martinovics elnök ur az érdekes beszélgetést, feltétlenül szükséges, hogy érezze minden ember: akikre a sorsát bizza, mindent elkövetnek, hogy ez a sors emberileg elviselhető és emberhez méltó legyen. Amikor pedig most, mint az egyesület elnöke, a *Pesti Hirlap* kedves olvasóinak valamennyi magyar kéményseprő ujévi jókivánságait tolmácsolom, kivánom egyben azt is, hogy egy délceg, kormosarcu kéményseprő legyen az első ember, akivel Ujév napján találkoznak!

Kotzig Károly.

Az oroszból lett magyar honvéd megható története

Megható cikkben számol be a svájci „Sie und Er" cimü hetilap a magyar honvéd jó szivéről. Egy magyar honvédszázad — irja a svájci ujság — elfoglalt egy rommálótt ukrán falut. Az egyik ház az egész családot maga alá temette, csak az egyik fiugyermek maradt csodálatos módon életben. A fiu elmondta a honvédeknek, hogy Vaszilijnek hivják és 12 éves. A honvédeknek megtetszett a kis orosz, a század elhatározta, hogy örökbefogadja. Ez 1941 decemberében, karácsonykor történt. *A kis oroszt Karácsony Józsefnek nevezték el a honvédek* (a svájci lap magyarul irta a nevet és leforditotta az olvasóknak, hogy ez mit jelent), beöltöztették magyar katonaruhába és magukkal vitték. Karácsony Jóska gyorsan megtanult magyarül és a század gyermekének hire az egész fronton elterjedt, minden Oroszországban harcoló magyar katona ismerte a kis Jóska történetét.

Különösen kedvelte Jóskát az egyik tizedes, ez minden jóval ellátta s a kis orosz hozzá ragaszkodott legjobban. A század, amely Jóskát örökbe fogadta, néhány hét előtt orosz támadás utjába került és az orosz pergőtüz sok honvédet kidöntött a sorból. Amikor számbavették, hogy ki hiányzik, kitünt, hogy a tizedes, Jóska jóbarátja is eltünt. Az egyik honvéd jelentette, hogy látta a mezőn elesni, valószinüleg megsebesült. Karácsony Jóska egy percig sem habozott, *nem törődött a veszéllyel, nekivágott a mezőnek, hogy megkeresse és megsegitse jóakaróját.* Meg is találta, ideiglenesen be is kötözte a sebét és visszaindult, hogy segitséget hozzon. Utközben orosz gránát csapott le Jóska mellett és *egy gránátszilánk megölte a honvédek gyámfiát. Katonai pompával temették el,* sirja fölött fakereszt hirdeti: „Itt nyugszik Karácsony József honvéd. Hősi halált halt, amikor honvédtársán akart segiteni."

A beszédidőt korlátozó készülékeket szerelnek fel a nyilvános telefonokra

A budapesti helyi távbeszélőforgalom tehermentesitése érdekében a posta december 31-én a budapesti egységes távbeszélő hálózatban a pénzbedobásra működő készülékkel ellátott összes utcai nyilvános távbeszélő állomásokon beszédidőtartam korlátozó berendezést helyez üzembe. Ugyanilyen berendezés létesült a nem utcai, hanem egyéb helyeken felszerelt nyilvános távbeszélő állomások egy részéhez is.

A nyilvános távbeszélő állomásoknál elhelyezett figyelmeztetés az időtartam korlátozásra a közönség figyelmét külön is felhivja.

Az időtartam korlátozó berendezés az állomásról kiinduló helyi kapcsolást a hivás kezdeményezésétől számitott öt perc elteltével *figyelmeztetés nélkül bontja.*

Ilka néni, Laci bácsi meg Fickó

Negyven éven át tanitotta Ilka néni a német, meg a francia nyelvet egy felső leányiskolában, aztán nyugalomba vonult és azt hitte, hogy ezután már nem fog egyebet csinálni, mint délelőttönkint sétálgatni a férjével (szintén nyugdijas) a közeli Népligetben, megebédelni a tisztviselőtelepi, csendes kis vendéglőben, délután meg odahaza olvasgatni az ablak mellett. Igy is történt mindez az első szabad szeptember első napjaiban. De már hatodika, hetedike táján furcsa, ismeretlen szorongás fogta el. Reggelente hosszasan elálldogált az ablakban és nézte az iskolába siető lányokat. A délelőtti sétákról valami ürüggyel otthon maradt, nyugtalanul járkált fel-alá a lakásban, az órára pillantgatott és meg-megállapitotta: „Most kellene bemennem az első bébe . . ., most a negyedikbe . . ." Elővette a könyveket, amelyekből legutóbb tanitott, lapozgatott belőlük és le-leszólt a szőnyegen bóbiskoló kutyusnak: „Hallod, Fickó, most ezt tanulja az első osztály . . ., ezt meg a negyedik . . ." Az öreg, szuszogós kis fehér kutyában már nem volt semmi fickószerűség — az ember inkább arra érzett hajlamot, hogy „édes öregapám"-nak szólitsa —, annyit azonban hajlott kora ellenére is megtett, hogy felpillantott úrnőjére és szusszantva hunyoritott egyet. Mintha sóhajtott volna: „Hallom, hallom, dehát . . . a te lecke-óráidat már lecsöngették . . ."

Ilka néni meg valóságosan is sóhajtott egy szivből jövő fájdalmasat, aztán könnybelábadó szemmel olvasgatott tovább. Csak déltájt nyugodott meg valamelyest — amikor véget szokott érni a tanitás.

Szeptember végéig elkinlódott így Ilka néni, akkor azonban gondolt egyet és átsétált a szomszédékhoz. Volt azoknak egy tizenötéves kislányuk, Juckó. Iskolába már nem járt. Beszédbe elegyedett vele Ilka néni s az lett a beszélgetés vége, hogy Juckó másnaptól kezdve átjárt hozzá németül tanulni. Nem pénzért, dehogyis tanitotta pénzért Ilka néni, inkább még ő fizetett volna, hogy tanithasson. Nem leste most már az iskoláslányokat az ablakból, nem nézegette az órát: melyik osztályban adna most leckét, nem panaszkodott már Fickónak és nem is sóhajtozott. Nótázgatva kelt föl és mosolyogva tért nyugovóra. Az alatt a napi másfél óra alatt meg, amig Juckót oktatta: boldog volt.

Hanem Laci bácsinak, a férjének nem tetszett a dolog. Mert, bár boldogitotta, nagyon ki is fárasztotta Ilka nénit a tanitás. Karácsony táján megmondta hát Laci bácsi kereken, hogy ez igy nem mehet tovább — nem azért vonult nyugalomba Ilka néni, hogy aztán a hivatása iránt érzett szenvedélyes szeretetből tönkretegye az egészségét. Vegye tehát tudomásul, hogy megtiltja a tanitást.

Ilka néni engedelmeskedett. De most is csak egy hónapig birta ki tanitás nélkül. Februárban megint puhatolódzni kezdett — most már sutyiyomban — egy másik szomszédjuknál: nem volna-e kedve Magduskájuknak tovább tanulni tőle a francia nyelvet . . . (Juckó ugyanis állást vállalt időközben.) Magduskának volt hozzá kedve s Ilka néni másnap megint nótázni szeretett volna ébredés után.

De nem nótázott, nehogy Laci bácsi gyanut fogjon. S hogy meg ne lephesse őket lecke közben (mert sose lehetett tudni, mikor toppan haza), kitette Fickót az előszobába figyelőnek: vakkantson egyet-kettőt, amikor meghallja a gazdája lépéseit s akkor még elég idő lesz rá, hogy kiszöktesse Magduskát a konyha felé.

Igy is történt ez heteken át s mindnyájan elégedettek voltak. Fickó örömmel kezdett vakkantgatni a lépések hallatára: „Vau-vau . . ." Magduska játékos örömmel menekült a konyha felé, a hazatérő Laci bácsi örömmel állapitotta meg, hogy felesége szót fogad neki, arra az érzésre meg, amellyel Ilka néni tanitott, szegényes is ez a szó: öröm.

Hanem hamarosan nagy baj történt. Több mint baj: gyász. Fickó meghalt. Fájt a két öregnek a hűséges kutyus halála, de Ilka nénire még külön gond is sulyosbodott: ki fogja figyelmeztetni ezután őt Laci bácsi közeledésére? Mégse hagyta abba a tanitást. Bizott benne: a Legfőbb Tanitó nem fogja engedni, hogy megfosszák őt élete értelmétől és szenvedélyétől. Ugy hitt ebben, mint aki csodát vár.

Hiszen . . . ugyis hatott az rá, ami aztán történt, mint valami csoda. Mert egy délelőtt, körülbelül egy héttel Fickó elhalálozása után, egyszerre csak — felhangzott Fickó hangja az előszobában: „Vau-vau . . ."

Magduska félig megszokásból, félig rémültében (valami kutyakisértetfélére gondolt) kiszökött a konyhán át, Ilka néni meg fölemelkedett és szembe fordult az ajtóval. Az ki is nyilt és Laci bácsi lépett be rajta. S még ott bujkált bajsza körül az áruló mosolygás: ő vakkantott Fickó helyett, hogy figyelmeztesse Ilka nénit: közeledik a ház ura, aki tiltja a tanitást.

Azt tán mondanom se kell, hogy Ilka néni a nyakába borult és sirva fakadt. S azóta nyugodtan tanithat tovább Laci bácsi hazatérése után is. De Laci bácsi most már mégis mindannyiszor vakkant egyet-kettőt, mielőtt belép hozzájuk: „Vau-vau . . ."

Leszkay András.

Napi hirek

— **Naprend.** December 31. Péntek. Róm. kat.: Szilveszter. Protestáns: Szilveszter. Uj görög: Meiánia. — Budapesten a Nap kel 7 ó. 32, nyugszik 16 ó. 03, a Hold kel 10 ó. 38, nyugszik 21 ó. 27-kor.

Kisötétítés este 8 órától 4 óráig

Felhivás a hirdető közönséghez!

Felkérjük a Pesti Hirlap igen tisztelt hirdetőit, hogy hirdetéseiket az ujévi szám részére legkésőbb ma délelőtt ½12 óráig sziveskedjenek feladni. Hirdetési dijszabás a rendes vasárnapi.

Lakoma

Az ünnep a föld fölé való emelkedést jelent, elvonatkozást az anyagiaktól, de azért mégis lakomákkal van egybekötve. A test is ünnepelni akar. A gyomor ünnepi álmokat álmodik, az ember felüti Brillat Savarinnak, a nagy francia konyhaművésznek szépirodalmi mü számba menő könyvét s lapozni kezd benne. Igen, a levesben főjjön jérce, a szarvasgomba legyen elkészitve az előirt pácokban, a hal ne legyen tulfőzve s készüljön hozzá a többször kipróbált körités. Hus legyen többféle, kezdjük marhahussal, a velőscsont legyen a tálban, a mártás adassék tetszés szerint, az ecetes torma általános, de azért ne mondjunk le róla, mert edzi a gyomrot, fokozza az étvágyat, hogy ugy mondjam: megnevetteti a gyomor idegeit. A pulyka elmaradhatatlan, valóságos lebecsülése volna az étlapnak s a vendégkoszorunak, ha elmaradna omlós, fehér husa, mely megkivánja a gyömbért.

A sülteknek természetesen kappannal kell kezdődniök. Brillat Savarin, a konyha bölcse, vitát kizáró módon állapitja meg a kappan izének fejedelmivé való fokozását. Fogollyal és fácánnal nem kell takarékoskodni, ez a két szárnyas, jól elkészitve, biztositja a hangulat szárnyalását. A vadak lábasba és nyársra szeliditve emelik a hatalomérzetet és az önbecsülést. Pástétom annyiféle van, ahány csillag az égen, vagy egyszerübben kifejezve: ahány zsirpecsét a lakoma utáni asztalteritőn.

A tésztáknak megvannak az évszázados hagyományaik. Fontos, hogy ne legyünk hagyománysértők.

Könnyelmüség volna megfeledkezni a foszlós kalácsról. Igen, a kalács, mely az ételhez járul, legyen foszlós és omlós. A lepkére gondoljon az ember, mikor letöri.

Most pedig, kérlek, légy szives, adj kölcsön egy kenyérjegyet, a jövő héten, becsületszavamra, megadom.

F. T.

— **Cimadományozás.** A Kormányzó dr. Baorss József budapesti pénzügyi főtanácsosnak és Bögözi Mihály pénzügyi főtanácsos, kecskeméti pénzügyigazgatóhelyettesnek nyugalombahelyezésük alkalmából a miniszteri tanácsosi cimet adományozta.

— **Az át nem háritott betegsegélyezési járulékokat az adóalaphoz kell számitani.** A közigazgatási biróság jogegységi megállapodása alapján, amelyiel megváltoztatta korábbi határozatát, a pénzügyminiszter elrendelte, hogy 1944 január 1-étől a betegségi járulékoknak és a TÉBE országos nyugdijpénztári járuléknak az alkalmazottakra át nem háritott 50 százalékát a kifizetett illetményhez hozzá kell számitani és az alkalmazottak kereseti adóját, valamint az állami pótadót ennek megfelelően kell leróni.

— **A Dunába dobta a vizőrt: öt évi fegyház.** Az ügyészség szándékos emberölés büntettének kisérlete miatt emelt vádat *Hromada Marcell* bádogos és szerelő ellen. Hromada, a vád szerint, ez év juniusában egy este 10 óra tájban, a Duna lágymányosi ágában, csónakon üldözőbe vette *Széles József* vizőrt, majd, amikor utolérte, átugrott Széles csónakjába, a vizőrt ütlegelni, fojtogatni kezdte, végül is bedobta a Dunába és ott hagyta. Az uszni nem tudó vizőrnek szerencsére sikerült megkapaszkodni a csónak peremében, ügyhogy kiáltozására egy halász kimentette. Hromada a büntetőtörvényszék *Horváth-tanácsa* előtt elmondotta, hogy Széles egyizben tilos területen érte őt, s ezért hálóját elkobozta és feljelentette. Az eset napján egy hálót helyezett el a vizben, aztán a partra vitte a feleségét. Visszatérőben a tilos területen találkozott Szélessel, aki szemrehányást tett neki. Egyszerre erős ütést érzett a fején és amikor megfordult, látta, hogy Széles ujabb ütésre emeli evezőjét.

— Ekkor dulakodni kezdtünk — vallotta — és mindketten beestünk a vizbe. De nem fojtogattam őt és csak azért nem siettem Széles segitségére, mert az erős ütés megszéditett, ügyhogy sietve kieveztem a partra. De közben láttam, hogy már valaki segitségére siet a vizbe esett vizőrnek . . .

Széles józsef megcáfolta ezt a védekezést. Szerinte figyelmeztette Hromadát az orvhalászat következményeire, mire az utána eredt és kiáltozni kezdett:

— *Akármerre mégy, kivégezlek!*

Hiába próbált menekülni. Hromada utolérte és nekitámadt. Végül is beforditotta a Dunába és ő maga tovább evezett. A biróság *Hromada Marcellt a vád szerinti büncselekményért nemjogerősen öt évi fegyházra itélte.*

Aki isiászban szenved, annak a régóta bevált, biztosan és kiméletesen ható, természetes **„Ferenc József"** keserüvíz rendszeres használata által könnyü és pontos székletételről feltétlenül gondoskodnia kell. Kérdezze meg orvosát!

Utólagazítás

— *Pompás, itt igazán kedvesen várnak bennünket . . . Olvasd csak: „Kedvesem, a kulcs a lábtörlő alatt van, a konyhában pedig egy tortát találsz."*

Candide

Alapos tüzeset

— *Hogy merte ok nélkül felriasztani a tüzoltóságot?*

— *Kérem, amikor telefonáltam, még megvolt a házam, azóta csak ennyi maradt belőle.*

Ric et Rac

Kellemes helyzet

— *Már fenn járt a hetedik emeleten ezekkel a csomagokkal? Ebben a házban három lépcső visz a hetedik emeletre, kiséreije meg a másik kettőn is, hátha megtalálja a cimzettet.*

Ric et Rac

Kis baj

— *Miért álltunk meg?*

— *Valami kis baj van a kocsival . . .*

— *Elveszett talán valami? Előbb hallottam, mintha valami leesett volna.*

— *Igen, elveszett a motor.*

Dimanche Illustrée

A születésnapi torta

— *Milyen nagyszerü ember a nagypapa! Hetvenötéves korában is egyetlen fujással el tudja oltani az összes születésnapi gyertyákat!*

Candide

Szó szerinti ábrázolás

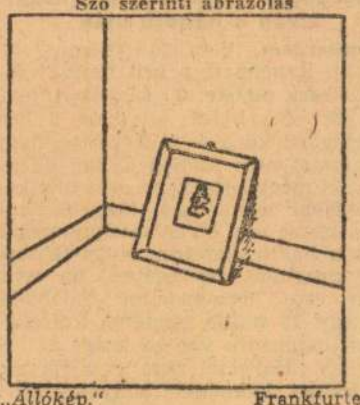

„Állókép." Frankfurter

EGY FALUSI NÓTÁRIUSNAK BUDAI UTAZÁSÁBÓL 1 7 8 8

A természet tette itt remek munkáját,
Mert ha ki tekinti Budavára táját,
Nem fog itt mást látni, csak szépség csodáját,
És a teremtésnek egy nemes formáját.

E vár alatt még más három város fekszik,
Egy mérföld a hosszuk, mely is jól kitetszik,
Ó-Buda, Vízváros, Tabánnak nevezik,
Ezeket csodálva jövevények nézik.

Néhány meleg fürdők bennek találtatnak,
Minden sorsból valók ezekben mulatnak,
Doktorok, borbélyok ezek körül laknak,
Azért is betegek itt felgyógyulhatnak.

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF

PH 1943. dec 31.

Idegen szemmel

Gyakran megesik velünk, hogy régen nemlátott gyermekkori ismerőssel találkozunk és csak nehezen fojthatjuk vissza a felkiáltást:

— Ejnye, de megöregedett!

De ugyanakkor ijedten döbbenünk rá, hogy hát akkor milyen lehetek én? Mert az idő valószínüleg velem sem bánt kegyesebben, csak én nem vettem észre a változást. Mert naponta kellett farkasszemet néznem a borotválkozó tükörrel és igy fokozatosan szoktam hozzá külcsinom pusztulásához.

Bizony! De hà igy van ez velünk halandókkal, talán az élettelen tárgyakkal sincsen máskép és sok mindent nem látunk meg magunk körül, amit szemünk már megszokott. Jó tehát néha idegen szemmel meglátni magunkat, országunkat, városunkat. Kivált, ha hosszabb külföldi tartózkodás után jövünk meg, telitve benyomásokkal, vagyunk fogékonyak az elfogulatlan birálatra a honi viszonyokról. Engedtessék meg ez nekem is: lássuk, mi az, ami az idegennek nálunk akár első látásra, akár vizsgálódás révén szemébe szökik.

Tegyük fel, hogy befut velünk a vonat nyugat felől a fővárosba. Az első benyomás az, hogy szegény pályaudvaraink bizony nagyon ósdiak. Nem mondom, van más fővárosnak is avult pályaudvara, se a párisi, se a bécsi pályaudvarok nem korszerüek a mai időben, de már igen esedékes egy átmenő forgalmu uj központi pályaudvar Budapesten is. Reméljük, hogy a lágymányosi ilyen lesz!

Feltünik, hogy a bérgépkocsik egy része imbolygó skatulya nálunk. Bezzeg másutt luxuskocsik várják a vendéget. Ami azután az utcákat illeti, ott a benyomások már torlódnak. Az első az, hogy Istenben boldogult Karpfenstein idején vajmi szükmarkuan mérték az utcák szélességét; de ki is álmodhatta akkor azt, hogy Budapest száz év alatt világvárossá fog fejlődni? De az már nehezebben igazolható, miért van az, hogy ha egy utcát ma „szabályozás" cimén kiszélesitünk, akkor is csak araszokkal szélesitjük ki. Hogy miért, annak is megvan a maga oka: szabályozás cimén nincs sem a Székesfővárosnak, sem a Közmunkák Tanácsának kisajátitási joga. Ezért csak az épitési szabályzatnak megfelelő paragrafusok alapján, illetve a jogszokás alapján szokták a telkeket megnyirbálni „homlokzatnyerés" jogcimén. Ilyen jogcimen azonban csak az uttest egyharmad szélességét köteles a telektulajdonos átengedni.

Hiszen ha a Közmunkák Tanácsának volna legalább 10 millió pengő forgótőkéje szabályozás céljára! Fogadom, nemcsak jól forgathatná meg és gyarapithatná ezt a tőkét, hanem egészséges szabályozásokat hajthatna végre gyorsan és kedve szerint.

A második benyomás az, hogy kevés az átlós ut. Bezzeg, Párisban minden sakktáblaszerü uthálózat átlós utakkal van feloldva.

A harmadik szembeszökő vonás, hogy házaink nagy része, a régiek, mily silány anyagból épültek. Menynyi izléstelen vakolatpompa! És mennyi az uttest fölé kifityegő reklámtábla!

De ime, egy kellemes benyomás: a békebeli közvilágitás és főleg a hatásvilágitás toronymagasan áll még a „ville-lumière", Páris, a fények városáé fölött is!

De hamar lehül önérzetünk, ha a járművek körül tapasztalható tolakodást látjuk. Ez nem magyar vonás. Sőt rokonságot tart a nyájösztönnel is. Mert mi értelme van egy aránylag üres villamoskocsi vagy autóbusz megrohamozásának, a lábak letaposásának.

Nemkülönben visszataszitó a járdák tisztasági állapota is. Még csak a dunai hidak járdáit sem kimélik a járókelők — egy arasznyira a Dunától! Amit otthon senki se tenne, hogy igy bánjon a padlójával, azt egész természetesen megteszi a máséval, a közével! A meghivott vendégek közt akadnak olyanok, akik cigarettacsutkájukat a vendéglátó virágtöveinek cserepeibe ölik, a hamut a földre szórják és a vörösbort az asztalteritőre locsolják. A butorokat a vendéglátás lezajlása után néha ugy kell a szobából összekeresni, mintha népvándorlás zajlott volna le.

Végül egy kellemes megfigyelés. Ha kiérünk a Duna partjára, az elragadtatástól eláll a lélegzetünk. Mégis csak ez a világ legszebb városa. Ezt még az ember sem volt képes tönkre tenni!

Gróf Csáky István.

Runciman erős angol kereskedelmi flottát kiván a háboru után

Amsterdam, dec. 30. (Német TI) Philipp Runciman, a brit hajózás főtanácsának elnöke, a „Lloyds Annual Review" hasábjain — mint a brit hirszolgálat közli — kijelentette, hogy a hajózást nem szabad állami ellenőrzéssel megbénitani. Az erős brit kereskedelmi tengerészet Nagy-Britanniára nézve épp olyan életfontosságu, mint a haditengerészet. Nagy-Britanniát pusztulás fenyegetné, ha nem lenne erős kereskedelmi hajóhada. Mintegy 18 millió tonnányi kereskedelmi hajóhadra van szüksége az országnak. Ha ezzel nem rendelkezik, tizedrangu hatalommá süllyedne le.

1843.

Irta dr. Auer György egyet. ny. rendk. tanár

Száz éve van most éppen annak, hogy az első magyar nyelvü büntetőtörvény javaslata elkészült. Törvényalkotások életútját rendszerint csak a szakemberek szokták figyelemmel kisérni.

Széchenyi Istvánnak három korszakalkotó munkája a köztudatba vitte a jogegyenlőség gondolatát. Meg is valósult már ez a gondolat a gazdasági jogban a kereskedelmi és váltó törvény megalkotásával. Hátra volt még e gondolatnak a büntetőigazságszolgáltatásban való intézményesitése. Az egyenlő jogot követelő reformerek csoportjához csatlakoztak azonban azok is, akik azért követelték az uj büntetőtörvény megalkotását, mert tudatában voltak igazságszolgáltatásunk ijesztő elmaradottságának. E kettős szempontot veszi alapul *Kossuth Lajos*, amidőn a szerkesztésében megjelenő *Pesti Hirlapban* megindítja heves támadásait korszerütlen, oktalan büntetőjogszabályaink ellen.

Kossuth Pesti Hirlapja

Ha fellapozzuk e száz évvel ezelőtt Kossuth szerkesztésében megjelent ujságpéldányokat, alig találunk közöttük olyat, amelyben ne lenne valamely ujabb bizonyitéka igazságszolgáltatási állapotaink tarthatatlanságának. Le kell számolni azzal az elvvel, hogy a nemes és nem-nemes különböző elbánásban részesüljön a biró előtt. Ne kivánjuk szivtelenül — irja egy vezércikkében Kossuth —, hogy még a szent igazság is csak kiváltság legyen. Megtörtént esetekből világit reá a feljelentések kivizsgálásával megbizott személyek tudatlanságára, akik a legkülönbözőbb gonosztettekkel gyanusitott 60—70 tagu társaságot egy helyiségben időtlen időkig összezsúfolva tartották, amig egyikükre-másikukra valamit reá is lehetett bizonyitani.

Hoztak már korábban is törvényeket, amelyek eltiltották a torturát, a gyanusitottaknak kinzásokkal való vallatását. És mégis mondani merjük — irja a *Pesti Hirlap* — óhajtva, de nem remélve cáfolatot, merjük mondani: a tortura él és uralkodik csaknem az egész honban. Kinzók és megkinzottak megnevezésével irja meg cikkeit Kossuth a *„szelid torturáról"*, amely abból áll, hogy egy korty vizet sem adnak a gyanuba vett személynek, jéghideg hodályba zárják a szerencsétleneket, ahonnét bár a gyanutól megtisztultan, de lefagyott tagokkal szabadulnak végre.

Az önkény és tudatlanság volt az a két szörny, amelynek kiirtására fel kellett készülni és amely ellen a müvelt magyar társadalmat harcba kellett szólitani. Ez a társadalom már régen hibáztatta a testi büntetést, a botozást. Mégis ez volt az a büntetés, amelyet leggyakrabban alkalmaztak. Bot, vesző, korbács — irja egyik remek vezércikkében Kossuth — az emberi méltóság céltalan megcsúfolása. Uj törvényt követel a *„huszonötnek"* emberséges büntetéssel való felcserélése végett.

Ezek voltak azok a vezérlő gondolatok, amelyek jegyében az igazságos, emberséges büntetőtörvényért való harcot meginditották. A küzdelem csakhamar nevezetes eredményt ért el. A törvényhozás *országos választmányt* küld ki tagjai közül a reformok megvalósitására. A sors ugy akarta, hogy a mozgalmat megindító két lángész ne legyen tagja e választmánynak. Széchenyit ekkor már ujabb tervek foglalták le. A törvénykészités terén magát egyébként sem tartotta szakembernek és ezért eszméinek részletes kidolgozását a szakjogászokra bizta. Kossuth, nem lévén tagja az országgyülésnek, ezért sem lehetett tagja a választmánynak. Kivülük azonban alig hiányzott egy is szellemi életünk legjavából. Találóan jegyezte meg ezért egy ugyancsak kitünő utód, *Balogh Jenő*, hogy ekkora önzetlenséggel, olyan államférfiui tehetséggel, mint e választmány, sohasem fog Magyarországon többé törvényelőkészités terén valaki működni.

Deák javaslata

A javaslat, amely éppen száz éve készült el, valóban megfelelt a hozzáfüzött várakozásoknak. Alapköve Széchenyinek két principiuma. „Mindenki egyenlően álljon a törvény oltalma és súlya alatt. Magyarországon csak magyar nyelven szóló törvény, parancs, itélet kötelezzen." Nemes és nem-nemes között a válaszfalat a bíróságok előtt lebontják. Eltörlik a botozást. Megszabják, hogy aki büntetését kiállotta, azt vissza kell adni a társadalomnak. A halálbüntetés helyébe életfogytiglani fegyházat állitottak.

Kossuth — mint emlitettük — a választmány munkálataiban részt nem vehetett, ez azonban a sértett hiuság érzését benne soha nem keltette. A tanácskozásokról *Pesti Hirlap*-jában irt közleményei megmutatják, mily örömmel, megelégedéssel kisérte Deák és társai munkájának előhaladását, az általa propagált eszméknek bár mások által való megvalósitását is.

A javaslatot félreteszik

Az uj büntetőtörvény ügye mégis csakhamar válságba jutott. A legértékesebb és legbuzgóbb munkatárs, *Deák Ferenc* már nem volt tagja az ujabban összehivott országgyülésnek, közállapotaink egyes jelenségei őt is elkedvetlenitették. Több alapvető kérdésben a főrendi tábla élesen szembehelyezkedett a választmánynak a képviselő tábla által is elfogadott álláspontjával. Az ellentétek kiélesednek, a főrendek a javaslatot visszaküldik az országos követeknek ujabb megfontolás végett. Ezalatt azonban már viharfelhők tornyosultak a magyar égen. Sorsdöntő események vetették előre árnyékukat, amelyek hatása a szakmunkához is szükséges elmélyedést megzavarta. Közéletünk kitünőségeit is más, létünkkel összefüggő problémák foglalták el. A büntetőtörvény ügye igy fokozatosan háttérbe szorult, mig a korábban még lüktető érdeklődést rövidesen a teljes részvétlenség váltotta fel.

E hangulatváltozásnak azonban volt egy további oka is. Az, amire a javaslat ismertetői oly büszkén hivatkoztak, hogy

a mü meghaladta korának szellemi szinvonalát,

évtizedekkel megelőzte a közvéleményt. Erre hivatkozva foglaltak ellene állást azok, akik a haladást csak apró és körültekintő lépésekben tudták elképzelni. E fokozatos haladásnak pedig évtizedekre útját állotta a szabadságharc leveretését követő gyászos korszak.

A magyar büntetőtörvénykönyv megalkotásához igy azután csak évtizedek elmultával fogtak ujra hozzá. Változtak az idők és velük a szakemberek nézetei is. Igy az 1843. évi javaslat néven ismert munkából is kevés jutott bele törvénykönyvünkbe. Az országos választmány munkája ennek ellenére sem veszet kárba. Sőt tapasztalhatjuk, hogy mennél több idő telik el, annál gyakrabban tér vissza a törvényhozó azokhoz az elvekhez, amelyek első izben a félretett javaslatban jelentkeztek.

Ujabb törvényeink között megtaláljuk azokat a reformgondolatokat, amelyeket szellemi kiválóságaink már egy évszázaddal ezelőtt kiterveltek. A javaslat századik évfordulóján ezért elismeréssel és hálával emlékszünk meg a nagy magyar elmékről, akik az igazságszolgáltatás megjavitásáért folytatott küzdelemben oly nemes szerepet vállaltak.

Ki búzakötvényt vett, nyugalmat arat

HELYEZD PÉNZEDET BÚZAKÖTVÉNYBE

Pillangókisasszony elindul

Irta Farkas Imre

A mult század nyolcvanas éveinek kezdetén a „Triomphante" nevezetü, hatalmas francia hajó közelitett Japán partjai felé. A fedélzeten két tengerész állott, egy tiszt és egy tisztjelölt. A tengerésztisztet Julien Viaud-nak hivták, de általában Pierrenek nevezték. Mert az ifju tengerésznek volt egy másik neve is, irói álneve: Pierre Loti néven már meglehetős irói sikerekre tekinthetett vissza. A másik tengerész — Loti röviden Yves-nek nevezte — barátja és földije volt.

Arról az országról beszélgettek, ahová hányatott sorsuk vetette őket. Pierre Loti ezt mondta:

— Ha megérkezünk, megházasodom.

Yves egy szót se szólt. Megszokta már barátja csapongó fantáziáját. A szép, virágos tervet odasorozta a többi be nem vált költői álmok mellé.

Pedig a dolog komolyabb volt, mint ahogyan Yves hitte. Loti, ahogyan kikötöttek Nagasakiban, azonnal Kanguru urért küldött, aki fehérnemütisztitó és házasságközvetitő volt egy személyben s akinek a cimét Loti egy Japánból érkező barátjától tudta meg, valahol a szigeteken.

Kanguru ur nem kérette magát. Azonnal jelentkezett. Megerősitette azt a hirt, hogy rendes, hatóságok előtti házasságot lehet kötni Nagasakiban. Ajánlott is egy szép kis menyasszonyt, aki bizonyára nagyon fog tetszeni a francia tengerésztiszt urnak.

Pierre el volt ragadtatva. Azonnal bérelt egy szép kis papirházat, a Nagasaki-hegy oldalában, a tengeröböl fölé kiugró szikla tetején. Fölékesité azaleával és krizantémmal és várta a menyasszonyt. A hosszu Yves fejcsóválva vette tudomásul a szokatlan házasságkötési müveletet.

Már alkonyodott, amikor imbolygó lampionok szines fénye reszketett a hegyi ut bokrai között. Jött a násznép. Köztük a menyasszony. És bus dallá változott a vidám kis keleti románc. A menyasszonyjelölt ugyanis egyáltalán nem tetszett meg Pierre Lotinak. Határozottan kijelentette:

— Hogy én ezzel a szegény kis bábuval éljek? Soha.

A kis japáni bábu ugyanis megfelelhetett az ottani izlésnek. De Pierre olyannak képzelte menyasszonyát, ahogy papirlegyezőkön meg kályhaellenzőkön lefestve látta a japáni nőt. Kanguru ur jelöltje pedig éppen ellenkezője volt a japán festők és költők álmainak.

Pierre azt mondta Kangurunak:

— Tapintatosan kell a dolgot elintézni, hogy ne fájjon nekik.

Ezzel mélyen bókolt a násznép felé és azok még mélyebben bókoltak vissza. Igy hajlongtak egymás előtt, közben Yves teával kinálta őket. Kanguru úr pedig sürü bókolások közt fülébe sugta Pierrenek:

— Könnyü dolgom lesz, uram. Ön sem tetszik a kis nőnek, sőt kijelentette, hogy nincs az a kincs, amiért házasságot kötne önnel!

*

Ebben a pillanatban indult el diadalmas útjára Pillangó kisasszony.

Voltaképpen nem is hivták pillangó kisasszonynak. Ezt a nevet később kapta. Az igazi nevét a szép, fürtös japáni virágtól, a krizantémtól nyerte. Ugy hivták, hogy: Krizantém kisasszony.

Krizantém ezen az emlékezetes napon fölvette szilvakék kimonóját, gyöngyszürke selyemövet kötött a derekára, magas facipőkbe bujtatta a lábát és elindult Pierre háza felé. Nem kellett messzire menni, a harmadik utcában lakott. Látta a lampionos felvonulást, hát kiváncsi volt, mi történik a szomszédságban. Sejtette, hogy házasságról van szó. És a nőket, hiába, bárhol a világon mindjárt érdekli a dolog, ha házasságról van szó.

Yves vette először észre a kis leányt a teázó vendégsereg között.

— Nézd csak, testvér.

Loti meglátta Krizantémot és azonnal sugott valamit Kanguru úrnak. Az megértően bólintott. Igy lett a kis Krizantém a francia tiszt menyasszonya, majd a hivatalos közegek előtt a felesége.

Pierre Loti aztán megirta „Krizantém asszonyság" cimen házasságának történetét. Érdekes könyv volt, inkább szomoru, mint vidám. Olyan ez a kis történet, mint egy keleti, érthetetlen románc, sok szin, sok virágillat, sok világitó lampion, de semmi érzés, semmi lángolás, semmi szerelem. A könyv világszerte nagy feltünést keltett, talán éppen azért, mert abban a romantikus világban, a Monte Christo világában valaki egy olyan regényt mert irni, amelynek nem volt semmi meséje. Pierre és Krizantém szinte vidáman bucsuztak el egymástól és Pierre Loti, amikor a távolodó hajó fedélzetéről visszanézett a szürkés ködbe merülő Nagasakira, igy kiáltott föl:

— Óh, Ama-Terace-Omi-Kami, mosd tisztára lelkemet ettől a kis házasságtól a Kamo folyóban!

*

A könyvet elolvasta Hall Sven Hall nevü angol szövegiró és azt mondta a zeneszerző Sidney Jonesnak:

— Pompás operett-idea: japáni lány és európai tengerész. Csakhogy én az egész történetet egy japán teaházba tenném...!

Oven Hall megirta a szöveget, Sidney Jones megzenésitette. Megszületett minden idők egyik legnagyobb operettsikere: a Gésák. Budapesten, az 1897. évben ezzel nyitották meg a Magyar Szinházat...

...Csaknem ugyanekkor egy Belasco nevü iró is a Krizantém történet hatása alá került. Azt mondta:

— Ez a történet voltaképpen szomoru! De tragédia is lehetne belőle, ha a japán nő beleszeretne a csupán rövid kalandot kereső európai tengerésztisztbe.

A gondolat nem hagyta nyugodni, végül is megirta egyfelvonásos drámáját „Pillangókisasszony" cimmel. Világsiker volt. Budapesten a Vigszinházban adták Pálmay Ilkával a cimszerepben.

De még itt sem ért véget a kis japáni lány történetének diadalmas pályafutása. Sőt csak ezután ivelt igazán magasra. Egy fiatal olasz zeneszerző is megnézte a hires kis japán drámát és operát irt belőle.

Az opera cime ugyanaz, ami a drámáé: Pillangó kisasszony. Szerzője: Giacomo Puccini.

*

Ime, ennyi muzsikás, virágos, hangos, ujjongó világsiker keletkezett a kis Krizantém kisasszony facipőinek nyomán, aki egyszer elindult otthonából a harmadik papirházba, Nagasakiban, egy szellős, lampionos tavaszi alkonyon, a nyolcvanas évek elején...!

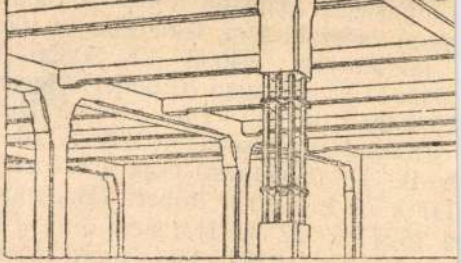

szállítása.) Baranya-
inak fentartásához szük-
rását a pécsi m. kir. állam-
junius 6-án tartott ár-
er Gyula pécsi vaskeres-
k-ért.

ifa szállítás.) A nagy-
ság és fogház helyiségei-
10. évben szükségelt 92
sára a junius 6-á
gyedül
tett a
tot el
és tü
róság
kséges
s 5-é
redm
vés es
tlan
yi mí
k a
képe
ettek
levő
telére
der
levő
gvéte
5.550
etŐ
belü
0 k
yütt
1 h
rétele
0 k
szlet
istvá
v a
52 k, negyedévenkénti

MMEEEVK
19311981

Jac. Kaufitschek Prana

i munkákra. Ajánlatot tettek : P
assa) csőszállításra, fektetésre és föld-
(előirányzat 34038 k) 30850 k,
nhoffer Bertalan (Eperjes) ugyan-
25 k 20 f, ifj. Kitzbichler Ulrik
(Kassa) ugyanarra 40128 k 20 f,
h B. J. (Budapest) csak a csőszállí-
937 k 70 f, Kern Róbert (Budapest)
a 15277 k 22 f, Hasenörl Ede
st) ugyanarra 16397 k 69 f, Hradiszky
Lőcse) a csőfektetésre és földmunkára
k 20 fillérrel. Az átalakitási munkára
ezett be ajánlat.
tzenhoffer Bertalan ajánlatát
k elfog dás végett a közgyülés elé.
or. (Iskola és óvodaberen-
s.) Zombor sz. kir. város tanácsa
s 15-én árlejtest tartott a polgári fiuiskola,
Szelencse és Cservenka külvárosi
berendezésére. Ajánlatot tettek :
kola berendezésére Első bácskai
los szövetkezet és faáru
Apatin) 1747 k 80 f, Zombori hitel
árucsarnok szövetkezet 2057
al ;
odák berendezésére: Első bácskai
los szövetkezet a cservenkai
1093 k 50 f, a szelencseire 1125 k
ombori hitel és árucsarnok
tkezet a cservenkaira 1073 k 70 f,
cseire 1093 k 70 fillérrel.
gári fiuiskola berendezését az Első
ai asztalos szövetkezet,
ák berendezését a Zombori hitel
árucsarnok szövetkezet kapta

athely. (Kulturpalota épités.)
bathelyt létesitendő kulturpalota épité-
Julius 17-én tartott árlejtésen a
ők pályáztak:

a tetőfedő munkára: M
853 k 63 f, Bohócz
munkára 319 k 72 f, M
89 f, Szente Lajos 1
Sándor 1170 k 55 f;
az aszfaltelszigetelő m
C. 435 k 90 f, Müll
László Sándor 461 k
a burkoló munkára:
részleges ajánlattal 280
steiner Gyula 7963
7380 k 02 f, Szent
László Sándor 6961
a műkő munkára: Z
a csempe burkolatra 10
Péter r. t. 1689 k 2
1417 k 56 f;
a szobrász munkára :
Ney Simon 597 k,
20 f, László Sándor
ván 756 k;
az asztalos munkára :
Fichtacher József
a lakatos munkára
1954 k 40 f, Klo
Müller Ede 5724 k
a mázoló munkára :
30 f, Egyesült fes
909 k 82 f, Sebetic
az üveges munkára
1260 k 19 f, Grünh
43 f;
a szobafestő munkára
szövetkezete 102
712 k 60 f, Sebetic
a vizvezeték és c
Károly 2130 k, Stein
Müller Ede 1738 k 0
70 f, Himler Rezső

Csáktornya vára a
XVII. században
Egyforu metszet
után

repr.
Szechy Károly
Gróf Zrinyi Miklós
1620–1664, IV. k.
Mag. Tört. Elektr.
Bp. 1900. 125. l.

Csáktornya 1885 Zala v

vár

1) balsó vár
alapraje $2\frac{1}{2}'' = 1$ öl

2. Erőd helyszínraje $\frac{1}{2}'' = 1$ öl

3) Távlati kép. – Leiras 1884.

4) Bergh. Kárlyt 1891 (Kom. h.) 159
erőd alapvizra czemzaraje. 5 mm =

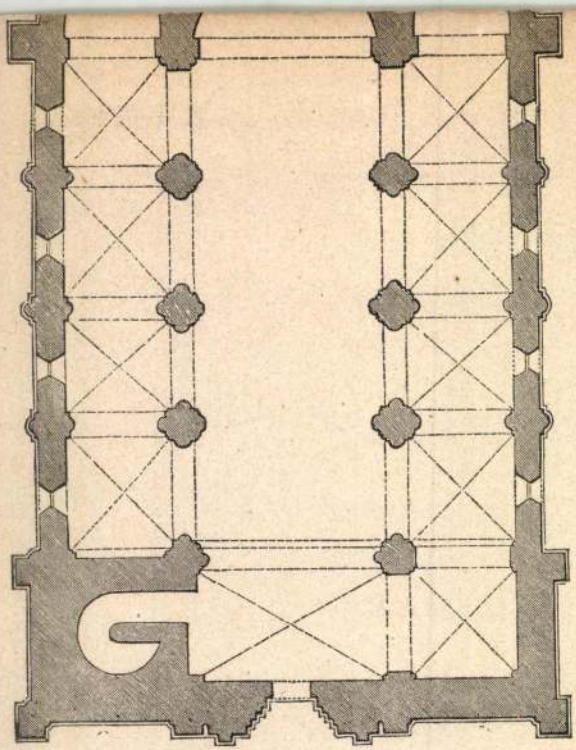

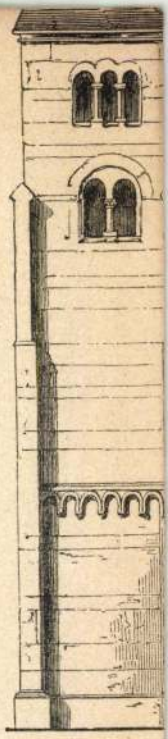

7.

15.

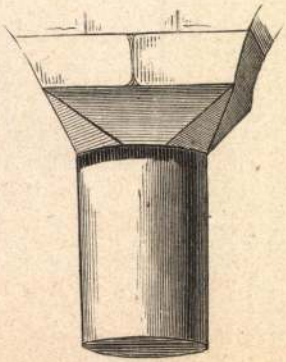

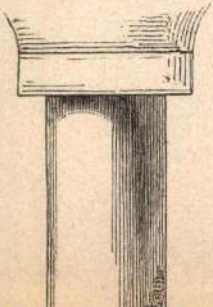

Csáktornyai rk.
templom

Barok, egyetlen
homlokzati toronyunyal és díszes
barok oltárokkal
Freskóit Jacob
Brollo di Gemona festette
1870-

Genthon 1941

Csáktornya képe

x VIII. z bel. vezkar

Repr.

Széchy I.

47. l.

gos felhasználásba került elő, a szallagfo-
ének /különösen egy felkantározott ló a XI.
e utalja a párkánykövet. A motivum három
Az olaszországban kialakult, Dalmácián át
sipkedő madárnak bizanciás motivuma, keve-
n palmettás disszitménnyel.
mnak egy későbbi, provincializálódott vál-
kesfehérvári Muzeum őriz 1232 sz. alatt.
is elégséges, annak a megállapitására, hogy
éleségg l megjelenő palmettának egy el
/
atlan azaz emlék, ami jelenleg az esztergomi
Egy llo cm. hosszu 55 cm. magas és 45 cm.

Csáktornyai vár

udvara

Csena Károly

helyszíni felvétele

-Repr-

Szechy Károly

gróf Zrínyi Miklós

1620-1664. TV.K.

M. Tört. Élet. -

Bp. 1900. 109. l.

Csáktornya és
Uj-Zrinyi-var
látkepe
az Orstelius
metszete után
1664. repr.
Széchy Károly
Gróf Zrinyi Miklós
1620–1664. IV. k.
Magy. Tört. Eletr.
Bp. 1900. 167. l.

Csáktornyai Zrinyi-
kastély

Czerna Károly rajza
repr.

Széchy Károly
Gróf Zrinyi Miklós
1620-1664. V. K.
M. Tört. Életrajzok
Bp. 1902.

7458.	90 drb. 18x24-es kép Számlabélyeg /: Kassai képek :/

azaz Kettőszázhetven és 50/

Ezen számlában feltüntetett ár a 45
számu rendelet értelmében ARANY
árnak.

A máaolat hiteléül:

Budapest, 1943. nov. 23.

Fizetendő: számla vételekor.

VI.

Csáktornyai Zrinyi-
várkastély

Cterna károly rajza
(termeszet után)

Repr.

Szechy Károly

Gróf Zrinyi Miklós
1620–1664. III k.
M. Tört. Elektr.
Bp. 1900. 9. l.

- és Közoktatásügyi

Csáktornyai
török építészeti
emlékek

l.

Genthtörökmüeml

319. l.

Terpsychore VII.32.

Csáktornyai Zrinyi vár kastély

Csorna Károly rajza

Repr. -

Szilágyi: Magy. nemzet tört. VII. 223. l.

Csáktornya

szentilonai Zrinyi-kápolna képe repr.

Magyar Katonaujság

1942. okt. 31.

(A csáktornyai Zrinyi-ünnepségek.)

Csáktornya

a XVIII. században

Csorna Károly rajta

Repr.

Om. IV. 250. l.

6891

T. ~~6455.~~-

ölt lapon a fontosabb városok lát-
rata jobbra külön keretben:

nella Dalmacia uicino
sopra il mare
delli Illmi Sri di

7.3 : 21.5 cm.

L köztük a CITTA DI TRAV is

Csáktornya

Margitai J.

A csáktornyai áll. tanító-
képző-intézet története.

Petrik 1886 – 1900

A Zrínyi vár eredeti képe

Zrinski grad u 16. stoljeću

Ez a rész ma is áll csak nem eredeti alakjában.

Hid a varró felé

Omladoza vapaj

Zrinski grad danas.

Csáktornyai vár - Keleti oldal és déli

Naklada knjižare V. Tahšić, Čakovec.

DOPISNICA

A vár udvarán
álló csáktornyai
várkastély.
A vár nak
ebben a részében
írta Zrínyi a
Szigeti veszedel-
met
Gült a
XVIII. sz. elején
Althan gróf
idejében
Az ősi vár részlete
Földszinten
börtönök

CSÁKTORNYA.

Zrinyi vár.

10164

Balkányi Lajos kiadása Csáktornya.

Belföldön csak 2 fill. a portó ha a keltezésen és névaláírásokon kivül 5 ÜDVÖZLŐ szót irunk.

26. — CSÁKTORNYA ✞: Várkastély
Schloss — Château — Castle

Csáktornya

várkastely

Csáktornyai ferencz-rendi zárda

Vas. Lyc. 1894. 340 l

Régi festmények. A *csáktornyai* Ferencz-rendi kolostorban a minap egy 1659-ben készült festményre bukkantak, mely a költő *Zrinyi* Miklós halálát ábrázolja a muraközi erdő mélyén. A kolostorban még egy másik értékes festményt is találtak, az pedig Zrinyi Ádámot ábrázolja, a mint 1691-ben a törökök elleni ütközetben lováról lebukva, a harcztéren maradt.

megirva

Csáktornyai György

ötvös

Vkrasd XVII. sz.

Szendre i Szentiványi

321. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Fényrép		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

M. D. K

CSÁKTORNYAI János nyomdász

Reprodukció riadvanyaitól

23–24

Benda Kálmán – Szinegi Károly: A 400 éves debreceni nyomda Bn. 1961.

M. D. L.

CSÁKTORNYAI JÁNOS

1590-ben a debreceni nyomda vezetője

1595. novemberében halt meg

Benda Kálmán - Irinyi Károly: A 400 éves debreceni nyomda Bp. 1961.

24-25. l.

MDK

Csáktornyai János nyomdász

A debreceni nyomda vezetőinek egyike a nyomda alapításától számított első száz évben.

Székely János: Még egy jubileum.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 164. l.

MDK

CSÁKTORNYAI JÁNOS

159-ben vezetője a Debreceni-nyomdának.

Soltész Zoltánné: A magyarországi Könyvdiszités a XVI. száza ban. p.94.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

Csáktornyai János

MOK

1590-től 1593-ig működik mint nyomdász Debrecenben.

Firtinger K. Hafánk könyvnyomdászai stb.

Grafikai Szemle 1892. 10. 164l.

Csáktornyai János

vagy Hoffhalter nyomtatta Sztárai Miklós: „Az vizözönnek históriájáról etc." cimű művét Debrecenben 1586-96 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600
Budapest, 1971

5751

Csáktornyai János

nyomtatta az „Énekeskönyv" című mű-
vet Debrecenben 1590-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.:
Régi magyarországi nyomtatványok 1473-
1600. Budapest, 1971

5571

Csáktornyai János

nyomtatta Szikszai Fabricius Balázs:
„Nomenclatura seu etc." cimű művét
Debrecenben 1590-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc etc: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971 560 l

Csókfalvai János

nyomtatta „Dicta Graeciae sapientum etc." című művet Debrecenben 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szk.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971 571.

Csáktornyai János

nyomtatta Erasmus Desiderius: Civilitas morum etc. ciműművét Debrecenben 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5731

Csáktornyai János

nyomtatta Gönci György: „De disciplina etc." című művét Debrecenben 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600
Budapest, 1971 572.

Csáktornyai János

nyomtatta Heyden Sebald: „Formulae puerilium etc." című művét Debrecenben 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

5731

Csáktornyai János

nyomtatta Libellus elegantissimus "című" könyvet Debrecenben 1591-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc, Sb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5741

Csáktornyai János

nyomtatta Cisio magyar nyelven "című" művet Debrecenben 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

5861

Csáktornyai János

nyomtatta Csanádi Demeter: „Vita Joannis etc." Debrecen, 1590-94 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5871

Csáktornyai János

kemutatta „Judicium magyar nyelven" cimű műret Debrecenben 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencsbb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

5871

Csáktornyai János

nyomtatta Laskai János: „Az Aesopus életéről" stb. cimű művet Debrecenben 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

5881

Csáktornyai János

nyomtatta Szikszai Fabricius Balázs:
„Nomenclatura seu etc." cimű művet
Debrecenben 1592-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencsth.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971 5891

Csáktornyai János

nyomtatta Gönci György „Confessio vera de etc" című művet Debrecenben 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok stb. 1473–1600. Budapest, 1971 610 f

Csáktornyai János

nyomtatta „Judicium magyar nyelven etc." cimű művet Debrecenben 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok stb. 1473-1600.
Budapest, 1971 611 l

Csáktornyai János

nyomtatta Szikszai Fabricius Balázs:

„Nomenclatura seu etc." című művét

Debrecenben 1593-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi nyomtatványok magyarok 1473–1600.

Budapest 1971

6111

Csáktornyai János

nyomtatta Cisio magyar nyelven "cimü" müvet Debrecenben 1593-95-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600
Budapest 1971

6251

Csáktornyai János

nyomtatta Dézsi András: „Az ifju Tobiasnak históriája" ci mű művet Debrecenben 1594-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest 1971 626 l

Csáktornyai János

nyomtatta Janus Pannonius: „Joni Pannonii etc" ci mű művét Debrecenben 1594-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6261

Csáktornyai János

nyomtatta „Kalendárium és praktika az 1595-esztendőre" című könyvet Debrecen 1594-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.

Budapest, 1971

6271

Csáktornyai János (?)

vagy Hoffhalter nyomtatta Czegléd i Nyiri János: „Ighen szep historia" című könyvét Debrecenben 1586-95 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971 5571

Csáktornyai János (?)

avagy Hoffhalter R. nyomtatta Ilosvai Selymes Péter: „Az nagy szent Pál ete" című művét Debrecenben 1579-96 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.

Budapest, 1971

5361

Csáktornyai János, nyomdász

– 1590-től a debreceni nyomda vezetője. 12 magyar, 12 latin nyomtatványa ismert. 3-szor adta ki Szikszai Fabricius Balázs latin-magyar szótárát. Több iskolai kézikönyv. Janus Pannonius Erasmusa 1594., évenként naptárak.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

207–208. l.

Csáktornyai János, nyomdász

– érzéketlen volt a Komlós-Heltai-féle pomyvafüzetek iránt.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

208. l.

Gáltonyai János, nyomdász

– 1596-ban halt meg. Utóda
Kheda Pál

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.
208.l.

Gráfikusai, nyomdái

– a 16. sz. vége felé a debreceni nyomdái, kiadványai Debrecen címere, a zászlós bárány.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II. k. Bp. 1967.

193. l.

Csákbonyai János, nyomdász

-Hoffhalter Rudolffal ment Debrecenbe, annak segédjeként. 1590-től 1596-ig a debreceni nyomda élén állt.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

222 l.

Ø Csáktornyai János

debreceni nyomdász

l.

Csüsfe

60, 61. l, 62. l,

48. Ereklyemuz.

tüntetés selvénye
~~rdemjel~~ disziti. Haja hosszú, bajusza és
lla leberetvált. Nyakravalója fekete,
zsinórzott.

cm.
czi emlékek muzeumából (107/95. No. 80).
iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

666

Csáktornyai János

debreceni nyomdász

XVI. sz.

I.

Gulyáskönyvem

223–225 l.

Maros völgye VIII. 104.

Csáktornyai János

Könyvnyomdái

XVI. 4.

1

Kéziratnyomtatott

121. l.

Sopronvármegye alispánjától.

6879/1914 számhoz.

Határidő ——— nap.

A műemlékek országos bizottságának

Budapest

Felkérem (..... sz. a. kelt átiratára hivatkozva), hogy a fertőszéleskuti őrtorony helyreállítása.

Csáktornyai János

l.

Kertésnyomtatott

129. l.

158. kép. *Schauffelein: Körülmetélés.*

Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23. l. — Kőrösy: Esztergom. Esztergom 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 196. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Csáktornyai Zoltán, (Bp.,1886.dec.5. -- Bp.,1921.márc.20): tájképfestő. A nagybányai második nemzedékhez tartozott, tagja volt a Szinyei Társaságnak. 1912-ben Rökk Szilárd-dijat nyert. 1919--21-ben kollektiv, 1922-ben hagyatéki kiállitása volt az Ernst Muz.-ban.

N.L.

Csáktornyai Zoltán
festő

Ötven esztendővel ezelőtt, 1921. március 20-án halt meg szívszorhamban Csáktornyai Zoltán. A nagybányai festők második nemzedékének egyik legjobb művésze 35 éves volt.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

1886 december 5-én született
Budapesten. Családi körülmények
miatt nagybátyja Diner-Dénes József
vállalta nevelteltését.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

Csáktornyai nagybátyja Diner-Dénes révén már korán kapcsolatba került a „Tizedik Szabad", a „Nyugat" és a „Vilag", valamint a „Népszava" írókkal.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

Az 1918-19-es forradalmi eseményekkel rokonszerencett a művész. A Tanácsköztársaság idejében kinevezték őt egy nyári rajztanárképző kurzus tanárává.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Müvészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

1919 március 18-án levelet intézett a művészeti ügyek kormánybiztosához más művészekkel együtt, hérve a gödöllői kastélyban a művésztelep létesítését.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Müvészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

1902 koratavaszán került Nagybá-
nyára, közvetlenül a szabadiskola
megnyitása után. Fanarai Reli
István és Iványi Grünwald zoltak

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csaktornyai Zoltán

festő

„Hegyes táj" (rajzo)

Devényi Iván: Csaktornyai Zoltán

Művészet, 1971. fmáicius – 29 lap

Csáktornyai Zoltán
festő

Az „Asztalnál ülő emberek" c. képet
újabb jelentős csendéletek követik mű-
vésztelében: az „Uzsonnaidő a hertben"
és az „Ősz délután".

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő.

1912-ben Nagybányán festett nagy-
figurás élethépével „az „Asztalmálülő
emberek"-hel elnyerte a Rökk Szilárd
jutalmat.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Müvészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

1910-ben a Művészházban gyűjteményes tárlatot rendezett, ahol 20 festménye volt látható. Az 1912-es Nagybányai jubileumi tárlaton 7 munkájával vett részt

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

1906-ban állított ki először,
egy magyarországi tájkép függött
a Műcsarnokban. Ugyanezzel
öt képpel szerepelt a párizsi Salon
d'Automne-ban.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

1907 ig, majd 1910 után nyaranta
rendszeresen Nagybányán dolgozott.
Korábbi időben Párizsban és Firenzében
élt.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán

festő

Posztumusz tárlatára 1922-ben
hemlt sor. A Nemzeti Galériaban
1962-ben a „Nagybánya hiállítás"
-on „Ligeti részlet a tövöldével"
1909. Csáktornyai kép is szerepel.

Dévényi ~~István~~ Iván: Csáktornyai Zoltán

Müvészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

Művészetét Bálint Alexander méltatta
a Nyugat 1912. évfolyamában.
Reti István a Csáktornyai tájkép-
het megfestésével fogadta.

Dévényi ~~István~~ Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

Csáktornyai művészetét méltatta
Réti „A nagybányai művésztelep"
és Terszánszky „Nagy anyakról
bizalmasan" című könyvében.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Müvészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

A fiatal művésznő Szinyei Merse
Pál Társaság alapító tagjai közé
tartozott.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán
festő

1919-ben, majd 1921-elején –
mehánghéttel halála előtt
ő nálló kiállítása nyílt az
Ernst Museumban.

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Müvészet, 1971.március - 29.lap

Csáktornyai Zoltán MDK

Egyike azon tiz festőművésznek, akik 1919 márc 18-án a szépművészeti kormánybiztostól a gödöllői kastélyban művésztelep létesitését kérelmezték.

a levél szövege

60-61.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

MDK

Csáktornyai Zoltán,

1911-ben iskolán kivül dolgozott.
1912-ben " " ".

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 88, 89.1.

MDK

Csáktornyai Zoltán

1919 jul 22-én a Közoktatásügyi Népbiztosság megbízza a nyári rajztanár és festőművész átképző tanfolyam tanári teendőinek ellátásával.

74-76.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

M.D.K.

Csáktornyai Holtán
festő.

Berlinben Herman Lipót
baráti köréhez tartozott.

Lengyel Géza:
~~Dedo Rudolf~~: Provinciális művészet
Művészet, 1964. junius – 21 lap

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Csáktornyai Zoltán

PESTMEGYEI HÍRLAP

1900 MÁR 20.

[illegible] választották, a tisztségét még öt esztendeig töltötte be.

★

85 éve halt meg Csáktornyai Zoltán festő.

1021

MDK

Csáktornyai Zoltán

Tábori K: Páris magyarjai. Bp.é.n. 83 l.

M. D. K.

CSÁKTORNYAI Zoltán testő

1903-ban Nagybányán a Szabad-iskola növendéke

Réti Ba. 1954. 326. l.

M. D. K.

CSÁKTORNYAI Zoltán festő

1902-ten Nagybányán Szabad-iskola vövendéke volt

Réti Bp. 1954. 325. l.

K. J. K.

CSÁKTORNYAI Zoltán festő

1904-ben Nagybányán a Szabad-
iskola növendéke

Rébi Bp. 1954. 326. l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Réti István, Csáktornyai Zoltán mestere

Müvészet XII. évf. 1913. 26.

M.D.K.

Csáktornyai Zoltán

A kritika méltatja az elhunyt müvész hátrahagyott müveit, amelyek az Ernszt-muzeumban kerültek kiállitásra. "Rettenetes csapás a magyar müvészetre ennek a zseniális fiatal piktornak korai halála!"- mondja a kritika és sajnálattal emlékezik meg a müvészről.

Lippay Gyula: 6 piktor 1 szobrász c. Szinházi Élet. Bp. 1922. febr. 19-25. XI. évf. 8. sz. 12-13. lap.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Művészet 1926.7.sz. 384.l.

M.D.K.

Csáktornyai Zoltán festőművész

Az "...egyre jobban fejlődő piktori készségét..." méltatja a kritika. Az Ernszt-muzeumban kiállitott "vászonra lehelt" tájképei s egyéb témái komoly elismerésben részesültek.

A legszebb kiállitás c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1921. január 30.-febr. 5.
X. évf. 5. sz. 23. lap.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Iványi Grünwald Béla, Csáktornyai Zoltán mestere

Müvészet XII. évf. 1913. 26.

Csáktornyai Zoltán, MDK

A Szinyei Társ. értékes tárlattal ünnepli a 25 esztendős Ernst Muzeumot.
Az ünnepi kiállitáson a Szinyei Társ. több elhunyt müvészének munkái is szerepelnek.

Dékány András: Két kiállitás.

Uj Magyarság. 1937.okt.17. 6.1.

MDK

Csáktornyai Zoltán, festöm.

a Müvészház müv. egyesület fiatal tehetségek bemutatkozását segiti elö. Idén is több talentumos fiatal müvész alkotásai kerültek a magyar közönség elé.

Nyvére szivesen emlékezünk.

Müvészház.
Müvészeti Krónika.1912.ápr.1. I.évf.1.sz. 9.l.

Csáktornyai Zoltán

Az 1919 júniusában szervezett, az Epreskertben tartott rajztanárképző tanfolyam tanára volt.

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Írt. 1970.2.sz. 141-147. l.

147. l.

M.D.K.

CSÁKTORNYAI Loltán festő

1913.-ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

CSÁKTORNYAI Zoltánné Vera M.D.K.

1914.-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

M.D.K.

CSÁKTORNYAI Zoltán testő

1912. műcsarnoki Rólek Szilárd-jutalom

Réti István: A nagybányai művésztelep

Bp.-1954. 59., 63., 82. l.

 M. D. K.

CSÁKTORNYAI Zoltán festő

Szül. Bp. 1885 megh. no. 1921.

Nagybánya Szabadiskola első növendéke 1902.

Nagybátyja Diner-Dénes József

A Műcsarnok Reökh Szilárd-díját nyerte el. 1912.

/.

-2- M.D.K.

CSAKTORNYAI Zoltán festő

Csatszék
Asztalnál ülő emberek
Wzsonnázók a kertben
Őszi délután
Monte Santo
Estefelé

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 252-253. l.

CSÁKTORNYAI Zoltán

N a g y b a n y a

Csaktornyai Zoltan tanulmanyai
/1902/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.

P á r i s

Csáktornyai Zoltán tanulmányai
/Őszi szalon, 1906/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.

F i r e n z e

Csáktornyai Zoltán tanulmányai
/1909-1912/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.

B u d a p e s t .

Csáktornyai Zoltán szülőhelye
/1886/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.

Kiállitások.

Csaktornyai Zoltán gyüjteményes kiallitása/Müvészház, 1910/

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.

C s a k t o r n y a i Zoltán festő

"Asztalnál ülő emberek"

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.
Illusztráció: 9.

Önálló táblakép - Életkép

Csáktornyai Zoltán:
Asztalnál ülő emberek.

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.
Illusztráció: ,9.

C s á k t o r n y a i Zoltán festő:

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.
Illusztracio: 9.

Müvészeti oktatás

Julian iskola/Páris/
- Csáktornyai Zoltán -

M Ü V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.

Csáktornyai Zoltán festö.

Mübarát.1922.II.246.1.

Csáktornyai Zoltán festő

Pesti Hirlap. 1919. jan. 19. 7

k. k. L. lej kiállítás az Ernst-muzeumban

Csáktornyai Zoltán festő

Pesti Hirlap. 1921. jan. 23. 4

K. K. L. Csoporthiállítás

Csáktornyai Foltán festő

Pesti Hirlap. 1921. márc. 22. 3

Egy festőművész tragikus halála

Csáktornyai Zoltán festö.

Mübarát.1922.II.49.1.

Csáktornyai Zoltán festö.

Mübarát. 1921. I. 83.

Csáktornyai Zoltán.

München.
VI. évf., 1907.
199.

Csáktornyai Zoltán

A felsorolt művészek figyelemreméltó sorozatokat mutattak be azon a kiállitáson, melyet Felvinczi Takács Zoltán ismertet: "Kecskeméti művészek az Ernst Muzeumban" cimmel.
Csáktornyai Zoltán, Kandó László, Kardos Böske Kovács Gina, Heller Andor.
Csáktornyai Zoltán ujabban szellemes, hangulatos koloristának mutatkozik tájképein.

A HÉT, Bp. 1919. jan. 26.
XXX. évf. 4. sz. 63. lap.

Csáktornyai Zoltán

"A Kecskeméti Müvésztelep" cimmel Kun Imre felsorolja az ott élő és dolgozó müvészeket. Iványi Grünwald Bélát, mint a legrégibb, Prohászka Józsefet, mint a legidősebb tagot emliti. Révész Imre professzor a fiatal müvészeket oktatja aktfestésre. Itt él és dolgozik Olgyai Viktor, Kandó László, Perlrott Csaba Vilmos, Uitz Béla, Pólya Tibor, Falus Elek, Major Jenő, Kmetti János, Dobrovits és Nikolsky, az orosz festő, aki hadifogolyként került a telepre, meszerette a magyar tájat, itt maradt és magyarrá lett. Ugyancsak itt élt a nemrég elhunyt Csáktornyai Zoltán.

A HÉT, Bp. 1921. ápr. 1.
XXXII. évf. 9. sz. 158. lap.

Csáktornyai Zoltán

Legszebb tájképei azok, melyeknek hangulata közös Iványi Grünwald Bélával, -mondja kritikájában Lehel Ferenc: "Az Ernst Muzeum kiállitása" cimmel, de hozzáteszi, hogy amellett müvészete igen egyéni és egységes. Dicséri Nagybánya emlékeit idéző festményeit is azonban I. Grünwald hatását tükröző müveit jobbnak tartja. Ezt nem kifogásképpen jegyzi meg, hiszen I. Grünwald is "átvett vonásokat" Magyar Mannheimer Gusztávtól.

A HÉT, Bp. 1921. febr. 1.
XXXII. évf. 4. sz. 62. lap.

Csáktornyai Zoltán

Az Ernst Muzeum nyolcadik csoportkiállitásán mutatták be müveiket a Kecskeméti Művésztelep tagjai. Margitay Ernő m. sign.-val ir a tárlaton szereplő alkotásokról:

Iványi Grünwald Béla: "a művésztelep vezető egyénisége". "Theseus elhagyja Ariadnét" c. munkája tele van erővel és finomsággal. Muzeumba való alkotás". "Idill", "Naplemente" és a "Falu" c. müveit kiemeli. Perlrott Csaba Vilmos: "akár akt, akár virág, témája mindig darabos és nyers. "Oltár" c. képét is keményen birálja.
Csáktornyai Zoltán: "Koratavasz" c. müve "kiemelkedő alkotás."

Élet, Bp. 1919. febr. 2. XI. évf. 5. sz. 115. lap.

Csáktornyai Zoltán

A téli kiállitás„a Mücsarnokban az öregséget, vagy a kozervativizmust, a Nemzeti Szalonban a férfikor mérsékelt haladását, a Müvészházban a fiatalság lelkesedő realizmusát képviseli,- mondja Sztrakoniczky Károly: "Képzőmüvészeti Szemle" c. beszámolójában.
Ilyen értelemben a három kiállitás három müvészgenerációnak felel meg, vagy "ha ugy tetszik a müvészetpolitika három állásfoglalásának. "
Ez után rámutat az egyes kiállitások,-először a Mücsarnok- hibáira, állapotára, majd a Nemzeti Szalon és a Müvészház következik utána.
A továbbiakban a kiállitásoknak egymáshoz való viszonyáról tárgyal, s végül a tárlatok értékéről is kinyilvánitja vélemén_yét.
ÉLET, Bp. 1910. dec. 18.II.évf. 49.sz. 760.lap.

Csáktornyai Zoltán

Sztrakoniczky Károly: „Képzőművészeti Szemle" c. cikkének folytatása.
A Nemzeti Szalonban szerepelnek: Plány Ervin, Zádor István, Jávor Pál, Raáb Ervin, Bednár János, Hódy Géza. Mindegyikük müvét külön értékeli a kritika.
Sok érdekességet adnak a kiállitásnak: Joachim Ferenc, Kőváry Szilárd, Koszta József és Székely Andor képei.
A Müvészház kiállitói: Zichy István gr, "Ménes" c. képét hozza a lap. Herman Lipót, Kövér Gyula, Páldi Zoltán képei nivós eredményeket nyujtanak. Zitter Sándor, Csáktornyai Zoltán, Szigeti Jenő és Ferenczy Valér alkotásaiban nagyon sok szépség van a kritika szerint.

ÉLET, Bp. 191o. dec. 18. II.évf. 49.sz. 760, 775. lap.

MDK

Csáktornai Zoltán,

1902-ben az iskolában dolgozott, és még 1903,-4,
1906-ban " " "

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 78.l.

Csáktornyai Zoltán Csáktornyai/Zoltán MDK

festőművész

az 1919 j l. 10.- szept. 10.ig tartandó nyári rajztanár és festőművész átképző tanfolyamra tanári kinevezést kapott. /

M.T. Képz. Él. Bp. 1960. 183.o.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Tájkép, of.

Börtsök - Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

100 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Csendélet, of.

Szépm.Muz.uj magyar képtárának kat. 1928.

Csáktornyai Zoltán

életrajza

Murádin Jenő: Nagybánya. A festő – telep művészei. Miskolc, 1994, 17–18.

MDK

Csáktornyay Zoltán

Frank János: Lakatos Artur. L.A. festőművész kiáll. Fényes A.-terem, Bpest. 1960. szept.

MNK

Csáktornyai Zoltán

Tájkép, of.

Börtsök-Réti Nagyabonyai kiáll. kat. 1912.
lo3 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Tájkép, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

1o4 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Tájkép, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.
106 l.

MDK

Csáktornai Zoltán

Csendélet, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.
109 l.

Csáktornyai Zoltán

- tanári állást kap 1919. ben

Emlitve: Ferenczy Béni, Ferenczy Noémi, Ziffer Sándor, Boromisza Tibor, Tihanyi, Czóbel, Czigány, Perlrott Csaba Vilmos, Bodlijony Erzsi, Hollósy Simon, Klein József, Vida Géza, Katz Sándor, Agrikola Lídia, Kahána Sári, Pittner Olivér, Crizer Lilla, Weith László, Kazár László, Ruzicskay György, Ferenczy József, Gallasz Nándor, Szőnyi István, Mattis Teutsch János, Szolnay Sándor, Kós Károly, Réti István, Gy. Szabó Béla, Deri Huber István, Ferenczy József, Basch Andor, Boromisza Géza, Kunoritz András, Szervátiusz Jenő

Borghida István: Magyar művészet

Igaz Szó 1973/7 124. old.

Csártornyai Zoltán

MDK

Csáktornai Zoltán

Tájkép, of.

Börtsök-Réti, Nagybányai kiáll. kat. 1912.

114 l.

MDK

Csáktornai Zoltán

Kert, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

113 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Réti I: Nagybánya. A Mübarát. 1922. II.
223. l.

M. D. K.

CSÁKTORNYAI Zoltán festő

1905-ben Nagybányán a Szabad-iskola növendéke

Réti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

CSÁKTORNYAI Zoltán festő

1906-ban Nagybányán a Iskolad-
iskola növendéke

Réti Bzh. 1954. 324-l.

M.D.K.

CSÁKTORNYAI Zoltán festő

1912-ben Nagybányán dolgozott.

Rótí: Nagybánya... Bp. 1954. 330.l.

M.D.K.

Csáktornyay Zoltán, festő

munkáit, a művészház új helyiségeiben megnyílt kiállításon, a tehetetlenek közötti kivételképpen emliti a szerző.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 373. old.

/a cikk megj.: „Világ", 1913. jan. 23./

M.D.K.

Csáktornyai [Zoltán]. festő

részt vett a berlini Künstlerhaus magyar kiállításán.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 418. o.
/a cikk megj.: „A Hét" 1914. márc. 29. /
„Rebellis magyarok" címen

Csáktornyai Loltán

M.D.K.

Méltatás.

Devényi Iván: Tersánszky Jenő és a képzőművészet
Művészet, 1968. punnus - 20 lap.

Csártornyai

A New-Yorktól a Hungáriáig c. szemle-rovatban - muzáin-mű-vészi ítéret emelt Zi -

Modalomtölténeti Kölcsönös, Bp. 1967, 116 l, Dévényi Iván c.

Csáktornyai Zoltán

Tersánszky: Nagyáruyakról

bizalmasan c. könyvében

írt róla.

Vigilia, 1963, 10sz., 633old.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Uj Művészet 1913. I. 3.sz. 13 1.

MDK

Csáktornyai Zoltán , festő
Rökk Szilárd-dijjal kitüntetve

Uj Müvészet 1913. I. 3.sz. 12 l.

Csáktornyai

Maticska Jenő "...Czóbelen kivül Csáktornyaival és a tragikus sorsú Czigány Dezsővel tart fenn igen közeli barátságot."

Kurádin Jenő: Maticska Jenő /1885-1906/
Művtört.Ért.1972.1.sz.41-48.l.

44.l.

Csáktornyai

Perlrrth és Bornamissza 1908. aug. 30-i Kernstokhoz írt levelében ő is a tervezett kiállítók közt szerepel.

Horváth Béla: Perlrrth Csaba Vilmos és Bornamissza Géza ismeretlen levele; Nüggyűjtő, 1973/2. sz. 39. l.

Csáktornyai Zoltán

Tanári beosztást kapott a művész-ki Nagybányán tanult, – a háborút követő forradalom idején.

Borghida István: Harcos művészet.

Igaz Szó, 1973... 7. 124. old,

Csáktornyai

Párizst megelőzően, ill. azzal párhuzamosan, rendszerint nyaranta, dolgozott Nagybányán. Az itteni fiatalok közé tartozott.

Horváth Béla: Perlroth Csaba Vilmos és Bornemisza Géza ismeretlen levele; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 39. l.

Csáktornyai Foltán

nove e mlitve

Művészettörténeti Értesítő 1972

44. old.

Csáktornyai

A Szűz utca 3. szám alatti műteremben dolgoztak Czigány Dezső, Gulácsy, Márffy, Csáktornyai, Gara Arnold és változoan egy-két festő birtokolták ezt az alkalmas munkahelyet. 1906-07 évre a műterem kiürült. Ugy látszik a művészek saját műteremhez jutottak.

Bálint Lajos: Véső és ecset Szépirodalmi Könyvkiadó Bp. 1973. 26,27. old.

Csáktornyai Zoltán, festőművész

Podlipny Gyula Réti Istvánnak köszöni, hogy festő lett, első éves korában nagybányai díjat kapott. Akkoriban igen közel állt hozzá Tihanyi Lajos, Csáktornyai Zoltán, egy József festőernete.

Varga Imre: akit 19-ben a szindikátus titkára volt.
Szocialista Művészetért, 1980. szept.

Csáktornyai Zsolt

az egyik aláírója annak a kérelemnek, melyet tiz festőművész ad be 1919 március 18-án xxx a szépművészeti kormánybiztoshoz; kérik, hogy a gödöllői kastély egy részét művésztelep céljára utalják ki.

Műemlékvédelem, 1969. 4.sz., p. 235.

Csáktornyay Zoltán

"Müvészház" cimmel Jean Preux beszámol a fiatal magyar piktorok VI. csoportos kiállitásáról.
A müvész alkotásait igen magasra értékeli: a legbensőségesebb, a legintimebb és a legeredetibb festőnek tartja a tárlaton résztvevők között. Külön kiemeli "szubtilis liráját, amely ezüstös fátylat huz képei elé és megakadályozza, hogy előttük bárkinek a neve is eszébe jusson az övén kivül."

A HÉT, Bp. 1912. febr. 4. XXIII. évf. 5. sz. 77-78. lap.

Csáktornyai Zoltán

Márffy Ödön, Czigány Dezső, Csók István, Orbán Dezső, Gyenes Gitta, Bornemissza Géza művészek a bécsi Künstlerhaus kiállitásán vettek részt, s mint Bölöni György: "Rebellis magyarok" c. kritikájában kijelenti, ezeknek a művészeknek a képei állanak a kiállitás összhangjában. A beszámoló ugyanis inkább a tárlat légkörét ismerteti, mint az ott szereplő müveket. Elmondja, hogy a Művészház igen óvatosan olyan müveket nem engedett ki, amelyeket nem tartott elég szelidnek, mégis a magyaroknál kis lázadozás érezhető az osztrák lojalitással szemben.

A HÉT, Bp. 1914. márc. 29. XXV. évf. 13. sz. 2o5. lap.

Csáktornyai Zoltán

A fiatal müvész két impresszionisztikus tájképét megdicséri a kritika. Munkái igen erős haladásról tanuskodnak, megértés, finomság megalapozottság jellemzi őket. A Mücsarnokból igazságtalanul őt is visszautasitották és most a Müvészház kiállitásán szerepel azokkal a müvészekkel együtt, akik tiltakoztak a zsüri eljárása ellen, valamint azok is résztvesznek a Müvészházban, akik a tiltakozókkal szolidaritásból a Mücsarnokban nem is jelentkeztek. Gerő Ödön számol be erről "Az ellenszalon" cimmel, demonstrációnak nevezve a Müvészház kiállitását.

A HÉT, Bp. 1910. dec. 4. XXI. évf. 49. sz. 790-791. lap.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Lovak, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
15 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Monte Santo, of.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc. 15 l.

MDK

Csaktornyai Zoltan

Vizparton. Özv.Decsényi Miklósné tul.

A Szinyei Merse Pal VI.Kiáll.Budapest, 1937. Okt. Kat. 9.1.

MDK

Csáktornyay Zoltan

Ligeti részlet a lövöldével. 1909.
o.,v. 53.5x59 cm. Mgt.Budapest.

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962.Kat.23.1.

Csáktornyai Zoltán

MDK

Lovak, olf.

Mücsarnok 1919.Hadviselt müvészek kiáll.

Csáktornyai Zoltán MDK

Monte Santo, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Csáktornyai Zoltán

Lövészárok, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Csáktornyai Zoltán MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1919.Hadviselt müvészek kiáll.

Csáktornyai Zoltán

Őszi délután, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Csáktornai Zoltán MDK

Uzsonnázók a kertben, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Csákternyai Zoltán, festöm.

Elhagyott állások. Of.

Nemz. Szal. 1919.okt.kiáll. Kat. 3.l.

Csáktornyai Zoltán

A Tanácsköztársaság idején a kecskeméti művésztelep Ernst Múzeumban rendezett kiállításán műveit bemutatták.

Kós Lajos: A Tanácsköztársaság képzőművészeti kulturája. Bp. 1959. 22 l., 6 kép. /Művészeti szakköri utmutató 1./ 10. l.

Csáktornyai Zoltán

Vízpaston i vázsna nekopal a hinyei Társaság Ernst Lajos emlékkiállításán az Ernst Múzeumban (emlitve)

Est 1937 X. 17

MDK

Csáktornyai Zoltán

Lövészárok, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

15 l.

M.D.K.

Csáktornyai Zoltán /1886-1921/

95. Csendélet. Olajf. 45 x 65, vászon.
96. Estefelé. " 49.5 x 60, "

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 12. l.

MDK

Csáktornyai Zoltán festő

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Csáktornyay Zoltán

Ligeti részlet a lövöldével, o.

Nagybányai festők, N.Gal. 1962. jun.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Önarckép, graf.

Az önarckép. Alkotás Művészház, 1923. márc.

23. 1.

Csáktornyai Zoltán

Csendélet, o.

Estefelé, o.

Szépműv.Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp.1952.

M.D.K.

Csáktornyai Zoltán festő

Müveét a Müvészeti és Muzeumki Direktórium megvásárolta .

Monte Santo, o.

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919, Bpl. 1967. 361.l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Csendélet, of.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc.
15 l.

Csáktornyai Zoltán

Az Ernst-Múzeum csop.kiáll. A Műbarát. 1922. 49 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán, 1886-1921.

Falusi udvar, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

17 1.

Csáktornyai Zoltán
Önarckép

Ernst-Museum CXXXI. /jubiláris/ kiállításon. 1932.
május, 19 1.

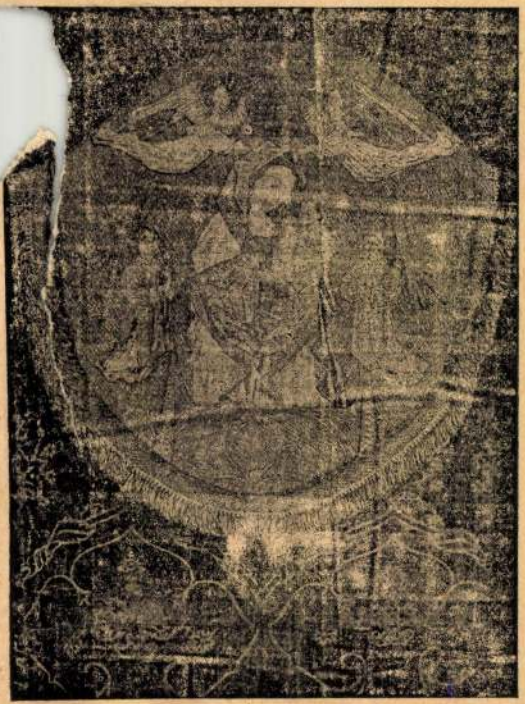

BÖ
fek
ind
Szé
Ma
193
A
gyü

BÁ
szöv
köri
alatt
nát
Szer
Szer
rend
sas.
Mag
Mag
A cí
neje,
birto
sági
váltá

Csáktornyai Loltán, festő. MDK

Vizparton, festm.

Szinyei M. Pál Társ. Kiáll. - 1937 okt. - Ernst Mur.

25. cóf. alk. - ból. Jegyz. 9. l.

MDK

Csáktornyai Földán, festő.

Víz partján, festm.

Látókép.

Ernst Műv. kiáll.-i, 45.- XV. Csop. kiáll. 1921 jan.

Jegyz. 15. l.

MDK

Csáktornyai Koltán, festő

Falu végén, festm.

Isarszegi tó, "

Itatás, "

Boglyák, "

Mezei munka, "

Boglyák a hóban, "

Ernst Sturz kiáll. - i. 45. - XV. Csop. kiáll. - 1921. jan.

Jegyz. 14. l.

Csáktornyai Zoltán, festő: MDK

Pihenő, festm.
Estefelé, "
Visegrádi táj, "
Anya és gyermeke, "
Őszi este, "
Őszi délután, "

Ernst Muz.-kiáll.-i. 45.-XV. Csop.-kiáll.-1921 jan.

Jegyz. 14. l. ./.

MDK

Csáktornyai Zoltán, ferdő.

Csendélet,	ferdm.
Este a Dunán,	"
Falu vége,	"
Tó mellett,	"
Domboldal,	"
Kertben,	"

Ernst Múz. kiáll. i, 45. - XV. Csop. kiáll. - 1921 jan.
Jegyz. 14. l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Szinyei Társ. X. kiáll. N.Szal. 1948.febr.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Szinyei emlék-ünnepély, Szinyei Társ. Akadémia.
1941. febr.

MDK

Csáktornyay Zoltán

A Szinyei Merse Pál Társaság tagjai 1940.

MDK

X Csákternyai Zoltán

Tengeri táj, of.

Szinyei Merse Pál Társ. jub.kiáll. 1945. nov.

MDK

Csáktornyai Zoltán

A Szinyei-Társaság reprezentativ kiállitása.
Pesti Napló 1937. okt. 17. 12.l.

Csáktornyai Zoltán

Egy képe szerepel az Ernst
múzeumban a Kinyer Társaság
kiállításán

Pesti Napló 1937 X. 17

Csáktornyai Zoltán MDK

Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás/1945/:

"Tengeri táj" o.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok.

Müvészettörténeti tanulmányok. Bp.19?/1960.221-250.l

227.l.

Csáktornyai Zoltán festőművész
Vizparton
Szinyei Társaság kiállitása
Ernst muzeum, 1937 október

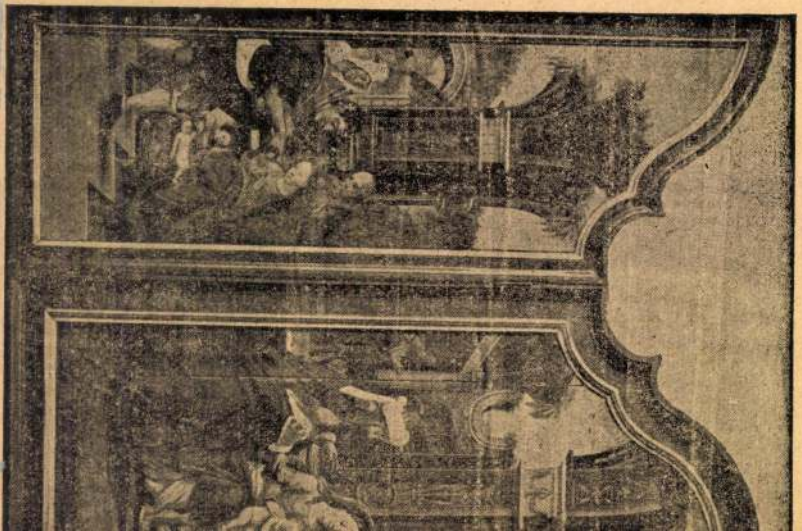

MDK

Csáktornyai Zoltán, festőm.
1886-1921

Majális. Olf. 70x56

Árv.Közl. 1930.4.rk.sz. 55.szám. o7.1.

MDK

Csáktornyai Zoltán, festő. /1886- 1921/.

Majális, of.-

Árv. Közl. 1930 jun. 3. rk.sz.- 54.aukc.- 17.l.

MDK

Csáktornyay Zoltán, 1886-1921.

Kikötőrészlet, of.

Árverési Közl.1937. 2.rk.sz. 81.sz.

2e 1.

MD K

Csáktornyai Zoltán, festö.
/1886-1921/

Domboldalon — Vászon

Gr. Almásy-Teleki Éva müv.int. /V.Ernst Mus./
IX.Művészeti sukció. 1942.máj.10.-től kiáll.
máj.18.sukció.Kat. 6.1

MDK

Csáktornyay Zoltán, 1886-1921

Domboldalon, festm.

Almásy-Tel.Int. 8. aukc. 1942. febr.
7 l.

EDK

Csákternyai Zoltán, festom.
1886-1921

Kikötőrészlet. olf.

Arv. Közl. 1937. 4.füz. oz. 19.l.

MDK

Csáktornyai Zoltán, 1886-?

Tájkép

Ernst Muz. 18. aukc. 1921. dec. 9 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán, 1886-1921

Szekér a gödöllői parkban, of.

M. Studio 2. emke. 1921. 8 l.

MDK

Csáktornyay Zoltán, 1886-1921.

Domboldalon, festm.

Almássy Teleki VIII. 194[illegible].

7 l.

MDK

Csáktornyai Zoltán, 1886-1921

Falusi udvar, olaj

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.

17 1.

Csáktornyai Zoltán /1186-1921/
Falusi udvar, olaj

Árverési csarnok. 1939. 11 1.

)s idejében a belviszályok lecsende-
yaraló várkastéllyá lesz.
y község temploma körül árkot ása-
ett kb. 2ooo lovas számára, ez a
ŝőbb Palánknak nevezett erőd lett a
ok kiindulópontja. 1593-ban sikerült
i. Őrsége azonban csekély volt s bár
ését többszörösen sürgetik, Drégely
álkozunk, s csak Palánkot állitják
cskay hadvezére Rhédey Ferenc elfog-
rtotta. 1619-ben Bethlen Gábor feje-
következő évtizedekben a törökök
litanak ellene. Az 1649. évi 86. t.c.
égelypalánk erősitésére rendeli,
helyőrséget rendel ide. 1662-ben egy
ll a védőrség, 1663-ban azonban a

Csáktornyay Zoltán

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : *315/35*,

M.D.K.

CSÁKTORNYAI Zoltán festő

1911-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya. 1954. 329.l.

MDK

Csáktornyai Zoltán

Réti I.:Nagybánya.A Mibarát 1922. II. 11-12. sz, 223.l.

CSÁKTORNYAI *Zoltán*, festő, * Budapest 1886 dec. 5, † u. itt 1921 márc. 20. Nagybányán és Párizsban tanult s 1906 óta állította ki többnyire alakos, erős színű s redukált rajzú tájképeit. 1910. gyüjt. kiállítása volt a Művészházban. 1912. Asztalnál ülő emberek c. képével megnyerte a Rökk Szilárd-díjat. 1919. és 1921. kollektív, 1922. hagyatéki kiállítása volt az Ernst-Múzeumban. A Szinyei-Társaság tagja volt. Csendélet, Estefelé és Monte Santo c. képei a Szépművészeti Múzeumban vannak.

L. Gy. I. 215 f.

Kossuth Lajos és fiai:

„Ifj. KOSSUTH LAJOS
lon alól ábrázolvák „KOS
léjük. Mindkárman fo
aljáu három szalagon
Kés sorban:

„KOSS
születek 1802

o legalól: „Nyomatott és ka
vin-tér 2."

Czinkografia, legna

Lapa

Halálakor árult

Csáktornyai Zoltán

1921. január koll. kiáll.

Ernst Múzeum XV. csop.
kiáll. kat.

Vasfokos, baranyamegyei magyar

VIII. 161

Csáktornai (Csáktornyai) Zoltán festő

Csáktornai Zoltán 1886-ban született Budapesten. Gyermekkorában rokona, Diner-Dénes József, a kitünő esztétikus nevelgette s buzdította a művészetre. 1902-ben Nagybányára ment, ahol Iványi-Grünwald Béla és Réti István voltak a mesterei. 1906-ban küldte be első képét, egy nagyméretű tájképet, a Műcsarnokba, aztán Párisba ment, ahol Jean Paul Laurensnál tanult a Julian-iskolában. 1909-ben Firenzébe utazott, eredetileg rövid időre, de harmadfélévig maradt ott. Gyakran állított ki, így 1906-ban a párisi őszi szalonban öt képet 1910-ben a Művészházban 20 képet (gyűjteményes kiállítás). Most Nagybányán dolgozik.

Művészet 1913. 26. l.

Ádáre

MDK

Csáktornyai Zoltán

Törzstagja volt a Nagybányai Festők Társaságának.

Réti: Nagybányai művészek.

Nyugat, 1924. Márc.16. 4°1.lap

Vagn

~~legfeljebb eredeti nagy-~~ / Lotz m
~~ságban~~

~~legfeljebb eredeti nagy-~~ / Porce
~~ságban~~

~~Kérem a porce~~
~~vigyázni, hogy ön~~

Csáktornyai Zoltán

+ 1921 márc

Szód 20.

E E Szi 15 l.

Ernst E:

a tiszai m. P.

Peremartoni káptalani Ujmajor

V. 194.

— római temető V. 194.

Csáktornyái Zoltán

Kisebb

1919. gyűjt kiáll.

Ernstnél.

Csáktornyai Zoltán

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1926. 384 Rét.~~

~~1931. 536~~

Csak felsor.

MAGYAR MUVESZET

Csáktornay Zoltán

Grünewald. (Grünewald Mátyás.) Irta Elek Artúr. Nyugat, V. 4.
Csáktornay Zoltán képei. Irta Bálint Aladár. U. o.

(Művészet 1912. 78. l.)

Művé

Szerkesz

Lyka Ka

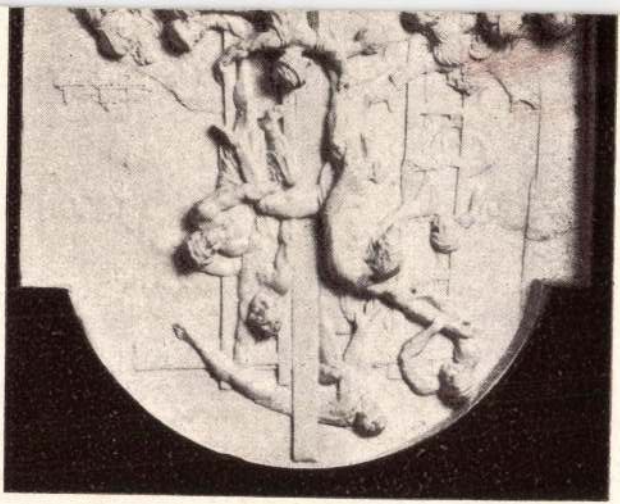

Csáktornyai Zoltán

l.

Ernst Múzeum gyűjteményei

XXXII. 80-n

V

Bunny Ruppert

Tajkép alakkal, olaff.

Árverési Csarnok kat

31. 7. 1936 feb.

33. 7. 1926 jan. 34. jan

34. 7. 1926 ok

Csáktornyai Zoltán

Árverési Csarnok aukció kat.

35. n. 1926. dec. ✓
36. n. 1927. febr. ✓
37–41. nem nsepel.

Bunyitay: Gyulafehérvár

Csáktornyai Zoltán

l.

Árv. Csarnok 105. aukc. Gat. ✓

" " 107. " " ✓

" " 109. " ✓

" " 110. " " ✓

Tűzfujtató bronzcsöve, Kelta

VI. 129

Csáktornyai Zoltán

Nagybányai kiáll. két 1912

78

Tiszafüredi ásatás VI. 182.

Csörtönyei Zoltán

Nagybányai kiáll kat. 1912

79

Turóczszentmárton h. n. VI. 17o.

Csáktornyai Zoltán

Nagybányai kiáll. kat. 1912

80

Csaktornyai Zoltán

Nagybányai
kiáll. Kat
1912. 81. l.

Pöszel, Georg l. Perstel György

Ugocsa vármegye VI. 224

Csáktornai Zoltán

Nagybányai k. h. 1912

123

Csáktornyai Zoltán

festő

36 éves korában Buda-
pesten 1921. márc. 20-án
hirtelen meghalt.

a Szinyei Merse Pál
Társaság gyászjelen-
tése –

Praemykenci agyagedeinyek V. 186.

Csáktornyai Zoltán

1912? a kecskeméti
művésztelep tagja

Csáktornyai Zoltán

festő

írod

Az Est. 1921. márc.

22. (Csáktornyai Zoltán festőművész tragikus halála.)

Csáktornai Zoltán

† 1921.
nekr.

Mübarát

1921. 83 l.

Cs. t. (nekr.)

Petrovics Elek dr. orsz. felügyelő

Kinevezése IX. 144.

Csáktornyai Zoltán

A Szinyei Merse Pál társaság tagja volt.

Pecten IX. 85.

A MŰEMLÉKEK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZ. FŐFELÜGYELŐSÉGE
BUDAPEST.

27. sz.

K Ö R L

valamennyi hatáskörbe t

Vonatkozással az á
1207/1907 szám alatt kelt kö
met, hogy a vezetése alatt á
működéséről szóló jelentés t
2. és 3. szakaszához tartozó
dőleg a ./. alatt 3-3 példán
használásával legkésőbb 190

és jobbra nézve. Jobb kezét, melynek kis újján
lévő teszi és keresztett baljában fehér zseb-
paszodik; kaja, bajusza és kettéválasztott
szbevegyült és szeme szürkés zöld. Ingének kei-
kontöre puffasztott újjú fekete.

éretei 101 : 74 cm.
~~[illegible]~~ Ára 158 frt 55 kr.

219

Csáktornyay Zoltán

vród

z

Az Ujság

1912. febr. 2.

(c. a. Nyolc fiatal kiállítása a Mitvészházban)

Csáktornyai Zoltán

wód

Bálint-Aladár: Csáktornay Zoltán képei.
Nyugat. 1912 febr. 16.

Csáktornyai Zoltán

Csáktornyai *Zoltán*, festő, szül. 1886 dec. 5-én Budapesten, megh. 1921 márc. 20-án u. o. Tárlatainkon 1906 óta szerepelt friss meglátású, gyakran alakokkal élénkített tájképeivel. Fejlődését korai tragikus halála akasztotta meg.

ÉBER L.

Gyertenberg Lex.
VIII. k. 189. l.

ELEK JÓZSEF
KÖNYVKERESKEDÉSE — ANTIQUARIUM
BUDAPEST IV, EGYETEM-U. 11.
TELEFON: 181-132.

186-516

Müemlékek Országo

Szives megtekintésre:

+1 Willemsen:Apulien

+1 Krauss:Paestum

+1 Offermann:Mittelrheinisch

+1 Pfister:Der Untergang der

+1 Baud-Bovy:Les Maitres de l
Suisse

+1 Poeschel:Romanischen Decke

+1 Keiser:Hinterglasmalerei

+1 d'Italie Rays de l'Art

+11 Italia Artistica á 16.-

Csáktornyay Zoltán

1.

Interieur

1913. 22-24. sz.

13 l.

Csáktornyai Zoltán

l.

Lehel Gulácsy

17 l.

30.1 59. l.

Lehel F:

Gulácsy Lajos
Olekadens festő
Dp 1922

19.522-1914. szám.

III.

A sztrecsényi várrom kö
kemencze ügyében m. évi 951. sz
a Bizottságot, hogy ez ügyben h
tegyen.-

Budapest, 19

A miniszte

Csáktornyai Zoltán

l.

Ma 1919. [illegible]

2 h. 27 l.

Csáktornyai Zoltán

Revai XX. 99. l.

Csáktornyai Zoltán †

Ernst Mus. Kiállitásai

CXXXI - 1932

183.

V

Ernst

1919

BAGI LIPOT
könyv, papír, írószer, lidlapok
folyóiratok dohánylózsdéje
JÁSZAROKSZÁLLÁS.

Csáktornyai Zoltán

Ernst Múzeum
Kiáll. 36. sz.
Pp 1919. jan

MÁSODIK TEREM.

Csáktornyai Zoltán.

43. Vihar után . . . . . 3000.—
44. Lovak . . . . . 2000.—
45. Fürdés előtt . . . . . 4000.—
46. Csendélet . . . . . 3000.—
47. Görzi templom . . . . . 4000.—
48. Lövészárok . . . . . 2200.—

HETEDIK TEREM.

Csáktornyai Zoltán művei.

106. Kora tavasz . . . . . 3000.—
107. Velence. Magántulajdon.
108. Olasz táj . . . . . 3000.—
109. Csendélet . . . . . 2500.—
110. Kertben . . . . . 1500.—
111. Szobában . . . . . 4000.—
112. Lovak . . . . . 1500.—

HARMADIK TEREM.

Magyar-Mannheimer 14 éves tanitványának,
Heller Andor rajzai.

59.	Keretben, eladó a 3. rajz	300.—
60.	Keretben, a 2. rajz	300.—
61.	Keretben, minden rajz darabonként	300.—
62.	Keretben, az 1. és 2. rajz . . drb.	300.—

~~S~~

Művés ház

1913. Palota felavató kiáll

Csendélet II/of

Könyves kálm.

1913 dec. Bp. kiáll

Kilátás a Dunára

~~Kiegyeztető~~ sérnar körülés

N. Szal

febr

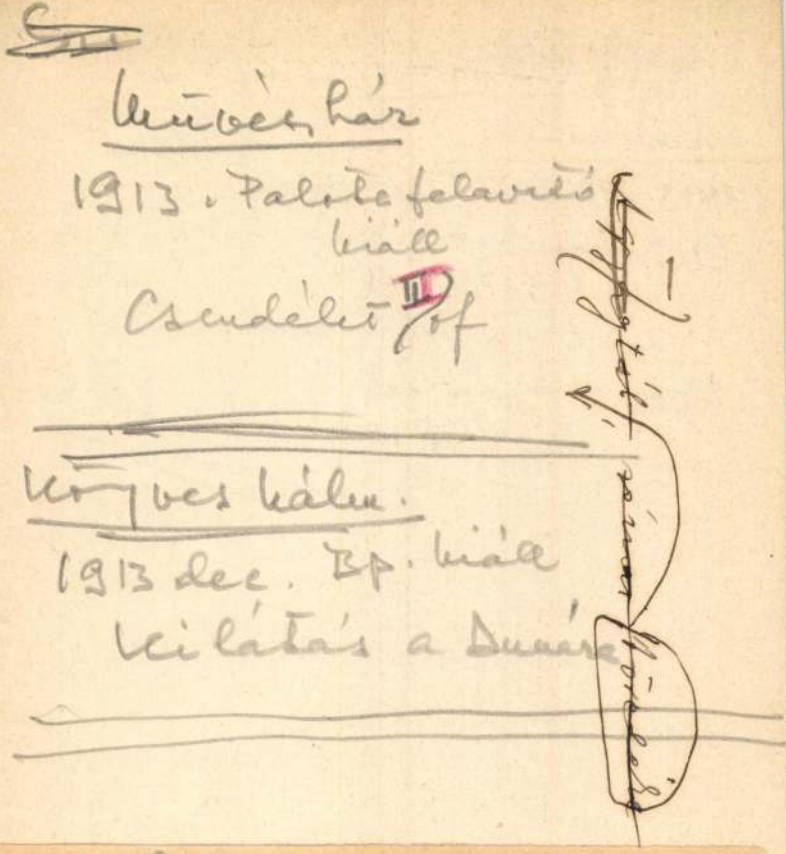

Csáktorny

1917 Sajtóhadiszállós II.kiáll.

Pelzaierdő,olajf,

1919 Öszi kiáll.

Elhagyott állások,olajf,

Csáktornyai Zoltán

Műcsarnok Gödöllő

1917-18. téli kiall. 194

1919. hadviselt mův. kiall.

149. 151, 153, 155.

nem volt harcteren

1927. magyar táj.

nem állított ki!

Csáktornyai Zoltán

Művészház 1912. febr.

Ocenet. kiáll.:

134 – 151. nain

bárd

a Művészház

katalogusai közt.

Tájkép, ~~I–II~~ VI–VIII

Glas tájkép

Conte Maracci

Csendélet II.

Zászlós tájkép

Csúr és fák meg hegy

Felhők

Tárna-utca

Estefeli I

Boglyák I

Cézkor

Prato-Vecchio

Piros fedelű ház

Sesto-fiorentino

Sötét ~~fák~~ tájkép

~~Csaktornyai Zoltán.~~

~~Magyar Művészet~~
~~1926. 384~~ Réti

Nagybányai jub. kiáll.
1912.

Tájkép I-IV
csudélet (1911) I.
kert (1911)

Átokházi Kapitányság (Szeged)

(VII. 246, 247. — i emlélet

X. 145. — i lelet VII. 246. — i puszta

VII. 246.

Csáktornyai Zoltán

irod. 2 Hlutolsó 52. l

1926

372. MADONNA SZOBROCSKA, majolika. Ol

373. PATIKAEDÉNY, korsóalak, fajánsz, kék

374. KÉT PATIKAEDÉNY, fajánsz, kék disz

375. APOSTOL-KORSÓ, barna kőcserép, ónfe

376. KÉT TALPASKANNA, fajánsz, sisakalak

377. KUPA, fajánsz, kék chinoiseriával. Délné

378. KUPA, ónfedővel, fajánsz. Délnémet, XV

379. KÉT ALBERELLO, majolika, kék sárga

380. ALBARELLO, majolika, testén medaillon

381. ALACSONY KUPA, kőcserép ónfedővel,

382. KÉT FIGURÁLIS SÓTARTÓ, holicsi faj

383. KORSÓ, majolika, zenélő gyermekalakok

384. KÁLYHAMINTA, mázas cserép. Magyar

385. KORONGOS CSUTORA, mázas cserép.

386. KÁPOSZTAALAKU EDÉNY, fajánsz, ol

omboru virágokkal. Holics, XVIII. sz. k.	200.—
és baldachinnal. T jeggyel. Tata, XVIII. sz.	300.—
l. Holics, XVIII. sz. v.	70.—
serép, felületén cloisonné diszitéssel. Szacuma,	140.—
ális alak, kék virágdisszel. Holics, XVIII. sz.	30.—
p, fekete levonatos képekkel. Holics, 1810 k.	30.—
nedaillonban mellkép. Olasz, XVII. sz.	30.—
onz talppal. Cseh, 1800 k.	300.—
iveg, testén arany szinben a bécsi Burg-szinház.	150.—
üveg, arany diszitéssel. Bőségszarualak.	300.—
disszel. Német, 1700 k.	80.—
arany-ezüst diszitéssel. Cseh, 1835 k.	100.—
üst fedővel, köszörült üveg. Cseh, 1825 k.	80.—
tésü címer. Német, 1654. évszámmal	60

Csáktornyai Zoltán

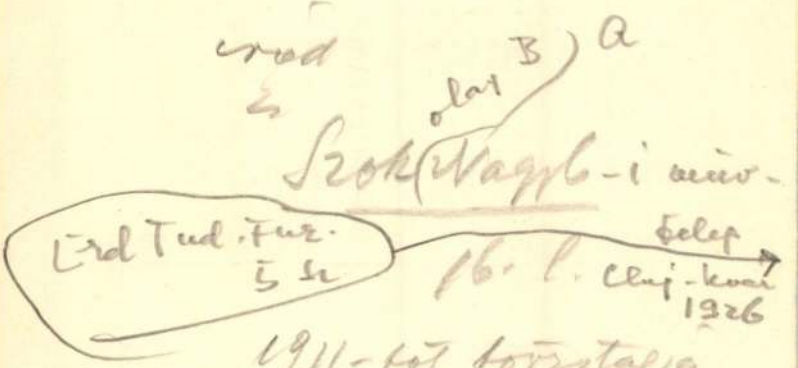

1911-től titkárja volt a Nagybányai Festők Társaságának

Sz-Sz

IRODALOM

Ma. tóst. eml. II k. 132.

JEGYZET

Csáktornay Zoltán

Csendélet, olajf. 800 k

Ropalotafela. 27. l.

Rózsa be:

Kalauz a Mh palota-
felavató kiáll.-re

Bp 1913

Karika bronzból VII. 243

Csáktornyai Zoltán

Réti István: A harminc
éves Wagner.

MAGYAR MŰVÉSZET
1926. 384. l.

Csáktornai Zoltán

Asztalnál ülő emberek c. festménye, mely a Rökk-jutalmat nyerte, repr.

Művészet 1913. 9. l. kép

26. l

(Az OMKT 1912-13 Téli kiáll)

Rökk Szilárd-jutalom „Asztalnál ülő emberek" re

Templom belseje

405. Yacob van Der Ulft

Csáktornyai Zoltán

1921. jan nagyban

Koll. Eiczl. Ernstnél.

Falu végén
Ysaszegi tó
Statás
Boglyák II.
Mezei munka
Boglyák a hóban
Pihenő
Estefelé II.
Visegrádi táj
Anya és gyermeke II
Kőri este
Kőri d.u.
Csendélet VII.
Este a Dunán

Víz partján
Látóhely

Falu vége
Tó mellett
Domboldal II
Kertben II.

Ül a sziklák tövében

322. Abraham Coog.

Csáktornyai Zoltán

1922 febr. Nagyatéki Kiáll.

Ernstnél.

Szénahazal
Erdő tiele
Őszi hangulat
Munka után
Patak partján I–II
Falurészlet
Várlat
Nep. Szt. János
~~Patak partján~~
Hazafelé
Domb alján
Önarckép I
Udvar
Csendélet VIII
Veteménges
Est
Esti táj
Kopár fák

Tavasz
Sürgönyvózna

Gerő Vilmos IV. 137

Csáktornyai Zoltán

l.

1932 máj. jub

Ernst Mur 131. kiáll

183. n

Guarchép II

Csáktornyai Zoltán

vid

Magyarok
Mülföldön

ori k.)

Tab Páris mag. 83. 1.

eriyai

é. n.

Népegyetem V. 235.

~~Alm. Tel~~

MüRKV

1948 febr VII. a.

Modónok a virpartón

of

1948. IX. a. Nagybanyai hari

of

Csáktornyai Zoltán

1886–1921.

64. Reggeli a szabadban,

olaj. 167 × 200

Nagybányán 1910 körül

készült

Almásy–Telleki XII. 1943

Repr. a Lat.-ban.

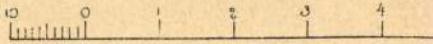

Wohn- und Geschäftshaus Münzstrasse 21 und Ecke Verlängerte Kaiser

2. Fassade Münzstrasse.

(Siehe auch

Gyászjelentés.

~~Ernst Muz~~

Aukciók

M. Studio 1921. II. a.

Szekér a godöllői parkban, of

Ernst Muz 1925 ápr. 29. a.

Ház kertben, of

1927 ápr. 34. Az olasz harctérről of

Arv. Csaru

1930. 4. rk. Majális, of

1936 nov. 80. Nihöto részlet, of

1943 okt. 109. Kapáló, of

RÁCIÓK

Csáktornyai Zoltán

Helikon VII. kiáll.

1977. dec

Tájrép V. X.

1922 Szinyei Merse Pál társ. kiáll

Tájkép, olajf, ~~IV~~ IX.

Sürgönypozna, olajf,

Napsütés, olajf,

1945 nov. pub. kiáll

Tenzeri táj, of

a i Z o l t á n.

Nemzeti Szalon

Nyári képtárlat
Mátrafüreden

1920 jul.

Anya és gyermeke I/of

Ernst E:

A tripi Merse Rál
Társ és mûvtagjai
Bp 1926

15. l.
Archéffel

M.D.K.

CSÁKTORNYAI Zoltánné Lesko

1912-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 330.l.

CSÁKTORNYAI Lokámé festő

1913.-ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 330.l.

MDK

Csáktornai Zoltánné,

1912-ben iskolán kivül dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 89.1.

Urnatemető, nagylóki VI.16.

Csaktornai Zoltán rie

1912 Nagybányai
fault
az iskolán kívül

Nagybányai h. h.
1917

89

Lovascsata.

319. Ysac Yunius

Átutalás megírva

Csáktornyainé

Zamkowsky Tatjána

lásd Csáktornai Zoltán

életrajzában

A Mübarát 1922.

118

(A N. Szal.
tav. tárlate)

Ulpius, római jogász és író

· VI. 107 ·

Csáktornai Toltáné

Börtsök-Réti:

A nagykányai jub. kiáll. katal.
Nbánya, 1912

Nagybányai h. h.
1912

78-81, 89
123

MDK

Csáktornyainé Zamkowsky Tatjana

Falusi interieur, of.

Fürdés után, of.

N.Szal. tav.tárlat, 1922. máj.

Csáktornyainé Zamkowsky Tatjana MDK

Falusi interieur, olf.
Fürdés urán, olf.

Nemzeti Szalon 1922. május. Tavaszi tárlat

M.D.K.

CSAKTORNYAY Zoltánné festő

1914.-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

M.D.K.

Csáktornyay Zoltán festőművész

-sal együtt/
Dr Hoffmann Lajos/rendezték a nagysikerü szegedi képkiállitást. "Az "Artes" vezetősége "...a legjobb magyar müvészek müveiből állitotta összesze..." a kiállitás anyagát.

Képkiállitás Szegeden c. hiradás
Szinházi Élet. Bp. 192o. május 3o.-junius 5.
IX. évf. 22. sz. 26. lap.

Csendelet	Boglyák	Tagkép	Guarchép	Domboldal
1911 Nbéje 1912 Mh 1913 Mh 1919 Gmkt 5 1919 Ernst 4-5 1921 Ernst 7 1922 Ernst	1912 Mh 1921 Ernst	1911 Nbéje (5) 1912 Mh (3) 1922 Szegeri 1922 Helikon	1922 Ernst 1932 Ernst	1906 Gmkt 1921 Ernst
Lovak	**Lövészárok**	**Kertben**	**Lugas és szerv.**	**Kert**
1919 Ernst (2) 1919 Gmkt ~~[illegible]~~	1919 Ernst 1919 Gmkt	1919 Ernst 1921 Ernst	1920 Mföld 1921 Ernst	1912 Nbéje
		Estefelé Mh 1912 Ernst 1921		

CSÁKTORNYAI ZOLTÁN: VIHAR UTÁN.

CSÁKVÁR, KASTÉLY

SISA JÓZSEF: A csákvári Esterházy-kastély parkja.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ 46. 1997/3-4., 147-180

ır kormányzók – Csetneki Albert, majd a
ás – állnak a rend élén, s fokozatosan királyi
területeken kívül a Szent Istvánról elnevezett
előtt a legtekintélyesebb székesfehérvári és a
játszottak.
. Biztosra vehető, hogy mivel életüket jórészt
ik kormányzása és felügyelete töltötte ki, az
em mond ellene ennek a feltevésnek, hogy
oggal tételezik fel szerepüket a hadiépítészet-
csakhogy egyetlen lovagrendi építkezést sem
t megtalálhatók, védelmi szerepkörben, mint
ıt. Sopronban a johannitáknak mint hiteles
ısa előtt. A Felvidéken működő antoniták, s
s fenntartásában játszottak jelentős szerepet.
neg gazdasági érdekeltségeiktől, melyekről a

e a 14. századi *pöstyéni* konvent maradványa.
budafelhévízi konvent templomáról. Ennek
talan prépost síremléke. Ugyancsak a helyi 1706
li templom, a 14. században az antoniták által
és felszerelésével egyaránt. A *soproni* Szent
es.

MDK

Csákvári

főkertész

A Liget felujitása az első világháboru után.

THALY TIBOR: A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

132-133.l.

MDK

Csákvári Albert alvinci festő

Ávedik Lukács: Szabad Királyi Erzsébetváros monográ-
fiája. Szamosujvár 1896. 97, 103 l.

Csákvány Attila

Dr. Szlameniczky István:
Baromfi tenyésztés a világgazdaság-
ban. Tipográfia.

emlékre.

A szép magyar könyv, 1963 30. l.

Fénykép

Magyar Foto: FA 2911/2 Hegedűsné

M. Gáhváry Erzsébet: (Pihenő)

Olaj

1952. IX. 11.

Neg. van

Csákvári Daniella fazekas

Egy kis falubban, Etyéken él és dolgozik Csákvári Nagy Lajos szobrász és felesége Csókos György tetőmúvész. Nyolc gyermekük van, hanan a legkisebb is saját szarnyaira, kap akád köztük fafaragó fazekas és más művészágakban dolgozó is. — Daniella fazekas

Rádionapló

1977. máj. 19. Petőfi 14.00 V Gné.

D Csákváry János

??

Csákváry János művész, II.
Gábor Áron-u. 11. 165-628

Bntóvb 1940 szept.

1942 jan.

Gákváry Nagy Dániel, fafaragó.

Gákváry Nagy Lajos festő és szobrász, Csókos György festő- és textilművész nyolc gyermeke közül Dániel fafaragó, szövőszerszámokat, játszótereket, mikor mi kell, azt készít.
Az egyik híres fazekastól tanulta a fazekasságot is, ahogy az régen volt. Dániel felesége, Lilla szövőszéknél dolgozik.

Művészeti Magazin

1979. I. 2. TV. 20.50 /½/.

Csákvár

Marosi Arnold:

A csákvári Esterházy-
kastély emlékművei.

Székesfehérvári Szemle

1932. 7-9. sz.

Csáktvár

Kraszkina Lajos:
Csáktvár története.
Csáktvár 1932 168 l.

Föv.-Könyvt. 80907.

Hazai szenek, brikettek

szag- és korommentes tüzelésére.

Hatásfoka apró szénnel **75.3%**
(M. kir. Technológia hiv. szakv.)

Darabos szénnel, brikettel 78—79%

azaz a hazai szenek több mint $^3/_4$ részét tökéletesen hasznositja.

---

izhelyek **pompásan sütnek, főznek**

től

---

s! **Kérjen ingyen árjegyzéket!**

s császár-ut 39)

ész-u. 24.

Csákvári rk.

templom

Fehér vm

képe repr.

Kiss Ziklkath. Magy

819. C.

Klassicizáló

Csákvár

(Fehér vm)

l. Polgárdy Szekerf

47 l.

EUROPA
FILM-, KÖNYV-, LAPTERJESZTŐ
ÉS KÖNYVKIADÓ R. T.

Rothermere utca 12 sz.

Csákvár

Károly János: Fejér vm.
Arch. Értesítő
1899. III. k. 273-275. l.

1786 Jsz. Szepeshely püsp
palota lomtárába
Madonna pobor

Csákvári kastél

CSÁKVÁR

Vértesszentkereszti körek

Jelentés... Akadémiai Értesítő, 1–1890, 255 l.

Csákvári kastély

CSÁKVÁR

Kastély

Péter András: Könyvismertetés. Budapesti Szemle, 225 – 1932, 157 l.

CSÁKVÁR

Torony

Henszlmann Imre: Évi jelentés... AÉ, VIII – 1874, 19é, 20l.

Csákvár

(Fejér vm)

Gróf Esterházy-Eastely

121, 166, 167, 179, 376,
379, 380. l

Kép: 110, 189. 190. n.

Zádor-Rados

YOMDA

DAPEST
1.2.

Csákvár

Krasztina Lajos:

Csákvár története.

Csákvár, 1932.

1943 JÚN. 15

1

⊢⊣ tünik ki.

⊥ u

II. d II d φ.

⊢⊣ vajudó 11 d

Csákvári ref
egyház
története
Nagyrőcs 1896.

CO

RASSEGNA ITA

Direzione e amministra:

T.
MŰEMLÉKI
Buda
Hőgyes F

187. — CSÁKVÁR: Színház — Theater
Théâtre — Theatre

Csákvár

Kastély

Épült 1828.

Radó Jenő dr. -

Magyar Kastélyok.

12. l.

CSÁKVÁR (Fejér)

Csákvár

R. K. TEMPLOM, építtette gr. Esterházy Miklós, neoklasszikus stílű.

REF. TEMPLOM épült 1789-ben. Kerítésébe két római dombormű befalazva.

ESTERHÁZY-KASTÉLY, tervezte Moreau francia építész, épült 1781-1823 közt. Dór stílű kápolna, szinház. Benn könyvtár és családi képek. A parkban műromok a vértesszentkereszti román faragott kövekből.

Vértes?

Csákvár

Esterházy-barlang *(Báracháza)*, Csákvár község (Fejér vm.) határában. Dolomitban fejlődött; *Esterházy* Móric gr. költségén 1926—1928-ban tárták fel. Az aljára ülepedett márgarétegből olyan kihalt állatok maradványai kerültek felszínre, amelyeknek rokonai jelenleg trópusi éghajlat alatt élnek, a szarmata-korban azonban hazánkban is honosak voltak (háromujjú ló, masztodon, dinotérium, orrszarvú, zsiráf, gazella, hiéna stb.). E lelet révén az E. a világ egyik legnevezetesebb barlangja lett.

Ujidők Lex

TK

GYULAFE
ÉSZAKI MEL

Csákvár

Csákvár, nagyközség Fejér vm. móri j.-ában, (1920) 4433 lak. Posta, távíró és távbeszélő-hivatala van. Határában Csákyvár vagy Oroszlánkő romjai, a községben gr. Esterházy Móric szép kastélya áll. P. ORMÓS J.

Csákvári barlang, másnéven *Bárcaházai* barlang, a Vérteshegység alján, a fejérmegyei Csákvár község határában levő dolomithasadék,

amelyben igen nevezetes és a maga nemében egész Európában páratlan, felsőmiocénkori emlősfauna maradványait ásta ki Kadić Ottokár. KORMOS T.

Gutenberg Lex.
Vill. K
189, 190 h.

Csákvári ref. templom

Bicskó Pál

A csákvári ref. egyház
története.

Petrik 1886–1900

Csákvári Rk templom

(Fejér vm)

l.

Pehm 462.l

463.l.

Ő! ERŐ!

ágosítást ad:

áz Részvénytárs.

Andrássy-ut 17. Telefon 26-60.

laria Farina gegenüber dem
pítva 1709. Vezérképviselet:
rházygasse 39.

rand Hotel. Előkelő ház. Lift,
tok fürdővel és toilettel. Nagy
prospektus ingyen.

Az idegenek találkozóhelye.
el- és külföldi lapok, figyelmes
ávés.

ngú szálloda, modern kényeé konyha és italok, figyelmes

álloda. Elsőrangú szálloda a
ényelemmel berendezett szo-
lonos: Szentgyörgyi Ferencz

Lemberg. Hotel Georges. Elsőrangú szálloda a város központján, több mint 100 elegáns szalon, fényes étterem és kávéház, kitünő konyha, a legjobb bor és pezsgőborok. A házban lift, villanyvilágítás és fürdőszobák. Figyelmes kiszolgálás és kényelemről az igazgatóság gondoskodik.

*

Lemberg. Central kávéház a belvárosban. Összes külföldi lapok. Figyelmes kiszolgálás, a magyarok szórakozó helye. Tulajdonos Bechtloff Vilmos.

*

Lemberg. Orenstein és Koppel. Mezei-, ipar- és keskenyvágású vasutak, mozdony és gépalkatrészek gyára.

*

Lemberg. Hotel San-souci. Szajnochi-utcza 1—5. Kényelemmel berendezett szálloda, mérsékelt árak. Danka M. tulajdonos.

*

Ladstädter P. és Fiai cs. és kir. udv. szállító, szalma- és nemezkalap gyára. Lemberg, Akademicka 10.

*

Lanson Père és Fils Reims. Alapitva 1760. Edward angol király udvari szállítója. Képviselet **Lembergben,** Lelewala 2.

*

Lovrana. Hotel és Pensio. Königsvilla étterem, kávéház, magyar és német konyha, jó borok, nagy terrasz, kilátás a tengerre. Tulajdonosnő Herrmann Teréz.

*

Lovrana. Quarnero-Pensio. Ui[illegible]

Csákvári rk. templom

Szt Mihály tiszteletére

(Fejér vm.)

Helyreállíttatta Biró

Márton püspök.

Pehm 459. l.

Csákvári Esterházy kastély

hatalmas neo-
klasszikus épület

képei repr

Károly János

Fejér vármegye
története. III. k.
Székesfejérvár 1899
278, 279. l.
280

Csákvári rk. templom

szintén neoklasszikus
képe repr.
u. o. 284. l

iró nagy épület romjait
edi. Mindenekelőtt te-
át az udvar minősége
elől kellett tisztába jön-
öm egyfelől azért, hogy
éni alapot nyerjek az
ületnek magának egy-
ri destinatiójára nézve,
ásrészt pedig azért, hogy
z épület belvilága kö-
ül eszközlendő ásatás

Csákvári Esterházy-
kastély

Épült 1781-ben
Egyike a legszebb magyar
kastélyoknak
klasszicizáló

Polgárdy Géza

Vértes begység kalauza.
Bp. 1939. 66. l.
képe 71. l.

Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Csárvari Nagy Lajos

műveit láthatjár az etyeki műhely tárlatán Kőbányán a Patari Művelődési központban.

1984 I. 13. Kossuth radió „fó reggelt!"

Csákvári Nagy Lajos

A Gárdonyi Müvelődési Házban rendezett kiállitást két müvész: Csókos Györgyi textiltervező és Csákvári Nagy Lajos festőmüvész.
A kulturális eseményeket ismertető rovat közleménye.
A tárlat 1975. augusztus 17.-ig tekinthető meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 16.
XIX. évf. 33. sz. 8. lap.

Csákvári Nagy Lajos, szobrász

Egy kis falubban, Kujeken él és dolgozik Csákvári Nagy Lajos szobrász és felesége Csókos György textilművész. Nyolc gyermekük van, lanan a legkisebb is saját szarmyaira, ka akád köstük fafaragó fazekas és más művészágakban dolgozó is. — Daniella fazekas

Rádiónapló

1977. máj. 19. Petőfi 14.00 V Gné.

Csákvári Nagy Lajos

Szihesfehérvárott a Művelődése Házban Csákvári Nagy Lajos szobrokat állított ki, felesége szőnyegekkel szerepelt, leányuk cserépedényekkel.

—: Családi hiállítás
Új Tükör, 1977. december 18-43. lap.

Csákvári Nagy Lajos

Csókos Györgyi és Csákvári Nagy Lajos festőművész házaspár kiállitása aug.4-én nyilt meg Gárdonyban a Velencei Nyár 1975 rendezvénysorozat keretében.

Magyar Hirlap 1975/214/8

CSÁKVÁRI NAGY
Lajos

②

7.) Vános műanyag 63x 48,5
8.) Fák —"— 51 x 62,5

Fejér megyei képzőművészek őszi tárlata. Kat. 1963.
/Székesfehérvári István Kir. Muz. közleményei D.sor. 27./

CSÁKVÁRI NAGY Lajos / ①

1.) Csendélet o.v. 60 x 81
2.) Csendélet I. műanyag 63 x 84
3.) Emberpár műanyag 50 x 62
4.) Kis csendélet —"— 51 x 62
5.) Táj —"— 35 x 38,5
6.) Fej —"— 49,5 x 62

Fejér megyei képzőművészek őszi tárlata. Kat. 1963.
/Székesfehérvári István Kir. Muz. közleményei D.sor. 27./

CSÁKVÁRI NAGY Z./ Enying

Pulyka mozaik

Dunántuli Képzőművészek Kiállitása 1958.
Kat. bev.: Cseh Miklós

/Székesfehérvár, István Király Múzeum
Közleményei D sor 14./

Csákvári Nagy Lajos

Self-portrait, repr.

Exhibition of Artists of Norther Transdanubia, Cracow, 1971.

MDK.

Csákvári nagy Lajos

Kiállitási hir

Fejérmegyei Hirlap 1966 nov.24.

Csákvári Nagy Lajos

Szerepelt az Észak-Dunántúli Képzőművészek III. kiállításán.

Magyar Nemzet 1966. szept. 23.

MDK

Csákvári Nagy Lajos

Nagymarosi Dunaparton, müanyag

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. Mics. 1962. 19.l.

Csákváry Nagy Lajos

N.D .K.

Közreműködött a szinház diszitésében

Barcsay mozaik-kartonjait mozaikból kirakta

Kerneczky Géza: Látogatás a Nemzetiben a Negyvesi Sándor téren

Magyar „emzet 1966. julius 10. 10. 1.

Observatory Harry Lajos

Barcsay mosaik-kartonjait mozaikból kirakta

M.D .K.

Csákvári Nagy Lajos

Müve a kiállitáson

Éj

Perneczky G. : Észak -dunántuli képzőművészek III. kiállitása Székesfehérvárott

Magyar Nemzet 1966. szeptember 23, 4. l.

MDK

Csákvári Nagy Lajos, Csákvár, Fehér m.

Elmunkáslány mozaik

A vidéken élő képzőművészek kiállitása. 15.1.
1954.nov.20.' - dec.4-ig.Ernst Múzeum.

MKD

Csákvai Nagy Lajos

szerepelt a megyei festők őszi tárlatán.

Kovács Péter: Gondolatok az őszi tárlat képeiről.
Fejér megyei Hirlap. 1963. dec. 1.

Csákvári Nagy Lajos, Csákvár

Élmunkáslány, mozaik

Vidéken élő képzőmüv.kiáll. Ernst Muz. 1954. nov.

15. 1.

M.D.K

Csakvány Nagy Rajos
szobrász

Álló aktja és Pedagogus c. fadombormüve szerepel a fejér megyei kiállitáson.

Kovács Péter: Fejér megyei képzőművészek kiállitása 1960, 40 l.
Müvészet, 1961. februar

Csákvári Nagy Lajos MDK

Részt vett a Fejér megye Képzőművészeinek Tavaszi Kiállitásán, mely ..... jun 9-én nyilt meg.

"Téli táj"

"[illegible]"

"Anya gyermekével"

Sz.L.: A Megyei képzőművészeinek Tavaszi Kiállitása.
FEJÉRMEGYEI HIRLAP. .... jun.18.

/A Sajtófigyelő anyagában az évszám hiányzik. valószinüleg 1957-59/.

Csákvári Nagy Lajos, festő

BDh

A nagymarosi alkotóházban dolgozik, Letek óta Duna-kanyar képeket fest.

— : Irány Esztergom

Népszabadság. Bp. 1960 jún. 5. [Vidéki] 10. l

Csákvári Nagy Lajos MDK

Nagymarosi Dunaparton, müanyag

Mücsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Csákvári Nagy Lajos

Csendélet, o.

Éj, o.

Északdunántuli képzőművészek 3. kiáll. Szfvár Csók I. Képtár 1966.

Gaálvári Nagy Lajos

Gendélet, olaj, 50×27 cm
Éj " 40×30 "

Repr.: Gendélet, 15 old

Erdélyen kívüli képzőművészek harmadik kiállítása. Székelyudvarhely, 1966. Kat. szerk.: Kovalovszky Márton. Bev.: Kovács Péter.

4 l.

Csákvári Nagy Lajos.

Önarcrajz. 60x45 cm. (8 old.)

Fejérmegyei Képzőművének Kiállítása.
1965. Kat. Kealovánszky Alán.
Székesfehérvár.

3. l.

CSÁKVÁRI Nagy Lajos

(bán): Az Etyeki Műhely kiállítása Kőbányán.
= Magyar Nemzet, XLVII. évf. 15. sz. 1984.
január 19. 7. p.

Bp., Pataky Művelődési Központ Csákvári Nagy Lajos szobrai és Csákos György ipszív. kiállítása, 1984.

Csákos György →

Fabienne Joubert

Jacques Daret
cartonniers de

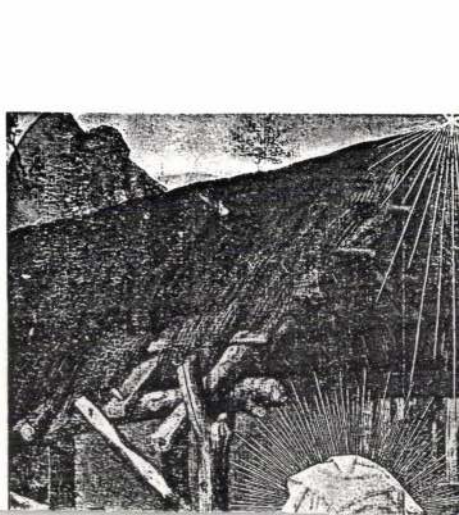

CSÁKVÁRI Nagy Lajos

Kenessei András

Az Etyeki Műhely

: Pataki István Művelődési Központ

[Csákvári Nagy Lajos és Csókos Györgyi]

17/ 26. Kiáll 1984

Csákvári Györgyi →

Magyar Hírlap, 1984. febr. 1. 6.

al-Eastern Europe which differ
countries and this difference

y of the transformation of the
d imagine that you organize
nt exhibitions in Western- and
your concept but are indepen-

ndependent of the collection;
t exhibitions would be even
ly first plan is an international
, 30–35 year-old artists from
out I do not wish to organise
conception exhibitions to which
's of certain common features.
of the positionexhibitions at
the dialogue of Austrian and
up of events would consist of
complete plan entitled Dreimal
three times): Vienna, Prague,
how what happened in these
important also because these
ous boom in Austria: at least
must be recorded in universal
n, Wakolbinger, West or *Pichler.*
ady able to present Hungarian
bias, with its points of junction

A BUDAPEST GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

CSÁKVÁRI NAGY LAJOS

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1994. MÁRCIUS 24-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN 16 ÓRÁRA
A BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREMBE.
(V., BUDAPEST, SZABADSAJTÓ U. 5.)

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
FELEDY BALÁZS

•

A kiállítás megtekinthető április 17-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

A BUDAPEST GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

CSÁKVÁRI NAGY LAJOS

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1994. MÁRCIUS 24-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN 16 ÓRÁRA
A BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREMBE.
(V., BUDAPEST, SZABADSAJTÓ U. 5.)

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
FELEDY BALÁZS

•

A kiállítás megtekinthető április 17-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

MDK

Csáky

Európai Isk. Francia-Magyar kiáll.

Pán I: Az Európai Iskola. Index, 21-24. 1947.

Csáky Albin gróf

MDK.

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1899. évi rendes közgyülésén vett részt.

Mücsarnok, 1899. 215. l.

M.D.K.

Gróf Csáky Andor

"Filmet csinált egy magyar mágnás" cimmel beszámoló Heumann Károly dr. tolláról, amelyben elmondja Csáky grófról, hogy a film diszleteit maga tervezte, irta és forgatta a filmet, amely "Vadorzó" cimmel kerül forgalomba.
Fényképeket közöl a lap a filmről és készitőjéről.

Szinházi Élet. Bp. 1931. szept. 28.-okt.3.
XXI. évf. 4o. sz. 55-57. lap

Ø Csáky Antalné

Stáb I. 86

Vecsey Nina grofnő

mikedvelő festő

9966

etbe helyezett tojásdad medaillon-
zerzetesi fátyolán a homlok fe-
relvények képeznek diszt. Feli-

liana Ertz Hertzogs
yroll Ire Gemahlin.

cm.

00.
3.

Csáky Antal (Tony), miniatürfestő. Csáky Nináról 1813. pergamentre festett akvarell miniatür arcképe a M. Studio II. aukcióján (1921) szerepelt.

Kiáll. tm. 49.l.

Csáky Antalné leánynéve Vecsey Nina. A fenti arckép Csáky Antalné önarcképe lehet.

megírta Csáky Antal festő

861 CSÁKY TONI: Csáky Nina arcképe. — Akvarell pergamenre. Magasság 11, szélessége 8·8 cm. — Jelezve jobbra lenn.: Tony Csáky pinx. Balra: 1813.

magyar Studio II. anke.

840 VELENCEI FESTŐ, XVI. század második fele (Tintoretto iránya): Noli me tangere! — Olajfestmény vászonra. Magassága 1·73, szélessége 1·17 m.

841 — (XVI. század vége): A kánai menyegző. — Olajfestmény vászonra. Magassága 42, szélessége 46 cm. — Alul balra hamis jelzés: T. Jordanes 1650. — Lásd V. tábla.

842 — (XVII. század): Kálvária. — Olajfestmény vászonra. Magassága 1·08, szélessége 1·58 m.

843 — (XVIII. század): Szent Kristóf. — Olajfestmény vászonra. Magassága 61, szélessége 75 cm.

844 — (1800 körül): Tengeri erőd. — Olajfestmény vászonra. Magassága 24, szélessége 33 cm.

845 VAROTARI, ALESSANDRO (Padovanino 1590—1650): Psyche. — Olajfestmény fára. Ovális. Magassága 43, szélessége 61 cm.

846 W., FRANZ XAVER (XVIII. század): A bűnbánó Magdolna. — Olajfestmény rézlemezre. Magassága 22, szélessége 18 cm. — Jelezve alul balra: F. X. W. pinxit.

847 WEINGARTEN, E.: Fenyők a hegyek közt. — Olajfestmény vászonra. Magassága 39, szélessége 34 cm. — Jelezve alul jobbra: E. Weingarten.

848 WEISS, ADOLF: Mária a kis Jézussal és Ker. Jánossal. — Olajfestmény vászonra. Magassága 86, szélessége 70 cm. — Jelezve alul balra: Ad. Weiss 860.

Csáky Tony

festő

1813

laid

Magyar Studio II

49. l.

A MAGYAR NEMZETI RE

V. MŰVÉSZETI

sorre

1923. április 23.	1—50	Képek, rajzok, metszetek
	NY. 1—10	Báró Nyáry Albert képei
	401—425	Plasztika
	451—475	Keletázsia
	531—570	Porcellán
	721—755	Fajánsz
1923. április 24.	51—100	Képek, rajzok, metszetek
	NY. 11—20	Báró Nyáry Albert képei
	426—450	Plasztika
	476—500	Keletázsia
	571—612	Porcellán
	756—775	Fajánsz
1923. április 25.	101—150	Képek, rajzok, metszetek
	NY. 21—30	Báró Nyáry Albert képei
	450/a—450/w	Plasztika

Csáky Tony Antal gróf?

Nói arck. miniatur

a M. N. Renesszánsz forrás-

ság 1923. évi aukció-

ján Jelz. Tony Csáky

pinx. 1813

Pécsi m. Kir. erdőhivatal IX. 85.

megírva

Csáky Antal gr

vérm.

Pataky 1957

32,99.l.

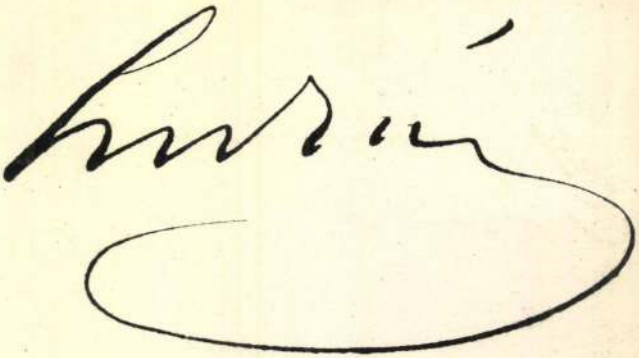

ttságának,

Budapest.

rézkarcoló. 1734. készítette

Csáky Antal, ~~gróf, műkedvelő rézmetsző 1734-ben rézre metszette~~ Guercino Keresztelő szent Jánost ábrázoló képét, mely Preßner A. J.: Prodromus theatri artis pictoriae caesareae Vindobonensis pinacothecae cs. művében 1735-ben Bécsben jelent meg.

Eperjesi Károly: Újabb adatok a hazai régibb rézmetszőink és rajzolóinkról. *Hon.* 1877 febr. 21. —

L n

Kemény Lajos: Csáky Antal és Nepomuki János gróf. *Művészet.* 1910. 430. l.

Pataky D.: A m. rézmetszés Tört. Bp. 1957. 32, 99. l.

MDK

gróf Csáky Antal,

Prennernek a bécsi udvari képtárat bemutató rézkarcsoroza-
tába két.....?

Szépmüv.Muz. graf.oszt. 87.kiáll. Elöszó 6.l.

meghívta

Csáky Béla

Csáky Béla, az Orsz. Levéltár megbízott heraldikai festőművésze f. hó 17-én, 59 éves korában Budapesten meghalt.

Pesti Hirlap

1940 febr. 24

CSÁKY DONÁT MÁRK

Új művészet
2003/OKT

31.0.

Akivel a Baumgartenről bes
rengeteg és szörnyü bajom volt,
tett gaz följelentést ne emlits
Örömmel olvastuk, hogy jól
ne szégyellje - szüksége van rá

Szeretet

Csáky (Czaky) Ferencz, ötvöslegény. Az ötvösséget a XVII. század második felében Nagyszebenben tanulta. Mint vándorlegény 1686-ban Brassóban járt.

Gyárfás Tihamér: A brassai ötv. tört. Brassó, 1912. 61. l.

M.D.K.

Ifj. Gróf Csáky György

1891-ben készült rajzai a "Náni" és a „Fenegyerekek" c. darabokban szereplő Szirmai Imréről.

Szirmai Imre a "Náni"-ban mint Bugaczi Sándor
" " " "Fenegyerekek"-ben mint gigerli.

Fedák Sári és Szirmai Imre a "Náni"-ban.
Szinházi Élet. Bp. 1914. ápr. 26.-május 3.
III. évf.17. sz. 18. l.

Csáky grófnő XVIII.század vége

2o2. Aranycsipke

Esztergomi Főszékesegyházi Kincs tár Katalogusa
Budapest, 1942.
62 lap

Csáky Ida, grafikus

Ő L:Márk Gábor

Sz.J.I.:Arany -Meteor dijak 12.

Esti Hírlap, Bp.1977.ápr. 23.

Csáky Ida

„Ehe előtt" c. rajza
a 8. oldalon

Népszava 1972 szeptember 30

Csáky Ida

A müvész -virágot ábrázoló- rajzát lásd:
Vadas József: "Nagy vidám" c. cikke mellett
Keserü Ilona festőművész nevénél.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 21.
XXII. évf. 42. sz. 13. lap.

Csáky Géza

Illusztráció

Oksagyij Avercsenko: Az elefántvadász.
Új Tükör, 1979. április 15 - 9. lap.

Csáky Ida

Illusztráció

Hunyadi Sándor: Egy másodperc...
Nyírvidék, 1978. augusztus 27 – 17. lap.

Csáky Ida

Női aktot ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. dec. 9.
XVI. évf. 5o. sz. 11. lap.

Csáky Ida

"Lovacska" cimmel hozza a lap a müvész munkáját.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 27.
XVIII. év. 17. sz. 4. lap.

Csáki
Nyúlánk lányfigúrája megragadó.

Bodri Ferenc: A modern művészet állandó kiállata Budapesten.

Rajztanítás 1974/1 28 old.

Csáky Ida

Csáky Ida rajza

Valóság, 1947. 11.

mintegy százhatvan tér haza. Ez az anakronizmus maga Magyarország második világháborúbeli, „szövetségesének" alárendelt helyzetére vet fényt. A regény nemcsak arról ad számot, hogyan viselkedett, mint érzett, mire gondolt a közlegény, minden háborúk névtelenje. *Az ártatlan*ban — szinte képletszerűen — a magyar politika útkeresése is, és útvesztése is benne van: az ezred tisztjeinek egyik csoportja — önvédelemből, politikai megfontolásokból, idealizmusból — a megegyezést keresi a partizánokkal, sőt a várható háborúvesztésre tekintettel az átállás lehetőségét; mások az értelmetlen pusztulásba hajszolják a katonákat.

A regény hőse, Batár János, az ezredparancsnokságon sofőr; közelről van alkalma megfigyelni az eseményeket, a tisztek magatartását, a partizánokkal való tárgyalásokat. Sok mindent ugyan nem ért meg abból, ami az ezredparancsnokság kocsijában elhangzik, de a leglényegesebbet igen: hogy a tisztek szembefordulnának a németekkel, hogy semmi értelme ennek a hadjáratnak, itt csak elpusztulni lehet. Hisz ő már induláskor azzal a gondolattal dőlt a vagon falának, a legjobb lenne visszafordulni: mit keresnek Lengyelországban?

A *Magyarok* közösségének erkölcsi emelkedettsége végül is túlemel a reménytelenségen; ebben a regényben a tragikus mozzanat a hangsúlyosabb. Batár János sorsában sok ezer társának a sorsa tükröződik, azoké a szegényparasztoké, akik úgy fogadták a háborút, mint békeidőben a természeti csapást; akiknek első pillanattól egyetlen gondja volt: csak életben maradni, csak hazakerülni. Akadtak persze köztük tudatosabbak is, akik pontosan látták a hadjárat, sőt az egész háború értelmetlenségét, akik tudták, hogy a németek és tulajdon tisztjeik egy része is csak golyófogónak használja őket, és tudták azt is, azokkal egy az érdekük, akiket ellenségnek kellene tekinteniük.

És bár Balázs József érzékelteti, sőt a hősével is megérezteti: ha úgy fordul, akár az egész ezred átállna — mint ahogy sokan át is állnak a partizánokhoz —,

CSÁKY Ida grafikus

kl. Unio 1997/2.

munkájából is és egyik legbuzgóbb, legmunkásabb tagja volt a Csokonai Körnek. Így 1903-ban kétízben tartott előadást, éspedig *Domokos Mártonról* (április 25) és a *Csokonai-családról* (november 17). — 1903 november 1-én volt a Kossuth-utcai *Komáromi-ház* emléktáblájának leleplezési ünnepélye, melyen Zoltai *A Komáromi-ház története* c. tanulmányát olvasta fel azon épület előtt, melyben a nevezetes szatmári békét előkészítették.[27] 1901-ben indította el Komlóssy Artúr a *Debreczeni Képes Kalendáriomot Hamar László* szerkesztésében. Zoltai az első évfolyamtól kezdve hűséges munkatársa s később szerkesztője lett (1912—1924, 1929—1931, 1937—1938).

Az a siker, melyet *Birtokmegoszlás Debreczenben* c. dolgozatával 1900-ban aratott s amelyet a helyi sajtó is elismerő kritikával illetett (Debrecen, 1900 október 6. sz.), felhívta reá figyelmét *dr. Kováts Ferenc* jogakadémiai tanárnak, a *Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle* szerkesztőjének. Ez a folyóirat anyaggyüjtésre rendezkedett be s így Zoltaiban elsőrendű munkaerőt kapott. Itt jelent meg „*Debreczen 200 év előtt* című tanulmánya, mely a város segítségével különlenyomatban is napvilágot látott (1902). Ugyancsak a város költségén jelent meg „*Vidékiek beköltözése Debreczenbe 1564—1640 között*" Debr.

Csáky Ida

Három részből álló rajzát hozza a lap. Repr.

Fenti rajz Babos László: "Sakkcsata" c. rajzának hátlapján található.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 17. XXI. évf. 51. sz. 2. lap

CSÁKY István, gróf., epitem

- Gospić, postahaz, 1916
- Vác, postaépület (el nem fogadott terv 1920 körül)
- Keszthely, postaépület (1926. – a sok, eszrevétel miatt csak redukált változata körült el)

Poép 44.
55. ~~ill~~
58. és ill.

Csáky István gróf

1918. nov. 25 én a
MMÉE egyletben
A szociális város c.
tartott előadást.

MMÉE Közl
1919. 112. l.

Ez az előadás meg-
jelent a MMÉE
Közl 1919. 164–
166. l.

Csáky József gróf
építési

tervezte a gospici
kincstári postaépü-
letet 1912 ben. Az
épités befejeztetett 1915-
ben.

Bielopotok
84. l.

Csáky István gr

l.

A Pesti Városháza

1935. 10 sz 13. l.

(ábrával)

Budapest, 1923. nov. 7.

ÚNYI GYULA urnak,

Budapest.

I., Horthy Miklós út 63.

kelt becses sorai birtokában van

e l i s m e r t ü k

7. hó 8-i értékkel

Teljes tisztelettel

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Csáky István

ejtőernyős

balatoni villadero

Repr.

Antal Balaton

14. l

MDK

Csáky István gr.

A Ferenc József fogadalmi templom szükebbkörű tervpályázatára beérkezett terv
ki volt állitva a Magyar Mérnök- és
Épitész Egyletben.

Cikk: A Ferenc József fogadalmi templom
tervei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1927. aug. 1.
114. lap

Ø Csáky István gróf
síremléke

Kámánházy Béla:
Gróf Csáky István sír-
emléke a mainzi
székesegyházban.
Századok 1873. 142. l.

U. az.: Még egy-Ét vó
gróf Csáky István sír-
járól. Századok 1873.
443. l.

A "Dunántuli Szemle"

Ø <Csáki Istvánné>
építész cikke

<7> Lengyelország
újjáépítése
így Építészet
1947. 226. l.

ény

d dob leltári jegyzéről,
mi szent Benedek-rend
anossy-féle missiliseit
s a melyet a mai napon
Bizottságától hiánytalanul

935 junius 21.

Schwarz Arnold

- ás

Csáky István gróf
építészmérnök
életr. lásd
Gell Mad
103. l.
Gellért J. – Madarász E.
Három évtized tört.
életrajzokban. Bp.
1932, 103. l.

MISKOLC
Széchenyi u. 14. || Telefon 17-84.
Lakatos M. || Ocskovszky J.
Folyószámla a Borsod Miskolci Hitelbanknál

Nagyságos

Szentiványi Miklós urnak,

az Európa Film Könyv és Lapterjesztő Vállalat

ügyvezető igazgatója,

Budapest

V. Rothermere ucca 12

Megírva

Csáky István gróf

építész.

Élet. arck.

Váljubal

147 - 150. l.

Vállalkozók Lapja
pub. albuma. Bp.
1929. 147 - 150. l.
(Kijekkel)
és arckapcel.

Mit den genannten neueren Werken hat das
gemein, die in diesem Fall unmittelbares Zeu
Herausgebers. Er hat auf große Tafeln verzich
beträchtlich kleinerer, doch schöner, häufig un
der besprochenen Kunstgegenstände und Darst

Es gibt in dieser Reihe manchen Gegenstand, i
oder im Hinblick auf Kunstgegenstände eine F
Wert dieser Publikation durchaus nicht allein
werke in Alabaster ist nebenbei bemerkt verm
Thema besteht. Eine gute Illustration für den
Behandlung des Stichworts „Akademie". Unte
liche Weise das Entstehen und die Schicksale
Einrichtungen in ganz Europa skizziert, welche

An dem großen Wert der angekündigten Enzyl
oder da keinen Abbruch tun. Auch die typogr
lichst zu rühmen. Wir wünschen von Herzen
geber einen wohlverdienten Erfolg.

Dr. William Anderson in „Särtryck ur Ko

Efter mangariga förberedelser och med tillhjälp
speciella omraden, har detta stora uppslagsverk
man verkligen begagna sig av den slitna fraser
museum och för varje konsthistoriker blir bok
ställelse saväl den stora omsorg, som är ned
verkligt upplysande illustrationer. Bildmaterial

Bland de manga större artiklarna i de nu utk
Nattvardskalkar av Georg Stuhlfauth, Adam o
belyses av Paul Ortwin Rave och Ernst Herb
Karl Eberlein om akt; Guido Schoenbergers ut
med ej mindre än 30 bilder, Wolfgang Stamm

Gróf Csáky István

építész.

Szül. Klukno 1887

Oklevelet nyert 1908.

Nyíregyzmüegyetem 5. l.

A Főv. Közmunkák

Tanácsának építésze.

Csáky István gróf
épületei

1.

Dornyay Salgótarján

26. l.

Dornyay Béla: Salgó-
tarján és Karancs-
medves-vidék rém-
kalauza. Salgótarján.
1929. 26. l.

Csáky István
építész

Lrat

Komor János: Hogyan építünk — és hogyan kellene építeni a Balaton partján? Tér és Forma 1931-46. l. (Terv rajzokkal.)

2308. ANATOL. XIX. sz. eleje. [illegible]

2309. NAGY INDUS SZŐNYEG. 356×275 = 9.89 m² 600

2310. KARAMÁNI FÜGGÖNYSZÁRNY. Egy pár, összevarrva. (Hibás) 120

2311. BELUDZSISZTÁN, HÍMZETT 180×155 = 2.79 m² . . 130

2312. MUDZSUR IMASZŐNYEG. XIX. sz. eleje. 118×156 = 1.84 m² 250

2313. SZÉLES KARAMÁNI FÜGGÖNYSZÁRNY. (Hibás) . . 120

2314. KULA. XVIII. sz. 187×95 = 1.77 m² 200

2315. FERRAHÁN. 430×322 = 13.84 m². 1000

2316. SZŐTTES FÜGGÖNYSZÁRNY. Török 48

2317. KULA. XVIII. sz. 217×102 = 2.21 m² 200

2318. SZÉLES KARAMÁNI FÜGGÖNYSZÁRNY. (Hibás) . . 95

2319. KÍNAI SZŐNYEG. 353×264 = 9.31 m² 850

2321. MAGYAR PERZSA. 257×345 = 8.86 m² 380

2322. AUBUSSON. 390×490 = 19.11 m² 1000

2323. KARAMÁNI FÜGGÖNYSZÁRNY. (Két darabból összevarrva) 115

2324. AUBUSSON GOBELIN, mithologikus jelenettel. XVIII. század eleje. 273×200 = 5.46 m² 2500

2325. MAGYAR PERZSA. 165×90 = 1.48 m² 70

2326. ANATOL IMASZŐNYEG. 104×166 = 1.80 m² 160

2327. MAGYAR PERZSA. 140×70 = 0.98 m² 50

2328. PERZSA. 113×152 = 1.71 m² 180

Csáky István gróf

építészmérnöki

oklevele

Budapest 1940. szept.

Budapest 1942. jan

Feketevár.

A középtérben van a vár,
előtérben pedig az úton férfi
kon innen, a dob körül, négyen
mondatszalagon, mely fölött mé

SCHWARTZENBACH.

fölül balra: 127.

Rm., mér. a rl. 17.4: 11

92-92-97.

mDK

Csáky István gr., ép.

Az Orsz.Lakásépitö Tanács hat áll. bérházra hat csop.-ban jelölte ki az épitészeket.
Fenti az V.csop.-ba tartozik.

?:Az áll. Lakásépitö XXXXXX X akció.
MÉM 1925. XXV. évf. 1-3.sz. 30.l.

Csáky István, gróf M.D.K.

Molnár Farkassal a CIAM frankfurti alakuló kongresszusára utázott, 1929-ben

ifj. Janáky István: Molnár Farkas
Magyar Építőművészet 1967/5. 54-57.l.

Csáky István építén

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 41-66.o.
Komor János: Hogyan építünk és hogyan kellene építeni a Balaton partján.

Csáky István építész

Tér és Forma, 1930

III. évf. 10-14.

A második nemzetközi kongresszus az új építészetért.

MDK

gróf Csáky István **építész**

Építési eng. ÉIÉM 1931. aug. 1. sz 120. l.

M.D.K.

Csáky István, építész

a Kongresszus Végrehajtó bizottságának titkára

XII. Congrès International des Architectes Budapest. Compte-rendu. Bp.1931. 18.old. 18

M.D.K.

Csáky István, épitész

a IV.sz. kongresszusi téma /Az épitész szerepe ipari épitkezéseknél/ albizottságának titkára.

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. 1931. Bp. 19.old.

M.D.K.

Csáky István, épitész

a Kiállitási- és a Szervező bizottság tagja

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Compte-rendu. Bp.1931. 20.old.

gr.Csáky István, MMDK

titkár lett.

A végrehajtó bizottság tisztikarának kialakitása.
1929 ápr.22.-én.

Nemzetközi épitész kongresszus Budapesten. MMÉE Közl
Bp.1929. máj.26. 135, 136.l.

Csáky István épitész

MDK

répamagraktár 1950.

Szabó Árpád:A mezőgazdasági ipar építészete
Magyar Epitőművészet 1954.7-9.sz. 237.l.

Czáky István, építész; sz. 1887

apr. 4. Kluknon (Szepes m.)
Középiskoláit elvégezve a bpesti
műegyetemen tanult, hol 1908
nyert építészmérnöki oklevelet.
Ezután Hoepfner és Györgyi építészek
irodájában lépett ~~volt gyakolatot~~ [illegible] Tanul-
~~tusztriában~~, Olasz-, Német, Fran-
cia országban, Hollandiában, Anglia-
ban és Belgiumban, ahol magát gya-
korlatilag n. 1910. Bpesten önállósi-
totta magát. 1914–18. szatona volt,
azután a minisztérel-
nökség, ~~[illegible]~~ utóbb a kultuszmi-
nisztérium tisztviselője volt
1922. újra megnyitotta építészi
irodáját. Cs. tervezte a gos-
pici postaépületet ~~(1912)~~, a
bpesti I. Lorant utca 2/C. alatti
családi nyaralót, [a szekes-
tehérvári rendőrkapitányság
épületét, a balatonalmádi
Szt László gyógyszállót (pályadíjat nyert terve) Ria No-
tre Dame női kanonok ~~[illegible]~~ és
tanítórend zalaegerszegi ~~[illegible]~~

a Kaposztásmegyerő kiknek megbízásából
lóversenytér felépítné-
nyét, a Bp. Alt Villamos-
sági rt. tőbb épületét
kőmában a rtk. szépművészeti
kiállítás pavillonjár építheziránt
vezette

vendházát, internátusát és
iskoláit, kápolnáját, torna-
és disztermét, a Neptun Eve-
rős Egylet margitszigeti szer-
házát, a nagyszentmiklósi
Bárczay-kastélyt, a csévei
Wekerle kastélyt, ~~stb~~ [a
bpesti III. k. Szélutcai
kislakásos varosi bérház
toldalék épületét

[az Ujfalt János
Evrház szögrogyá-
szati pavillonya

gr. Bálky István
emlékén

Részt vett 1929-ben a CIAM frankfurti kongresszusán.

Sándor Endre: A CIAM Magyar Csoportja
1928-1938.
Akadémiai Kiadó - 1972.

Csáki I.építész

MDK

Sopronhorpácsi magnemesitő telep repr.

Szabó Árpád:Mezőgazdasági építészetünk egy évtizede
Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.3-4.sz.117.l.

Csáky József

Csáki J. pref

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1956 JUL 5

NÉPSZABA[illegible]

A magyar képzőművészet sikere a Salon Populiste kiállításán

Párizs, július 4. (MTI)

Párizsban bezárta kapuit a Salon Populiste idei kiállítása. A magyar képzőművészetet nyolc magyar festőművész és egy szobrász alkotásai képviselték a kiállítás értékes anyagában. A külföldi részvevők Prix d'Honneurjét *Sarkantyú Simon* magyar festőművésznek ítélték.

Volt más magyar vonatkozása is a kiállításnak. Henri Ramey, a Salon Populiste elnöke, a neves francia festő, aki a közelmúltban hazánkban járt, *Magyar rapszódia* című festményével állított emléket magyarországi útjának. A kiállítás kapuzárása alkalmából *Rácz Pál* párizsi magyar ügyvivő [illegible]rdán fogadást adott a kiállító francia és magyar művészek tiszteletére. A fogadásra eljöttek Henri Ramevvel az élen a kiállításon résztvett művészek legjobbjai, így *Canon Chasseigneaux, Clergé Eberl, Ferro Feullatte, Fievet, Kéréoudan, Lansiaux, Martinez Meyra, Michaud, Montangerand, Unik* és mások s ott volt a párizsi művészvilág több tagja, köztük Csáki József ismert magyarszármazású szobrászművész.

Henri Ramey a fogadáson köszönetet mondott a magyar művészek részvételéért a Salon Populiste kiállításán, hangoztatva, hogy tehetségük, alkotásaik művészi értéke megérdemelt elismerésre talált.

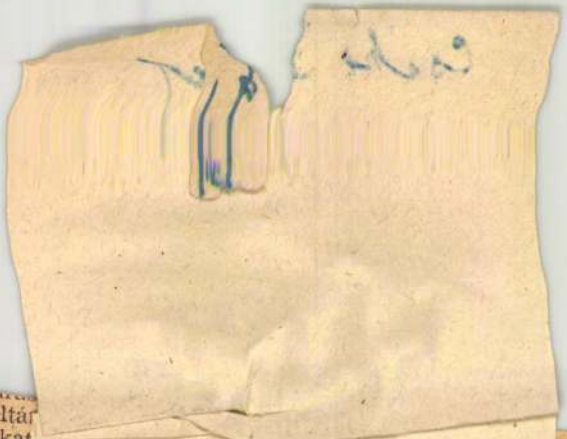

csi szervek eljá
séges volt a leltá
latos feladatokat
részletesen újbó
hogy ha majd a
ezt a feladatot té
veszik, munkájuk
natkozásban is
hassák el.

A korábbi hagyatéki eljárás

zás
oz-
én
Az
ér-
t a

tanácsi szervek *1958. szeptember 1. napjával* veszik át. (MTI)

A kolhozrendszer továbbfejlesztésével és a gépállomások átszervezésével kapcsolatos legutóbbi párthatározatok fényénél világossá válik, hogy *a szövetkezeti kolhoztulajdon át tud nőni az össznépi tulajdon kommunista formájába anélkül, hogy állami tulajdonná válna.* Ez újra igazolja az árutermelés azon magyarázatának helyességét, amely a szocializmus szakaszában meglevő tulajdonformákból indul ki.

A termelés fellendítése érdekében minél szélesebb körben fel kell használnunk az értéktörvény

hozok formájában jelentkező á
lami tulajdonhoz.

A kommunizmusba való átmene
szempontjából a szovjet kereske
delem fejlesztésének jelentősége
abban áll, hogy ily módon *egy*
szerteágazó apparátus jön létre
amelyet a kommunizmus felső
szakaszában a közszükségleti cik-
kek közvetlen, áru- és pénzfor-
galom nélküli elosztására lehet
felhasználni.

Mindez távolról sor

Csáky József: Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből (1904–1914)

Tiszatáj 1972/9.

Szinyei Merse Pál *Majális*a óta napirenden volt a kérdés: a magyar képzőművészet is felzárkózhatik a modern európai törekvésekhez. Rippl-Rónai már az elsők sorába tartozott, a Nabis csoport megbecsült tagja, Maillol barátja. Az 1910-es évektől kezdve pedig mind több névvel találkozunk a modern szalonok kiállításain. Czóbel együtt állít ki a Fauves festőivel, fiatal magyarokat találunk a Matisse-tanítványok között. Míg a múlt század utolsó évtizedéig München volt a magyar képzőművészek Mekkája, a századfordulótól kezdve már minden újat áhító fiatal Párizsba vágyik, és ahogy a fiatal Csáky József példája is mutatja, bármily nehézségek árán, el is jut oda.

Csáky tehát követte a századelő magyar művészeinek sorát, mikor Párizsba ment tanulni. Úttörő volt azonban abban, hogy ő ott is maradt. Ezzel az elhatározásával pedig a modern magyar képzőművészek sorát indította, Beöthy Istvánon, Vasarelyn át egészen napjainkig.

Csáky 1908-ban érkezett Párizsba, alig néhány évnyi felkészülés után. Kitűnő érzékét bizonyítja, hogy csakhamar kora legmodernebb és legkonstruktívabb mozgalmának, a kubizmusnak szegődött hívévé. A tízes évek elején pedig még nem volt könnyű felismerni a kubizmus nagy horderejét és különösképp nem a szobrászatban. Hiszen ekkor még Rodin ereje teljében alkot, és az újabb törekvések közül pedig Maillol és Bourdelle neoimpresszionizmusa vonzza a fiatalokat. A budapesti Iparművészeti Iskola és ott Csáky mestere, Mátrai Lajos nem sok segítséget nyújthatott ahhoz, hogy a fiatal szobrász Párizsban a csakugyan legkorszerűbb irányhoz kapcsolódjék, és hogy ezt ne csak külsőségekben, a divatot követve tegye. Minden bizonnyal jó szemű választásában segítette, hogy Párizsban megismerkedett az ott tanulmányokat folytató haladó magyar művészekkel, a Nyolcak tagjaival, akik ugyancsak a kor avantgarde irányai felé orientálódtak. Csáky lényegében az ő társuk volt, művészettörténeti helye valahol az École de Paris kubista szárnya és a Nyolcak, illetve annak utóda, a KÚT művészetének a találkozási pontján határozható meg. A kubizmusból Csáky mindenekelőtt a geometrizáló, stilizáló formaadást tanulta meg, a tér analízisében nem ment el odáig, mint Archipenko, Zadkine vagy Gonzales. Ebben, és hogy lényegében egész élete során kitartott a kubista alapelvek mellett, a festő Kmetty Jánost minősíthetjük Csáky igaz művészi rokonának.

A kubizmushoz Csákyt mindenekelőtt jó művészi ösztöne vezette. A rodini vonal nem érdekelte, bár maga se tud rá magyarázatot adni, hogy miért nem. Jóllehet egy ízben megjegyzi emlékezéseiben, hogy „Mi, kubista művészek, egymás között gyakran vitatkoztunk a harmadik dimenzió lehetőségéről a festészetben", mégsem volt az elmélet embere, a kubizmus esztétikáját csak felületesen ismerte, Meitzinger-Gleizes könyvével kapcsolatban meg is állapítja, hogy „Teóriákkal nem lehet festeni". Tudja például, hogy a néger plasztika milyen fontos szerepet játszott a kubizmus kialakulásában, mégis jószerével csak annyi mondanivalója van róla, hogy „a néger szobrászat nagy felületeket használ", tehát csupán a szobrászi gyakorlatának igazolását látja benne. Nagy kortársairól is csak apró, többnyire lényegtelen emlékeket őriz. Emlékezéseinek érdekessége tehát korántsem elméleti, esztétikai megjegyzései, nézetei gazdagságában rejlik, hanem keresetlen őszinteségében. Csáky egyszerű közkatonája volt az 1910-es években zajló művészi forradalomnak, emlékei a mindennapokhoz tapadnak, a csak messziről fényes és romantikus valósághoz. A Párizsban otthont keresés nehézségeinek, az örök anyagi gondoknak, apró örömöknek és kudarcoknak az egyszerű leírása teszi krónikáját hitelessé, mondhatjuk, forrásértékűvé. Mert a póztalan egyszerűség, a minden irodalmiaskodást kerülő stílus, a „mindennapok költészete" közel hozza a tízes évek művészi életének, for-

Nicolae Iorga nem volt filológus alkat. Bár dolgozott levéltárakban is, elsősorban nem kutatta, hanem közvetítette a történelmet, közössége tudatát igyekezett formálni. Sajátos gondolatrendszerébe beleillesztette az adatokat, és merészen improvizálta a magyarázatot. Álmodott a múltról, és el is hitte. Értékelői nem tagadják, hogy felületes volt, a részletekből könnyen általánosított, nem jellemezték mély, hosszan tartó stúdiumok. Ezért történetírói alkotásai — népszerű és tudományos publikációi egyaránt — bőven tartalmaznak hamis vonásokat, anakronisztikus mozzanatokat és tárgyi tévedéseket a dákoktól — a „legősibb ősöktől", „Romulus bölcsőjétől" — a XIX. század függetlenségi mozgalmaiig. Koncepciója pedig gyakran előítéletektől terhes. „Elkezdődött az igazi, a kitartó harc, amelyben mindig diadalmaskodik a román ember magabiztos, becsületes természete és lelkülete..." — írja a sellemberki ütközetről. Tőle való a székelyek román származásának hírhedt tana is. Írásai nem mentesek a hódító nacionalizmus eszméitől és a más népeket sértő gondolatoktól sem. „Végül is mindennél előbbrevaló ma és mindörökké a nemzet!" — mondatja a lengyelek ellen a törökökkel szövetkező Nagy István moldvai fejedelemmel. Ezért bocsánatos bűn a vajdák és fejedelmek gyakori esküszegése, a hűtlenség és a kétkulacsosság, ha a nép megmaradásáért történik. Iorgát nem zavarta, hogy műveiben egymásnak ellentmondó értékelések is olvashatók. Nem csüggesztették a kudarcok, mert töretlenül hitt igazában. De a súlyos tévedések felelőssége alól a vasgárdisták golyói sem mentik fel. Azért gyilkolták meg, mert nem tudták elviselni, hogy az egyén szabadságát hirdetve szembefordult a fasizmussal.

Mindezt el kell mondanunk Nicolae Iorgáról, a vidéki ügyvéd fiáról, a kisbojárok ivadékáról, aki szinte megszállottként rajongott a román parasztért. Nem látott előtte megoldhatatlan feladatot, elérhetetlen célt. Így írt például egy aviatikusról, Aurel Vlaicuról, a román repülés úttörőjéről: „Ennek az írástudatlan, vagyontalan, magára utalt parasztlegénynek, aki olyan nép gyermeke, amelynek a kormányzat csupán a vétkeit látja, egy szép napon az a gondolata támadt, hogy milyen szép is, ha valaki repül, hogy ő tud repülni, hogy neki repülnie kell, s hogy ő ezért született a világra." Iorga a friss paraszti erőre, a régi és a népi kultúrára kívánta alapozni a modern román műveltséget. Az európaiság igényével parasztpolgár demokratikus Romániát szeretett volna fölépíteni. Egész életében a román nép és nemzet fölemelésén dolgozott, de elfogultsága miatt életművét mégis torzulások éktelenítik. Az életút ellentmondásaira, sajnos, nem ad magyarázatot a kötet. Ami máskor erénye lehet egy könyvnek, az, hogy bevezető, vagy kísérő tanulmányt nem közöl, hanem teljesen az olvasóra bízza az értékítélet kialakítását, most ennek a kiadványnak kárára van, mert a század egyik legnagyobb, de talán legproblematikusabb román gondolkodóját hivatott bemutatni.

Csepp a tengerből. De vajon olyan-e a tartalma, az íze, az összetétele, mint a tenger mély vizének? A sokoldalú és nagy formátumú egyéniség első magyar nyelvű kötetéről aligha lehet ezt elmondani. Milyen tanulságos lett volna például arról is olvasni, hogy a tekintélyes tudós, jó érzékkel szövetkezve az államhatalommal, nemcsak tollal, hanem gyakorló pedagógusként is nevelte a románság tömegeit. Ennek színhelye volt az 1908-tól működő híres Văleni de Munte-i népi egyetem, ahol ezerszám hallgatták és kerültek szuggesztív hatása alá. Többek közt könyvtárat, nyomdát, múzeumot, szabadtéri játékokat alapított, gyümölcsöskerteket ültetett a pár ezer lakosú kisvárosban. Öregkorában a pátriárkának kijáró köztisztelet övezte.

A kötet tematikájának szűkítése szükségszerű volt. Az igazi Iorgát nem mutathatta be. Jóllehet csak néhány művéből olvashatók részletek, gondolatmenetének csak kevés szála követhető, mégis tanulságos ez a válogatás. Egy szomszédos nép kultúrájából közvetít magyar nyelven olyan fontos fejezeteket, amelyek egymás jobb megismeréséhez elengedhetetlenek. Az írás erejét jól érzékelteti a fordítás. Nagy Géza tiszta és finoman archaizált magyar nyelven tolmácsolja a szöveget. Még arra is van gondja, hogy a lengyel városok feledésbe merülő régi magyar nevét (Ilyvó, Boroszló) használja. *(Kriterion, Bukarest, 1971.)*

KÓSA LÁSZLÓ

rongásának a hangulatát, sőt valamelyest az egész kort. Ezért sajnálatos, hogy a kiadó Csáky emlékírásának csak az 1904—1914 közötti évtizedre vonatkozó szakaszát bocsátotta közre. Csáky ugyanis megírta például háborús emlékeit is, amikor a francia idegenlégió tagjaként a Balkánon járt. Emlékezéseinek e része talán még érdekesebb, mint a párizsi évek idézése, ha művészetről nem is esik benne szó. Hibáztatható az is, hogy a kiadó nem közli, hogy e kötetben csak egy részét jelentette meg Csáky emlékezéseinek, illetve ez csak egy véletlenszerű utalásból világlik ki (Az *emlékezések* részleteit fordította...). A nem közölt részeket nem pótolhatja a kötetben közreadott három tanulmány, bármily érdekesek is önmagukban. E tanulmányok egyébként jól egészítik ki egymást. Szelesi Zoltán objektíven elemzi Csáky életútját, Bor Pál, a kortárs és rokon szellemű művész 1926-os keletű tanulmánya egyúttal a húszas évek esztétikai problémakörére is utal, míg Szabó Gabriella szeretetteljes, szubjektív képet fest az öreg szobrászról. Mindenesetre, az említett hiány ellenére is, örömmel üdvözölhetjük Csáky József emlékezéseinek közreadását.

NÉMETH LAJOS

Könyv – újságlapokból

BEKE GYÖRGY: MAGUNK KERESÉSE

„Mert ólomerdők erdeje mi végett, / ha meghúzódni nem tudsz benne végül / és újság rongya lesz minden, mi élet?" — kérdez és sóhajt egy Mórához írt versében Juhász Gyula, mindenkinél pontosabban és fájdalmasabban fogalmazva meg a mindenkori hírlapíró mindenkor visszatérő keserű gondolatát: érdemes-e? Érdemes-e szolgálni naponta elpusztuló, kérészéletű fórumot, szabad-e életet tenni a minden este újra széthulló ólomsorokra, lehet-e naponta meghalni? Igen, lehet, mert az igaz hitű hírlapíró a reggeli lappal ismét újjászületik.

Van azonban más reménye is: a naponta elröpített újságlevelekről, a lepkeéletű írásokról kiderülhet, hogy az utókornak is szüksége lehet rájuk. Tudós fejek hajolnak ilyenkor az összepréselt levelek fölé, hogy értő és avatott kezek formás könyvlapokra preparálják a hajdanvolt pillangókat. Kevés ritka példányt ér persze ilyen megtiszteltetés. Attól is függ, mikor, melyik napon repdeste rövidke életét a pillangó, de — még ritkább esetben — azért is megőrizhetjük őket, mert fontosnak tartjuk a kezet, amelyekből felröppentek. Juhász Gyula és Móra Ferenc írásai például megkapták az utólagos preparálást, és éppen a kezek miatt, amelyek kutyanyelvre, vasúti szállítási bárca üres oldalára rótták a sorokat.

Az utókornak persze sok mindenre szüksége lehet. De át kell-e mentenie a jelenkornak is némely kérészéletű írást a könyvlapokra? Vagy végképp az utódokra kell hagynunk: válogassanak a saját gusztusuk szerint? Tudjuk, hogy napjainkban is szükség van riportkönyvekre, esszékötetekre. Kellenek a könyvek, amelyek a minapi újságoldalak szérűjéből gereblyézik át a szót a biztonságosabb csűrökbe. A válogatásnak azonban megfontoltnak és szigorúnak kell lennie. Egyetlen szempont elegendő mégis: csak fontos és jó írásokat szabad könyvbe gyűjteni.

Beke György riportjai és esszéi ilyenek.

A több romániai magyar lapba is dolgozó szerző új kötete csupán tárgya miatt is megérdemli a figyelmet. Olyan híradásokkal szolgál riportjaiban, amelyhez fogható izgalmas információt legfeljebb a víz alatti fölvételeket is készítő vakmerő és jó szemű filmes expedíciók szoktak elénk tárni. Beke György nem járja be az

óceánt, meg sem közelíti Észak vagy Dél jégpáncéllal födött pólusait. Nem Európa, még a saját országa határát sem lépi át, eszköze pedig csupán a toll. A moldvai és gyimesi csángók közé visz első két írásában. A két legerősebb szenvedéllyel írt riportban. Az elsőt *(Demse Antal Klézséről)* nagy kedvem volna elsőtől az utolsó sorig idemásolni, hogy továbbadhassam a hírt, amelyet Petrás Ince János, Koós Ferenc, Domokos Pál Péter és mások után most Bekétől tudok: élnek, vannak, anyanyelvükön beszélnek s tanulnak e nagyon távoli rokonok — túl a messzi hegyeken. Ma is őrzik meséiket, dalaikat, öltözködésük és életmódjuk legtöbb hagyományát. (A közöttük élt és a könyv más lapjain bővebben is emlegetett Kallós Zoltán gyűjteménye jó néhány innen való balladát tartalmaz.) A moldvai csángók nem padon üldögélő, folytonosan mesélő-daloló nótafák persze. Igen hétköznapi valóságukról is hírt hoz Beke György: a férfiak többsége „ingázó", otthon a szövetkezetben jobbára asszonyok dolgoznak, emiatt bizony szerény a jövedelem. Hova járnak dolgozni a csángók? El egész Brassóig. Üzembe, vasúthoz, bárhová, ahol keresni lehet. Sokan a közeli gazdaságba, ahol napi harminc lej és egy kenyér a fizetség. Gyűjtik a pénzt, némelyiknek harminc-negyvenezerje is van a bankban. Többen tanulnak felnőtt fejjel. Demse Antal, a postatisztviselőből lett elnök is. A riporter-író látogatása napján éppen nem mehetett időben iskolába, mert valamit el kellett igazítani a pásztorok körül. Egyedül távozik hát a szerző, s valami megmagyarázhatatlan jó érzéssel, amilyennel Koós Ferenc a múlt században, s ahogy századunk első harmadában Bartók Béla, Domokos Pál Péter, vagy a közelmúltban itt járt néprajzos és nyelvész gyűjtők.

Erdélyben s itthon egyformán a legjobb értelemben vett szenzációt jelentette a múlt esztendőben a Kallós Zoltán által gyűjtött és összeállított *Balladák könyve.* Az első kiadás, amely első borítójának vásznán a magyarkapusi asszonyok eredeti varrottasával jelent meg, régen elfogyott, ugyanígy nem kapható már a második, olcsóbb kiadás sem. A könyv a nép alkotása, Kallós Zoltán csak szerkesztőként bábáskodott megszületésénél. Mégis érdekli az olvasót, ki ez az ember, aki úgyszólván az ismeretlenségből jön, s ilyen fölmérhetetlen kincset hoz a hóna alatt? *Kallós-motívumok* címmel őt mutatja be az egyik riport. Mit tudunk meg róla? Amit munkája alapján egyébként is nyilvánvalónak véltünk: egyszemélyes intézet, magányos, a legszentebb megszállottak fajtájából való ember, akitől még igen sokat várhatunk. Bemutatása nem azért sikerül igazán hitelesre, mert Beke pontosan jegyzi, netán magnetofonra veszi beszélgető társa mondatait. Talán a formális beszélgetés nélkül is megidézhette volna Kallós Zoltánt, hiszen otthonos a Mezőség, Moldova csángó falvai és Gyimes vidékén, ahol a balladás ember járt, tanított, gyűjtött. Ismeri tehát a zarándokló, munkálkodó, az igazi Kallóst. Mint ahogy ismeri az országot, amelyről ír, ezért hozhat hiteles híreket a csángókról, a Ploeştiben élő magyarokról. Sok mindenről, ami nem csupán nekünk, de a Székelyföldön vagy Bukarestben élő magyarnak is valódi újdonságot jelent.

Az olvasó várja a további izgalmas riportokat, ezért fog talán a következő írás olvasásához némi csalódással. Mert a hátralevők már esszék. Báthori és Bem, Gábor Áron és Bolyai neve, jelképpé nőtt alakja ád alkalmat az írónak a töprengésre. Ha elolvassuk és értelmezzük ezeket a meditációkat, már ismét nem leszünk csalódottak. A riportokban megfigyelhettük Beke ökonomikus szerkesztési gyakorlatát, kevés sallanggal ékített, egyszerűségében szép stílusát; hasonlóan tömör fogalmazást, a legfontosabb gondolatokra való fegyelmezett koncentrálást tapasztalhatunk esszéiben is. Bővebben szólhatna például Bolyai Jánosról. Szívesen olvasnánk akár az ismert életmozzanatokról is többet, nem követelhetjük mégsem, értvén a szerző szándékát: Bolyai mint jelkép fontos a számára, s számunkra is. A fiatal Bolyairól alkotott kép állandóan formálódott, s formálódik. Jó, hogy most ilyen: mérce és remény. Az ember nemcsak úgy emelkedhet ki a provinciából, ha megfutamodik, de keményen megállva és kapaszkodva, onnan messzire látni, az erősek számára nem lehetetlen. Hasonló tanulsággal szolgál Gábor Áron legendájának megfejtésében,

Csáky József
szobrán

BODRI FERENC:

Egy párizsi magyar szobrász kapcsolata Babitscsal és másokkal

A Szegedről Párizsba származott szobrászt, Csáky Józsefet (1888–1971) aligha kell bemutatni idehaza: kecses és törékeny *Táncosnő*je ünnepli őt a szegedi Virág-cukrászda előtt, *Csók* című remeke a Szépművészeti Múzeum XX. századi művészeti anyagában. Magyar nyelven írt önéletrajza *(Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből,* Bp. 1972. Corvina K.) Szelesi Zoltán, Bor Pál és Szabó Gabriella tanulmányai kíséretében, remek képválogatással együtt olvasható. Bölöni György értő Csáky-portréja az 1959-es budapesti gyűjteményes kiállítása során az *Élet és Irodalom* lapjain, utóbb *Képek között* című válogatásban (Bp. 1967). De a szegedi művészettörténész, Szelesi Zoltán nem egy tanulmánya és interjúja *(Tiszatáj, Művészet, Móra Ferenc Múzeum Évkönyve* stb.) mutatta be az elszármazottat, aki 1908-tól élt Párizsban haláláig, kapcsolata a hazai barátokkal és kulturális élettel mindvégig eléggé elevenen maradt: pl. a *Huszadik Század* című folyóirat egyik 1915-ös számában tanulmánya jelent meg a kubizmusról, és bár a kontaktusokat szétszakította az első világháború, a húszas években mindez ismét felelevenedett. Meghitté és rendszeressé alakult, hivatalossá szinte: a *Képzőművészek Új Társasága* (KÚT) az 1922-ben francia állampolgárrá lett Csákyt tagjai sorába hívja meg, a szobrász rendszeresen bemutatja munkáit a KÚT évenként ismétlődő tárlatain. Bor Pálnak előbb tanulmánya *(Magyar Iparművészet,* 1924), utóbb albumbevezetője jelenik meg a Csáky-szobrok reprodukciói előtt (Amicus K. 1926.), a képtáblák és Bor írásai mellett Csáky önéletrajza is. A szép kiállítású füzetet a *Magyar Művészet*ben Lyka Károly (1926), a *KÚT* című folyóiratban Dénes Lajos ismerteti. Így nyugodtan állíthatjuk, hogy közel húsz év után Csáky ez idő tájt itthon is „beérkezett", és jó okunk van feltételezni, hogy ennek a szobrász kivételesen és különösként örült. Kortársait leveleivel és albumának tiszteletpéldányaival keresi fel, gondosan ápolja és építi újjá a hazai kapcsolatokat.

Művészetének ugyan Párizsban nagy sikere van (egy holland galériával állandó szerződésben áll, szinte még „melegen" szállítják el műveit, melyek ma Amszterdamban, Rotterdamban, Hágában és természetesen a párizsi modern gyűjteményekben láthatók), anyagi gondjai aligha lehetnek, mégis csalódott, magányos és társtalan. A „régi nemzedék", amelynek eleven tagja volt, már szétszóródóban, az új generációval (köztük a kor új párizsi magyarjaival) közösséget nehezen talál. A baloldali társadalmi mozgolódások iránt érdeklődik, 75. születésnapját a kommunista *Les Lettres Françaises* egy teljes oldalon ünnepli meg (1963. február).

Már Bor Pál Csáky-portréjában szó esik Babits Mihályról *(„Csáky Babitsot vallja*

Tiszatáj, IX. évf. 1986. 1. sz.

kedvenc költőjének... egy szonettje különösen a lelkébe véső dött..."), nyilván beszélgetéseik és együttléteik alapján idézi a tanulmányban (1926) a költő *Szonettek* című remekét a *Herceg, hátha megjön a tél is!* kötetből, de Csáky művészetének *„építő, konstruáló, kötött formát művelő és kereső"* nemességét és virtuózitását is példázza ez a vonzalom. Szelesi egy későbbi interjúban *(Művészet,* 1968) a szobrász Ady iránti vonzalmát fedezi fel. Csáky párizsi ismerőseinek köréről emlékezik, találkozott Párizsban Lesznai Annával, Balázs Bélával, a matematikus Dienes Pállal (aki a Könyves Kálmán körúti főgimnáziumban Babits tanártársa és jóbarátja volt), Balázs társaságában megfordult műtermében Bartók Béla is. Francia barátaival Ady-verseket fordítottak, Csáky emlékezete szerint néhány meg is jelent.

Nemrégiben a Babits-hagyatékot oly kiváló gonddal és értő tudománnyal feldolgozó dr. Gál István jóvoltából az asztalomra került Csáky 1927 tavaszán Babitshoz írt levelének kópiája - az eredetit az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárának Babits-gyűjteménye őrzi -, amelyben az előbb állítottak nyernek igazolást. A levél előzménye az lehetett, hogy a szobrász elküldte Babitsnak a *„Reiter-kiadású füzetet"* (Reiter Róbert grafikus és könyvművész az Amicus Kiadó tulajdonosa volt), a kedves gesztust Babits (aki a Nyugat egyik főmunkatársa ekkor, egyben a KÚT tiszteletbeli tagja, éppen negyedszázados írói jubileumát ünnepli) levélben köszönte meg.

Csáky alább közölt levele Babitsnak küldött válasz, a szobrász hagyatékában bizonnyal fellelhető lenne a költő levele is. Úgy tűnik, a kapcsolat további küldeményekkel nem folytatódhatott, hiszen a pedáns Babits bizonnyal megőrizte volna Csáky ismételt leveleit, a szobrász pedig kedvenc költőjének jelentkezését nem hagyta volna válaszolatlanul.

A „Reiter-kiadású füzet" mellett egy tervbe vett párizsi albumot említ Csáky a levélben, ez Waldemar George bevezetőjével és 24 újabb Csáky-mű reprodukciójával 1930-ban meg is jelent. Csáky nyilván megküldte ezt az albumot Babitsnak, aki ekkor már a Nyugat egyik főszerkesztője volt, hiszen a folyóirat 1930-as évfolyamának egyik őszi számában (II. köt. 882–883. l.) a kötetről Elek Artúr meleg hangú ismertetője olvasható. Eleknek a könyvet Babits adhatta át.

1929-ben Maurice Raynal „néhány sora" jelent meg itthon Csákyról a *Magyar Művészet*ben, Gyomai Imre „felfedezése" a *Literatúrá*ban (Magyar szobrász csinálta az első kubista szobrot), mesterünknek tehát ez idő tájban itthon jeles publicitása volt.

Talán ezen a szálon és ekkor kerülhetett egy szép Csáky-szobor *(Fürdő után* - 1928) dr. Basch Loránd birtokába. Ha igen, akkor a szoborral Babits a kurátortárs lakásában a *Baumgarten-alapítvánnyal* kapcsolatos megbeszéléseken gyakran találkozhatott. Baschsal a költő 1927-ben ismerkedett meg, a közös dolgokban nyilván nem kevés tárgyalásra, találkozásra kerülhetett sor, gondoljunk az ekkor folyó perre is, amikor a Baumgarten-végrendeletet háborúskodva megtámadták az örökösök. Babits tehát eredeti alkotásban ismertette Csáky művészetét. Bár az „eredetiekkel" való „találkozás" később is megtörténhetett: Csáky 1936-os budapesti tárlatán bizonnyal megfordult a költő, és lehet, hogy a szép aktszobor erről a kiállításról került a Városmajor u. 48. sz. alatti lakásba.

A levélben óhajtott személyes találkozásra sor nem kerülhetett: Babits már nem jut el Párizsig, Csáky nem jár idehaza 1959 előtt, bár 1935-ös görögországi útja során elkerülhetett volna errefelé.

A szobrász soraiból kitűnik, hogy magyar albumának tanulmányaival aligha elégedett. Inkább intuitív és kevésbé meditatív szellem: a művészetelméleti fejtegetések (kiváltképp a stílusról és a kubizmusról szólók a füzetben) eléggé távol állhattak gondolkodásától. És talán kár volt erről Babitsnak nyilatkoznia, oka lehetett a levelezés gyors elvirágzásának, hiszen Csáky kereste és következetesen ápolta a hazai kapcsolatokat, így a módfelett konzekvens Babits a válasz nélkül hagyó. A szobrász véleménye ma már dokumentum (hasonlóképpen Babits magatartása), kár lenne elhallgatni Csáky pályaképének és művészetének kutatói előtt.

Íme a levél:

1927. márc. 22.

Mélyen tisztelt Uram,

Végtelen örömöm telt kedves soraiban. Én voltam és vagyok boldog, hogy elküldhettem Önnek dolgaimat és jól esett a gondolat, hogy talán nem találta érdektelennek mindazt Ön, akinek művei annyi tiszta gyönyörűséget okoztak nekem, és okoznak mindig, mert mindig olvasom őket, mert mindet nem lehet tudni kívülről.

Ami az én munkásságomat illeti, a Reiter kiadású füzetben csak régibb dolgaim vannak. Bár korántsem tagadom meg őket, ma már másképpen dolgozom, komplettebb dolgokat csinálok. Ha sikerül az itt, Párizsban tervbe vett kis könyv kiadása, megint nagy örömmel küldök egyet Önnek. Abban csak újabb dolgaim lesznek. Az előszó is okosabban lesz megírva. A Reiter kiadású füzetben akaratom ellenére kinyomott gőzölgő teóriákkal egyáltalában nem értek egyet. Nem férnek össze az én egyszerű gondolkodásmódommal.

Reménylem, Uram, hogy összeköttetésünk nem fog szétszakadni. S ha, valaha Párizsba jön, vezesse el útja a műtermembe.

Maradok mindig igaz híve
Csáky

Paris, 39, rue Boulard.

Eddig a levél. Feltehetően Csáky a küldeményt megtoldotta újabb műveinek fényképeivel, talán néhány rajzzal, ezeket a modern képzőművészetek iránt nem eléggé fogékony Babits átadhatta valakinek a Nyugat munkatársai közül. Talán része volt a *Fürdő után* című szobrocska Baschhoz kerülésében is.

* * *

A Babitshoz írttal együtt került elém (az út azonos) néhány Csáky-levél fotómásolata báró Hatvany Lajos hagyatékából. Az eredetieket a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattára őrzi, Csáky József neve a *Levelek Hatvany Lajoshoz* című gazdag gyűjteményben (Bp. 1967) és a *Hatvany Lajos levelei* címűben (1985) nem fordul elő.

Igaz a címzett valójában nem is Hatvany, hanem Hatvanyné Somogyi Jolán. Hatvanyné a mártírhalált halt Somogyi Béla leánya, a húszas években Párizsban élt, és itt Harsányi Tibor zeneszerző és zongoraművész felesége volt, személyesen ismerte tehát Csákyt. Később lett Hatvanyné, új férjével 1927-ben tért haza, majd 1938-ban ismét emigrációba kényszerül. A párizsi együttlétek után (1923–24 körül) érthető a személyes kérés közvetlen hangja az 1938 nyarán írt levelekben is. Az önzetlenül ren-

delkezésre bocsátott dokumentumokat Hatvanyné Somogyi Jolán engedélyével közlöm, ő tájékoztatott néhány homályosabb részlet felől. És bár jórészt személyes mondandó tárul a levelekből, mégsem érdektelen néhány innen bogozható adat, elsőképp a bizalom, amellyel Csáky viseltetett barátai iránt. A levelek egyben igazolni látszanak a sokszor talán elfogultan emlékező Csákyt (Szelesi-interjú, 1968): Harsányit és Somogyi Jolánt nem említi párizsi találkozásai és barátai között. Tehát köztük volt Hatvany, előbb a későbbi Hatvanyné.

A francia nyelvű első levél 1924-ből való, ekkor a címzett még Párizsban élt. Rendszeres kapcsolatra utalnak a mondatok, a párizsi magyar művészemigráció többfelől bizonyíthatóan szoros kontaktusokban élt. Harsányi Tibor (1897–1954) a párizsi művészvilág megbecsült és sikeres tagja, működéséről a Zenei Lexikon elismerően és gazdagon emlékezik. A *Művészeti Lexikon* Csáky-cikkéről ez aligha állítható.

A boríték és keltezés nélküli levélen a szobrász Rouche utáni műterme szerepel, Csáky 1919 óta lakik itt,a hírneves „Kaptárban" előbb.

hétfő

Kedves asszonyom,

nagy sajnálattal kell megkérnem Önt, hogy az e hétre tervezett látogatását a következőre halassza el. Szerencsétlemségemre sok intéznivalóm gyűlt össze a tervezett napokra, így Ön azt kockáztatná, hogy senkit nem talál otthonomban.

Másrészt pedig sok mutatnivalóm lesz a következő héten az Ön számára. Kérem, ne haragudjék ezekért a bosszantó dolgokért.

Szeretettel üdvözlöm Harsányi barátomat.

tisztelője

39,rue Boulard XIV. *Csáky*

A másik két levélben a párizsi magyar szobrász felesége tervezett budapesti és szegedi látogatása idején kéri Hatvanyné segítségét. Szerette volna jó kezekben tudni Renée-t, számított egy korábban tett ígéretére és bizonnyal Hatvanyék vendégszeretetére is. Magyar nyelven íródott a levél:

938, június 29.

Kedves Joli,

Megbocsát-e, hogy én háborogatom meglepetésszerűen. Az oka pedig az, hogy nagy Renée utazik Magyarországra. Július 12-én indul és 13-án érkezik. Mivel volt olyan jó és megígérte, hogy egy pár helyet megmutat neki, aminek Renée nagyon, de nagyon örülne, úgy jelzem érkezését.

Ez évben senki nem hívta meg, édes anyámhoz küldöm Szegedre. Anyám második férje megy fel Pestre fogadni az érkező vonatnál. Ha volna olyan kedves és foglalkozna Renée-vel egy kicsit, úgy kérem válaszát, és el lehetne intézni, hogy egy kicsit Pesten ma radjon.

Ha esetleg nem volna Pesten, és a levél útban találná, úgy ideírom Renée szegedi címét:

Bajó Imre leveleivel
Szeged
Móra u. 47.

Anyámék persze nem tudnak franciául. Renée Szept. 6-án indul vissza Pestről Párizsba.

Mondanom sem kell, hogy Renée örülne, ha egy kicsit látná.

Úgy-e nem haragszik, hogy így kellemetlenkedem?

Sok jó üdvözlettel

2. rue Frédéric Schneider, Paris, 18-e *Csáky*

Az itt jelzett címen lakott Csáky haláláig, de Renée és Hatvany Jolán remélt találkozása ekkor nem sikerült. Hatvanyiék a nyáron nem tartózkodtak Budapesten, és úgy tűnik, ekkor már felmerült bennük az ismételt emigráció gondolata. a levelek Párizsban és Budapesten egyaránt hosszú ideig feküdtek olvasatlanul. Csáky a későn érkezett hírre ismét egy magyar nyelvű, de francia kiadású levelezőlapon válaszol: a bélyegzőn 1938. VIII. 25-i dátum áll.

Báró Hatvany Jolán
Svábhegy, Őzike u. 11.
Budapest - Hongrie -
J. Csák

2, rue Frédéric Schneider
Paris 18-e
25-VIII-38.

Kedves Joli,

Sietve írom e sorokat. Most jöttem haza 16 napi vakációból, és lapját csak itt kaptam meg. Sajnos, már késő megadni Renée címét. Szept. 7-én indul vissza Párizsba. Megadom mégis: Bajó Imrénél, Szeged, Móra u. 47.

Nagyon sajnálom, hogy ily rosszul sikerült az ügy. De Renée még jobban sajnálni fogja. Ő írt Magának a Bécsi kapu téri címére, de talán a címét nem adta meg. Ha valami nem akar sikerülni, úgy minden rosszul üt be.

Sok jó üdvözlettel
Csáky

Eddig a levelezés; a dátumok úgy vallanak, a találkozás Pesten nem sikerült. Ősszel aztán - Hatvanyék előbb Párizsba, utóbb Oxfordba költöztek - megtörtént az itthon elmaradt találkozás. Csáky így mindent megérthetett, hiszen ekkor vagy húsz esztendőre megszakadt szinte minden hazai kapcsolata. 1938-ban (január-február) a Tamás-galéria *„Párizsi magyar művészek"* tárlatán művével már nem is szerepelt. Az egykori jóbarátokkal viszont ismét Párizsban találkozhatott: összesodorta őket a csomósra váltó félelem. De rövid idő után újra válásra kényszerültek: Párizs a németek kezén.

A háború utáni változás a szobrásznak ismét feleleveníthető és új kapcsolatokat hozott: barátokat és tárlatokat. Először az *Európai Iskola* „francia-magyar kiállításán" (1947 április) szerepel ismét, sok párizsi magyar művész és neves franciák (Picasso, Léger, Lhote stb.) között.

* * *

Végül két újabban kelt Csáky-levelet idézek, ezek már e jegyzet írójához szóltak, egy a *Jelenkor*ban olvasható (1968/4. sz.) híradást köszönve meg. Közlésüket nemcsak a „zárás", de talán a levelekben mutatkozó infernális magány és elesettség indokolja, tény hogy az idős mester mekkora reménnyel tekintett a művét ismét figyelemmel kísérő szülővárosa felé. A levélben említett művészettörténész Szelesi Zoltán, Csáky munkásságának szegedi kutatója és kurátora. Ő bizonnyal nagyobb rendet tudott volna teremteni az előbbi kérdések és talányok között.

Íme a levelek:

68-IV-4.

Kedves Uram

– hálás köszönet a szép cikkért és a jó levélért.

Megbocsásson, hogy ilyen röviden írok, de komolyan beteg vagyok, és nem tudok írni.

Tisztelettel
Csáky

68-IV-26.

Igen tisztelt Uram,

Köszönöm jó levelét és a jó szándékát. Sajnos, nincs semmi, amit elküldhetnék. A rólam megjelent könyvek elkallódtak. A fényképek szobraimról Szegeden vannak, letétben egy műtörténésznél. Megadom a címet. Talán tud belőle „kölcsönözni". csak arra kérem nagyon, hogy használat után küldje a fényképet vissza Szegedre.

Nagyon rossz egészségi állapotban vagyok. Ez látszik az írásomon. Nem tudom, olvasható-e? Sok remény javulására nincs. 80 éves vagyok és legyengültem.

Tisztelettel
Csáky

Az általam küldött levelekre (ezekben hazai jóhírek) nem kértem válaszokat, újságküldeményeimre is csak látogatói közvetítésével válaszolt. De ezen az úton mindvégig őrizte az új hazai kapcsolatot. Talán egy kissé adósai vagyunk.

CSÁKY József

Uj Irás 1990.7.sz

BODRI FERENC

Cendrars és a magyarok

„...Apollinaire felvitt a Les Soirées szerkesztőségébe. Ennek az irodalmi folyóiratnak ő volt a főszerkesztője. A szerkesztőségben a falakon egy hosszú vers húzódott végig, az egyes szakaszok között színes képekkel. A versnek ez volt a címe: Utazás Moszkvától Vladivosztokig. (Le Transzszibérien). A verset Apollinaire titkára, Blaise Cendrars írta, aki persze részt vett összejövetelünkön... Az irodalmi kirándulások között a szőke lánnyal szórakoztunk, aki elhozta magával egy barátnőjét, hogy négyesben legyünk..." – írja *Németh Andor* a számára első, és oly sok örömmel, nagyszerű élményekkel és találkozásokkal teljes párizsi tartózkodásáról Emlékiratairban. És bár az említett barátnő a kis termetű magyar kóborlovag időleges kopaszsága miatt maga is tartózkodónak mutatkozott, ez az 1914-es tavasz mégiscsak ujjongó örömöket hozott mind az „emlékíró", mind pedig a vele egyívású vagabundus-társ, a szerencsésebb (övé a szőke), a közös hotelszoba másik lakója, *Révész Andor* számára. A „fekete kolostor szabadegyeteme" Németh Andor előtt később nyílott meg: hosszabb és rosszabb eredményeket nyújtott a kezdeti boldog lubickolások után.

És bár *Blaise Cendrars* (1887–1961) „Apollinaire titkárának" már 1914 tavaszán sem tekinthető, a két sorsmarta francia kapcsolata a Les Soirées és a modern költészet körül mégiscsak közismerten nyilvánvaló. *„...Guillaume néhanap Blaise barátjától kölcsönözte ihletét..."* – állítja *Robert Goffin*, vele egyetértésben mások is. Ebben a friss kontaktusban – Cendrars Párizsba New Yorkból a *Húsvét* kéziratával 1912 koranyarán érkezett – inkább talán mégis Apollinaire lehet a „befogadó". Az *Égöv* tüzes versprózájában a Cendrars-hatás bizonyíthatón és maradéktalanul megmutatkozik.

De mindezek felett tűnődjenek inkább a franciák. Mi a Duna-tájon inkább egy másik, a magunk számára megtisztelő kapcsolat felett tűnődhetünk. A „térkép őrültje" – Cendrars-t evvel az epitetonnal Németh Andor ruházta fel – a Les Soirées szerkesztőségében létrejött találkozáson kívül ekkor már egy ennél elmélyültebb és szerteágazóbb, többrétű és igencsak erőteljes „magyar kapcsolattal" rendelkezett. És éppen ennek a baráti összetartozásnak eredményeként lett gazdagabb előbb *Marc Chagall*, később *Sonja Delaunay-Terk* barátságával is. A kezdeti ismeretségek utóbb ezen a szálon nőttek naggyá.

A transzszibériai expressz és a franciaországi kis Johanna prózája (1913) két méter hosszú tekercsén (összehajtogatva leporelló) a versszakok között az orosz származású művészasszony (1910 óta Robert Delaunay felesége) orfista-szimultanista ábrái láthatók. Ennek a modern odüsszeiának és a két korábbi Cendrars-műnek – *Húsvét New Yorkban*, Párizs, 1912. november 15.; *Sequences 36.*, Párizs, 1913. június 13. – kiadási költségeit egy másik világcsavargó, az ekkor már közel egy évtizede Európában gyalogló, Párizst már több ízben elfoglaló modern

koldus-Odüsszeusz: a magyar *Szittya Emil* teremtette elő. A 160 példányban napvilágot látott *Húsvét* kiadásában és terjesztésében ő segédkezett.

Mindhárom apró füzetke a Szittya által szerkesztett *Neue Menschen* (1. szám: Párizs, 1911. január, szerkesztőtárs *Hans Richter*), illetve a későbbi francia–német *Les Hommes Nouveaux* (3. szám: Párizs, 1912. október, szerkesztőtárs Cendrars) különszáma lett. A modern művészetet, egyben valamely csendes anarchizmust ünneplő újságszámok kiadásához a nyomdaköltségekre a pénzt rejtélyes forrásokból Szittya teremtette elő. A több „különszám", köztük a Cendrars-művek közreadásában oroszlánrésze volt.

De jelen volt Szittya a „transzszibériai" születésénél is, hiszen a „próza" egy Cendrars-ral közös hotelszobában került egy tépett füzetbe előbb. Erről a tényről híradás Budapesten jelent meg két esztendő után:

„...Cendrars barátom az élő költők közül az egyedüli, aki művét, a transzszibériai expresszt cinikus nevetések kíséretében alkotta meg. Mellette éltem, míg alkotott. De a magam problémái felett merengve semmit sem vettem észre ebből, minden figyelmem lekötötték a magam balga emlékei. Arra az időre gondoltam közben, amikor még mindketten rongyszedőkkel veszekedtünk néhány sou miatt... – írja Szittya németül a *Die Haschischfilms des Zöllner Rousseau... (Ein Roman gegen die Psicho-Analise)* – Bp. 1915. – című füzetkéjének lapjain. – *A nálam oly gyakori tompa csendességben még éjjel 11–12 óra között is festményekkel díszítettem a matracot. Kóbor vágyaktól űzötten merengtem éppen, amikor Cendrars befejezte a Transzszibériait. Valaki – talán éppen én – hallgatózott az ajtó előtt. Cendrars ekkoriban kezdte elveszíteni a szeme elől Mirabeau tekintetét. Vágyálmaiban kis fahordócskák gurigáztak és csordogáltak, talán éppen annál a résznél tartott, ahol egy lengyel zsidó nőnek és gyermekének, egy jövendőbeli professzornak történeteket mesél rólam és Monticelliről..."*

A közösen eltöltött hónapokra (1912–1913), az egykori kenyerestársi barátságra Szittya Emil később is, így a *Les Lettres Françaises*-ben megjelent nekrológjában (1961. március 2.) és a *Mercure de France* Cendrars-emlékszámába írt tanulmányában (1962. május) szívesen és szeretettel emlékezik. Különösen nosztalgikus rezignációval arra az időszakra, amikor a New Yorkból Párizsba érkező Cendrars a talán éppen Berlinből (Brüsszelből?, Zürichből?, Asconából?, Münchenből?) érkezett emlékezővel a rue de Savoie 4. számú házának hotelszobácskájában együtt lakott.

De Cendrars-tól úgy tudjuk, hogy a két sorstárs élt együtt ez idő tájban más hotelszobában is. Édesapjáról írt könyvében *Miriam Cendrars* idézi „Freddy" menyasszonyának, a későbbi Mamának 1912 szeptemberében küldött levelét:

„...Nyugodt vagyok: egy egészen piciny szobában lakom, amit Szittyával, a költővel osztok meg. Egy kis hotelszoba ez a Saint-Étienne-du-Mont utcában. Ablakunk egy templomra és kolostorra nyílik. Állandóan szólnak a harangok, a lámpában tömjén ég, és gyertya világít az asztalon. Vettünk egy kis tömjént, hogy illattal árassza el ezt a banális helyet. Szittya néhány képet hozott, én is, Holbein kövér asszonyainak sorozatát. Az asztalon pihennek a képek is. A szoba így nagyon békés, magam is nyugodt és boldog vagyok. Bár egy kissé szomorú, mintha nagyon öreg lennék...

Szittya nagyon kedves, és különös, Hoffmann-szerű mozdulatai vannak. A rejtelem karmesterének nevezem... Nem vagyunk éhesek. Az utolsó három krajcárunkon virágot vettünk..." – hangzik a levél.

A testvéri együttlétben a „rejtelem karmestere", az ezúttal költőnek mutatkozó Szittya (talán éppen ekkor íródnak a későbbi Haschischfilms jegyzetei) gyanúim szerint az általa éppen ez idő tájt felfedezett Marc Chagall apróbb alkotásait hozhatta a kis hotelszobába, – őt majd Cendrars-ral közösen be is mutatják a Les Hommes Nouveaux lapjain. Szittya ekkor és később a felfedezések örök, leküzd-

hetetlenül állandó és feltartózhatatlanul eleven lázában élt, permanens patrónusszerepben égett. Így volt ez már Kassákkal Stuttgartban 1909 nyarán, Cendrars-ral Lipcsében 1908 kellemes őszének elején. Így lett ez Chagall-lal is néhány esztendő után. *„...összehozom az embereket, akik ezután elhagynak engem..."* – olvasható hősünk 1928–1929 között írt párizsi naplójának lapjain. Az öt kézírásos füzet és a teljes kéziratos hagyaték ma a Neckar melletti *Marbach* Schillerről elnevezett irodalmi múzeumában található. Kéziratban pl. sok más mellett egy teljes „Montparnasse-regény".

És valóban a rezignált megállapítás szerint alakul az ő és Cendrars sorsa is majd a húszas évek közepén: kinövik mindketten a közös hotelszobát. *„Blaise Cendrars ellentmondásos életének logikája"* (a Mercure de France Szittya-tanulmányának címe ez) a távolodás törvényei szerint alakul tovább. Cendrars önmagára és önmaga Párizsára talált, Szittya meg újra elkezdte itt (ki tudja, hányadik) életét 1926 után.

Pedig a történet akárha a bibliai Ruth könyve folyamatát idézőn alakult és indult előbb. *Frédéric (Freddy) Louis Sauser-Hall* (1912-től Cendrars) és Szittya először az 1908-as lipcsei könyvvásáron találkozott. A keleti utazás emlékvilágától és sok más csavargóélménytől átfűtött utazó az európai országutak bennszülöttjével – és ez a találkozás mindkettőjük számára igencsak emlékezetes maradt. Bevallottan inkább Sauser-Hall előtt nyithatott új horizontokat. Szittya Emil ekkor és itt bölcsészhallgatónak állította magát, bár bölcsészetet inkább könyvekből és a kávéházi asztaloknál folytatott beszélgetésekből, a budapesti, majd a müncheni és asconai „alapszemináriumokban" tanult.

„...Elmélyült rokonszenv alakult közöttük – írja édesapjáról szóló könyvében Miriam Cendrars –, *költészetről és irodalomról folyt a szó. Szittya tervei és tevékenysége lenyűgözték Freddyt, hiszen Münchenben Neue Menschen címmel olyan folyóiratot alapított, amely politikai és forradalmi elméleteinek egyaránt orgánuma kívánt lenni. Beszélgetéseik során Freddy ráébredt arra, hogy élete ezúttal mellékvágányra került. Abbahagyta orvosi tanulmányait, és visszatért a filozófiához..."* – zárul az autentikus, feltehetően még „Freddy" elbeszéléseiből származó beszámoló.

A későbbi papa 1908–1909 telétől a berni egyetemen valóban filozófiát hallgatott, az ezt követő magánutakra és az élet köznapibb egyetemei felé őt is vére és hajlama hajtotta tovább.

De az említett folyóirat Szittyában ekkor még csak terv volt, Münchenben és Lipcsében, 1908 nyárvégi napjaiban. Valósággá Párizsban érett utóbb, a közös szerkesztés, majd a különszámok idejében, 1912–1913 lázas együttléteiben. A testvéri együttlét és sorsközösség „a rejtelem karmesterével", a „költő-Szittyával" ekkor még felhőtlennek és már-már örökké tartónak mutatkozott. Szittya sorra mutatja be hozott és szerzett barátait a New Yorkból érkezőnek, Párizsban maga már talán negyedszer tartózkodik. Legelébb Marc Chagallt, akinek művészetéről az első komoly francia nyelvű írás éppen a Les Hommes Nouveaux lapjain olvasható – erre életrajzában a festő is szívesen emlékezik. Szittya bizonnyal Chagall képeit hozhatta a közös hotelszobába, felkeltve és bátorítva társában a festészet iránt ébredő igényt. Feltehetően ebből a közös érdeklődésből születtek egy esztendő után Sonja Delaunay-Terk illusztrációi a harmadik füzetben.

Chagall ekkor a *Kaptár*ban (La Ruche) lakott, és itt maradt Párizsból való távozásáig, 1914 tavaszáig. A legendás épületbe pedig bejáratos volt Szittya Emil, és bejáratos lett Cendrars is, és mindketten együtt a környék kávéházaiba és italméréseibe. Chagallról Cendrars-nak gyönyörű verse szól (*Portré* – 1913), Cendrars nevét a festő nagyszerű képen örökíti meg *(Hommage à Apollinaire)*, előbb több vázlatban *(Ádám és Éva)*, több testű és átlőtt szívű órával, hasonlóképpen a születő szürrealizmus más attribútumaival. Cendrarsról szól Chagall rajongó

vallomása utóbb (*„...Úgy szeretem a verseit, mint a szülővárosomat, mint a múltamat, mint a napfényt. Az ő lelke és az ő színei sírnak és jajgatnak a palettámon...”*), ez a barátság felhőtlen maradt tovább. *„...Cendrars kétségtelen hatása gazdagította Chagall világképét, viszont Cendrars műveiben is a chagalli érzelmi telítettség nyomaira bukkanunk...”* – írja huszadik századi művészportréi között *Oto Bihalji-Merin*. Mi tudjuk, hogy ennek a szellemi összetartozásnak alakításában a magyar Szittya Emil kapcsolatteremtő kedve lett meghatározó.

Chagall neve sokszor előfordul Szittya Emil írásaiban is. Művészetét több ízben elemzi német folyóiratok számaiban. Szerepel a festő a *Das Kuriositäten-Kabinett* panoptikumában is, a montparnasse-i kávéházak és *„Apollinaire irodalmi szalonjának”* vendégeként. A „szalon” lehet a boulevard St. Germain 202. szám manzárdlakása is, de méginkább az a szerkesztői szoba, ahol 1914 tavaszán Németh Andor és Révész Andor kopogtatott.

Az el-elmerengés, a műteremlátogatások és a kávéházi portyák, nomeg a versírás szüneteiben Szittya magyar nyelvű káromkodások ízeire kísérli szoktatni a francia világutazót (mint erről Cendrars ez időben írt *Panamájából* értesülhetünk), ihletettebb és átszellemültebb pillanataiban pedig *Arany János* költői nagyszerűségét bizonyítgatja a lakótárs előtt.

A párizsi, majd brüsszeli tartózkodásaiból a háború okán Zürichbe áttelepült Szittya (1914 ősz – *„...Namur bevételéig Brüsszelben tartózkodtam..., a háború negyedik hetében keresztül utaztam Németországon...”*) 1915 őszén hazaköltözik, és Budapesten izgalmas újságírói munkába kezd. Milotay István *Új Nemzedék*ének és más hazai újságoknak és folyóiratoknak, hetilapoknak módfelett tájékozott és friss munkatársa lesz. Az Új Nemzedék 1917. március 11-i számában számol be berlini és párizsi emlékei alapján *Arany János* idegen nyelvű megjelenéseiről. Egy aprócska „színes” ez a sok-sok háborús beszámoló és latolgatások közepén.

„...A 'Mercure de France' hasábjain egy pár év előtt nagyon üdvös eszmét vetett fel Rémy de Gourmont és Blaise Cendrars: felkutatni és kiadni olyan nemzetek irodalmából könyveket, melyeknek eddig nemigen volt alkalmuk külföldre jutni. Az öreg Rémy de Gourmont le akarta fordítani Madách 'Az ember tragédiáját', mert szerinte a már létező fordítás rossz, s csak 500 példányban jelent meg, s azonfelül már el is fogyott. Azonban hiába kutatott fordító után, nem tudott szerezni, s valószínűleg most, hogy Gourmont meghalt, a francia Madách nem is lesz meg egyhamar...

Zádory Oszkár, egy Párizsban elég jó nevű, de Magyarországon alig ismert magyar szobrász rá akarta venni Cendrars-t, hogy adjon ki a 'Mercure de France' egy Arany-verskötetet, s miután fordítót nemigen lehetett találni, Zádory megpróbálkozott egy pár vers lefordításával, de ezek még rosszabbak voltak, mint Koródi Lajos fordításai. Mégis elegendők voltak ahhoz, hogy Cendrars egy hosszú tanulmányt írjon róluk, s ebben egyebek között a következő érdekes megfigyeléseket találjuk Aranyról:

– Ha Arany János nem lett volna az a nagy költő, mély bölcs, gondolkodó, aki volt, hanem csak azt tette volna, hogy az abszolutizmus alatt gondolkodott és írt az elnyomott magyarság helyett, már ezzel is évülhetetlen érdemeket szerzett volna. De Arany János több volt: a 48 előtti hőskor és a 67 utáni idők halotti dermedtségében egy élő, csudálatos ciszterna volt, kiben összegyűlt és tovább élt a magyar nyelv évezredes tradíciója, s aki megőrizte ezt az elnyomatás keserű napjaiban a magyar nemzet számára, mint ahogy Pénelopé megőrizte hitvesi szerelmét a távoli idegenben bolyongó Odüsszeusznak...”

A villámportré találóan gyönyörű, bár Cendrars itt megidézett tanulmányát a Mercure de France-ból nem ismerem. És Cendrars-nak aligha lehetett ekkor még valamiféle „kiadói joga” a folyóirat körül. Könnyen lehet, hogy Szittya „antantba-

rát" és egyéni leleménye az egész, de a rajongó megállapításokban egyként érzem felizzani Szittya és Zádory közös szellemnyomát. Kár, hogy az Arany-élmény (ha volt) a későbbi Cendrars érdeklődésétől eléggé távolra repült.

De az előző Szittya-beszámolóval Cendrars holdudvarába új magyar került: a Párizsban élő szobrászművész, *Zádory Oszkár* pedig igencsak megindította a francia költő és regényíró amúgy sem tétlen képzeletét. Az el-elmosódó Szittya-sziluett mellett a szobrász a *Moravagine* egyik jelentős figurája lesz. Szinte természetes, hogy Cendrars-nak őt is Szittya mutatta be. Ismerte még Budapestről talán.

Ama bizonyos párizsi „osztrigavacsorán" (1909 ősz), amelynek az *Egy ember élete – Csavargások könyve* lapjain oly érzékletes és színes leírása olvasható, az étterem asztalfőjén a meghívó Zádory trónolt, körötte a meghívást kieszközlő Szittya Emil és az ártatlanul álmélkodó *Kassák Lajos* ült. Cendrars – ekkor még Sauser-Hall – ez idő tájban a nagyvilág ki tudja, mely részén kóborolt. De szívesen és bizonyára jóízűen fogyasztotta volna mindazt, amitől a magyar gyomrú Kassák annyira idegenkedett.

Szittya Emil (1886–1964) ezen az estén bizonyára jóllakott és feltehetően jól szórakozott. Talán harmadízben élt Párizsban, és aligha sejtette a jövőt. Végletes egyénisége, hol angyali, hol pedig ördögi, de mindenképpen változékony és sejtelmes szellemalakja a magyar tudatokba először egy harmadik kóbor pályatárs, *Kassák Lajos* eposzából és életrajzi regényéből került. Rövid és viharos hazai tevékenysége (1915–1918: *„183 cikkem jelent meg"*) az események és a pályatársak jóvoltából nyilván hamar feledésbe merült. Meg nem értésben és vádaskodásban lett része elég.

A „feledés fátylát" a duna-táji glóbuszon (francia vagy német nyelvterületen aligha szükséges ez) oly sok óvatos intés, tartózkodások és tartóztatások ellenére az utóbbi időkben e sorok írója lebbentgette fel (*Literatura* – 1980; *Új Írás* – 1988 stb.), és úgy véli ezúttal is, hogy a „Cendrars-kapcsolat okán" még Kassák nagyszerű portréja után is megérdemel hőse néhány postscriptumot. Különösen akkor, ha a csupáncsak virtuális *„Cendrars és Kassák kapcsolattal"*, Kassák kitűnő Cendrars-fordításaival a hazai kutatás (*Nagy Géza* és *Ferenczi László* tanulmányai) annyira elmélyülten és remek szellemi eredményekkel gazdagodva foglalkozott.

A vére és űzöttsége szerint egyaránt kalandor és vagabundus, az első évtizedeiben budapesti illetőségű *Schenk Adolf* (a későbbi Szittya) a székesfővárosi baloldali szabadegyetemek és szemináriumok, a szociáldemokrata ifjúsági mozgalom és az anarchista korcsmák fejtágítói után, az Ady-rajongó irodalmi próbálkozások és a képzőművészeti stúdiumok világából kilépve először talán 1904/1905 táján vehette kezébe a térképet, és gyűrte a talpai alá Európa országútjait. Elindult ő is a szokásos Bécs–München útvonalon.

Münchenbe már-már pionírként érkezhetett, hiszen itt korántsem a festők, a hazai hírekre szomjazó művésznövendékek, hanem a helyi szabadgondolkodók és anarchisták fizették italát, ültették maguk mellé a kávéházi asztalok körül. A maguk bajor érzékenységével emelték szeretetükbe a madárcsontú keleti jövevényt, erről az ágról aztán az önzetlen pártfogók közvetítésével és segítségével jutott tovább. Utóbb és sorozatosan svájci és olaszországi, franciaországi és spanyolországi kitérőkre is sor került. *Erich Mühsam, Johannes Nohl, Franziska zu Reventlow* és mások segítségével lakott Asconában, Párizsban 1906 és 1909 között talán három ízben tartózkodott. Eljutott többször Poroszországba és Belgiumba is, néhányszor Brüsszel, ugyanígy Berlin utcáin látható. Olykor és itt-ott csavargó koldusként az elöljáróságok és rendőrségi fogdák rácsai mögött.

A párizsi vendéglátót, *Zádory Oszkár*t még Budapestről ismerhette talán, hiszen maga is képzőművésznek készült egykoron. Előbb a festő *Boromisza Tibor*, utóbb két szobrász: *Telcs Ede* és *Kisfaludi Strobl Zsigmond* műtermében inaskodott.

Innen és *Peterdi Andor* írói műhelyéből hódították magukhoz Európa tengerekig érő és végtelen útjai. Pénz nélkül indult természetesen és többnyire gyalog – jól jött tehát itt-ott egy-egy még egykori hazai ismerős. Az 1906 óta Párizsban élő Zádory afféle „biztos pont" lehetett egy-egy kirándulás során: Szittya hazai hírekkel, világmegváltó gondolatokkal, a szokásos „kapcsolatteremtésekkel" és feltehetően kellemes mondatokkal fizetgethette a szállások melegét, az olykori meleg ételt és az apró kölcsönöket.

Zádorynak az idegenkedő Kassákkal, utóbb Cendrars-ral fizetett, ez utóbbival talán egy későbbi párizsi tartózkodás (újabb vacsorák) során. Zádory itthon (korábban és később) *Finta Gergely* (1883–1947) névre hallgatott. Párizsba hazai ösztöndíjjal került, itt Rodin tanítványa, később a munkatársa lett. 1919 őszén költözött végleg haza, hiszen 1915 őszétől Németh Andor és mások társaként maga is a „fekete kolostor" lakója volt. Néhány műve és életének dokumentumai ma a túrkevei múzeumban láthatók, madárröptű portréját *Egri Mária* rajzolta meg (*„A Fekete kolostor szobrászművésze"*; Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve 1969–70), érdekes személyiségét és csontfaragásait a kolostor legismertebb lakója és krónikása: *Kuncz Aladár* előbb.

Szittya játékos sugallatából Cendrars már afféle „keleti csodabogárként" vizslatta és csodálta Zádoryt, a Moravagine-ben (1926) a szakállas szobrász „a magyar királyok autentikus leszármazottja" lett, akinek extravaganciája „méltóságteljes és fejedelmi tartással" párosult.

1915 késő nyarán a kórházban fekvő Cendrars-t (jobb karját amputálták egy háborús sebesülés nyomán) bátorításul meglátogatja Zádory, a „fejedelmi sarj".

„...Ismertem még a háború előtti időkből, de kicsattanó bőrében most még inkább feltűnő volt ez a királyivadék – olvasható a Moravagine lapjain. – *...Menekültként élt ekkor a boulevard Exelmans egy kis hotelében. Auguste Rodin műtermében dolgozott, és olyannyira virtuóza volt a szobrászvésőnek, hogy mestere, Rodin rábízta: faragja meg ő a Csók című szobrot, amely végül a Luxembourg-múzeumba került...*

Ismertem fiatalságát, múltját is... és nagyon kézenfekvőnek találtam, hogy megírjam egyszer az élettörténetét.

...feltűnően és módfelett nevetségesen öltözködött. Az enyhe éghajlatú Párizsban csaknem bokáig érő, finom bundában járt, kabátja széles hajtókáján drága prémgallér hivalkodott. És mindez igencsak rátarti és méltóságteljes, már-már királyi tartással párosult..."

Gyanítom, hogy a fejedelmien hatalmas termetű pusztai királyfi mi okból viselhette magán teljes ruhatárát: talán éppen nem volt lakása ekkor, és aligha lehetett más ruhája neki. Ez a feltehetően még otthonról hozott öltözet: a zsinóros bunda és a szakáll kölcsönhatása a magas termettel Cendrars számára főúri külsőt teremt.

A Moravagine-ben, ebben a „morbid és freudista regényben, ahol a lélek mélyrétegei és a lázadás, a bűn és a morbiditás együttesen tárul elénk" (Nagy Géza) Szittya Emilről és a „végtelenbe zengő szakállú Zádoryról" (Kuncz Aladár) még további érdekes és érzékletes részletek olvashatók. Valóság és álom, emlék és lelemény keveréke együttesen.

Zádory Oszkár sokat ivó és jó torkú gólemalakja fel-feltűnik Szittya panoptikumában is: a szintúgy Cendrars-barát és magyar *Gáborvighy István* („a sárga hajú festő") társaságában és *„Bondy festő"* vagy az „öreg francia szobrász", Dubois ivócimborájaként. Egyben egy erdélyi fejedelmi család leszármazottjaként, aki azért menekült külföldre, mert két testvérét rablógyilkosságért halálra ítélték Szittya szerint. Így aztán aligha meglepő Cendrars viszolygó csodálata, aki a közös hotelszobák csendes együttléteiben vagy éppen az ivópultok mellett hallgatta a borzalmas történetet, csodálta a napkeleti királyfit Zádoryban.

És később olvasta maga is a *Das Kuriositäten-Kabinett* (Konstanz – 1923) fejezeteit, ezekben újra az egykori históriák árnyaltabb megfogalmazásait.

Hiszen az 1926-ban már véglegesen Párizsba települt Szittya szerette volna franciául is megjelentetni ezt a furcsa és látványos panoptikumot – fordítójának éppen az egykori jóbarátot, Cendrars-t szemelte ki. De a költő Szittyához írott válaszlevelében (1931. június 21.) elzárkózik a fordítómunka elől. A könyv kiadását sem javasolja, mert a mű szerinte a francia szellemnek „nem eléggé megalkuvó, így a franciákat aligha érdekelheti..."

Gyanítom, hogy az elutasításhoz és az elhidegüléshez a könyvből találhatott Cendrars nem kevés személyes okot, hiszen a kötet egyik főszereplőjeként a párizsi és montparnasse-i korcsmák és pletykák elöljárója lett.

„...a Brebant-vendéglő legtekintélyesebb vendége Blaise Cendrars volt. Előtte ide járt Desmoulins, Saint Just és mások baráti köre. Napjainkban művészkávéház lett, talán a legjelentősebb ezek között..."

Igaz, Cendrars jelentős figura a Rotonde „patkójában" is *Jean-Paul Crespelle* szerint (*A Montparnasse* – Bp. 1988), és főként a bárpultok és a pénzbedobós automaták világában, amelyek között „gyakran eredményesen szórakozott".

És mind Crespelle-nél (és mindenfelé másutt), mind pedig Szittyánál sok szó esik Cendrars és az alkohol intenzív kapcsolatáról is. Szittya a montparnasse-i intézmények közül (Restaurant Brebant, Dantzig, Rotonde, Café du Dôme stb.) 1920–1922 táján különös figyelemmel *„Fredy apó korcsmáját"* emeli ki:

Ebben az intézményben *„a legtekintélyesebb vendég Blaise Cendrars volt, akiről Franciaországban a legtöbb legendát költik manapság, és akinek néhányszor sikerült már a legőrültebb módon eltékozolnia teljes vagyonát.*

Állítólag van néhány palotája Párizsban, Bretagne-ban, Nápolyban, Londonban és New Yorkban. Ő ma a legtöbbet utazó francia író. Részt vett az orosz–japán háborúban; volt Kínában is. Amerikát úgy ismeri, mint Jack London. Cendrars-tól származik Walt Whitman temetésének szórakoztató leírása, nemrégiben a Mercure de France hasábjain volt olvasható. Szerinte Walt Whitmann úgy végrendelkezett, hogy temetését örömünnepnek tekintsék, minden jelenlevő kötelezően részeg legyen. A temetőben táncoljanak és bolondozzanak a koporsó körül.

Cendrars-ral a világon mindenütt találkozhatunk. Legutóbb Rómában láttam egy gyönyörű asszony társaságában. Azt tervezte éppen, hogy hosszabb indiai utazásra indul. Ha Párizsban tartózkodik, akkor csak Fredy apónál lehet megtalálni: itt iszik. Ő ma Franciaország legjobb és legnagyobb iszákosa..."

Mindezek után aligha csodálkozhatunk, hogy Cendrars nem vállalta a Das Kuriositäten-Kabinett fordítását, és a kötet francia kiadását sem javasolta, végül a Szittyát megtagadó barátok közé került. És bár Szittya további könyveiben előfordul itt-ott Cendrars neve (*Ausgedachte Dichterschicksale* – 1928; *Notes sur Picasso* – 1947; *Marquet parcourt le monde* – 1949; *Soutine et son temps* – 1955 stb.), a korábbi testvéri közösségvállalás nála is megszakad.

De a Kassák és Cendrars kapcsolatát kutató *Ferenczi László* gyanúja akárha bizonyosság lehet az elmondottak után. *„...Ami biztos, vagy majdnem az* – írja Ferenczi –: *Szittya két nagy költő indulásában, illetve radikalizálódásában segédkezett – Cendrars-éban és Kassákéban. És valószínű, hogy Chagall legelső hívei közé tartozott, ezért is vitte el hozzá Cendrars-t. Érdekes, hogy Chagall, aki a legnagyobb szeretettel és hálával beszél Cendrars-ról, nem írja le Szittya nevét, holott mind Szittya, mind Miriam Cendrars szerint ő hozta össze őket..."*

Cendrars is így tett 1914 után, amikor Szittya Párizsból elkerült. És alighanem hidegen fogadta az évtized után ismét ideérkezőt.

A háború után a világ megváltozott, nem lehetett folytatni ott, ahol valami abbamaradt. Szittya hontalanná tette önmagát ifjúságának és korábbi működésének színhelyein.

„...ez a gyáva és boldogtalan ember" az egykori köztudatban *„koldus és kém"* lett, *„...az ördög rikító auráját"* maga öltötte a homloka köré *Németh Andor* szerint (*Diogenes* – 1923. szeptember 8.). *„...Kéregető, koldus, tolvaj, okmányhamisító, zuhälter: minden, ami a polgár szemében megsemmisítő... Az ilyen rossz embert agyon kellene ütni..."*

Utóbb a *Das Kuriositäten-Kabinett*et, bár inkább íróját értékelő, leginkább egy árnyékot üldöző furcsa monológ már-már invokációba vált: *„...az ördög a betűid közé keveri a tehetség mérgét, némely sorodnak mélyebb csengése van, mint a vert klasszikusoknak..."*

A tehetséget elismerő, de Apollinaire-ért, Cendrars-ért és másokért inkább rajongó Németh Andor riadtan irtózik Szittyától a „negyedik találkozás" és a kötet elolvasása után. Leírja, jelzi és jegyzi a hangulatot, amelynek újrarendeződő világába Szittya itthon, utóbb Berlinben, majd végül Párizsban kerülhetett.

Hiszen Cendrars sem tett másként, csak negációját nem írta le, mindez áttételesen a Moravagine-be került. Kassákkal szinte egyidőben, tőle nyilván függetlenül tagadta meg az egykori pártfogót és kenyerest – a megváltozott világ új törvényei és logikája szerint. Más írói és művészeti szférákba került (film), a tények sem módosították új nézeteit.

Hidegen biccentett csupán, amikor kényszerből, akárha a közös múltra is emlékezőn találkozott Szittyával az egykori sorsosok rendre elérkező temetésein. De Szittya Emil fekete zászlót lengetett Cendrars halála után. Magának hasonlót már *Tristan Tzará*tól, az avantgárd „utolsó klasszikusától" remélt.

A közös sors kegyetlen játéka maradt, hogy Tzarát is ő temette el.

A Blaise Cendrars közvetlen közelébe került másik magyar: a Szegedről Párizsba származott szobrász, *Csáky József* (1888–1971) *„a modern művészet nagy évtizedéből – 1904–1914"* maga írta meg emlékeit (Bp. – 1972). Csáky a huszadik életévétől Párizsban élt, feltehetően több ízben találkozott Szittyával, az ő révén Cendrars-ral is. A tízes évek elejétől a montparnasse-i La Ruche-ben lakott, hiszen *„1912–1913 táján a Hajómosodát felváltó Kaptár lett a költők találkozóhelye"* Crespelle és mások szerint. *„...A két kalandos utazása között ott megpihenő Blaise Cendrars a Dantzigban ütötte fel tanyáját, ahol télen kellemes meleg volt, és a kártyások nem zavarták álmodozásában. Szoros barátságot kötött Chagallal, és itt írta meg a korabeli Kaptárt legérzékletesebben felidéző költeményét:*

Tetők
Alvajáró kecskék
Farkasember
A téboly a tél
Barackként felhasított lángész
Lautréamont
Chagall!

Egy másik jelentős poéta lihegve kaptatott felfelé a Dantzig utcán a Kaptárig. Apollinaire jött meglátogatni Chagallt..."

Gyönyörű idők, megbékélt világ, amikor a kecskék és a farkasemberek között szelíden festette nosztalgiáit az ábrándos orosz. Állványát költők ülték körül, teavizét Bella forralta spirituszon.

Csákynk Cendrars és a nála még testvéribb jóbarát, *Riciotto Canudo* felhívására és személyes tanácsára 1914-ben jelentkezett a francia idegenlégiós hadseregbe, így megúszta a „fekete kolostort" és a háborút is élve, és már francia állampolgárként került vissza a háború végén a Kaptárba, a megritkult létszámú jóbarátok közé.

És arról sem Crespelle, sem pedig a szerénykedő Csáky sem ír, hogy a Kaptárban született 1914 júliusában egy másik Cendrars-költemény is, az *Archipenkót* megidéző *A fej*. Ennek epigrammatikus montázs-változata már a magyar Csáky művészetét zengi, később egy Cendrars előszó, amely Csáky egy katalógusának bevezetője lett. Ugyanakkor jelent meg Párizsban (1921), amikor Budapesten *Raith Tivadar* fordításában az első magyar nyelvű Cendrars-vers lett olvasható (*Újság;* Magyar Írás – 1921).

Csákynak

A guillotine a szobrászművészet remeke
Szerkezete
Örökmozgást teremt
Nyilvánosság! Nyilvánosság!
Az ívlámpák véreznek a város felett
Csak az újságok feketék

Blaise Cendrars

– olvasható a költő kusza kézírásában a magyar nyelvű Cendrars-kötet első tábláján a híres kézirat.

A többszöri látogatást, a barátságot, a verset és az előszót Csáky a *Néger versek* című Cendrars-kötet (*Poèmes nègres* – 1921) borítórajzával hálálta meg.

Kapcsolatuk és barátságuk személyes története Csáky emlékezéskönyvében újraolvasható.

És Cendrars holdudvarában élt egy „negyedik magyar" is, *„Gáborvighy István"*, akiről sajnos nem szólnak lexikonaink. Hogy élt és alkotott, ez Szittya Emil közvetítésével éppen Cendrars-tól tudható. A *Das Kuriositäten-Kabinett*ben Szittya teszi közzé Cendrars történetét:

„...Az egyik legérdekesebb típusú ember a Rotonde-ban Gáborvighy István volt. Cendrars mesélte róla, hogy egy éjjel ivócimborák után kutatott, és sétája közben a III. Sándor hídra került. Itt egy szögletben meghúzódó, sárga hajú emberre talált. Megszólította őt, és az emberke elmesélte az életét. Magyar festőművész volt, és bizony nagyon regényes múlttal rendelkezett. 17 évesen és önkéntesen katona lett, de amikor egy esztendőben már hatvanadszor büntették meg engedetlenség miatt, Itáliába szökött. Olaszországban egy esztendeig koldulásból élt, majd amikor visszatért hazájába, két esztendei várfogságra ítélték. Az itt töltött időről még borzalmasabb dolgokat mesélt. A várbörtönben egy altiszt uralkodott, akit Káplár-atyánknak kellett nevezniük. Ha ez a tizedes unatkozott, akkor minden fogolynak égő gyertyával kellett futkároznia, és addig kellett a Miatyánkot mondaniuk, amíg a gyertya a körmükre nem égett.

Amikor a börtönből kiengedték Gáborvighyt, újracsak katona lett. Ezúttal a huszárok közé került, de innen is visszavágyott Olaszországba. Egy éjjel, hogy a hadseregtől végleg megszabaduljon, száz lovat eresztett szabadon, és a vágtató ménes élén lovagolt ki a kaszárnyából. Azonnal riadót fújtak, a fiatalembert ismét elfogták, és megbilincselve vitték a bolondok házába.

Innen egy fél év múlva megszökött, és Budapestről gyalog indult el Párizs felé, ahová meg is érkezett.

Párizsban előbb cigarettacsikkek összegyűjtéséből élt, néha rikkancskodott. Hogy éhen ne haljon, nyers zöldséget guberált a csarnokok környékén, és éjszakánként a Sándor-híd alatt aludt, mígnem Cendrars rá nem talált.

Cendrars magához vette őt, nála festegetett. Később a jóbarátok beajánlották különféle apró galériákba, és aprócska sikereket kezdett aratni a képeivel.

Amikor a háború kitört, felébredt benne az elfojtott hazafiság. Elmenekült Párizsból, hogy katonának jelentkezzék Magyarországon, így aztán eltűnt a párizsi barátok szeme elől..."

A történet igaz lehet, „*Gaborwiegh*" sárga hajú alakja fel-feltűnik a Moravagine panoptikumában is, ugyanígy Szittyánál a *Die Haschischfilms* első prózaversében, bár itt még „parasztként" szerepel. Feltehetően az is lehetett, ha már a huszárokhoz került. És afféle „paraszt Rousseau-ként" csodálhatták a párizsiak a sárga hajú csavargó festészetét.

Bizonnyal érdekes egyéniség volt, mert „Szyttja" egyik első párizsi rajongója, *Marietta di Monaco* is idézi emlékezéskönyvében (*Ich kam – ich geh. Reisebilder-Errinerungen-Porträts.* – München, 1962) „Gaborwiegh" huszároktól való szabadulásának történetét. Bár ő csak negyven lóra emlékezik. De aligha a lovak létszáma lehetett fontos *Klabund* állítólagos barátnője, az emlékezés-könyvben álnév mögé búvó egykori modell, a müncheni, majd párizsi ismerős, az anarchista költőnő számára, ha már a maga „Szyttjájához" 1913 őszén Párizsban „rossz verset" írt:

Szittya a rue de Savoie-n lakik
a hatodik emelet magasában él két álom között...

– kezdődik a furcsa költemény.

Tehát ebbe az álmokkal teli szobába költözhetett Cendrars, amikor New Yorkból ismét Párizsba került. Bár lehet, hogy a másikba (Szittya a rue de Savoie-n is templomra emlékezik), a Saint-Étienne-du-Mont hotelszobájának templomra és kolostorra néző egyetlen ablaka mögé. A gyertyafénybe és tömjénillatba, virágok és képek társaként.

A színhelyek sora, a bellevue valószerűsége talán vitatható. De vitathatatlan az, hogy a „térkép őrültje" új álmok közé került.

TÓTH ZSOLT

Grendel Lajos regényei

A szépirodalmi művek előreláthatóan lassú nyomdai átfutása és a létező szocializmus politikai rendszereinek nem várt gyorsaságú összeomlása folytán érdekes találkának lehetünk tanúi: egyszerre tapasztalhatjuk Grendel Lajos írói és politikusi énjének megnyilvánulásait. A könyvesboltokba került ugyanis új regénye, a *Szakítások*, amit fokozott várakozás vesz körül, hiszen sikeres regénytrilógiája után régi olvasói bizonyára kíváncsiak, hogy ez a mű az ismert út folytatása vagy egy járatlan út megnyitása lesz-e. Ezzel párhuzamosan azonban a politikai aktualitások iránt egyre érzékenyebb tömegtájékoztatás is szárnyra kapta nevét, minthogy a Szlovákiában formálódó független magyar kezdeményezéseknek is részese lett.

Ez a helyzet elvileg ugyan szerencsés, mert így bárki, aki Grendel politikai énjére felfigyel, ezután már érdeklődéssel fordulhat Grendel írói tevékenysége felé is, helyénvaló lenne viszont érzékeltetni, hogy ez a politikus és ez az író valójában ugyanaz a személyiség. Egy író, aki sohasem vesztette el fogékonyságát térségünk eddigi rendszereinek abszurditásai iránt, s ezért most hiteles résztvevője a megváltozott politikai életnek. Egy író, aki sohasem futamodott meg a reá mért sors elől, s abban a Közép-Európában is merte vállalni a kisebbségi és az értelmiségi léthelyzet kettős terhét, amelyben történelmi hagyományai voltak a nemzetiségi és értelmiségi csoportok elleni acsarkodásnak. És egy író, aki mindezt nem csupán őszinte indulatokkal tette szóvá, hanem művészileg is maradandóan – s így talán azzal tisztelhetjük meg leginkább, ha nem egyszerűen eddigi írásainak politikai jellegű állásfoglalásaira, eszmefuttatásainak felhangjaira vagy nyílt célzásaira utalunk, hanem művészetének esztétikai érvényességét is megfogalmazzuk.

E művészet alapzata és éltető közege az a többirányú kötődés, amelynek fő irányai egyrészt az ábrázolt helyszínek, másrészt az ábrázolt népek múltja felé vezetnek, megvilágítva ezzel a művekbe foglalt emberi tartások tápláló forrásait: a múlt ismeretét és a nemzeti öntudat érzetét.

A mindennapi lét és a múlt kapcsolata és szoros összetartozása eszerint elengedhetetlen járuléka és visszatérő gondolata Grendel regényeinek. A bennük megjelenített múltat lehet pocskondiázni és lehet dicsőíteni, lehet bizonyos fásultsággal szemlélni és lehet a mához szóló okításként értelmezni, nem lehet azonban elfelejteni, nem lehet teljesen és tökéletesen függetlenedni tőle, nem lehet eltekinteni attól, hogy mindenki személyes élete és családja, szülőhelye és nemzete múltjában él – és csak ezekhez képest tudja magát betájolni az őt környező világban. Ennek megfelelően e művek históriai ihletettsége, összes emlék-áradata és múlt-felderítése voltaképpen egy történelmi szituáció közvetlen folyománya. A bemutatott események szereplői számára ugyanis olyan színtér adatott, amely bőségesen szolgált váratlan fordulatokkal, megalapozatlan kurzusváltásokkal, a politikai irányvonal hirtelen kanyarulataival: „ez az otthon ... ingoványos talajra épült, a város afféle senki földjén feküdt, amit hol ide, hol oda csatolnak ...

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

JUN 2 41

Csáky József

1021

Marad vagy nem?

Többször foglalkoztunk világhírű művészünk *Csáky József* szegedi szobrának, a *Táncosnőnek* elhelyezésével. *B. István* alsóvárosi olvasónk szerint úgy látszik sikertelenül ágáltunk, mert a minap a Klauzál téren jártában úgy tapasztalta, hogy a szobrot eltakaró nagy táblát nemhogy vinnék, de még festéssel marasztalják is.

Nem kétséges, több útmutató tábla, térkép kellene — s ha a jelenleginél szebb, az sem árt — látogatottabb tereinkre. De úgy, hogy ***ne takarják el értékeinket.*** Mert azokból sincs túl sok.

segédmunkásokat keres felvételre a MÁV Gépjavító Üzem, Szeged-Tisza pu. x

Gyakorlott gépíró adminisztrátort felveszünk. Fizetés megegyezés szerint. „Azonnal" 7959. jeligére a Sajtóházba.

FELVESZÜNK USZÁLYKORMÁNYOSOKAT, úszi tudó MATROZOKAT, GÉPÉSZTECHNIKUSOKAT 18—50 éves életkorig. Érettségivel rendelkező fiatalokkal esetleg szerződést kötünk. Felvétel esetén az utazási költséget megtérítjük. Jelentkezés: Folyamszabályozó és Kavicskotró V. Dunai Kirendeltsége, Budapest, XIII. Cserhalom u. 2.
xBp. 1362

szék,
8-tól
Szeg
sokat
tel és
zés K
lentke
óráig

Épül
jártas
raktár
CSOM
sége.
Jelent
rozsm
ségén

Leh
kel r
nisztrátort keresünk. Jelentkezni lehet: Csongrád megyei Tejipari Vállalat, Szeged, Budapesti út

nagyapa és dédapa, id. CSILLAG FERENC, életének 80

Csáky József

Említve

Alácz László: Szegest szabai

Dalmagyarország, Szegest 1970. máj. 24.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1989 AUG 8

1021

Csákyról se feledkezzünk meg!

Csáky József

Divat mostanság, hogy külföldre szakadt művész hazánkfiai bemutatkoznak itthon is műveikkel. Akiket korábban „a csúnyácska haza" nem becsült, most — világhírük után — nagy ünneplésben részesülnek itthon is. *Victor Vasarely, Amerigo Tot, Georges Simonka* — magyarán *Vásárhelyi Győző, Tóth Imre, Simonka György* — és még mások a közelmúltban mutatták be képeiket, szobraikat Pécsett, Pesten, Tihanyban.

Szeged se feledkezzék meg a több mint hatvan éve elszármazott fiáról, aki a Vörösács utcából indult meghódítani a világot. *Csáky Józsefről van szó, a modern európai szobrászat világhírű képviselőjéről, aki Párizsban él és alkot.* Egy évtizede is elmúlt, hogy itthon járt, s akkor is kifejezte készségét, hogy alkotna valami szépet szülővárosának, ha megbízást kapna rá. S ugyanakkor szó volt arról is, hogy télre hazajön, az állam fölajánlott neki a kecskeméti művésztelepen egy jó meleg műtermet.

Nem tudom, miért nem valósult meg ez a terv. Csáky Józseffel szemben azonban kötelessége van Szegednek, s ezt sürgősen le kell rónunk, hiszen az ember — ahogy a szillogizmus mondja — halandó. Csákynak ugyan egyszer már halálhírét költötték, s *a néphit szerint ez hosszú életet jelent*, de a hosszú sem végtelen.

Egyetlen szegedi szobra a Honvéd téren van *eldugva*. Ezt megfelelőbb környezetbe kell hozni, ahol érvényesülhet szépsége, kecsessége. *Életmű-kiállítást kellene* rendezni szülővárosában és a fővárosban egyaránt: a kezdeményezésnek Szegedről kell kiindulnia. *Monográfiát kellene róla írni*, sok képpel bemutatva mindazt, ami szétszórtan a világon a magyar mester hírét-nevét hirdeti. *S haza kellene hívni pár hónapra*, hogy itthon alkossa meg művét, melyet Szegednek szánt. Annak idején Szeged — *Dénes Leó* polgármester kezdeményezésére — vendégül látta az emigrációjából hazatért *Balázs Bélát:* 1945 karácsonyától 1946 január végéig adott szállást, kosztot a szülőváros az írónak, hogy befejezze *Álmodó ifjúság* című önéletrajzi regényét, amelynek fő színhelye éppen Szeged volt. Ezt a negyedszázaddal ezelőtti mécénási példát követhetnénk most Csákyval szemben.

Péter László

ADA

Bőrkabátj
alakíttassa
vízhatlan bőrpunitó festéssel Csordás bőrruhakészítő mesternél. Szent Miklós u. 7. Felsővárosi templom mögött. x

Kitűnő állapotban keveset használt Wartburg de Luxe személygépkocsi eladó. Petőfi Sándor sgt. 73.

Hálószobabútor eladó. Megyeri, Bercsényi u. 13. sz.

Kiskerekű mély gyermekkocsi, kisipari gyermekágy, fűrészporoskályha olcsón eladó. Tápé, Dózsa u. 120. x

Keveset használt 96 basszuszos 12 váltós Royal standard tangóharmonika eladó. Moszkvai krt. 27. x

Megvételre keresek Vízvári Mariska szakácskönyv 2. kiadását. Herédi, Partizán u. 24. x

Cserépkályha eladó. Római krt. 34. sz., emeleten. x

Barna hálószobabútor, sötétkék és barna öltöny eladó. Dóm tér 10. Fazekas.

Eladó lakatos és kovács szerszám. Tóth Ferenc, Balástya 103.

Tatrán és Pannónia motorkerékpár eladó. Tápé, Róna u. 27.

Álló vasfogas, szénvasalók, cipők, kabátok, barna szekrény eladó. Párizsi krt. 44/a, I. em. 3. sz.

Körpáncélos rövid Stingl zongora és hordozható szép cserépkályha eladó. Hámán K. u. 22.

Személygépkocsit vennék, kevés km-rel, vagy f. évi kiutalást átveszek, mindegy, hogy milyen típus. „Sürgős 22 020" jeligére a Sajtóházba.

407-es Moszkvics igényesnek, szőlőprés, boroshordók, kádak, maligant gazdasági felszerelések eladók. Csongrádi sgt. 54. sz.

A Sárgán egy kabin eladó. Érdeklődni lehet: Szeged, Boross J. u. 16. Nagyné.

Gyermek mélykocsi jó állapotban eladó. Szent György tér 1., I. 7.

Jó állapotban levő boroshordók eladók, 100—500 literig. Gogol u. 14., fszt.

Beépített cserépkályha eladó. Baktó, Ladvánszki u. 2. sz.

Nyúlház és használt tégla, cserép eladó. Érd.: Szél u. 8/b.

Egy jókarban levő női varrógép eladó. Csuka u. 22.

Danuvia 4500 km-rel igényesnek eladó. Szombat, vasárnap, Sándor u. 62/b.

Olcsó használt gyümölcsösládák eladók. Pulcz u. 23.

Világos új Hajdúság

8 m³ trágya eladó. Petőfitelep, Búzavirág u. 10. sz.

Nagyképernyős Duna tv sürgősen eladó. Faragó u. 7/a.

Eladó 5 db választási malac, 20 kereszt árpaszalma, 205 tag radiátor központi fűtéshez. Martonosi u. 22. sz.

FIAT 850-es garanciális igényesnek eladó. Torontál tér 3. Vér.

Melléképület lebontásra, tapasztáshoz polyva, metlaki-lap eladó. Holló u. 7.

Méhek, 20 család lapozó kaptárban, olcsón eladó. Ságvári Endre u. 6., III. em. 10. Érdeklődni lehet esti órákban.

Jugó Termó gázkályha sürgősen eladó. Petőfitelep, XI. u. 699.

170 literes új fürdőkádat elcserélnénk 140 vagy 150 literessel. Petőfitelep, Benczúr u. 24. (6-os utca.) Ugyanitt toll kapható. Érd.: délután.

Bontásból kisebb
kok, minden m
ajtók, tetőfa
parketta, kátrá
eladó. Törmelék
elhordható. Som
5. sz.

950x25x20 cm-es
nált nagy gere
adó. Deszk, Ma
kij u. 15.

Eladó fehér CP
burg 353 Limou
állapotban. Érd
órától. Újszeged
sza 18—19. épü
ti régi 12. gar

Garazsírozott
Moszkvics kitű
potban eladó.
szombaton egé
vasárnap délig
4. útja 26. sz
Juhászéknál.

Bontásból ajtó
kok, vaskorlát,
dalók eladók.
u. 12.

Bontásból kike
anyag, cserép
Pásztor u. 74.

Skoda Octávia
felújított mot
adó. Érdeklődn
szombaton és
Felhő u. 18.

Világos kombi
rény, 130x60-
eladó. Marton
suth L. sgt.

Jó állapotban
aninó elköltö
sürgősen elad
Odessza, 1. é
cső. II. e. 8.
vasárnap 9—1

Pianinó, Scho
donatúj eladó
kásban is elf
gol u. 6., I.

Villanysütő, 2
villanyfőző, E
tűzhely, sparh
torfélék eladók
u. 79/a.

Egy 700-as sz

Faragó u. 14.

Nagyon jó házőrző kutya, 1 éves fokszi keverék eladó. Fecske u. 8. sz.

Eladó kompresszor világítási motorral. Pannirobogó felújítva. Ságvári E. u. 8.

Konyhabútor, asztalok, párnázott székek, víztartály, kerékpár, széntároló láda eladó. Mérey u. 6/b, udvarban.

Pianinó márkás bérbeadó, vagy eladó. Mérey u. 6/b, udvarban.

Balkaros bőrvarrógép, mosóteknő, 6 méteres új ladik, cserépkályha, ajtó, parázsfogó eladók. Munkácsy u. 5.

1 szál 2 colos, 2 szál vékonyabb cső, fűrészporos kályha eladók. Remény u. 34/b.

Betegkocsi balkéz hajtású, 1 fotel, 1 kétajtós, festett szekrény, kukoricagóré eladó. Veresács u. 23.

Savanyú káposzta kapható, kádat veszek. Kiss Ernő u. 3., udvarban.

Rokkantbicikli, három-

Csáky József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

TISZATÁJ

1964 SZEP
4 SZEP 1021

SZELESI ZOLTÁN

Törekvésem sokszor nem több annál, hogy egy-egy kiállításon szereplő műtárgy helyét odavaló pontossággal jelöljem ki, vagy írás közben megfogalmazzam azt a legmegfelelőbb mondatot, mely jól kifejezi, amit közölni akarok. Mindez, tudom, nem hat különös teljesítménynek, de kis dolgokban is meglátni kívánom a nagyot. Azonban, hogy ne csak általánosságokban beszéljek, megemlítem azt az élményszerűnek ígérkező utamat, melyet most ősszel Párizsba szándékozok tenni. Ehhez kötődik Csáky József szegedi származású híres párizsi szobrászról írandó monográfiám terve. Jelenleg Munkácsy helyi kapcsolatairól és Honfoglalás c. képéről készül tanulmányom. Ezeken felül azt a kötetet tartom legfontosabbnak, melyet – a több mint egy évtizedes művészetírói munkásságom eredményeként – Szeged képzőművészetéről szeretnék összeállítani.

E[illegible] III.: Uitz Béla

Uitz óriási agitatív erejű
plakátokat készít. Mégis, eb-
ből az időszakból egy képet
kértem csak el tőle. Egyet,
amely talán a legjellemzőbb,
a képnek már csak a rep-
rodukciója maradt meg, az
eredetit Harkov lerombolá-
akor megsemmisítette a ná-
i hadigépezet. A kép mar-
ot ábrázolja, akit soha ilyen
mozgékonynak és cáfolha-

CSÁKY József

József Csáky
(1888 Szeged - 1971 Paris)

1904/5 Hochschule für Angewandte Kunst in Budapest. Läßt sich **1908** in Paris nieder, wohnt im Künstlerviertel „La Ruche", dort Kontakt zu Archipenko, Lipschitz, Chagall, Laurens u.a. Besuch der freien Akademien Mac Neill und La Palette. Lernt Braque und Picasso kennen, erste kubistisch orientierte Arbeiten. **1910** Stellt im Salon d'Automne und Salon des Indépendants aus. **1912** Verbindungen zur „Section d'Or", besonders zu Duchamp-Villon und Léger. **1913** Mitarbeiter der Zeitschrift „Montjoie", lernt Blaise Cendrars kennen. **1914** Eintritt in die französische Armee, erhält **1922** die französische Staatsbürgerschaft. **1920-1923** Exklusivvertrag mit der Galerie de l'Effort Moderne von Léonce Rosenberg. **1923** Zusammenarbeit mit Léger. Seit Mitte der **20**er Jahre Mitglied der KUT in Budapest, schickt Arbeiten zu deren Ausstellungen. **1925-1929** Beteiligt an der Ausstattung der Villa Jacques Doucet in Neuilly. **1929** Gründung der „Union des Artistes Modernes" (gemeinsam mit Sonia Delauney, Léger u.a.). **1934** erscheint deren Manifest „Pour l'art moderne, cadre de la vie contemporaine". **1935** Reise nach Griechenland. **1937** Ausstattung des Pavillons der „UAM" auf der Pariser Weltausstellung. **1940** Übersiedlung nach Valencay. **1945** Rückkehr nach Paris, findet nicht mehr Zugang zum Kunstbetrieb, Verarmung. **1959** Reise nach Budapest.

Literatur:

József Csáky. Emlékek a modern müvészet nagy évtizedóból (1904-1914). Budapest 1972

Waldemar George. Csaky. Paris 1930

Donald Karshan. Csaky. Depot 15. Paris 1973

Félix Marcilhac. Josef Csaky. A Pioneer of Modern Sculpture. In: The Conoisseur. May 1974, S.10-17

Gargallo - Csaky - Lambert-Rucki. Ausstellungskatalog. Musée Bourdelle. Paris 1977

Felix Marcilhac. Joszeph Csaky 1888-1971. In: Connaissance des Arts. 1977. Nr. 309, S.141-148

Csaky. Sculptures. Dessins. Ausstellungskatalog. Musée d'Art Moderne. Troyes 1986

René Reichard. Joseph Csaky 1888-1971. Kubistische und nachkubistische Skulpturen 1913-1950. Ausstellungskatalog. Galerie René Reichard. Frankfurt/Main 1988

a bécsi kabinetiroda nevében, y *tanácsát megfogadták, a királyt ttték a napra és őfelsége meg is gyult* és ez úton köszöni szépen a anácsot. *Csontváry* a telefónfülkéemelt fejjel, dörgő léptekkel, büszkidüllesztett mellel ment vissza talához.

Ki telefonált? — kérdezték tőle ojtott mosollyal.

Őfelsége — harsogta *Csontváry*. *Meggyógyítottam és most megkönte. Jó barátom nekem a király.*

fillerje sem. Ekkor azután, a kommun alatt, *a festők szakszervezete* megkönyörült rajta és *segélyt adott neki*. Sokra nem tellett ebből a szerény segélyből. *Csak szilvát evett ekkor Csontváry, mert ez volt a legolcsóbb gyümölcs*... Egy májusi napon

holtan találták budai kis szobájában.

A padlón feküdt, mellette hatalmas *piramis — szilvamagokból.*

Bálint György

gy pillanatra...

szegény Masaryk! Most már vád [illegible]

[illegible] *g saját elnökükkel szemben* sem jlandók semmiféle komoly közelesre...

*

Ez aztán tempó! Kiderült, hogy 44 liós új közmunka indulhat meg az zel s nemcsak hogy eredményes t az erre vonatkozó ankét, — de r *a pénzügyi fedezet* is megvan, it köztudomás szerint mindig ne-

ügyminiszternek: többségi alapon; ha nem kap többséget, megmarad belügyminiszternek azon az alapon, hogy fütyül minden többségre és megmarad azon az alapon, hogy ő Heimwehr és maradni akar, akár tetszik, akár [illegible]

[illegible] Hol volt ez az elaborátum? Ugylátszik, a nagy takarékossági szellemben takarékoskodtak vele és jobb időkre... *tartalékolták*. Most már aztán bekövetkeznek a jobb idők, megint előveszik...

*

Örömmel olvassuk illetékes hely közlését, hogy az illetékes minisztériumok megfelelő megállapodásra jutottak a honvédség tagjainak nev-

Elemte a
~~A~~ természetben nem létező
~~alakokat~~, ~~a~~ a kubisták ~~mod~~ elvei szerint
~~fara~~ mértani idomokból
konstruált alakokat ~~fara~~-
készítek ~~gyűt~~. Ezeken tanulta meg az
anyaggal való bánásmó-
dot. De mire idáig jutott
belátta, hogy a valóságra
emlékezés nélkül nincs szín-
vészet, a hogy az abrsz trakció
az abrazolás színvészetében
bizonyos határon túl képtelen-
ség. T 1920 körül kezdek
~~az anyag természetének [illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ természeti mo-
tivumokat; emberi fejé-
ket és alakokat, álló és
ülő aktokat és állatszobro-
kat faragni. ~~Utóbb elfor-~~
~~duft a kubizmusttól, az~~
~~elmélet helyett a plasz-~~
~~tika szépségek lettek a fon-~~
~~tosak~~
~~Ezen az úton~~ (val
egyszerű, sima formák
architektonikus nyuga-
lom, de már közelebb
a valósághoz. fordits.

T ~~színvészetben~~

o távol a szolgai másolástól,

1930. Londonban, 1931 New Yorkban, 1935. Párizsban 1936. Bpesten vel. gyűjt. kiállítása

C. tervezte a Párizs Egyetemben levő Gros Boisban 1937. a Franciaországban élő magyarok közadakozásából felállított Rákóci emlékművet.

Csáky József

BOR PÁL: A KUBIZMUS PROBLÉMÁJA. *Csáky és szobrászata.* Egy tehetséges, lelkes és erősmeggyőződésű fiatal művészembernek három komoly tanulmányát, Csáky József szobrászművésznek szellemes önéletrajzát és 29 alkotását ábrázoló képet magában foglaló füzetet adott ki az Amicius vállalat. Bor Pál, ki a háború óta rendezett kiállításainkon szerepelt újszerű szobraival, festményeivel és grafikus műveivel méltán felkeltette a műbarátok figyelmét, a kubizmus keletkezésének okait és törekvésének jogosultságát magyarázza. Szerinte a „kubizmus fölszabadítás és új törvénykeresés. Befelé fordulás egy megfeneklett, stílustalanná vált naturalizmusban kátyúba került művészeti korszak után: korszerű formakincs, formáló eszközök után való vágy a száz év óta tomboló stíluszavar után." Szívesen ajánljuk Bor füzetét a művészet barátainak figyelmébe.

Magyar Iparművészet

1926. 138. l.

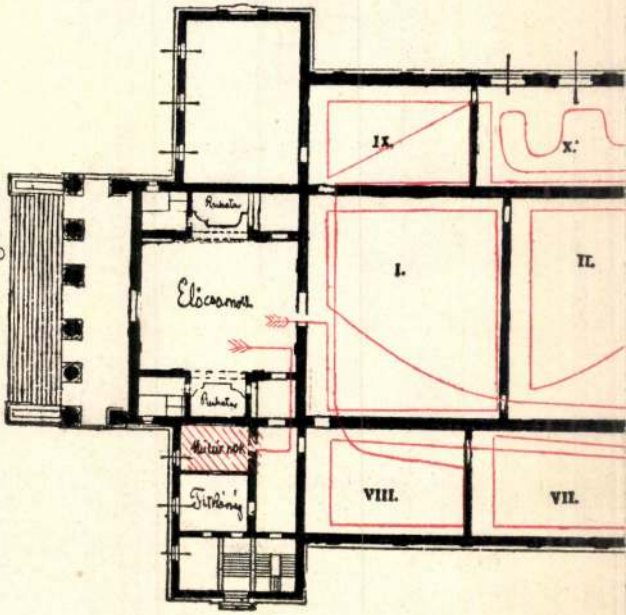

A tárlat megtek
a vörös vonalat

Csáky József

Magyar Iparművészet

1930. 92. l.

CSÁKY JÓZSEFről újabban a párizsi »ARS« kiadásában Waldemar George szövegével és 24 reprodukcióval könyv jelent meg, mely világszerte elismert munkásságát behatóan ismerteti. Londoni kiállítására készül, mely tavasszal lesz, és pedig a londoniak egyenes meghívására. Lani Maria portréját készíti, kinek a legtöbb híres festő és szobrász megesinálta areképét (Derain, Mattise, Bourdelle, Zadkine stb.). A párizsi »Salon des Decorateurs«-ből kivált legmodernebbek (Le Corbusier, Mallet Stevens, Chareau, Jourdain) csoportja a Louvre-ban, a Pavillon Marsanban júniusban rendezi első nagy kiállítását s ezen Csáky is nagyobb gyüjteménnyel fog szerepelni, mint az új alakulat tagja. Kelekiannak, Párizs egyik legelső régiségkereskedőjének portréját mintázta, mi szép bizonyíték arra, hogy az állandóan régi művészettel foglalkozó szakember is fölismeri az új művészet jelentőségét. (B.)

irdetése. (Egyleti aranyérem, Hollán-pályadíj, a Kossuth
zat és Wellisch Alfréd-pályázat.)

és könyvtárvizsgáló-bizottság jelentése.
agypályázat, Kossuth közgazdasági pályadíj, Kéler Napoleon-

üldése.
éséről.
detése s a megválasztottak üdvözlése.

Orphanides János s. k.
elnök.

ott jelölő értekezlet alelnökké *Szentgáli Antal* egyleti tagot egyhan-
5-ik bekezdése értelmében — minthogy a betöltendő tisztségre egy
mellőzésével megválasztottnak jelenti ki.
ányi tagnak újból meg nem választhatók: *Bartel János dr., ifj. Gaul*
rnél, *Rumbach Dezső. Maróthy Kálmán, Orbán Ferenc, Hoffer Imre,*
Fábián Gáspár dr.
tott ülésén a tanács tagjaiul az 1930—36. évekre *Maróthy Kálmán,*
Ferenc és *Viczián Ede;* az 1930—32. évekre *Maurer Gyula* és
K. Virágh Andor és *Vuk Mihály dr.* tagtársakat jelölte. Az alap-
ében a közgyűlés csak az egyleti tanács tagjait kijelölő bizottságból
atok nem érvényesek.

Kedvet kapott az autobusz is a drágításra

Általános áremelkedésre vezet a villany, villamos és a víz árának drágítása

— Az Est tudósitójától —

Nagy feltünést keltett *Az Est* cikke, amely szerint a főváros szanálása keretében fel akarják emelni a közszolgáltatások árát. A 24 filléres *villamosjegy* 28 fillérre drágulna, de bevezetnék az alapdíjas *villanytarifát* és szó van a *vizdíjak* emeléséről is. Előre megmondottuk, hogy a közüzemi tarifáknak ez az emelése

általános drágulásra fog vezetni.

Ennek már jelei mutatkoznak, elsősorban maga a főváros indul meg ezen az úton. A városházán már suttognak arról, hogy

az autobusztarifát is fel kell emelni.

Az indokolás az, hogy meg kell tartani az árdifferenciát a villamos és az autóbusz között, különben *a publikum inkább az autobuszt fogja használni és a villamosközlekedés visszafejlődik.* Ma még nincs elég autobusz, tehát nem kell félni attól, hogy a tömegek elfordulnak a villamostól, de ettől eltekintve, tulajdonképpen csak a Nagykörúton halad együtt az autobusz és a villamos, egyéb helyeken egészen más az útiránya mind a két közlekedési eszköznek.

Mindenesetre jellemző a helyzetre, hogy

felmerült az autobuszjegynek 36 fillérre való felemelése.

Az egyik illetékes tényező kijelentette, hogy ez *kevés*, mások viszont azzal érveltek, hogy ha *az autóbuszt jobban megdrágítják, úgy a közönség visszatér a villamoshoz.*

Az illetékes tényező nagyon védte az álláspontját s azt magyarázgatta, hogy *azok, akik megszerették az autóbuszt, nem lesznek hűtlenek, annál kevésbé, mert az autóbuszközlekedés gyorsabb és kényelmesebb.* Mindenesetre hivatkoznak arra is, hogy az *autóbuszüzemnek még deficitje van*, tehát itt van az alkalom a hiány eltüntetésére. Annyi bizonyos, hogy *arányositás feltétlenül lesz, de döntés természetesen még nincs.*

A villamos eltávolítása a Dunapartról nem lehet újabb áremelés

A tarifaemelés bonyodalmakat okozott a *dunaparti villamos megszüntetése ügyében is.* A Beszkár úgy tervezte, hogy a Baross ucca felől jövő villamosok nem mennek majd le a Dunapartra, hanem befordulnak a Veres Pálné uccán és az Apponyi téren állnak meg. Itt nem akartak hurokvágányt épiteni, mert a belvárosi uccák nagyon szükek, ellenben *visszváltóval fordultak volna vissza a kocsik.*

Ugyanez lett volna a helyzet az Akadémia uccánál is, ahol a főkapitányság épülete előtt fordultak volna meg a villamosok.

A polgármester ezt a megoldást nem találja célravezetőnek, az az álláspontja, hogy *ha már megdrágitják a villamostarifát, lehetetlen a közönség kényelmét is megnehezíteni*, nem is szólva arról, hogy

a villamos eltávolítása a Dunapartról tulajdonképpen újabb drágitást jelent,

mert a közönség leszáll az Apponyi téren vagy az Eskü téren, gyalog kénytelen átmenni a Belvároson és a Lipótvárosban *új jegyet válthat.*

Felmerült az a gondolat, hogy a villamost *az alsó rakparton vezessék.* Az Erzsébet hídnál a lejárat könnyű. Nehézség csak a Lánchídnál, a felbukkanásnál van. Talán meg lehet majd oldani úgy a problémát, hogy

a Lánchid alatt alagutat csinálnak és úgy vezetik el a villamost,

erre van is már példa, a Lánchíd budai hídfőjénél.

Ezek a munkálatok azonban *másfél—két millióval drágitják a költségeket.*

Ez a terv általánosságban nagy tetszést aratott, de voltak ellenzői is. Egyetlen komoly technikai érv merült fel ellene, mégpedig az, hogy *az alsó rakpart nem teljesen árvízmentes.* Nyolc-kilenc évvel ezelőtt egyszer már kiöntött a Duna s akkor *az egész alsó rakpartot ki kellett üríteni.*

Erre az volt a válasz, hogy ilyen esetben *négy-öt napig nem fog közlekedni a villamos és ez idő alatt autobuszokkal bonyolítják le a forgalmat.*

A dunaparti villamos kiküszöbölésének kérdését tovább tanulmányozzák. Annyiban mindenesetre már van döntés, hogy *a jövő tavasszal feltétlenül eltünik a Dunapart mostani helyéről a villamos.*

A reform jó a környéknek, de rossz Budapestnek

A tarifaemelés terve a nagyközönség körében nagy megütközést váltott ki. Úgy a törvényhatóságban, mint a Beszkár igazgatóságában az ellenzék megbizottai *erősen harcoltak az áremelés gondolata ellen. Az Est* munkatársa beszélt *Scheuer* Róberttel, aki a Beszkár igazgatóságában is helyetfoglal.

— Budapest lakosságának közlekedési költségeit felemelni nem szabad, — mondotta nekünk — mert *a főváros lakossága a környék lakosságával szemben most is hátrányban van.* Nem szabad elfelejteni, hogy Budapest belső területén is annyiért lehet utazni, mintha valaki Kispestre vagy Szentlőrincre utazik. El tudok képzelni igazságos tarifareviziót, de ennek nem ez az útja. Éppen

azokat a relációkat akarják megdrágítani, amelyek eddig is jövedelmet hoztak

és esetleg elérik vele azt, hogy a *közönség az aránylagosan rövidebb vonalakat többé nem fogja használni*, gyalog fog menni még akkor is, ha megerőlteti magát, ellenben Pestszenterzsébetre, Kispestre és környékbeli helyekre gyalog mégsem lehet kimennie, tehát *csak azokat a hosszú vonalakat veszi majd igénybe, amelyekre ráfizet a Beszkár.*

A reformnak az a következménye, hogy a határon túl kétségenkívül le kell szállítani a HÉV tarifáit, mert különben *a közönség a határtól gyalog fog menni és igy a környéknek nagyon nagy kedvezménye-ket adunk, amelyeket a törzsökös lakosság a magas tarifában fizet meg.* Budapest területén kívül tehát csökkentik a tarifákat, Budapest területén belül pedig emelik, ezzel *újabb kivándorlást mozditanak elő a főváros belső területéről* a környék falvai és városai felé. Egyetlenegy jó van a tervekben: *a kisszakaszt nem szabad megszüntetni*, sőt még tovább ki kell művelni s *technikailag az eddigi hibákat ki kel küszöbölni.*

Van vagy nincs deficit?

Láng Lajos ma délután a főváros közgyülésén élesen megtámadja a tarifaemelési tervet. Erről nekünk a következőket mondotta:

— Mi már régen hirdetjük, hogy a *Beszkár feltartóztathatatlanul rohan a deficit felé.* A Beszkár bevételei ugrásszerüen emelkedtek és bátran nevezhetjük ezt az időt *a pazarlás hőskorszakának.* A vezérigazgatói jövedelem évi 130.000 pengő volt. Az igazgatósági tagok egyúttal végrehajtóbizottsági tagok is voltak és 20.000 pengőnyi jövedelmeket vágtak zsebre.

— Csak papiron létező alvállalatok igazgatósági 100.000 pengő tiszteletdíjba kerültek. A többség a polgármester tudta nélkül *tőzsdeszerü üzleteket kötött.* Rekordot állitott fel az adósságcsinálás terén és *olyan adminisztrációval dolgozott*, mintha *nem egy 200 kilométernyi hálózatot, hanem egy világvasutat igazgatnának.* Amikor ezt kifogásoltuk, akkor destruktivek és hitelrontók voltunk.

— *Az Est* tegnapi közleménye szerint minden eddigi ellenkező ünnepélyes kijelentés dacára

brutális tarifaemelés készül olyan indokok alapján, amelyek ellen tiltakoznunk kell.

Nem igaz, hogy Budapesten sokkal olcsóbb a tarifa, mint például Bécsben. Hiányzik az összehasonlítás előfeltétele, a termelési költségek közös és azonos nevezőrehozása. A Beszkár a régi magántársaságoktól *ingyen* szerezte meg a vasutat, Bécsben pedig 30 millió aranydollár kötvénykölcsön és több mint 200 millió aranysilling az alaptőke, közel egy félmilliárd sillingbe került a vasúthálózat és annak felszerelése, ami után *Bécsnek jelentékeny kamatokat kell fizetnie.* A munkabérek Bécsben sokkal magasabbak, mint nálunk.

— De én

nem is vagyok hajlandó elhinni a tarifaemelést,

mert a pénzügyi bizottság legutolsó ülésén élesen bíráltam a Beszkár költségvetését és azt a választ kaptam, hogy a *Beszkárnál deficit nincs.* A főváros közgyülése ma délután el fogja fogadni a polgármester költségvetését, amely szerint a *Beszkár költségvetése változatlan tarifa mellett deficitmentes*, ebben az esetben pedig nem lehet a szanáló főpolgármester részére olyan tarifaemelési javaslatot kidolgozni, amely a *tarifaemelést azzal indokolja, hogy csak igy lehet eltüntetni a Beszkár súlyos hiányát.* Egyszerre nem lehet két lakodalomban táncolni, egyszerre nem lehet a deficitet kétségbevonni és ugyanakkor a hiány eltüntetéséről terveket készíteni.

Összeesett a bíró előtt

— Az Est tudósitójától —

Néhány héttel ezelőtt letartóztatták *Österreicher* Nándor perzsaszőnyegkereskedőt, akit azzal gyanusitottak meg, hogy a perzsaszőnyegek egész tömegét csempészte Magyarországra Bécsből anélkül, hogy vámot fizetett volna. Österreicher azóta a Markó lakója. Védője, *Kullmann* Sándor, szabadlábrahelyezését kérte. A törvényszék *Lombay* Viktor tanácselnököt, a csempészügyek bíráját bízta meg a szabadlábrahelyezési kérelem felett való döntéssel.

A tanácselnök a fogházból ma délelőtt 10 órára maga elé vezettette a perzsaszőnyegkereskedőt, hogy kihirdesse előtte a végzést. Megjelent Kullmann védő is. A tanácselnök épen meg akarta kezdeni a döntés kihirdetését, amikor a perzsaszőnyegkereskedő a levegőbe kapott és *végigzuhant a padlón.* Hiába próbálták élesztgetni, eszméletlen volt, a tanácselnöknek fel kellett függesztenie a tárgyalást. Csak hosszú idő mulva tért magához a kereskedő. Ekkor kihirdette a tanácselnök a végzést: a szabadlábra helyezési kérelemnek helyt ad, mert a fogházorvos szerint Österreicher *súlyos beteg, sürgős operációra szorul.*

Ma tizen tűntek el

— Az Est tudósitójától —

Ma délben a főkapitányság eltünési osztályán a következő eltünési bejelentéseket tették:

Rohácsi János 16 éves borbélytanonc *Lajos* ucca 74. szám alatti lakásáról tünt el. Előzőleg *mestere elbocsátotta*, mert

rosszul viselkedett.

Ipahi József 26 éves cipészsegéd *Kertész* ucca 28. szám alatti lakásáról; *Sávoly* Zoltán 16 éves *gimnáziumi tanuló* Károly körút 17. szám alatti lakásáról tünt el. Sávoly Zoltánt eltünése előtt

szülei megdorgálták.

Pálfi Sándor 46 éves zenész a *Nefelejcs* ucca 57. szám alól, *Madarász* Róza 31 éves takarítónő a *Conti* ucca 21. szám alól tünt el. Madarász Róza előzőleg elmondotta hozzátartozóinak, hogy

operálni fogják, de a műtéttől való félelmében inkább öngyilkosságot követ el.

Erlach Félix 47 éves ékszerészsegéd Szigetvári ucca 10. szám alatti lakásáról, *Kleman Mihályné*

három és féléves kisleányával

a Knézics ucca 3. szám alatti lakásáról tűnt el.

Bátor Kálmánné 50 éves asszony sashalmi Béla ucca 5. szám alatti lakásáról tünt el. Előzőleg *öngyilkossági tervekkel foglalkozott.*

Gyertyánffy Irén

12 éves polgári iskolai diákleány

Izabella ucca 73. szám alatti lakásáról tűnt el, mert *szülei megdorgálták.*

DOXA a tökeletes SVÁJCI ÓRA
Ügyeljen az ólomplombára!

DANCING ZANZIBAR
Családi szórakozóhely!
Műsor! Reggelig tánc!
VI., Jókai ucca 31.

ÖRÖM a háznál a pompás HIS MASTER'S VOICE ÉS COLUMBIA gramofon és lemezek
MÉRSÉKELT ÁRAK, KÉNYELMES RÉSZLETFIZETÉSI FELTÉTELEK
THE GRAMOPHONE COMP. LTD.
MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELŐSÉGE
IV. Kossuth Lajos-ucca 8.
A fenti gyártmányok legjobb beszerzési forrása
Sternberg M. kir. ndv. hangszergyár VII., Rákóczi út 60.

HÍREK

— **8,401.000 lakosa van Londonnak.** Nagy-London lakossága a legújabb hivatalos statisztikai adatok szerint *8,401.000 lélek*, területe 1,107.200 négyzetméter. Uccahálózatának hossza összevéve *3688 kilométer*. London megyei tanács legutóbbi költségvetése *38 millió*, a Cityé *kétmillió* font és a kerületeké együttesen *15 millió* font kiadással zárul. Az uccák söprése és locsolása a mult évben egymillió fontba, a világítás 600.000 fontba került. *London négylábú lakosságához* tartozik 223.014 kutya, — amelyek után tulajdonosaik 83.000 font ebadót fizettek — 822 fejőstehén, 508 juh és 117 mezőgazdasági célokra használt ló. Londonban jelenleg 8200 autotaxi és 20 lovasbérkocsi közlekedik.

— **Roosevelt külön szerkesztőséget szervezett a Fehér Házban.** Roosevelt amerikai elnök a közelgő elnökválasztásokra való tekintettel *kettőzött gonddal figyeli a nemzet közvéleményét* és ecélból *külön lapkivonatoló szerkesztőséget* állított fel a Fehér Házban Katherine *Blackburn*, az ismert írónő, Rooseveltné legbizalmasabb barátnőjének vezetése alatt. A szerkesztőségben *ötven gyakorlott ujságiró* naponta átolvassa az amerikai lapokat, megjelölve azokat a közleményeket, amelyek számot tarthatnak az elnök érdeklődésére. Ilyenmódon napi 5000—10.000 szemelvényt válogatnak össze, amelyekből *fényképészeti úton 90—100 oldalas lapszemlét* készítenek, amit az elnökön kívül a minisztériumok 400 magasrangú tisztviselője kap meg. Mint a Fehér Ház sajtóvezérkara megállapította, az elnök ellen irányuló bírálatok főindokai a következők: 1. A nagytőke és nagyipar üzleti érdeksérelmei az újjáépítési hadjárat következtében. 2. A középosztály félelme a megsemmisítő adóterhektől. 3. A megélhetés drágulása a terméskorlátozás folytán. 4. Az elnök tekintélyének csökkenése az újjáépítési törvényeket hatálytalanító bírói döntések következtében.

— **Hétfőn nyilik meg Kecskeméten a zálogházból rabolt ékszerek kiállítása.** A *kirabolt kecskeméti zálogház* megkerült ékszereit *kiállítják* a kecskeméti múzeumban. *5646 tárgy* kerül a múzeumi szekrények üvegei alá. Számos ékszer olyan zálogházi csomagból származik, amelynek más ékszerdarabjai még hiányoznak. A kiállítás útján akarják megállapitani, milyen értékek hiányoznak. Az ékszerkiállítás *hétfőn nyilik meg*.

— **Béke a Szovjet és a cambridgei egyetem között.** Emlékezetes még az az affér, amely néhány hónappal ezelőtt a cambridgei egyetem és a Szovjet között támadt dr. Peter *Kapitza*, a kiváló fiatal orosz tudós személye körül. Dr. Kapitza éveken át dolgozott Cambridgeben a Nobel-díjas lord *Rutheford* mellett, akivel az atomrombolással kapcsolatban folytatott nagyfontosságú kisérleteket. A szovjetkormány hirtelen *visszarendelte az orosz* tudóst és nem adott neki újabb kiutazási engedélyt azzal az indokolással, hogy *munkásságára a Szovjetnek nagy szüksége van.* A kérdés most végre közös megegyezéssel megoldódott. A szovjetkormány megveszi Kapitza számára a cambridgei egyetemtől *azt a rendkivül drága képet, melyen kisérleteit folytatta* és Moszkvában ugyanolyan laboratóriumot épít és rendez be számára, mint amilyenben Cambridgeben dolgozott. Ezenkívül szerződteti Kapitza számára *két volt cambridgei asszisztensét.* Lord Rutherford bejelentette, hogy a cambridgei egyetem elfogadja ezt az ajánlatot és továbbra is szoros kapcsolatot fog fentartani az orosz tudóssal.

Igmándi 56 fillér

— **A túljó termés is baj.** *Bukarestből* jelentik: Emberemlékezet óta nem volt olyan bőséges szőlőszüret Oromániában, mint most. Egyes szőlőtermő vidékeken hektáronként *140—160 hektoliter termett,* ami ritka rekord, a bornak nincsen ára, nincs elegendő hordó, tehát a termelők *nem is szüretelnek,* sőt azzal sem törődnek, hogy messze idegen vidékekről jönnek spekulánsok, akik valami módon hordókra tettek szert és *ők szüretelnek, a termelőknek pedig semmit sem fizetnek.* Egyes vidékeken a bor literjét *egy lejért mérik*, ami távolról sem fedezi a termelési költségeket.

Kenyeres-Kaufmann öröksége

Új választás lesz a tarpai kerületben és a Nep fölveszi a harcot *Bajcsy-Zsilinszky* Endrével szemben. Nem értjük. A Nep már egyszer elvesztette ezt a harcot — a győzelme által, amely Kenyeres-Kaufmann esetében oly nevezetessé vált. A Nep esete a Kenyeres-Kaufmannal... A Nep alapjában csak hálával tartozhatik Zsilinszky Endrének, amiért harcot indított Kenyeres-Kaufmann ellen. Aki elhódította a mandátumot Zsilinszky Endrétől, de nem hódíthatta el a kerületben Zsilinszky népszerűségét. Ez a népszerűség nem hagyta el Zsilinszky Endrét bukásában sem — és nem valószínű, hogy a Nep-nek annyi rengeteg győzelme után és annyi mandátuma után olyan szüksége volna még egy mandátumra, mint amilyen szüksége volna a parlamenti életnek Zsilinszky Endrére.

— **Felbontott eljegyzés után a vonat elé vetette magát.** *Bajáról* jelentik: Tegnap délután Jánoshalmán *szerelmi öngyilkosság* történt. *Balog* Veronika 20 éves jánoshalmi leány a jánoshalma—bajai személyvonat elé vetette magát, amely borzalmasan összeroncsolta. A leány nemrégiben jegyben járt egy pénzügyőrrel, de az eljegyzést felbontották, mert a pénzügyőrt más községbe helyezték át.

x **Futó Gyula Rt.** Daraszén közp. fűtésre.

x **A szenvedő, beteg nőket** reggel éhgyomorra egy kis pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvíz 2—3 óra alatt könnyű, lágy bélkiürüléshez segíti.

x **A kövér embereknek** nagy gondot okoz, hogy melyik módját válasszák a fogyasztókúrának. Arra sohasem gondoltak, hogy lehet kellemesen és élvezettel is megszabadulni a felesleges hájtól. Már pedig ezt a célt szolgálja a világhírü svéd fogyasztó habfürdő: a »*Svenska*«, melytől minden egyes fürdő után ½ kg felesleges testsúlyától biztosan és játszva megszabadul. Gyógytárakban, drogériákban és illatszertárakban beszerezhető.

x **Nyolc új His Masters Voice** hanglemez jelent meg a The Gramophone Co. Ltd. kiadásában. **Kérje** mindenütt ezeket az új felvételeket. Katalógust szívesen küld a magyarországi vezérképviselőség, Budapest, IV., Kossuth Lajos ucca 8.

— **Rálőttek a szabadkai személyvonatra.** *Bajáról* jelenti *Az Est* tudósítója: Tegnap este kellemetlen kalandja volt a szabadka—budapesti személyvonatnak a kelebiai határon. Még mielőtt a határra ért volna a vonat, megszállt területen, *több lövést adtak le a vonatra*, amelyek egyik harmadik osztályú kocsi ablakait betörték. Az utasok között nagy pánik tört ki, mindenki leguggolt és így szerencsére senki sem sebesült meg. A vonatot azonnal megállították, a vasutasok leszálltak s keresni kezdték a merénylőket, de azok *a közeli erdőségbe menekültek.* Megállapították, hogy *régi katonai fegyverekkel* lőttek rá a személyvonatra. Hogy a lövöldözésnek mi volt a célja, azt senki sem tudja. A nyomozás megindult.

— **Elveszett a Kicsi!...** *(Levél a szerkesztőhöz.)* Könyörgöm, Szerkesztő úr, könyörüljön rajtam! *Segítse visszaszerezni a kiskutyámat, nem tudok nélküle élni!...* Két napja elveszett, már mindent megpróbáltam, hogy megtaláljam, a rendőrségen is bejelentettem. Éjjelenkint az uccán barangolok érte, de hiába. Kiskoromtól fogva magam keresem a kenyerem és még soha nem szerettem úgy senkit, mint azt a kis szelídszemű állatot és ő is tudta, hogy én őt nagyon szerettem. Érzem, nagyon bánkódik értem... Mindent megadnék érte, csak visszakapnám. *Kicsinek* hívtam... tiszta fehér terrier, 28 centiméter magas, a nyakán sebhely van.

Kérem, Szerkesztő úr, tessék rajtam segíteni, vegyen pártfogásába, hogy visszakaphassam a *Kicsi*-t. Szíves támogatását várva, vagyok legalázatosabb szolgája: *Jäger* Mihály ügynök és pénzbeszedő, V., Csáky ucca 99. I. 11.

— **Betegesen zsiros arcbőr** jól bevált ellenszere a dr. med. László V.-féle Eessencia, Resorcin szappan és arcpúder, orvosi használati utasítással és ellenőrzéssel. Kapható kizárólag a főlerakatban: Múzeum-patika, IV. Kossuth Lajos ucca 22. (Astoriával szemben.)

— **Csáky József magyar szobrász sikere Párizsban.** *Párizsból* jelentik: *Csáky* József, a nemzetközi hírnévnek örvendő, Párizsban élő magyar szobrászművész *kiállítást rendezett*, amelyen hatévi munkájának gyümölcsét mutatta be. A kiállítás, amely most zárult le, a francia műértő közönség körében nagy érdeklődést keltett s Csáky modern és merész, de harmonikus és erőt kifejező művei ezúttal is *komoly sikert arattak.* Az állami *Luxembourg*-múzeum igazgatósága tárgyalást folytat *Csáky* egyik kiállított női portréjának megvásárlása céljából.

— **Liszt Ferenc emlékünnepélyt** rendez szombaton este 8 órakor a terézvárosi polgári kaszinó *Andrássy* út 47. szám alatti helyiségében. A megnyitó beszédet dr. *Halász* Miklós mondja. *Lányi* Viktor és *Herz* Lili zongoraművésznő előadása után *Tarnay* Ernő és *Halász Livia* verseket szaval, *Réthy* Eszter operaházi tag pedig Lisztdalokat ad elő.

— **Kiszely Gyula előadása.** Kiszely Gyula cs. és kir. kamarás, ny. belügyminiszteri osztályfőnök november 16-án este félkilenc órakor a Központi Demokrata Körben »Jogfolytonosság és jogegyenlőség (legitimizmus és demokrácia)« címmel előadást tart.

Ma húsz éve

Idézet *Höferből:* »*Szerbiában rohamosan haladunk előre — Mitrovicától negyven, Prisztinától ötven kilométerre állunk. — Mvacnál beléptünk a novibazári Szandzsákba. — A negyedik isonzói csata éjjel-nappal tombol. — Cadorna lemond a fővezérségről? — Napi eredmény szerb foglyokban: 12.000. — Az orosz hadszíntéren a helyzet változatlan.*« Dr. *Fellner* Péter bécsi ezredorvos Galiciában elesett. Özvegye — dr. *Byk* Oszvaldnak, a budapesti Auguszta barakkórház parancsnokának a leánya — Galiciába utazott, hogy férje holttestét exhumáltassa. A fiatal úriasszony a vonaton főbelőtte magát, mert — így írta búcsúlevelében — nem tudott a férje nélkül élni. Budapesten hóvihar száguldott keresztül ezen a napon, nagyon sok távirópózna, fa, címtábla rongálódott meg. Botrányos jelenetek voltak ma húsz éve a tejcsarnokokban, mert a közönség tejutalványait nem tudták beváltani a tejárusítók. A sütőmesterek elhatározták, hogy beszüntetik az éjszakai sütést. Letartóztattak egy hatvannégyéves olajnagykereskedőt, mert hamisított benzolt hozott forgalomba. A Nemzeti Színház új szereposztásban ismét előadta *Herczeg* Ferenc *Három testőr* című vígjátékát. A pénzügyminisztérium ideiglenes összeállítást készített a III. magyar hadikölcsön jegyzéséről. Az uralkodó család jegyzéseinek összege 22,500.000 korona volt. Az egyház 36,741.000 koronát jegyzett, alapok, egyesületek, testületek 20,840.000 koronát jegyeztek, pénzintézetek és biztosítótársaságok jegyzése 295 millió korona volt.

— **Aljechin vezet.** *Amszterdamból* jelentik: Zeistben játszották le a sakkvilágbajnokság 19. játszmáját, amely *40 lépés után Euwe számára reménytelen állásban maradt félbe.*

— **Rooseveltné jól keres.** Rooseveltné a washingtoni Fehér Házból kiadott jelentés szerint 16, egyenkint 15 perces, rádióelőadásáért összesen *72.000 dollár tiszteletdíjat* kapott, ami csak 3000 dollárral kevesebb az elnök évi fizetésénél. Az elnök felesége az egész keresményt az »Amerikai Baráti Szolgálatok Bizottsága« nevű jótékony szervezetnek juttatta.

— **Stabilizálják a szovjet rubelt.** *Moszkvából* jelentik: A népbiztosok tanácsa csütörtökön este rendeletet adott ki, amelyből kitűnik, hogy *1936 január elsejétől fogva a szovjetrubel árfolyamát stabilizálni fogják,* még pedig olyan arányban, hogy *egy szovjetrubel egyenlő három francia frankkal.* A rendelet az Inturist című szovjetorosz idegenforgalmi hivatalhoz van intézve. Arról is intézkedik a rendelet, hogy a Torgsin szovjetorosz külkereskedelmi szervezetet a jövő év február 1-én *fel kell oszlatni,* mert szerepét a belföldi kereskedelem népbiztossága veszi át. Az átmeneti időre a rendelet külön intézkedéseket szab, amelyek haladéktalanul életbe lépnek. *(United Press)*

x **Kékes Szállónál** süt a nap — 1000 m.

x **Miért kell hetenként** legalább egyszer mindenkinek alaposan kitisztítania beleit? Mert azoknak, akiknek rendes az emésztésük, időnként alaposan ki kell tisztulniok. A sok hashajtó között az orvosok előnyben részesítik az Artin-drazsékat. Az orvos tanácsára két-három pici Artin-szemecskét este bevéve, reggelre normális, bőséges ürülésünk lesz anélkül, hogy gondolnánk arra, hogy hashajtót vettünk be.

x **Férfi sportöltönyök** 29 és 39 pengőért. A Kálvin téri Fenyves Áruház legújabb szenzációja a 29 és 39 pengős férfi sportöltönyök. Elegáns zakó- és golfszabású nadrágból állnak ezek a nagyrészt tiszta gyapjúkelmékből készült öltönyök, melyek úgy szabás, mint minőség tekintetében minden várakozásnak megfelelnek. Ajánlatos belőlük mielőbb válogatni, mielőtt a legszebb darabok hamar elfogynának.

k Hair - Dr Décsi Imre :

A SZEKSZUÁLIS ÉLET enciklopédiája

a gyermek és ifjúkor • A nemi élet célja és határai • A fajfenntartás • A tökéletlen szerelem • A nemi élet eltévelyedései • A prostitució

UJSÁGÜZEM KIADÁS • EGÉSZVÁSZONKÖTÉSBEN 6 PENGŐ

Ez igen!

Ezt fogja On is mondani, mert a Hezolite Rapid arcápoló gyorsborotvakrémmel viz, szappan és ecset nélkül 1 perc alatt lehet a legérzékenyebb arcot is megborotválni!

Próbadoboz 24 fillér

ezt is visszatérítem azután tubus vagy doboz vásárlásánál.

Nagy tubus 88 fill., óriási tubus P 2.—, nagy doboz P 1.50, óriási doboz P 3.—

KAPHATÓ MINDEN SZAKÜZLETEKBEN ÉS A KÉSZITŐNÉL: DR. HOLCZER VEGYÉSZ ILLATSZERTÁRÁBAN, BUDAPEST, VI, TERÉZ-KÖRUT 8. SZÁM

Bácskai magyar fiú Afrika trónján

Ha körülpillantunk a nagyvilágban a nagyvilágban és regényes életü magyarok után kutatunk, nem találunk a földkerekségen olyan pontot, amelyhez valami világbolyongó magyar ember neve ne kapcsolódna. Ázsia végtelen steppéin kutatta *Julian* barát a magyarok őshazáját, késői utóda *Körösi Csoma Sándor* a Himalája tövében alussza örök álmát, *Benyovszky* Mór Madagaszkár trónján ült, magyar jezsuita páterek már kétszáz évvel ezelőtt térítettek Peruban s az újabb kor számtalan magyar földrajz kutatója élt át romantikus és kalandokban dús éveket, vagy egész életét ismeretlen exotikus vidékeken.

Ezek között a kalandos multú kutatók között talán legérdekesebb életet élt *öttömösi Magyar* László, kinek neve leginkább feledésbe merült, csupán a geográfiai szakirodalom tartja nyilván emlékét.

Elindul egy csodálatos karriér

Magyar László, a szabadkai nemes ifjú nem készült arra a göröngyös életre, mely osztályrészül jutott. Szülővárosában elvégezte a középiskolát, majd a pesti egyetemre került, ahol filozófiát tanult. Atyjának vagyoni romlása miatt tanulmányait nem folytathatta, hanem beállott számtartó-gyakornoknak az *Orczyak* valamelyik *birtokára*. Itt ismerkedett meg a természettel, a legnagyobb varázslóval s ifjú lelke rabul esett a természet csábításának. Otthagyta a dohos, hombár irodát és 1842-ben beiratkozott a fiúmei tengerészeti akadémiára. Ezt csakhamar elvégezte és egy postahajóval mint kadett Braziliába, majd Havannába hajózott. A sürüvérü bácskai fiú azonban a szigorú hajósfegyelmet nehezen türte s az első alkalommal, mikor valami miatt megfenyitették, elhagyta a hajót s megkezdte egész élete végéig tartó bolyongásait a tengereken és dzsungelekben. Beállt egy rabszolgakereskedő hajóra, összejárta Nyugat-India valamennyi rabszolga-piacát. A kalandor életet azonban nem szerette, tisztességes úton akarja megszerezni mindennapi kenyerét.

Az argentiniai hadsereg hadnagya

Egy Rio de Janeiróban élő debreceni magyartól, *Vámossy* Józseftől értesül, hogy a La Platai köztársaság tengerésztiszteket keres. Elindul tehát Buenos Airesbe, ahol Argentina diktátora, Don Manuel *Rosas* kinevezi hadnagynak. Ettől kezdve irja leveleiben magát *„Magyar László flottahadnagy"*-nak. Ilyen minőségben részt vesz Argentina és Uruguay közötti háborúban, hadifogságba esik, halálra itélik, de megmenekül. Kalandos vére ismét továbbhajtja. Elhagyja ezt a szolgálatát és *Trudodatti Dalaber Almanzár* kalabári néger király flottájának lesz parancsnoka.

A magyar szabadságharc kitörésének évében, május 9-én indul el első nagy felfedező útjára, Afrika belsejébe, a Kongó-folyón keresztül. Ő az első felfedező, aki ezt a vakmerő utazást megtette, előtte csak kalandor rabszolgakereskedők merészkedtek erre a vidékre. Földrajzi szempontból akkor még ezek a földrészek felfedezetlenek voltak, s csak nagy fehér foltokként ábrázoltattak Afrika térképén. *Magyar* László, a Kongó-folyamot rozoga kis bárkán hajózta végig, amint irja „hat kabendai néger hajóslegényekkel", s ezzel megelőzte a későbbi híres külföldi utazókat: *Livingston*-t és *Stanley*-t, kik jóval később és már modernnek nevezhető technikai felszereléssel, gőzhajón csak a legnagyobb erőfeszitések után tudták ugyanezt a területet beutazni.

Magyar asszony lesz a tizennégyéves bihéi királyleány

A hosszú utazás és az egészségtelen klima, máskülönben erős szervezetét nagyon igénybe vette. Ekkor határozta el, hogy egészségének helyreállitása és pihenés céljából a bihéi fensikra utazik, melynek egészséges klimájáról sokat hallott a benszülöttektől. Harmincötnapos kemény karaván út után el is érkezett Bihé országába és ott *Masias Kuitu* faluba telepedett meg. Itt élte át kalandokban dús életének legnyugodalmasabb és legromantikusabb időszakát. A bihéi király, *Kayayo Kayangula*, barátságosan fogadta a „nagy fehér utazót". Sőt maga a király leánya, a szépséges *Ina Kullu Ozoro* ápolta hónapokig tartó betegségében. A hosszas együttlétből szerelem csirázott ki, s rövidesen összeházasodott a bácskai magyar fiú és a 14 esztendős bihéi királyleány.

Feleségéről igy ir egyik levelében: „karcsú, magas és szép termetü, fényes fekete arcában két nagy kerek szem ragyog",

Nem kell a királyi rang

Nyugodtan uralkodhatott volna bihéi alattvalói felett, de tudományszomja ismét továbbhajtotta. 285 fegyveres harcossal felkerekedett, hogy ismeretlen tájakat fedezzen fel és — *„ritkasági tárgyakkal gyarapitsa a haza múzeumait."* Öt hosszú és megpróbáltatásokban gazdag esztendeig járja Dél-Afrika térségeit és dzsungeljeit. Kis csapata ezalatt az öt esztendő alatt majdnem teljes számban elpusztul *„részint nyavalya, részint fegyverrel kezeikben, részint az utazás rettenetes viszontagságai közepette"*.

Amig *Magyar* László Afrikában küzdött a tudomány előrejutásáért, addig Magyarország is megvivta nagy csatáit az osztrákokkal. De mig *Magyar* László győzött, mi alulmaradtunk s gondolnunk sem lehetett arra, hogy távolban élő hazánkfiát segitsük kutatásaiban, bár *Hunfalvy Pál*, a kiváló régész sokat fáradozott ezen irányban.

Jeltelen sírban Afrika belsejében

Magyar László pedig rengeteg levelet küldött haza, melyekben ismeretlen vidékeket ir le, azonban nemhogy elismerés érte volna, sőt még azt is kétségbevonják, hogy *„vajjon ilyen afrikai vállalkozó létezik-e, vagy csak hallomásból szerkeszti iratait?"* Mindezen nincs miért csodálkoznunk, Magyarország dermedt álmát aludta a Bach-korszak alatt, amikor tendencia volt egy ilyen világhiressé válható magyar névnek az elhomályositása. Csak nagyon későn, az ötvenes évek legvégén éri egy csekély, s akkor is csak erkölcsi elismerés, az Akadémia levelező tagjává választja.

Egyetlen reménysége, hogy hazájába visszatérhessen és itt fiát, *öttömösi Magyar* Gongát európai nevelésbe részesithesse. Ez a vágya sem teljesedhetett.

Később politikai okokból kénytelen volt elhagyni Bihé országát s ettől kezdve nyomaveszett. 1864-ben bekövetkezett haláláról is csak jóval később értesült az Akadémia. *Dombe Grande* kormányzóságban *Ponto da Cujo* helységbe temették el.

ifj. dr. Horváth Ferenc

Beszakadt egy ház mennyezete a Lágymányosi-úton

Szombaton délelőtt a Lágymányosi-út 12. számú ház III. emeletén a mosókonyha mennyezete nagy robajjal beszakadt. A zajra figyelmesek lettek a házbeliek és ugyanakkor

nagy jajveszékelés hallatszott a mosókonyhából.

Német József bankaltiszt felesége éppen mosott a szerencsétlenség pillanatában és vele együtt tartózkodott a mosókonyhában 5 éves kisleánya is. A lehulló kőtörmelékek Németnére zuhantak.

A szerencsétlen asszony ebben a veszélyes pillanatban is kislányára gondolt és főleg azért volt megijedve, hátha annak nagyobb baja történt.

Az ötéves leányka a szerencsétlenség pillanatában a mosókonyha ajtajában tartózkodott és ez a magyarázata annak, hogy

a kisgyermeknek az ijedtségen kívül komolyabb baja nem történt.

Németnét a mentők részesitették első segélyben, azután kórházba vitték. A rendőrség megállapitotta, hogy a ház, ahol a szerencsétlenség történt, a *Wiener Bankverein* tulajdona és tizenegy évvel ezelőtt épült. A kerületi mérnöki hivatal emberei ugyancsak kiszálltak a helyszinre és azonnal elrendelték a szükséges óvintézkedéseket.

Elfoglalták a hirhedt bilbaói „vasövet" a nemzeti csapatok

Salamanca, június 12.

A nemzeti csapatok főhadiszállásának hivatalos jelentése szerint a biscayai harctéren a nemzeti csapatok elfoglalták valamennyi kitűzött céljukat és

most már kezükben tartják a hírhedt bilbaói „vasövet".

Az osturiai arcvonalon Escamplero szakaszán tüzérségi párharc folyt. Az ellenség a leoni harctéren Penalarga szakaszán megtámadta a nemzetiek állásait, de vereséggel kénytelen volt visszavonulni.

Szombaton a nemzeti csapatok két bombavető repülőgépe a tenger felől közeledve

megjelent Valencia felett és bombázta a várost,

majd a város közelében lévő községeket.

A nemzeti hadiflotta is két sikeres haditényt vitt végbe.

Két teherhajót, amely hadianyagot szállított a spanyol köztársaságiaknak, zsákmányul ejtettek

és behurcolták a legközelebbi nemzeti kikötőbe. Az egyik zsákmányul ejtett hajó a *„Palos"*, amelyet a nemzeti hadihajók a bilbaói vizektől mintegy nyolc mérföldnyire tartóztattak fel és Bermeo kikötőjébe vontatták. A *Palos* Leningrádból jött és

szovjetorosz gyártmányú repülőgépeket és ágyukat hozott.

A másik zsákmányul ejtett hajó nevét még nem tették közzé. Ezt a hajót a partoktól 190 mérföldnyire állitották meg a nemzeti hadihajók s most útban vannak vele a pasajezi nemzeti kikötő felé.

Magyarország is részt vesz a Kraft durch Freude hamburgi kongresszusán

Hamburg, június 12.

Dr. *Ley* elnökletével Hamburgban értekezletre gyültek össze a *Kraft durch Freude* mozgalom vezetői. Az értekezleten megjelentek a hasonló irányú külföldi mozgalmak vezetői is és rövid üdvözlőbeszédet mondottak.

Magyarország képviseletében dr. Csilléry András volt miniszter mondott beszédet.

Hangsúlyozta, hogy mindazok, akik most itt Hamburgban összegyültek,

a világbékén dolgoznak és Németország ebben a mozgalomban vezetőszerepet vállalt magára.

Puccetti, az olasz Dopolavoro mozgalom vezérigazgatója tolmácsolta az olasz mozgalom vezetőségének üdvözletét.

Olcsóbban strandolhat

ha fürdő-, strand- és uszodajegyeit

jegyirodánkban

vásárolja

a legmagasabb kedvezménnyel

Kedvezményes jegyek válthatók a következő helyekre:

Gellért hullámfürdő
Széchenyi strandfürdő
Rudasfürdő és uszoda
Szent Imre gyógyfürdő
Csillaghegyi strandfürdő
Hungária gőz- és kádfürdő
Szentmargitszigeti fedettuszoda
Hungária strandfürdő
Császárgyógyfürdő és uszoda
Lukács gyógyfürdő és uszoda
Erzsébet Sósfürdő és strandfürdő
Pesterzsébeti Gyógy- és strandfürdő

Kedvezményes jegyek a legolcsóbban Jegyirodánkban!

VIII., József-körút 5. Telefon: 14-44 01 és 14-00-00

BEFŐZÉSHEZ
duplaerős új üvegek (téliehér)
8 db Babosüveg 3 dcl . 96 f
6 db Babosüveg ½ lit. . 96 f
5 db Babosüveg cca 1 lit. 96 f
6 db Befőttesüveg 4/10 lit. 96 f

PATENT-ÜVEG
üvegtetővel, lémleszorítóval, gumibetéttel
½ lit. 50 f | 1 lit. 66 f
Cseresznyemagozó . 22 f
Gyümölcspaszirozó jó kivitel . . . . . 68 f
Uborka — tökegyalu . 68 f
BODÓ ÁRÚCSARNOK
Nyugatiná Váci-út 1. Westend-ház

Rákóczi-emlékművet állít Párisban a franciaországi magyar kolónia

Páris, június 12.

A Franciaországban élő magyarok közadakozásból Rákóczi-emlékművet emelnek a Páris közelében levő *Gros Bois*-ban. A *Franciaországi Magyar Egyesületek Szövetsége* június 12-én délután 5 órakor fogja nagyszabású ünnepség keretében felavatni az emlékművet, amely *Csáky József* szobrászművész alkotása. Az emlékművet annak a kápolnának a helyén emelik,

amelyben a nagy fejedelem szívét őrizték.

Az aranyurnába rejtett szív régen elporladt azóta — az urnának nyoma veszett és az egykori temető helyét ma veteményeskert foglalja el. A franciaországi magyar kolónia

a maga erejéből gyüjtötte össze az emlékmű felállításának költségeit, 16.000 frankot.

Az adakozók száma mintegy 4000-re rug.

A Ballai házaspár öngyilkossági drámája

A Fasor-szanatórium egyik különszobájában súlyos mérgezéssel idősebb házaspár fekszik: Ballai Károly, a Szállodások és Vendéglősök ipartestületének főjegyzője, a Szállodások Lapjának szerkesztője és a felesége. A Ballai-házaspár különkülön öngyilkosságot követett el és az orvosok mindent elkövetnek, hogy megmentsék őket az életnek. Ballai Károlyné szerdán este férje távollétében követte el az öngyilkosságot. A férj pénteken délelőtt mérgezte meg magát. A házaspárnak minden öröme, boldogsága 18 éves leányuk volt, aki nemrégen tragikus hirtelenséggel meghalt. Egyetlen gyermekük elvesztésében nem tudtak beletörődni a szülők, a jóbarátok, az ismerősök azonban nem gondoltak arra, hogy Ballaiék öngyilkossági tervekkel foglalkoznak. Sőt a férj és feleség is titkolták egymás előtt tervüket és ez a magyarázata annak, hogy nem közösen, hanem külön-külön követték el az öngyilkosságot.

A rendkívül kedvezményes kottakölcsönzési akcióban
kaphatók a legújabb slágerek:
Dzsungel királynője, Húsz év után, Did y remember, Megkérdezem a szíved, Sing Baby sing, Organ, 1937-es slágeralbum, Irving Berlin, Feist Chapell Album, Küldök néked egy nápolyi dalt, Dunaparti randevú, stb., stb.
havi 1.60 pengőért
kizárólag lapunk olvasói és előfizetői részére
Vidékre 2.40 P előzetes beküldése mellett — mely összeg bélyegekben is beküldhető — portómentesen lehet a kölcsönzést igénybe venni.
Előfizetéseket felvesz lapunk Hirdetési Osztálya: VIII., József-körút 5 és a ZALA zeneműkereskedések: VI., Teréz-körút 2 és V., Lipót-körút 24

Román diákotthon lett a magyar színjátszás kolozsvári ősi fészkéből

Királyi ünnepséggel akarják átadni az ifjúságnak, de késik az udvari vonat Titokzatos a vasgárda magatartása

Kolozsvár, június 12.

A román vasgárda titokzatos magatartása, amivel terveit leplezi, nem csekély mértékben izgatja a kedélyeket. Sokan félnek attól, hogy megdöbbentő lesz, ha újból életjelt ad magáról. Széltében beszéllik román körökben, hogy a vasgárdának része volna a kolozsvári királylátogatás elmaradásában is. Kétszer várták a közelmult napokban a királyi különvonatnak Kolozsvárra érkezését, a fogadás minden előkészületével. Már a házakat is fellobogóztatták, az összevont karhatalmi készültségek a helyeiket elfoglalták s

csak az utolsó órákban jött meg a hír, hogy a király nem utazik.

Kétszeri elhalasztás után a harmadik időpont kitűzéséről nem érkezik semmi értesítés s a hatóságok, a város román vezetősége nem tudják, hogy mitévők legyenek a nagyarányú előkészületekkel? Elmarad-e — végképpen, vagy csak egyelőre — Károly román királynak a látogatása. fenn kell-e tartani a feszült várakozási állapotot?

A száztizenötéves magyar színház

Az egyetem központi főépületének, az egykori Ferenc József tudományegyetemnek a közeli szomszédságában átépítették a régi Farkas-utcai színház épületét. A magyar színházjátszás ősi fészke volt ez a régi kolozsvári színház,

a magyar színészet sok klasszikusának a művészete itt bontakozott ki.

Az épület, a hozzátartozó hatalmas telekkel, már a háború előtt az egyetem tulajdonába ment át. Földrengésjelző állomást rendeztek be benne, műemlék-értékét azonban megbecsülték és az öreg falak a román impérium bevonulásáig érintetlenül hirdették a magyar színművészet hajdani hőskorának emlékét. A románok hamar belevágtak a csákányt. Még nem tudták, hogy mit csinálnak belőle, de sietve megbontották. Egyszer színházat, máskor hangversenytermeket akartak építeni. Akadt olyan bukaresti vállalkozó, aki valami nagyon nagyszabású mulatónak akarta átvarázsolni s ritka üzleti tervéhez szerzett is valahonnan Bukarestből engedélyt. Már bontott és épített, alakított benn a falak között, nagy halomra hordták ki a régi nézőtérről az omladékokat, mikor

tervét sikerült megakadályozniok azoknak, kik az egyetem tőszomszédságában megengedhetetlennek találtak efféle keleties pazar mulatót.

Végre elhatározták, hogy új diákotthon céljaira fogják átalakítani. Sok-sok esztendeig tartott ez az építkezés, közben az építési tervek is változtak, míg egészen újnak látszó, nagyméretű modern épület lett belőle, olyan magas toronnyal, mely túlszárnyalja a magyar pénzből, magyar munkával épült hatalmas egyetemi palota magasságát is.

Mégis vannak diákotthonok

Ezt a diákotthont avatta volna fel most Károly király, ha Kolozsvárra utazását nem halasztották volna el. Akik hónapokra vissza tudnak emlékezni s figyelték a romániai belső állapotok legizgalmasabb eseményeit, azok azt sem feledték el, hogy a jasi merénylet miatti felháborodás lázában kérlelhetetlen szigorral mondották ki:

diákotthonok pedig többé nem léteznek Romániában.

Minisztertanácsi határozatot, majd törvényt is hoztak a fiatalság megrendszabályozásáról, rendeleteket adtak ki a diákotthonok bezárásáról, feloszlatásáról. Tatarescu miniszterelnök különleges személyi felelősséget vállalt arra, hogy a törvényt és rendeleteket végre is hajtják. Ezért alakította át a kormányát, maga vette át a belügyi tárcát s az erőskezűnek mondott Marinescu tábornoknak, kit belügyi államtitkárnak neveztetett ki s aki különben a király bizalmi embere, a kezébe adta a rendfenntartó hatalmat.

A vasgárda laktanyái

A négy év előtti, Duca elleni merénylet óta sokszor adtak ki rendeletet a vasgárda-szervezetek feloszlatásáról. Törvényben is többször kimondották, de a végrehajtás mindig abbamaradt. A diákotthonokkal is így történt. Azért akarták bezárni és feloszlatni, mert

minden diákotthon a vasgárda vára, laktanyája, amelyekben a gárda-szervezet vasfegyelme alatt élnek s ahonnan a hatalmat megszerző valamikori nagy kirohanásra készülnek.

Ma még csak álmodoznak róla, de készülnek is rá. A fiatalságot a vasgárda valóban a kezében tartja s arra használja, amire akarja. Véres merényletekre is, zajos tüntetésekre is, de a brutális eszközök fegyelme alatt tikos néma összetartásban tartja. Elteszik láb alól, megcsonkítják, öngyilkosságba kényszerítik, esetleg áztatott kötéllel térítik meg azt, aki a szervezetből kilép, vagy árulóvá lesz. A diákotthonokban mást nem tűrnek meg, csak aki hozzájuk tartozik.

Az otthonokban minden román ifjú ingyen ellátást kap, mert a főiskolák diákjainak eltartásáról az állam gondoskodik.

Amikor az otthonok feloszlatását kimondották, az állami gondoskodást nem vonták meg tőlük. Ugy rendelkeztek, hogy ezután nem természetben, hanem pénzben adják az eltartást. Meg is szavaztatott a kormány 30 millió lejt az állam és negyvenet a megyék költségvetésének a terhére. A feloszlató rendeleteknek nem volt foganatja, nem akarták, vagy nem tudták végrehajtani s most a természetbeni ellátást is, a pénzt is kapják.

A diákotthonok tilalmának ebben az időszakában új diákotthont avatnak Kolozsváron. Királyi ünnepséggel kívánják felnyitni a kapukat, de némi aggodalommal vannak eltelve némely román vezetőszemélyek, mert félnek attól a szellemtől, amit a felnyitott kapukon beengednek.

Az ifjak távollétében

Természetes, hogy a rendbiztosító hatóságok pontosan tudni akarták, hogy milyen magatartást kíván tanusítani a vasgárdista fiatalság a királylátogatás idején. Biztosítékokat kapott arra, hogy a legnagyobb csendben fognak maradni. Az első pillanatban megnyugvással fogadták ezt a kilátást. Aztán felmerült az az aggodalom, hogy

a túlságosan nagy csend nem lesz-e ártalmára az ünnepélyességnek?

Felmerült ugyanis az a gyanú, hogy a gárda nem adta meg magát s azzal, hogy hangot és életjelt sem kíván adni, voltaképpen az ifjúságot tartja távol a diákotthon királyi avatásától. Tüntető jellege lenne annak, ha a diákotthont azoknak a távollétében avatnák fel, akiknek a számára a falakat emelték s a kapukat megnyitják.

Rendelet a lobogózásról

Román körökben úgy tudják, hogy ezek miatt az el nem oszlatott aggodalmak miatt halsaztották volna el a királylátogatást s a magyar színjátszás nagyemlékű ősi fészkéből átalakított épületet ezért nem adták még át a román fiatalságnak. A város kisebbségi lakosságától is volt követelni valójuk az ünnepi előkészületeket rendező hatóságoknak. Szigorú büntetések kilátásba helyezésével rendelték el a házak fellobogózását. A rendelet kötelezővé tette új zászlóknak a beszerzését, az előírt méretekben.

Csak olyan régi zászlót lehet kitűzni, amelyen a használat nem látszik s amely az új rendelet szerinti méreteknek megfelel.

Még a legszélsőbb külváros nyomortanyáira is legalább egyméter hosszú zászlót kell kitűzni. Az egyemeletes házra két, két emeletesre három méter hosszút. Némely kereskedő számára zászló-konjunktúrát hozott ez a rendelet. A zászlódíszről a gondoskodás megtörtént. Ezt könnyű rendelettel biztosítani. A román fiatalságnak, a vasgárdának a tervei azonban nem igazodnak a rendeletekhez.

Fess dirndli ruhák
6.90
8.90
12.80
Imprimé krepdesin ruhák 17.80, 12.80, 9.80
Nyári ruha Goldlinonból 19.80, 17.80, 15.80
Pongyolák pazar választékban 4.95, 3.95, 2.98
Pongyola nagyobb méretekben 9.80, 7.80, 6.80, 4.80
Strandköntös vagy pijama 12.80, 9.80, 6.90
Kerti ruha nagy választékban 3.90, 2.90, 2.25
Strandruha finom szádából, ajándék ár ... 6.80
Strandpijama fess modellek 5.90, 4.90, 3.50
Fürdőtrikó szenzációs olcsón 3.80, 3.90, 2.90
Flaneltakaró jó minőség ... 6.90, 4.90, 3.50
Fahéncs imprimé divatmintákban 2.80, 2.50, 2.90
Kloké elegáns ruhaanyagok ... 5.90, 4.90, 3.90
Gólya ÁRUHÁZAK
VII., Rákóczi-út 38. VI., Király-utca 52

Elfogták a főkapitányság tolvaját

Szombaton délben a főkapitányságon egészen különös lopási ügyben tartóztatták le *Szegedi* István 21 éves állásnélküli kereskedősegédet. Szegedi, akinek már volt dolga a rendőrséggel, pár nappal ezelőtt belopódzott a főkapitányság egyik detektívszobájába és onnan több rovottmultú egyént ábrázoló fényképet ellopott azzal, hogy azokat értékesíti a betörő világban. Azt gondolta, hogy ilymódon majd a rendőrség nem tudja kézrekeríteni a körözött tolvajokat és betörőket. A Teleki-téren akarta értékesíteni nem mindennapi zsákmányát, de csakhamar leleplezték és bekísérték a főkapitányságra.

Ausztriában nyaralion

legjobb a mi rendszerünk
500 Schillinget igényelhet
80% visszautazási kedvezmény
egész nyáron át.
Legújabb akciónk:
Ausztriai Vakáció
14 nap szállás, ellátás, borravaló és strandfürdő. Ez alatt 7 napig érvényes kirándulójegyek: vasútra, postaautóra, függővasútra és hajóra. — Kérje az A. V. akció részletes ismertetőjét.
Osztrák Forgalmi Iroda
VI., Andrássy-út 28.
FORFAIT Utazási Iroda R. T.
IV., Mária Valéria-utca 13.

Óbestere szeretnék lenni Károlyi Mihálynak

— mondja a hazatért Bölöni György

Huszonhatéves emigráció után most íme itt ül mellettem a Nemzeti Bizottság figyelmének jóvoltából egy napos, Bristol-szállóbeli szobában az Ady-versek Itókája, a Kémeri Sándor néven jólismert írónő: Bölöni Györgyné. Kis termete ellenére is igazi „nagyasszony". A hazatérés valósággal elfújta betegségét. Fiatalos, a lélek derűjét könnybelábadt szeme sem hazudtolja meg, hiszen épp a Dunáról, a sajátos magyar égről, Budapestről beszél telve melegséggel, sziktrázó költői képpel és mély meginduItsággal. „Észrevétlenül, zarándokként volna jó hazaérkezni — mondogatta az uram . . ."

Az uram! . . . Felzsongott ebben a szóban egy élet minden hűsége és rajongása. Bölöni György épp e szóra lép a szobába. Első körsétájáról tér vissza: — Budapest romhalmazai ellenére is szép város és Bécshez viszonyítva nem szomorú, hanem biztató a képe — sűríti egy mondatba első benyomásait. Azután életéről beszél: Adyról, Párisról, Károlyi Mihályról . . .

— Hamarosan visszatér? — vetjük közbe.

— Ugy tudom, már csak a felesége betegsége késlelteti. Szálláscsinálója, óbestere szeretnék lenni. Hiszen Károlyi Mihály nemcsak hogy népünk igaz barátja, a mai magyar demokrácia előfutárja, de százszázalékos szocialista is, tehát már több, mint aminek a régebbi környezetének egy része fel szeretné tüntetni.

A konzulátus viselt dolgai

A párisi magyar konzulátus dolgairól is tájékoztat bennünket:

— A magyar lapokban kissé túlzott hírek jelentek meg a konzulátus életével kapcsolatban. Az ő szereplük és tevékedésük megítélésénél azt kell figyelembe vennünk, hogy az olyannyira fontos posztjukon nem képviselik híven a magyar nép, a magyar demokratikus kormány érdekeit. Erre nézve untig elég egy-két példa felemlítése is. Páristól nem messze van egy nagy hadifogolytábor. Több, mint tízezer magyar él ott nehéz sorban, köztük legalább kétezer magyar tiszt. A Függetlenségi Mozgalom — természetesen az amerikai hatóságokkal és Binder főkonzullal való előzetes megállapodás alapján — leküldötte oda ügyvezető-alelnökét, főleg annak megállapítására, ki a valódi magyar és ki a magyar névvel csak visszaélő német SS az ottlévők közül.

— Megérkezésekor az ügyvezető a legnagyobb megdöbbenéssel tapasztalta, hogy a konzulátus egyik tisztviselője, Erdődi-Harrach már időközben — könnyen elképzelhető, milyen szempontok szerint — „elvégezte" ezt a feladatot. Még nagyobb volt azonban kiküldöttünk megrökönyödése, amikor a táborban Sipos százados úrral, a vichyi követség volt katonai attaséjával találkozott össze. Ez az úr mindenképpen azon fáradozott, hogy lebeszélje a hadifoglyokat a hazatérésről és nemlétező előnyök csillogtatásával főleg Bajorországba csábította őket. Kiküldötteink felvilágosító előadásai után persze az ottlévő tisztek és közkatonák javarésze, sőt még egy Pogány nevű törzstiszt is (aki a háborús bűnösök listáján szerepel!) kijelentette, *haza akarnak térni.* A vizsgálat később azt is kiderítette, hogy Sipos úr a főkonzul engedélyével hadifogolybizottságot alakított, amely nagy pénzösszegekkel rendelkezett és a konzulátus épületében székelt. A hitlerista érzelmeiről közismert Sipos urat egyébként érthetetlenül, nemrégiben őrnagygyá léptették elő. A bizottságot azonban a Függetlenségi Mozgalom bevonásával a közelmultban újjászervezték . . .

A magyar francia viszony

— Hogy alakul a magyar-francia viszony legújabban? — kérdezzük.

— Egyre biztatóbban. Végre megalakult a francia tudósokból, írókból, közéleti férfiakból álló „France-Hongrie" Társaság. Rövidesen Bartók-emlékestet rendez a párisi magyarság. A Magyarországról visszaérkezett francia hadifoglyok áradozó leveleket írnak a lapokhoz, hogy ismertessék milyen kitűnő elbánásban részesültek Magyarországon bujdosásuk idején . . . Mi a francia kormánytól csak egyet kérünk: hogy nagyobb gonddal nézzenek körül azok közt a magyarok közt, akik újabban ellepik az országot és személyes összeköttetéseik révén sikerül ártalmas munkát végezniök a magyar demokrácia szempontjából.

— Kik szándékoznak hazajönni a közeljövőben Párisból?

— Leghamarább bizonyára a kitűnő Csáky József, a Párisban nagyrabecsült szobrász és Gyomai Imre, az író, aki legújabban a Front National című lap egyik szerkesztője lett.

— Kéziratok?

— Bölöni György mosolyogva válaszolja:

— A „Hallja kend, Táncsics" című könyvem kéziratát hoztam magammal, de Itókának — int felesége felé — ugyancsak van egy s más a bőröndjében. Anatole France a Via Appián című műve, no meg egy Nevers melletti munkástelep életéről szóló regény.

Gereblyés László

Mért nincs kenyér Budapesten

Rónai Sándor közellátásügyi miniszter nyilatkozott a Magyar Távirati Iroda munkatársának a kenyérellátásról.

— A legnagyobb megdöbbenéssel tapasztalom — mondotta a többi között a miniszter —, hogy Budapest kenyérellátásában milyen zavarok mutatkoznak. Meg kell állapítanom, hogy *az október 29-étől november 5-éig a fővárosba érkezett gabona és liszt nemcsak fedezi Budapest szükségletét, hanem azt messze túl is haladja.* Kétségtelen, hogy *valahol hibának kell lennie,* ha a vevők mégis kénytelenek hosszú sorokban várakozni a pékek előtt a kenyérre.

A miniszter ezután megállapította, hogy az ő *hatásköre csak az élelmiszerek felszállításáig terjed,* a további feladatok már a fővárosra tartoznak: mégis minden lehetőt elkövetett, hogy zsákot, fűtőanyagot biztosítva, ügykörükön messze túlmenően biztosítsák a fővárosi malmok üzemét.

862 millió tetőfedési célokra

Fischer József építésügyi kormánybiztos jelentése szerint a kormánybiztosság eddig 4853 tető helyreállítási kölcsön ügyet tárgyalt le és a tetőhelyreállítási bizottság 861,830.893 pengő hitel folyósítását engedélyezte tetőfedési célokra.

Aki csak a németeknek adott cigarettát

Balázs Margit 32 éves trafikosnő 1944 március 19-e után Csáky-utcai trafikjában, amelynek közelében egy iskolában német katonák voltak, a magyarokat nem szolgálta ki, csak a németeknek adott cigarettát. Többizben dicsőítette a német hadsereget s bár németül alig tud, ilyen kijelentéseket tett: „Mi németek".

Júliusban egy tábori csendőr figyelmét felhívta Weisz József munkaszolgálatosra és közölte, hogy nem visel karszalagot. A csendőr a munkaszolgálatost a Tattersallban kísérte, ahol megverték. Balázs Margit ellen a népügyészség háborús és népellenes bűntett miatt vádat emelt és 3 évi börtönbüntetésre ítélte.

Gábor Andor:

Vagyok olyan bátor,

hogy egy SS-tábornok szavait helyeseljem, melyek tegnap a „Világosság" hasábjain jelentek meg. Winkelmann tábornok, Budapest német katonai védője, kijelentette, hogy meggyőződése szerint egyetlen tisztességes ember sem akadt Magyarországon azok között, akik a német érdekek szolgálatába szegődtek. Azt is megmondta, hogy, szerinte, Horthy Miklós sem volt tisztességesebb jobboldali környezeténél, mert Horthy sem az ország érdekeit, hanem kizárólag a saját előnyét kereste, s nem azért bocsátotta ki az október 15-i proklamációt, mert felismerte az ország érdekeit, hanem mert veszélyben forgott kormányzói pozíciója, amelyet addig a németek kiszolgálása árán tartott. Winkelmannak az a véleménye, hogy ha Magyarországnak egyetlen tisztességes politikusa lett volna, akkor már 1943-ban letette volna a fegyvert.

Laptársunk Winkelmann szavait úgy értelmezi, mintha azok csak a magyar nyilasokra vonatkoznának. Holott az SS-tábornok Horthyról szóló — helyes — véleménye azt mutatja, hogy az egész politikai csürhére vonatkoznak, amely ebben az országban évtizedekig különböző hangnemekben röfögött. Én minden esetre úgy értelmezem s ebben a terjedelmében helyeslem és tapsolok neki, ha, mellékesen, úgy vélekedem is, hogy a helyes-ítéletű SS-tábornokot szintén föl kell akasztani, Budapest jólsikerült védelmének jutalmául. De azért mégis igaza van s tény az, hogy Európának kevés olyan becstelen országa volt az elmult huszonöt esztendő alatt, mint Úr-Magyarország, amely — ez már személyes élményem — ebből a becstelenségi fürdőből talpig mocskosan került ki s alapos lemosások nélkül kevés a remény arra, hogy akárcsak közepes tisztaságúvá is lehessen. Ebben az országban Bárdossy nyugodtan kimondhatta, hogy nem érzi magát bűnösnek, mert úgy tudta, hogy semmi egyebet nem csinált, mint amit a többiek is csináltak volna, ha őket érte volna az a megtisztelő feladat, hogy saját és úri-ember-társaik érdekében tönkretegyék hazájukat. Huszonöt esztendeig dolgozott rajta egyértelmű egyetértésben s maradékaik — meglepő, hogy mennyien vannak! — ma is folytatják megszokott munkájukat. Hihetetlen, hogy ebben a hazafias szólamoktól olyan hangosan zengő országban mind a mai napig milyen aljas hazaárulás folyik. Minisztériumokban és hivatalokban — tisztelet a kivételnek — az a legalja ember-anyag, amelyet az igazolások bennehagytak és protekció-levelek bejuttattak, egyebet sem csinál, mint gyilkolja a hazáját. Ehhez járult még az infláció átka, amelynek következtében az úri-ember, aki azelőtt csak ezer aranypengőért volt kapható, most egy pár természetben szállított csirkével megvehető — és a demokratikus lepel, amely mögé bujva ez a kérlek-alásan-kezedet-csókolomos zsiványhad vad dühvel szurkálja a kést a közérdek hátába, vagyis folytatja a hazaárulást. S a gyámoltalan demokrácia, amely a fölületek simogatásával és kenegetésével van elfoglalva, rosszul értelmezi azt a lenini mondást, hogy a forradalmat azzal az emberanyaggal kell csinálni, amely rendelkezésre áll; Lenin a forradalmi ember-anyagot értette. S nem az ellenforradalmit, amelyről itt szó van. Azt, igenis, ki kell söpörni. Máskülönben címerünk hármashalmán három olyan szemétdomb marad, amelynek hátán nincs nép, amely kibírhatná az életet elrohadatlanul.

— **Svájc** 25 millió frank kölcsönt nyujt Hollandiának svájci áruk vásárlására. A svájci vezető bankok pedig 50 millió svájci frankos kölcsönt nyujtanak Hollandiának.

Sztálin üdvözlése az októberi forradalom ünnepe alkalmából

Moszkva, november 8. A moszkvai szovjet ünnepi üléséről Sztálin vezértábornagyhoz, a Szovjetúnió Népbiztosi Tanácsának elnökéhez az októberi forradalom huszonnyolcadik évfordulója alkalmából lelkes hangú üdvözlőtáviratot intézett. E táviratban leszögezik mégegyszer a Vörös Hadsereg nagy érdemét a fasizmus leküzdésében és megállapítják, hogy a szovjetnép a honvédő háborúban azért tudta megállani a helyét, mert hű maradt Lenin és Sztálin szelleméhez. Sztálin a forradalom első éveiben ezt mondotta: „Oroszországban nagy népi szocialista hatalom bontakozik ki, mely nem fogja tűrni, hogy bárki is megsértse." Sztálinnak igaza lett és a szovjetnép ragaszkodással és szeretettel tekint rá, mint népe és a Vörös Hadsereg nagy vezérére. A táviratban végül hangoztatja a moszkvai Szovjet és a moszkvai nép ígéretét, hogy a kommunizmus élcsapata lesz és lankadatlanul, önfeláldozóan dolgozik tovább az új ötéves terv megvalósításán és a győzelmes béke megvédelmezésén.

A hadügyi népbiztos november 7-én napiparancsot adott ki, mely a Vörös Hadsereg katonáinak és tisztjeinek érdemeit emelei ki. Hangoztatja, hogy a Vörös Hadseregnek a békében is szigorúan őrködnie kell katonai teljesítőképességére és növelnie kell harci erejét, mert ez a béke legjobb biztosítéka.

Attlee miniszterelnök üdvözlőtávirata

Londonból jelentik, hogy a brit miniszterelnök a következő táviratot intézte november 7-én Sztálinhoz: „A szovjet állam megalapításának évfordulója alkalmából legőszintébb jókívánságaimat és üdvözletemet küldöm Önnek. Virágozzon sokáig a Szovjetúnió az Ön vezetése alatt és a béke elkövetkező éveiben még jobban mélyüljön el népeiknek közös győzelmünkben megpecsételődött barátsága a brit-szovjet szövetségnek és az Egyesült Nemzetek Szervezetének keretében."

Bevin külügyminiszter Molotov külügyi népbiztoshoz intézett táviratot,

Churchill ünnepli Sztálint

Londonból jelentik, hogy Churchill a Truman elnök tizenkét pontjával kapcsolatos külügyi vitában nagyobb beszédet mondott, melynek lényeges részét Sztálin és a Szovjetunió ünneplésének szentelte.

— Azt hiszem — mondotta —, valamennyiünk szíve mélyéből beszélek, amikor kifejezést adok annak a hálának, mellyel a nemes orosz népnek tartozunk. A vitéz szovjet seregek, amikor Hitler megtámadta, mérhetetlen szenvedéseken és vérveszteségeken mentek át a végső győzelem kivívásáig. A Ház és az egész brit nemzet őszinte óhaját hangoztatom, amikor rámutatok a brit és orosz nép között kifejlődött bajtársiasság és barátság érzéseire és valamenynyiünk örömét fejezem ki azon, hogy Sztálin vezértábornagy áll a kormányrúd mellett és irányítja a Szovjetunió hajóját. Én — folytatta Churchill — személyesen is csodálatot érzek ez iránt a nagy férfiú iránt, aki hazájának atyja és országa sorsának diadalmas védelmezője a háborúban. Még ha politikai, társadalmi és erkölcsi kérdésekben ellentétek merülnek fel közöttünk és a szovjetkormány között, nem szabad megengedni, hogy a két nép között szakadás álljon be, mert e két nép társulása hozta létre a győzelmet. Minden olyan feltevés, hogy Nagybritannia oroszellenes politikát folytat, ellentétes a brit gondolkozásmóddal és lelkiismerettel . . . Churchillnek ezt a kijelentését általános nagy tetszéssel fogadta az alsóház.

200 vagón gyümölcsíz Budapest dolgozóinak

Öt hónappal ezelőtt az Elhagyott Javak Kormánybiztossága átadta a fővárosnak a Suppan konzervgyárat, melyet régi tulajdonosa elhagyott s a gyár üzemen kívül állott. A konzervgyár Vas Zoltán polgármester utasítására kettős céllal indult el munkájára. Egyrészt minőségi árut kellett előállítania, másrészt a népélelmezés elsőrendű feladatát kellett vállalnia, a rendelkezésre álló eszközök segítségével. Amikor a munka megkezdődött, a gyár vezetője, Gyöngyösi László vezérigazgatóval az élen és az üzemi bizottsággal együtt, ígéretet tett Budapest népének, hogy télre 200 vagon gyümölcsízt készít. A munkások és vezetők egyetértése, szorgalma a konzervgyár üzembehelyezése után mindjárt az első hetekben nagy eredményeket mutatott fel. Most olyan jelentést tettek a polgármesternek, hogy december hónap elejére teljesen készen áll a 200 vagon kitűnő minőségű, 50 százalékos cukortartalmú gyümölcsíz a főváros dolgozói számára. A gyümölcsíz nagyban hozzájárul a cukor pótlásához és december, január, február hónapban kerül kiosztásra.

De Gaulle nem alakít kormányt?

Londonból jelentik: Nagy meglepetést keltett az a londoni vélemény, amely szerint a most megalakuló új francia kormány egyetlen elnökjelöltje Felix Gouin, a szocialistapárt egyik vezetője. De Gaulle a hír szerint nem vállalja a kormányalakítást, mert nem tudott megegyezni a nemzeti ellenállási tanáccsal a program érdekében.

Zsidóellenes zavargások Tripoliszban

Londoni jelentés szerint a tripolitaniai zsidóellenes zavargásokra tekintettel, amelyeknek 75 halálos áldozata volt, brit csapatok is beavatkoztak a rend fenntartásába. Hivatalos körökben megerősítik a zavargások hírét, amelyeknek sok sebesültje is volt.

Erős zöldségfelhozatal és emelkedő árak az élelmiszerpiacon

A mai piacra sok zöldség- és főzelékféle érkezett. Aruk természetesen 2—3000 pengővel több, mint tegnap volt. A hibás és romlott zöldpaprika 2400, fejeskáposzta 1600—2000, karfiol 2600, kelkáposzta 2000, sütőtök kilója 1000, gyalult tök 2600, az alma ma már 7000, körte kilója 5600, szőlő 3600—5000, kacsa liba kilója tegnap 24—26.000, ma már 30.000, az aprólék tegnap 10.000, ma 12—15.000, a libaháj tegnap 36.000, ma 44.000! A libamáj szintén 44.000, libazsír literje 48.000. Pattogatott kukoricát árulnak még a csarnokban, literje 2000, gyümölcsíz is kapható, 10 deka szilvaíz ma már 1200 pengő. A legtöbb háziasszony sütőtököt és 1400 pengős spenótot vett.

NYUGATI PARTRASZÁLLÁS

a modern filmgyártás csodája. Az angolszász vezérkar titkos páncélszekrényéből most már előkerülhetett minden idők legnagyobb dokumentális filmje, a partraszállást, ezt a csodálatos hadműveletet megörökítő film. Nem kevesebb, mint 200 felvevőgép dolgozott a nagy mű létrehozatalában, mely a CORSO filmszínház következő ünnepi műsora lesz.

Amire milliók vártak, amiért milliók izgultak:

a nyugati partraszállás

A világ legnagyobb tengeri, légi és szárazföldi hadműveletének a filmje

160 hős operatőr és 40 automata felvevőgép csodálatos munkája

Páris és Róma felszabadítása

Holnaptól CORSO filmszínház

Harmónia-film

Jean Blondel és Melvyn Douglas kis mindenkit:

GYERE VELEM NYOMOZNI!

Ragyogó amerikai filmvígjáték

Ma premier: PALACE

HIREK

Egy meleg szoba rövid története

A jó családapa *még az internálótáborból is gondoskodik családjáról.* Ennek a tételnek tanulságos os „megható" példáját mutatta *Pota* István szolgálatonkívüli állományba helyezett nyilas, akit viselt dolgai miatt *a Károly-laktanyába internálták.* Ez a derék internált pártszolgálatos már kora összel sűrűn járogatott haza József-utca 12, II. 3. számú lakásába. Minden rendőri kíséret nélkül, görnyedt háttal érkezett. A hátán nehéz zsákot cipelt. A zsákban tüzelő volt. A ház jobbsorsra érdemes lakói irigykedve nézték, *hogyan telik meg tüzelővel a nyilasék pincéje* és bizonyára ezon elmélkedtek: *mint juthatnának be abba a boldog internálótáborba, ahol a derék pártszolgálatosok mindennapi kenyerük mellett megkereshetik a téli tüzelőrevalót is.* Mert a Károly-laktanyabeli internáltak a Déli pályaudvarra jártak „dolgozni". Pota testvér pedig addig-addig ténfergett a fásvagónok és szeneskupacok táján, amíg összeténferegte magának a zsákra való meleget. De lehetséges, hogy náluk is bevezették a prémiumrendszert és a testvérek szorgos munkáját külön természetbeni juttatással jutalmazták.

Nyilasunk időközben talán már ki is szabadult és most a ropogó kályhatűz libbenő lángjai mellett emlékezik az Árpád-sávos, géppisztolyos, zöldinges időkre, Szálasi nemzetfélrevezető főtestvérre, aki tűzön-vizen, internálótáboron keresztül mégis meleg, nyugodt otthont biztosított számára.

— **A magyar szénbányák** szeptemberben ismét emelték termelésüket. Százezer métermázsával több szenet termeltek, mint a megelőző augusztusban.

— **Az Amerikai Diplomáciai Misszió** (V., Szabadság-tér 5/6.) hivatala november 12-én, az első világháború után kötött fegyverszünet emlékére, zárva lesz.

— A Gázművek értesíti a kőbányai és szalói fogyasztókat, hogy a közönség gyorsabb kiszolgálása érdekében a kőbányai és a XIV kerületi elöljáróság épületében szerelési kirendeltséget állított fel.

— **Tizévi börtönre ítéltek** egy besúgó házfelügyelőnőt, Boczor Dezsőné sz. Huber Ilonát, aki a Rózsa-utca 78. számú ház több lakóját feljelentette a nyilasoknál.

— *UJ REPÜLŐREKORDOT állított fel az angol Greewood 606 mérföldnyi óránkénti sebességgel.*

— **A japán kormány** és sajtó állandóan hangsúlyozza a válságos élelmezési helyzetet, amely a rendkívül rossz rizstermés következtében állott elő. A földmívelésügyi miniszter jelentése szerint az idei rizstermés csak a lakosság felének elegendő.

— **Rosenthal Marcell** fogász, Szövetség-u. 11. hazaérkezett és rendelését újra megkezdte.

— **Letartóztatták** az újpesti és rákospalotai zsidók deportálóját, dr. Kula Lászlót, az újpesti rendőrkapitányság volt vezetőjét.

— **A svájci szövetségtanács** elhatározta, hogy a legkiválóbb svájci tudósok részvételével atomkutató intézetet állít fel.

— **Felakasztják** Joyce-ot, aki a háború alatt Németországból rádión keresztül féktelen fasiszta propagandát folytatott Anglia ellen. Kegyelmi kérvényét most utasították el.

— A székesfővárosi fűtő- és fűszerkezelőket terjesztő vállalata (V., Vörösmarty-tér 3.) által kiadott petróleumjegyekre novemberre darabonként nem két, hanem négy liter petróleumot szolgáltatnak ki a legközelebbre eső benzinkutak.

— **New Jerseyben** a Standard Oil raktáraiban robbanás következtében meggyulladt hatezer tonna nyersolaj. A tűzoltásnál 44 tűzoltó megsebesült.

Zsidó Gimnazisták és Iparisták! Az 1927—1945. években érettségiztetteknek vagy hozzátartozóiknak második találkozója vasárnap, 11-én d. e. 10 órakor Wesselényi-u. 44. sz. a.

— **Nyilas pártszolgálatos volt** — négyévi börtönt kapott Széll József fodrászsegéd.

— A nemzetiséghez tartozó tanulók nemzetiségi oktatásáról szóló rendelet végrehajtási utasítását a kultuszminiszter most adta ki. Eszerint minden népiskolában, illetőleg az azokkal kapcsolatos általános iskolában, ahol a jelenlegi oktatási nyelv megváltoztatására irányuló kívánság merül fel, a nemzetiségi anyanyelvű tanulók szülei titkos szavazással döntenek arról, hogy az anyanyelven folyó oktatást kívánják-e, a magyar nyelvnek tantárgyként való tanításával vagy pedig az anyanyelvet csupán külön tantárgynak akarják.

— **A volt spanyolországi nemzetközi brigádok** lengyel harcosai Varsóban kongresszust tartanak s arra meghívták az európai országokat is. A volt magyar harcosokat háromtagú küldöttség képviseli a kongresszuson s a delegáció már el is utazott Varsóba.

— *AZ AMERIKAI ATLANTI LÉGISZOLGÁLAT legközelebb közvetlen járatokat indít Washingtonból Skandináviába.*

— **A londoni** nevelésügyi világértekezlet végetért. Az értekezleten 38 ország kiküldötte vett részt.

HÁRY JÁNOS MESEORSZÁGBAN gyermekelőadása Sarkadi Aladár felléptével Művész Szinházban szombat d. u. 2. órakor. (Jegyek a jegyirodákban és a szinháznál.)

— **Newyork polgármesterévé** a demokrata William O'Dwyer dandártábornokot választották meg.

— **Németország** brit megszállás alatt levő zónájában eddig ötvenezer nácit internáltak és szeptember végéig negyvenezret bocsátottak el állásukból. A Hollandiából, Dániából, Belgiumból hazatérő nácikat mind bebörtönözik.

— *ZÁGRÁB és a tengerparti Szplit (Spalato) között megindult a társasgépkocsiforgalom. A forgalmat állami vállalat bonyolítja le.*

— **A francia kommunista pártnak** most kiadott közleménye szerint egymillió tagsági díjat fizető tagja van.

— **Pepper** amerikai szenátor Bukarestbe érkezett.

— A BUDAPESTI BŐRKERESKEDŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE szerdán 120 pár gyermekcipőt adott át Gerő Ernő kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek, hogy azokat az újjáépítésben különösen kitűnt vasutasok gyermekeinek juttassa el.

— **A cseh és lengyel kormány** egyezményt kötött a németek által elhurcolt munkások, katonák és hadifoglyok kölcsönös hazaszállítására.

— HALÁLOZÁS. Özv. Kolnár Nándorné folyó hó 6-án meghalt. Temetése 9-én fél 12 órakor lesz a rákoskeresztúri temető halottasházából.

— **Németországba** angol tudósokból álló küldöttség utazik, hogy tanulmányozza az ipari központok ellen intézett angolszász repülőtámadások hatását és eredményét. Hasonló küldöttség utazik Japánba is az atombombatámadások hatásának vizsgálatára.

— **A Szovjetunió** októberi széntermelése húsz százalékkal múlta felül a múltévi októberi termelést.

— **A lengyel kormány** hivatalos közlése szerint Lengyelország huszonötezerfőnyi békehadsereget fog fenntartani.

SPORT

Összeállították az osztrákok elleni tornászválogatottat

A felszabadulás óta még nem volt nemzetközi tornaverseny. Szombaton lesz az első, amikoris az osztrákok ellen szerelepelnek női és férfi tornászaink.

A magyar férficsapat a következő: Pataki Ferenc, Tóth K., Andik, Vajda, Tiborc és a felgyógyult Kosztolányi dr. ötös csapat indul, ebből négy eredménye fog számítani a csapatversenyben.

A nőicsapat összeállítása: Gulyásné Köteles Erzsébet, Sárkányné Keleti Ágnes, Fehér Anna, Horváth Gizella és Vörös Adrienne.

—)(—

A KOSÁRLABDA SZÖVETSÉG folytatja a kosárlabda bajnoki mérkőzéseket részben a Sportcsarnokban, részben az egyesületek edzőtermében. Csütörtöki kosárlabda műsor: Sportcsarnok: fél 4: TFSE—Ka. SE I. o. nőié fél 5: -TFSE I. o. férfi; fél 6: Wolfner IX. Madisz Dózsa I. o. női; fél 7: Előre—BSF I. o. férfi. — Péntek: fél 4: MÁVAG—Toldi III. o. női: fél 5: MAFC—MTK II. o. férfi: fél 6: MAFC—MTK I. o. női: fél 7: VAC—FTC I. o. férfi.

Az ökölvívó Szövetség kisorsolta a döntőküzdelmek párosítását. Ezek szerint vasárnap délután 5 órakor a Sportcsarnokban a BTK a csepeli MTK-val mérkőzik, míg hétfőn ugyancsak a Sportcsarnokban az Előre a BVSC-vel kerül szembe.

VASÁRNAP DÉLELŐTT a Szabadság-hegyen motoros hegyiversenyt rendeznek a legjobb magyar autó- és motorkerékpárversenyzők részvételével. Az osztrák motorszövetség értesítette a magyar szövetséget, hogy valószínűleg több versenyzőt elküld a vasárnapi versenyre.

FELHIVÁSOK

A Magyar Képzőművészek Szabad Szervezete felkéri tagjait, hogy élelmiszerpótjegyeiket legkésőbb f. hó 14-ig vegyék át. A pótjegyet minden tag megkapta, de aki most nem veszi át, a jövő hónapban már nem kapja meg.

A Magyar Élelmezési Munkások Szabad Szervezete felhívja az élelmezési iparban foglalkoztatott üzemi bizottságokat és bizalmiakat — a sütőipar kivételével —, hogy f. hó 9-én, pénteken d. u. 4 órakor VI. Benczur-u. 13. szám alatti helyiségében össz-bizalmi és üzemi bizottsági értekezletet tart.

A Szakszervezeti Tanács felhívja a szakszervezet nőmegbizottait, hogy csütörtökön, nov. 8-án 4 órakor a Szakszervezeti Tanács I. emeleti termében tartandó értekezleten jelenjenek meg.

A Budapesti Hírlapszedők Köre illetéke október 29-től (44. hét) a bruttó fizetés fél százaléka.

A politikai rendészeti osztály felkéri mindazokat, akik Iglói Károly s. orvosról (10. helyőrségi kórház) adatokkal rendelkeznek, jelentkezzenek VI., Csengery-u. 41. szám alatt a panaszfelvevő irodában.

Jelentkezzenek azok, akik november elején munkaszolgálatosoknak Ilka majorból Pünkösdfürdőre történt kiséréséről adatokkal tudnak szolgálni az észak pestvármegyei rendőrfőkapitányság politikai osztályán, VII., Hársfa-u. 38. I. 11. sz. alatt.

A népjóléti minisztérium felhívja a volt 1848—49-es honvédek támogatásra szoruló hátramaradottjait, akik a multban ezen a címen a miniszterelnökségtől segélyben részesültek, hogy számbavételük céljából írásban, vagy személyesen a minisztérium IV (hadigondozási) főosztályában) V., Alkotmány-u. 6.) mielőbb jelentkezzenek.

Művészet ✻ Irodalom

A művészek és tudósok támogatása

olyan kérdés, melyről most már csak pirulva lehet beszélni. Mert mi is történik „szellemi nagyköveteink" állami támogatása körül? Minden fogadkozás és ígérgetés után is még mindig, még 1945 novemberében is havi háromezer pengő ösztöndíjat utaltak ki a nélkülöző íróknak, tudósoknak, képzőművészeknek, zenészeknek. Ha nem szégyelnénk tréfálkozni e szégyenteljes dologról, azt kellene mondanunk, hogy a költő, vagy a tudós felveszi az „ösztöndíj ezreseit", az első utcasarkon vesz egy kiló sülttököt és azt a maradék két-háromszáz pengővel együtt hazaviszi családjának: éljenek belőle egy hónapig...

De nincs kedvünk tréfálkozni s ezért leghatározottabban megkérdezzük — mint már annyiszor és hiába — az illetékeseket: nem érzik, hogy ez elsősorban az ő, a jutalmazók szégyene? Nem hajlandók azonnal változtatni e szégyenteljes állapoton és e keserves tél küszöbén azonnali, komoly támogatást nyujtani az ország szellemi elitjének? Vagy illetékesek még mindig úgy képzelik el a művészt és a tudóst, mint az utcasarkon álló koldust, akinek kalapjába alamizsnát hajít az autóból kiszálló előkelőség?

Az írók műhelyéből

Gergely Sándor Dózsa György korában játszódó regénytrilógiájának második kötete, az „Uriszék" folytatása karácsonyra jelenik meg az Athenaeum kiadásában.

Déry Tibor „A felelők" című háromkötetes regényét a Révai adja ki. Déry Tibor regénye, mely évek óta várja a megjelenését, az 1934-es bécsi események és az illegális munkásmozgalmak történetét is felöleli.

Zelk Zoltán „Teremtés tanúja" című verseskönyvét Cserépfalvi adja ki. A több mint kétszázoldalas kötet a költő 1928 óta 1945 őszéig írt verseinek válogatott gyüjteménye.

Lukács László, a Borban tragikus körülmények között meghalt kommunista költő *Rilke* fordításait a Révai jelenteti meg.

Salamon Ernő verseskönyve ugyancsak a napokban jelenik meg Cserépfalvi kiadásában. A kötet szomorú érdekessége, hogy szerzője, a fiatal erdélyi költő Ukrajnában halt meg: kiütéses tífusz okozta idegrohamot kapott egy akkor még megszállt ukrán faluban és egy megszálló olasz katona „szánalomból" lelőtte.

* *H. G. WELLS megbetegedett. Orvosai jelentése szerint állapota nem súlyos.*

* **Meghalt Török Irma**, a Nemzeti Szinház egykori nagynevű művésznője és örökös tagja. A művésznőt még Paulay Ede szerződtette a szinházhoz 1893-ban.

SZINHÁZAK MŰSORA. **Operaház**: Tosca (5). — **Nemzeti**: Orosz emberek (bemutató, díszelőadás, 5). — **Nemzeti Kamara**: Szent szörnyetegek (5). — **Víg**: Dollárpapa (fél 6). — **Pesti**: Fatornyok (fél 6). — **Belvárosi**: Egy pohár víz (fél 6.) — **Magyar**: Csendháborító (5). — **Művész**: Rettenetes szülők (5). — **Medgyaszay**: Válóok (fél 6). — **Fővárosi Operett**: Napsugárkisasszonyok (5). — **Uj Szinház**: Egérfogó (5). — **Pódium**: A mi kis kormányunk (5). — **Royal Revü Varieté**: Uj Gonda-revü (5). — **Vidám Varieté**: Fejjel lefelé (fél 6). — **Kamara Varieté**: Kisértetjárás (fél 6).

* **AZ „OROSZ EMBEREK"**, **Konsztantin Szimonov szinművének főszerepeit Gobbi Hilda, Mészáros Ági, Péchy Blanka, Görbe János, Major Tamás, Rátkai Márton, Rajczy Lajos játssza. A Nemzeti Szinház csütörtök esti bemutatója, melyet a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság rendez, a nagy Szovjet-forradalom emlékünnepe lesz.**

* A SZABADSÁG KÖLTŐI ÉS NAGY MUZSIKUSAI szólalnak meg november 11-én, vasárnap a Belváros Szinházban, a Fővárosi Népművelési Központ matinéján. Ascher Oszkár, Gellért Endre, Pásztor János, Somló István, Hernádi (Heimlich) Lajos, Horvay Erzsébet, Dénes Vera, Sándor Renée és Vásárhelyi Zoltán vezetésével a „Bartók Béla" kórus szerepel.

Előadások

Vasárnap:

„Az atom filozófiája" Schroeder Attila dr. (Bajcsy-Zsilinszky-út 74. I. 5. d. u. fél 5.)

* **A müncheni szinpadokon** rövidesen ismét fellép Gustav Fröhlich, Jenny Jugo és Luise Ulrich.

MOZIK MŰSORA:

Ady: Vihar után. (½12, 2, 4, 6.) — **Belvárosi**: Reszket a föld. (½3, ½5, ½7, v. és ü. ½2, ½3, ½4, ½5, ½6, ½7.) — **Bodográf** (VIII., József-körút 63.): Asszonylázadás, Stan és Pan hamvazószerdája. (3, 5, 7, v. és ü. 11 és 1-kor is.) — **Corso I.** (IV., Váci-utca 9. Tel.: 18-38-18):

Vihar után

U.av. Fényes Alice — Mától ADY

Nők egymás között. (2, 4, 6, sz., v. és ü. 12-kor is.) — **Corso II.**: Metro-matiné: Német főbűnösök Nürnbergben. Angol dokument filmek, szines rajzfilmek. Innu'in. 10—1-ig folytatólagosan, ss., v. este 10 és 11-kor.) — **Décsi** (Tel.: 121—343): Kis Kölyök. (½2, ½4, ½6, ½8.) — **Híradó**: Mafirt-krónika. A csúf kacsa. Walt Dysney szines filmje. Orosz filmhiradó. Chaplin, a holdkóros. Szövetséges hiradó. Mafirt-krónika. Különkiadás. Foly-

Kirobbanó filmsiker!

ÖRÖK ÉVA

DEANNA DURBIN, CHARLES LAUGHTON.
Mától: LLOYD.

tatólagos előadások reggel 9-től este 9-ig. — **Homeros**: Acélkaraván. Híradók. (3, 5, 7.) — **Hunnia** (XI., Horthy Mikl s út 130): Álomkeringő. (3, 5, 7, v. és ü. 1-kor is.) — **Ipoly** (V., Csáky-utca (5): Péntekig az előadások szünetelnek. Péntektől: Stan és Pan: Fra Diavolo. (3, 5, 7, v. ½11, 1-kor is.) — **József Attila** (Kálvária-tér 7.): Asszonylázadás. (½3, ½5, ½7, v. 1-kor is.) — **Kamara**: Örök Éva. (½12, 2, 4, 6.) — **Kultúr** (IX., Ki-

Végre Budán is látható a szines filmcsoda:

BAGDADI TOLVAJ

Mától SZABADSÁG Filmszinház.

nizsi-utca 28.): Három kis ördög. (½3, ½5, ½7, v. 1, 3, 5, 7.) — **Otthon** (Baross utca 89.): Honolulu. Híradó: Szálasi érkezése. (3, 5, 7, v. és ü. 11 és 1-kor is.) — **Palace**: Gyere velem nyomozni. (11, 1, 3, 5, 7.) — **Pátria**: Az óceán hősei. (½3, ½5, 7.) — **Phönix**: Asszonylázadás. (½11, ½1, ½3, ½5, ½7.) — **Royal Apollo**: Gunga Din. (2, ½5, ½7, v. és ü. ½12-kor is.) — **Ságvári** (v. Csaba: VIII., Üllői-út 4.): Muzsika szárnyán. (½3, ½5, ½7, v. és ü. 11-kor is.) — **Scala**: Az alvilági szűz. (½3, ½5, ½7.) — **Szabadság** (v. Simplon: XI., Horthy Miklós út 62.): Bagdadi tolvaj (szines film). (3, 5, 7, v. és ü. ½12-kor is.) —

ALLAH KERTJE

MARLENE DIETRICH, CHARLES BOYER
TINÓDI — *Végig szines*

Tinódi I. (Nagymező-utca 8. Tel.: 420—152): Allah kertje. (½3, ½5, ½7.) — **Tinódi II.**: Minden délelőtt 10—21-ig folytatólag: Kapituláció. A végleges győzelem kialakulása. Sztalingrádtól—Berlinig. — **Turán** (VI., Nagymező-utca 21.): Marco Polo kalandjai. (11, 1, 3, 5, 7.) — **Uránia**: Asszony akarok lenni. (2, ½5, v. és ü. ½12 kor is.) — **Városi Szinház** (Tel: 187—500): Az Uj Világ szimfóniája. (½3, ½5, ½7.)

FÉRFIRUHÁT,
aranyat, ezüstöt, perzsabundát, ezüstrókát, szőnyeget a legjobb áron vesz
GERSTL KÁROLY
VI, Andrássy út 3
Telefon: 437—541. 5728/1

Villamos fúrógépet
szerszámot, mérőműszereket vesz Seffer Antal cég, IV, Kammermayer Károly-utca 3. 5732

5 tonnás autóval
fuvart vállalok. Utirány: Graci műút—Jánosházáig. Érdeklődés: Alkotás-u. 73. II. ép. 720

Legmodernebb javító-műhely. Többszáz márkás rádió.
Márkus rádió
VI. Nagymező-utca 8. Telefon: 429—790. 5720

Irógépet
legmagasabb áron vesz,
Rosenfeld
Népszinház-u. 32. 7996

Bajcsy-Zsilinszky-út 86. elsőtti üzletből
tévedésből elvitték egy női táskát.
A másra értéktelen kulcsokat és iratokat magas jutalom ellenében juttassa vissza. 5734

BUNDÁK nagy választékban, olcsón **SZEMERE** szűcsnél, Erzsébet-körút **26** MÁSODIK EMELETEN! 7932

Irógépet, számológépet veszek Thököly-út 18. Üzlet 5.89

Igazolt, volt szék. főv. gépkocsivezető **állást keres** „Teher vagy személy" jeligére a kiadóba. 724

Sürgősen **keresek lakást** 1—4 szobásig. Ár mellékes. Fő-, al- és társbérleteket. Lakások állandóan kaphatók. Dr. Bárdosné, Nádor-utca 21., délelőtt. 5722

Székek, asztalok minden mennyiségben olcsón kaphatók. **Rosenfeld** Népszinház-utca 31. 7995

SZŐNYEG ponyva, zsák **vétel Ungár** Király-u. 14 5 96

Fát adok cserébe kokszért. Sürgős! Fecske-utca 38. 8041

Vennék sürgősen perzsabundát, aranyat, 6—12 szem. ezüst evőeszközt, pianinót. 9—2-ig, Petőfi Sándor-u. 4. Cukorkaüzlet. 8010

VESZEK bútort, iroda- és üzletberendezést, egész háztartást. Jelll'nek, Kálvária-tér 16. II. 8. 5661

Veszek **villamossági anyagot** huzalokat, zsinórokat, izzólámpát, motorokat. „Lumen", Róth vill. nagykeresk., VII., István-út 23. 5714

Vidéki kereskedők! **Mindent 1 helyen!** SACHARIN, TŰZKŐ, CIGARETTAPAPIR, HÁZTARTÁSI CIKKEK, PIPERECIKKEK, RÖVIDÁRUK, FŰSZERÁRUK, PAPIRÁRUK, KEFEÁRUK. Bubafesték, mosó- és pipereszappan, cipőkrémek lúgkő, sósborszesz, kölnik arckrémek, fűszerkeverék sütőpor, varrótű, cérnaáru fésűáru, cipőfűző, falvédő stb. közszükségleti cikkek **Garzon** Erzsébet körút 33. 5655/1

Gyorsmérlegek, Nationalkasszák vétele, eladása **Rosenfeld** Népszinház-utca 31. 7997

Autógumit veszek MAY, Jókai-tér 5. szám. 5721

Ki tud férjemről, **Balázsi Gusztáv** tizedesről, aki Bpest, Andrássy-laktanyában szolgált. 1944 november 1-én írt utoljára a 824. tábori számról. Aki bármit tud róla, értesítse aggódó feleségét: Balázsi Gusztávné, Nagyecsed, Szatmár m. 723

Irógépért Számológépért Bőrkabátért Szövetért Férfiruháért Aranyért Ezüstért korrrekt árat fizet **Sefi** Kereskedelmi Vállalat, Király-u. 50. T.: 420-731 5599/1

Szabadság

Demokratikus napilap
Felelős szerkesztő Haraszti Sándor
Felelős kiadó Pető József
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. József-körút 5.
Telefon: 188—382 188—373

Nyomatott A „Szikra" Lapvállalatok körforgógépein Felelős nyomdavezető: Nedeczky László

MŰVEK JEGYZÉKE:

SZOBOR
(Gipsz)

1. FEKVŐ AKT, 22 cm
2. ANYA GYERMEKÉVEL, 53 cm
3. ANYA GYERMEKKEL, 64 cm
4. SZEMÉREM, 77 cm
5. LEÁNYFEJ, 35 cm
6. ANYASÁG, 27 cm
7. ÉBREDÉS, 50 cm
8. GYERMEK, 33 cm
9. OLVASÓ NŐ, 45 cm
10. MÉNADE, 90 cm
11. TÁNCOSNŐ, 33 cm
12. IFJÚSÁG, 82 cm
13. ELMÉLKEDÉS, 30 cm
14. FÓKA, 25 cm
15. TÁNC, 130 cm

RELIEF
(Gipsz)

16. NŐI PORTRÉ, 43×30 cm
17. MLLE CASSOU, 41,5×31,5 cm
18. FÉSÜLKÖDŐ, 38×16 cm

RAJZ

1. CSALÁD, 51×26 cm
2. ALAKOK, 51×30 cm
3. A TÁNC, 51×28 cm
4. AKT, 51×33 cm
5. HÁROM ALAK, 50×27 cm
6. KISLÁNY, 51×29 cm
7. FÉRFI ÉS NŐ, 32×50 cm
8. JÁTÉK, 32×50 cm
9. BESZÉLGETÉS, 29×51 cm
10. ANYA, 36,5×50 cm

F. k.: Luzsicza L. — 59-1932 Ságvári Nyomda, Budapest. F. v.: Hermann Lajos

CSÁKY JÓZSEF SZOBRÁSZ-MŰVÉSZ PÁRIZS KIÁLLÍTÁSA 1959 AUGUSZTUS A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓ-TERMÉBEN BUDAPEST

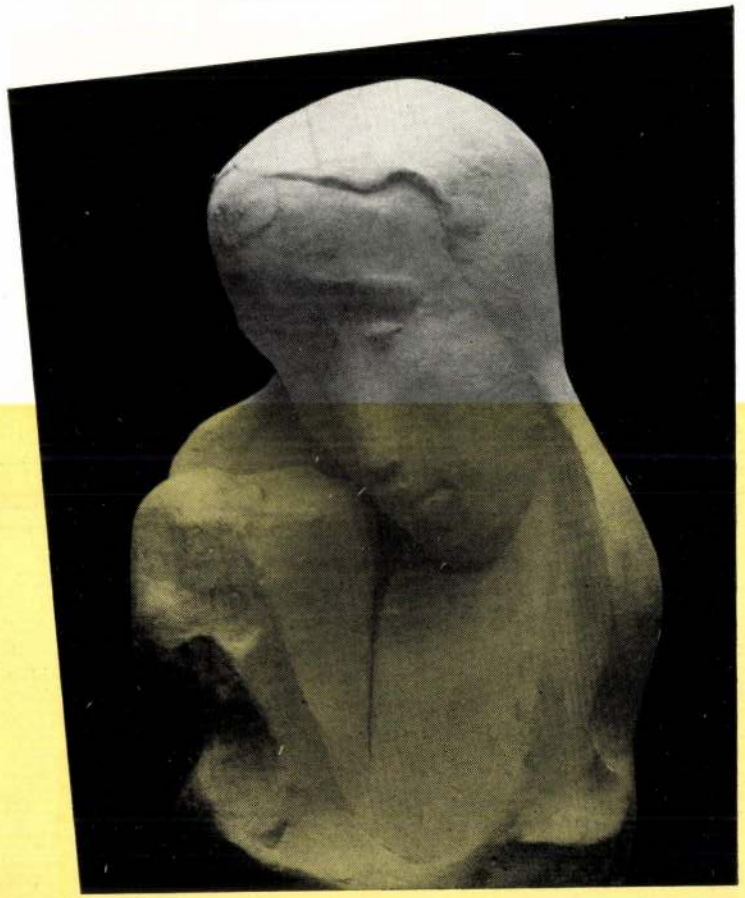

Ezen a kiállításon a közönség egy olyan magyar szobrászt ismer meg, aki sok-sok évvel ezelőtt származott el tőlünk és a francia művészeté lett. A század elején, amikor fordulóponton volt itthon a képzőművészet, és arról volt szó, hogy tehetségeink vajon képesek lesznek-e magukat kiszabadítani az akadémiai formalizmusból, Párizs csábította magához művészeinket. Hatalmas, ellenállhatatlan vonzóereje volt az akkor alkotóerejében levő nagy francia művészeknek, az egész modern művészet nagy vezérkara akkor alakult ki. A festészetben Gauguin és Cézanne nyomdokaiban Bonnard, Vuillard és még inkább a színeiben is vakmerő Matisse, aztán Braque, Derain, Rouault, a primitív Henri Rousseau, a szobrászok között Rodin és Bourdelle körül Maillol és Despieau, hogy csak néhányat említsek.

Lehetetlen volt magunkat az új művészet csábító ereje alól kivonni, hatása alá kerültünk ennek a képekben és szobrokban jelentkező szellemi csoda-kornak. Szétáramlott ez a művészet Párizsból az egész világra. Én induló író és kritikus Párizsban éltem ekkor esztendőkön át Ady oldalán és számunkra, magyarok számára mindezt a varázslatot tetézte Ady ellenállhatatlanul lenyűgöző költészete.

Ekkor került 1910 felé Párizsba közénk Csáky József. Jött fiatalon, lelkesen és nagyon tehetségesen. Itókával, későbbi feleségemmel, aki francia művészkörökben nagyon otthonos volt, hamar megkedveltük. Számunkra Csáky már mint induló fiatal, ismeretlen szobrász is beletartozott abba a kisebb körbe, hová akkoriban odakint a magyar művészet értékeit soroztuk: Czóbel Béla, Pór, Berény Róbert, Gulácsy, Tihanyi Lajos, Márffy és még néhányan. Csáky aztán Párizsban maradt s ki sem mozdult onnan hazafelé jó ötven esztendeig. Tehetsége hamar helyet talált magának a haladó szobrászok között. Neki nem kellett átformálnia és átértékelnie, amit addig csinált, pályáját tulajdonképpen most kezdte. Fiatalos bátorsággal már előre búcsút mondott a régi formaművészetnek és a hozzávaló ragaszkodásnak. Ő egyenesen belépett egy világba. Brancusi, Zatkin, Lipschitz, Archipenko körül akkor kezdett kialakulni a szobrászatban az a renaissance, melyben aztán Matisse és Picasso is vendégjogot nyert. Csáky ott volt az első sorokban az újítók közt és esztendők során mind gyakrabban láttuk munkáit avangardista kiállításokon s a Rue la Boetie világhírt kovácsoló műkereskedőinek kedvencei sorában. És nagyon jó érzés volt, ha a világban kószálva, itt-ott valamelyik modern múzeumban felfedeztük régi barátunk szobrait.

Így ment ez egy félévszázadon keresztül, s míg Csákyt mindenfelé becsülték, idehaza lassanként kezdett emléke elmosódni nyilvántartott értékeinkben. Pedig ott volt és ott van azok között a magyar tehetségek között, akik meg tudták hódítani maguk számára csöndben és szerényen a nemzetközi művészi elismerést. Mert vannak ma is szétszórtan a világban ilyen magyarok, s itt az ideje, hogy ne hagyjuk számunkra gondatlanul elveszni, hanem tereljük őket vissza oda, ahonnan elindultak s ahová ma is tartoznak, kultúránk számára a megbecsülést jelentő művészi értékeink közé.

Csáky különben tulajdonképpen csak Budapesttől szakadt el, de nem a magyar élettől, sőt újra nagyon is hozzánőtt ahhoz és mindinkább beletartozik világfelfogásával, haladó eszméivel, harcos természetével. Amikor a világháború alatt Franciaországban a hitleri megszállás megsemmisüléssel fenyegette az emberi szellemet, ő is ott volt az ellenállók között, és nekünk magyaroknak is segítségünkre sietett, amikor a nehéz napokban sorainkat rendeztük az új magyar rend védelmére, és haladó kultúránk ápolására.

Ebből az egész hosszú életet kitöltő munkásságból Csáky csak ízelítőt ad nekünk nem is két tucatnyi szobrával és tíz rajzával. E kicsinyre méretezett kollekciónál jobban szerettük volna kimerítőbben látni szobrait és egész életművét. Ezek a művek éppen arra elegendők, hogy megismerjük egyéniségét. Nézzék meg figyelmesen szobrait! Első pillantásra fel kell ismerjük, hogy nincs bennük semmi felesleges, semmi könnyelmű. Meggondolással, töprengésekkel, nagyon nagy átérzéssel születtek ezek a figurák, női alakok, portrék, fejek, mély szobrász kultúra ömlik el rajtuk, nincs egyikükben sem hivalkodás, sem hangosság, intim elmélyedésből erednek. „Szemérem" egyik szobrának címe, egy másiknak „Elmélkedés". Valahogyan minden munkájában benne van ez a formákba öntött tartalom, egy szemérmetes és elmélkedő művész teremtő egyénisége. A művészetnek nemcsak dédelgető szeretete, de az alkotásnak tiszta ihletsége ömlik el ezeken a szobrokon. Talán táncosnője példázza legkifejezőbben mozgásának finom egyszerűségével, testének könnyed lebbenésével, vonalainak hangsúlyos bátorságával Csáky alkotásainak jellemző vonásait. És hogy milyen klaszszikussá teljesednek művei, azt legmeggyőzőbben rajzai mutatják, melyek valóban egy mesteri toll teremtményei. Igen, Csáky, az évtized előtti avangardista, akinek alkotásait sok fázisában ismertem, már mindenképpen klaszszikussá vált.

Fogadjuk szeretettel és a kiérdemelt megbecsüléssel ezt a hozzánk hazatért „tékozló fiút"!

BÖLÖNI GYÖRGY

Csáky József.

1929 KUT kiáll.

Dekorativ nő szobor
Stilizált női akt. szobor

Nemzeti Szalon

Csáky József

Ernst Muz. 1936 dec/163. ~~eszt~~

Ülő akt | márv
Ádám és Éve

Leány fej } br. relief
Női fej

Leány bárányal
Női akt drapériával } kő
Akt kosárral
Ülő akt
Akt halakkal
Női fej
Álló női akt

Térdeplő alak | terrak.
Groszlán

Fürdő után
A ruggel } gips
Ádám és Éve
Anya ugyermekkel
Ay éj
Ló
Női akt
Anyaság

Csáky József

P.N.1936.XII.20.
N.U.1936.XII.20.

— **Az Ernst-Múzeum csoportkiállítása.** Az *Ernst-Múzeum* ma megnyíló csoportkiállításán négy festő és egy szobrász mutatja be legújabb munkáit. Közöttük első és megkülönböztetett helyen *Csáky József* áll, a Párizsban élő, nagy magyar szobrász, akinek huszonegy remek szobra a tárlat igazi szenzációja. Megdöbbentő erejű, tiszta és emelkedett szellemiség varázsát éreztető, klasszikus egyszerűségig kiérett, eredeti művész ez, aki senkihez sem hasonlítható. Modern szobrász? — most tetszik ki, milyen semmitmondó a »modern« jelző. Ezek a két—három araszos méretük ellenére is monumentális márványtorzók, fejek és figurálisok időtlen, korhoz nem kötött művészi álmokat testesítenek meg és fejeznek ki a plasztika tömör nyelvén, olyan szuggesztívan és maradandó értéket hangsúlyozva, amire csak a zseniális megjelölés illik. Zárt felépítés, szinte architektonikus tagoltság, a leegyszerűsített formák csodálatos finomsága és robusztussága egyszerre jellemzi Csáky művészetét, amely akkor is, amikor valami rajzos gyengédséget árul el *(Leányfej)*, vagy csaknem festői elemeket villant meg *(Ádám és Éva)*, izig-vérig *plasztikai* megnyilatkozás marad. Igazi szobor, amely ösztönösen simul saját formanyelvének belső törvényeihez. E tekintetben talán legmegkapóbb példa erre az *Anyaság* s a hallban elhelyezett pár megragadó fotográfia, a művész külföldi múzeumokban levő munkáiról. A négy első termet és a nagytermet *Hollós Mattioni* Eszter festményei és freskói töltik meg. Mattioni rendkívül gazdag, eleven fantáziájú s alapos kultúrájú, kifinomult színérzékenységű művész, akinek előkelő ízlése minden vásznán megmutatkozik. Kiállított anyaga ugyan nem egészen egyenletes s különböző fejlődési fázisokat jelez, de a többség, főkén a freskók többsége igen magas színvonalon áll és a legkényesebb igényeket is kielégíti. Egy kis teremben *Pohárnok* Zoltán rézmetszeteivel találkozunk, örömmel és gyönyörködve a finom lapokban, amelyek ennek a nálunk ritkán látható, nehéz műfajnak kitűnő értékeit prezentálják. *Marosi-Marosán* Gyula akvarelljei és *Ehrenhaftné Hevesi* Margit pasztelljei kaptak még egy-egy kisebb termet a csoportkiállításon. —io.

P. N.

gán

nyve

ény, 46 osztály,
ott szeretettel v

58	Nadrág- Kosztűm- Színes zsu Hat női zse
58	Kreptrikó Mintás hálóingek Hat férfizsebkendő összesen Tiszta selyem nyakkendők 2.90
98	Saten-parade Imprime, Crepe de Paris, Crepe Salambó, Crepe Tunis, Cloque és fémszálas ujdonságok..... 2.90
	Fiúcskaruha, Férfi és női ernyők.

Csáky József

Ujság, 936. XII. 22.

Az Ernst-muzeum kiállitása

Ennek a kiállitásnak két nagy érdekessége van. Az egyik *Csáky* József Párizsban élő és francia állampolgárrá lett magyar szobrásznak bemutatkozása. A magyar közönségnek most nyilik első izben alkalma arra, hogy megismerkedjék ezzel az érdekes és jelentős müvésszel, aki a francia állampolgár kötelékében is megmaradt magyarul érző embernek.

Olyan müvészetet ismer meg munkáiban, amelyre itthon aligha látott példát. Csáky ugyan a budapesti Iparmüvészeti Iskolában kezdte szobrászi tanulmányait, de mikor jóval a háboru kitörése előtt Párizsban telepedett meg, teljes erővel azon volt, hogy elfeledje azt, amit itthon tanult. Itthon azt tanulta, mint vele egykoru és nála idősebb szobrászaink: agyagban mintázni az emberi és állati alakot, tekintet nélkül arra, hogy mi lesz a kész szobornak a végleges anyaga. Ez az agyagmintázó szobrászati gyakorlat bizonyos előadásbeli routine-hoz segitette szobrászainkat, amelyben elsikkadtak a szobrászatnak leglényegesebb stilus-sajátságai és stilus-követelményei. Csáky Párizsban teljesen elülről kezdte a szobrászatot: a kőfaragó mesterségen. A részeit szivósan összetartó kő volt a nevelő mestere. Eleinte mértani formákká alakitva az emberi formákat, dolgozta ki kőben szobrait Csáky. Az olyanfajta törekvést szokás absztraktnak nevezni: a természettől való olyan mértékü eltávolodást, amely már alig [illegible]tet az életre.

[illegible]ödő Csákynak segitségére ment [illegible]e. A kubizmus és alfajai akkori-

Kapható minden jobb szaküzletben.

ban igen divatosak voltak Párizsban. A háboru előtt, de méginkább a háboru után főként amerikaiak tömegével vásárolták a kubisták és szürrealisták munkáit. Ilyen körülmények között természetesen a mükereskedők is érdeklődve fordultak a merész müvészek felé és Csákyn is megakadt a legismertebb mükereskedők egyikének szeme. Lehetővé vált számára, hogy aránylag gondtalanul dolgozhassék és fejlesztheese tehetségét. Önkritikájára jellemző, hogy nem állott meg azon a fokon, ahol már megismerkedett a sikerrel. Munkálkodása további folyamán a mértani idomok absztrakt világából a természet felé igyekezett vissza.

Ennek a korszakának alkotásai most itt látható szobrai. Jobbára kicsinyméretü szobrok és néhány kivétellel mindenikük kőből faragott. A néző szemmel követheti rajtuk a kőbenfaragás nevelő munkáját. A kő zárt kompozicióra ösztökéli a szobrászt, arra, hogy tömegét összetartsa, mert a felbontott kő könnyen törik. Ez a magyarázata annak, hogy Csáky szobrai olyan zömökek, részeikben olyan vaskosak. De aki végigmegy sorukon, a szoborcsinálás minden problémáját pompás megoldásban láthatja rajtuk. Mindenekelőtt az egyensuly-problémát, amely főként az álló emberi alaknak legfontosabb problémája. Azután a több alak egybeszerkesztésének problémáját, amelyben a főnehézség, hogy egyik alak tömegével, vagy annak részeivel el ne takarja a másik alakot. Majd az álló, vagy nyugvó alak magatartásának problémáit. Mekkora probléma egy-egy karnak a megfelelő elhelyezése, a fej és a törzs mozdulatával egybekomponálása! Mindezeknek a problémáknak megoldására a sikerültebbnél-sikerültebb példákat vonultatja fel Csáky.

Kitünő szobrász. Nagy kár, hogy nem itthon él és hogy fiataljainknak nem lehet

példamutató tanitója.

H. Mattioni Eszter a másik érdekessé kiállításnak. A művésznő tehetségét má gebbi kiállításairól ismertük. De most r ha megkétszereződött volna a tehet Olyan képességek oldództak ki belőle, lyeneket fel nem tettünk volna róla. V latra festett freskószerü képei tele va lendülettel, rajzban finomak, szinelképz ben nemesek. Meglepő bátorsággal veti gát erre a nem könnyü és főként ke kipróbált technikára. Képei rögtönzése mint eredmények: vázlatok. De megrag sőt meginditó vázlatok. Néhány finom nallal és néhány szinfolttal olyan telj kifejezi magát, mint a java francia imp szionisták. Vázlataiban minden benne é ami lényeges. Csak persze tulzás és a gok nem ismerete freskóknak minős őket. A freskófestés nedves vakolatra fe Ez a festői eljárás az ellenkezője a rögt festésnek. Ellenkezőleg, a megfesteni teljes előzetes megérlelését és rajzban k kitását kivánja meg. A freskófestésnek maradhatatlan előzménye, hogy a rajz tonon rajzoltassék meg és onnan vitessé a vakolatra. Az igazi freskóval az imp szionista módra való rögtönző festés ő nem fér.

A csoportkiállitás többi résztvevője k *Pohárnok* Zoltán finom rézmetszeteket tat be (a japános „Tengerpart" a legs bik közöttük), *Marosi-Marosán* Gyula laza előadásu, könnyü kézzel készült vizfestményeket, *E. Hevesi* Margit pedig pasztelképeket.

Elek Artúr

György dr., Buzáth Imre dr., Farkas László dr., **Okolicsányi** Pál dr., **Pászty** Károly dr., **Fablanek** József dr., **Bárány** István dr., **Séthy** Béla dr., **Szigethy** István dr., **Szászy** Lajos dr., **Uhl** Raul dr., **Kugler** Albert dr., **Haimai** Zoltán dr., **Huszár** László dr. segédfogalmazókat.

TRIUMPH

MINŐSÉGI IRÓGÉPEK

legujabb hordozható és iro
mutatja be TRIUMPH iróg

DIXI irógép

VI., Podmaniczky-utca 1

Csáky József
szobrai

75

Waldemar George: Csaky 18 oldal, 24 képes tábla. Paris, Editions Ars 1930.

A Párizsban élő magyar szobrásznak, Csáky Józsefnek, utolsó 15 évi munkásságát veti elénk ez a szép tipográfiájú füzet. Kevesen tudnak Csákyról minálunk,

Tér és Forma
1930. 159. l.

— arról a kitűnő magyar művészről, aki Párizs másfélszázezer művésze között előkelő helyet foglal el. Munkái korunk szobrászati megújhodásának ékesen szóló dokumentumai. A kubista szobrászattól elindulva, a természettől teljesen elvonatkozott műveken át jutott el végtelenül komoly, lelkiségtől sugárzó művészetéig. Szobrai sohasem a külső effektust hajszolják, hanem mély és belsőséges lelki élményeinek formába kívánkozásai. Egy önmagába fordult, állandóan önmagát figyelő, mélyre szántó lélek nagy megnyilatkozásai ezek a szobrok. Szomorúan kell megállapítani, hogy az elszakadt magyar művésznek egyetlen műve sincsen idehaza és bár hivatva volna arra, egyetlen műve sem alkotja szerves részét valamely magyar építészeti remekműnek.

G. A.

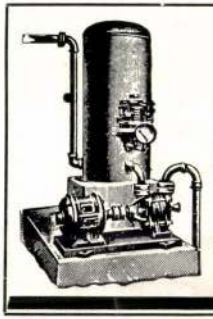

STEINBA

fűtési, gáz- é
épületbádogos

VI., Gömb-ut

Csáky József szobrász-művész: „Akt", (1935.)

2) Folytatás

Délmagyarország, 1979. jan. 21.

nkat jól meg-
szerelő nálunk
ölött is keres.
g hozzájön a
„premizálás",
azt a készülé-

Többször vol-
ázkészülék-el-

ra a választé-
ozó alkatrész-
nagy hibá-
szerülnek arra
y egy cserére
nyegesen több
vítsanak. A
zal is próbá-
ogy egyes al-
nk gyártunk.
n gazdaságos.

nasz, sok ezer

egy ideger
s amikor
hol fut m
csak talpa
S mi még,
este és éj
Elmondom
nem is tu
csak azt t
csak azt t
„Uram, ve
S ujjaival
mintha ké
mintha m
Megvártan
bambán a
aztán min
úgy gázol!
És akkor
„Uram, fo
ez a járda
csak a mi
este és éjs

Milfold

Newyork 1913
Buffalo 1914

Arv. Csaru

1936 nov. 6. rkl

Ulö-lár, 62

Meszics – csatorna IX. 127

Csáky József

festő

l. okr.

U. 4199

CSÁKY JÓZSEF

151.

151. ▲
Csáky József (1880-1971)

Szobormaszk
Papír, vegyestechnika 43,5x25 cm
Jelezve jobbra lent: Csaky
Kikiáltási ár: 600 000 Ft

150. ▲
Kaspó, Zsolnay, 1906 körül

Porcelánfajansz, arany és színes opak, valamint transzparens cozin máz
Jelzés: domború körpecsét
Magasság: 19 cm Talpátmérő: 23 cm
Restaurált
Kikiáltási ár: 750 000 Ft

A körtáncot járó hölgyek a tavasz és az újjászületés szimbolisztikus motívumát jelenítik meg, az arany háttér, a rózsafa és a ruhák gazdag geometrikus díszítése a klimt-i szecesszió hatását tükrözik. Sem köz - sem magángyűjteményben nem található a Zsolnay szakértők számára nem ismert minta.

GYELŐ
..., ÜLLŐI ÚT 61
138-068, 337-748, 340-726

1969
DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

Ideális hely a Táncoslánynak

Péter László 1969 augusztus 8-án megjelent írása — „Csákyról se feledkezzünk meg!" — adta a gondolatot, hogy a már több éve számos fórumon elmondott és máig meg nem valósult javaslatommal a *Délmagyarország* nyilvánossága előtt forduljak Szeged m. j. város tanács építési osztályához és az I. kerületi tanácshoz. Javaslom, hogy a *Klauzál tér* most felújított délnyugati sarkába, a háromszög alakú, kis zöld parkmezőbe helyezzék el *Csáky József Táncoslányát*. A szobor jelenlegi helyén, a *Honvéd* téren nagyon elhanyagoltan árválkodik a hatalmas tér egyik sarkában. A tér és a szobor léptéke *antagonisztikus*. Magyarul: *a kis figura elvész a nagy térben!*

Hazánkban — tudtommal — köztéren ez az *egyetlen* szobra a külföldi lexikonok által legjobban elismert magyar szobrásznak, aki már több, mint hatvan éve *Párizsban* él. Táncoslánya mind formailag — korai kubista — mind anyagában — alumínium —, készítésének időpontjában rendkívül progresszív volt, s mint ilyen, egy művészettörténeti korszak jeles képviselője.

Csáky műve a Klauzál téren a város szülöttének hazai megbecsülését, a városközpontnak pedig művészi és idegenforgalmi értékét emelné.

Tóth Sándor
szobrászművész

. Salgó
. Bp. I
. Pécs–
. Diósgy
. Szomb
. Eger—Ka
. Bp. Spart.—Oroszlány 2:2 x
. Nagybátony—ZTE 0:3 2
. Siófok—Táncsics 2:0 1
. MÁV DAC—Dorog 1:0 1
. Szekszárd—Pápa 3:0 1
. Kazincbarcika—BVSC 1:0 1
. Szegedi D.—Pénzügyőr 1:1 x
. Szoln. MÁV—Jászber. 4:1 1

A Sportfogadási és Lottóigazgatóság tájékoztatása szerint az augusztus 31-i, 35. sz. fogadási hétre 1 405 430 darab szelvény érkezett. Felosztásra kerül 276 796,— forint. A halmozott tartalom 671 195 forint, átmegy a 36. hétre.

A 12 találatos szelvényekre 1 138 398,— forint, a 11-esekre

Jász 1 és 13 találatos szelvény nem volt.

12 találatot nyolcan értek el, a nyereményösszeg 113 840,— forint, 11 találata 149 pályázónak volt, 2445,— forintot kapnak, 10 találatos szelvények száma 1438 darab, nyereményösszegük 380,— forint, az 1000 forinton aluli nyeremények kifizetése szeptember 6-án, az 1000 forinton felülieké szeptember 10-én kezdődik.

DÉLMAGYARORSZÁG – A
Szeged városi bizottságának napila
István. — Szerkesztőség és kiadóhi
köztársaság útja 10., telefon: 13-9
Kovács László. — A lapot nyom
Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. (I
egy hónapra 28

Csáky József, szobrász

A hazai pálya(mű) előnyei

Újra dzsembori. A színhely a *Műcsarnok*, ahol most *Tisztelet a szülőföldnek* címmel rendezték meg a külföldre szakadt magyar művészek nagy tárlatát. Mintegy háromszáz résztvevővel, akkora helyen, mint a nemzeti tárlatot szokás.

1970-ben volt már hasonló kiállítás. Passuth Krisztina rendezte; a kutató művészettörténész fordult az avantgard forrásvidékei felé, és eközben ismerkedett meg a seregszemlére meghívott nyolcvan művész jelentős részével. Célként — ennek megfelelően — mindazoknak az alkotóknak a bemutatását tekintette, akiknek neve és tevékenysége a magyar történelem nem éppen szerencsés fordulatai következtében kiiktatódott a nemzeti köztudatból. Így került haza Csáky József és Tihanyi Lajos, Moholy-Nagy László és Breuer Marcel.

A mostani kiállítás rendezője *Bayanyi Judit*, s ennek megfelelően módosult a program. Nem az emigrációba kényszerített modern szellemiség feleleventése, sokkal inkább a nemzeti összetartozás tudatának ápolása jegyében toborozták a résztvevőket. Már csak az elmúlt évtized alaposan megváltozott belső körülményei miatt is. A magyar szellemi életnek immár nincs szüksége arra, hogy külföldön élő hazánkfiai ismertessék meg azzal, ami az európai kultúra közkincse.

A vállalkozás koncepciójával együtt változott a rendezvény jellege. Az alapos szervezőmunka jóvoltából teljesebb lett a történelmi kép. Például *Gellért Hugóval*, akinek agitatívan politikus művészete Amerikában bontakozott ki. A fő nyereség azonban nem az efféle kozmetika; a mostani kiállítás újdonsága abban rejlik, hogy a második, a harmadik, sőt a negyedik emigrációt is sorra vette. Így látható egymás mellett a második világháború sodrában idegenbe került *Borbereki Kovács Zoltán* és *Szalay Lajos*, meg az ötvenes évek — 1956 fúvószelével kisodródott — két ünnepelt sztárja, *Beck András* és *Domján József*, illetve a még később távozott *Lakner László* és *Szabó Ákos*. Ez utóbbiak olyan vonzásoknak engedelmeskedtek, amelyekre mai frazeológiánkban egyelőre nincs szalonképes kifejezés. Leginkább talán azt mondhatjuk: más országba költöztek.

A teljesség koncepciója rokonszenves, de vele liberalizmus párosult, amely kilúgozta mind a *magyar*, mind a *művész* szó, következésképp a *magyar művész* kifejezés eredeti jelentését. Ezen a kiállításon hazánkfiának számít, aki Franciaországban született magyar apa és magyar anya gyermekeként, vagy aki francia anya és görög apa lányaként Magyarországon látta meg a napvilágot. Hasonló nagyvonalúság okozza: nemcsak az a művész, aki a Francia Akadémia tagja vagy a Massachusetts Institute of Technology professzora, hanem sajnos az is, aki kispolgári szalonképeket, műkereskedelmi csendéleteket vagy idillikus néprománcokat fest.

Kérdés tehát: mivel járt a koncepcióváltozás?

Ha azt vesszük, hogy a mostani tárlaton csaknem minden magyar részt vett Ausztriától Ausztráliáig, Kanadától Brazíliáig, akkor különösen feltűnő néhány jelentős név hiánya. Hantai Simon, Csernus Tibor, Méhes László mindenképpen a kiállítók közé kívánkozott volna.

Ha azt nézzük, hogy egyfajta feltérképezésre vállalkozott a Magyarok Világszövetsége és a Művelődési Minisztérium, akkor szembeötlő: a rendezés impresszionisztikus. Elegáns, sőt kifejezetten ritka nagy élményt ad az első terem, a szemközti falon *Vasarelyvel*, balra *Lakner Lászlóval*, jobbra *Konok Tamás* gyönyörű vásznaival, a térben *Pán Márta* hatalmas fémplasztikáival, kicsit arrébb *Amerigo Tot*, illetve *Nicolas Schöffer* egy-egy jellegzetes kompozíciójával. Kevés nemzet kevés nemzeti művészete tud ilyen hatásos és értékes nyitó tablót produkálni. (S ez esetben csupán nemzeti művészetünk perifériájáról van szó.) De ezért az első és a néhány többi szép teremért unalmas és zsúfolt helyiségekkel kellett fizetnünk. Közepesnél közepesebb, unalmasnál unalmasabb művek egész sorával, amelyek irdatlan tömegében a néző sem a ritka művészi élményt nem tudja élvezni, sem az emigráció történelmi folyamatát nem rekonstruálhatja, mai állapotáról pedig nem kap képet.

Ha azt látjuk, hogy a kiállítás meg sem próbálja tudatosítani a magyar emigráció mibenlétét — történelmi motívumait és bonyolult utóéletét —, akkor még fájdalmasabb az az eklektika, amely a minőségben mutatkozik. Jó érzés konstatálni, hogy Lakner két gyönyörű képpel szerepel a főváros legjelentősebb kiállítási csarnokának reprezentatív tárlatán, hiszen tíz évvel ezelőtt még a Dorottya utcai önköltséges bemutatóját is csak kényszeredetten engedélyezte az illetékes hivatal. Örülni lehet mind Lakner változatlan tehetségének, mind az előítéletektől mentes toleranciának. Csakhogy e lojalitás nem annyira a hozzá hasonló minőségűeknek kedvezett, mint inkább azoknak a pingáló kismestereknek, akikből nincs hiány — sem külföldön, sem idehaza. Biztosan szeretik és tisztelik szülőföldjüket. A Művelődési Minisztérium kulturális rendezvényének azonban nem általában magyarok, hanem magyar *művészek* felsorakoztatása a feladata. Még egy ilyen ünnepi alkalomból sem tehetjük a szokásosnál alacsonyabbra a mércét. Különösen minthogy idegenbe szakadt honfitársaink között nem is egy irigyelni való világnagyság akad.

13

XXVII/1

ÉSZ

árnyékfoltokat. Szinte
nevezett ávósnak az
légmolekulák *szemen-*
ezdte estin a gimnáziu-
fejezni. „Az erejem nem
e. Az asszony is min-
végett.")

magasabb kíséret egyik
ávó működését nem ép-
módon tette szó tárgyá-
gy némi kenyőpénz fe-
yen átjuthat a határon,
tárgyak volnának is a
en a Szovjetunióval ha-

ár is annak adott leg-
hogy a hallottak (lásd
meg A valóság tükrözése: egy túlkapás c.
írást) felől közvetlenül akarna meggyőződést szerezni. A terv akként lett megállapítva, hogy Rákosi az ún. háttérben marad. Ő egyébként megszállottként szeretett szabadságos ávósnak felöltözni, a sapkája mellett virág volt, kenyerestarisznya az oldalán, a kardot a mentével együtt felkötötte a hátára, vágott egy útszéli meggyfáról botot magának, úgy haladt a dűlőn, akár akárki más, aki öreg szülejéhez iparkodik hazafelé — volt is dolga a biztonsági őröknek: sok. Így élvezte a nép szeretetét.

Úgy is történt, a határsorompóhoz érve, az evégből kijelölt ávós a csézáról leszállva, miközben szolgálati fegyverén hidegen csillant a krassz holdfény, szóba ereszkedett a pirospozsgás fiatal őrrel, hogy sietően át

Szép — mondotta a szívében [illegible] gedettséggel, ez azért szép; és leült a járda szélére, ült, ült, ült s csak nézett maga elé, a nagy buszoktól olykor remegni érezte maga alatt a földet.

Kora nyár volt, nyílt az idő. Fölpillantván láthatta volna a járdán a nőket könnyű kartonruháikban lebbenni vagy a szemközti irodában, ahogy lustán és súlyosan felülnek az íróasztalokra, maguk alá gyűrve a fontos, hivatalos papírokat. Jó helyre kerültek, gondolta volna.

De csak a por szeszélyes futamait látta az aszfalton, mocorgó buszjegyeket és cigarettacsikket. Közben beesteledett, hűvös is lett gyorsan, az épület előtt váltották az őröket, s az egyik, fiatal, pelyhes állú fiú, már a mély éjszakában, odalépett a sovány, fakó ismeretlenhez, k[illegible] szólt, álljon fel.

Aztán teljes s[illegible] csönd, mely égb[illegible]

(Erkölcs)

A vérbő ötven[illegible] tyás úgy leszidt[illegible] maga is megbá[illegible] volt életörömme[illegible] alkalomadtán r[illegible] lenni. Egyszer v[illegible] egy fának az ág[illegible] szére emelte a p[illegible] talt, talpig férfi[illegible] merte Kun Béla[illegible] gyen kegyes, drá[illegible] vegyemről és ár[illegible] rencséd, oktalan[illegible] váid vannak — [illegible] a főtitkár, és isr[illegible] ját.)

Az estéli vissz[illegible] lévő ávósok eg[illegible] adott kifejezést, [illegible] nem fog-e az ut[illegible] Lement a nap, s[illegible] férfiak bele-belek[illegible] nyatba, annak elő[illegible]

[illegible]özül egyszer, mi-
[illegible]országfoglaló lelke-
[illegible] fölvonulásban ve-
[illegible]ázslót bontott se-
[illegible]adt. Volt tér, volt
[illegible]hajú nők, lányok,

[illegible]letnek a bejáratát
[illegible]isztolyos, egyenru-
[illegible]árdát pedig oszlo-
[illegible] lánc kerítette el
[illegible] oszlopocskák tete-
[illegible] homlokzat ablak-
[illegible]uskátlisorok bólo-

[illegible]. Az ÁVO-zenekar
[illegible]ütemet, amire lép-
[illegible]ncogni kezdett egy
[illegible]gett a nevetéstől.
[illegible]kérdeztem megüt-

[illegible]s rámutatott a ki-
[illegible]ekre. — csak azt,
[illegible]a derék fiúk bebi-
[illegible]végig csupán csak

[illegible] (Nem tudhattam,
[illegible]sztító vihara zúg!)

[illegible]ának — *nohát* és
[illegible]megbocsátani azt,
[illegible]nyem."
[illegible]jól olvasom a kri-
[illegible]az életemre tör,
[illegible]szenék. Köszönöm,
[illegible]tom, köszönöm!"

[illegible]on)

[illegible]a Babits Mihály-

Csáky József

NA

A Magyar Nemzeti Galéria tudományos kutatás és feldolgozás céljából kéri azok jelentkezését, akiknek tulajdonában van Csáky József szobrászművész (1888—1963) bármely alkotása, illetve a művész életére és munkásságára vonatkozóan adatokkal rendelkeznek. (Cím: Magyar Nemzeti Galéria, 1250 Budapest, Pf.: 31., telefon: 755-567.)

◆

Magyar Nemzet 1987. 1.9.

- Na most ebbe a körbe csöppentek bele azok, akik Szegedről elmentek. Hát elsősorban Csáky Józsefről kellene beszélni, a szobrászról. De Szőri József nevét is említhetnén.

- Szőri sajnos fiatalon meghalt az első világháboru első évében, kitünő prosztinpresszionista festő volt, Párizsból tért vissza. De talán térjünk vissza Csákyra, hiszen talán a legismertebb, az európai kubizmus megalapitója. Zsuzsa többször járt Párizsban és bizonyára emlékszik arra a házra, ahol Sagaallal és Leógellel együtt lakott.

1977. máj. 26. 21.50 TV. V Gué,
Művészeti magazin

- Igen, ez a méhkas volt, és találkoztam is vele annak idején, 1959-ben. történt ez, akkor készült a szegedi kiállitásá ra, rendkivül boldog volt.

- Nagy sikere volt a kiállitásnak. Kevesen tudják, hogy a lalkesedéstől hajtva Csáky gyalog ment ki Párizsba, hiszen egy fillérje nem volt az akkori Magyarországon.

- De azóta azt hiszem már eléggé megismerték, mert az emlék iratait közreadták, és azon kivül Bölöni is irt róla az akkori Katalógus előszavában, nagyon szép méltató szavakat. De még két művészről azért kellene szólnunk, az egyik, akit Bánszki Sándornak hivnak és alig-alig ismert.

- Sajnos a szegedi művészek tragikus sorsa valamilyen módon összefonódik. Bánszki Sándor, WilleöFRangie fogolytáborban halt meg, illetve hát internálótáborban halt meg spanyolnát hában,

- Az első háboruban,

- Az első háboru után. Bálszerencséje volt, hiszen Csákyval együtt dolgozott Párizsban, azonban Csáky már francia állampolgár volt, Bánszki viszont még nem. Vagy Gergely Sándorról beszéljünk, aki Szegedre tért vissza a háboru után és jelentős művészeti mozgalmat épitett ki.

- Igen, de én Kukovecz tanárra gondoltam, az is tragikus sorsu festőnő, aki Párizsban Tihanyi Lajosékkal együtt benne volt alegelső mozgalmakban, a konstruktiv prostimpresszioniz musban. Viszont Gergely Sándor Novoli Nagy-gyal volt nagy barátságban, Gergely Sándor kapcsolataira még adósságaink vannak, mert Novoli Nagy világhirü lett,

- Világhirü lett.

- Gergely Sándor, aki pedig Berlinbe ment vele együtt és Juhász Gyula milyen szépen ir azon a bucsukiállitáson, amely ben ők itt a darabjaikat, közrebocsátották, mielőtt 1919-ben kimentek, erre céloztam az előbb. Károlyi Lajos művészetét is nagyon szerette. És ezt a ma csoportjához kapcsolódó nagyon erős konstruktivista és egzaltan fogalmazó szobrászt is igen nagyra becsülte. Első lépéseit is ő egyengette.

- Igen, a Szegedi Muzeumban őrizzük a Tabu cimü szobrát. Sajnos Magyarországon nagyon kevés alkotását tartjuk számon. Nagy gipszgyüjteményünk volt, ami a II. Világháboru során elpusztult. Ő pedig 1932-ben tragikus körülmények között Berlinben halt meg.

- Igen. De egy szobra, ami éppen Juhász Gyulát ábrázolja, az

a Muzeum tulajdonában van, és azon kívül Juhász Gyula egyik verskötetének a címlapját is Ő tervezte.

- Igen, 1919-ben jelent meg ez a versesköte.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JAN 15.

NÉPSZABADSÁG

Gábry Györgyné
Rotterdam
1021

SZÁZ ÉV SZOBRÁSZATA *(XIII.)*

Oszip Zadkin: Az elpusztított város

1940. május 14-én elsötétült az ég a félmilliónyi lakosú holland város — egyben a világ legkorszerűbb kikötője —, Rotterdam felett. A német hadsereg megtámadta Hollandiát, és a Luftwaffe végrehajtotta egyik legnagyobb terrorbombázási hadműveletét, 25 000 lakás, 24 templom, 69 iskola, sok száz kisebb-nagyobb üzem pusztult el egyetlen napon; romhalmazzá lett a sok száz éves belváros. Guernica után Rotterdam jutott Coventry, Varsó, Budapest vagy Drezda sorsára.

Rotterdamnak ma több mint 700 000 lakosa van, és a poraiból újjáéledő mesebeli madárról Phönix-városnak nevezi magát. A kikötő nagyobb és modernebb, mint valaha, és a tengerparthoz közel ott áll egy orosz-francia szobrász 1953-ban készített emlékműve: *Az elpusztított város.*

Oszip Zadkin Szmolenszkben született, és tizenkilenc éves korában, 1909-ben került Párizsba (ezért többnyire Ossip Zadkine-nak írják a nevét). Párizsban ekkor épp a kubizmus körüli viharok dúltak a művészet világában, és mint annyi más művész, Zadkin is a kubizmus követői közé lépett. Az ukrán Arhipenko, a litvániai Lifsic (vagy „előkelőbben" Lipchitz) és a magyar Csáky József mellett Zadkin próbálta a szobrászatra alkalmazni a kubizmus elméletének törvényeit. Valamennyien húsz év körüli fiatalemberek voltak, telítve az újat keresés izgalmával és mély tisztelettel figyelték az „agg és bölcs" — mivelhogy csaknem harmincéves — Picasso példáját.

A kubizmus igen érdekes fejezete a művészettörténetnek; fontos közbeeső állomás, amelyet legnagyobb tehetségű képviselői csakhamar maguk mögött hagytak. Így Zadkin is — de ugyanakkor megőrizte a kubizmus eszköztárából a nagy, monumentális, összefoglaló formákat, és a különböző nézetek hatásos egymás mellé helyezését. A kubista festők ugyanis abból az elvből indultak ki, hogy egy tárgynak több oldala van; csak az egyiket látjuk, de a többiről is tudunk; miért ne lehetne egymás mellé festeni a többi oldalt is? Így születtek meg Picasso „kétorrú hajadonai", ahogy Illyés Gyula nevezte őket. Ez az áramlat a szobrászatban kevésbé érvényesült. A szobrot ugyanis körbe lehet járni; ha érdekel a másik oldala, hát odamegyek és megnézem.

A kubista szobrászok a festmények újításait mechanikusan, igazi indokoltság nélkül ültették át a térben kiterjeszkedő művészetbe, és valószínűleg ez az oka, hogy műveiket ma általában kissé szárazaknak és főként üresnek érezzük. Amellett a kubista festők elsősorban csendéleteket festettek, mert a legegyszerűbb témát is alkalmasnak tartották arra, hogy kifejezze az új térábrázolási elmélet igazságát. A szoborcsendélet viszont elég különös látványt nyújt, bár előfordul: éppen Zadkin készített egy zeneszerszámokból, kottafüzetekből és emberi kézből komponált Bach-emlékművet a harmincas évek elején.

A plasztika hagyományából következik, hogy a kubista szobrászokat is elsősorban az emberi test ábrázolása izgatta, a portré vagy az akt. Kötetlenül bántak a test arányaival, szinte egymásra dobálták néha a törzset és a végtagokat, de a szobor — ha jó művész készítette — végeredményben mégis meggyőző lett. *A művészi mondanivaló érdekében történő torzítást ugyanis egyszerűen nem vesszük tudomásul.*

Rotterdam újjáépítettői, akik már a bombázás utáni napokban

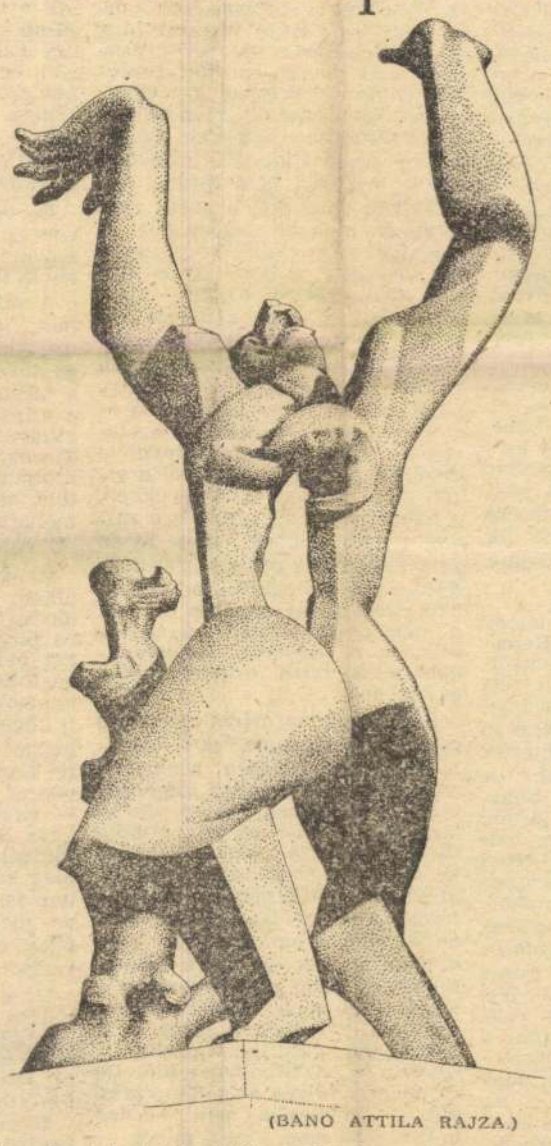

(BANO ATTILA RAJZA)

rajzolni kezdték az új város vázlatait, a modern házak közötti terekre az ötvenes évek legismertebb nyugat-európai művészeivel készíttettek szobrokat. Nem utolsósorban azért, hogy a szobrok többé-kevésbé absztrakt, nagyvonalú formái feloldják az új épületek geometrikus merevségét. Zadkin szobrának azonban ennél fontosabb feladatot szántak: egy város pusztulását kellett kifejeznie az utókor számára.

Zadkint kubista múltja tette kiválóan alkalmassá erre a feladatra, annak ellenére, hogy maga a feladat — emlékműtervezés — teljesen ellentétes a kubizmus esztétikájával. De a formákat széttördelő festészet újítására volt szükség ahhoz, hogy Zadkin ilyen bátran változtasson az emberi test formáin-arányain. A várost emberi alak jelképezi; testarányairól nem lehet megállapítani, férfi-e vagy nő, de ez nem is érdekes. Tagjai az összetört test rémítő szabálytalanságával kapcsolódnak egymáshoz. A hátrahanyatló fej aránytalanul nagy szája üvöltésre tárul, és ami a legfélelmetesebb: az ember legfontosabb szervei, a szív, a tüdő, a hasüreg helyén átfénylik az ég kékje. Egy széttört, keresztüllőtt négyméteres bronzember rogy össze az égre sikoltozva a szürke gránittalapzaton, s aki látja, sohasem felejti el 1940 májusának dátumát.

A rotterdami emlékműben teljesedett ki Zadkin életműve. Ez a tény a művészetelmélet minden szakembere előtt egyértelműnek tetszik, bármi legyen is az álláspontja a kubizmussal vagy a művészet társadalmi feladatával kapcsolatban. Különösen figyelemre méltó az a jelenség, hogy a társadalom által adott feladatot olyan esztétika alapján teljesítette egy művész a legtökéletesebben, amely nem ismeri el, hogy a művésznek társadalmi kötelezettségei is lehetnek. A művészet fejlődése gyakran ilyen bonyolult úton halad, és arra int, hogy ne legyünk eleve türelmetlenek a szokatlan, érthetetlennek vagy torznak tűnő megoldásokkal szemben.

Székely András

NÉPSZABADSÁG

IDŐTANÚ

Elégiák a maradandóságról

Pusztul, ami valamikor kikezdhetetlennek látszott: süpped, nagyrészt már el is süllyedt a gyermekkori világ. Hazamenni: ez sokunknak nemegyszer azt jelenti — és már régóta —, hogy lesni a régi helyén a semmit, illetve — mert van-e igazán semmi? — a burjánzást, az új, mohó-eleven tenyészetet. Mi hogyan hal meg, miként tűnnek el például a támfák, hogy aztán elmúljanak a falak is, amelyeket megtámasztottak, mint lépdel előre a nádas, hogy föligya végül a kis tavat, minderről már eleget írtam. Annyit, hogy össze is lehetne állítani belőle az általam ismert és megélt világ idősödésének és eltűnésének nyomról nyomra követett — szavakkal filmezett — krónikáját. Mostanában azonban mintha jobban odafigyelnék arra, ami dacol az idővel, ami mintegy odaszól neki: hiába kerítesz be, hiába szorítasz meg, élek, virulok, vagyok.

*

DACOLÓ FÁK. Amint látom, itthon járva most megint Kemenesalján, némely fák is visszaszólnak így az időnek. Például régi udvarunk és kertünk helyén, amelyet már régen fölszántottak, és ki tudja, már hányadszor, beültettek krumplival, napraforgóval, de még — igen, láttam úgy, búzaszőkén — búzával is. Ott járunk — három fivér — hordozva magunkban azt a régi, már sehol sincs, csak bennünk van fényportát, s hatolva át közben hantokon, tökindákon, kukoricaszár-sátrak között. A volt kert legtávolabbi zugába, ahol egy asszony csíráz kupacba rakott répát. Köszöntjük, s valamelyikünk évődik is vele, hogy jöttünk, visszavásárolni a kertet. Nevet rajta, majd elkomolyodik. Mondja, hogy nem adná el semmi pénzért: jó föld az, aszályban sem szárad ki és nedves időszakban sem lesz vizenyős: bőtermő, nagytermő, nélküle nem tudna meglenni a család.

Amíg erről folyik a szó, a szemem megakad egy hatalmas fán, szabad termetűn, olyan alakzatún, mint a Kőszeg körüli lankákon nőtt magányos szelídgesztenyék. Milyen fa is, melyik is ama régiek közül? Hitetlenkedve s aztán megbizonyosodva fölösmerem benne az egykori vihar csonkolta — s talán még villám is meghasogat-

is. kísérteties: „visszatért" hangunkat, s jött le hozzánk egy kis beszélgetésre —, azt állítja, hogy 1941 nyarán, mielőtt behívták volna őt katonának. Csakugyan akkor lehetett, azon az ideges nyáron nyerhette el „végleges" — azóta állandó útját a forrásvíz, zuhogva le a miskei terméskőből kirakott, s azóta már többször renovált medencébe. A cső végére ekevasból szerkesztettek peremet, nyelvet, úgy is hívtuk, hogy a forrás nyelve.

Mennyi minden változott ott azóta! A káva fölé odasrófolt, remekül kigondolt — fönt a csúcson szellőzővel is ellátott — bádogtetőből már kettőt is szétszedtek és elhordtak azóta az esők és a szelek — most megint olyanféle drótháló óvja a hulladéktól a vizet, mint azokban a koraévekben, a háború előtt. És elcsitult a zajgás a forrás körül, már régen nem tolonganak ott egymást bökdösve, s a tiltó ostorra, botra sem hederítve, széles, nyálkás orrukat a nem nekik épített csurgóhoz nyomva a legelőről hazabandukoló alkonypiros, estporos üszők és tehenek

És hol vannak már a csecses és csörgős korsók, amelyek töltekezni odajártak! De az az acélnyelv, átereszítve, elcsurgatva tömérdek vizét a forrásnak, elvezetve — hová is? — friss szavait, mindig új igéit annak a kútnak! Féloldalas már, megvásott az is — mondja valaki. Hát nem. „Nyesett", ferde volt akkor is — ekeszél-ferde —, emlékszem, ez zavart bennünket, amikor elkészült: szerettük volna látni szabályosabbnak. Nem, ez ugyanaz, vagy majdnem ugyanaz. Szemben a hegy — a Ság — más lett, körvonalait átrajzolta a bazaltbányász idő. De ez olyan, amilyen volt. Csurgatja, önti — mellesleg nem kérdve kell-e, s ha igen, kinek, minek — az éltető vizet, ugyanazzal a csillámlással, sodrással, ugyanabban a ritmusban. Túlélve — és működőn, adakozón — gulyákat, nyájakat, hadakat, világfagyasztó jegeket s világperzselő aszályokat.

*

ABRONCSOK. Nincs olyan ház, amelynek neki ne menne egyszer a csákány. És milyen vidáman. A pusztítás? — ha jó a bontható anyag, máris az új építták a rontók-tervezők, olyan derűsen, hogy nekem is sikerült egy pillanatra elűznöm a nosztalgiát, és az ő szemükkel látni azokat az anyagdús — nem is képzeltem, hogy ilyen erősek, vastagok — falakat, amelyek csak úgy ontották a régi, jó téglát és a terméskövet.

De valóban csak egy pillanatra volt ez, hogy aztán annál nagyobb erővel törjön rám, amit úgy hívunk, fölidézés, nyomkutatás.

A major közepén levő, hatalmas öntöttvas-kerekű, s már messziről látszott, megdőlt, rozoga kávájú-tetőzetű kúthoz siettem a meszelt korláton át, amely már a színével is messziről kiáltotta: „Vigyázz, itt veszély, itt omlás!" Tizenkét évvel ezelőtt hajoltam utoljára annak a kútnak a tükre fölé, akkor amikor még megvolt mellette a vályú is, és a hengeren ott volt a lánc és a vödör.

Az ám, a favödör, az a hordó alakú, amelyet valamikor a különös, nem-rutinmunkának kijáró gonddal látott el műhelyében két abroncsal és vastag, jó ívű vasfüllel az apám. Amíg néztem a mohos, itt-ott megroskadt lenti köveket s a megrepedezett kúthengert, azon vettem magam észre, hogy már keresem is azt a vödröt. És meglett. Ott ücsörgött — vagy mondjam: pihent? — a káva mellett a gyom között, teli földdel és fűvel. Ki kell menteni, meg kell őrizni! És már próbáltam is, föl-fölborogatva, igyekezve megszabadítani terhétől. Néhány mozdulat, s külön váltak, szétpotyogtak a dongák.

De a vasalás, az apám hajdani vidám, tüzes-szilánkos, majd miniumpiros s olvasztottkátrány-fényes műve! A kezemben maradt az, rozsdásan — de erősen még: felújíthatóan — ott csörömpölt.

Hazahoztam, lecsiszoltam, bekentem fekete fémfestékkel. Egy nagy cserép és viruló, dús borostyán is került hozzá. A szoba egyik sarkában áll most, ott fénylik feketéje abban az örökzöldben.

Dél-amerikai regényírók írják, hogy egy időben az ottani népek fiai, lányai — elhagyva szülőföldjüket — kiszedték a földből, zsákba rakták, s magukkal vitték az ősök csontjait. Amíg rozsdásan állt az az abroncs, az volt az érzésem, mintha én is valami ilyet tettem volna. De azóta, hogy a fényében ragyog, megszűnt ez a képzet. Apám néhány derűs, dolgos-játékos napjának a műve van ott a szobámban, tárgyerősen, valóság-súlyosan. Elevenebben, mint ahogyan felidézhetné bármilyen szó, rajz vagy fénykép.

Héra Zoltán

ENC RAJZA

hasonló előtt, a második egy budapesti után. Sok neves építész tanulmányozta Szeged racionális városszerkezetét. Köztéri Csáky-szobor hazánkban egyedül Szegeden áll.

Kár lenne folytatni a példákat tovább: a város képzőművészeti jelentőségének inkább az ismeretlenségből kell kibontakoznia, és erre jó út, kiváló alkalom az elkészült monográfia. Ha egy ennél kevésbé részletező, de színes lapokkal is megáldott album követné, netán egy tárlat, az lenne az igazi út.

És bizony lehet abban valami kellemes is, hogy „dél-alföldi festészetről" nem nagyon beszélhetünk. Ha lenne ilyen, nehezen kerülhetné el a provincializmus vádját, ha elkerülhetné egyáltalán. A recenzens nem híve a „táji művészetnek" (és a hasonló szándékú összefoglalásoknak is alig); a táji hovatartozást többnyire emberi elkötelezettségek (olykor a kényszer) hozzák létre, kevésbé művészi meggondolások, és aligha a „táj vonzása", hiszen még Markó Károly is külhonban festette legszebb alföldi tájélményeit. Csak a honvágy magyar és az emlék hazai: a festő Európa vagabundusa.

Szerencsére a kötet fejezetei során („Művek és mesterek a régi Szegeden — Munkácsy Honfoglalásáról — Festők az árvíz körül — Festészetünk a város újjáépítése idején — Utak és célok a századelőn — Művészetünk a két világháború között — Megújhodás a felszabadulás után") eltűnik minden korábbi igazolási kényszer, eloszlik minden kétely is. Marad a tényszerű közlés, az ismertetés nemes szándéka. Előttünk azok a legtöbbet jelző fejezetek, amelyek valóban szegedi tényeket (például a Tanácsköztársaság itteni képzőművészeti életét; az itteni kiállításokat), szegedi művészpályákat (Bánszky Sándor, Cs. Joachim Ferenc, Szöri József, Gergely Sándor, Kukovecz Nana, Nyilasy Sándor, Károlyi Lajos stb.) tárnak az olvasó elé, akár az „elszármazottak" (Csáky, Brummer, Moholy-Nagy stb.) szegedi éveit. Ahol a monografus tudós szándéka érvényesül, és győz a vitázó felett. Mindaz tehát, amelyben Szelesi Zoltán a szaktekintély, így bizonyította korábbi munkássága is. Mindaz tehát, amivel a mai szegedi a legkiválóbb elődök nyomdokába lép: a maga világát tárja a nagyvilág elé.

A szegedi Gulácsy-tárlat (1912), Brummer, Csáky és mások „szegedi sajtója", a Szöri-portré, Moholy-Nagy 1919-es szegedi kiállításának leírása, „szárnybontásának" története, Károlyi Lajos és Juhász Gyula kapcsolatának elemzése stb. a könyv legérdekesebb részletei. Károlyi keserűségének leírása, Nyilasy tápéi képeinek elemzése és mindaz, amiről Szegedtől távol élők csak a kötetből szerezhetünk információt.

„A tegnapból — a mába" című fejezet a város háború előtti művészeti életét mutatja be (Dinnyés Ferenc, Parobek Alajos stb.), az amatőr és naiv festők, Buday György szegedi jelenléteit. A felszabadulás utáni korszak művészetét főleg Szeged új városképének építészeti és plasztikai vonatkozásai határozzák meg, a festészetet leginkább talán Szeged és Vásárhely kapcsolata. Az „expresszív realizmus" és más kurrens hazai irányzatok szegedi jelenlétei.

Kár, hogy a szerző olykor inkább csak a „szegediség" regisztrálására és csak ritkán értéken való méltatásra törekszik bevallottan is („... elsősorban nem esztétikai rangsorolásra, méltatásra, hanem egy-egy korszak bemutatására, alkotókon és alkotásokon megpillantható társadalmi összefüggésekre törekedtünk..."). *Ez a mindent egy síkon befogadó és elfogadó álláspont igencsak vitatható.* És bár nem áll szándékunkban felújítani Bajza pörét, de a származási előjogok, a helyi hovatartozás nem jelentenek feltétlenül belépőt akár egy város képzőművészetének monográfiájába is, a „jeles szegedi művészek" közé. Emellett hiányzik az említett „társadalmi összefüggések" rendszeres bemutatása, és mégiscsak akad értékelés: Bálint Sándor, Juhász, Móra, Tömörkény, vagy éppen Fülep Lajos, Réti István, Lyka Károly és mások értékítéletei adják a kivételeket, a kedvező méltatások legelébb.

A szerző kezdetben kissé nehézkesen körülményes („Végeztek bár kisebb áttekintéseket egy-egy periódusról, de sem mélységileg, sem társadalmi szempontból nem voltak eléggé megoldva...") vagy képlékenyen ábrándos stílusa („A tekintetek bár frissen suhanjanak végig a szalagként kanyargó Tisza napsütötte partjain...")

a 93. oldalon olvasható befejező
6 sort a Vélemények folytatásaként [2]
Szöri József neve alatt lehet megtalálni

Csáky József, szobrák

KÉPZŐMŰVÉSZET

Vélemények Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete című könyvéről

1

Az előszóból úgy tűnik, hogy a vaskos monográfia (minden elismerésünk a szerzőé, aki páratlan munkával, igényes szeretettel és gondossággal gyűjtötte össze anyagát) bizonyos *szembenállásból* („... fájóan hat az a lekicsinylő, felületes kijelentés, hogy Szegednek csak az irodalmi hagyománya jelentős, festészete és szobrászata alig érdemel említést..."), emellett a feltételezett vitapartnerek feltételezett kijelentéseibe való *látszólagos beletörődésből* („... Szeged gazdag múltú képzőművészetében nem találunk olyan jelentős mestereket, akiket nemzeti kultúránk legjobbjai között említhetnénk...") is születhetett. *Védekezésből szinte és dacból* tehát, legkivált a nagy elődöknél és a jeles kortársaknál is annyira szembetűnő *szeretetből* a város iránt. De mindkét *indulat* (bár elég egy életműhöz) elmúlik a valóságos történet, bemutatók és elemzések során. Csak az *érzelem* marad (szintúgy elég jónéhány életműhöz, a példák száma Szegeden sem kevés): jónéhány évtized munkája és publikációi kaptak formát a könyvben, nem kevés előtanulmány, anyaggyűjtés, rajongás, lokálpatriotizmus és áldozatvállalás.

Bizonyos tehát — és erre maga a monográfia a legfőbb alap —, hogy a városnak (és a könyvet összeállító szerzőnek) nincs miért és nincs is ki előtt védekeznie. Szeged jelen volt az utóbbi évszázad magyar képzőművészetében is, legalább annyira, mint bármely más hazai társa Budapest után. Az, hogy „szegedi műhelyről" nem beszélhetünk, legalább annyira előny, mint szomorúság: a városban így — a téli és nyári tárlatokon, a múzeumban, a szegedi irodalom vonzásában, a gyűjteményekben, a folyóiratokban stb. — az egész ország képzőművészete jelen lehetett. A hazai teljes művészet látható a mai szegediekkel együtt az ismétlődő kiállításokon, a teljességgel vallott közösség mégiscsak tágabb horizontot ígér.

Ha Szeged irodalmi életünkben meghódított jelentőségével mérjük össze a képzőművészet helyi életét, akkor valóban igaz, ami a bevezetőben áll, de a kettő aligha összehasonlítható. Egy egész ország fogadja fel a maga íróit és képzőművészeit. És általa a nagyvilág: az ország részeként pedig Szeged az egyik legrégibb

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1973 JUL 14

Budapester Rundschau

Joseph Csáky

1021

Joseph Csáky: Mädchen mit Schüssel, 1964, Bronze

REGIERUNG LEGT DEN AMTSEID AB

Ministerpräsident György Lázár, die stellvertretenden Ministerpräsidenten György Aczél, János Borbándi, Ferenc Havasi, István Huszár, Dr. Gyula Szekér, die Minister István Szurdi, András Benkei, Dr. Emil Schultheisz, József Bondor, Lajos Czinege, Dr. Mihály Korom, Tivadar Nemeslaki, Frau J. Keserü, Károly Rödönyi, Dr. László Orbán, Dr. József Bíró, Frigyes Puja, Dr. Pál Romány, László Karakas, Dr. Pál Simon, Dr. Károly Polinszky, Lajos Faluvégi (v. r. n. l.)

SZEGED ÉS VIDÉKE

SZEGEDI ESTILAP | XII. évfolyam, 285 (3683) sz. | SZEGED, 1913. | December 11. csütörtök.

Politikai napilap :: Megjelen minden délután.

Főszerkesztő: BALASSA ARMIN dr.

Felelős szerkesztő: FRANK JÓZSEF.

Kiadja a Dugonics-nyomda részvénytársaság.

Nyomja a Dugonics-nyomda részvénytársaság könyvnyomdája, Lorilleux Ch. és Társa budapesti festékgyáros festékével.

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda: Kálvária-utca 6. szám.

Telefon (interurbán és helyi) 84. A főszerkesztő telefonja 3.

Előfizetési árak: *Szegeden*: egész évre 12 korona, fél évre 6 korona, három hónapra 3 korona, egy hónapra 1 korona; *vidéken*: egész évre 18 korona, fél évre 9 korona, negyed évre 4 korona 50 fillér, egy hónapra 1 korona 50 fillér; *külföldre* a postai szállitással drágább. Aki előfizetni akar, annak egy hétig mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal.

Egyes szám ára 4 fillér. Kapható az ujság minden dohánytőzsdében, ujságosboltban és rikkancsoknál, vidéken minden hirlapirodában.

Kéziratokat nem ad vissza, névtelen levelekre nem válaszol, névtelen panaszokat nem közöl a szerkesztőség.

Hirdetéseket dijszabás szerint vesz föl a kiadóhivatal (Kálvária-utca 6.), továbbá minden bel- és külföldi hirdetési iroda és hirlapiroda.

Apróhirdetések rovatában minden szó egyszeri hirdetése négy fillér, a cimszó, valamint minden vastagabb betüből szedett szó kétszeresen számitódik. Tiz szóig terjedő apróhirdetésnek az ára 80 fillér. Csak előleges készpénzfizetés mellett, ha közlésre alkalmas. A hirdetés alatt álló kis szám alapján megtudható a cim a kiadóhivatalban. Levélbeli tudakozódásokra pontosan válaszolunk, kérjük azonban a szükséges postabélyeget. Apró hirdetéseket postautalványnyal is lehet föladni, a szelvényen a szöveg könnyen elfér. Apró hirdetéseket fölvesz a kiadóhivatal, minden dohánytőzsde és ujságosbolt. Családi értesitő (eljegyzés, házasság, születés, haláleset) közlése egyszer öt koronába kerül.

Minden közérdekü közlést, kérést, panaszt közzétesz a *Szeged és Vidéke*.

BUTOROK

és mindennemü lakásberendezési cikkek legjobban és legolcsóbban az ujonnan megnyilt

Bernovics
Gyula
butorraktárában szerezhetők be

Kárász-u. 7.

Telefonszám: 13—03.

6079

Belső konszolidáció.

A magyar delegáció külügyi bizottságában hatalmas beszédet mondott Tisza István gróf. Kiterjeszkedett a monárkia külügyi politikájának legfontosabb kérdéseire s alapos választ adott az ellenzék részéről elhangzott támadásokra. Világosan bebizonyitotta, hogy a Balkánnal való viszonylatunk adott helyzeteiben diplomáciánk nem járhatott el másképpen, mint ahogyan eljárt. S ha a fölszólalt ellenzéki delegátusoknak igazuk volt abban, hogy kritikát gyakorolni csupán a megtörtént dolgok fölött lehet s ők ezért nem itélhették el már előre a külügyminiszter politikáját: a munkapárt delegátusainak viszont abban van igazuk, hogy könnyü kritizálni, de nehéz lehetett volna máskép, jobban cselekedni, mint ahogy diplomáciánk tevékenykedett.

Amikor a Balkánnal való békénk biztositásáról szólt a miniszterelnök, ennek három ismert s mostanában az ellenzéki oldalról sokat firtatott tényezőjéről beszélt: a hármas szövetségről, — amelyet Károlyi Mihály gróf támadott, de amelyet vele szemben az ellenzéki Andrássy is megvédelmezett, — a katonai erőről, amelyre legföképpen és elsősorban támaszkodhatik minden öntudatos, sikeres külügyi akciónk s végül a belügyi konszolidációról.

Igazat adott a miniszterelnök az ellenzéknek abban, hogy hozzátartozik a monárkia akcióképességéhez s azt lényegesen fokozza a belügyi konszolidáció. E tekintetben elismerte, hogy a viszonyok nem ideálisak. Kifejezte, hogy örvendetes volna, ha belviszonyaink sok tekintetben megjavulnának, ha a pártok között és az ország előtérben álló politikusai között az a normális viszony állhatna helyre, amely mellett több sikerrel szolgálhatná az ellenzék is az ország közügyeit. De — mint mondotta — ebben a tekintetben szemrehányást éppen azok nem tehetnek neki, akik, ha tőlük függött volna, olyan helyzetbe juttatták volna az országot, hogy ma is talán még a véderőjavaslat fölött folynék az obstrukció.

S nincs az az elfogulatlanul látó ember, aki a miniszterelnöknek ebben igazat ne adna. Nagyon furcsa dolog, hogy a belső konszolidáció szükségességét éppen azok hangoztatják, akik a megvalósulásának folyton gáncsot vetnek, akik állandóan zavart keltenek, akik cselekedeteikkel nyilvánvalóan olyan törekvést árulnak el, amelynek célja minden inkább, mint a belső konszolidációt erősitő alkotmányos rend. Ha valóban békét akarnak, hát mutassák meg! Mondjanak le az obstrukciós, céltalan és országrontó hadakozás vélt jogáról! Ne botrányhajhászásban, vagy parlamenti sztrájkokban tündököljenek, hanem azt a parlamentáris munkát, amelynek most a delegációban adják példáját, vigyék át a képviselőházba is! Az ország közvéleménye ugyis mindkevesebbet törődik a botrányaikkal s ha normális parlamenti munkára nem vállalkoznak, a belső konszolidáció meglesz nélkülök is. Ez pedig igazán csak nekik, kizáróan nekik lehet fájdalmas!

A DMKE főtitkára

Gallovich válasza a támadásokra.

(*Saját tudósitónktól.*) A DMKE legutóbbi izgalmas igazgatósági ülése óta sok támadás érte *Gallovich* Jenő főtitkárt, aki tizennégy évi érdemes munkásságával megteremtette és hatalmassá fejlesztette a tevékenységében messze szétágazó közmüvelődési intézetet. Kétségtelen, hogy vannak hibák az intézet vezetésében, amelyek gyökeres javitását, sőt ha kell, kérlelhetetlen kiirtását a *Szeged és Vidéke* is sürgette, amelynek hasábjain indult meg annak idején eredményesen a DMKE megalakitására célzó mozgalom. Ámde ezeket a hibákat csak a rosszakarat azonosithatja Gallovich Jenő müködésével, akinek páratlan agilitását, kiváló szervezőképességét ellenségeinek is el kellene ismerniök, akik pedig, valóban nem tudhatni miért, elég számosan vannak.

Gallovich, akit a személyét ért méltatlan támadások beteggé tettek, a legutóbbi igazgatósági ülésen nyugdijaztatását kérte. Az igazgatóság ugy vélte, hogy ezt a kérelmet teljesiteni kell s hogy eddigi odaadó müködésével, amelylyel tekintélyes vagyont szerzett az intézetnek, Gallovich a kért nyugdijra rászolgált. Az igazgatóság határozatát többen megfölebbezik a januári közgyüléshez. A fölebbezőknek ehhez joguk van s ha elvi okok vezetik őket, álljanak elő amaz okokkal. De fölháborító mindenkor a személyi hajsza s fölháborító az a semmiképpen meg nem érdemelt személyi hajsza, amelyről Gallovich Jenő panaszkodik hozzánk intézett levelében. Közöljük a levelet a közérdekre való tekintettel a következőkben:

Végtelen nagy szomorusággal napról-napra tapasztalom, hogy az én kálváriám még mindig nem ért véget. Uton, utfélen sárral dobálnak meg azok, akiknek pedig *érdekei elől ki akarok térni.* Pedig meghozom már *nekik* azt a rendkivüli áldozatot is, hogy az általam rajongással szeretett, álmomat, minden gondolatomat képező kulturegyesülettől is eltávozom. Szó nélkül haladok el minden támadás mellett, amely egzisztenciámat érinti, de meg kell állnom s le kell vernem magamról azt a sarat, amely tisztességemet akarja érinteni. Uj egzisztenciát mindig szerezhetek magamnak, de ha tisztességemet elveszik, családommal kenyér nélkül maradok.

Ma küldöttek nekem egy ujságot, amelynek egyik közleményében, — nem tudom kinek az érdekében — azzal támadnak meg, hogy a DMKE-palota házgondnoksága cimén 1909. év óta illetéktelenül évi egyezer koronát vettem föl. Nem neheztelek a csanádmegyei osztályra ezen kitételért, mert hiszen az osztály csak azokat az adatokat akarja fölhasználni ellenem, amelyeket kapott abból a kézből, amely immár egy esztendő óta, másokat fölhasználva, *akar hurkot vetni.*

A bérpalota gondnoki díját a központ elnöksége állapitotta meg és utalványozta mindenkor számomra. Az elnökség utalványát az egyesület számvevősége havonként

érvényesitette és költségvetésileg elszámolta. Két esztendő óta vagyok Budapesten és az elnökség ezen összeget rendszeres könyvelési eljárással havonkint folyósitotta, már csak azért is, mivel a részemre megállapitott fütés és világitás cimén e két év alatt semmi költség sem terhelte részemről az egyesületet.

A kulturegyesületet fájdalommal hagyom el, de hiszen erőszakkal üldöztek el onnét. Másfél esztendővel ezelőtt ajánlották föl nekem a most megállapitott, ma élvezett összes javadalmazásomnak csak felét képező nyugdijat, amely, hála istennek, nem a tagdijakból nyerne elszámolást, hanem annak az általam összehordott százezreknek kamata hányadában és intézmények jövedelmében, amely a kulturegyesületnek örök időkre való fönmaradását biztositja és legnagyobb jövedelmét képezi. Lehetnek, akik ezen további megélhetésem alapjául szolgáló összeget is irigylik tőlem, sajnálatomra azonban nem vagyok abban a helyzetben, hogy ezt is nekik hagyjam és hüséggel, odaadással teljesitett közel 14 esztendei munka után, a DMKE szolgálatában szerzett sulyos betegséggel, családommal együtt kenyér nélkül menjek az utcára.

Ha nem kapom meg e nekem már régebben fölajánlott nyugdijat, ugy *visszatérek Szegedre és bármily betegen is, vezetni fogom a kulturegyesületet*, ha pedig a közgyülés jóváhagyja az igazgatóságnak és most már az elnöki tanácsnak is nyugdijaztatásomra vonatkozó határozatait, azt meg fogom köszönni, bár akkor is az egyesület marad az adósom annyiban, mivel tönkretett egészségemet semmi sem fogja többé helyreállitani.

A kulturegyesület érdekében eddig türtem, szenvedtem megadással, már többet is, mint szabad lett volna. Ugy látszik azonban, hogy a DMKE érdeke csak előttem szent! Kerülöm a harcot, de ha belekényszeritenek, férfias erővel fogom azt most már megküzdeni, mert látom, hogy most már ez a DMKE érdeke!

Ugyancsak a DMKE minapi igazgatósági ülésével s a most vele összefüggő fölebbezésekkel kapcsolatban kértek föl bennünket a következő nyilatkozat közzétételére:

Tudomásomra jutott, hogy a DMKE ez évi november 29-én megtartott elnöki tanácsa gyülésében az elnökség azt állitotta, hogy én hivatlanul és jogtalanul vettem részt a DMKE november 23-án megtartott igazgatósági gyülésén, mert nem vagyok tagja az igazgatóságnak.

Kijelentem, hogy az elnökség tudva valótlant állitott, mivel a DMKE közgyülése ez évi julius 6-án Szegeden megtartott közgyülésében igazgatósági taggá választott és az erről szóló hivatalos értesitést éppen Scossa Dezső alelnök ur küldötte meg cimemre.

Budapest, 1913 december 9-én.

Czebe Ferenc dr.
ügyvéd.

A DMKE függőben levő összes kérdéseit majd a január 14-iki közgyülés fogja tisztázni. Föltétlenül szükséges, hogy a személyi kérdéseket elfogulatlanul s azzal a tárgyilagos nyugalommal oldják meg, amely ellenséges indulatoknak semmikép sem akar helyet adni.

ROVÁSOK.

*

Boris herceg szégyenpénze.

Egy londoni cég könyvet adott ki az orosz japán háboruról és a könyv némely fejezete csunya dolgokat tartalmazott Boris és Ciril nagyhercegeknek a háboru alatt folytatott életmódjáról. Boris most bepörölte a céget s nagy kártérítési összeget követel.

Azok a viselt dolgok talán emlékezetesek még. Akik az orosz-japán háboru eseményeiben a delikateszeket keresték s nem tudtak megborzongani a vérpatakokon, a hulla-torlaszokon, — találkozhattak eleget a nagyhercegekkel. Ezek a derék életművészek ugy mentek a háboruba, ahogy agarászásra indul a magyar ur. Heviti a vadászszenvedély, Cickét, Szellőt — mikor fültüvön kapta a nyulat — még biztatja is kunsztokra, ő maga nyugodtan ül a nyeregben, semmi baja sem történhet. Ezek az életművészek egész hajórakomány italt és orfeumi dámát vittek magukkal és csakis a raffinált élvezetek ismerője érezheti át, mekkora gyönyörüség züllött kis félvilági nők ölében heverni részegen, mikor a biztos messzeségben ágyuk halálhörgése mellett van átalakulóban a mappa s erre idebenn pezsgős üvegek durrogása felel; éltetik egymást enervált idegzetüek, akikre semmi szüksége az életnek, ugyanakkor ezreivel hullanak el kiválóak, legendás hősök; nagyszakállu tolvajok lopják a kancsukával összeharácsolt közvagyont, a tenger kacagva tur vörös tajtékot s az anyaföld nem tudja melengetni az utoljára ráborulókat, mert semmi köze az istennek az egész háborus gyalázathoz, ez már az emberek gonoszsága, hatalmaskodási törekvése, mert többek akartak lenni az istennél és nyomorultabbak lesznek a féregnél.

Tele volt az egész háboru ezekkel a Borisokkal. Hóval födött hideg országukban sosem érezték jól magukat, Párisban tanulták az életet. Azt tudniillik, amit ők neveznek életnek. A nagy világvárosnak sem a szépségeit keresték, hanem végigélvezték fölhalmozódott emberáruinak, ennek a romlott éjszakai anyagnak minden raffinált, perverz gyönyörüségét, az észbutitót, az akaraterő-megölőt, a munkavágy-kipusztitót. Régi, rossz vérek tovább rontott folytatásai gyanánt érzéketlenül a tisztesség, a tisztaság iránt soha nem jutnak arra a magaslatra, hogy megérthessék, éppen ezért olyan ritka saját fajtájukban, családjukban a természetes halál, ezért kell az atyuskákat ugy szeretni, hogy másoknál előbb jusson az ur trónusa elé, akkor is lehetőleg azonnal és dinamiton röpülve azoknak a tehnikai tudása révén, akiket sohasem vettek emberszámba.

A világ legmulatságosabb aprehenziója, hogy a derék Boris, heréje a világrengető háborunak, neheztel az angol kiadóra. De még ennél is jobb, hogy nagy kártérítési összeget követel.

Csakugyan szép a kereskedői szellem, az élelmesség, akárhol nyit is virágot. Egyre megy, hogy a solymári rózsaszüz keresi a szégyenpénzt, a füszerkereskedő pörli be a rossz hirét költő konkurrens céget, vagy Boris herceg véli aképpen reparálandónak erkölcsi kárát, hogy pénzt kap érte. Baksist, azt hiszem ennek hivják Muszkaországban. Ebből él ott mindenki, nem az esze tisztességes munkájából. A tisztesség elmaradt valahol Mukden körül, amikor ócska kályhakürtőket szállitottak ágyuk cimén, a maltertörmeléket puskapornak keresztelték s nagyhercegek tudtak bahanáliákat rendezni, mialatt egész nemzeti létük, nagyhatalmi állásuk forgott kockán.

Müvész-sors.

—

A segélykérő szegedi szobrász.

(*Saját tudósitónktól.*) Egy szegedi származásu szobrászmüvész, *Csáky* József három éven keresztül Párisban folytatta tanulmányait a város ösztöndiján. Csáky a három év eltelte után is Párisban maradt, tudásának tökéletesitésére; most már azonban nem élvezte a város ösztöndiját. Kétségtelenül igen talentumos müvész s már eddig is biztató sikerek kisérték müvészi fejlődésében. Föltétlenül megérdemelte három évig az ösztöndijat és arra ezentul is rászolgálna, de az ösztöndij csak három évre utalható ki.

Csáky József most igen elkeseredett hangu levelet irt *Gaál* Endre dr. kulturtanácsosnak, amelyben a müvész érzékenységével elpanaszolja a sorsát. Többek közt ezeket irja:

„Immáron jó pár éve kérőbbnél kérőbb leveleket irok és képtelen vagyok elérni azt, hogy Szeged városa tőlem, Párisban tudásért küzködő fiától egy kicsi kis 500 K-ás szobrot megvegyen.“

Később megindokolja, hogy miért kell neki továbbra is Párisban maradnia, miért van szüksége tehát a város támogatására.

„Nem az én hibám, — irja tovább — hogy Szeged képtelen nekem müveszetem fejlődéséhez csak valamelyes anyagot is nyujtani. Ebben az esetben otthon lehetnék és volna alkalmam rá, hogy hosszas, ravasz, diplomatikus, időrontó aknamunkák után kieszközölhetnék magamnak megélhetést s elég jót biztosithatnék.“

Tökéletesen igaza van a fiatal müvésznek. Szeged nem igen nyujthat anyagot müvészete fejlődéséhez. Itt nem tanulhat, nem folytathat müvészi studiumokat, sőt modellt sem kaphat, sőt még csak — meg sem élhet. Erről alaposan meggyőzhetnék a Szegeden vergődő müvészek. De mit cselekedhet a város? Hiszen ha ez az égető probléma megoldható volna Csáky József támogatásával. Azonban az összes szegedi müvészek aspirálnak a város támogatására, mert munkájukban, müvészi fejlődésükben megakasztja vagy hátráltatja őket a nyomor és a munkanélküliek százai is segélyért ostromolják a várost. Mindenkinek igaza van, Csáky Józsefnek is, aki nem tehet arról, hogy

„tudásvágyát nem lehet határidőhöz szabni s mig mások éppen eleget tudnak, mire ösztöndijuk lejárt, neki kedve támadt tovább is tudni akarni“.

Lejárt az ösztöndij, Csáky három évig támaszt talált benne Párisban, azután már másnak kellett adni, más is akar tanulni, fejlődni, más is érez magában müvészi hivatottságot, aki szintén fia ennek a városnak és kell neki a pénz.

Őszintén bevalljuk, szomoru dolog és nehezünkre esik ilyen logikával igazat adni a városnak. A legsötétebb szinekkel látjuk Csáky József helyzetét és a legnagyobb készséggel elismerjük müvészi tehetségét, de ez az eset nem az ő személyes ügye, ez a magyar müvészet, a magyar tehetségek sorsának gyászkeretes képe, amelyről elégiát kellene irni.

VÁLASZTÁSOK UTÁN.

—

SZÓFIA, december 11. (*Távirat.*) Radoszlavov miniszterelnök ma fogadta a szófiai és a külföldi lapok képviselőit s igy nyilatkozott előttük:

— A kabinetnek nincs oka a lemondásra, bár a választásokon a kormány nem kapott abszolut többséget. Biztosra veszem, hogy a szobranjeban egyik vagy másik ellenzéki párt részéről támogatást kapok, sőt azt sem tartom kizártnak, hogy a szociáldemokraták egyes kérdésekben a kormánnyal fognak szavazni. Tekintettel az utóbbi eseményekre és figyelembe véve a ruszofileknek mértéktelen agitációját, szinte azt mondhatnám, hogy a kormány győzelmet aratott. Bizalommal tekintek a törvényhozás ülésszakának megnyitása elé és csak akkor mondanék le, ha nyilt ülésen leszavazna a szobranje.

Gramophonok, Pathéphonok,

angyal jegyü tüs lemezek, karikahajós és Singer varrógépek legolcsóbb beszerzési telepe; eladás 6—8—10 koronás részletfizetésre is:

Szántó József *géplerakata Szeged, városi bérp.*

Csáky József

Neuvreti Ujság

1937 junius 13.
(Rákóczi-emlékmű felavatása Grosbois-ban)

EGY BAJTÓL SEM FÉLEK:
KRISTÁLYVIZZEL ÉLEK!

Gyorsjegyzék kiadás

betétösszegével egyidejüleg — lehetőleg — az 5-ik osztály betétjét is, az alanti felállitás szerint beküldeni sziveskedjék. Ezáltal lehetővé teszi, hogy az 5-ik osztály megujitását 3–4 nappal a 4-ik osztály huzása után Önnek akadálytalanul megküldhessem.

Ha sorsjegye a 4-ik osztályban kihuzatnék, ugy **az előre megfizetett 5-ik osztályu betéti összeget Önnek visszatéritem.**

Kérem a mellékelt számot az előző osztállyal összehasonlitani, az esetleges tévedést velem azonnal közölni és maradok

teljes tisztelettel

DEMBINSKY B.

	1/1	1/2	1/4	1/8
A 4-ik osztályu megujitásért	P 28.—	P 14.—	P 7.—	P 3.50
Az 5-ik osztályu betétért	„ 28.—	„ 14.—	„ 7.—	„ 3.50
Portó és költség 4 - 5. osztály	„ —.60	„ —.60	„ —.60	„ —.60
	P **56.60**	P **28.60**	P **14.60**	P **7.60**

Huzás IV. oszt. 1937. julius 14. és 15-én.

Csáky József
szobrai.

Magyar művészek párisi sikerei

Az idei művészi szezon elérkezett legérdekesebb pontjához. A különböző művészi demonstrációknak ebben az időben van a legtöbb látogatója, idegenekkel van tele Páris, tehát ami a művészet terén történik, egy internacionális fórum előtt játszódik le. Örömmel jegyezzük fel, hogy a magyar festőművészek és szobrászok ezekben a demonstrációkban mind jelentősebb szerephez jutnak. Párisban már vannak százszázalékig befutott magyar művészek, még pedig olyanok, akiknek munkássága előtt nemcsak a szigoru kritika hajlik meg elismeréssel, hanem akiknek munkái iránt a napról-napra nagyobb méreteket öltő művásárlás is nagy érdeklődést mutat. A szobrászok közül *Csáky* József talán az első, aki Szegedtől Párison keresztül Európa néhány jelentős muzeumáig, sőt New yorkig is megtette az utat. Beöthy István, Vörös Pál azok közül a fiatal szobrászok közül valók, akik a Csáky által már kitaposott uton könnyebben járják meg a sikerek utját. A piktorok közül elsősorban *Tihanyi* Lajos és *Czobel* Béla jutott az első csatavonalba, utána most *Lahner* Emil, *Korda* Vince mennek a biztos befutás célja felé. Hosszu lenne a névsor, ha mindenkit felsorolnánk. Egyelőre tehát sommásan jegyezzük fel, hogy ha már lehetetlen Párisban olyan művészi demonstrációt elképzelni, amelynek néhány magyar művész aktiv részese ne lenne.

Ha a legutóbbi hetekben megnyilt vagy bezárult kiállitások sorát és a lapok mükritikai rovatát nézzük, örömmel állapithatjuk meg a magyar művészek ujabb előretörését.

A Rue de Seine egyik legelőkelőbb galériájában, ahová, amint ismeretes, csak fémjelzett művészeknek van belépője, *a Galeria Pozlovockiban Kolozsvári* Zsigmond fiatal magyar piktor, aki csak nemrégen került Párisba, már másodszorra mutatkozik. Kolozsvári első kiállitásában még csak nagyszerü igérete volt egy Páris művészeti kakofoniájában saját hangját kereső önmagának. Jelenlegi kiállitása már nem igéret, hanem értékekben gazdag. Ha ez a fiatal magyar piktor fejlődésének lendületét, mon-

Lipsey
1929 VI. 23.

danivalóinak sulyosságát megtartja, nehany esztendő leforgása alatt, az internacionális viszonylatokban is értéket fog jelenteni. *Zilzer* Gyula régebbi ismerőse Páris müértő közönségének.

Érdekes grafikai munkái, illusztrációi, amelyeknek témái szociális életből erednek, alkotójuknak sok elismerést szereztek. Zilzer pikturája nem jelentéktelenebb, mint grafikai munkássága. Legujabb kiállitásával, amely csak a napokban zárult be, figyelemreméltó haladásról tesz tanuságot. Pikturája teljesen megtisztult a nempikturális elemektől, grafikai munkáiban pedig tudatosan szabadul meg az egyszerre sokat mondaniakarás néha zavart támasztó formanyelvétől. Zilzer legujabb kiállitásával megérdemelt sikert aratott.

Alig zárult *Kolozsvárinak* és *Zilzernek* a kiállitása, amikor George Petit szalonjában *Kotász* Károly kapott helyet. Ez az európai metropolisokat már megjárt piktor, akinek pikturájában a magyar föld szingazdagsága a domináló, sikerei könyvébe most a párisit is elkönyvelheti.

A mai napon ujra két magyar piktor kiállitása nyilt meg.

Medgyes László évek óta «törzstagja» a csoportkiállitásoknak. Ha jól emlékszünk, egyéni kiállitás keretében most mutatkozik be először. Izig-vérig piktor. Tehetségének teljes érdekessége, egyéni mondanivalójának sokszerüsége egészében a mozgást a különböző sportágakat bemutató képein bontakozik ki. Medgyes müvészi érdeklődése nem áll meg ennél a két témakörnél, intuicióját a natura is munkára serkenti. Magyartárgyu képeiben a termőföld szinbujaságának, erdők, mezők, napsütötte lankások szinpompájának mindig pikturális nyelven beszélő elmondója.

Végül pedig *Sternberg* Miklósnak kiállitásáról számolunk be. Sternberg munkásságának értékmérője már az a tény is, hogy kiállitásának céljaira az előkelő Galerie George Petitben három nagy termet kapott. Sternberg igen érdekes és tehetséges jelenség. Ha rajzaiban, most bemutatott kompozicióiban még nem is szabadult meg teljesen a literális elemektől, sok sikerthozó tehetsége kétségtelenül megnyilvánul. Sternberg sok huron játszik. A dolgok belső konstrukcióját tisztán meglátó müvész szemével látja és azt a tárgyilagosság egyéni kifejezési módjaival tudja érzékeltetni. Aktjaiban anatómiai tudása nem mondanivalóinak megterhelését, hanem azoknak pikturális problématikusságát szolgálják. Sternberg különös figyelmet érdemel, mert amit most a Galerie George Petitben láttunk tőle, több az igéretnél. Amit ott láttunk, az egy értékes fiatal tehetségnek máris sok érdeklődést keltő zászlóbontása. Sternberg rövidesen azoknak a sorába jut, akiket Páris, a nagy itélőszék is elismer.

Gyomai Imre.

Csáky József

szobrász

— **Csáky József gyüjteményes kiállitása Párizsban.** *Párizsból* jelenti a *Pesti Hirlap* tudósitója: A Saint-Augustin mellett, egy előkelő galériában *Csáky József*, a magyar származásu kiváló szobrász, most mutatja be negyvennél több uj alkotását. Ez a ritka művészi esemény ugy a kritika, mint a közönség részéről megérdemelt sikert aratott. Csáky anyagkezelése az utóbbi években még inkább megtisztult; bármilyen jelentéktelen tárgyhoz nyuljon is, az igaz, plasztikus értékké nemesedik keze alatt. Sulyos szerkesztéselben még föllelhető régi, kubisztikus korszakának elvontsága, kisebb szobrai azonban, igy lányfej-tanulmányai, megbocsátóan lágy emberségről, pontos és áhitatos megfigyelésről tanuskodnak. Nagy csoportja, az „Ádám és Éva" (már a Salon des Tuileriesben is feltünést keltett) összefogott, végsőkig leegyszerüsitett, lenyügöző; szemcsés kőszobrai pedig talán a legszerencsésebben adják vissza technikáját. Csáky kétségtelenül a legkimagaslóbb szobrászok közé tartozik. Budapesti bemutatkozása kétségtelenül nagy művészi esemény lesz. *(g.—l.)*

Pesti Hirlap

1935 XI. 14

Csáky József

PH. 937 X/6

— **Csáky József szobrászművész sikere a párizsi világkiállításon.** Csáky József, a Párizsban élő magyar szobrászművész nagy sikert aratott a világkiállítás képzőművészeti pavillonjaiban kiállított több alkotásával. A sajtó meleg elismerés hangján emlékezik meg a magyar művész nagy alakitóerejéről és eredeti tehetségéről. Különösen a *Peuple* című lap méltatja hosszu cikkben Csáky művészetét, akit a Párizsból kiindult diadalmas modern képzőművészeti irány egyik előfutárjának nevez.

Pesti Hirlap

Csáky J ó z s e f, szegedi származású szobrász. Némi előtanulmányok után Párisba ment, ahol nagy nélkülözések között tanult. 1910-ben megkapta Szeged város Ferencz József művészeti ösztöndíját, mellyel három évig ugyancsak Párisban képezte magát. Több művét állította ki a Salon d'Automneban és más párisi tárlatokon, itthon pedig a Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállításain szerepelt nehány szoborművével. Jelenleg Párisban él.

Délmagyarország. 1912 okt. 6. (Szegedi szobrász párisi sikerei.) — *U. o.* 1912 okt. 24. (Víg és szomorú művészlevél Párisból.) — *U. o.* 1913 ápr. 20. (Szegedi művészek sikere a külföldön.) — *U. o.* 1914 márcz. 27. (Szegedi szobrászok Párisban.) — *Szalay János:* Joachim és Csáky. *Délmagyarország.* 1911 febr. 23. — *Szeged és Vidéke.* 1913 decz. 11. (Művész-sors.) — *U. o.* 1914 ápr. 4. (Szegedi szobrász sikere Párisban.) — *Szegedi Híradó.* 1912 okt. 13. (Egy szegedi szobrász sikere Párisban.)

S1-S1
321. l.
(korábbi bibl.)

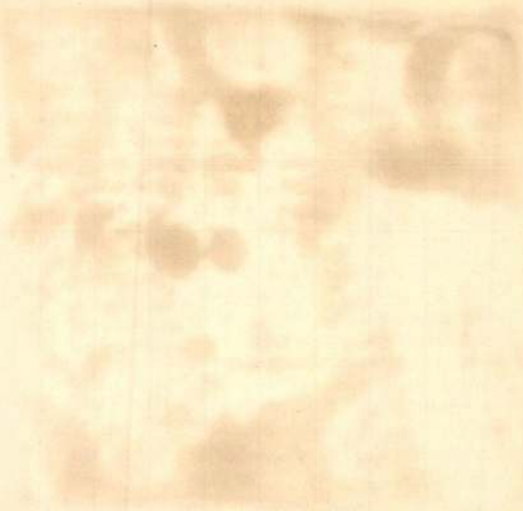

rt am Mein 1782.
an:
n von Frankreich und Navarra

treich
rthanigs gewidmet
Fridrich Beer.

Nr. 588. Szöveg: Émile Michel, *Les Brueghel.* II. Jean Brueghel de Velours. Nyolcz képpel. Képek a szövegen kívül: *La Lecture.* Eau-forte de L. Kuhn. *Cuillères et fourchettes.* Dessin attribué à Fontana. — 1888. deczember 1. Nr. 589. Szöveg: Félix Naquet, *Hector Berlioz et Richard Wagner.* Tíz képpel. Paul Leroi, *Silhouettes d' artistes contemporains.* XX. Eugène Lambert. Három képpel. Képek a szövegen kívül: *La Faneuse.* Eau-forte d'après le tableau de Julien Dupré. *Éventail* par Abraham Bosse.

Revue des Arts Décoratifs. 9-ik évf. 4-ik füzet. 1888. október. Szöveg: A. Darcel, *L' art décoratif au musée de Cluny.* (Suite.) Les buffets-dressoirs. Három képpel. Henri de Chennevières, *Documents utiles aux artistes de l' industrie.* La Calcographie du Louvre. Gerspach, *Études sur la manufacture des Gobelins.* (Suite.) Victor Champier, *Les arts decoratifs en Belgique.* Négy képpel. C. *La toilette de vermeil de Bapst et Falize.* Három képpel. Chronique de l' enseignement. Képek a szöve-

Két
vege
stichs
Mar
Nég
Osw
kívü
K
1888
Verz
ben
Rich
IV.
18. J
Vort
Klei
Z
WER
7.
Deu
Mün
Vlä
Ren

Csáky József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296. 188-307

MAGYAR NEMZET

1963 FEB 26

1021

— **Párizsban élő magyar származású képzőművészek** egy csoportja Vincze József követ meghívására baráti beszélgetésre jött össze a párizsi magyar követségen. A találkozón Csáky József, Hajdu István és más neves párizsi képzőművészeken kívül részt vett a franciaországi tanulmányúton levő Czobel Béla és Kassák Lajos.

tanácsi és az Építésügyi Minisztérium vállalatainak emberei, ha lenne néhány olyan igazgató és mérnök, aki összehangolná a mindenképpen

Új házaspárok figyelmébe

A LAKÁS
legszebb és legmaradandóbb dísze a **könyv!** Olcsó és szép könyvek nagy választékban kaphatók AZ EST könyvkereskedésében, VII., Erzsébet körút 18—20 sz.

Zsubory Nelly
IV. ker., Bécsi ucca 5. sz. I. emelet Kabát-, kosztüm- és ruha-**modelljeit** most occasiós áron árusítja!

Orosz L. Irén
fűzőszalónja
Á-VÉ-KA kötelékében 6 havi részlet
Erzsébet körút 18. I. emelet 5. (Az Est-házban)

Steiner Gizi
női divatszalón
V, Visegrádi u. 12
Tel. 1-122-87

Nincs boldog házasélet egy jó **RADIÓ** nélkül. Kérjen ajánlatot: **„RÁDIÓCENTRUM"** Erzsébet körút 5. sz. Telefón: 1—416—97

Üzletáthelyezés miatt
CSILLÁROK
mélyen leszállított áron. Mária Terézia üvegcsillárok 100 P-től. **LUX csillárszalón,** Nádor u. 19

Nászútjának teljes programját
szobatoglalását, vasúti és egyéb jegyeit, útitervét, valutaigénylését a legelőnyösebben intézzük el!
Az Est Utazási és Menetjegyirodája
VII ker., Erzsébet körút 18—20. sz.

— **Magyar kiállítás a newyorki közkönyvtárban.** *Newyorkból* jelentik: A hatalmas newyorki közkönyvtár *Woodstock* fiókjában az amerikai könyvtárszövetség gyűlésének tiszteletére magyar kiállítást rendeztek, amelyen *Munkácsy* Mihály nyolc képét, köztük egy önarcképét is kiállították, azonkívül *Molnár* C. Pál, *Aba Novák* Vilmos, *Kádár* Béla, *Iványi Grünwald* Béla képeit és az *Athenaeum, Révai, Kner és Vajna* kiadásában megjelent legújabb magyar könyveket. Június 24-én *Ghika* György newyorki magyar főkonzul jóvoltából bemutatták a »Hungária« című hangos filmet. A könyvtár vezetőnője *Markovitz* Auguszta, magyar származású amerikai hölgy, aki sokéves működése alatt eddig is mindent elkövetett a magyar kultúrpropaganda érdekében.

— **A dunavölgyi országok együttműködése.** *Londonból* jelentik: A *New Commenwealth* című folyóirat, a hasonló nevű angol külpolitikai társaság lapja, tanulmányt közöl *Auer* Pál dr. magyar nemzetközi jogász tollából *a dunavölgyi országok együttműködéséről.* Auer kifejti, hogy az osztrák-magyar monarchiát — amely minden hibája mellett tökéletes gazdasági egység volt és biztosította Közép-Európa egyensúlyát — a békeszerződések szétrombolták s a szétrombolás módja lehetetlenné tette, hogy az illető országok maguk kezdjék meg a reintegrálást. Rámutat, hogy milyen okokból súlyos európai kérdés a magyar probléma. *Nem lehet büntetlenül mellőzni a népszavazást és elvenni egy ország kétharmadát.* Megvilágítja — a helyzetet súlyosbító körülményként — a kisantantállamoknak a kisebbségekkel szemben követett elnyomó politikáját. A légkör megjavulásának előfeltétele a *kisebbségi kérdés megoldása és Magyarország jogegyenlőségének elismerése.* Azt javasolja, hogy a Népszövetség *küldjön ki pártatlan bizottságot az alapokmány 11. szakasza alapján a Lytton-bizottság példájára.*

— **Fejest ugrott — meghalt.** *Békéscsabáról* jelentik: *Csibrányi* József 17 éves fiú szombaton délután az Élővíz-csatornában fejest ugrott. Amikor hosszabb ideig nem jött fel a víz színére, keresni kezdték. A közben kihívott tűzoltók már csak megmerevedett holttestét találták meg. Valószínűleg szívszélhüdés következtében halt meg. A vizsgálat folyik.

— **Orvosi hír.** Dr. *Gerő* Sándor belgyógyász, v. zsidókórházi alorvos rendelését ismét megkezdte. V., Pannonia ucca 18. Telefón: 117—367.

— **A honvéduccai villamos főzőiskola** július 19-től augusztus 9-ig nyári szünetet tart, tehát főzőbemutató előadások ebben az időben nem lesznek. Az augusztusi programot a nagyközönséggel kellő időben közölni fogják.

— **Fogászati hír.** *Eidus Bentián* fogász, a porcellánkorona specialistája szabadságáról hazaérkezett. Szeged, Tisza Lajos körút 44. Telefón: 16—97.

Színházjegyirodánk kedvezményes előadásai

Jövő héten is mindennapra szereztünk jegyet *Erdélyi* Mihály kitűnő operettjéhez, a *Sárgapitykés közlegény*-hez az Erzsébetvárosi (városligeti) Színházba. Ugyancsak mindennapra ad jegyet színházjegyirodánk a rendkívül mulatságos *Gólyaszanatórium*-hoz az átalakított Márkus Parkmozgó helyiségébe. Kapható jegy még a *Fővárosi Nagy Cirkusz* szenzációs sikerű produkcióihoz, amelynek főszáma a világhírű *Rivels*-ek fellépte.

Kapható jegy azonkívül *az Állatkerti szabadtéri előadásokhoz*, éspedig csütörtökön a *Traviatához, Guglielmetti* felléptével, kedden a *Beethovenesthez*, amelyen az *V. szimfónia* kerül színre és szombaton a *Nagy Operettrevű*-höz. Van jegy a *Sósfürdő terraszán* tartandó műsoros esthez is, amelyen egy nagy balett is lesz.

Színházjegyirodánk külön telefónszáma: *14—38—88.*

Konyakkal halálra itattak egy háromhónapos csecsemőt

(Saját tudósítónktól.) Az Erzsébet királyné út 40. számú házba hívták szombaton este a mentőket, akik 3 hónapos eszméletlen csecsemőt találtak az egyik lakásban. A csecsemő neve *Kiss* József. A mentők élesztgették a gyermeket, bevitték a gyermekklinikára, azonban minden injekciózás és kísérletezés ellenére meghalt. Az első orvosi megállapítás szerint a csecsemőnek olyan nagy mennyiségben adtak konyakot, hogy azt szervezete nem bírta. A rendőrorvosi boncolás állapítja majd meg véglegesen a halál okát, a rendőrség a szülők ellen az eljárást megindította.

Óriási vasúti szerencsétlenség Indiában:

kisiklott a pundzsab – bengáliai expressz — 80 halott

London, július 17.

A pundzsab—bengáliai expressz Kalkutta és Lahore között kisiklott. Eddig 80 halottat húztak ki a vonat roncsai alól. Mindnyájan indiaiak. Az eddig beérkezett jelentések szerint a vonat, amikor Bita állomására akart befutni, kisiklott és mind a hét kocsi felborult. Öt kocsi pozdorjává tört. A szerencsétlenség okát még nem sikerült megállapítani. Itteni jelentések szerint a felszakított sínek azt a gyanút keltik, hogy rombolás történt.

Pusztító robbanás egy kínai lőporgyárban

Száz ház elpusztult, 70 halott, több mint 300 sebesült

Sanghai, július 17.

A Csehuan tartományban levő Hszintengkau mellett szombaton délután egy lőporgyárban súlyos robbanás történt. A gyár maga és mintegy száz ház elpusztult. A romok alatt eddig hetven halottat és háromszáznál több sebesültet találtak. A robbanás okáról még semmit sem tudnak. A gyár vezetőjét őrizetve vették, mert számolnak azzal a lehetőséggel is, hogy bűncselekmény történt.

A dr. Sipőcz Jenő emléksakkverseny

(Saját tudósítónktól.) A szombati XIII. fordulóban a *Szabó—Barcza* vezércsel Balogh-változatú játszmában sötét nagyon nyomott állásba került és gyalogot vesztett. A végjátékban azonban ügyes bástyaáldozattal kivágta magát és a játszmát a 34. lépésben döntetlenre adták. A *Balla—Hönlinger* vezércseles játszmában világos tisztáldozattal áttörte ellenfele centrumát, sötét szívósan védekezett és az állás kiegyenlítődött, de időzavarában hibázott és az osztrák mester elszenvedte az első vereséget.

A *Schreiber—Réthy* játszmában a vezércsel modern változata ellen sötét Steinitz-féle védelmet kísérelt meg. Nyomott állásban, világos egy minimális hibáját kihasználva, gyalogot nyert és az állása felszabadult. Az ellenkező színű futók miatt azonban a játszma eldöntetlen maradt. A *Balogh—Szigeti* spanyol megnyitású játszmában világos erős centrumot épített ki és a nyomást fokozva, győzelmes királyszárnyi támadással kényszerítette ellenfelét a megadásra. A *Boros—Füstér* francia védelmű játszmában világos nem használta ki középjátékbeli előnyét és a bástyavégjátékban sötét jobban áll.

A *Sterk—Havasi* vezéresel játszmában síma játék után világos gyalogot nyert, de sötét minőséget áldozva taktikai lehetőségekhez jutott s az éles végjáték kimenetele bizonytalan. A *Kluger—Gereben* francia védelmű játszmában a megnyitásban sötét előnybe került, a középjátékban azonban nem játszott elég erélyesen és világos fokozatosan jobb állásra tett szert s a függőben maradt végjátékban nyerési lehetőségei vannak. Halic szabadnapos volt.

A versenyzők állása a XIII. forduló után: Szabó 8½ (1), Gereben 6½ (2), Hönlinger 6½, Kluger, Szigeti 6 (1), Balla, Boros, Havasi, Réthy 5½ (1), Schreiber 5½, Balogh, Halic 5, Füstér 4½ (2), Barcza 4½, Sterk 4 (3).

A ma délelőtt ½10-kor kezdődő utolsóelőtti (XIV.) fordulóban a következő párok mérkőznek: Hönlinger—Schreiber, Füstér—Balla, Szigeti—Boros, Havasi—Balogh, Gereben—Sterk, Barcza—Kluger, Halic—Szabó. Réthy szabad.

Délután 5 órakor a függőben maradt játszmákat fejezik be.

Hétfőn d. u. 4 órakor kezdődik az utolsó (XV.) forduló, amelynek párosítása: Kluger—Halic, Sterk—Barcza, Balogh—Gereben, Boros—Havasi, Balla—Szigeti, Schreiber—Füstér, Réthy—Hönlinger, Szabó szabadnapos.

— **Ismeretlen kerékpáros lelőtt egy mezőőrt.** *Miskolcról* jelenti tudósítónk: Szombaton délelőtt izgalmas revolveres csata játszódott le a sajópetrényi határban. *Durbák* József mezőőr szokásos körútját végezte, amikor megpillantott egy kerékpárost, aki tilos úton akart áthaladni. Felszólította, hogy forduljon vissza. Az ismeretlen kerékpáros erre szó nélkül előkapta revolverét és *a mezőőrre lőtt.* Durbák József viszonozta a tüzelést. A mezőőr és támadója többször egymásra lőttek, végül is a kerékpáros hasbalőtte Durbákot, aki eszméletlenül a földre rogyott. Az ismeretlen kerékpárost a vállán sebesítette meg a golyó, de elmenekült. A mezőőrt eszméletlen állapotban bevitték a miskolci Erzsébet kórházba, még nem lehetett kihallgatni.

— **Cukurs lett repülő hazatért 44.000 kilométeres világkörüli útjáról.** *Rigából* jelentik: *Cukurs* kapitány, lett repülő, visszaérkezett 44.000 kilométeres repülőútjáról, amelyet *a sajátmagakészítette kis sportrepülőgépen tett meg.* Cukurs Rigából indult útnak, berepülte egész Közép-Európát, a Balkánt, majd Kis-Ázsián, Indián és Kínán keresztül Tokióba repült. Nem rekorderedményekre pályázott, hanem a repülés mellett meg akarta ismerni a bejárt országokat és népüket. Tokióból ismét nagy kerülővel visszarepült Rigába. Cukurs kapitányt a rigai repülőtéren *Berkis* hadseregfőparancsnok üdvözölte.

— **Betörtek Márkus Emilia villájába.** Hosszabb idő óta nyomoz a rendőrség egy betörés ügyében. P. *Márkus* Emiliának, a Nemzeti Színház örökös tagjának Hidegkúti út 51. alatti villájába törtek be ismeretlen tettesek. A nyomozás azért bizalmas, mert a művésznő barátai nem akarták megzavarni P. *Márkus* Emilia külföldi nyaralását. Márkus Emilia néhány héttel ezelőtt utazott el Budapestről férje társaságában Svájcba, leányának, *Pulszky* Romolának meglátogatására. Távollétében csak a szuterénban lakó komorna és szobalány maradt a villában. Ők fedezték fel a betörést. A detektívek megállapították, hogy a *betörők valószínűleg álkulccsal jutottak be éjjel a villába* és többezer pengő értékű P. M. E. jelzésű ezüst evőeszközt és valószínűleg nagyértékű ékszereket vittek el. A betörés színhelyén maradt ujjlenyomatok alapján próbálják most elfogni a betörőket.

— **Szíriai cserkészek Budapesten.** Pénteken este Bukarest felől *Budapestre érkezett 33 szíriai cserkész.* A szír cserkészszövetség elnöke: *Ali Abdel-Karim El-Dandachi* és a gazdasági főnök: *Ata Makki* vezeti őket. Július 5-én indultak el Damaszkuszból, háromhónapos európai körútra. *Hatan közülük egyizben már jártak Magyarországon,* négy évvel ezelőtt a gödöllői Világdsemborin, a többiek először vannak itt. Három nap alatt megtekintik Budapestet, hétfőn megkoszorúzzák a Hősök Emlékkövét és *kedden tovább utaznak Bécsen keresztül Vogelenzang, az ötödik cserkész Világdsembori színhelye felé.* A világtábor lebontása után folytatják európai körútjukat.

— **Lengyel legionisták figyelmébe.** Kismoki Károly, Sierminski János, László Ferenc, Varga Gyula, Poputh Árpád és dr. Marczinek Jenő *felkérik azokat, akik a világháború alatt a lengyel légiókban* vagy 1919—1921-ben a strzekow podhalanskiban, illetve a Galosik Imre, Bobula Testvérek, Weisz Kálmán, Oleksák János, Rátz Kálmán, Szopko László vezetése alatt lengyel földön önkéntes *szolgáltak*, s eddig még nem adtak jelt magukról, *írjanak* Miklóssi Ferdinánd Leóhoz, Budapest X., Szabóky u. 58. címre. Azok a volt legionisták, akik címet változtattak, vagy azok, akiknek hozzátartozója a légióknál hősi halált szenvedett, ugyanide jelentkezzenek írásbelileg.

SPORTHIREK

3:1-re vezetnek az osztrák tenniszezők

Balatonalmádi, július 17.

Az osztrák-magyar tenniszverseny második napján, szombaton *a férfipárosban mindkét párost az osztrák együttes nyerte* és így Ausztria 3:1 arányú vezetéshez jutott.

Eredmény: *Riedl, Brosch—Gábori, Ferenczi* 6:1, 7:5, 3:6, 8:6.

Bawarowski, Metaxa—Szigeti, Dallos 6:1, 4:6, 10:8, 3:6, 6:4. Hatalmas küzdelemben az osztrákok győztek ugyan, de győzelmük után *Rademacher* csapatkapitány maga is elismerte, hogy a mérkőzés végig teljesen nyílt volt.

Vasárnap két egyes mérkőzés lesz: *Kienzl—vitéz Bánó* és *Metaxa—Szigeti* ellen.

MTK—MAC—III. ker.—BSE vízipólómérkőzések

Budapest kerület úszóbajnokságai az MTK mai versenyén

Vasárnap délután 6 órakor kezdődik a *Császáruszodában* az MTK úszóversenye, melynek kiemelkedő két eseménye: az *MTK—MAC* és *III. ker.—BSE* vízipólómérkőzések. Különösen az *MTK—MAC*-mérkőzés ígérkezik érdekesnek, mely a bajnokság sorsát is eldöntheti.

A két vízipólómérkőzés után kerülnek lebonyolításra *a budapestkerületi férfi és női úszóbajnokságok, melyen, Csikkel az élén, a teljes magyar élgárda elindul.*

SZÍNHÁZ

Az ember tragédiája
— francia bábjáték formájában

Irta: Mohácsi Jenő

A párizsi világkiállítás kísérleti színházában októberben színrekerül Madách Imre remekműve, Az ember tragédiája. Nem a szokott formában, nagy színpadon, a kiváló színészek seregével, mint Budapesten, Bécsben vagy Hamburgban. Az

Blattner Géza bábszerkezetével.

ember tragédiáját bábjáték formájában adja elő *Blattner* Géza, a Párizsban élő kitűnő magyar művész, a bábjáték felülmulhatatlan mestere.

Blattner Géza, akinek Párizsban és mindenütt a világon oly elismert neve van, hogy már most kapott meghívást az 1939-es newyorki világkiállításra, régi álmát szökkenti valóságba, amikor művészi formában, a Marionette-színház sok adottságának és lehetőségének felhasználásával, kétórás előadásban »produkálja« a magyar remekművet.

A nagy vállalkozást egyedül sohasem tudta volna nyélbeütni. De Párizs tele van a tehetségesnél tehetségesebb magyar művészekkel, akik mind ranjongói *Az ember tragédiájának*. Küszködő emberek mind, kevés közöttük a »beérkezett«, legtöbben szűkösen élnek. De amikor meghallották, hogy meg kell csinálni *Az ember tragédája* színpadát, díszleteit és bábuit, akkor félrevetették minden anyagi édeküket.

Hónapok óta dolgozik huszonegy párizsi magyar művész Az ember tragédiája bábjátékváltozatának tervein és bábuin. A középkori művészek nagy hite és önfeláldozása lobog ezekben a művészekben, akik eddig minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül dolgoznak a nagy művön. Munkájuk névtelen, mint a középkori művészeké, akik összeállottak egy nagy mű, teszem azt, dóm vagy kastély megteremtésére. Ahogy a középkorban egy művész volt mindig a nagy mű művészi inspirálója, felelős vezetője, úgy a párizsi bábjáték-Tragédia elképzelője és a munka vezére Blattner Géza, aki azonban nagy terve keretén belül húsz munkatársának tág teret enged tehetségük, egyéniségük érvényesítésére.

*

A bábjáték elsősorban *gyerekekhez* szól. Gyerekek nem fogják megérteni *Az ember tragédiáját*, bábjáték formájában sem, abban az átdolgozásban, amely színrekerül majd októberben a párizsi kísérleti színházban. De középiskolások és felnőttek majd örömüket lelik a nagy műben, bábjáték formájában is.

A Tragédiát természetesen át kellett dolgozni. Nemcsak megrövidíteni, ahogy eddig is minden színpadi előadásnál, hanem átmódosítani, az új műfaj törvényeinek figyelembevételével. Bábjátékban legfontosabb a cselekmény. A Tragédia értelme kifejeződik nagyrészt a cselekményben, tanulsága a képek egymásutánjában rejlik, Ádám folytonos csalódásában és felbuzdulásában, kezdő reménytelenségében és az Úrtól belésugallt végső bizakodásában.

Az ember tragédiájának ez az értelme nem vész el a francia marionette-átdolgozásban, mely *Cselényi-Walleshausen* Zsigmondnak, a kiváló festőnek és írónak és Fernand *Pignatel* francia írónak közös munkája. Ezt az átdolgozást ismeri és helyesli Paul *Valéry*, a nagy francia költő, akinek védnöksége alatt fog színrekerülni a francia bábjáték-Tragédia.

A szövegkönyv felét, a francia jelenet végéig, én is ismerem. Francia szokás szerint *prózára* van átfordítva a Tragédia. Ez a könyv értelmes és érdekes megtömörítése a magyar remekműnek, rövid, a lényeget kifejező mondatokban. A mű megrövidítése igen intelligens. A második Kepler-jelenet kivételével előadásra kerül a drámai költemény minden színe.

Ez a szöveg, akármilyen kitűnőnek találom is, persze csak ízelítőjét adhatja a Tragédia szépségeinek. Igen alkalmasnak találom azonban arra, hogy felkeltse a francia közönség intenzív érdeklődését Az ember tragédiája iránt, amelynek eddig két prózai fordítása jelent meg nyomtatásban, de amelynek, ahogy megtudtam, most verses fordítása készül.

Nincs kizárva, hogy ez a bábjátékelőadás Az ember tragédiájára fordítja valamelyik kitűnő francia színházi rendező figyelmét is, akit felbátorít majd a Tragédia több új nagy külföldi sikere is.

*

Blattner Gézát földszinti műtermében találom, amely a Montparnasson van, közel a Dôme kávéházhoz. Nagyszerű összevisszaság van ebben a műteremben, kész és féligkész bábuk tömege, marionett-színpad, díszletmakett és vázlat, mindenféle anyag, amiből mindez készül, külön világ ez, ősanyagában, megteremtése előtt.

A művész megmutat mindent, elmagyarázza elképzelését. *Blattner* Géza feltalált egy újfajta bábkonstrukciót, amelyet szabadalmaztatott. Ez a konstrukció, amelyet *marionette à clavier*-nek nevez, a bábunak az eddigieknél sokkal több kifejező mozdulatát teszi lehetővé, a karral meg a kézzel. Blattner Az ember tragédiájához harminc ilyen szerkezetet készített, amelynek az előadás folyamán többször ki kell cserélni a fejét és ruháját.

Madách remekművéhez 57 nagy bábu és 62 kicsi kell. 12 Lucifer-fej, 11 Ádám-fej és 8 Éva-fej. A három főszemély fejeit, úgy tudom, Csáky József formálta, ez a szegedi eredetű kiváló modern szobrász.

A bábuk mozgatása alulról történik. A közönség 1.80 méter magasságban látja a szereplőket, de 8 méternyire ül a pódiumtól, amelyre ráépítik a bábszínházat. A színpad 5×4 méter nagyságú, 3.5 méter mélységű.

A marionette-színpadon megvalósítható a legmodernebb rendezés, a legszebb világítású hatásokkal. A fény igen nagy szerepet játszik. A különböző színek díszletei a színpad hátsó részén sínen gördülnek be és ki, nyílt színen. A színpad előterében jobbra-balra egy-egy henger áll, amelynek a közönség felé fordított fele mindenkor a megfelelő szín díszletjelzéseit adja, így például a londoni színben a balhenger a Towert, a jobboldali pedig a Mária-szobrot mutatja.

A két részre oszló előtér felső részén van a színpad, amelyen a bábuk ágálnak, alsó részén pedig függöny. Ez a függöny a paradicsomi szín alatt az Éden állatait és növényzetét mutatja, a harmadik színtől kezdve pedig másik függöny ereszkedik le az első elé, ez a függöny tragikus hangulatú lesz és ott marad végig az egész játékon, még az utolsó szín alatt is, amikor kinyílik az ég.

A művészek az egyes jelenetekre igen nagy gondot fordítanak. Az egyiptomi szín berendezése a Louvre egyiptomi gyüjteményében folytatott alapos tanulmányok alapján készül. Ez a jelenet teljes sötétségből bontakozik ki. (Ugyanígy van ez a bécsi előadásban is, amelyet Blattner nem ismer.) Ebben a színben fognak elvonulni a háttérben mozgó reliefszerüen azok a kicsiny figurák, amelyek a tömeget jelzik.

A francia jelenet Blattneréknél több színen történik, változó díszlettel. A Grève-piac, egy uccasarok, a guillotine előtti tér: mind külön díszletet jelent. Ebben az egy jelenetben lesznek mozdulatlan, álló bábuk is.

Az egyes színek közt egy-egy percnyi szünet lesz, amelyet Harsányi Tibornak, a Párizsban élő kiváló zeneszerzőnek összekötő muzsikája fog áthidalni.

A bábszínház felállítható mindenütt, ahol vil-

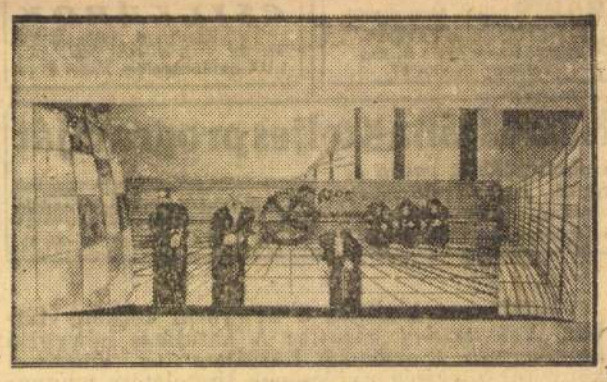

Az ember tragédiája Falanszter-jelenete a bábszínházban.

lanyberendezés van. Az egy hétig tartó párizsi előadások után Blattner Géza marionette-társulatával be fogja járni a francia vidéket.

Ez a társulat 7—8 mozgatóból áll. A közreműködő francia színészek és a zenekar produkcióját művészi lemezekre veszik fel, csak így lehetséges a sok szereplőt igénylő magyar remekmű akadálytalan előadása kisebb vidéki városokban is.

Az ember tragédiája bábjáték-előadása merész művészi elképzelés, melynek megvalósítása a párizsi magyar művészcsoport lelkes, óriási munkájából fakad.

Godin Imre, Guglielmetti partnere, súlyos indiszpozícióval küzdve énekelte végig az állatkerti Bohémélet-előadást

Anna Maria *Guglielmetti*, a világhírű operaénekesnő és *Godin* Imre, a bécsi Staatsoper magyar származású fiatal tagjának vendégfellépésével szombaton este tartották meg a *Bohémélet* előadását az Állatkertben.

Guglielmetti tündöklő hangjával már az első percekben elbüvölte a közönséget. Ugyszólván minden áriáját percekig tartó meleg ünnepléssel köszönte meg a közönség.

Annál nagyobb meglepetést okozott azonban Godin Imre szereplése.

A fiatal énekes, akinek kétségen kívüli képességeiről rövid idő alatt befutott nagy karrierje tesz tanuságot, a tegnapesti operaelőadáson *a legnagyobb indiszpozícióval küszködve énekelt már az első felvonásban is.* Hangja fátyolos, erőtlen volt és a magasabb fekvésekben *kellemetlen gikszerek sorozatát csinálta.* A nagyszámú közönség aránylag fegyelmezetten, de mégis meglepetve figyelte a fiatal énekes vigasztalan vergődését. Az első felvonás szünetében úgy próbálták a hibát helyrehozni, hogy *a hangszórókon Godin Imre nevében a közönség elnézését kérték az énekes hirtelen rekedtségéért.*

A második felvonás után aztán kiderült, hogy ez a rekedtség nem is jött olyan hirtelen. *Godin* Imre már az előző napon érezte, hogy baj van a torkával. A szünetben *Godin orvosa és titkára azt mondották, hogy az énekest délután hat órakor — tehát két órával az előadás előtt — Pollacsek és Laub professzorok megvizsgálták és állítólag megengedték a fellépést.* Ezzel szemben tény, hogy Godin hangja már az első felvonásban elenyészett a kissé hűvös este levegőjében.

A harmadik, de talán inkább a negyedik felvonásban különösen *a duettben mintha megjött volna kissé a fiatal énekes hangja.* De, már mégiscsak *Guglielmetti* és kitűnő magyar partnerei: *Darvas* Ibolya, *Érdy* Pál, *Dalnoky* Viktor, *Fekete* Pál és a többiek mentették meg az előadást. Különösen *Darvas* Ibolya *Musette*-je, *Érdy* Pál *Marcel*-ja és *Fekete* Pál *Benoit*-ja volt kitűnő.

Komor Vilmos a tőle megszokott lendülettel és intuicióval vezényelte a kitűnő zenekart és az igazán nagyszerű kórust. Godin Imre nagyon kellemetlen rekedtségén azonban sajnos, még ő sem tudott segíteni.

Rendkívüli színházi kedvezmény a Pesti Napló olvasói és előfizetői részére

Előfizetőink jegyet rendkívüli leszállított áron válthatnak: Az Est kiadóhivatalában, VII. Erzsébet körút 18—20, tel.: 1-438-88, reggel 9 órától délután 5 óráig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig

VASÁRNAP, júl. 18. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (5 d. és 8 este). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8). **Fővárosi Nagy Cirkusz:** Akrobat, oh! És a kísérő műsor (4. d. u. és 8 este).

HÉTFŐ, júl. 19. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (8). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8). **Fővárosi Nagy Cirkusz:** Akrobat, oh! És kísérő műsor (4 d. u. és 8 este).

KEDD, júl. 20. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (8). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8). **Állatkert:** Beethoven-est (V. szimfónia) (8). **Fővárosi Nagy Cirkusz:** Akrobat, oh! És kísérő műsor (4 d. u. és 8 este).

SZERDA, júl. 21. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (8). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8). **Fővárosi Nagy Cirkusz:** Akrobat, oh! És kísérő műsor (4 d. u. és 8 este).

CSÜTÖRTÖK, júl. 22. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (8). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8). **Állatkert:** Traviata (Guglielmetti vendégjátéka) (8). **Fővárosi Nagy Cirkusz:** Akrobat, oh! És kísérő műsor (4 d. u. és 8 este).

PÉNTEK, júl. 23. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (8). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8). **Fővárosi Nagy Cirkusz:** Akrobat, oh! És kísérő műsor (4 d. u. és 8 este).

SZOMBAT, júl. 24. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (8). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8). **Állatkert:** Nagy operett-revü (8).

VASÁRNAP, júl. 25. Erzsébetvárosi: Sárgapitykés közlegény (5 d. u. és 8 este). **Márkus Parkmozgó:** Gólyaszanatórium (8).

Ripper F. dr.: A fiatalság megőrzésének módjai Ára 2.50
Kapható AZ EST könyvkereskedésében Budapest VII, Erzsébet körút 18

Csáky József

 Népszava 1985. III. 30.

A Függetlenek Szalonja

Egy képzőművészeti intézményről, két album kapcsán

A Függetlenek Szalonja, avagy francia nevén a *Salon des Indépendants* tavaly, december 10-én ünnepelte első bemutatkozásának századik évfordulóját a francia főváros egyik legelőkelőbb kiállítóhelyén, a Grand Palaisban. Ezzel együtt a *Független Művészek Társaságának* a megalakulását is. Ez a tárlat száz olyan világraszóló mesterművet sorakoztatott fel, melyeket a Függetlenek Szalonja mutatott be az elmúlt száz esztendő során.

A „salon" — magyarul: szalon — valamikor a lakásnak azt a szobáját jelentette, ahol a vendégeket fogadni szokták. A XVIII—XIX. században vált ez a szó jelentésátvitel folytán a képzőművészeti kiállítások megnevezésévé az egész világon. Mint ismeretes, hazánknak is volt Nemzeti Szalonja; az épület, míg le nem bontották az ötvenes években, a mai Engels téren állott.

Franciaországban a múlt század második felében egyre nőtt a művészek elégedetlensége az államilag ellenőrzött, „zsűrizett" Salonok ellen. Ezek egyre önkényesebben, akadémikus elfogultsággal intézték a képek beválogatását a tárlatokra. Olyan festőket utasítottak például vissza, mint *Delacroix, Courbet, Manet* stb.

Legelőbb az impresszionisták szakítottak a hivatalos Szalonnal, amikor 1874-ben megrendezték az első „zsűrimentes" kiállítást. Ezt további hét kiállításuk követte. Elkülönülésük valóságos forradalmat jelentett: hatásukra a fiatalabb nemzedékek, az új irányzatok hívei is megtagadták az együttműködést az államilag szervezett kiállításokkal. Ilyen meggondolásokból alakult meg 1884-ben a *Függetlenek Társasága*, amely egyszer s mindenkorra kimondta függetlenségét a hivatalos zsűrikkel szemben, és úgy döntött: Szalonjaikra ki-ki szabadon beküldheti munkáját. A lelkesedés nagy volt, a pénz azonban kevés; kezdetben még a terem bérével is adósak maradtak. A Társaság második kiállítása, a Függetlenek Szalonja 1886-ban már sajátos profillal jelentkezett: ekkor veszik át irányítását a „posztimpresszionisták", akik szemben impresszionista elődjeikkel, nagyobb súlyt fektetnek a képfelület megszervezésére. Itt vezérkedett többek között *Seurat*, aki színes pontokból formálta ki bábszerűen mozdulatlan alakjait. Képe, a *Vasárnap délután a Grande Jatte szigetén*, hatalmas botrányt kavart. Sok szállal kötődött a függetlenekhez a „nabik", azaz a dekoratív festők csoportja, amelyhez egy időben *Rippl-Rónai* is tartozott. Szorgalmas résztvevő volt *Van Gogh*, sőt kezdetben *Gauguin* is, aki azonban később, személyes okokból, visszaveszi képeit. A század utolsó esztendeiben többször szerepel a kiállításokon *Cézanne*, és itt állít ki *Toulouse-Lautrec* is, a posztimpresszionizmus egyik legjellegzetesebb alakja.

A Függetlenek Szalonjának legnagyobb jelentősége éppen az, hogy *minden újnak széles kaput tár és megjelenési lehetőséget biztosít egészen napjainkig.* Itt mutatkoznak be először a „vadak", élükön *Matisse-szal, Derainnal* és *Van Dongennel*, az expresszionisták, *Ensor, Munch* és *Rouault*, a kubisták: *Gris, Metzinger, Leger*, a „párizsi iskola": *Chagall, Foujita, Modigliani*, aztán az absztraktok: *Kandinsky, Mondrian* ... És még sokan mások, ismert és kevéssé ismert alkotók. A folyamat mindmáig tart, mert a Társaság nem zárja le az utat egyetlen irányzat előtt sem, amely a művészet megújítására törekszik. Itt léptek porondra például legutóbb az *új tárgyiasság* képviselői.

Az első album az 1984-es jubileumról *Les artistes indépendants* címmel még tavaly megjelent: ez azt a száz mesterművet mutatja be, amely a jubileumi tárlaton szerepelt. A közelmúltban megjelent második kötet a *kortárs alkotókat* veszi számba, közölve legfontosabb adataikat, illetve munkásságuk jellegét egy-egy reprodukció tükrében. A kötet irányzatonként csoportosítja a művészeket; bevezetőül mindenütt rövid, de kitűnően megírt ismertetések adnak számot az egyes tendenciák múltjáról és jelenéről.

A Függetlenek másik jelentősége, ami talán már a fenti hézagos névsorból is tapasztalható, az, hogy nemcsak franciákat fogad soraiba. *Egész csomó nem francia csillag szerepel a modern művészet égboltján, aki a Függetlenek lehetőségével, tagságával élve, Párizs légkörében fejlesztette világhíressé művészetét.*

Magyar nevekre is bukkanunk természetesen. Ilyen *Francois Gall*, aki 1940 óta él Párizsban, s a Társaság vezetőségi tagja. A még idősebb nemzedékből: *Csáky József* szobrász, aki 1912-ben állítja ki először kubista munkáit a Szalonban. A Függetlenek Társaságában az sem kritérium, hogy valaki Franciaországban éljen. Hazai művészeink közül ketten is szerepelnek a kötetben, mint „sociétaire"-ek, azaz társasági tagok: *Breznay József* Munkácsy-díjas festőművészünk és *B. Hajdú László*, sok külföldi rendezvény gyakori résztvevője. Ők mindketten rendszeresen meghívott, számon tartott tagjai a Függetlenek Szalonjának.

Ami a magyar művészet megbecsülését is jelenti.

Harsányi Zoltán

ahol a lakosság *nemmel* szavaz a településfejlesztési hozzájárulásra, ott az állampolgárok feltehetően nem érzik igazán magukénak a tanácsi terveket, vagy már korábban csalódtak a helyi vezetésben, esetleg soha nem is bíztak benne, mert nem találta meg velük a közös hangot.

...ságtól

seknek soha ilyen nagy szükségük nem volt a lakosság forintjaira, mint most, a hetedik ötéves terv kezdetének küszöbén. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy a tanácselnök kiadja a jelszót: a településfejlesztési hozzájárulást *mindenáron* meg kell szavaztatni. Ez ugyanis *nagyon sokba kerülhet* a település választott vezetőinek. Olyan indulatokat korbácsolhat fel, amelyek hosszú évekre megzavarhatják a tanács és a lakosság jó kapcsolatát.

Ez pedig olyan tartalék, olyan *erkölcsi* tőke, ami nélkül egyre kevésbé lesz lehetőség a községek, városok fejlődésére. Az állampolgárok *a mai viszonyok között érthetően rendkívül érzékenyek minden újabb pénzkiadásra*, még akkor is, ha évente csak néhány száz forintról van szó. Beleegyező aláírásukért elsősorban érvelő, meggyőző szavakat várnak, s azt, hogy pénzük felhasználásáról a tanács *nyilvánosan számoljon el*. Jogos igényük, természe-

ban nem kötelező. De ugyan, milyen gondolatokkal veszik kezükbe majd az adókivetésről szóló határozatot azok, akiket egyáltalán meg sem kérdeztek, *akiknek a szavazatára nem, csak a pénzére tartanak igényt?*

Előfordul ennek az ellenkezője is, amikor a tanács úgy gondolja: *könnyebben megszerezheti azoknak az embereknek a szavazatát, akik tudatában vannak annak, hogy később úgyis mentesülnek majd a településfejlesztési hozzájárulás fizetése alól.* (A jogszabályok szerint megszavazása ellenére sem kell majd hozzájárulást fizetniük azoknak a családoknak, amelyeknél az egy főre jutó havi jövedelem *2500 forint alatt* van, de a helyi tanácsrendeletek szociális indokok alapján *további* mentességeket is engedélyezhetnek.) Az effajta okoskodás — ami mögött szintén nem nehéz felfedezni *a manipulációs szándékot* — teljesen *jogszabály-ellenes*, hiszen a törvényerejű rendelet kimondja: az adó kivetéséhez *a fizetésre kötelezhetők többségének előzetes egyetértésére* van szükség.

Igen ám, de a tanácsok egy része arra hivatkozik: a *szavazás* és a későbbi esetleges *adófizetés két teljesen*

„Nekem csinálják"

— *Ha így van, ezt is súlyos hibának tartom.* Tisztában vagyunk azzal, hogy a tanácsoknak rendkívül nagy szükségük van a lakosság pénzére, több helyen ezzel

elsősorban nem jogi, hanem *etikai* kérdésekről van szó — mondja *Kocsis Pál*, a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának osztályvezetője. — Nyilvánvaló például, hogy nem szabad azoknál a családoknál kezdeni a kérdezősködést, a szavaztatást, amelyek alacsony nyugdíjból, netán szociális segélyből élnek, hiszen *ezek feltehetően eleve mentesülnek majd* a településfejlesztési hozzájárulás fizetése alól. *Akkor pedig ők milyen alapon szavaznak arra, hogy a szomszédjuk fizessen?* Úgy látszik, néhol a tanácsi vezetőkben még nem tudatosult eléggé, hogy itt egy olyan újfajta, *önkéntes* adóról van szó, amely csakis *a legdemokratikusabb módszerekkel* szerezhető meg. *Minden mostani túlkapás hosszú évekre lejárathatja ezt az új együttműködési lehetőséget.*

— Hallottam olyan szóbeszédeket is, hogy a tanácsok egyes településeken, kerületekben olyannyira presztízskérdésnek tekintik a településfejlesztési hozzájárulás megszavaztatását, hogy — ha nem is nyíltan — *a tanácsi alkalmazottak jutalmazási feltételéül szabják, hány szavazatot tudnak összegyűjteni...*

milyen fejlesztési célok megvalósításához milyen összegű hozzájárulást kérjenek a tanácsok a lakosságtól...

— *Nagy önbizalomra vall, hogy a végrehajtó bizottsá-*

CSÁKY József

Képek a falon

Ősz Gábor kiállítása
Székesfehérvár, István Király Múzeum,
1991. IV. 20. – V. 19.

A tárlaton Ősz Gábor (1962) legújabb, 1991-ben készült munkáit láthatjuk, amelyek gyökerében Rothko és Ad Reinhardt radikalizmusával rokon törekvés áll. A festő az absztrakció vonzásában, sorozatos egyszerűsítés után jutott – mondjuk így: – *a kép fogalmának* közelébe. Mintha a malevicsi fekete négyzetre kérdezne rá; absztrakt kép vagy ábrázol (egy kvadrátot, ami egy kép a falon)? Ősz a „kép a képben" tautológiát tárgyiasítja, mikor a festményt árnyképével azonosítja, s az így megkettőzött festmény önmagára nyíló ablakként a környezetéről és nézőjéről is „beszél". A képsík belemozdul a térbe, mert Ősz visszahozza a centrális perspektíva szempontját, a vízszintes élek összetartásával távlatossá teszi a monokrom képet. Ahogy falat fest a kép köré, szűkíti a festmény dimenzióit, a valóságostól az illuzionisztikusba; a geometriai konvenció sematizmusával szemben látszólag impresszionista, a nem látható iránti érzékenység elkötelezettjeként. Rembrandt sötét „üres" háttere lesz itt pozitív *alak*. Tulajdonképpen „képfogyatkozás" tanúi vagyunk, a sűrű festék a kormozott üveg szerepében biztosítja a rálátást – a kép tárgyi létezése kerül fénybe. Ősz a festmény *aurá*ját festi meg, érzékletesen, távol a minimalizmus szigorától. Metaszinten a kép-problémát saját eszközeivel járja körül; a kép és néző viszony metaforáját adják a diptichonok kvázi-„szobasarkai". Közeledünk, távolodunk, oldalt lépünk, a sötétben tapogatódzás szorongó hiányérzetével.

Olajos, szurkos mélység éjszakájában tükröződünk, ahol a horror vacui egyszerűen a festéssel van „belakva". A kép általánossága találkozik a festménnyel való együttlét intim történetével.

A kép maga, mint entitás, ikonként néz vissza önmagára.

Ősz Gábor új képeiben a festmény *ontológiá*jával foglalkozik.

Károlyi Zsigmond

A Parisiana rekonstrukciója

„A Parisiana újjáépítése"
Tisztelgés Lajta Béla emlékének
Budapest, Országos Műemléki Felügyelőség
1991. IV. 17-V. 15

A Magyar Építészeti Múzeum számos nagy életmű bemutatója után, most egyetlen épület újjászületéséről rendezett kamarakiállítást.

Lajta Béla 1908-ban tervezte az akkori Szerecsen utcába a Parisiana mulatót. Az építész láthatóan függetlenítette a mulató tereitől a homlokzatot, és azt önállóan alakította. Első tervén ezt a felületet a nyílásokon kívül még különböző ornamentikus elemekkel is osztotta, ami azonban megépült, sokkal szűkszavúbb és merészebb. A megnövelt arányú koronázópárkány keletiesen gazdagon díszített, ezzel éles ellentétben áll a szürke márvánnyal burkolt, sík, díszítetlen homlokzati fal. Maga ez a geometrikus egyszerűség válik a leghangsúlyosabbá. A szokásostól eltérő arányokon alapuló, eszköztelen elegancia, amely a rafinált, finom részletekben teljesedik ki, magával ragadó, miközben zavarba is ejti szemlélőjét.

Ez a zavar a homlokzat későbbi átalakításain is tükröződni látszik. Hol egy előtetővel és a homlokzat üres felületén szimmetrikusan elhelyezett felirattal, hol az arányokat végképp megváltoztatva, ablaksorokkal akarták feledtetni e diszharmóniát. Végül minden, ami a homlokzatból maradt, eltűnt egy modern függönyfal mögött.

A felújítást végző építészek, Kőnig Tamás és Wágner Péter, Dávid Ferenc művészettörténész segítségével (akinek kiváló, az épületet elemző tanulmánya a katalógusban olvasható) rekonstruálták Lajta Béla művét, és a belső terek újjáalkotásában is igyekezték követni szellemét. A magyar építészetben alig jelenlévő stílus kiemelkedő alkotása lett így újra Budapest része. A kiállításon az épület története és a tervezők aprólékos, minden részletre kiterjedő figyelemmel végzett munkája követhető nyomon.

Branczik Márta

Magyar művek a Phillips árverésén

Az 1796-ban Londonban alapított Phillips, Son and Neale világméretű hálózattal rendelkező aukciósház londoni részlegénél 1991. március 21-én mintegy száz modern képzőművészeti tárgyat aukcionáltak, melyek közül hét darabot magyar származású művész alkotott.

A kevés 19. századi és többségében a 20. század első harmadában készült műtárgyak között számos neves művésztől származó grafikát – Klimt; Delaunay; Corinth; Kirchner; Man Ray – néhány olajfestményt és két szoborművet találunk.

Ez utóbbi műfajnál maradva, kiemeljük *Étienne Beöthy* (1897–1962) *Dans cosaque Opus* 45 című 1930 körüli bronzalkotását, mely 13.000 fontért kelt el. A szintén Franciaországban működő Csáky József (1888–1963) szobrászművésztől ezennel két 1925 körül készült gouache került eladásra, leütési áruk 2.900, illetve 2.800 font volt. Kassák Lajos 1959-es gouache *Kompozíciója* 4.600 fontért talált gazdára. Victor Vasarely két ötvenes években festett olajképe az *Akka 3* és a *Bhopal III* 20.000 és 18.000 fontos árat ért el. Az aukció katalógusának címlapján szereplő Péri László (1899–1967) *Kompozíció* című 1924-es műve a várakozásnak nem megfelelően mindössze 13.000 fontra futott fel, és emiatt a műtárgy nem cserélt gazdát.

Az aukcióról sommásan elmondható, hogy árai általában nem voltak magasak, melynek oka elsődlegesen az Angliában fellépő recesszió lehet. Innen Magyarországról figyelemmel kísérve művészeink szereplését, a relatív alacsony árak ellenére egy dolog megnyugvással tölthet el bennünket a félig megtelt aukciós termében hét jó kvalitású, karakteres mű került kalapács alá.

Matits Ferenc

art művészeti magazin
magyar melléklet
© 1991
ISSN 0866-4447

Kiadja a G+J AG&CO (Hamburg) az Argos Kft.-vel együttműködve.
F. k.: az Argos Kft. ügyvivője
Szerkesztő: Branczik Márta
Fordítások: Szántó Tamás
Veress Anna

Ára: 520.- Ft

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 349-726

Csáky József szobrászművész
(1888–1963)

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1982 JUL 27

1021

Táncoslány — a kúton

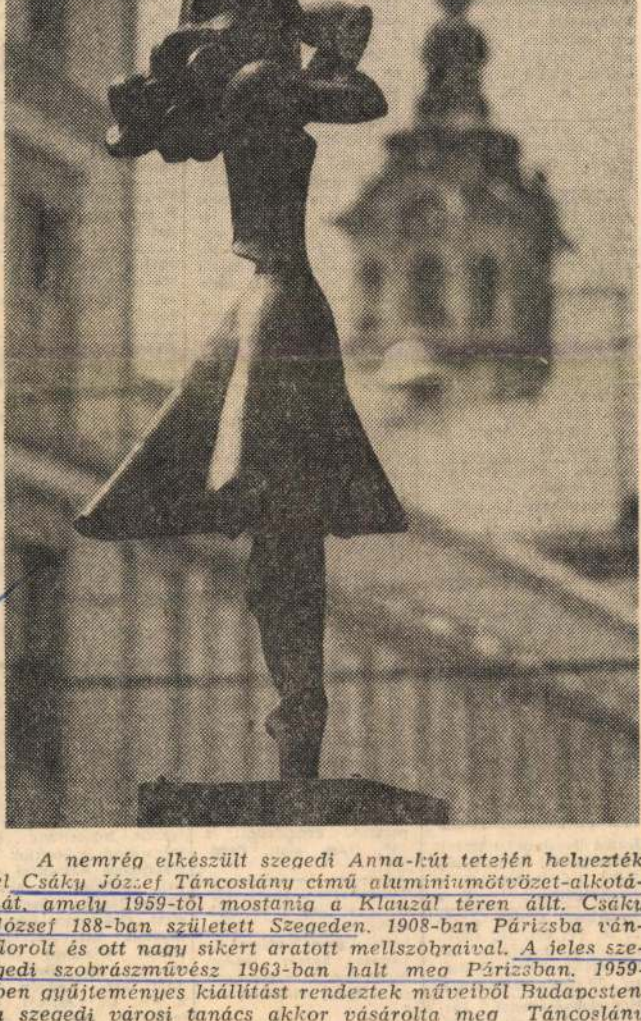

A nemrég elkészült szegedi Anna-kút tetején helyezték el Csáky József Táncoslány című alumíniumötvözet-alkotását, amely 1959-től mostanáig a Klauzál téren állt. Csáky József 188-ban született Szegeden. 1908-ban Párizsba vándorolt és ott nagy sikert aratott mellszobraival. A jeles szegedi szobrászművész 1963-ban halt meg Párizsban. 1959-ben gyűjteményes kiállítást rendeztek műveiből Budapesten, a szegedi városi tanács akkor vásárolta meg Táncoslány című nagyszerű alkotását. (Fotó: Enyedi Zoltán.)

APRÓHIRDETÉS

ADÁSVÉTEL

Kifürészelt szarufák minden méretben, gerendák, ajtók, ablakok, kerítések eladók. Vásárhely, Kun Béla u. 50., egész nap. X

Eladó 2 éves, egyesben járó, sodrott kancacsikó. Makó, Nagycsillag u. 6! x

Régipénz-gyűjtemény, Amati dobfelszerelés eladó. Csanytelek, Bercsényi u. 11/A. x

Eladó: szobabútorok, ülőgarnitúrák, heverők, asztalok, székek. Vásárhely, Miklós utca 8. Érd.: 16—19 óráig. X

Tízliteres villanybojler, olajkályhák és mély panorámás babakocsi eladó. Cím: Czibola Sándor, Szentes, Arany János utca 40. x

Egyéves törzskönyvezett német juhász kan kutya fekete, eladó. Vásárhely, Mátyás u. 19.

Egy nóniusz kanca ló, 8 éves, eladó. Érd.: Szentes, József-szállás 5.

Nyolchetes malacok eladók. Vásárhely, Damjanich u. 41.

Eladó 12 db hathetes malac. Vásárhely, Majakovszkij u. 27. szám.

Eladó 35 db melegágyi ablak üvegezve, olcsón. Érdeklődni: Makó, Alkotmány u. 10.

LAKÁS

Külön bejáratú bútorozott szoba kiadó, szept. 1-től. Érd.: Csongrádon, a Hírlapboltban. x

Vásárhely, Kodály Z. u. 2. sz. IV. em. 12. alatti, kétszobás, komfortos lakás eladó. Érd.: 19 óráig mindennap.

Hódmezővásárhelyi, központi, két és fél szobás, második emeleti, távfűtéses, szövetkezeti lakást

Vásárhely, Tompa u. 10. számú ház eladó. x

Csanytelek központjában 4 szobás ház, gazdasági épületekkel, nagy területtel eladó. Haszonállatot és gépkocsit beszámítok. Érd.: Kovács József, Kossuth u. 15/D, a templommal szemben. X

Mátrában kis ház és gazdasági épület 3000 m²-es telken, falu szélén eladó. Százholdas legeltetési lehetőség, víz, villany van. Érdeklődni: Kovács József, Csanytelek, Kossuth u. 15/D. Levélre nem válaszolok. x

Vásárhelyen, a Kertváros közvetlen közelében, gazdálkodásra alkalmas, villamosított tanya, jó lakóépülettel és gazdasági épületekkel, bővizű Norton-kúttal, 3 fázisú villamos árammal, 800 n-öl gyümölcsössel eladó, Érdeklődni: Vásárhely, Erdő u. 4., az esti órákban. Azonnal elfoglalható. X

Szentes, Nagyhegy 121. számú ház 410 n-öl földdel eladó. Érdeklődni: Nagynyomás 54. sz. alatt. X

Vásárhely, Dózsa Gy. u. 73. sz. családi ház elfoglalhatóan eladó, valamint egyéb ingóságok is. Érd.: November 7. tér 1.

Eladó Ferencszállás, Felszabadulás út 87. sz., jó állapotban levő családi ház 800 n-öl telken, beköltözhető és egy mézpergető. Érdeklődni: a 159. szám. alatt, Papósék.

Elcserélném 3 szoba, fürdőszoba, kamra és mellékhelyiségekből álló, kertes, gazdálkodásra alkalmas házam tanácsi bérlakásra, megegyezéssel. Makó, Hunfalvy u. 9.

Két családnak alkalmas

Chevrolet gépkocsik, h bával, csztergapad, 160 as csúcstáv, Csepel Di sel-motor, 6 hengere GAZ 69, lejárt a műsz kija, Zetor 3011, Supe 50, Kemper kasza, komt resszor, RS markoló (h ányos), 5 személyes la dik. Csanytelek, Kossut u. 15/D.

Babetta motor eladó é 10 q morzsolt kukorica Vásárhely, Szőlő u. 19 szám.

PF-es Trabant eladó. — Nagymágocs, Mágocsol dal 8.

1983-ig vizsgáztatott 100-as Skoda olcsón el adó. Érd.: Vásárhely Szőlő u. 29.

ZX-es Moszkvics 412-es 1983-ig (júliusig) érvé nyes a műszaki vizsgája eladó. Érd.: 17 ór után, Vásárhely, Moszk va u. 30.

ZC-s Trabant, 1985-i érvényes a műszaki vizs gája, eladó. Csongrád Fövenyi u. 19.

GP-s FIAT 850-es eladó Érd.: Szentes, Tanács köztársaság u. 13. IX/25 Mindennap 6 óra után.

VEGYES

Az 1982—83. tanévr felvételt hirdetünk és be iskolázunk 8 általános végzett fiúkat villany szerelő szakmára. A képzési idő 3 év. A tanulók részére univerzális képzést adunk. Vidékiek részére kollégiumi elhelyezést biztosítunk. Beforgatással biztosítjuk az elektromos háztartási gépek javítását, lakás-, épületvillágítás, üzemszerelés, elektromos kapcsolótáblák készítése, szerelése. Általános Villamossági Isz, Budapest XIII. ker., Radnóti M u. 41., tel.: 297-451. Jelentkezni lehet: a személyzeti vezetőnél.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Csáky József
ÉLET ÉS IRODALOM
1963 MÁR - 9

ra. Guido ...

1021

Csáky József újrafelfedezése Párizsban

Ezzel a címmel közli a *Les Lettres Francaises* csaknem egy teljes lapnyi terjedelemben *R.-J. Moulin* cikkét a hazánkból elszármazott szobrászról, akit a modern művészet nagy úttörői közé számít. *Csáky József* 1888-ban született szegedi munkáscsaládból. Tizennégy esztendős korától a budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult, de néhány év múlva már Párizsba került, ahova *Rodin* híre vonzotta s ahova részben gyalog tette meg az utat. Itt kapcsolatba került a legkiválóbb művészeti forradalmárokkal; *Picasso, Léger, Chagall, Braque, Gromaire, Brancusi, Cendrars* tartozott baráti köréhez. Rodin impresszionizmusából hamar kiábrándult, egy időre Maillol lett a példaképe, majd az elsők közt alkalmazta a szobrászatban a kubizmus formaelvét, melyet festők dolgoztak ki. Elnagyolt vonalú portréi, absztrakt témájú színes reliefjei után harmonikusabb szépségideált alakított ki, a felismerhető valóságot stilizálva a kubizmus igénye szerint. Újabb alkotásait Párizsban már nem tartják eléggé modernnek, de a művészt ez nem ingatja meg hitében. *„Negyven év kellett, hogy megértsék ifjúkori műveimet. Negyven esztendő múlva azt is érteni fogják, amit most csinálok. Ma a legtöbb művész nem tudja, mit akar. A művészetnek mindig volt eszmei mondanivalója, csak a burzsoázia akarja megfosztani a szellemtől. A szobrászok egy része a naturalizmushoz kanyarodik vissza, vagy az absztrakcióba temetkezik. Én a szobrászatot az építészet alkotóelemének tartom, s ezt görögországi utamon értettem meg igazán. Ott értettem meg azt is, hogy a szobrászat tárgya mindenekelőtt az ember. Bizonyos vagyok abban, hogy a művészet egy újfajta monumentalitás felé halad, melyet egy új ideológia fog megteremteni. Hogy a művészet megújulhasson, meg kell újítani a társadalmat...”*

R.-J. Moulin cikke mellett a lap közli a művész fényképét, valamint hat szobrának fotografiáját, köztük egy alumíniumból készült táncos alakét, melyet Csáky József szülővárosában állítottak fel.

A fiatal szovjet írók konferenciájának új időpontja

A szovjet sajtó híradása szerint a fiatal írók eredetileg tavaly decemberre tervezett országos konferenciáját a szovjet írószövetség és a Komszomol közös megállapodása értelmében április 17. és 20. között rendezik meg.

Néger plasztika

A két cikkb
jelzett módsze
lekre a megké
reagáltak. Arr
tak egyet-mást
gények olvasói
adott műveket
is, de a tapasz
nagyon gyérek, esetlegesek. Módszertani tekintetben az egész probléma gazdátlan. Pedig alapos vizsgálódás a két cikk szempontjain túl bizonyára sok értékes módszertani eredményre vezethetne. Egy lehetőségre utalok csupán: az ismeretterjesztő képregényre, amely a szó igazi értelmében nem is regény és amelyre a Képes Újság szolgáltatott eddig érdekes példát.

A népművelőknek nincs szükségük a képregényre, de talán az olvasóknak van — írta cikkében Novák József. Ezt a szükségletet talán más jellegű művekkel, például megfelelő képes kiadványokkal is ki lehetne elégíteni. Nemcsak egyes külföldi kiadóktól látott csupa-kép ismeretterjesztő munkákra gondolok, hanem bizonyos irodalmi becsű művek gazdagon, színesen és méltó színvonalon illusztrált kiadásaira is, amelyekre szükség lenne, kivételesen nem a bibliofilek, hanem a kezdő olvasók kedvéért.

A népművelést képviselő két cikkíró érdeme, hogy felhívta a figyelmet a képregényekre, lapszerkesztőink érdeme pedig az, hogy észrevették e téren az olvasók igényeit. Jó lenne most már, ha ezt az érdemet népművelőink a bírálat kidolgozásával, a tanulságok levonásával, szerkesztőink pedig a bírálat figyelembevételével tennék teljesebbé.

GADÓ GYÖRGY

BAKÓ JÓZSEF:

Hatvanhat

Eddig egy hatossal vere
mától kezdve kettővel
pusztítom ernyedetlen
ami sorvaszt, ami piszol

Mától fogva több jogon
és szikrázni, ha odacsa
E két kard nem olcsón
tele vagyok sebbel, heg
még szeretek, még aka

Pedig jó az eszményké
s a megszenvedett em
amely mindenütt megt
ahol tett kapálja a töv
és ráesőzik az értelem.

E szám-kardok védelm
elnyugszanak, megpihe
engem a sorsom nem
többre biztat; törjek fe
ahol az igaz kardforga
még eszmét hívnak bir

* A múlt évben elhun
eddig kiadatlan verse.

REZSŐ:

TÉMALESEN

is volt az a dolog azzal a lány-
azzal a koldussal, aki... vagy
mely megharapta őt egyszer...
éjszakán, amikor... vagy Belg-
járt egyszer... vagy a párizsi
ikor az a kis sárga madár...
ngott a parti ösvényen, és sem-
m került puskavégre, sem a tá-
mlékezetében, amit érdemes vol-
kerekíteni. Hát kiürült a feje?
vagy az egész világ? Egyre el-
en ment, egyre nagyobb előfe-
álta a vadat kiugratni a bozót-
i, semmi eredmény.

dombra kaptatott. Megmászta. A
l lenézett a vízre. Először
Semmi, semmi. Aztán köz-
art mellett csobogó hullámok
edt a tekintete. Nicsak. Egy
áradt, közömbös pillantással
csónakra, már-már átsiklott
me, amikor észrevette, hogy
alján egy fiatalasszony he-
úzban, színes kartonszoknyában

vagy a vízbeugrott férfi volt
kodni kezdi a faalkotmányt, a
ző pillanatban felfordult. Az
dombról, le egészen a vizig
akkor úszott ki a csónak al
karcsapásokkal nekivágott a
A felfordult csónak alól a v
kétségbeesett sikolyai csapta
ez mindjárt megfullad! — ci
agyán a gondolat. — És én n
nem tudok segíteni rajta, az
szi is!...

Gyorsan körülnézett. Teren
volt se közel, se távol. Talán
nyire egy ház, de annak a ke
tott senkit. Az író kétségbees
dett a ház felé. Hosszú dörön
ták csak ki a kaput. Lihegve,
dó szóval mondta el, hogy eg
múlva hármasban futottak vi
egy parasztasszony meg egy ö
az ásóját is hozta a vállán.

Amikor leloholtak a dombr

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-728
1977 NOV 10

DÉLMAGYARORSZÁG

Csáky József (1888-1971) szobrászművész

1021

Csütörtök, 1977. november 10.

Csáky-rehabilitáció

Ha visszatekintünk *Csáky József* (1888—1971) küzdelmekkel teli életútjára, elmondhatjuk, hogy 1908-ban Szegedről elkerülve meghódította a művészet világát és Európa-szerte ismert, jelentős szobrásszá lett. *„Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből"* (1904—1914) című memoárja, Csáky pályájának első szakaszát, a Párizsban működő fiatal, szegedi születésű szobrász biztató eredményeit öleli fel.

Amint Csáky memoárjának széljegyzetében olvashatjuk *„...a második világháború után mégis a ‚hallgatás összeesküvése' vette körül Csákyt* — ahogy halála alkalmából egy francia újságíró kifejezte. — *Elvesztette műkereskedelmi kapcsolatait, állami megbízásokat nem kapott és arra sem volt lehetősége, hogy gipszfiguráit kőbe faragja vagy bronzba öntesse. Szegényen és elhagyatottan élt műtermében, de utolsó napjáig dolgozott szobrain, tervein, emlékiratán."*

A műtörténetírás tudományos igényű tárgyilagossága megköveteli, hogy a nagy mesterek életpályájának ne csak a felfelé ívelő — úgymond a látványos és főleg hálás — szakaszát tartsuk számon, s mindent kizáróan csak ezt méltassuk. Az emberi-művészi teljesség bemutatására való törekvés azt diktálja, hogy nem szabad elfeledkeznünk arról a záróakkordról sem, amely egy nyolcvanhárom évet megélt nagy művész, Csáky József életének utolsó évtizedében — vagyis 1961—1971 között — lezajlott. Jóllehet, hogy a művészet egén egy régebben fényesen ragyogó csillag

fénytörése lehangolóvá tesz bennünket. De hálátlanság lenne megkímélni magunkat ettől a rossz érzéstől azzal, hogy egyszerűen nem törődünk emberi sorsának olykor tragikussá alakuló végkifejletével. Vagyis, hogy közömbösek legyünk például a Szegedről Párizsba szakadt Csákynak azzal a megrendítő harcával szemben, mellyel az idős mester — a reá súlyosodó betegség és szegénység, feledés és magányosság ellenére is — a számára életet és értelmet nyújtó aktív alkotóművészetért, az utolsó leheletéig küzdött.

Csáky József életét záró tíz esztendejének érzékeltetését egy bővebb terjedelmű tanulmányban szeretném feldolgozni. Ezt a munkát egyrészt az 1964 őszén nála tett párizsi látogatásom élményei és feljegyzései alapján kísérlem megoldani. Másrészt, és főleg azokat az általa hozzám írt leveleit fogom felhasználni, melyeket Csáky 1961—1970. között Párizsból küldött Szegedre nekem. Ebben a több mint nyolcvan darabból álló levélgyűjteményben az idős mester — olykor hosszú oldalakon keresztül — írt a párizsi, illetve nemzetközi művészeti események, műgyűjtők és múzeumok vele kapcsolatos viszonyáról, továbbá az egyre gyöngülő erejétől tellően, de lankadatlan akarattal létrehozott újabb alkotásairól, s végül őszintén szólt hétköznapjainak eseménytelen szürkeségéről, a magára hagyatottság érzésének nem titkolt fájdalmáról is. E levélgyűjteményből akár néhány részletet is ismertetni természetesen nem sokat jelentene, mert ezeknek az írásoknak zárt összefüggéséből csak önkényesen ragadnánk ki olyan momentumokat, melyek így önmagukban, izoláltan elvesztenék az egészhez kötődő mélyebb értelmüket.

Csáky művészeti rehabilitációja, a mester 1971 tavaszán bekövetkezett halála után nem váratott túl sokáig magára. Amint a Műgyűjtő 1974. 1. száma hírül adta, Csáky József emlékének a párizsi *„Dépot 15"* nevű galéria áldozott, amely 1973 őszén hatvan szobrot és száz rajzot mutatott be tőle. A kiállítással egyidőben értékes dokumentációs anyaggal ellátott monográfiát is jelentettek meg róla. Az Élet és Irodalom 1974. 2. száma szintén foglalkozott Csáky sikeres párizsi kiállításával. Többek között szóba hozza, hogy *„...a műkritikusok emlékeztetnek*

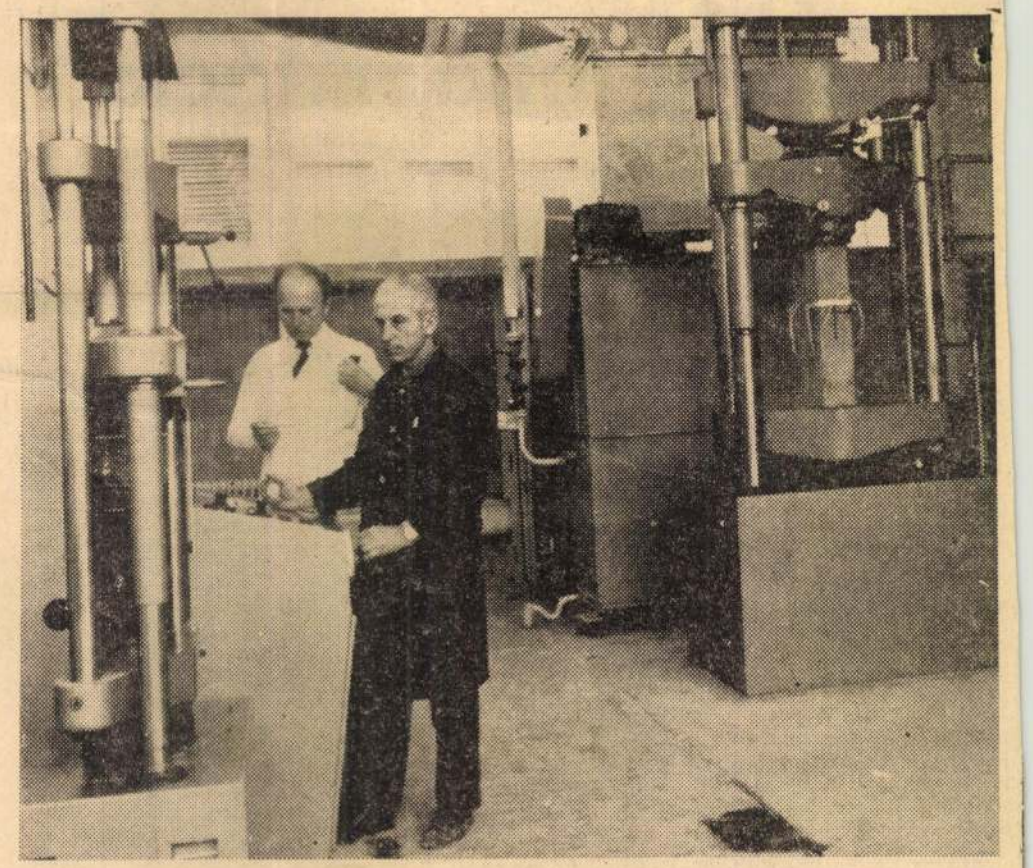

Az építkezés biztonságáért

Az Építéstudományi Intézet új laboratóriumát a napokban adták át rendeltetésének. A szentendrei kísérleti telep legújabb létesítményében közúti és vasúti hídszerkezetek, épületgerendák szilárdságát vizsgálják, és betontechnológiákat dolgoznak ki. Képünkön: a betontechnológiai laboratórium.

Szőlő- és gyümölcstelepítések

Mi a jelenlegi helyzet? — Fejlesztési célok

Az ötödik ötéves terv Csongrád megyében háromezer hektár szőlős korszerűsítését és 1500 hektár új telepítést ír elő. Emellett 1600 hektár új gyümöl-

ültetvények mind elmaradnak a korszerű követelmények től. Szinte valamennyi-

adottságait figyelembe véve a téli alma helyett in-

el s ott — hogyan, minő tapasztalatok hatására, sajnos, nem írja meg önéletrajzában — legelőlről kezdte művészetét. Párisi vívódásának története bizonyára nagyon tanulságos és érdekes, kár, hogy eddig nem méltatta megírásra. Az út, amelyen megindult, az anyaggal való ismerkedés volt. A szobrászatnak a kő az ősi és bizonyára az örök anyaga is. Itthon akkor, a mult század utolsó harmadában, még a legismertebb és legünnepeltebb szobrászoknak sem volt igazi közük művészetük végleges anyagához. Beérték annyival, hogy agyagban megmintázták elgondolásukat, s minden egyebet a kőfaragóra vagy a bronzöntőre bíztak. Így dolgoztak általában az akkori Európa szobrászai, az egy Hildebrandt kivételével. De róla és törekvéseiről akkor még nagyon kevesen tudtak.

Milyen körülmények között, kinek a tanácsára vagy sugallatára — ismételjük, nem tudjuk — a magyar fiú Párisban egyenesen a kő megmunkálásához fogott. Furcsa alaktalanságokat faragott belőlük, összerakott és egymásbacsukódott mértani idomokat, olyanféléket, aminőket a keletkező kubizmus első apostolai igyekeztek divattá tenni. A kezdő faragónak ez a szabályos vonalakra és síma síkokra redukálódó stílus nagyon megegyszerűsítette a munkáját. A könnyebb feladatokon tanulta meg a kővel való bánás módját. Mire azután megtanulta, megérlelődött művészlelke belátta, hogy az «absztrakció»-nak akkora mértéke képtelenség az ábrázolás művészetében, s hogy a valóságra emlékezés nélkül nincsen művészet. Ettőlfogva — 1920 tájékán — jelennek meg Csáky művészetében az első természeti motivumok: emberi fejek és alakok, álló és ülő aktok és állatszobrok. Ezeket is a kőből hántotta ki úgy, hogy félig még benne hagyta őket. Merevek, szögletesek, egyenesek, mint maga a kőnek az anyaga, amely természettől fogva olyan és természettől fogva igyekszik tömbbé összezárni atómjait. Waldemar George «emberalakú stílusban fogant élő építészetnek» nevezi Csáky utolsó munkáit, «büszke egyensúlyú kicsiny épületeknek, melyeknek leánytestek, ifjútestek, asszonytestek a témái». Szépen hangzó mondata lényegében nem egészen helyes. Csáky művészete nem építészet, hanem igazi szobrászat, mely azonban keletkezésénél fogva — annál fogva, hogy kőből kikerekített forma és viszont hogy kőbe merevített természet — olyan nyugalmas hatású, biztos egyensúlyú és önmagát a legegyszerűbb eszközökkel kifejező, mint a jó építészet.

Szép megbecsülése az immár férfikorú művésznek, aki Páris zsivajos életében szinte aszkétai hittel és megadással él művészetének, a Waldemar George szövegével megjelent füzet. Az érdekesebbik része, ismételjük, a képes tábláké. Azokon időrendben mutatja be művészetének alakulását Csáky. Azt a lassú folyamatot, melynek során a sztereometria szabályosságába tört művészete fokról fokra szabadul a geometria szorongatásából, mígnem elfordulva kubisztikus törekvéseinek anyjától: az elmélettől, kinyílt érzékeit a természetre irányítja. S attól fogva szobrászati formái egyre jobban gömbölyödnek s épp olyan mértékben meg is elevenülnek. Élő művészet lesz belőlük.

Csáky művészi fejlődése példának is tanulságos és vigasztaló. Minden vergődő fiatal lélek okulhat és bátorságot meríthet belőle.

Elek Artúr

Nyugat
1930 dec. 16

és eszmélkedés végr[illegible]
őket arra, ami a n[illegible]
tanulni való. Csáky azonban keserves
bujdosó kedvében Párisba vergődött

KÖZGAZDASÁG

AGRÁRORSZÁG VAGYUNK-E?

1920-ban Magyarországnak 7,980.000 léleknyi lakosa közül 4,449.000 lélekről azt jegyezte fel a népszámlálás, hogy az őstermelés népéhez tartozik. Ez 55.6 százalék, tehát Magyarországot ezen az alapon épen úgy agrárországnak veszik, mint ahogy a részvénytársaságoknál az 51%-os többség diktál. Az ipari fejlődés ezzel az agrár-ítélettel szemben valóságos lázadásnak tünik fel. Harcolni kell érte, nyomról nyomra haladni a korszerű gazdasági kultúra felé.

Nem is akarok ellentmondani, de azért érdekelnek a részletek is. Egy ország népéről nem elég annyit tudni, amit a végső összegek mutatnak. Ugyanazon az eredményen belül nagyon sokféle árnyalat, lehetőség, változat bujkál. A statisztika utána is megy ezeknek a belső jellegzetességeknek. A mi dolgunk, hogy a számok közül kimerítsük azt, ami nélkül az ismeret nem igazi ismeret.

A részletes adatok pedig azt állítják, hogy ez az agrár-többség már 1920-ban is a gyermekek és az öregek többsége volt. A munkabíró Magyarország nem agrár többé, nem volt az már tíz esztendővel ezelőtt sem. Itt mellékelem a pontos képét népünk megoszlásának, rajta van népünk foglalkozásának és kor szerint való megoszlásának minden adata.

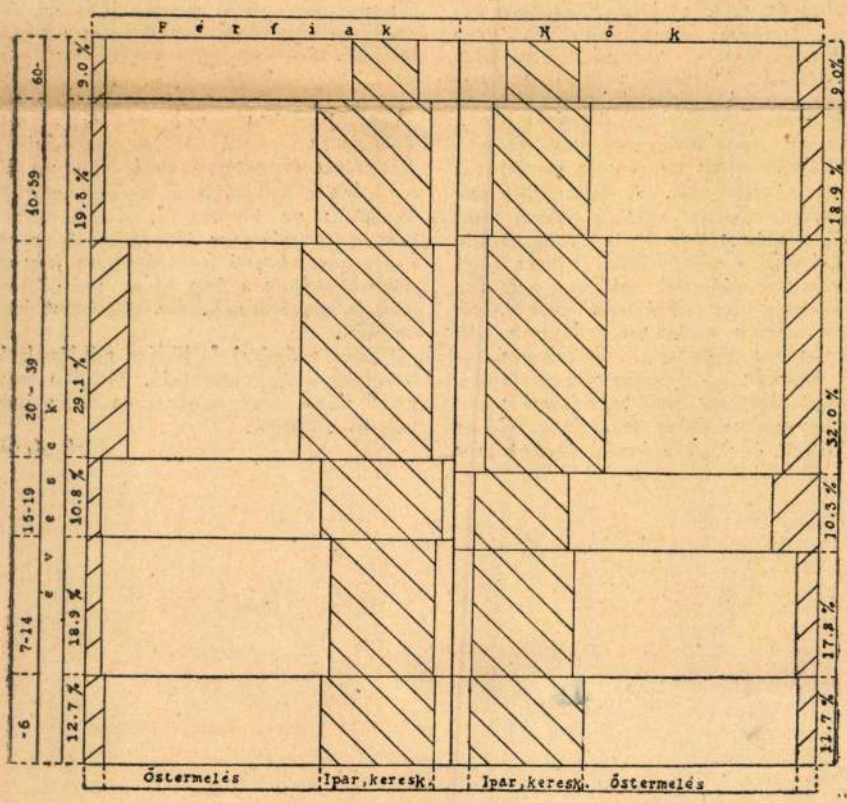

SPORT

BESZÉLJÜNK ŐSZINTÉN

„a kérlelhetetlenségről"

Irta: Petschauer Attila

A Frankfurt—Budapest—Debrecen városok közötti tornaverseny előtt elterjedt a hír, hogy *Pelle, Péter* és *Sarlós* is indul Budapest csapatában. No végre, mondogatták: kibékültek a bajnokok a vezetőséggel. Mindenki örült, hogy a tornászok félretették *évek óta tartó* sértődöttségüket és vállalták a szereplést. De nem tartott sokáig az öröm, mert a verseny napján Pelle és társai kijelentették, hogy betegek és emiatt távolmaradnak a küzdelemtől.

Nosza összeültek a szövetség urai és hivatalos nyilatkozatot adtak, amely szerint:

»*a tornaszövetség most már kérlelhetetlen lesz, a kapitány az esetről jelentést tesz a szakbizottságnak, amely a legközelebbi tanácsülés elé viszi a dolgot. A MOTESz a jövőben nem számit a három tornászra*«.

Megint elrepült a botránykő. Nem tudni, kit vág fejbe. Egy biztos; újabb tornászháborúról beszélnek.

— Miért mondták le a szereplést? — kérdeztük Pelle Istvántól.

— Érthetetlen volt előttem, — kezdte a beszédet a kétszeres olimpiai bajnok — hogy Péterrel és Sarlóssal együtt úgy említettek bennünket, mint a városok közötti verseny indulóit. Megmondom őszintén: mi *a sajtóból szereztünk tudomást* szereplésünkről. A verseny előtt három nappal kaptuk meg a tornaszövetségtől a részvételre felkérő levelet. Másnap, június 2-án felmentünk a szövetségbe és *Krizmanics* János művezető előtt bejelentettük távolmaradásunkat.

— Szóval nem vállalták Budapest csapatában a szereplést?

— Erről egy pillanatig sem volt szó.

— Miért mondták le akkor szereplésüket betegségre való hivatkozással a verseny napján?

— Én már a berlini olimpiász után még a vonaton kijelentettem a hivatalos vezetők előtt, hogy az *egyéni versenyektől véglegesen visszavonulok*. Péter Miklós a városok közötti mérkőzések előtt három héttel megmondta a MOTESz egyik alelnökének, hogy megélhetési gondjai miatt tréningjét az utóbbi hónapokban teljesen elhanyagolta, rá ne számítsanak. Ezt a bejelentést az alelnök tudomásul vette. Minket lepett meg a legjobban, hogy ezek ellenére elterjesztették rólunk, hogy indulunk a városok közötti tornaversenyen.

— Mit szól a Tornaszövetség szigorú jegyzőkönyvéhez, amelyben azt írták, hogy kérlelhetetlenek lesznek önökkel szemben? Azt is hallottuk, hogy örökre eltiltják önöket a versenyzéstől.

— Nincs megjegyzésem, — mondja Pelle István — tegyenek, amit akarnak. Én már töröltettem magam az igazolt versenyzők sorából.

Hogy most ebben az újabb botrányban kinek van igaza, nem tudjuk. Valószínű, hogy száz százalékig sem az egyik, sem a másik félnek.

Egy biztos, többet nem írunk cikket a Pelle-tornaszövetség ügyről. Nekünk elég volt. A könyökünkön nő ki a folytonos tornászháború. Ásítunk, amikor újra és újra el kell olvasni, hogy így megdorgáltak Pellét, úgy megbüntették a társait.

Egyik nap Pelle és barátai vádolják a Tornaszövetség urait, másnak az urak vádolják a tornászokat. Ha Pelléék kérik a valódiság bizonyítását, akkor a Tornaszövetség ellenzi. Ha a Tornaszövetség akar bizonyítani, akkor Pelléék ellenezneek.

Miért a nagy veszekedés. Olyan ez az egész eset, mintha ráncigálnák a tűzoltót, aki a létrák között mászkál és oltja a tüzet. A tornászok saslengenek és a vezetők le akarják lökni őket a »szer«-ről.

Barátsággal egyet tanácsolunk. Tegyék el a mérget, a sértődöttséget, nyugodtabb időre. Akár be is főzhetik, csak sok szalicilt tegyenek a tetejébe, hogy elálljon.

Vagy már olyan mérges a helyzet tornászországban, hogy nem törődnek semmivel, csak a pereskedéssel?

Harcok, csatározások, lovon, gyűrűn, hintán. Az emberek azt hiszik, hogy a bajnokok boldogok. Tömeg várta őket a pályaudvaron és bankettek sorozatán az ünnepléseknek nem volt se vége, se hossza. Szónoklatok, hízelgések, állásigérgetések. A frakkok és a plasztronok mögött azonban ilyesmi húzódik meg.

A berlini olimpiász után kezdődött a tornászbotrány. *Akkor* azzal vádolták meg Pelle Istvánt és társait, hogy a magyaróvári előkészületek alatt tivornyáztak, éjszakáztak, cigányoztak. Jött a fegyelmi vizsgálat, dorgálás, herce-hurca.

Pelle kijelentette, hogy nem akar tudni a Tornaszövetségről. Megindultak a békítési tárgyalások és már úgy volt, hogy a Frankfurt—Budapest—Debrecen városok közötti verseny előtt kibékülnek a haragosok. Nem így történt. Sőt.

Nagy hiba lenne igazságot keresni a szembenálló felek között. Kár volna mérlegre tenni a vezérek tekintélyét és a bajnokok teljesítményét, tudását, tehetségét. Nem szabad nézni a személyeket. Nem kell gukkerezni a személyek érdekeit. A sport vezérelve nem lehet más, mint a legjobbak megbecsülése. Ha majd ötven Pellénk lesz, akkor szórakozhatnak az urak »haragszomrád«-dal.

(Byssz Róbert sportkarikatúrája)

»A TOKIÓI OLIMPIÁSZ SZÁMAIBÓL TÖRÖLTÉK A LOVASPÓLÓT...«

Legszebb és legolcsóbb a pihenés
OLASZORSZÁGBAN!
Szállodai- és benzinbónok.
Vasúti kedvezmények (50—70%)

VELENCE
Palazzo Pesaro április 25—november 4-ig: Tintoretto-kiállítás
Április 25-től: a Ca' Rezzonico-ban a „Museo Settecento" tárlata nyitva.
Július 10—augusztus 3-ig: Nagy szabadtéri színházi előadások: Goldoni „Le Baruffe Chiozzote" és „Bugiardo", Shakespeare Romeo és Juliája.
Augusztus 10—szeptember 3-ig: Nemzetközi Filmművészeti Kiállítás a Lidón.
Szeptember 7—14-ig: V. Nemzetközi Modern Zeneünnepély.
LIDO — Elragadó strand — Elegancia — Társasélet — Sport
Felvilágosítások és prospektusok: Ufficio per il Turismo Municipio di Venezia által.

UTAZZON A
DOLOMITOK
CSODAVILÁGÁBA! A lángoló hegyek országa 100 nyári üdülőhellyel. Minden fürdőhelyek és magános alpesi falvak. Az autósok, alpinisták és hegymászók paradicsoma. Golf. Tenisz. Uszodák
Felvilágosítások: összes utazási irodák és UTA. Bolzano.

CANAZEI DI FASSA 1460 m. Dolomiti Hot Canazei, 125 ágy. Tenisz. Kirándulási központ Erdők.
COLLE ISARCO 1100 m. Palace Hotel. A vezető szálloda. Nyugalmas fekvés. Kiváló konyha. Grand Hotel Gröbner. Elsőrangú. Lidó. Tenisz. Tánc.
Cortina d'Ampezzo 1224 m. Miramonti — Majestic, »leading hotel«. Privát golfpálya 9 lyukkal. Savoy Grand Hotel. 180 ágy. Legelsőrangú ház. Fürdők. Mindennemű komfort. Uszoda — Golf — Tenisz — Lovaglás. Concordia Park-Hotel, 160 ágy. Folyó víz. Felvonó. Zenekar. Tenisz.
Cortina TRE CROCI 1800 m. GRAND HOTEL TRE CROCI, 180 ágy. „A" kategória. Golf. Tenisz. Uszoda.
MAD. DI CAMPIGLIO 1550 m. Golf Hotel Campo & Grd. Hot. d. Alpes. 330 ágy. 70 fürdőszoba. Golf. Tenisz. Zenekar.
SOLDA 1900 m. Grand Hotel Solda. Otthonosság és kellemes kényelem.
TIRES 1020 m. Ideális nyaralóhely Bolzanótól 16 km-nyire. Felv.: Pro Loco. Tires.

Felvilágositások ENIT, Budapest, IV., Váci ucca 4. sz.
és az összes utazási és idegenforgalmi irodák által

Csik második próbája Fischer ellen!

— *Az Est tudósítójától* —

Csik Ferenc vasárnap kétszer is legyőzte Björn *Borgot*, 100 és 200 méteren. Idei nemzetközi szezónja tehát *jól kezdődött*.

Ezen a héten Csik a BEAC-cal *Szegedre* szeretne menni vasárnap, de a *Vencel-díjban* is indulnia kellene az FTC versenyén. A BEAC azt kéri az FTC-től, hogy rendezze Csik és Lengyel számait már szombaton, hogy vasárnap Szeged is láthassa a BEAC-úszókat.

Rákövetkező héten lesz Csik tulajdonképpeni nagy próbája: vetélytársa, néhányszori legyőzője, *az Európarekorder Fischer* jön el s Csik úgy 100 és 200 méteren, mint a 4×200 méteres staféta keretében mérkőzni fog vele.

A Csik—Fischer találkozót és a német-magyar 4×200 méteres staféta-mérkőzést is a III. ker. TVE június 27—29-iki jubiláris úszóversenyének keretében rendezik meg.

SPORT EGY MONDATBAN

A KÖZÉPEURÓPA csapatába beválogatott négy magyar futballista: Sas, Sárosi, Lázár és Cseh ma délután indul Amszterdamba.

—•—

FERENCZY IDA a budapesti női csapatbajnokság tegnapi mérkőzései során 7:5, 7:5 arányban legyőzte Baumgarten Magdát.

—•—

AZ UJPEST—VENUS Középeurópai Kupa mérkőzés vasárnap lesz a megyeriúti pályán.

A FRANCIAORSZÁGI GROS BOISBAN LELEPLEZTÉK II. RÁKÓCZI FERENC EMLÉKMŰVÉT, amelyet a párizsi magyar kolónia állított fel. Jobbról: az emlékmű, magyarruhás kislányok között, a baloldali képen az ünnepség résztvevői: balról jobbra: Szendy Károly polgármester, gróf Khuen-Héderváry párizsi magyar követ (a szemüveges) és Feillac yvresi polgármester

Szolnok számvevői a fegyelmi bíróság előtt

Szentes, június 15
(Az Est tudósítójától)

A szentesi városházán ma is folytatták a szolnoki városháza fegyelmi ügyének tárgyalását. A fegyelmi bíróság ma két szolnoki városi tisztviselő, *Szathmáry* János alszámvevő és *Glykais* Gyula főszámvevő fegyelmi ügyét tárgyalta. Dr. *Csergő* Károly alispán, elsőfokú fegyelmi bíró tárgyalta mindkét ügyet.

Szathmáry ellen *kétrendbeli fegyelmi vétség* elkövetése miatt emelt vádat az ügyész, mert *hivatali kötelességét megszegte.* Mulasztása általában az ellenőrzés hanyag, felületes és nem részletes eszközlésében állapítható meg. Az ellenőrzés elmulasztása eredményezte nagyrészben azt, hogy a javadalmi hivatalnál és az üzemeknél visszaélések keletkeztek és folytak hosszabb időn át anélkül, hogy a város legilletékesebb hivatala azt megakadályozta volna.

Ezer pengő pénzbüntetés

kiszabását kérte az ügyész.

Glykais ellen az volt a vád, hogy hivatali kötelességét több esetben folytatólagosan, részint szándékosan, részint hanyagságból megszegte. *Ötrendbeli fegyelmi vétség* elkövetése volt a vád a főszámvevő ellen. Megállapítja a vádirat, hogy a fegyelmi ügy adataiból arra lehet következtetni, hogy a főszámvevő az általa vitetni, hogy a főszámvevő az általa vitselt hivatal betöltéséhez szükséges képzettséggel, rátermettséggel és felelősségérzettel nem rendekezik. Súlyosbító körülmény, hogy a főszámvevő mulasztásai nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a város súlyos erkölcsi és anyagi károkat szenvedett.

Kényszernyugdíjazást

indítványozott vele szemben az ügyész.

Miklas elnök fia Budapestre jön

— Az Est tudósítójától —

Csütörtökön Budapestre érkezik ifj. *Miklas* Vilmos, Miklas osztrák elnök fia, az ausztriai Katolikus Diákszövetség ügyvezető alelnöke, hogy visszaadja a Magyar Nemzeti Diákszövetség kiküldötteinek, dr. *Rajczy Rasztovich* Imrének, dr. *Gál* Endrének és *Kósa* Istvánnak a három hét előtti bécsi látogatását.

Dr. *Gál* Endre, a Magyar Nemzeti Diákszövetség külügyi alelnöke hívta meg Budapestre annakidején az ifjú Miklast, aki *negyedéves jogász* és tevékeny irányítója az osztrák ifjúsági életnek.

Kedd június 15

MŰSOROK

Kedd június 15

SZÍNHÁZ

OPERA: *Csizmás Jankó; Pierrette fátyola* (50-edszer); *Csárdajelenet* (Évadzáró előadás. Kezdete ½8. Vége 11 előtt). — **NEMZETI:** *A kerék; A legyező* (B. bérlet. Kezdete 8. Vége ½11 után). — **MAGYAR:** *Egy vidám éjszaka* (Kezdete 8. Vége ½11). — **TERÉZKÖRUTI:** *Fritz Grünbaum vendégjátéka* (9). — **FŐVÁROSI CIRKUSZ:** *Rivels-ek* (4, 8).

MOZI

Rövidítések: H = Híradók. Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnep. M = matiné.

ADMIRAL (1—537—07. Margit körút 5): **A szerkesztő úr barátnője** (Cl. Colbert). A dsungel királynője (D. Lamour). H (½4 ¼7 ¾10). V Ü ½2 4 ½7 ¾10. — **ALKOTAS** (1—553—74. Alkotás u. 11): **Rejtélyes utas** (C. Lombard). A szív nem eladó (Rökk M). (½5 6 ½8 9). Sz ½4 ½7 ½10. V Ü ½2 ¾5 7 ¾10. — **ATRIUM** (1—540—24, 1—530—34. Margit körút 55): **Táncol a város** (Hans Moser). (½6 ½8 ½10). V Ü ½4 ½6 ½8 ½10. Jeggel hűtött nézőtér! — **BELVÁROSI** (1—845—63. Irányi u. 21): **A jelentéktelen asszony** (K. Dorsch). A királyné huszárja (Berky Lili, Balogh K.). H (Jobbt. ½5 ½8; balt. 6 ¼10). V Ü Jobbt. ½4 ½7 ½10; balt. 5 8. — **BODOGRAF** (1—339—06, 1—367—10. József körút 63): **Az utolsó pillanatban** (Harry Piel). Amigo (L. Tibbett) (½5 6 ½8 ¾10). V Ü ½2 ¾5 7 ½10. — **BUDAI APOLLÓ** (1—515—00. Csalogány u. 46): **Éjféli látogató** (K. L. Diehl). A zöld fény (Errol Flynn). H (½5-től folyt., utolsó előadás 9). V Ü 3 6 9. — **CAPITOL** (1—343—37. Baross tér 32): **Suzy, Amerika leánya** (Jean Harlow). H (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **CASINO** (1—831—02. Eskü tér 6): XII. hétre prolongálva! **Camille, a végzet asszonya** (Gr. Garbo) (½6 ½8 ½10). Sz V Ü ½4 ½6 ½8 ½10. Jeggel hűtött nézőtér! — **CITY** (1—111—40. Vígmos császár út 36): Prolongálva! **Miki-Silly Mulatató Rt.** Kakaskorzó, Gálaest az Operaban, Kutya van a kerthen stb. Chaplin két burleszkje: A szökevény és A csodafolyás (¾6 ⅜8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ¾6 ⅜8 ¾10. Jéggel hűtött nézőtér! — **CORSO** (1—809—50. Váci u. 9): Prolongálva! **Pesti mese** (Turay, Páger, Kabos). Tótagas (színes trukk). H (½6 ½8 ½10). Sz V Ü ½4 ½6 ½8 ½10. — **CORVIN** (1—395—84, 1—398—88. József körút és Üllői út sarok): **Suzy, Amerika leánya** (Jean Harlow) és a kísérő műsor. H (Mindennap: ½4 ½6 ½8 ½10. — **DAMJANICH** (1—348—03. Damjanich u. 1): **A kis kapitány** (Sh. Temple). Drága rokonaink (Stan és Pan) (Folyt. előad. ½5 ¾7 ¼10). V Ü 2-től. — **DÉCSI** (1—213—43, 1—259—52. Teréz körút 28): **Táncol a város** (Hans Moser). (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. Jéggel hűtött nézőtér! — **ELIT** (1—161—51. Lipót körút 16): **Féltékenység** (C. Gable). Boszorkánykonyha. A sport bolondja. H (5 ⅛8 ½10). V Ü ¼4 ½6 ⅜8 10. — **FÓRUM** (1—897—07 1—895—43. Kossuth Lajos utca 18. szám): **Dalolj szívem, dalolj!** (Alice Faye). (½6 ⅛8 ½10). Szombat, vasár- és ünnepnap: ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **HOLLYWOOD** (1—424—55. Bethlen tér 3): **A szerelmes ördög** (Wallece Beery). Nincs jobb, mint a szerelem. Valence. Bonzó rókavadászaton. H (½4 ½6 ⅛8 ½10). Vasár- és ünnepnap: 3 ¼6 ⅛8 ½10. — **JÓZSEFVÁROSI** (1—346—44. Kálvária tér 7. szám): **Az elsodort város** (G. Fröhlich). Az utolsó pillanatban (Harry Piel) (Folyt előad., egyes filmek kezdete: ½5 6 ⅛8 9). V Ü 3 6 9. V d. e. ¼11-kor: S. M. C. matiné. — **KULTUR KERTMOZI** (1—861—33. Kinizsi u. 16): **Láthatatlan ellenség** (Paul Muni). Eva (M. Schneider) (Teremben 5, kertben ⅜8 ¼10). V Ü teremben 3 6, kertben ⅜8 ¼10. — **METRO** (1—122—30. Teréz körút 60): Negyedik hétre prolongálva! **Ne higyj a férfinek** (J. Crawford). Az olasz királyi pár látogatásáról készült teljes főfelvétel. H (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. Nyitott tető! — **NYUGAT** (1—271—62. Teréz körút 41): **A szerkesztő úr barátnője** (Cl. Colbert). Szeretek egy asszonyt (Kiepura). H (½5 ⅛8 9). V Ü 3 6 9. — **ODEON** (1—302—63. Rottenbiller u. 37/b): **A táncos kalóz** (Duna Steti; színes). Stuart Mária (Katherina Hepburn). Híradók. (Folytatólagos előadások ½5 6 9). Sz ½5 ¼7 ½10. V Ü 2 ½4 ½7 ½10. — **OLYMPIA** (1—429—47. Erzsébet körút 26): **A szerkesztő úr barátnője** (Cl. Colbert). Mária nővér (Szörényi, Jávor, Svéd) H (4 ½6 7 ½9 ½10). Sz 4 ½6 7 ½9 10. V Ü 2 ¾5 ⅛8 10. — **OMNIA** (1—301—25. József körút és Kölcsey u. sarok): **Halálbrigád** (Cl. Colbert). Lovagias ügy (Kabos, Perczel). H (Egyes filmek kezdete: 3 ½7 ½9 10). Sz V Ü 4 ½6 ⅛8 9). — **OTTHON** (1—367—96. Beniczky u. 3. és Baross u. 87. sarok): **Zöld fény** (Errol Flynn). Amigo (L. Tibbett) (Folyt. előad., az egyes filmek kezdete: ½5 6 ⅛8 9). V Ü 3 6 9. — **PALACE** (1—365—23. Erzsébet körút 8): **Elfeledtett ember** (J. Hersholt). H (Mindennap 4 6 8 10). Nyitott tető. Jéggel hűtött nézőtér! — **PATRIA** (1—465—73. Népszínház u. 13): **A szerkesztő úr barátnője** (Cl. Colbert). Az elsodort város (G. Fröhlich) (½5 ⅛8 9). V Ü 2 5 8 ½10. V d. e. 10 és ½12-kor: M. — **RADIUS** (1—220—98, 1—292—50. Nagymező u. 22—24): **Meseautó** (Gombaszögi, Perczel). Elnökkisasszony (Muráti, Jávor). H (Folyt. előad. ½6 ½9-kor: Elnökkisasszony, 7 és 10-kor: Meseauto). Sz V Ü 4, 7 és 10-kor: Meseauto, ½6 ½9-kor: Elnökkisasszony. Jéggel hűtött nézőtér! — **REX** (1—394—16. István út 39): **Titok** (Alpár Itta). A rejtélyes utas (C. Lombard). Híradók (½5-től folytatólagos, utolsó előadás 9 órakor). V Ü 3 6 9. — **RIALTO** (1—394—97. Rákóczi út 70): **Dalol a flotta** (Fred Astaire). A Kreutzer-szonáta (Lil Dagover) (½5 6 9). V Ü 11 2 5 8 ½10). **ROYAL APOLLÓ** (1—419—02, 1—429—46. Erzsébet körút 45): Prolongálva! **Pesti mese** (Turay, Páger) (¾6 ⅜8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ¾6 ¾8 ¾10. Jéggel hűtött nézőtér! **SAVOY** (1—400—10. Kálvin tér sarok, Üllői út 2): **A szerkesztő úr barátnője** (Cl. Colbert). Az elsodort város (G. Fröhlich) (½5 ⅛8 9). V Ü 2 5 8 ½10. V d. e. 10 és ½12-kor: M. — **STUDIÓ** (1—396—69. Akácfa u. 4): **Az eszményi asszony** (K. Hepburn). Continental (Fr. Astaire). H (½5 6 9). V Ü 3 6 9. — **TIVOLI** (1—230—49. Nagymező u. 8): **A szerkesztő úr barátnője** (C. Colbert). A zöld fény (Errol Flynn). H. (Folyt. előad. ½5 6 9). Sz ½5 ¼7 ½10. V Ü 2 ½4 ½7 ½10. — **TURÁN** (1—284—01. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **Amigó** (L. Tibbett). Az elsodort város (G. Fröhlich). H (¼4 ¼7 ½10). V Ü ½2 4 ¾7 ¼10. — **URÁNIA** (1—460—46. Rákóczi út 21): **Koldusdiák** (Rökk Marika)). Fekete rózsák (L. Harvey) (6 ⅛8 9 ½11). V Ü 3 ½5 6 ⅛8 ¼11. — **VESTA** (1—326—39. Erzsébet körút 39): **Így végződik egy szerelem** (P. Wessely). Rád bízom a feleségem (Páger, Erdélyi Mici) (½5-től folyt., utolsó előadás 9). V Ü 3 6 9.

Express hirdetések

ANGOL BAROKK nádazott **garnitúra,** aranyozott fafa agott tükör, kisebb nagyobb Mária Terézia üveg, kovácsoltvas, aranyozott fa- és bronzcsillárok, falikarok, asztali lámpák laternák, faffigurák, kiaszta lok stb. részben megbízásból, alkalmi áron sürgősen **eladók.** Fazekas né, II., Bem József u. 24. Margit körútnál

Jégszekrény havi ... **8.— pengő** **»Petrofor« főző** havi **6.— pengő** **Odeon,** Károly király út 5. T. 1-496-07

Szerelő **solőrt,** nőtlent. Lanciara, prima bizonyítvánnyal **azonnalra,** 300 P készpénz garanciával. Koszt, lakás, fizetés. T. 1-131-88 6990

KINCS PENGE Kérje mindenütt! 0·10 m/m vékony vagy 0·15 m/m vastag **3 drb 10 fill**

Nőiruha konfekció **manipuláns (konfekcioner)** önálló tervező, áruszakértő, többnyelvet beszél, állást változtatna. — Leveleket „Nagy gyakorlatu elsőrangu szakember" jeligére **Blocknerhez, Városház ucca 10.**

2 szoba-hallos lakás Vígszínházrál, berendezve, fürdővel, meleg vízzel, félemeleten, garszónnak **kiadó.** Felvilágosítás: tel. 1-135-78 629

Van medencéje? Most ültessen bele csodás színekben folyton virágzó tündérrózsákat! **Nincs medencéje?** Földbe süllyesztett félhordóból vagy betonkútgyűrűből is csinálhat. Remek kis vízikertje lesz. Képes árjegyzék díjtalan Inárcsi Farkas László dr. intézőségénél, Budapest, V., Szent István tér 5. Telefon: **1-842-63.**

Visszfuvar: Balaton-almádiról Pestre, cca 6000 kg., szombaton, 18-án. Ajánlatot kér délután, Gosztonyi, Vilmos császár út 51. III. em. T. 1-239-61 624

Fél villarész 4 szobás komfortos, gerázs, házmesterlakás, 7000 pengő. Azonnal beköltözhető, Tel. 1-131-88. **Hűvösvölgyben eladó.** 6990

Tejfiúk kezelőket keresünk Pestre és Budára. Némi tőke szükséges. Kezdőket betanítunk. Ajánlatokat „Nagyvállalat" jeligére Harsanyi hirdetőbe, Falk Miksa ucca 17

Délibáb uccai villában elegáns szeparált **SZOBA** közp fűtés, melegvíz **feltétlen úrinőnek** úricsaládnál **kiadó,** esetleg ellátással Telefon: 1-247-85

Barok ebédlő bútorok, csillár fotőj garnitúra olcsón **eladó.** Margit körút 67. Házfelügyelő 629

Hafájalába és semmi más betét nem használ, úgy vegyen ***Imperátor*** szab. szabályozható rugalmas lúdtalpbetétet. **Phönix u. 4.**

Autómat délutánra, hosszabb-rövidebb időre **bérbeadom.** T. 1-131-88. Vasárnap Balatonra két-három személyt elviszek 6990

Perfekt **gyors- és gépírónőt** keresek **ügyvédi irodai gyakorlattal délutánra** Jelentkezés 3—5 között, VI., Teréz körút 1/a. II. 5.

MAGYAR FIAT teherautó pótkocsival, 10-tonnás, **eladó.** Ajánlat „Autó 633" jeligére kiadóhivatalba.

V., Bálvány u. 4. Öt uccai szobás, összkomfortos lakás, **Zugligeti út 37.** Négyszobás különvilla, 2—3-szobás lakás **kiadó.**

Folyosóról teljesen **különbejáratú** szoba bútor nélkül **azonnal kiadó.** Megtekinthető 2—5-ig Előd vős ucca 31, III. em. 14

Gyár rentábilis ügyvezetését vállalom. — Levelet „Ujjászervezés" jeligével a főkiadóhivatal továbbít. 632

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUN 11

Magyar Nemzet

Csáky József szobrász-művész.

NAPI KÖNY

1021

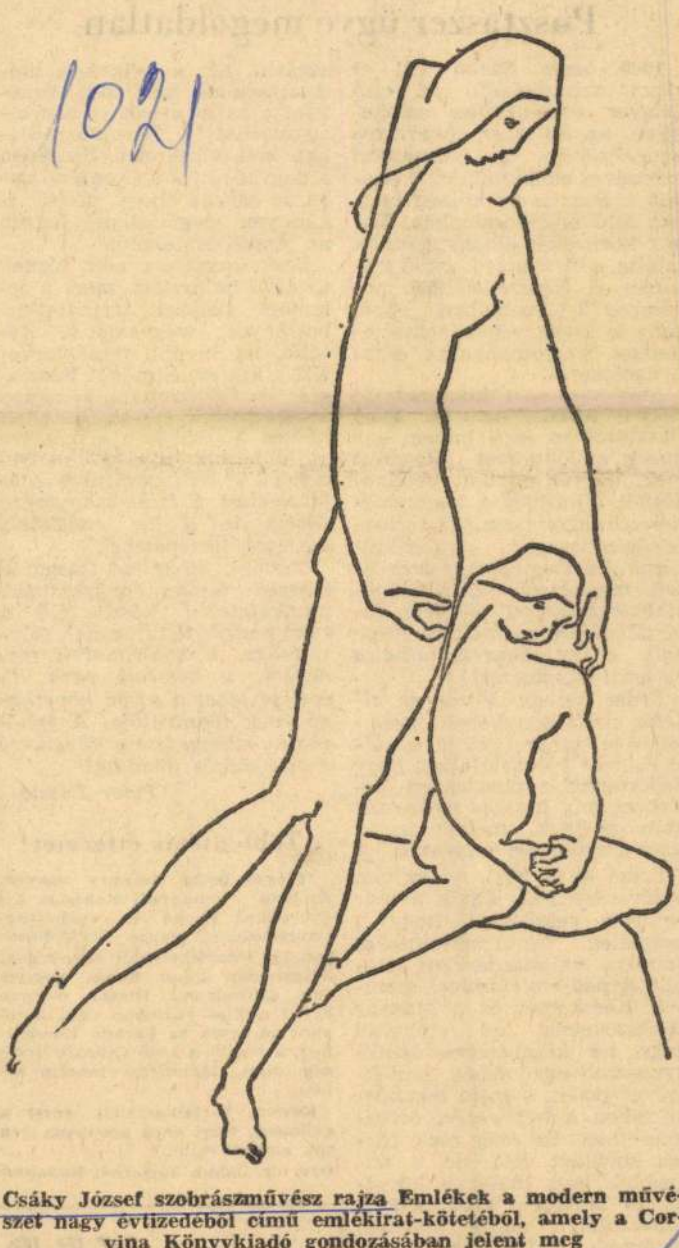

Csáky József szobrászművész rajza Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből című emlékirat-kötetéből, amely a Corvina Könyvkiadó gondozásában jelent meg

Szerkesztőség!

Pusztaszer ügye megoldatlan

1969 őszén *Szabó Pál* el akart zarándokolni az első magyar országgyűlés színhelyére, az ősi *Szer* mezőváros emlékhelyére, a pusztaszeri ezredéves emlékműhöz. S eltalált a Pusztaszer község mellett álló emlékoszlophoz. Ennek környékét elhanyagoltnak találta, s *Őszi utazás* című írásában, a *Népszava* 1969. november 7-i számában, ebből vont le keserves következtetéseket hagyományaink elhanyagolásáról.

Megírtam neki, hogy nem jó helyre tévedt, *nem az igazi Pusztaszeren járt*, hanem egy másik emlékművet látogatott meg, melyet oktalan vetélkedésből állítottak a kecskemétiek az akkor hozzájuk tartozó felsőpusztaszeri Árpád-halmon. *„Ha még egyszer arra járok, megnézem végre az igazibb Pusztaszert"* — írta válaszában. De nemsokára meghalt, s így *sohasem láthatta az igazi Pusztaszert!*

Erdei Ferenc *Város és vidéke* című könyvében hasonlót ír le: tanár barátja mesélte el neki kálváriájukat: hogy kódorogtak a pusztaszeri határban, míg hosszas nyomozás után rájöttek, melyik is az igazi pusztaszeri emlékmű.

Erdei ki is fejti, mi az oka a tévedéseknek. Egyik a már említett vetélkedés, hogy a szegediek kezdeményezésére országos vállalkozásként létesült *Árpád-emlékművel* szemben Kecskemét és a Magyar Diákszövetség az előbbitől vagy tíz kilométerre északnyugatra egy másik emlékművet emelt, s rajta domborműveken *a hét vezért* örökítette meg. Ez még csak furcsa kortünet volt, de a nagyobbik bajt 1934-ben követték el, amikor a korábbi *Felsőpusztaszer*, addig kisteleki határrész, tanyavilág, önálló község lett — *Pusztaszer* névvel. Ezt a szükséges módosításokkal meg kell ismételni a baksi út sövényházi elágazásánál is. Hasonló táblákat kell elhelyezni Szegeden a nagykörút és a Csongrád sugárút sarkán, hogy délről is könnyen megtalálható legyen az Árpád-emlékmű.

Ezek, ismétlem, nem tűrnek további halasztást, mert a jelenlegi helyzet tarthatatlan, botrányos, szégyenletes. Később, ha kiépül, mint tervezik, a két emlékművet Pusztaszer és Sövényháza községen át összekötő műút, mindkét helyen kölcsönösen a másikra utaló táblák és rajzok helyezendők el, világossá téve a tájékozódást. *S talán magyarázó táblák is, a két emlékhely vázlatos történetével.*

Tudom, hogy a Csongrád megyei tanács nagyszabású munkálatokat készít elő a szeri romok föltárásának folytatására. *A községnevek rendezése, a nemzeti park kiépítése lehet a soron következő évek tennivalója. A jelzőtáblák elhelyezése a következő hetek sürgős föladata!*

Péter László

Több diétás éttermet!

70 éves, beteg asszony vagyok. Átéltem a leningrádi blokádot, két gyerekkel. Epekő és epehólyaggyulladásban, magas vérnyomásban, gyomorfekélyben szenvedek. Betegségem miatt diétás kosztra van szükségem. Diétás étterem egy 2 milliós városban csak kettő van: az egyik az Európa Étteremben, a másik a Lidó (Népköztársaság útja), mindkettő messze tőlem.

Kérem, foglalkozzanak ezzel a sajtóban, mert ez a probléma igen sok embert érint.

Özv. dr. Jakab Józsefné, Budapest

KER

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUNO

ESTI HÍRLAP

Csáky József

EMLÉKEK EGY NAGY ÉVTIZEDRŐL

Elgyalogolt Párizsba

CSÁKY JÓZSEF SZÉP KÖNYVE

Két fiatalember gyalog indul neki, hogy kijusson a brüsszeli világkiállításra. Egyikük, egy szegedi levélhordó postás fia, így érkezik meg 1908 nyarán Párizsba. Nemsokára a neve: *Csáky József*, s művei, az első kubista szobrok együtt szerepelnek a modern művészet nagy alakjaival és műveivel a századelő botrányt kavaró párizsi kiállításain. *Bajomi Lázár Endre* írja Csákyról: „... egyike ama ritka élő magyaroknak, akik nyakig benne voltak a káprázatos szellemi sistergésben, amely a század elején Párizsban forrt. „*Csáky József* már nem él — éppen most májusban volt egy éve, hogy meghalt párizsi műtermében, anélkül, hogy mint tervezte, ismét hazalátogathatott volna Magyarországra —, de feljegyezte emlékeit a szellemi sistergésnek azokról az éveiről. Ezt adja most közre a Corvina Kiadó gondozásában a könyvhétre megjelent kötet, az Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből, 1904—1914.

Aki kézbe veszi ezt az alig több mint százoldalas könyvet, nemcsak a századelő Párizsának forrongó művészi műhelyeibe tekinthet be, nemcsak olyan nagy nevek mögött látja meg egy-egy villanásnyira az embert, mint *Picasso, Apollinaire, Chagall, Archipenko, Cendrars, Sztravinszkij*, „vámos" Rousseau és mások hanem megtud valami fontosat egy ember művésszé válásáról. *Csáky József* egyszerűen, megragadó természetességgel ír. Távol áll tőle minden bennfentesség, szerepjátszás. Nem fél „civil" véleményét őszintén megosztani olvasójával, azt értékeli, amit értéknek tart.

Az 1959-es budapesti és szegedi kiállítása ellenére nem nagyon ismerik művészetét; könyve megjelenéséig nevét is alig. Emlékeivel együtt néhány szép fotó a szobraival is megismerteti most az olvasót.

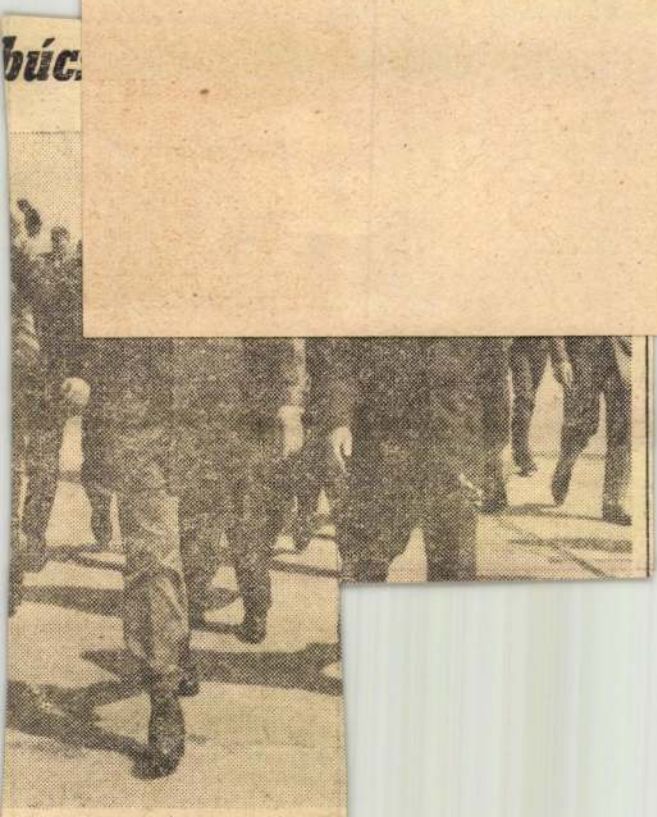

A búcsú pillanatai Ferihegyen.

a Kubai
nti Bizott-
Kubai Köz-
rmányának
nak, a Ma-
spárt Köz-
kárának és
rtanács el-
yhetes hi-
n hazánk-
lőtt eluta-
Castrót el-
el Rodri-
ista Párt
társágának
nány mi-
ranjo Mo-
nista Párt
tagja, élel-
avio Bravo

Prado, a Ku
Központi Bi
gyasztási és
felelőse, Arn
őrnagy, a Ku
Központi B
havannai I
Serafin Ferr
kapitány, be
ter, Mauro G
minisztérium
igazgatóságá
Kommunista
ságának, a f
több tagja. T
nek Floreal
Kubai Köztá
követe, aki
kozott a kísé

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPOK
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1964 DEC 4

MAGYAR HÍRLAP
Budapest

Csáky

1021

MAGYAR HÍRLAP

Bajomi Lázár Endre: A Montparnasse

1906-ban Bölöni György írja: „Párizsban már magyar negyed is van." Bajomi Lázár Endre túlzásnak tartja ugyan ezt az állítást, de a Montparnasse környékén ő is olyan otthonosan mozog és annyira a bennfentesek szemével nézi az alakokat és az eseményeket, hogy könyve címéül szinte ezt is adhatta volna: Budapest XXIII. kerülete. De hogyan is mozoghatna másként — jóllehet 1934-ben, Bajomi Párizsba érkezésekor, a Montparnasse már túl volt legfényesebb korszakán, amelynek az 1929-es világválság vetett véget —, amikor családtagnak tudhatja magát Párizs művészvilágában. Képzeletbeli társaivá emeli azokat is, akik már esetleg halottak, vagy akik már kiröppentek a Montparnasse fényének bővköréből. S természetesen azokat, akik kortársai, mindennapos beszélgetőpartnerei.

Történelmet sokféleképpen lehet írni: kibogozván az okokat, amelyek egy-egy esemény, jelenség létrejötténél közrejátszottak, eredeti és másodlagos forrásokat búvárolva, esetleg empirikusan, de lehet úgy is, hogy hallomások, sőt pletykák szövevényéből áll össze a mű. Bajomi Lázár Endre könyve éppen módszerének összetett volta miatt válik elevenné, több mint harminc év múltán is kortársi riporttá, ugyanakkor pedig forrásmunkájává azoknak, akik megkísérlik majd egyszer megrajzolni a franciaországi magyar képzőművészek történetét, vagy — ha jobban tetszik — fölvázolni a francia ihletésű magyarországi képzőművészet vonásait.

A Montparnasse hatásának elevenségét fokozza az, hogy Bajomi Lázár Endre e színes leírások és visszaemlékezések közepette sem feledkezik meg közírói mivoltáról, s könyvében bizony számos — a jelennek szóló — oldalvágást találhatunk. Így például akkor, amikor *Csákyról* — a szobrászról, akiről már a század elején azt írta Bölöni, hogy az újítók első sorában található — megjegyzi, hogy végre 1959-ben Budapest is megtisztelte egy kiállítással. Vagy amikor *Tihanyival* kapcsolatban így ír: „*sajnos, még most sem foglalta el azt a helyet művészetünkben, amely megilletné...*", hasonlóan *Grossova*, azaz *Galamb Erzsébet* említésekor, akiről elégikusan jegyzi meg: „*A felszabadulás után hazatelepült, ahol sok nehézség és megnemértés fogadta, míg 1965-ben kiállíthatott a Kulturális Kapcsolatok Intézetében*", vagy *Henri Nouveau*, alias *Neugeboren Henrikről*, az egyik legérdekesebb festő-zenészről, hogy „*noha 1948-ban Budapesten is kiállított*, a Művészeti Lexikon nem tud róla. *(Corvina)*

Fabrés: A Dôme

Bojár Iván

MAGYAR HIRLAP

Mit mond a NATO Európáról

Tegnap: „védelmi tervezés" és költségvetési v
ma és holnap: miniszteri tanácsülés

(Kiküldött munkatársunk brüsszeli telefonjelentése.)

Szokatlan érdeklődés közepette kezdte meg munkáját Brüsszelben — a két évvel ezelőtt sebtében felépített NATO-központban — az atlantiak ülésszaka. A szokásos — évenként kétszer megtartott — *miniszteri tanácsról* van szó, mégis több újságíró érkezett ide, több előzetes kommentár jelent meg, mint máskor. Az érdeklődést részben *a NATO belső vitái* indokolják, de főleg az okozza, hogy egy hónappal ezelőtt hangzott el *a Varsói Szerződés külügyminisztereinek nyilatkozata*, amely javaslatot tett *az európai biztonsági konferencia* helyére, idejére és témakörére. Várható, hogy a NATO miniszteri tanácsa valamilyen formában reagál erre a nyilatkozatra.

Az ülésszak — ugyancsak szokás szerint — a hadügyminiszterek, a *„védelmi tervezési tanács"* megbeszélésével kezdődött szerda délelőtt és délután. Ezen a megbeszélésen *francia küldött nem vett részt*, miután Párizs kilépett az Atlanti Szövetség katonai szervezetéből. A „védelmi tanács" napirendjén *belső katonai problémák* szerepeltek. Ez azonban csak *előjáték*, a lényegbevágó kérdések csütörtökön és pénteken kerülnek terítékre. Terv szerint december 4-én és 5-én dolgozik majd a miniszteri tanács: *a külügyminiszterek, a hadügyminiszterek és a pénzügyminiszterek* együttesen. Itt van *Harmel* belga, *Rogers* amerikai, *Stewart* angol, *Lyng* norvég, *Luns* holland, *Moro* olasz, *Scheel* nyugatnémet, *Schumann* francia és *Sharp* kanadai külügyminiszter, *Laird* amerikai, *Healy* angol és *Schmidt* nyugatnémet hadügyminiszter.

Brüsszeli sajtókörök és előzetes kommentárok szerint a tanácskozás igen fontos témája lesz *a budapesti prágai nyilatkozat*, tehát diplomácia két nagy egym összefüggő kezdeményezés nak az előzetes atlanti ta érkezett hírek is. A minisz Brüsszelben voltaképpen k nyüket arról, hogy *miként* a szocialista országokból é latokra. Az atlantiak *nem* egyes tagállamok más-má szeretnének válaszolni a s ügyminiszteriek. Neme mond, a vita azon folyik, *de"* milyen formában han készség hangoztatása a kele gyalásokra rezervált és hű vésbé hűvös legyen.

Manlio Brosio, a NATO da este sajtótájékoztatój tanács" munkájáról szólva kijelentette, hogy *politika dolgoztak ki a taktikai n verekkel* kapcsolatosan, an „szigorúan csak védelmi j

Csütörtökön és pénteke tanács az általános nemz tel, a kelet—nyugati kapcs tájával foglalkozik majd, e szerelés és az „erőegyens vel. Ami az európai bizto letet illeti, ez a fogalom gyökeresedett a NATO sajt *első eset volt, hogy a fő euróvai biztonsági konfere géről beszélt.* Brosio vélem miniszterek megtárgyalják az alapproblémákat, amely hetnek egy ilyen konferen rencia előtt azonban mi mondta a NATO-főtitkár – oldalú tárgyalásokon tiszt nyos kérdéseket.

Csáky József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉL-MAGYARORSZÁG
1964 JUL 26.

Csáky József esete

1021

Csáky József, a több mint ötven éve Párizsban élő világhírű szegedi származású szobrászművész sok szeretettel gondol vissza a Tisza-parti városban töltött ifjúkori éveire. Jól tükröződik ez a Tiszatájban megjelenő önéletrajzában, valamint az alábbi kis történetben is, melyet a mester kérésünkre vetett papírra.

13—14 éves lehettem. De nem egészen 14. Nagy buzgalommal jártam olvasni a Somogyi Könyvtárba, ahová akkor csak délután lehetett bemenni. (Talán most is így van?). Én nem »ifjúsági« könyveket olvastam, de mindig nagyon komolyakat, sőt »tudományos« könyveket. Emlékszem, hogy bújtam Lombrosót, Lavatert és más paleontológiai stb., stb. könyveket.

Nem vettem észre, hogy a könyveket kiszolgáló személyzet engem *figyelemmel kísért*. Egy szép napon az, aki nekem a kért könyveket hozta, a fülembe súgta.

Ne jöjjön délután. Sokan vannak és a barátai zavarják. Jöjjön délelőtt. Mi beeresztjük és alig lesz valaki. Nyugodtan olvashat.

Ezután már csak délelőtt jártam a könyvtárba. Egy reggel az ajtó elé érve már odaérkezett egy 38 év körüli nagyon elegáns férfi. Rám se hederített, sőt lenézőleg lefitymált és csengetett.

Az én könyvtárszolgáló emberem dugta ki a fejét az alig kinyitott ajtón és kérdezte az urat, mit akar.

— Olvasni akarok a könyvtárban.

— Nem lehet. A könyvtár csak délután van nyitva az olvasóközönségnek. Délelőtt kizárólag *csak* »tudományos kutatók!« jöhetnek be.

Erre rám nézett, tisztelettel, félreállt:

— Tessék bemenni.

És a »tudományos kutató« bement.

Soha életemben, se azelőtt, se azután nem láttam oly rettenetesen elképedt arckifejezést, mint azé az úré volt, amint rámtekintett, mint tudományos kutatóra és látott bemenni.

Ő kint maradt.

Egész életemben nevettem és még most is nevetek ezen az eseten. Nem gondoltam arra — hogy is gondolhattam volna —, hogy egy nap az én Szelesi barátom, *tényleges* tudományos kutató a Móra Ferenc Múzeumban, rólam fog tartani tudományos előadást és cikkeket ír rólam.

Nem mulatságos?

Amikor 1959-ben Szegeden jártam, rápillantottam a múzeum épületére és az ajtóra, amelyen beléptem a megrőkönyödött úr előtt. De nem mehettem be.

Van egy másik emlékem is. Amikor még délután jártam be, a barátaim mutattak nekem egy gyönyörű szép, fekete hajú lányt, fehér ruhában. Nagyon komolyan olvasott, nem nézett se jobbra, se balra. Valamivel idősebb lehetett, mint én. A barátaim fülembe súgták, hogy az a lány Zolá-t franciául olvassa. Elszédülve néztem rá, mintha magát Minervát láttam volna hirtelen. Franciául!! Még a legmerészebb álmomban sem gondolhattam arra, hogy nekem ilyen óriási tudásom lehetne.

Arra sem gondolhattam, hogy egy nap én franciául *írok*.

kell. De ha már
unk, talán mégis
zók egészsége, tis
rüljön előnybe.

Felesleges taka

A Lechner t
szállás jó benyo
hálószobákban
paplanos ágyak,
számítjuk, hogy
solásért mindössze 15 forintot fizetnek a lakók, igazán elégedettek lehetünk.

A rókusi templom mögött levő felvonulási épületet főképpen a Marx téri autóbuszpályaudvar, a kórház és a kendergyár építői használják. De gondolkozzunk csak. Ezt az épületet most télen készítették. Akkor még hozzá sem fogtak az autóbuszpályaudvarhoz.

— Vajon hová tették a felvonulási költséget? — morfondírozik Reszta Miklós.

A feleletet Tarjányi György adja meg:

— A vállalati nyereséget növeli.

Tehát elspórolták. Holott abból a pénzből bizonyára

[illegible] új üzle

A szegedi kereskedelem a meglevő üzletek, éttermek mellé újakat építtetett, alakíttatott ki. A Roosevelt téren például három étterem is fogadja az ízes ételek kedvelőit. A Kossuth halászcsárda éttermén kívül a téren hangulatos sátrat állított s ott szolgálják fel a híres ételeket. Ugyancsak a Roosevelt téren ütött sátrat a kisteleki földművesszövetkezet, s jellegzetes alföldi ételekkel — birkapörkölttel és töltött káposztával — várja vendégeit.

Az Élelmiszerkiskereske-

nd a sok közül

mi állapotok megszűnnek. Mióta a változásnak neszét vették az asszonyok — pedig annak már jó három hónapja — képtelenek belenyugodni. Mi lesz, ha nincs szekrényke? Processziók indultak tehát a különböző feletteseikhez, még a szakszervezetet is felkeresték, hogy álljon az oldalukra, s harcoljon a ruhatár ellen. De nem hajolt senki a kérő szóra. Inkább meggyőzni igyekeztek őket arról, hogy ezentúl jobb lesz. Aktívaértekezletet hívtak össze, melyen nemcsak a most érdekelt 400 dolgozó képviselői vettek részt, hanem a vizesfonóé, a kártolóé és a finomítóé is. Náluk ugyanis már legalább tíz év óta ruhatári rendszer szerint működik az öltöző, s tavasszal alakították, modernizálták át mai formájára.

S mit mondtak el ezek az asszonyok? Nem, nem szidták a ruhatárat. Sőt! Elmesélték, milyen rendes és tiszta, tágas és kényelmes. Hogy sokkal de sokkal jobb így öltözni, mint az ócska szekrények között. Tehát egyezett a véleményük a vezetőkével és a szakszervezetével. Mert valóban: a ruhatári rendszer előnyösebb, higiénikus és kulturált. S az sem mellékes szempont vele kapcsolatban, hogy több dolgozó használhatja az öltözőt, mint eddig, mégsem lesz benne zsúfoltság.

A berendezés már elkészült, s nyomban használatba is veszik. A kedélyek is hamarosan megnyugosznak majd. Jövő tavaszra, amikorra tervbe vették még egy üzemrész, az előfonó öltözőjének átalakítását is, bizonyára már a cérnázó dolgozói »agitálják« az előfonósokat a jobb, a korszerűbb használnak felismerésére. S a sok közül egy gond ismét megszűnik.

F. K.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM
1968 APR 13

SZÁNDÉKTALAN EMBERÖLÉS

Megnéztem a roppant érdekes, s a mai magyar közönség számára revelációszerű Francia Grafikai Kiállítást. A mai francia képzőművészet nagy úttörői és világhírű mesterei közt szép számban szerepelnek Párizsba származott hazánkfiai is. Köztük Csáky Józsefnek is kiállították egyik kis akvarelljét. A képaláírás szerint a Szegedről Párizsba került művész állítólag 1963-ban elhunyt! A különben szakavatott és gondos rendezők, úgy látszik, vakon bíznak a Művészeti Lexikonban, amelynek I. kötete, sajnos, ugyancsak elparentálta a kubista szobrászát egyik megteremtőjét és legkiválóbb képviselőjét. Ami annál megbocsáthatatlanabb, mivel Csáky József, akinek műveiből 1959-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítást rendezett, sohasem szakadt el a magyar szellemi élettől; továbbá, a kiállítás rendezősége a Tükör 1966. november 6-i számából is megtudhatta volna, hogy a mondott lexikon tévedett. S mi több: a kiállítás megnyitásával egy időben jelent meg egyik napilapunkban egy cikk, amely a nyolcvanesztendős mestert köszöntötte! (Egyébként az idézett képaláírás is azt mondja, hogy „1908 óta *él* Párizsban" — vagyis jelen időt használ, ami a magyar nyelv szabályai szerint azt jelenti, hogy szerencsére a mester csakugyan életben van.) A kiállítóknak tehát lett volna idejük hétfőtől péntekig kijavítani a feliratot. Sajnálatos, hogy ezt nem tették meg. Vajon most megteszik-e?

B. L. E.

HÁMOS GYÖRGY:

AZ ÉLETBŐL ELLES

Bevezetőben két félreértést szeretnék eloszlatni. Igen sokan azt hiszik, nincs könnyebb dolog annál, mint amikor a szerző az életből ellesett mulatságos vagy akár tragikus mozzanatokat vet papírra. *Szinte* pontosan úgy, ahogy ezek vele megestek vagy ahogy másoktól hallotta őket. A gyanútlan olvasók vagy tévé-nézők talán nem is sejtik, hogy ez a „*szinte*" mennyi szellemi erőfeszítést kíván. A valóságot egy másfajta valóságba — a könyv vagy a képernyő valóságába — átemelni: hálátlan feladat. Helyesebben: a közönség általában hálás érte, de nem tartja különösebb teljesítménynek. A kritikus pedig hálát sem érez. A kritikust kőszívűségéért hamar elérheti a költői igazságszolgáltatás. Abban a pillanatban, amint kritikát kell írnia egy ilyen, életből ellesett műről. Ha nem fogalmaz nagyon körültekintően: úgy foghatják fel kritikáját, mintha az élet valamilyen jelenségét bírálná, nem pedig a művet, melynek e jelenség szolgált témájául.

Mielőtt tehát a *Bözsi és a többiek* című, életből ellesett, kedves és derűs tévé-füzérről, *mint műről* kritikát írnék, sietve elhatárolom magam Bözsitől és a többiektől, *mint emberektől*. Szokatlan óvatosságomnak az a magyarázata, hogy legutóbb terjedelmes gloszszában szigorúan megróttak egy itt megjelent kritikámért. A kritikát egy művészi dokumentum-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

MAGYAR NEMZET

Kedd, 1968. március 19.

Egy Párizsban élő magyar szobrászművész nyolcvanadik születésnapja

Tegnap töltötte be Párizsban nyolcvanadik esztendejét *Csáky* József szobrászművész, Czóbel mellett ma már egyetlen élő tanúja, több annál: munkása annak a nagy művészeti megújulásnak, amely a század elején zajlott le. Szegedről került a francia fővárosba. Már tizenkét éves korában pingálni kezdett. Mint annyi más tehetséges ifjút, az akkori Iparművészeti Főiskolára nem vették fel. Így hát gyalog indult világgá 1908-ban, s néhány frankkal a zsebében érkezett meg Párizsba és 1909-ben már ki is állított a Szépművészeti Tárlaton. Ő lett az első kubista szobrász. Roppant harcot kellett megvívnia, míg végre elismerték szobrait, amelyek ma már klasszikus művek, s megtalálhatók a Modern Művészetek Múzeumában csakúgy, mint a világ más nagy gyűjteményeiben.

Az első világháború előtt Ricciotto Canudóval szerkesztette az akkori avant-garde ma már elfelejtett művészeti folyóiratát, a *Montjoie*-t. A lap a nagybulvár egyik kis mellékutcájának padlásszobájában készült; itt találkozott minden hétfőn Apollinaire, Cendrars, Max Jacob, Cocteau, Léger, Segonzac, Picasso, Chagall, Braque, Satie, s mások.

Csáky a kubista művészet egyik vezéralakja lett. A maradiak kígyót-békát kiáltottak rá, s még ki is akarták utasítani mint idegent. Erre azonban nem került és nem is kerülhetett sor, mert a mester önkéntesként végigharcolta a háborút, s francia honos lett.

Csáky azonban sohasem feledkezett meg szülőhazájáról. Szoros kapcsolatot tartott a párizsi magyar politikai és művészi emigrációval. Kapcsolatban állt a *Nyolcak*kal, amikor Párizsban tanultak és dolgoztak. Egyik legjobb barátja Bölöni György volt, aki így írt róla 1959-ben, utolsó műbírálatában: »Jött fiatalon, lelkesen és nagyon tehetségesen.« S hozzátette: »Csáky ott volt az első sorokban az újjítók közt...« Később részt vett az Ellenállásban »és nekünk, magyaroknak, is segítségünkre sietett, amikor a nehéz napokban sorainkat rendeztük az új magyar rend védelmére«.

1959-ben a Kultúrkapcsolatok Intézete egy kis kiállítást rendezett az idős mesternek. Említett cikkében Bölöni arra intett, hogy »vannak ma is szétszórtan a világban ilyen magyarok, s itt az ideje, hogy ne hagyjuk számunkra gondatlanul elveszni... őket«.

A század egyik legműértőbb kritikusának intelmét sajnos, nem fogadtuk meg. Csáky József ma is többé-kevésbé magára hagyatottan él odakint. Az Új Magyar Lexikon, amely gróf Csáky Albint megemlíti, róla nem tud. Művészeti Lexikonunk 9 sort szentel neki. Egy szegedi műtörténész, úgy hírlik, könyvet írt róla, s arról is szó volt, hogy a mester végleg hazatelepül. Az idő múlik. S mindezek a tervek késlekednek. Tenni kellene azért, hogy Brancusi, Lipchitz, Zadkine és Archipenko méltó művésztársa ismét elfoglalja helyét a magyar szellemi és művészi életben.

Bajomi Lázár Endre

Kedd, 1968. március 19.

Erősödik

Újjáválaszt

Amikor hétfőn reggel, 9 óra perccel, a Hazafias Népfront b döttértekezletének elnökségében laló dr. Pesta László szólásra em mint 400 küldött hallgatta bejele hadsereg Központi Klubjának n a négy évre szóló mandátum le; után a termet elhagyják, meg niuk az új bizottságot és a Haz Országos Kongresszusának küld

(A négy év munkájáról szóló küldöttek előre megkapták, h nyozhassák. A beszámoló szóbe — bőséges, magvas kiegészítő János, a Hazafias Népfront Bu ságának titkára tartotta.)

Mielőtt azonban erre sor kerü László nagy szeretettel a mellet rer Ferenc felé fordulva elnézés

Számadás a

Dóra János szóbeli kiegészítőjének figyelemre méltó »állomáshelyeit« érdemes jelzésként nyomon követni. Kibon-

Sarlós István

takozik belőlük a mozgalom jövő feladatainak összképe: lakás, közlekedési és kommunális leckék teljesítése. Másokból a végzett munka, a megtett út jelentősége derül ki:

»*Sokan e város lakói közül, önök közül is, a mozgalomban kezdték közéleti szerepléseiket. Köszönet a társadalmi aktíváknak.*«

A mozgalom lényegének megfogalmazása:

»Együtt a kommunisták és pártonkívüliek, az ateisták és a vallásos emberek. Ez így lesz továbbra is. A népfront nem tömegszervezet, hanem széles politikai tömegmozgalom.«

Néhány fontos szó a módszerekről:

Izgalmas vita

A tízórai szünetben *Kállai* Ferenc, a Nemzeti Színház művésze mondja:

— Bevallom, úgy kerültem az ügybe, mint Pilátus a Credóba! De most már nagyon örülök neki. Úgy tudom, hogy az elnökségbe javasolnak. Lesz mondanivalóm, ha ezt igénylik majd. De ha csak arról van szó, hogy legyen hol az időmet eltölteni, akkor ez engem fáraszt, ezt előre megmondom. A színházban nagyszerű feladatot kaptam: a Tartuffe-re készülök éppen. Talán ezért is vagyok óvatosabb a szokásosnál. Mindenesetre remélem, hogy nem fogok itteni munkám közben idő előtt »elfáradni«.

Mintha hallotta volna a párbeszédet *Hont* Ferenc, a Színháztudományi Intézet igazgatója, úgy folytatja: csakhogy ő már, mint régi népfrontos:

— Van még tennivalója a mozgalomnak kulturális életünkben. Ha nem vádolnának azzal, hogy hazabeszélek, azt

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Csáky József
DÉL-MAGYARORSZÁG
1963 AUG 25.

A Tisza-parti város fiaként...

CSÁKY JÓZSEF EMLÉKEZETE

1021

Ha csak lehet, mindig megragadom az alkalmat, hogy egy-egy művészről beszélve szavaimat személyessé tegyem. Így vagyok most Csáky Józseffel (1888—1963) is, a Szegedről fiatalon elkerült párizsi szobrásszal, akinek halálhírét megdöbbenéssel vettem. Vele eggyel kevesebb lett azon kevesek száma, akik tehetségükkel a Tisza-parti város fiaként meghódították a művészet világát s európai hírnévre tettek szert.

Csákyval való pár év előtti találkozásom tele volt várakozással. Sovány, szemüveges arca, kissé alacsony és hetvenévesen is fürgén mozgó alakja úgy jelent meg előttem, mint egy megelevenedett regényhősé, akinek nevét és küzdelmes pályakezdését a helyi lapok félszáz év óta sárguló köteteiből ismertem meg. Visszagondolva e cikkekre és az utána írottakra, kaleidoszkópszerűen villannak fel bennem a mester életének főbb momentumai.

★

Látni vélem a szegedi levélhordó egykori fiát, mint kis nebulót, aki a Móra utcai elemibe kevésbé szívesen járt, mint le a Tiszára és a Marosra, melyeknek titkai nem voltak előtte. Hányattatott sorsa korán kezdődött, mert szülei sajnos nem éltek jól. Nehéz természetű atyja miatt ő is és anyja is sokat szenvedtek. Ebből adódott, hogy Szegeden kívül, hol Pesten, Zomborban vagy Szentesen is laktak, ahova éppen atyját helyezték.

A művészet levegőjéből először a helyi kultúrpalotában szippantott, ahol a szép képeket gyermeki lelkülettel nézegette. Nyiladozó értelmét a műalkotások megértésében két barátjának, egy Szőke... nevű fiúnak és Bánszky Sándornak, a későbbi párizsi szobrász kollegájának segítségével csiszolgatta. Ők biztatgatták a természet utáni rajzolgatásra is, melyet Tápé parasztkörnyezetében nagy kedvvel művelgetett. A művészet ábécéjének elsajátítására azonban igazán 1905-től került sor, amikor a budapesti Iparművészeti Iskola növendéke lett.

De nem sokáig, mindössze másfél évig, mert nem tudta elviselni az ottani lélektelenül száraz tanítási módszert, mely gipszmásolás és puszpángfalevél mintázásánál nem állt többől. Szívszorítóan szomorú hányattatása az iskola otthagyásával megkezdődött. Szülei nem bírták segélyezni, munka alig akadt a számára. Éhesen, fázva rótta a pesti körutakat és nemegyszer a végtelennek tűnő szegedi országutat.

Helyzete reménytelenné vált. E kiúttalan sötétségben előbb alig bíztató derengésként, majd mindent betöltő és magához vonzó fényként hatott rá Párizs, a »csodaváros«, a művészi megvalósulásnak új Mekkája. Innen hoztak Csáky számára izgalmas híreket és szép reprodukciókat, a modern francia művészet nagyjainak, Manet, Gauguin, Rodin, Maillol és mások alkotásairól, a Szegedre hazaránduló Brummer József szobrász és Joachim Ferenc festő.

Új világ tárult ki előtte. Ettől kezdve csak egy vágya volt: Párizs. Di kijutnia az »ígéret földjé«-re • szinte megvalósíthatatlannak tűnt. Minden kínálkozó munkát elvállalt, az egészségtelen ólomöntéstől kezdve a lelketőrlő képmásolásig, csakhogy előteremtse párizsi útjának költségeit.

Végül is 1908 augusztusában megérkezett a francia fővárosba, zsebében negyven frankkal. Eszményképeinek alkotásaiban jóllehet most már eredeti művek által gyönyörködhetett, azonban a mindennapok életgondjai itt sem voltak kedvezőbbek az otthoniaknál. Az első két évben a La Palette akadémián működik, s eléri, hogy 1910-ben a Salon egy mellszobrát elfogadja. Így a Societe National des Beaux Arts kiállítóművésze lett. Ezen eredményére és változatlanul rossz anyagi helyzetére való hivatkozással kéri és kapja meg három évre Szeged város művészeti ösztöndíját.

★

Csáky párizsi élete során egyrészt kapcsolatba került azzal a kis magyar művészkolóniával, melynek tagjai közt Czóbelt, Pórt, Berényt, Tihanyit, Márffyt és másokat találjuk; másrészt ott volt az ósdi szemlélettel szakító francia avantgardisták sorában, akik új, modern formákat kerestek koruk művészi kifejezésére. Az idők során az Artistes Indépendant köréhez tartozva dolgozott és a Salon d' Automneban és más párizsi tárlatokon rendszeresen szerepelt. A hazai kiállításokon pedig a húszas években a KUT tagjaként mutatta be alkotásait. Szobraival több modern külföldi múzeumban képviselve van.

Mialatt Csáky neve itthon lassan feledésbe merült, addig ő kétségtelenül nemzetközi rangot vívott ki magának a szobrászatban. Mindezt kimagasló tehetséggel párosuló öt évtizedes munkásságával a francia fővárosban vitte végbe. Mégis úgy érzem, hogy elsősorban ifjúságában, a kezdés nagyszerű küzdelmeiben marad meg ő a szegediek emlékezetében.

★

Pontosan négy évvel ezelőtt, 1959. augusztusában, több mint félszázados távollét után Csáky hazalátogatott Magyarországra és Budapesten sikeres kiállítást rendezett legújabb műveiből. Szegedre, szeretett szülőhelyére mint egy anyjához érkező gyermek jött el, meghatottan keresve a régi színeket, a város romantikájának benne élő varázsát. Talán búcsút akart venni ifjúságának színterétől, hogy rövid pár nap után ismét visszatérjen Párizsba, Ady óta e zsarnoki szeretőhöz... meghalni.

Hozzám írt leveleit — melyekből egy idegenbe szakadt ember fájdalmas egyedülléte érződik ki — kegyelettel őrzöm. Megküldött önéletrajzát — melyből jelenleg is merítettem —, utolsó kívánságaként mielőbb megjelentetem. Hiszem azt, hogy Csáky József nálunk lévő Honvéd téri pompás Táncosnő-je, hosszú ideig hirdetni fogja alkotójának azt a soha meg nem kopott fiatalos akaratát, mely által művészete szegedi homokból fakadó Érként végül befutott a szent, nagy Óceánba.

Szelesi Zoltán

Tizenöt éves a béke-világmozgalom

A fasizmus szétzúzása után a háború és a béke erőinek küzdelmében hatalmas tényező jelentkezett: a néptömegek tudatos, szervezett harca a békéért. Ez a száz- és százmilliókat egyesítő mozgalom olyan célokat hangsúlyozott, olyan jelszót írt a zászlajára, amely kifejezte és kifejezi minden becsületes ember vágyát, függetlenül attól, hogy melyik nemzet fia és milyen a világnézete. Ez a jelszó: elkerülni egy újabb pusztító világháborút, megőrizni az élet alapvető feltételét, a békét. A békemozgalom tehát nem szocialista mozgalom, célja nem a kapitalizmus felszámolása, hanem az emberek hatalmas demokratikus megmozdulása a háború nélküli világ megteremtéséért.

Tizenöt évvel ezelőtt, 1948. augusztus 25-én a Wroclawban megtartott értelmiségi kongresszussal vette kezdetét a békemozgalom. Ezen a demonstráción még csak az emberiség sorsáért felelősséget érző haladó értelmiségiek vettek részt, mégis elég volt ahhoz, hogy világszerte megmozgassa a háború ellen küzdő erőket. Egy évvel később a Párizsban és egyidejűleg Prágában megtartott I. Béke-világkongresszus már sok millió békeszerető ember képviselete és fóruma volt. Utána a stockholmi békekongresszuson készült el az atomfegyver betiltását követelő felhívás, amelyet 500 millió ember írt alá. Még többen — 660 millióan — írták alá az öthatalmi egyezmény megkötését sürgető berlini felhívást. Ilyen roppant méretű tömegmegmozdulásra a történelem folyamán azelőtt soha nem volt példa.

A nyugati tőkés államok háborús körei azonban nem nyughattak. Megkezdték uszító propagandájukat, mert az 1939—1945-ös évek tapasztalata és végső mérlege nekik azt mutatta, hogy a háború igen jó hasznot hajtó üzlet. A Szovjetunió hatalmas ereje és óriási nemzetközi tekintélye azonban lefogta a kalandorok kezét. Természetesen az egész szocialista világrendszer, valamint a békemozgalom mind jobban gyarapodó ereje is hozzájárult a béke fenntartásához. Legfőbb forrása az, hogy olyan kérdésekre irányítja az érdeklődést, amelyekkel hatalmas tömegek értenek egyet mindenütt a földön, s amelyek nem szétválasztják, hanem közelebb hozzák egymáshoz az embereket.

S a megnövekedett békemozgalom központi szerveként alakult meg Varsóban a Béke-világtanács. Azóta a Berlinben, Bécsben, Budapesten, Helsinkiben stb. megtartott tanácsülések és kongresszusok, az ott hozott határozatok hatalmas visszhangot váltottak ki földkerekség-szerte. S a háborúpártiak, a szkeptikusok hiába szajkózták, hogy nincs semmi értelme a békemozgalomnak, az eredmény egészen nyilvánvaló. Az a tény, hogy a béke legfőbb őrével, a Szovjetunióval együtt a népek hatalmas tömegei felemelték tiltakozó szavukat a könnyet, vért és halált jelentő háború ellen, eddig elég volt a béke megóvásához. Habár a nagyhatalmak óriási mennyiségű atom- és hidrogénfegyvert, nukleáris tölteteket halmoztak már fel, ma mégis azt mondhatjuk: béke van. Habár az amerikai imperializmus és csatlósai Egyiptomban, Kubában és a föld más részein nemegyszer megpróbálták háborús szakadék szélére taszítani a világot, a Szovjetunió és a béke erői újra és újra meghátrálásra kényszerítették őket. A Szovjetunió lankadatlan kezdeményezései a leszerelés és az atomfegyverek eltiltása érdekében, legutóbb újabb eredményhez vezetett. Moszkvában aláírták a részleges atomcsendegyezményt, amely ha nem is vet véget a fegyverkezési hajszának, mégis jelentős lépés a béke felé vezető úton. Ezt az okmányt már közel száz ország kormánya írta alá a népek megelégedésére és csak a legveszettebb háborús erők apellálnak ellene, elsősorban az Egyesült Államokban, Nyugat-Németországban és Franciaországban. Rendkívül sajnálatos, hogy álforradalmi frázisokat hangoztatva az atomcsendegyezményt ellenzők táborához csatlakozott egy szocialista ország, a Kínai Népköztársaság kormánya is, szembehelyezkedve a népek életszeretetével, békeakaratával.

A béke erői tovább folytatják a küzdelmet, hiszen a wroclawi békekongresszus óta eltelt 15 esztendő tapasztalatai azt mutatják, hogy érdemes volt. A legfőbb cél a teljes leszerelés elérése, a békés egymás mellett élés elvének realizálása, vagyis a háború száműzése az emberiség életéből. A mi számunkra azért is fontos ez, hiszen a béke legalapvetőbb feltétele társadalmunk további erősítésének, a jólétet és a boldog emberi életet jelentő szocializmus és kommunizmus megvalósításának.

Ki merre nyaralt?

„Többszörös üdülők" az újszegedi szövőgyárban

Ki hogyan üdült? Ez iránt érdeklődöm az újszegedi szövőgyárban, s a közismert Kállai Éva brigádhoz küldenek:

— Az egész brigád együtt nyaralt — mondja Kállai Éva. — Tizenketten voltunk Balatonszemesen, egy kis faházban. Ott is, meg a szállásadónál is nagyon jól éreztük magunkat. Mindenki kipihente fáradalmait, feltöltődött energiával, jókedvvel. Ezért is szeretnénk, ha jövőre is oda kellene küldeni engem!

Persze, jó koszt, szép szállás, kényelem — mibe kerül mindez beutalóval? Semmibe. Akkor még takarékos-

nak két hétre, saját pénzükön. Ők szinte mindig együtt vannak: közös a színház, a mozi, a szórakozás — és az üdülés is.

Csáky József szobrászművész (1888-1963).
Tóth Aladár: a teremtő pillanat

NÉZZÜK MEG EGYÜTT!

A teremtő pillanat

Csáky József: Táncosnő

Csáky József: Táncosnő, alumínium, 120 cm, 1940-es évek eleje (fotó Somfai István)

1934-ben egyfelől Ferenczy Noémi, másfelől Giotto, Brueghel és Cézanne között.[21] (Ebben a kérdésben lényegében azonos álláspontom van vele Antal és Hauser is.) *Daumier*-ra sem Michelangelo hat, hanem Daumier művészetének van „michelangeleszk" vonása. Rembrandt sem Leonardót követi, amikor öregkori portréin már teljesen elvonatkoztat a modell „társadalmi korlátaitól", és ezzel a szemlélettel képei ugyanúgy „az emberi fajt képviselik", mint a Mona Lisa. Leonardóra sem Giotto és Masaccio hat – őket inkább „kiteljesíti". Ő viszont „ösztönözni fogja" *Correggiót*, *Giorgionét* és a kevésbé hírneves firenzei manieristákat. (A nagyság viszonylagos.) De már Leonardo sem hat a fogalom szorosabb értelmében a Michelangelótól és Tintorettótól Cézanneig és *Kokoschkáig* tartó képi nyelvi fejlődésre. A hatás látszata abból ered, hogy elméletileg involválja – egy mozzanat vagy egy tétel erejéig – e több évszázados fejlődést. Az antropológiai, természetfilozófiai és vizuális esztétikai tantételek a döntőek tehát; s nem a konkrét motívumok és típusok, testi-lelki pózok és témák. Mint láttuk, így lehet köze egymáshoz Leonardónak és Rembrandtnak. Lényegében ez a helyzet Brueghellel is. Előfutára az impresszionizmus új szépséglátványának; de parasztjai révén sem őse *Millet* programfestészetének.[22]

Tolnay cikkei és tanulmányai a művészettörténet „teremtő géniuszairól" tulajdonképpen műelemzések. (Piero della Francescáról, Leonardóról, idősebb Pieter Brueghelről és Cézanne-ról úgynevezett „áttekintő" írásokat is olvashatunk.) A művek, a múzeumok és templomok világához kapunk magas szakmai és stiláris színvonalon megírt kalauzt. Fokozatosan föltárulnak előttünk a *Genti-oltár*, a *Szent Anna* és a Mona Lisa, a *Rondanini Piéta*, a *Sixtus-* és *Medici-kápolna*, az Égi és földi szerelem, az *Ikarosz bukása*, a *Scuola di San Rocco* és a Palazzo Ducale-beli *Paradicsom*, a *poussini Önarckép*, a *Szövőnők* és az *Udvarhölgyek*, *A posztóscéh elöljárói*, a *vermeeri Műterem*, a *Hajóraszállás Küthéra szigetére* mélyebb és mögöttes, de eddig mindenképpen homályba maradt értékei. (A szerző néhol maga is jelzi szándékát: „Értelmezési kísérlet" vagy „Műértelmezés".)

A Vasárnapi Kör szellemi arculata volt annyira gazdag, hogy abból többirányú elágazások is kialakulhattak. Amikor Tolnay 1978-ban úgy nyilatkozott, hogy „a művészetet az intuícióval belülről szeretném megérteni és nem kívülről, mint a szociológia vagy a pszichológia"[23]: akkor ez kimondatlanul is Hauser alternatívája. Persze félrevezető lenne, ha Tolnay ösztönös megérzéséről *Bergson* egyik kulcsfogalma ötlene eszünkbe. Vallomását, amely ténylegesen jellemzi és példázza módszerét, gyakorlatát, egy 1934-ből való dolgozatában találtam meg. „A Medici-kápolna építéstörténetét, illetve a síremlékek és a szobrok keletkezésének időrendjét tisztázó fenti adalékok közrebocsátása után a következő feladatot most már a művészi forma és a benne kifejezésre jutó tartalom vizsgálata jelenti."[24]

Ám ezek a „műértelmezések" nem lennének Tolnay szellemi termékei, ha nem világítanának rá általánosabb esztétikai és művészettörténeti problémákra, összefüggésekre. A Medici-kápolna elemzéséből tudjuk meg, hogy Michelangelónál a tartalom (itt: „eszme", „concetto", „spirituális tartalom") és a forma együtt alakul. Valójában inkább formálódásról van szó, semmint egy előre kialakított nézet megtestesüléséről. Ugyanennek a szobrászati együttesnek az alapos vizsgálata óvja meg Tol-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Csáky József

DÉLMAGYARORSZÁG

1964 JAN 15.

Előadás Csáky Józsefről

1024

Január 16-án, csütörtökön este 6 órai kezdettel a TIT Kárász utcai klubjában Szelesi Zoltán művészettörténész, a Móra Ferenc Múzeum tudományos kutatója vetített képekkel kísért előadást tart Csáky József szobrászata címmel a több mint 50 éve Párizsban élő szegedi származású művész munkásságáról. A nagy szobrász tiszteletére rendezett esten minden érdeklődőt szívesen látnak.

a Széchenyi téren

Csáky József
szobra

RÁLIS AJ

Népszabadság, 1988. márc. 4.

A hónap műtárgya a Galériában

Márciusban a hónap műtárgyaként látható a Nemzeti Galériában — a művész születésének 100. évfordulója alkalmából — Csáky József (1888—1971) Női aktja (képünkön).

Húszéves korától, 1908-tól Párizsban élt. Bár főként Rodin és Maillol vonzotta, elsősorban Cézanne nyomán indult el művészi pályája, melyet Szeged város 3000 koronás ösztöndíja is egyengetett. Archipenkóval együtt a kubista szobrászat megteremtőjeként emlegetik. Műveit jelentős francia s más külföldi múzeumok és magángyűjtők vásárolták (legtöbb szobra a hollandiai Kröller-Müller Múzeum gyűjteményébe került). Az 1920-as évek második felében az Art Deco szellemében újra a természeti formák felé fordult. Női akt című alkotása 1929-ben készült. A szobor átmenetet képez az avantgárd, a kubisztikus fogalmazás és a természetelvűség között, így az Art Deco jellemző darabjai közé sorolható; már első önálló magyarországi kiállításán (1936-ban, az Ernst Múzeumban) is szerepelt. Következő hazai kiállítását 1959-ben rendezték meg — kisplasztikáiból, grafikáiból — a Kulturális Kapcsolatok Intézetében. Ekkor vásárolták meg Táncosnő című szobrát is, amelyet Szegeden állítottak fel: ez az egyetlen köztéri szobra Magyarországon.

K

nökének ve-
; március 3.
ult Bonnban.
lláírták a két
s távközlési
öbbek között
zaki-tudomá-
ább fejleszté-

ovjetunióban
llítás tegnap
enc Művelő-
árom napig
tekintést ad
ányág Szov-
ményeiről és

EREMMEL
tanács Bá-
sárhelyi la-
ulet- és híd-
dolgozóját,
ul december
nteni vízbe
óból.

TOTTAK a
gyospusztán.
z emberek a
i Kombinát
nak. A pusz-
y régi istál-
zűk kis bolt-
okszor Tata-
kén voltak
.

7. évi Szép
eredményét.
irdetett pá-
sszesen 192
vetélkedésre
bek, gazda-
-os kínálat-

zámai:
5, 81

Lottóigazga-
9. heti lottó-
nyerőszámo-
50, 55, 81.

yőrött

ogy egy Ma-
ló NDK-ál-
zegű NSZK-
k Ausztriá-
álasztott na-
-én, Hegyes-
atóságok az
letet lelep-

CSERNÁK JÓZ
mányú alezredes,
Hazáért Érdemren
aki 1931 óta volt a
ének 76. évében
tése, katonai tisztel
cius 10-én, csütört
órakor lesz az Óbu
— *Az MSZMP Né*
zottsága; az MSZM
leti Bizottsága.

TERÉK JÓZSEF
Hazáért Érdemre
je, aki 1935 óta v
ja, február 16-án
csúztatása márciu
délután három óra
kospalotai temet
MSZMP X. Kerü
az Élelmezés-ipari
szervezete.

Elhunyt Endr

Életének 68. évéb
ség után elhunyt E
Ludas Matyi rajzol
gyar Képzőművésze
vszek Szövetségének

✱

Nehezen akarjuk
ezúttal nem tréfár
dig sajnos egyáltal
az Én aláírásáról
rajztudásáról közis
vész, akit feltehető
tyi révén szeretett
csi és nagy. Ő a
illusztrátorának tar
forma magas szi
meg a legegyszerű
cos ábrázolását és
bonyolultabb témái
gozását. Számtalan
reszk- és meseillu
grafika bizonyítja
keringtek virtuóz
bűvészmutatvány-s
szeréről. Óriási tá
képes volt minden
kül a papír bal a
dulva a legkompli
ciót a papír jobb
fejezni. Nagyon n
te alig tudta kiel
lőinek áradatát.
volt a Magyar K
Iparművészek Szö
tőképessége teljéb
gadta el a halál. É
sajtó- és könyvillu
tében tovább él.

CSÁKY JÓZSEF SZOBRÁSZ-MŰVÉSZ PÁRIZS KIÁLLÍTÁSA 1959 AUGUSZTUS A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETÉNEK KIÁLLÍTÓ-TERMÉBEN BUDAPEST

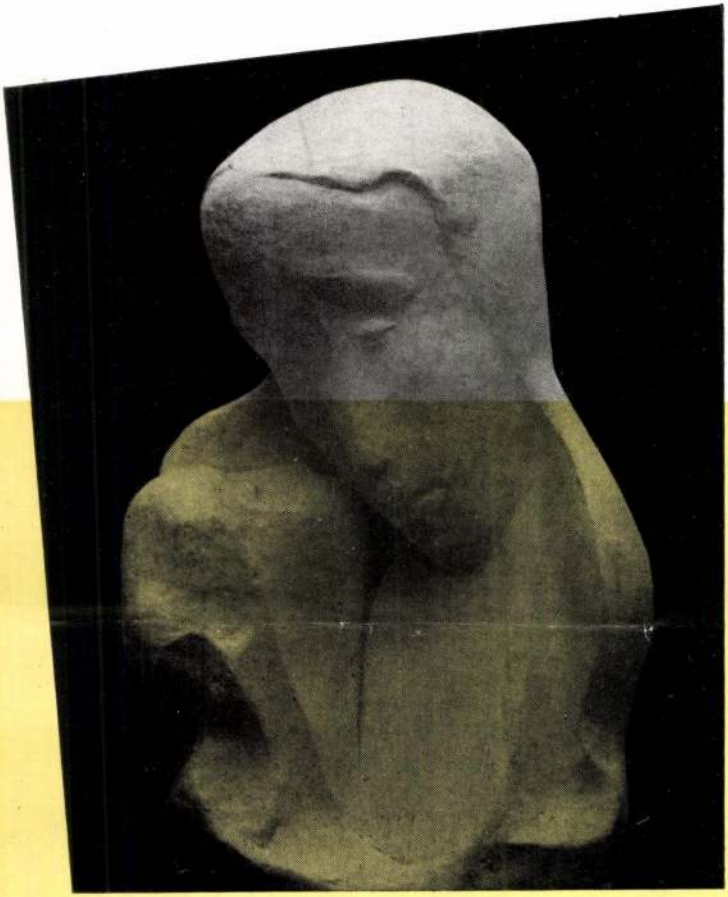

Ezen a kiállításon a közönség egy olyan magyar szobrászt ismer meg, aki sok-sok évvel ezelőtt származott el tőlünk és a francia művészeté lett. A század elején, amikor fordulóponton volt itthon a képzőművészet, és arról volt szó, hogy tehetségeink vajon képesek lesznek-e magukat kiszabadítani az akadémiai formalizmusból, Párizs csábította magához művészeinket. Hatalmas, ellenállhatatlan vonzóereje volt az akkor alkotóerejében levő nagy francia művészeknek, az egész modern művészet nagy vezérkara akkor alakult ki. A festészetben Gauguin és Cézanne nyom-

őket vissza oda, ahonnan elindultak s ahová ma is tartoznak, kultúránk számára a megbecsülést jelentő művészi értékeink közé.

Csáky különben tulajdonképpen csak Budapesttől szakadt el, de nem a magyar élettől, sőt újra nagyon is hozzánőtt ahhoz és mindinkább beletartozik világfelfogásával, haladó eszméivel, harcos természetével. Amikor a világháború alatt Franciaországban a hitleri megszállás megsemmisüléssel fenyegette az emberi szellemet, ő is ott volt az ellenállók között, és nekünk magyaroknak is segítségünkre sietett, amikor a nehéz napokban sorainkat rendeztük az új magyar rend védelmére, és haladó kultúránk ápolására.

Ebből az egész hosszú életet kitöltő munkásságból Csáky csak ízelítőt ad nekünk nem is két tucatnyi szobrával és tíz rajzával. E kicsinyre méretezett kollekciónál jobban szerettük volna kimerítőbben látni szobrait és egész életművét. Ezek a művek éppen arra elegendők, hogy megismerjük egyéniségét. Nézzék meg figyelmesen szobrait! Első pillantásra fel kell ismerjük, hogy nincs bennük semmi felesleges, semmi könnyelmű. Meggondolással, töprengésekkel, nagyon nagy átérzéssel születtek ezek a figurák, női alakok, portrék, fejek, mély szobrász kultúra ömlik el rajtuk, nincs egyikükben sem hivalkodás, sem hangosság, intim elmélyedésből erednek. „Szemérem" egyik szobrának címe, egy másiknak „Elmélkedés". Valahogyan minden munkájában benne van ez a formákba öntött tartalom, egy szemérmetes és elmélkedő művész teremtő egyénisége. A művészetnek nemcsak dédelgető szeretete, de az alkotásnak tiszta ihletsége ömlik el ezeken a szobrokon. Talán táncosnője példázza legkifejezőbben mozgásának finom egyszerűségével, testének könnyed lebbenésével, vonalainak hangsúlyos bátorságával Csáky alkotásainak jellemző vonásait. És hogy milyen klaszszikussá teljesednek művei, azt legmeggyőzőbben rajzai mutatják, melyek valóban egy mesteri toll teremtményei. Igen, Csáky, az évtized előtti avangardista, akinek alkotásait sok fázisában ismertem, már mindenképpen klaszszikussá vált.

Fogadjuk szeretettel és a kiérdemelt megbecsüléssel ezt a hozzánk hazatért „tékozló fiút"!

BÖLÖNI GYÖRGY

dokaiban Bonnard, Vuillard és még inkább a színeiben is vakmerő Matisse, aztán Braque, Derain, Rouault, a primitív Henri Rousseau, a szobrászok között Rodin és Bourdelle körül Maillol és Despieau, hogy csak néhányat említsek.

Lehetetlen volt magunkat az új művészet csábító ereje alól kivonni, hatása alá kerültünk ennek a képekben és szobrokban jelentkező szellemi csoda-kornak. Szétáramlott ez a művészet Párizsból az egész világra. Én induló író és kritikus Párizsban éltem ekkor esztendőkön át Ady oldalán és számunkra, magyarok számára mindezt a varázslatot tetézte Ady ellenállhatatlanul lenyűgöző költészete.

Ekkor került 1910 felé Párizsba közénk Csáky József. Jött fiatalon, lelkesen és nagyon tehetségesen. Itókával, későbbi feleségemmel, aki francia művészkörökben nagyon otthonos volt, hamar megkedveltük. Számunkra Csáky már mint induló fiatal, ismeretlen szobrász is beletartozott abba a kisebb körbe, hová akkoriban odakint a magyar művészet értékeit soroztuk: Czóbel Béla, Pór, Berény Róbert, Gulácsy, Tihanyi Lajos, Márffy és még néhányan. Csáky aztán Párizsban maradt s ki sem mozdult onnan hazafelé jó ötven esztendeig. Tehetsége hamar helyet talált magának a haladó szobrászok között. Neki nem kellett átformálnia és átértékelnie, amit addig csinált, pályáját tulajdonképpen most kezdte. Fiatalos bátorsággal már előre búcsút mondott a régi formaművészetnek és a hozzávaló ragaszkodásnak. Ő egyenesen belépett egy világba. Brancusi, Zatkin, Lipschitz, Archipenko körül akkor kezdett kialakulni a szobrászatban az a renaissance, melyben aztán Matisse és Picasso is vendégjogot nyert. Csáky ott volt az első sorokban az újítók közt és esztendők során mind gyakrabban láttuk munkáit avangardista kiállításokon s a Rue la Boetie világhírt kovácsoló műkereskedőinek kedvencei sorában. És nagyon jó érzés volt, ha a világban kószálva, itt-ott valamelyik modern múzeumban felfedeztük régi barátunk szobrait.

Így ment ez egy félévszázadon keresztül, s míg Csákyt mindenfelé becsülték, idehaza lassanként kezdett emléke elmosódni nyilvántartott értékeinkben. Pedig ott volt és ott van azok között a magyar tehetségek között, akik meg tudták hódítani maguk számára csöndben és szerényen a nemzetközi művészi elismerést. Mert vannak ma is szétszórtan a világban ilyen magyarok, s itt az ideje, hogy ne hagyjuk számunkra gondatlanul elveszni, hanem tereljük

MŰVEK JEGYZÉKE:

SZOBOR
(Gipsz)

1. FEKVŐ AKT, 22 cm
2. ANYA GYERMEKÉVEL, 53 cm
3. ANYA GYERMEKKEL, 64 cm
4. SZEMÉREM, 77 cm
5. LEÁNYFEJ, 35 cm
6. ANYASÁG, 27 cm
7. ÉBREDÉS, 50 cm
8. GYERMEK, 33 cm
9. OLVASÓ NŐ, 45 cm
10. MÉNADE, 90 cm
11. TÁNCOSNŐ, 33 cm
12. IFJÚSÁG, 82 cm
13. ELMÉLKEDÉS, 30 cm
14. FÓKA, 25 cm
15. TÁNC, 130 cm

RELIEF
(Gipsz)

16. NŐI PORTRÉ, 43×30 cm
17. MLLE CASSOU, 41,5×31,5 cm
18. FÉSÜLKÖDŐ, 38×16 cm

RAJZ

1. CSALÁD, 51×26 cm
2. ALAKOK, 51×30 cm
3. A TÁNC, 51×28 cm
4. AKT, 51×33 cm
5. HÁROM ALAK, 50×27 cm
6. KISLÁNY, 51×29 cm
7. FÉRFI ÉS NŐ, 32×50 cm
8. JÁTÉK, 32×50 cm
9. BESZÉLGETÉS, 29×51 cm
10. ANYA, 36,5×50 cm

F. k.: Luzsicza L. — 59-1932 Ságvári Nyomda, Budapest. F. v.: Hermann Lajos

Csáky József: Nő, madárral

Nemzeti Szalon 1929. jan.

Bornemisza Géza: Vidéki kastély udvara

A Szépművészeti Muzeum tulajdona

GERA GYÖRGY

A kubizmus festészete

Hatvan—hetven év távlata napjainkban sem elég, hogy egy művelődéstörténeti mozzanatot a fogalmiság rendszerével árkoljon körül. Századunk művészeti irányzatai a szó szoros értelmében irányzatok; forrásaik, medrük tudományosan feltérképezett, torkolataik azonban nemegyszer mocsaras deltákra emlékeztetnek, ahol a folyamok áramló vize — és hordaléka — a tenger végtelenjébe ömlik.

Az aggályosság így hát ajánlatos; a józanság ismérve. Mert mind a ditirambusok, mind a vakbuzgó dogmák azt a tévhitet terjesztik, hogy az izmusok voltaképp egy tőről fakadtak, s egymástól csupán alakilag különböztek. Holott a tárgyias monográfiák arról vallanak, hogy a század eleji izmusok, tartalmuk szerint, két csoportot alkotnak. S a kubizmus — miként a dada és a futurizmus — szemben a szürrealizmussal vagy az expresszionizmussal — zárt kategória: kezdete, kibontakozása és felbomlása adatszerűen rögzíthető.

Ennek előrebocsátásával egyetérthetünk John Goldingnak, a kubizmus kitűnő történészének summázó ítéletével. „Ha a kubizmus — írja Golding — nem is volt a művészettörténet legfontosabb forradalma, mindenesetre a legteljesebb és legalaposabb forradalma volt. Az előző öt század az iskolák, stílusok és helyi festési modorok a társadalmi átalakulások, változó mecénások vagy földrajzi fluktuációk üteme szerint követték egymást. De egyetlen művészi forma sem módosította oly mértékben a nyugati festészet princípiumait, egyik sem rendítette meg annyira alapjait, mint a kubizmus. S valóban, a képzőművészet területén az a fonál, amely a Quatrocentótól az impresszionizmusig három és fél századot köt össze, jóval egyenletesebb, mint az, amelyik ötven évvel később a festészetben az impresszionizmustól a kubizmusig vezet. Feltéve, ha eltekintenénk valamennyi társadalmi és történelmi elemtől, egy Renoir-arckép összehasonlíthatatlanul közelebb állna Raffaelhez, mint Picasso valamelyik kubista korszakában festett portréjához."

Mindez, bár az empiria szintjén igazolt, megreked a műelemzés és kronológia felemásságánál. S így a hangsúly vagy a belterjes elemzésre esik, vagy arra az irracionális okfejtésre, mely szerint minden ízlésforradalom néhány rendkívüli tehetség tetszőleges csoportulása.

Az efféle megközelítés azonban — számos finom megfigyelése ellenére — csupán a valóság utólagos illusztrációja. S nyomban elbizonytalanodik, mihelyt fölmerül a „miért ekkor", „miért ott, ahol" és „miért úgy, ahogy" feszegető historikum-igénye.

Márpedig a kubizmus történelmi hátterének megvilágítása különösen nélkülözhetetlen. Ez volt ugyanis a középkor óta az első nemzetközi irányzat, amely abban is eltért a többi művészeti mozgalomtól, hogy nem valamilyen epicentrumból terjedt a végek felé; születését is nemzetközi összefogásnak köszönhette. S valóban, ha a század első évtizedében Párizsban egybesereglett, a kubizmus bölcsőjét körülállók névsorát összeállítjuk, szembeszökő az idegenek — s köztük a kelet-európai emigránsok — aránya. Igaz, a franciák számszerűen többségben voltak. Francia volt — a festők, szobrászok közül: — Braque, De La Fresnaye, Delaunay, Derain, Duchamp, Duchamp-Villon, Gleizes, Herbin, Laurencin, Laurens, Léger, Lhote, Metzinger, Ozenfant és Villon. S író-, költő-támogatóik közül: Allard, Cocteau, Hourcade, Jacob, Raynal, Reverdy, Salmon. Mellettük azonban egyenrangú társak lettek a szélrózsa minden irányából idegyülekezett „gyökértelenek". Gonzalez, Gris, Picasso: spanyol; Diego Rivera: mexikói, Brancusi: román; Hayden, Marcoussis: lengyel; Archipenko, Férat, Lipchitz, Sonia Terk, Survage, Zadkine: orosz; Filla Gutfreund, Kupka: cseh: La Fauconnier, Mondrian: németalföldi; Fry, Russel Macdonald Wright: amerikai; Cendrars, Jeanneret (utóbb: Le Corbusier), Giacometti: svájci; Modigliani, Severini: olasz; Picabia, bár Párizsban született, származását

illetően: spanyol; Csáky, Reth: magyar; a kubizmus apostola, legjelesebb teoretikusa, Apollinaire pedig lengyel eredetű.

E bábeli névsor persze korántsem a véletlen műve. Párizs ekkoriban nem egy volt az európai metropolisok közül, hanem annak a liberális köztársaságnak a központja, ahol a gyarmati hódítások után megvagyonosodott, az ipari forradalomból hasznot hajtó burzsoázia szembefordult az egyházzal, s hatalmát a royalista-gyanús hadsereggel szemben védendő, bevonta a hatalomba a szerény reformokkal megvesztegetett kispolgárságot. S ahol nemcsak a finánctőke erősödött meg, nemcsak Európa kis- és nagystílű uzsorásai szaporodtak el, hanem a munkásmozgalom is egységbe, majd frakciókba szerveződött.

Mindez a francia társadalom sokrétű átstrukturálódásával járt — a polgárságnak kényszerű szövetségi politikát kellett folytatnia. S ilyeténképp Franciaország lett az első ország, ahol a szocialisták — mégpedig az 1905-ben Internacionáléhoz csatlakozó szocialisták — semlegesítése nélkül huzamosan kormányozni nem lehetett.

S ha Franciaország átalakult, még inkább átalakult Párizs. Könnyelműbb, bohémabb, szabadosabb lett; s ezzel együtt gátlástalanabb, lázongóbb. Ez vonzotta hát ide az ortodoxia ellen csatázó értelmiséget, ezért telepedett meg itt Rilke, s gyülekezett Párizsban az angolszász avantgardizmus — Joyce és Pound és W. Lewis — színe-java; menekült ide az üldözött Wilde; sétált a bulvárokon egymás mellett a norvég Hamsun és a japán Fujita; majd egymást váltogatva a magyar Ady, Kassák és Szomory. S ezért sakkozott a Denfert-Rochereau téri Oriental kávéházban Lenin, s szőtte a Rotonde-ban forradalmi terveit Trockij és Lunacsarszkij.

Mert e testvériséget és egyenlőséget felemásan hirdető, ám a természettudomány vallásában őszintén hívő Párizs: fókusz és menedék volt. S a börze, divat- és illatszergyártás fellegvára mellett egy jól jövedelmező, friss üzletág centruma: a nemzetközi méretűvé nőtt műkereskedelemé.

Érdek, számítás és nagylelkűség... A spekulánsok között egy sereg mecénás is akadt Néhányuk neve — a német Uhde-é és Kahnweileré; az orosz Morozové és Scsukiné; a cseh Vincenc Kramaré; a svájci Herman Rupfé; a francia ifj. Bernheimé, Claude Sagot-é, André Levelé s az amerikai Gertrude Steiné — éppúgy hozzátartozik a XX. század művészettörténetéhez, mint éhes pártfogoltjaiké. Ők vitték diadalra Picassót és Braque-ot, Légert és Grist. Rajtuk kívül azonban nem egy jó szimatú üzér is, aki idejében felismerte, hogy ami tegnap még anatéma alá esett, ma már a múzeumok falát ékíti. Ámbár ne kergessük ki szentélyünkből a kufárokat; a történendők nem kerekedtek ki a tanmese célirányosságával: vállalni kellett a kockázatot. Mert hiába fogadta néhány esztendeje közfelháborodás az impresszionistákat, s lehetett leírni egy Toulouse-Lautrec kiállításról: „Hálistennek bezárt"; s hasztalan mérhette le mindenki, hogy tíz-húsz év alatt — a második párizsi világkiállítás óta — ugyanezeket a művészeket bebocsátották a nemzet pantheonjába, s Monet *Olympiájáért* egy amerikai gyűjtő húszezer dollárt ígért; a francia állam pedig vétót emelt; s miután nem engedélyezte a kép kivitelét, Clémenceau miniszterelnöksége alatt, 1907-ben, áthelyezte a Luxembourg Múzeumból a Louvre-ba; mégis, mindezek után, a példákból mit sem okulva, amikor Picasso öt frankért megvásárolta Vámos Rousseau egyik remekét, az ócskás azzal beszélte rá: vegye meg, uram, megéri, festhet még rá.

Közízlés és korszerűség kettéválása... De a kritika? Ennyire begyöpösödött lett volna a kor műkritikája? A történelmi helyszíni szemle általánosabb következtetéseket ad: a 900-as évek elején minden eddiginél mélyebb szakadék támadt a hivatalos műértők és az újítók törekvései között. Olyannyira, hogy a szellemi élet legtöbb kiválósága is értetlenül — gyakran ellenérzéssel — tekintett a fiatal „felforgatók" munkásságára. Proust, aki tanulmányban méltatta Monet-t, még csak tudomást sem vett róluk; Alain Fournier restelkedve vallotta be, hogy tetszenek neki — az akkor még fauve — Braque vásznai; Valéry, jóllehet több míves esszét áldozott a társművészeteknek, azt fejtegette, hogy a modern festészet „beéri szűkre fogott kísérletekkel",

s egy Bretonhoz írt levelében kijelentette, hogy képtelen két kubista festőt egymástól megkülönböztetni.

Magyarázható-e mindez a csökönyös elzárkózás azzal, hogy a fiatal festőnemzedék „merényletet követett el a szem ellen"? Vagy — miként Pierre Cabanne véli — azzal, hogy mindeddig a művészelmélet költők, esztéták és filozófusok privilégiuma volt, s az „illetéktelen betolakodók"-ra megorroltak, amiért megsértettek egy védett hitbizományt?

Nem vitás, az elutasítást szakmai féltékenység is befolyásolta. De nemcsak az. Hisz a kubisták későbbi méltatója, Jean Cassou sem tagadta, hogy kezdetben nem bírt tájékozódni; hogy André Salmon, a mozgalom egyik szószólója, eleinte ugyancsak gyanakodva figyelte szokatlan munkásságukat; s hogy maga Apollinaire — noha a kubizmus védelmében ekkor már cikkezett -- jó darabig félreértette az irányzat lényegét, sőt — személyes elfogultságában — utóbb is gorombán rátámadt Braque-ra. Mint ahogy Braque szintén képtelen volt felfogni az első kubista festmény, Picasso *Az avignoni kisasszonyok*jának korszakos jelentőségét.

Egyéni törekvések, perben álló feltételek, érlelő idő... A festészet korszakváltásait pedánsan jegyző művészettörténet akkor a legmeggyőzőbb, amikor a kubizmus stiláris előzményeit kutatja.

Igaz, a krónika itt azonos az oknyomozással. Az ugyanis, hogy az impresszionisták elismerése s a „vadak" kimerülése után a legfontosabb mozzanat Cézanne műveinek retrospektív kiállítása volt (1907), ma már nem vitatható. Az ifjú nemzedék ekkor ismerkedett meg az egy éve halott mester munkásságával, ekkor került nyilvánosságra Emile Bernard-hoz írt egyik levele. „A természetben — írta ebben Cézanne — minden három alapvető idom — a gömb, a kúp és a henger — szerint alakul. Ezeknek a legegyszerűbb alakoknak a festését kell megtanulni, s aztán meg lehet csinálni, amit csak akarunk." S ugyanebben a levélben: „A természetet a henger, a gömb és a kúp formáiból kell alakítani, s az egészet távlatba állítani, úgy, hogy egy-egy tárgy vagy sík valamennyi oldala a központ felé fusson."

Cézanne... E gyűjteményes kiállítás után bűvös szó gyanánt idézték nevét: a kubizmus hívei és ellenfelei nem győztek elégszer hivatkozni rá. „A szóban forgó festőknek sikerült tanulni és bátorítást nyerni Cézanne példájából", írta a kubizmus lelkes propagátora, Allard. Engesztelhetetlen ellenlábasa, Vauxcelles — az irányzat indulatos keresztapja — Braque korai kiállításakor viszont arról emlékedett, hogy a fiatal piktorra „talán Cézanne stílusa és a statikus egyiptomi művészet reminiszcenciái" hatottak, s ennek eredményeképp „mértéktelenül leegyszerűsített acélembereket szerkeszt".

Továbblépés vagy elfajulás? A dilemma rég a múlté, noha a kötődés mértékét mindmáig méricskélik. S jóllehet Cézanne rendkívüli hatását — modulációs képességének és pikturális szigorának termékenyítő voltát — többé senki se vonja kétségbe; s mindenki rábólint Rilke megállapítására: „A művész (Cézanne) saját élménye alapján egészen az elpusztíthatatlanságig fokozza a tárgyon a valóságot"; mégis érdemes fontolóra venni Lionello Venturi fenntartásait. „A legnagyobb tévedések egyike volna — véli Venturi —, ha Cézanne-ban az összes őutána feltűnt festészeti irányzat előfutárát vélnők felfedezni", mivel „Cézanne szellemi világa utolsó órájáig nem volt sem a szimbolisták, sem a »vadak«, sem a kubisták világa..."

Igaz, de inkább csak féligazság; minthogy ok-okozati viszonyt tételez fel a művészetben. S így semmilyen irányzat se hivatkozhatnék nagy elődökre — az epigonokon kívül. Arról nem szólva, hogy ezúttal ellenpróbával is rendelkezünk. Hisz mindazok, akik félszegen léptek Cézanne nyomdokaiba — Derain vagy Lhote —, és „hűségesen" kitartottak példaképük mellett, végül valamilyen bátortalan neoklasszicizmus küszöbén torpantak meg.

Persze, noha áttételesen, Venturi fejtegetéseiből egy másik következtetés is levonható. Az, hogy a kubisták játékos, naiv kísérletezők voltak: „Úgy hitték, hogy kiterítvén a formákat vagy egymás mellé helyezvén a nézőpontokat, a festészetet a

tudományos felfedezésekhez kapcsolódó, és további dimenzióval gazdagodott térbe vezetik be." (Francastel) S ezért nem hivatkoztak soha egyetlen ősre. Telhetetlenül „mindenevők" voltak, s a román népmesevilágtól a hindu, asszír és néger plasztikán át egészen a polinéziai totemekig, minden hasznosítható „táplálékot" megemésztettek.

Érdemes-e a kubizmus genealógiáját mindezek után tovább kutatni? A szőrszálhasogatás ezúttal a lelkiismeret alázata. S bár mindazt, ami az irányzat létrejöttében szerepet játszott, felsorolni képtelenség, inkább csak utalásszerűen, mellőzhetetlen megemlíteni, hogy Picasso sose tagadta, mennyire hatottak rá az archaikus ibér szobrok; hogy azt is hangsúlyozta, mit tanult Grecótól és Velasqueztől, s hogy 1906-tól kezdve egészítette ki vásznait azokkal a fametsző vésőnyomokra emlékeztető rövid fekete ecsetvonásokkal, amelyek egységes ritmust adtak a térbe olvadt alakzatoknak, s ami az afrikai szobrok ismerete nélkül aligha következett volna be.

De a többi mester sem egy-két lángelme hagyatékából építkezett. Mind hozott valamit, egyetemeset és hazait egyaránt: Archipenko és Lipchitz a bizánci ikonok s az orosz fafaragások világát; Picabia a futurizmus lendületét és Signac tiszteletét; a magyar Alfred Reth a Nyolcak paraszti líráját; Gris pedig Zurbaran szigorú vonalvezetését, s gyakorlott karikaturistaként, a megbillent rajz egyszerűségét. S valamennyien nemcsak effajta tradíciók poggyászával érkeztek, hanem szubjektív világlátással, történelmi-társadalmi sérelmekkel is. S mindent befogadni kész, nyílt szellemmel. Mert ez a gyülevész társaság, ez a „kozmopolita német banda", ahogy egy elszánt francia államtitkár pocskondiázta őket, kivételesen fogékony volt minden eszmeáramlat, modor és képlet iránt — Degas nem hiába mondta róluk, hogy a művészetnél valami nehezebb dolog megvalósítására törekszenek —, s tulajdon kutatásait, okkal, ok nélkül, megtámogatta Locke, Kant, Bergson és Husserl filozófiájával, a fényelmélet, matematika és pszichoanalízis új felfedezéseivel.

Mindennek ellenére a kubizmus művészettörténeti jelentőségét a leghiánytalanabb hatás-lajstrom sem határozhatja meg. Ezek a fiatal művészek ugyanis nem azzal írták be nevüket a festészet Who is who-jába, hogy minden újdonság előtt kitárulkoztak, hanem azzal, hogy minden „ósdi kacat"-ot elvetettek. Mert nem érték be a haladás hatóságilag engedélyezett léptékével — mindennel megalkuvás nélkül szakítottak, amit a reneszánsz óta szentnek és sérthetetlennek kiáltottak ki.

De ez csak a szándék megvesztegethetetlensége; becsvágy és állhatatosság. S vizsgálódásainkat itt fenyegetheti leginkább a vulgáris determinizmus. Valaminek az előrebocsátása mindemellett korrekt feltételezés. Ez a világ összes tájairól Párizsba csődült, dogmákat sutba vető s franciául olykor épp csak dadogó nemzetközi társaság közös idiómát, közös kifejezőeszközöket keresett; teret, ahol mondandója korlátlanul érvényesülhet. S szükségképp ama művészet köré csoportosult, amely az egyenlő esélyek jegyében kötetlen szabadságot biztosított: az egyetemes formanyelvvel bíró festészet köré.

Szabadság és szükségszerűség persze, ezúttal is ölelkezett. Az ifjú titánokat, személyes képességeiken túl, az is a festészet köré terelte, hogy itt emelkedett a legmagasabb válaszfal újítási szándék és megkövesedett állapotok között. Zene? Irodalom? Építészet? Debussy és Ravel, noha szakított a fülbemászó melódiával, az impresszionisták tündérálmait transzponálta muzsikába, a Gyagilev-balett 1910-ben pedig már meghódította Párizst; túlságosan is meghódította. Előadásaikon ott lenni, elegánsan, fölékszerezve, Bakszt-turbánokkal divat lett, státusszimbólum (ami nem akadályozta meg, hogy 1913-ban a *Sacre du Printemps* bemutatása botrányba fúljon). Az irodalom pedig... Rimbaud-t és Lautréamont-t a vájtfülűek sem igen ismerték, Mallarmé líráját szűk körben méltányolták; a közönség a posztimpresszionizmus és a neoklasszicizmus literátoraiért rajongott. S úgy rémlett, az építészet is egy helyben topog, az ornamentika bűvöletében; Auguste Perret-t fantasztának tekintették, jóslatát a vasbeton jövőjéről kigúnyolták, s első építményeit ugyanazzal marasztalták el, mint a kubizmust: német dolog ez, Münchenből importált zagyvaság. Maradt

hát a festészet: a legalkalmasabb terep a konvencióvá dermedt hagyomány alá-
aknázására. S arra, hogy e „plasztikai merénylet" milyen vonzó volt, mi sem jellem-
zőbb, mint hogy Apollinaire egybegyűjtött kalligrammáinak először az „Én is festő
vagyok" címet adta; hogy Reverdy, Jacob és Cocteau is rajzolt; Cendrars — Sonia
Delaunay Terkkel együtt — új műfaj, a tárgyköltemény kialakításán fáradozott;
s utóbb Jean Cassou, a kölcsönhatást visszájára fordítva, azt is megkockáztatta:
„A kubista művészeket bízvást költőknek nevezhetjük. Inkább költők, alkotók ők,
mint festők és szobrászok." Mivel [illegible] Az igazság megtalálásá-
hoz nem elegendő [illegible] a primitívek óta rendkívüli előszeretettel ábrázolják azt, amit
A festők az[illegible] azzal, amit gondolnak, s ezenközben megfeledkeznek arról, hogy mi
[illegible] a külső érzékelésnél, hogy semmi nincs inkább ellentmondásban az érte-
[illegible]nyeivel, mint a látási érzékelés..." Amiből egyenesen következik, hogy „nem
[illegible] a festészet [illegible]ják, hogy érzékeinknek és tudatunknak hízeleg-
[illegible] a festészet [illegible]sunkat gazdagítsa, akkor feladatának csak úgy tehet
[illegible] festi meg a formákat, ahogyan azok tudatunkban tükröződnek..."

Így az elmélet. A számtalan elméletek egyike. Mert a kubisták, különösen szervezke-
désük idején, bővelkedtek értelmezésekben. S jóllehet 1909-től, az ún. analitikus
kubizmus kialakulásától kezdve, nagyjából megegyeztek abban, hogy „az alakot,
színt és kompozíciót tektonikus rendszerben" formálják újjá, számos kérdésben eltérő,
sőt homlokegyenest ellentmondó nézetet vallottak.

De a kubisták állásfoglalásai között tagolt időrend szerint sem igazodhatni jól el:
a mozgalom már kezdetben megbontotta a kronológiát. Picasso és Braque első kubista
képei 1907-ben keletkeztek; 1908-ban, az Őszi Szalonon Derain hat vászonnal — köz-
tük a *Fürdő nők*kel — Le Fauconnier, Léger és Villon egy-egy művel, Metzinger pedig
három tájképpel mutatkozott be; még ez évben Lhote-nak hat, Braque-Derainnek
[illegible] Terbinnek, Le Fauconnier-nak [illegible], mind az 1909 és 1910
szalonokban — [illegible] fogadták el a F[illegible] elvesztek a Denis, Vallotton,
Carière uralta képrengetegben. S nem pusztán az ellenséges zsüri fondorlatai miatt,
hanem mert e rokon indíttatású festők még csak keresték egymást. S olyan kis csopor-
tokba verődtek, hogy Metzinger, Le Fauconnier és Delaunay csupán ez idő tájt is-
merte meg Picassót és Braque-ot. Holott mire 1910-ben Metzinger cikket írt arról,
hogy új festészeti műfaj született, s ez — Picasso, Braque, Le Fauconnier és Delaunay
vezérletével — szakított a hellén hagyományokkal, már számos kritikus elítélte a
mozgalom „förtelmes mázolmányai"-t.

Ellentétek, hasonló törekvések, elszigetelt csoportocskák — az áttekintést az is
nehezíti, hogy a kubisták, szemben a futuristákkal és szürrealistákkal, egyetlen kiált-
ványt sem tettek közzé. Így hát egyáltalán nem meglepő, hogy egységük inkább
azonosítható festményeik, mint nézeteik alapján. Mert képeikben már kezdetben
több közös vonás volt, mint elméleteikben. Az analitikus kubizmus idején a színek
puritanizmusa, a téma szögletes, kristályszerű feldolgozása, a tömeg, kontúr és idom
uralma, a térábrázolás sztereometrikus alakítása. Ösztönös lázadás és intellektuális
szándék. S ezzel együtt a teljesség kalandja, „a lényegi elem" megragadása, egy olyan
totális — szenzualizmusnál hitelesebb — valóság szolgálatában, ahol a festőiség ki-
zárja a pillanatfelvétel képzelgéseit. Mivel, közölte Apollinaire, „Nem kell művelt
embernek lenni ahhoz, hogy megértsük: egy széket bárhogyan helyezünk is el, meg-
tartja négy lábát, ülését, támláját".

A teljesség, az egyetemes feltárása, szemben egyetlen nézőpont fotográfiájával
— mindez joggal gyanút kelthetett a „boldog békeidők" jóllakott polgáraiban. Miféle
teljességet, miféle szelet helyett? Miféle rendet milyen káoszban? Talán a szalonok
mércéje nem a jó ízlésé? A magabiztosságában eltelt francia burzsoázia nemcsak vér-
lázítónak találta, hogy egy sereg jöttment a festészet visszaéléseiről kioktassa;

megértette, hogy a kubisták, miközben felrúgják a piktúra törvényeit, valamilyen új, mindenfajta képmutatással leszámoló morál mellett kardoskodnak. S azt is tudta az ízlések konfrontációja, Hernani emlékezetes csatája óta, hogy a radikális „izmus"-ok veszélyessé válhatnak: a stabilitást fenyegethetik. Mi ez hát most? Miért gyalázza ez a kócos népség az Akadémiát? Hogy-hogy „Picasso és bandája" a fauve-ok temetésére készül? S mi van amögött, hogy egy Braque nevű — ráadásul tősgyökeres, normandiai — pernahajder visszaveszi képeit az Őszi Szalonból, s tüntetően kiállítja őket a „boche" Kahnweiler galériájában? (1908) A többi sehonnai meg nem átallja közszemlére te[illegible] szolgáló festők országos seregszemlem? [illegible] piktúra, Delacroix és Ingres barázdájában, két [illegible] számos előfutáruk — Courbet, Cézanne és Signac — „jó franciák" voltak, nem [illegible] ták le magukról a „hazafiatlanság" vádját, azt hogy tevékenységük a honi tradíc[illegible] lábbal tiprása.

Az tehát, hogy a kubisták jelentkezésekor becsmérlő tiltakozás zúgott fel, társadalmilag is, esztétikailag is indokolt volt. S a rendszer reflexei jól működtek; a viták hamarosan a parlamentbe is átcsaptak. Ahol egy mogorva képviselő, Jean-Louis Breton, erélyes rendszabályokat sürgetett, a kubisták kitiltását az Őszi Szalonból, mivel „Teljességgel elfogadhatatlan, hogy nemzeti palotáinkat ilyen kifejezetten művész- és nemzetellenes megnyilvánulásoknak adjunk helyet". Mire egy szocialista képviselő, Marcel Sembat, bejelentette: „Ha nem tetszik Önnek egy kép, joga van nem nézni, s más képekben élvezetét lelni. De csendőr után nem kiálthat."

E képviselőházi szópárbaj a kritikáknál is jobban érzékelteti, mennyire megoszlott 1912-re a közvélemény. S azt is sejteti, milyen indulatok gerjedtek fel az előző években.

Valóban, mind a konzervatív kritika, mind a képzetlen nagyközönség megütközéssel tekintett a kubisták első festményeire; nem tudta, vajon „merész tréfamesterek" járatják-e vele a bolondját. „Megnyúzott marslakók", „elvetélt embriók", „két lábon járó kórlapok", egy amerikai kritikus 1910-ben így számolt be élményeiről:

„Amint beléptem a Függetlenek Szalonjának egyik szomszédos szárnyából, máris visongó nevetést hallottam kiszűrődni. Csikorgott a kavicsos homok a talpam alatt, ahogy teremről teremre igyekeztem a hatalmas vászontető alatt, míg jól-öltözött párizsiak csoportjára bukkantam, akik egy képet bámulva hasukat fogták a nevetéstől. Sietségemben is észrevettem már, hogy mások is hisztérikusan kóválygnak a galériában, és olyan festményeket pillantottam meg, hogy elakadt a lélegzetem — de itt földbe gyökerezett a lábam. Ez még Párizsban is valami elképesztő volt. Első ízben döbbentem rá, hogy a művészetről vallott felfogásom alapos felülvizsgálatra szorul. Váratlanul egy új világba csöppentem: a csúfság birodalmába. Azóta is szellemi tótágast állok igyekezetemben, hogy a szépséghez egy új szempontot találjak, mely megérteti velem ezt az új törekvést a művészetben." S valamivel odább: „Új korszak a művészetben? A csúfság kiszorította a szépséget, a technika félreállt a naivitás útjából, és egy vibráló, disszonáns színekből, gusztustalan árnyalatokból összetákolt förmedvény vette át az árnyalás finom, kidolgozott átmeneteinek helyét? Hát már semmi se szent, még a szépség sem?"

S e hang még szelíd volt a kubizmus-ellenes denunciálásokhoz képest. „Visszatérés a vad állapotba, a primitív barbarizmushoz" — írta Gabriel Mourey a *Journal*-ban. „Ezek a kubista vásznak — hördült fel Georges Rivier a *Journal des Arts*ban — őrültek vagy mániákusok ijesztő víziói!" Gleizes visszaemlékezéseiben joggal szólt a Szalon felkorbácsolta szenvedélyekről, s hogy „e hősies napokban fegyvertársaim csodálatos, önzetlen bátorságról tettek tanúságot".

Pedig a kubisták ez első csoportos jelentkezése tulajdonképp még tétova volt; inkább a közös akarat, mint az anyag egysége jellemezte. Olyannyira, hogy a Függetlenek Szalonja után júniusban, egy Bruxelles-ben rendezett tárlaton, Apollinaire — a katalógus szerzője — olyan művészeket vett egy kalap alá, mint Léger és Moreau, Delaunay és Plumet, s valamennyiüket egyazon iskola képviselőiként. „Az új festők

— írta —, akik művészi eszményeikről az idei párizsi Függetlenek Szalonján hitet tettek, elfogadják a nekik adott kubista elnevezést. Ám a kubizmus nem rendszer, s ennek meggyőző bizonyítéka nemcsak e művészek tehetsége közötti különbség, hanem modoruk is."

Nesze semmi, fogd meg jól, mondhatnók némi iróniával; s Apollinaire szertelenségének ismeretében a Függetlenek Szalonján elhangzott véleményére is hivatkozhatnánk, amikor Metzinger személyében jelölte meg az egyetlen igazi kubistát. Persze, voltaképpen ez jelentéktelen epizód. Minden újító mozgalom bukdácsolva, nézeteit újra meg újra felülvizsgálva körvonalazza magát. S Apollinaire bizonytalanságát az is menti, hogy rövidesen szabatosan fogalmazott. „Ha azoknak a művészeknek — írta —, akiket „vadak"-nak hívtak, elsőrendű érdemük volt, hogy rehabilitálták a szín és kompozíció princípiumait, a kubistákat az az érdem illeti meg a művészet megújult világának tágításában, hogy vissza akarnak térni a rajz és az ihlet alapelveihez... E két egymást követő és remekül kiegészítő mozgalom ily módon egyszerű és magasztos, kifejező és mértékletes művészetet teremtett, olyan művészetet, amely lelkesen kutat a szépség után, és kész a tegnap festői által bátortalanul távol tartott nagy tárgyakat megközelíteni..." S következésképp: „Azt hiszem, sikerült a kubizmus valódi értelmét tömören megadnom: a művészet új és emelkedett megnyilvánulása ez, nem pedig tehetségeket gúzsba kötő rendszer."

Előbb lett volna hát az újítás, a konvencióval szembefordulás vágya, mint az elmélet? S utóbbi mindössze arra szolgált volna, hogy a művek vitatható stílusegységét érvekkel igazolja?

Az 1911 Őszi Szalon botrányos polémiái e feltevést hitelesítik.

Itt azonban elkerülhetetlenné válik egy visszautalás: Picasso *Az avignoni kisasszonyok* című képére.

E ma már bízvást a XX. századi festészet mérföldkövének tekinthető kultúrhistóriai dokumentum 1906 és 1907 között készült. A dátum kettős fontosságú: a kubizmus születésnapját és függetlenségi chartáját ünnepli. Arról vall, hogy Picasso Cézanne gyűjteményes kiállítása előtt látott hozzá képéhez, tehát a megújhodást az aixi mester csak siettette, az előfeltételek azonban addigra beértek. Picasso akkorra — Matisse-szal együtt — az ifjú nemzedék vezéralakja volt. Mi késztette mégis arra, hogy „befutott" festőként — képeit ugyanaz a Vollard vásárolta, aki Cézanne műveit — szembeforduljon mindazzal, aminek hírnevét köszönhette? Mesterségbeli aggályosság? A rutin gyűlölete? Nyilvánvaló, Picasso pálfordulásában mindkettőnek fontos szerep jutott. De nem hagyható számításon kívül Picasso csapongó fantáziája, nyugtalan alkata sem, soha meg nem tagadott crédója, mely szerint a művészet örök folytatás és elölről kezdés, ihlet és improvizáció, küzdelem az anyaggal, forradalmi tevékenység.

Persze, a talány ettől még talány marad. Végtére *Az avignoni kisasszonyok*, Picasso gyakori pályamódosításai között is páratlan elrugaszkodás. Hisz ezen a művön nem érvényesek többé sem az emberi arc, sem a chiaroscuro, sem a térbeli megjelenítés klasszikus normái, az anatómiát geometrikus stilizáció, a perspektívát nézőpontok kombinációja váltja fel, s a kép öt alakja, két csoportban, két modorban, vakmerően önkényes, már-már befejezetlen. S ha mindezt azzal is megtoldjuk, hogy e nagyméretű vásznon — 243,8×233,8 cm — világoskék és rózsaszín tónusok uralkodnak, a háttér drapériája megváltoztatja a kép faktúráját, s szándékosan eltorzítja az arányokat, egyáltalán nem csodálkozhatunk, hogy Picasso orosz mecénása, Scsukin is visszarettent a kép megvásárlásától; és, hogy — túl a sületlen tréfákon — a festmény annyira meghökkentette Picasso legbensőbb híveit is, hogy csak jó sokára értették meg: keresztút elé értek. Vagy a spanyol mester mellé szegődnek, s „új kulcsot" vezetnek be a XX. század művészetébe, vagy elfordulnak tőle, és megfeneklenek a színpompás, dekoratív piktúra zátonyán. S megint egy paradox: elsőként az csatlakozott Picassóhoz, aki *Az avignoni kisasszonyok*on leginkább megütközött, a kubizmus másik kiemelkedő alakja: Braque.

Braque-ot, aki egy évvel volt fiatalabb, ekkortájt jó képességű fauve-nak, higgadt, ám nem világrengető tehetségnek tartották. *Az avignoni kisasszonyok* nemcsak felzaklatta — láttára Derain is megsemmisítette műveit —, hanem hat hónap alatt teljesen el is távolította a „vadak"-tól. Nem, mintha Braque alárendelte volna magát Picassónak; továbbra is megőrizte kiegyensúlyozott, szikár egyéniségét. Egy életre szóló barátságot kötöttek, s nemsokára párhuzamos vállalkozásokba kezdtek. S fél év múltán elkészült Braque ugyancsak mérföldkőnek tekinthető *Nagy akt*ja.

Ez a remekmű — noha *Az avignoni kisasszonyok* példáját hasznosította — fellazította Picasso szögletes merevségét, lágyabb kontúrokba oldotta előképe expresszionista vonásait, s jóllehet hasonló színekre — szürkére, rózsaszínre és samoára — korlátozta a koloritot, intenzívebben élt a kontraszthatásokkal, a görbék eszközével.

E két alkotástól kezdve Picasso és Braque, éveken át „teljes egyetértés"-ben dolgozott. S tevékenységük annyira összefonódott, hogy Braque Estaque-ban (1908) és Picasso Horta de Ebróban (1909) nagyjában-egészében ugyanarra a feladatra koncentrálta erejét: elhagyni a képen mindazt, ami látszólagos, leegyszerűsíteni a színek tarkabarkaságát, kiiktatni az impresszionista „levegősséget" s visszaállítani az aszimmetria jogát. S még tovább: kimunkálni azt a formai interferenciát, amely nem hagyatkozik többé egyetlen esetleges fényforrásra.

Persze, a két barátot, közös iparkodásaik mellett, számos törekvés meg is különböztette. Tematikailag éppúgy, mint kimunkálásban. Picasso már ekkor fokozottabb érdeklődéssel fordult az emberi test és arc felé, Braque meg inkább a táj s a természet pikturális átalakításán dolgozott. S noha a csendélet mindkettejüket vonzotta, a kompozícióban Picasso továbbra is a zártabb formákat kedvelte, nagyobb fontosságot tulajdonított az egynemű háttérnek, jobban felhasználta a néger szobrászat ritmikáját, Braque festészete pedig líraibb, egyszersmind szárazabb lévén, inkább a facettákra bontott, foszladt kontúru tér-élmény körül kristályosodott ki.

Ám, ha a két mesternek múlhatatlan érdeme volt is, hogy százados előítéletekkel dacolva, egyfajta elvontabb s analitikusabb festészet hajnalát készítette elő; s ha ki is mondta, amit néhány éve még delirálásnak minősítettek volna: „Nem azt festem, amit látok, hanem amit gondolok" (Picasso) — félrehúzódásával megosztotta a kubistákat, s azzal, hogy a Ravignan utcai Bateau Lavoirban, Picasso tanyáján, elszigetelődött a mozgalom zömétől, az irányzat többfelé ágazását idézte elő.

Mindez a kilencszázas évek első tizedében történt. Amikor alig telt el hónap, hogy a fiatalok köre újabb tagokkal ne gyarapodjék. Gleizes, Metzinger, Le Fauconnier és Delaunay már régebbről barátságot kötött; Csáky és Léger nem sokkal később csatlakozott hozzájuk; Archipenko, Kupka és La Fresnaye 1911-ben; Picabiát, akit laza szálak fűztek az irányzathoz 1911—12-ben; ugyanebben az évben bukkant fel Survage, Mondrian és Diego Rivera. S ezek csak kiragadott példák; a kubisták tábora addigra tetemesen felduzzadt.

Felduzzadt, de szét is nőtt. S nem a korkülönbség miatt; nagyjából valamennyien egy nemzedékhez tartoztak. Picasso, Le Fauconnier, Léger, Salmon 1910-ben 29, Gris 23, Apollinaire 30 éves volt; az „öregek", Jacob, Duchamp, Villon közelebb álltak a harminchoz, mint a negyvenhez; a legfiatalabbak pedig, Lipchitz és Zadkine vagy be se töltötték, vagy épp akkor érték el huszadik esztendejüket. Nem, a kubisták széthúzásának fontosabb oka volt: a köztük végbement differenciálódás. Igaz, Picasso is sokáig nyomorúságos körülmények között élt a Bateau Lavoir-ban — barátaival, Apollinaire-rel, Braque-kal, Derainnel, Gris-vel, Herbinnel, Jacobbal Marie Laurencinnel, Salmonnal a Montmartre olcsó kocsmáit s a Closerie des Lilas, a Rotonde és Dôme bohémtanyáit járta —, de 1909-ben átköltözött az úri Clichy bulvárra. A kevésbé tehetős Gleizes, Le Fauconnier, Léger, Mare, Metzinger s a „gazdag amatőr"-nek tekintett arisztokrata La Fresnaye meg 1911-től vasárnaponként a legidősebb Duchamp-fivérnél, Jacques Villonnál, illetve Picabiánál gyűlt össze a külvárosi Puteaux-ban, s hétfőnként Gleizes-nél, Courbevoie-ban. Igaz, a két cso-

port között nem szakadt meg a kontaktus: az összekötő szerepét Allard, Léger, Raynal, Salmon, de főként Apollinaire látta el.

Szórványos érintkezéseiket azonban itt is, ott is rosszhiszeműség árnyékolta be. A puteaux-iak Picasso szemére vetették, hogy elpolgárosodott; hogy úgy viselkedik, mintha egymaga találta volna fel a kubizmust; egyesek nacionalista jelszavakkal is előhozakodtak: hogy alig egy-két „igazi francia" akad körében; távol tartja magát a mozgalomtól, s feltétlen hívein kívül mindenkit csatlósnak tekint. Picasso és társasága pedig — mert az utóbbi vádnak volt némi alapja — csakugyan hűvösen bánt a puteaux-iakkal; nem vett részt tárlataikon; s főleg: elvont eszmefuttatásaikat tudákos humbugnak ítélte.

A két tábor ellentéte így aztán egyre éleződött. S amikor Villon kezdeményezésére — eredeti foglalkozását tekintve vésnök volt — létrejött a puteaux-iak „Section d'Or" (Aranymetszés) csoportja, s azt tűzte céljául, hogy Leonardo és Dürer, Pico de la Mirandola és Seurat nyomán meghaladja az ortodox kubizmus kánonját, józan egyensúlyba fogja a „térfogat ritmusait"; s platonizmusra, egyiptomi piramistechnikára és prizmaelemzésre hivatkozva egybeötvözze a matematika, igazság és szépség aximómáit; majd Villon kíméletlenül azt is közölte, hogy a Bateau Lavoir-beli festők kubizmusa „csontváz véredények és felhám nélkül"; a két tábor viszonya aggasztóan elmérgesedett. S jóllehet a „Section d'Or" festői se képeztek töretlen egységet — Gleizes, Metzinger és Villon számára a kubizmus első sorban a kompozíció, Delaunay és Léger számára pedig a külvilág „teljesebb látomását" volt hivatott megoldani, abban valamennyien megegyeztek, hogy „minden testnek csak azért van bizonyos sajátságos alakja, mert annak a matematikai elméletnek az eredője, amelyet az őt alkotó művész többé kevéssé kialakított", s ilyetén képp „a tárgyakat nem is kell többé kizárólag valamiféle ábrázolásnak tekinteni, hanem erők halmazainak és matematikai törvények szerint elrendezett különböző részek csoportjainak". (Raynal) S e fellengzős okoskodásokon Picasso csak mulatott. És bosszankodott. Olyannyira, hogy még 1925-ben is visszatért rájuk, s visszautasította ellenfeleinek kusza elméleteit. „A kubizmust — jelentette ki — gyakran magyarázták matematikával, geometriával, pszichoanalízissel stb. De ez merő badarság. A kubizmusnak megvannak a maga plasztikus céljai. S mi csak eszközként használjuk, hogy kifejezzük általa szemünk és szellemünk percepcióit..."

Ilyen belviszályok dúlták a mozgalmat 1911 nyárvégén. S ilyen körülmények között került sor az Őszi Szalon megrendezésére. Ahol a kubisták ismét egy termet kaptak; s ahol Picasso és Braque — valamint Delaunay és Dufy — megint csak nem állított ki.

Vegyeskereskedés volt ez, a Római díjasok mellett hódolattal adózott a nyolc éve halott Pissarrónak, s tizedrangú festőket — Renard-t, Orange-t, Rochegrosse-t stb. — telepített Bonnard, Friesz, Marquet és Matisse szomszédságába. S a kubisták közül bebocsátotta Archipenko, Csáky, Duchamp-Villon, Gleizes, La Fresnaye, Le Fauconnier, Lhote, Metzinger, Picabia és Villon műveit.

De itt már megint a kronológia önkényébe ütközünk. Mivel a kubizmus szakadatlan súrlódások, előrefutások, visszatérések, korrekciók, párhuzamok és egy- vagy több személyes eretnekségek szövevénye volt.

Így, Picasso és Braque 1909-től kezdve kiszabadult Cézanne hatása alól — noha nem egy társuk épp ekkor fedezte fel az aixi mestert —, s másfajta stiláris megoldásokkal kísérletezett. Ekkortájt keletkeztek Picasso általában befejezetlen szobrai, s nem holmi kiruccanásként, hanem mert Picasso, „plasztikus teljesség"-re törekedvén, anyagformálás közben szerzett tapasztalatait is festőként igyekezett hasznosítani. „Új pikturális szótár"? „Faktúra helyett a vászonfelület egyeztetése a térfogattal?" A tanácstalan műítészek magyarázatai túltengenek. Holott a tények szemet szúrnak. Hisz Picasso Vollard-ról, Uhdéről és Kahnweilerről készült portréja, s 1910—11-es *Akt*ja félreérthetetlenül tanúsítja, hogy a nyughatatlan spanyol új eljárásokat alkalmazott: elszakította a szétforgácsolt síkokat a tömegtől; egyértel-

műbben elölnézetre épített; világos és sötét tónusok váltogatásával nagyobb súlyt adott a fény játékának; az ábrázolás rovására egyfajta „kognitív" minőséget helyezett előtérbe; egyszóval rábízta a műélvezőre a kép „összerakását", sőt — az alkotó — csupán szignifikáns aspektusokat emelt ki. Ami által, noha a festmény realista maradt, sőt bizonyos naturalista jegyeket is tartalmazott — Kahnweiler arcképén például a kéz s a gombok rajza világosan megkülönböztethető — a síkok összegabalyodtak, a mű olvasása nehézzé vált.

Nyomban megoldandó: a két elválaszthatatlan barát nem a puteaux-iak módszerével élt — Kahnweiler rengetegszer ült modellt Picassónak —, nem elvont spekuláció, hanem gyakorlati megfontolás útján jutott felfedezéseihez. Ámbár Braque, Picassóhoz képest öntudatosabb lévén, nem egy technikai kérdésben logikáját is igénybe vette. S így a modellnek sem tulajdonított akkora fontosságot; számára ez személytelen tárgy volt, gyűjtőfogalom, alibi. Mint ez időben festett *A portugál* vagy *Lány mandolinnal* című vásznai mutatják, ahol már nemcsak a síkokat szakította el a tértől, hanem a színeket is felszabadította leíró funkciójuk rabságából. Mindez azonban a realizmus zászlaja alatt történt. „Amikor 1910 táján piktúrámban töredezett dolgok tűntek fel — vallotta később Braque —, mindössze egy modorral próbálkoztam, hogy a festőiség határain belül mind inkább megközelítsem a tárgyat."

Mindazonáltal Picasso és Braque 1910-es eredményei — Picasso Cadaquèsben, Braque ismét Estaque-ban töltötte a nyarat — jobbadán azonosak voltak. Mind a kettejük keze alól olyan művek kerültek ki, amelyeken a térfogat áttetszőbb lett, az anyag elvontabb, a kontúr erőteljesebb, ahol a mezők elvesztették tömörségüket, s a festmény megfoghatatlan fluidumként valóságos témát folyt körül. Picasso és Braque azonban ekkor is, 1911-ben is — Picasso e nyáron Céret-ben dolgozott — elégedetlenül tért vissza Párizsba. S hamarosan mind a ketten arra a belátásra jutottak, hogy elemzéseik összekuszálták a formát, analitikus kutatásaik — noha új megvilágításba helyezték a tárgy és környezet viszonyát, s a semleges színeknek líraibb szerepet adtak — túlbonyolítottságukban elnehezítették a kép áttekinthetőségét.

Márpedig mind Picasso, mind Braque megszállottan ragaszkodott a külső valósághoz; fel sem ötlött bennük, hogy a festészet az introspekció eszközéül szolgálhat. Igaz, maradéktalan nézetazonosságról e korszakukban se beszélhetni: a két mester belső fejlődése, bár naponta találkoztak, egyenetlen s gyakran más-más irányú volt, hol az egyik, hol a másik kacérkodott a hermetizmussal, bukkant új technikára, fordult fokozott érdeklődéssel valamilyen dekoratív megoldás vagy téma — háromcsík, elkerekített forma, pohár, pipa, hegedű és betű — „kooptálása" felé.

Ezzel együtt azonban — amikor Münchenben Marc, Kandinszkij és Klee; Hollandiában Van Doesburg; Oroszországban Malevics s Franciaországban Delaunay, Kupka, Léger, Mondrian és Picabia mindinkább az absztrakció felé tartott — Picasso és Braque konokul ragaszkodott a realizmushoz. Olyannyira, hogy ekkor fedezték fel újra Courbet-t. Akiről szószólójuk, Apollinaire nemsokára kijelentette: „Courbet az új festők apja." S arra, hogy e felfedezést mindenki milyen komolyan vette, az is jellemző, hogy Gleizes és Metzinger — a puteaux-i csoport oszlopos tagjai — ekkoriban írt könyvükben arról elmélkedtek, hogy a kubistákat csak az becsülheti, aki nagyra értékeli Courbet-t.

Analitikus kubizmus? A Juan Gristől származó kategória — valóságtartalma mellett — heterogén irányzatokat von össze. Realista és antirealista törekvéseket. Mert 1909 és 1912 között nemcsak az történt, hogy a kubizmus „egy módszer kultuszát restaurálta" (Salmon), hanem az is, hogy a mozgalom tagjai, mialatt személyiségük adekvát kifejezéseit kutatva lazán integrálódtak, előkészítették az irányzat széthullását is.

Persze, e folyamat sem a kizárólagosság egyszerűségével ment végbe; ugyanakkor, amikor a Section d'Or fellázadt Picasso és körének paternalizmusa ellen, maga is többfelé bomlott. S jóllehet 1910-től egy sereg külföldi tárlaton — Londonban,

Bruxelles-ben, Münchenben, Barcelonában, Berlinben, Moszkvában s Amszterdamban — a kubizmus azt a látszatot kelthette, hogy egy és oszthatatlan, 1912-ben már sokak szemében világos volt, hogy a mozgalom eltérő esztétikák gyűjtőneve.

Az 1912 Őszi Szalon, majd a Section d'Or kiállítása nem járult hozzá a kétségek eloszlatásához.

Pedig voltaképp simán indult az egész. A megnyitót a közművelődési miniszter tartotta; körülötte előkelőségek, az Őszi Szalon elnöke, Frantz Jourdain, alelnökök, kritikusok, színházigazgatók, Debussy, ismert színésznők, humoristák, írók. Zsakettek, parádé. Majd hirtelen hajcihő; két vagy három ifjonc galléron ragadta Vauxcelles-t, alig lehetett kitépni kezükből.

Ünneprontó nyitány — aznap volt miről cikkezni. De a váratlan inzultus megadta a hangot is; holott úgy tetszett, a kritika beéri már ijesztgetéssel, a „kubista barlang", a „pokolcsarnok" kicsúfolásával. Mi több, humorizálva ugyan, a kubizmusnak kéretlen védelmezői is támadtak; Alfred Nozière arról cikkezett a *Gil Blas*ban, hogy otrombaság e fura képeket kinevetni, alkotóik „bebizonyították hazafiasságukat, a régi francia gárda nem pusztult el..." S noha a kiállítás egészét — ahol olyan művek akadtak, mint Metzinger *Táncosnő*je, Gleizes *Ember a balkonon* és Kupka *Amorpha* című nonfiguratív képe —, a tárlat hangulatát inkább az irónia, mint a gyűlölködés jellemezte. S szájról szájra járt, hogy egy nagyvilági hölgy, miután hosszan szorongatta Gleizes kezét, fülébe súgta: „Túlságosan intelligens." Mire a festő így válaszolt: „Biztosítom, asszonyom, a művészet nemcsak idióták számára van fenntartva."

Mindez azonban, a kubizmus további fejlődését tekintve, elhanyagolható közjáték volt az októberben nyílt Section d'Or kiállításához képest.

E kiállításra — a puteaux-iak addig két szerényebb tárlatot rendeztek — immár újra ellenséges légkörben került sor: a közvélemény, főként politikai meggyőződés szerint, polarizálódott; a baloldal a szélsőséges „anarchisták" pártjára állt, s a művészet és társadalom forradalmárait üdvözölte bennük, a konzervatív szárny túlnyomó többsége pedig nem győzte elég harsányan számon kérni tőlük destruktív hóbortjaikat. Újabb anekdotikus illusztrációval: a képviselőházban egy honatya a zavaros költségvetést „kubistá"-nak aposztrofálta.

Ám — visszatérve a historikumhoz —: ez volt a legnagyobb kubista kiállítás, legalábbis a háború előtt. Kétszáznál több kép borzolta fel a kedélyeket a Galerie de la Boétie falain: Archipenko, a Duchamp testvérek, Gleizes, Gris, Kupka, La Fresnaye, Léger, Lhote, Marcoussis, Metzinger, Picabia és Villon művei. Picasso és Braque szokás szerint félrehúzódott, de kettejükön kívül Le Fauconnier és Delaunay sem vett részt a demonstráción, sőt utóbbi sajtónyilatkozatban jelentette be, hogy visszaéltek nevével, sose sorolta magát a kubizmus alapítói közé, egyáltalán „csak barátaim, kubisták és kritikusok tudják, milyen irányt vett művészetem".

E tartózkodások ellenére a tárlat egy sereg jelentékeny művet mutatott be: Duchamp *Lépcsőn lemenő akt*, Gleizes egész falat beborító *Az aratók*, Marcoussis *Csendélet sakktáblával*, Metzinger *Táncosnő a forrásnál* és Villon *Fiatalasszony* című alkotásait. S külön feltűnést keltett Léger pompás *A dohányzók* című képe, Kupka több, kubistának már nem mondható vászna, s főként Juan Gris, aki először vett részt a Sectión d'Or rendezvényein, mégpedig egyszerre kilenc festménnyel és három rajzzal.

E hiányos, de előkelő lista azonban egymaga árulkodó. Ám a szerteindázás folyamatát nemcsak ebből — és Delaunay nyilatkozatából — lehetett nyomon követni. A tárlat katalógusa, köntörfalazva bár, de szintén ezt kerülgette: „A néző nem iskolák közötti divergenciákat fog itt találni, hanem ízlésbeli eltéréseket." Hasonló békülékeny hangot ütött meg Raynal a csoport ez alkalommal indított, ám mindössze egyetlen számot megért folyóiratában. Ahol — az ellenlábasokról megfeledkezve — kiemelte Marcoussis „bájos érzékenység"-ét és Gris „ádázságá"-t, s csupán egyetlen célzással határolta el a kiállító művészek „idealista és intellektuális" erényeit.

Úgy tetszett hát, hogy a színpadkép hibátlan, a testvérharc elkerülhető. S ekkor — a kiállítást kiegészítő három előadás egyikén — megszólalt Apollinaire. S kimondta, amit a többiek palástolni szerettek volna. A „Szeszek" költője ugyanis, aki időközben szoros barátságot kötött a Delaunay-házaspárral, anélkül, hogy bármelyik táborhoz csatlakozott volna, *A kubizmus felnégyelése* címen tartotta meg eszmefuttatását. S ebben — miután az iskolát „tudományos", „fizikai", „orfikus" és „ösztönös" irányzatra osztotta, s mindegyiket felületesen jellemezte — azt bizonygatta, hogy „kár többé kubizmusról beszélni. A kísérletek ideje elmúlt", a művészek „végleges formák után kívánkoznak", el kell hát oldódni a természet láncaitól, a jövő a „tiszta festészet"-é. S e tiszta festészet, hasonlóan Delaunay orfizmusához, a mozgás, szín és modern élet dinamikájának hármas egységét forrasztja össze.

Persze, Apollinaire előadásának visszhangját hiba volna túlértékelni; szellemes állásfoglalásait túlontúl gyakran s személyi indítékoktól korántsem menten váltogatta. Jóval fontosabb volt ennél a kiállítást követő szóváltások mozgalom-alakító szerepe.

Mint annyiszor a kubizmus viszontagságos története során, a vita alaphangját ezúttal is az irányzat megrögzött ellenfele, Vauxcelles adta meg. Nyegle támadására Salmon válaszolt. De hogyan! Miután elhárította a szektarizmus vádját, mintegy Picassóék szócsöveként, leszögezte: „Mostanában attól tartok, hogy a formulák vágya épp a legtehetségesebbeknek árt, azoknak, akik először festők, s csak azután kubisták." Orvtámadás? Az új művészet ellenfelei kezüket dörzsölték örömükben. Csőcselék. „A téboly idei rekordját Picabia úr állította fel", csattant fel a *Petit Parisien*, s a műbírálatot ismét felváltotta a becsületsértés. Mire Maurice Raynal, Vauxcelles-t kipécézve, nem kevésbé gorombán reagált.

Cikkének volt azonban egy elméleti kérdéseket taglaló passzusa is. „Ha egy palackot látok — fejtette ki Raynal —, és azt olyannak kívánom megmutatni, amilyen, mellőzhető járuléknak tekinthetem címkéjét; s elhagyhatom, hisz csupán egy kép (image). Ám, ha okvetlenül meg akarom jeleníteni — noha ez felesleges —, lemásolhatom. Vagy ugyanígy, miután a képet, a palacknak megfelelő forma szerint, kivágtam, rá is helyezhetem a festményre..."

Az évben készültek az első kollázsok.

Újabb fordulóponthoz érkeztünk volna hát? Ozenfant és Jeanneret ezt állítja; s véleményünk szerint okkal. Az analitikus kubizmus ugyanis, noha hatalmas feladatokat oldott meg — felszabadította a művészt az utánzás kényszere alól; leszámolt a természethűség dogmáival; eredményes kísérletekkel gyarapította a festészet eszköztárát stb. —, az impresszionisták és „fauve"-ok ellenében megfakította a koloritot, alárendelte a színt a tömegnek, felaprította a képi egységet. Mindez, tagadhatatlan, újszerű és objektív volt, monokrom és visszafogott. De 1910—11-től kezdve a kubizmus mindinkább feladta aszkézisét, s a látvány bűvkörébe került.

Ekkortájt tört be a mozgalom élvonalába Fernand Léger.

Léger, aki korábban maga se sokat törődött a színnel — „beértem a térfogattal" — vallotta *Aktok az erdőben* című képéről —, ez időben, számos társával ellentétben, lándzsát tört az impresszionisták mellett. „Az impresszionizmus — írta — a mostani mozgalom nagy újítói", legfőbb érdemük, hogy „a tárgy abszolút értékét elvetették". Színérzékenysége azonban nem az árnyalatok s a komplimentáritás kérdései felé vonzották; a hullámzó formák, a kontrasztok s a figuratív és absztrakt elemek együttese fokról fokra elurakodtak vásznain. Ráadásul Léger, bár ambivalensen, a futuristákkal is rokonszenvezett, s leszámítva rövid nonfiguratív periódusát, a modern élet vitalizmusára s a gépi formakultúrára is esküdött; mégpedig realista voltát szüntelen hangoztatva. Befolyása, kivált a puteaux-iak körében, nőttön-nőtt; hatása Metzingerre olykor már-már plágium jellegű. Neki — s a vele együtt kezdeményező Delaunaynek — köszönhető, hogy a kubisták színvilága üdébb és „egészségesebb" lett, erős kontúrok, fehér-fekete foltok, henger és poliéder alakzatok tűntek fel a műveken, fegyelmezettebb lett a képi elrendezés. Rajta kívül azonban egyre inkább az általános

érdeklődés középpontjába került Delaunay, Duchamp, Kupka és Picabia is, akik — a posteriori — egészen más pikturális problémákkal foglalkoztak, mint a kubisták. A tér és fény egymásrautaltságának, a hideg és meleg színek kapcsolatainak, s az öntörvényű festői valóság megteremtésének problémáival.

1912-ben, a legnagyobb kubista tárlat idején, úgy tetszik hát, hogy a mozgalom valóban újra keresztút elé érkezett: vagy mértékletesen továbbhalad a kitaposott ösvényen, vagy becserkészetlen csapásra kanyarodik, s valamilyen ismeretlen kalandokban bővelkedő szuverén formavilág felé tart.

A „papier collé", majd a kollázstechnika az átmenetet biztosította. Azzal is, hogy nyers valóságelemekkel egészítette ki a faliképet — s ezzel zöld utat nyitott az újabb kísérletezésnek —, s azzal is, hogy megdöntött egy százados babonát. Azt, hogy a festő „az ecset jobbágya", választása klasszikus anyagokra — vászonra, festékre, keretre — szorítkozik.

Az úttörő érdem ezúttal Braque-é: *Csendélet kompótostállal* című „papier collé"-ját 1912 nyarán készítette. De ugyanebben az évben Picasso — aki barátjával együtt már évek óta tanulmányozta a fa-erezés s a márvány effektusait — szintén felkarolta az új műfajt, mi több, azt tovább gazdagította. S nemsokára a papír meg a tapéta a festészetből mindeddig száműzött, változatos anyagokkal társult: szövetdarabkákkal, gyufásskatulyákkal, kártyákkal, homokszemcsékkel, újságfejlécekkel.

Ez idő tájt bontakozott ki egy másik spanyol származású festő, Juan Gris rendkívüli személyisége. Gris-t, aki először az 1912 Függetlenek szalonján, majd a Section d'Or tárlatán állított ki, jó darabig Picasso szorgalmas tanítványának tekintették. S noha Apollinaire már ekkor elismerte, hogy „elgondolkozott mindazon, ami modern", s „csakis új egységeket akart felépíteni", tulajdonképp elmarasztalta; „túlságosan merevnek és szegényes"-nek ítélte. Gris-nek azonban a kollázstechnika valósággal szárnyakat adott. Korábbi műveit — Kahnweilertől tudjuk — tudományos alapossággal, aprólékos matematikai számítások után festette meg; a tárgy és a függőleges vonalrendszer kompozíciós viszonya izgatta. A kollázstechnika rohamosan elvitte a téma tudatos pikturális megszerkesztése felé. Előre meghatározta a formák helyét és viszonyát, váltogatni kezdte a szögeket a tárgyon, s egyazon képen belül, naturális elemeket illesztett tiszta foltokhoz, s ezáltal olyan festői világot alakított ki, ahol a valőrök maguk szabták meg, hova tartoznak, s milyen arányok szerint. S ezzel egyszeriben kiküszöbölte az analitikus kubizmus megoldatlan ellentmondását: a statikum és diszkontinuitás kettősségét.

„Munkámban — hangsúlyozta — az értelem és a képzelet tényezőit használom fel. Konkrét formát igyekszem adni az absztraktnak. Az általánostól haladok a különös felé, s ezen azt értem, hogy absztrakcióból indulok el valamely valóságos tény felé. Az én művészetem, ahogy Raynal mondta, a szintézis, a dedukció művészete."

A szintetikus kubizmus korszaka — korszaka? mindössze két évig, 1913-tól 1914-ig tartott — a legtöbb művészettörténész szerint a mozgalom legfényesebb szakaszát alkotta. Ekkor jelent meg Apollinaire *A kubista festők* című tanulmánykötete; került kiadásra Cendrars költeménye *A transszibériai expressz*, Sonia Delaunay Terk illusztrációival; bomlott ki a kubista szobrászok — Brancusi, Csáky, Duchamp-Villon, Lipchitz és Zadkine tevékenysége; festette meg Braque *Klarinét és hegedű*, *Palack és hegedű*, *Csendélet kártyákkal*, *A hegedű*, Delaunay *Párizs*, La Fresnaye *Július 14*, Gris *Szőlőfürtök*, Marcoussis *A kikötői bár*, Metzinger *A kék madár*, Picabia *Udnie*, Picasso *Hegedű és klarinét*, *A hegedű*, *Hegedű és gitár*, *Zöld csendélet*, Villon pedig *Csendélet* és *Menetelő katonák* című műveit.

De e korszakot nemcsak ezért tekintik a kubizmus apoteózisának. A mozgalom a kollázstechnika meghonosodása után újabb tabukat ostromolt meg. Bár ez így végletesen hangzik. A két korszak között nem volt vízválasztó, a változást nem a szakítás hevessége jellemezte. Pedig ez is pikturális forradalom volt; nem a technika, hanem az alany és tárgy viszonyának, a módszer gyökeres átalakításának szintjén.

S azáltal, hogy leegyszerűsítette a képet, s csupán leglényegesebb attributumait őrizte meg. Mégpedig úgy, hogy a logikát és az intuíciót összebékítette. Már-már egységben, legalábbis az előző korszaknál egységesebben. Mert — a szerteindázással párhuzamosan — Braque és Gris, Marcoussis és Picasso, Gleizes és Léger kísérletei közös nevezőre jutottak: a járulékos motívumok megtagadásához.

Eközben — Gris és Léger gyümölcsöző kutatásai nyomán — a szintetikus kubizmus elmélete és gyakorlata is mind határozottabb körvonalat kapott. Gris ugyanis — miként Kahnweilernek beszámolt róla — előbb a kép „organizmus"-át rendezte el, s csak miután a priori megtervezte a festményt, „minősítette" elemeit, miáltal „a formák maguk váltak tárggyá". Bár ez ebben a fogalmazásban túlságosan kisarkított. Mert, ha még el is fogadnók Braque véleményét, mely szerint „Az egyetlen, aki tudatosan vitte végig a kubista kísérleteket, Gris volt", akkor is hasztalan keresnénk az ifjú mester műveiben valamilyen egzakt optikai törvényrendszer nyomát. S mindez fokozottan érvényes matematikában járatlanabb, hajdan puteaux-i társaira, akik jobbára dekoratív célok szolgálatába állították Gris képszerkesztő fegyelmét.

A szintetikus kubizmus, persze, legalább annyira koherens, illetve inkoherens volt, mint az analitikus. Csupaszító szándékában áttekinthetőbbé tette a képet, szélesre tárta a kaput a stilizálás, a meglepő hatások s a festői jelkép előtt, s mialatt felszabadította a fantáziát, szigorú szabályokkal meg is kötötte. Amitől a mű konkrétabb, egyszersmind klasszikusabb lett. Cassou szellemes megjegyzése szerint: „Palackból hengert csinálni, így foglalható össze az analitikus kubizmus; hengerből palackot, így a szintetikus."

Persze, e fogalmi levezetés kedvezett a didaktikának. Ám az iróniának, sőt egy másfajta életstílus idillikus megjelenítésének is. *Csendélet*, *Csendélet kártyákkal*, *Hegedű és klarinét* — a korábbi képcímek s a vásznakat ellepő hangszerek, borosflaskák, kártyák és kották nem bűnbánó megtérésről tesznek hitet. Ellenkezőleg, a kubisták így csúfolták ki az akadémikus témákat, a polgári ebédlő-romantikát; s lopták vissza a hagyomány kisajátította tárgyakat. Gris nem hiába mondta, hogy a kubistáknál a gitárnak ugyanolyan szerepe van, mint Miasszonyunknak a reneszánsz festőknél.

Igaz, e kihívás is festői volt, s ködös világnézetet lényegített formába; a burzsoá „bensőség"-gel a szabados művészvilág kötetlenségét szögezte szembe. S noha ekkorra — Aragon szerint — a kubisták magatartását az elidegenedés szorongása s a gépi civilizáció iránti/szembeni ambivalenciája határozta meg, az ifjú festők tiltakozása jobbadán érzelmes és következetlen maradt. Ami inkább megosztotta, mint összeforrasztotta őket.

S mégis, adott esetben, e szerteágazás az erő jelének minősíthető. Az értelmezés polivalenciájának. A kubisták ugyanis többé nem az illúzió leleplezésére, hanem egy vadonatúj helyzet tisztázására törekedtek. Arra, hogy a nagyipar késztermékei, a „plasztikus költemények" mellett vagy ellen kötelezzék el magukat. S akik a gépi kultúra s a korszerű szépség mellett rajongva emeltek szót, kivétel nélkül a kolorit s a lendület elsőbbségét hangsúlyozták, az ember alkotta „második természet"-ért lelkesedtek; míg akik az ipari forradalomban az előregyártott elemek s az elsivárosodó kultúra embertelenségét fedezték fel — a dadaisták és szürrealisták előfutáraiként —, a rombolás igényével léptek fel nemegyszer groteszk, bizarr műveikben.

Mindazonáltal, amikor a kubizmus látványos szerteindázását a mozgalom fénykorával azonosítottuk, nemcsak belső osztódásra céloztunk. Ez az az időszak, amikor az irányzat Franciaországban polgárjogot nyert, s Európa- és Amerika-szerte is híveket szerzett. Az egyéni és kollektív kiállításoknak ettől fogva se szeri, se száma. S inkább csak mutatóba: egyedül 1913-ban tizenöt kubista kiállításra került sor — háromra Párizsban, kettőre Berlinben, egy-egyre New Yorkban, Bostonban, Chicagóban, Londonban, Münchenben, Firenzében, Prágában, Budapesten, Moszkvában és Leningrádban —, sőt Berlinben a cseh kubisták — Benes, Filla és Gutfreund — önálló tárlattal is szerepeltek. S ezzel együtt az irányzat követőkre talált Dániában és Hollandiában, s bár botrányos körülmények közepette az Egyesült Államokban is, ahol akadt egy műgyűjtő, aki tizenhét kubista festményt vásárolt.

1973 SEP
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Valóság

S ekkor még ki se tértünk a kubizmus más jellegű termékenyítő voltára. Arra, hogy e nemzetköziség szellemében fogant iskola olyan mesterek eszmélkedéséhez járult hozzá, mint Mondrian, Malevics, Rodcsenko, Kandinszkij és Klee. S ezzel a XX. századi képzőművészet internacionalista jellegét továbbfejlesztette.

Igen, apoteózis volt ez, füttykoncerttel kísért diadalmenet. S „a tiszta festészet előszobája".

Mégis Apollinaire-nek volt hát igaza? Valóban a mozgalom fénykorában morzsolódott volna szét a kubisták korábbról is laza szövetsége? Kétségtelen, 1912 után a mezőny minden eddiginél jobban széthúzódott. A kultúrtörténet azonban azt tanúsítja, hogy soha egyetlen „iskola" sem volt maradéktalanul egységes, s a stílusirányzatok életképességét a hasonló indíttatású, de személyiségük parancsát követő művészek küzdelme csak serkenti.

S öt év alatt lényegében annyi történt, hogy a már régebbről is különálló Braque és Picasso mellett, a tanítványok is beértek, ráleltek tulajdon formanyelvükre. Persze, ez ismeretterjesztő egyszerűsítés. Hisz mind Delaunay és Picabia, mind Duchamp és Kupka már korábbról „rendhagyó kubista" volt.

Ámbár néhányuk rendhagyó voltát is fenntartással kell fogadnunk. Így Delaunay-ét. Aki már 1910-ben, *Az Eiffel torony* című képén, szemben az analitikus kubistákkal, elvetette a rajzot, kromatikus színkeveréssel kísérletezett, s egy darabig Léger-vel együtt, a kontraszthatásokat kutatta. S 1912—13-ra — amikor a *Korong*, majd a *Cardiffi csapat* című műveit alkotta — arra a következtetésre jutott, hogy a szín egyszerre forma is, tárgy is, Braque és Picasso „pókhálókat" festenek, s az általa alapított orfizmusnak a vibráció, a gyors és lassú rezgések váltakozásait egyfajta lírai, ábrázoló piktúrában kell feloldani. „Ahhoz — írta ekkoriban —, hogy a Művészet elérje a fenségesség határát, közelednie kell a mi *harmonikus látásunkhoz: a fényhez*. A fény szín, arány lesz; ezek az arányok egy cselekvésben jelenlevő különféle egyidejű mértékéből állnak. Ez a cselekvésre jellemző harmónia, a fény *egyidejű mozgása*, ez az egyetlen realitás. Ez az egyidejű cselekvés lesz a Téma, amely a jellegzetes harmónia."

Mindez, noha Delaunay szorgalmasan tanulmányozta Chevreuil és Rood színelméleteit, meglehetősen zavaros volt. Delaunayt azonban, akit eszmefuttatásaiban csakugyan nehéz követni, igazán komolyan foglalkoztatta a primer — kék, sárga és rózsaszín —, illetve a szekunder — lila, narancs és zöld — színek komplementaritásán túl, „logikátlan" egymásrautaltságuk. S így, munkássága második szakaszában — miután szembekerült a futuristákkal, s Klee, illetve a német konstruktivisták érdeklődését felkeltette — mindinkább eluralkodtak képein a tobzódó színek, a körkörös ritmus, a fény spektrális törései. S ezt a költői fényjátékot — ő maga Bach fugáival állította párhuzamba festészetét —, ezt az elvont szimultaneizmust valóban nem lehetett többé kubistának nevezni, akkor már Seurat és Turner színorgiáival is szorosabb rokonságot tartott.

S ha más irányba, de ugyanígy eltávolodott a kubizmustól Picabia is. Ez a spanyol festő, aki csak 1911-ben jutott kapcsolatba a mozgalommal, s a kubistákkal először 1912-ben, Rouenban állított ki, a Section d'Or tárlata után, orfistának vallotta magát, majd Duchampmal összebarátkozván, nyugtalan, színgazdag képein valóságos és nonfiguratív alakzatokat rakott egymás mellé. Bár ez sem történt előzmények nélkül: *Kaucsuk* című képe (1909) már maradéktalanul absztrakt volt. Mindenesetre, 1912 után készült, lapos foltokból összerótt vásznain végleg lemondott a harmadik dimenzióról, s röviddel azután, hogy Kandinszkijhez hasonló festői problémákkal viaskodott, s művészet létjogosultságát feszegető, destruktív dadaizmusnál kötött ki.

S amennyiben Picabiát csak útitársnak tekintjük — s annak kell tekintenünk —, még alaptalanabb a cseh származású Kupkát, noha egy darabig a puteaux-iakhoz húzott, kubistának mondani. Mint ahogy Apollinaire is melléfogott, amikor az orfikusok közé sorolta. Igaz, ennek volt némi alapja: a X. Őszi szalonon Delaunay

Az ablakok és Kupka *Meleg kromatikus amorp*
Csakhogy Kupkát már 1910-ben *Zöld skála* cí
gései, hanem az „inobjektív" festészet kérdés
vok ritmusa, a merőlegesek viszonya, egyszó
engedetlenség" problémái. S 1913-ra, mire a
vallotta, hogy a forma és szín játéka a belső
szolgál. S ilyeténképp tanai inkább Kandinszk
dzsessz világának pikturális transzponálásához közeltettek.

De ha más szempontból, ugyancsak nem minősíthető szervesen kubistának Marcel Duchamp és fivére, Villon — eredeti nevén Gaston Duchamp — sem. Az első azért, mert olyan következetesen alkalmazta a kubizmus programját, hogy túlhaladta azt, s a mozgást anyagtalanította. S ezzel egyfajta imaginárius formavilágot teremtett. Olyan effektusokkal, hogy 1912-ben, a Függetlenek Szalonja előtt, maguk a kubisták kérték, ne állítson ki velük együtt. Egy évvel később pedig, Egyesült Államok-beli körútja után, végleg hátat fordított a kubistáknak, s ready madejeivel, valamint az elgépiesedett kultúra szatirikus ábrázolásával, az anti-művészet, a dada partjára sodródott. Testvére, Villon, viszont azért maradt el a mozgalomtól, mert túlontúl mértéktartó természetével sose tartotta a kubizmust forradalmi tevékenységnek. S minthogy mindenféle radikális megoldás taszította, beérte — Leonardo tanulmányozása nyomán — egy olyan egyensúly-eszménnyel, amely piramisszerű építkezésével, a vonalak célirányos fókuszba futásával valamilyen higgadt látványt volt hivatott létrehozni.

Önálló arcélek — terjedelmi okok miatt nem számolhatunk be bővebben Derain meghátrálásáról; Gleizes és Metzinger nyakas ortodoxiájáról; Hayden szimultaneista, majd „organikus naturalista" fejlődéséről; Herbin egyre erősebb vonzalmáról az absztrakció iránt; Le Fauconnier megtéréséről a természethűséghez; La Fresnaye útjáról a manierizmushoz; Marcoussis szürrealista beütéseiről; Reth találkozásáról a kambodzsai művészettel; Survage „színes ritmusai"-tól, s filmszerű sokszorosításairól; — ám e sokfelé sarjadzás, az újabb meg újabb csatlakozás, kiválások, a „szinkronizmus", a mozgalommal szembeforduló röpke életű iskolák, a sznobok gyarapodó tábora, az árverések első licitjei, s a hirtelen engedékeny bankszámlák: megannyi érv amellett, hogy e két zaklatott év, temérdek ellentmondásával együtt, a kubizmus fénykora volt. S 1914-ben, az akadémikus kritika minden acsarkodása ellenére, senki se tagadhatta már, hogy néhány esztendő alatt fordulat ment végbe, a XX. század művészete előtt új távlat nyílt.

A *kubizmus* című kötethez (Gondolat Kiadó), a szerző írta a bevezető tanulmányt. Az itt közölt cikk a festészeti rész kissé rövidített változata. — *A szerk.*

SZERZŐINKRŐL

Dobai Péter 1944-ben született Budapesten. Az ELTE filozófia és olasz nyelv-irodalom szakán szerzett bölcsészdiplomát. Harmadik szakként Zsilka János általános nyelvészeti és szemantikai előadásait látogatta. Ezekből a tanításokból indult ki a filmnyelv természetének és a filmszemiotikai kérdések kutatásában. Jelenleg a MAFILM Vállalatnál dolgozik mint rendezőasszisztens. Forgatókönyveket, két filmet írt és rendezett a Balázs Béla Stúdióban. Megjelenés előtt áll első verseskötete és regénye.

Mezey Katalin 1943-ban született. Az ELTE Bölcsészettudományi Karán magyar-népművelés szakon végzett. Jelenleg újságíró. Húszéves korától jelennek meg versei. 1970-ben *Amíg a buszra várunk* címmel jelent meg első verseskönyve. Színműveket, novellákat és esszéket is ír.

2005/2

Zsebkendőtartó, 18–19. század fordulója

Stóla, 18–19. század fordulója

Fátyoltöredék, 18–19. század fordulója

évekből. Az erdélyi művészek grafikáiból külön egység került a gyűjteménybe, többek között *Árkossy István, Bardócz Lajos, Cseh Gusztáv, Deák Ferenc, Plugor Sándor* művei mellett *id. Feszt László* különleges technikával készült lapjai.

A Nagytétényi Kastélymúzeum első ízben 2003 decemberében rendezte meg hagyományteremtő szándékkal Karácsony a kastélyban rendezvény-sorozatát, mely részeként a kastély dísztermében *Karácsonyi nosztalgia* címmel az Iparművészeti Múzeum régi karácsonyfa-díszeiből nyílt kiállítás. A bútorkiállítás termeiben kortárs iparművészek öltöztettek díszbe egy-egy fenyőfát. A fantáziadús, ötletes díszek közül a múzeum munkatársai válogathattak, melyek az iparművészek ajándékaként kerültek a Kisgyűjtemények Osztályra.

Ajándékozó művészek:

Baráth Hajnal, Bánsági Petra, N. Csehi Edit, Csókás Emese, DrescherMária, Falus Mária, Háber Szilvia, Illés Gabriella, Kaintz Regina, Karattur Katalin, Kecskés Krisztina, Molnár Zsuzsanna, Parragh Pataki Babett, Pinviczky Judit, Preszburger György, Sárváry Katalin, Szalma Ágnes, Szalontay Éva, Szilágyi Júlia, Szücsy Krisztina, Tihanyi Zsuzsa, Urbánfy Éva, Urbánfy Teréz, Várbíró Kinga, Vereczkey Szilvia, MANA Ékszerstudio *(Egri Zoltán, Jermakov Katalin, Kecskés Orsolya, Stomfai Krisztina, Tóth Zoltán)*

Az Iparművészeti Múzeum az egyetlen hazai gyűjtemény, mely a művészi kötések szerint gyűjti a könyveket, azaz a „külcsín" alapján. A historizmus könyvművészetére – a reneszánsz és barokk könyvművészethez vagy akár a szecesszióhoz képest – sokkal kevesebb figyelem esett. Ugyanakkor az 1870–90-es évek vászonkötései érdekesek, érzékenyen mutatják a kor finom ízlésváltozásait, egyszersmind a polgári könyvkultúra emlékei is. Gyárilag készült, ám igényes vászonkötésekről van szó, melyeket gyakran aranyoztak is. Mindebből több mint félszázat, főként

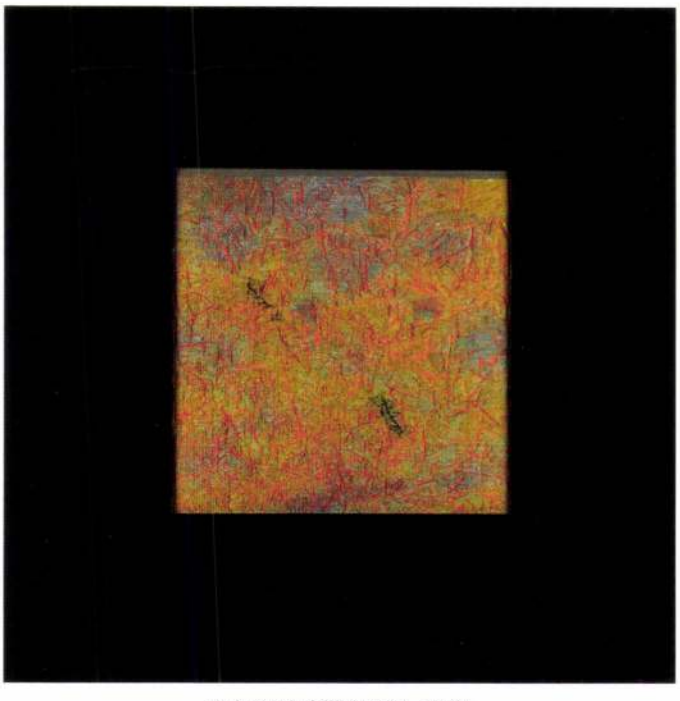

Dobrányi Ildikó: Fű I. ,1995

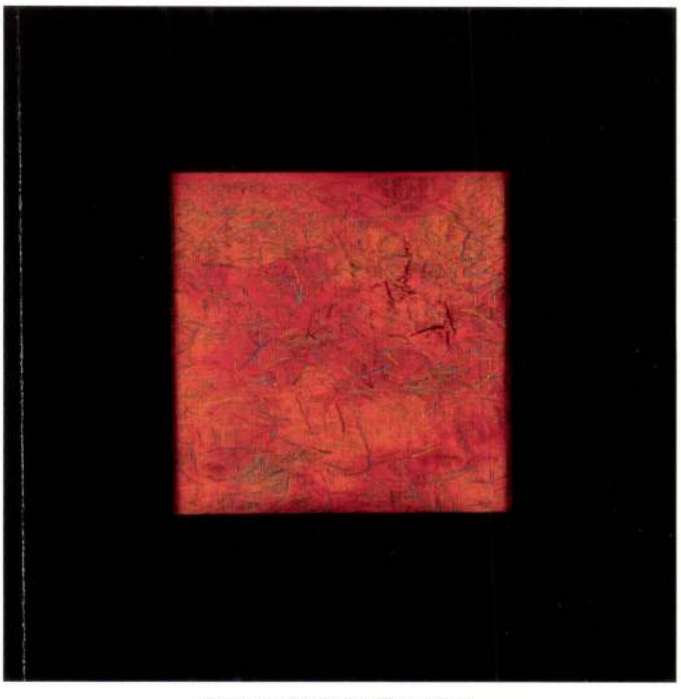

Dobrányi Ildikó: Fű II. ,1995

Gyűjteménygyarapodás 2004

Iparművészeti Múzeum

Az Iparművészeti Múzeum gyűjteménye 2004-ben ajándékok és vásárlások révén gyarapodott. Az ajándékokért a művészek mellett a gyűjtőket, a vásárlások támogatásáért a Nemzeti Kulturális Alapprogramot és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumát illeti köszönet.

A Textil osztály gyűjteménye József Ágost főherceg budapesti rezidenciájáról származó 18–19. századi csipkékkel gazdagodott. Kiemelkedően szép darabjai az itt bemutatásra kerülő, egykor a főhercegi család nőtagjai által használt vertcsipke stóla, Auguszta főhercegnő esküvői fátylának töredéke, és csipkeszegélyes, hímzett, monogramos zsebkendőtartója.

A 20. század elejéről származik az ajándékba kapott fehérhímzéssel és csipkefodorral díszített, finom rózsaszín vászonból készült baba rékli és pólya.

1995-ben készült *Dobrányi Ildikó* textilművész FŰ I–II. című alkotása. A két kárpit valóságos fűrészletekről készült fotografikai tervek alapján, színes gyapjúból és selyemből „haute lisse" technikával szövött. A vörös és zöld színekben kivitelezett alkotásokat a művész egyedi tervezésű, védett plexi keretbe foglalta.

A Kerámia és üveg osztály 2004-ben mindössze hat tétellel gyarapodott, ebből egy uzsonna-készletet az 1940 tájáról és egy reprezentatív, az 1990-es években alkotott étkészletet érdemes külön is bemutatnunk.

A pettyes bögre, teáskanna és tányér a hollóházi keménycserép-gyár sorozatban készített tömegáruja. Sérülékeny, könnyen csorbuló-repedő anyaguk miatt azonban csak kevés háztartásban maradt néhány edény. A kerámiagyűjtemény a két világháború közötti korszakot sajnos szerényen képviseli, többek között ezért is vált érdemes egységévé ez az egyszerű, szép arányú formaterv alapján kivitelezett pettyes készlet.

„A porcelán és a DeForma – A tíz éves DeForma Művészcsoport" című jubileumi kiállítást követően ajándékozta az Iparművészeti Múzeumnak *„Moholy-Nagy szellemében"* című, 1995–1997 között készített két személyes étkészletet az alkotó, *Vida Judit* iparművész.

A porcelánmasszából öntéssel készült, vörös, fekete és arany kézi-festéssel díszített együttes darabjait geometrikus formákból, ferdén elmetszett forgástestekből; kúpból, gúlákból alakította ki a művész. A limitált, 12 sorozatban készült asztali étkészlet a művész egyik legfontosabb alkotása. A készlet egyik első példányát *Yoko Ono* vásárolta meg Budapesten, más példányai jelentős európai és tengerentúli gyűjtőkhöz kerültek.

A Kisgyűjtemények osztálya 2004. évi szerzeményei közül könyvkötéseket, karácsonyfadíszeket, dobozokat, bőrtárgyakat mutatunk be.

Baba rékli és pólya, 20. század első fele

A Borda Antikvárium bibliofil könyvkiadással is foglalkozik és némely kiadványukhoz egyedi, művészi bőrkötés készül. Ezek közé tartozik a megvásárolt műalkotás is: a Borda Antikvárium kiadásában megjelent kétnyelvű kiadvány: *Sebastian Brant:* A bolondok hajója – Das Narren Schyff. Bp., (Fordította Márton László) *Orosz István* illusztrációival, tervezte *Zigány Edit*. A sorszámozott példány egyedi bőrkötést kapott, amit saját tervei szerint maga a művész, *Juhász János* készített el. A kötés absztrakt rajzolata, technikai megoldása szakmai kvalitásairól árulkodik.

Czákli Hajnalka azon fiatal iparművész-nemzedék képviselője, aki megismerve az anyag és technika adta lehetőségeket, jellegzetes műveket alkot. Különösen a bőrszíjak fonásának technikája – szinte minden művének ez a fő jellegzetessége – érdekli. A bőr finom színezésével, a fa és bőr kombinálásával alkotja bőrtáljait. Kozma-ösztöndíjasként több alkalommal állított ki az Iparművészeti Múzeumban, de mindeddig műalkotása még nem volt a gyűjteményben.

Az Iparművészeti Múzeum őrzi a világ egyik legnagyobb kisgrafikai kollekcióját, elsősorban *dr. Soó Rezső* professzor nagylelkű adományának köszönhetően. A gyűjtés azonban az 1960-as évektől kezdődően hiányos. Éppen ezért volt hézagpótló, hogy egy kiváló erdélyi ex libris-gyűjteményből válogatva – pályázati segítséggel – lehetőség nyílt négyszáz darab ex libris megvásárlására. Egyszerre vásárolhattunk külföldi (belga, dán, svéd, osztrák, német, cseh) és magyar műveket, főként az 1960-80-as

Jancsó E.:

Primitivek Párisban

Valamelyik modern francia iró mondja, hogy a dilettántizmus szociális bűn. Nem hiszem, hogy a véletlen adta szájába ezt a lehangoló ítéletet. A franciák, akik olyan sokáig annyi iskolában fegyelmezték magukat s a renaissance és később David és Ingres szelleméhez mindig közelebb állottak, mint a romantikusok diszciplinát-robbantó szinzivatorjához, lassan-lassan ráébrednek a félázsiai, féleurópai inváziora.

Páris mindig a festők hazája volt, de ma kölönösen az. A háboru utáni évek Párisa ezrével vonzotta magához az idegen festőket s közöttük elsősorban Kelet és Középeurópa új utakat kereső művészeit. A Montparnasse és a Szajna-part szalonjai megteltek idegen festők műveivel és sajnos az igazi művészet felett nem egyszer a dilettántizmus aratott diadalt. De hogyan is ne aratna diadalt, midőn Páris festői száz nemzethez és legalább annyi iskolához tartóznak. Nincs felettük semmi szerv, amelynek kritikáját meghallgatnák, nincs közös eszme, melynek alávetnék maguk. Hiszen minden Párisba jövő művész Rembrandt ecsetét hiszi a magáénak és igy a közös iskola és közös eszme hiánya és a kritika iránti gyülölet okozza aztán a dilettántizmus elharapozását.

Európa idegen festői régebben tanulni jöttek Párisba. Ma parancsolni és uralkodni akarnak. Egyik nap tanulatlanul, fegyelmezetlenül érkeznek a Szajnapartra Kelet új művészei és másnap már ők akarnak hangadók lenni a művészet irányitásában. Az idegen festők inváziója régebb is nagy volt Párisban, de a francia szellem mindig rezisztálni tudott és a tőle idegen irányokat többé-kevésbbé mindig sikerült magába olvasztania. Ma a helyzet ellenkezőleg áll. Páris idegen festői kezdik a maguk arcára formálni a festőművészetet és mármár az a helyzet, hogy David és Delacroix ecsetjei kontár kezekbe jutnak.

Aki Páris művészeti életét figyelemmel kiséri, elsősorban az iskolák és emberek sokféleségén döbben meg. A régi iskoláktól fogva a legmodernebbig minden árnyalat képviselve van. De a modern irányok között nincs összhang. Egyedüli egység talán a mult tagadása és az új utak keresése. Az utak és eszközök azonban mind mások. Mindenütt ahol „újról" van szó, az oroszok és a keletiek járnak elől és a fiatal festőgeneráció már-már őket tekinti vezéreiknek.

Az új iskolák közül egyik legnépszerübb a neoprimitivek iskolája (már amennyiben iskolának lehet nevezni irányukat). A neoprimitiv név azonban sok tehetségtelenséget és még több dilettántizmust leplez. Itt is, mint másutt, a japánok és oroszok vezetnek, utánuk jönnek az olaszok és franciák és Keleteurópa néhány festője.

Első pillanatra megdöbbentő, sőt érthetetlen, hogyan hóditott ekkora területet ez a vértelen, enervált művészeti fölfogás. Ennek a megitélésére le kell szállnunk addig a tömegpsichológiai epidémiáig, amely közös szimptomája a legtöbb európai fajnak.

Arról a furcsa lelki lázról van szó, amely megszállva tartja nemcsak az egyesek, hanem az intellektuális tömegek nagy részének a lelkét is és amelyre ma már hivatalos szó van: „Der Untergang des Abendlandes." Tragikomikus utópia, amely a háboru által teremtett cinikus vagy nihilista légkörbe belelopta a nyugati kultura bukásának veszedelmes gondolatát.

„Nem folytathatjuk" ismételték sokan „a századok mérlegelése és munkája által kiépitett utat, ez az út zsákuccába vezetett." Az európai kultura bukásának ezen hangoztatói izlestelen hangossággal tesznek vallomást a nyugati kultura csődjéről, de új utat ők sem látnak és nem tudják megmutatni a kibontakozás lehetőségeit sem.

A nagy történeti és gazdasági megrázkodtatások mindig lelki válsággal jártak, de talán soha olyan nagy nem volt ez a lelki meghasonlás, mint éppen ma. Az ilyen válságok korában az emberek jobban tagadják az értékeket, mint máskor. A romanticizmus is ilyen nagy lelki meghasonlásból született és kezdetben szintén a kulturált és bonyolult életet tagadta és fennhangon hirdette a természethez, az egyszerü és primitiv élethez való visszatérést. A neoprimitiv iskola is

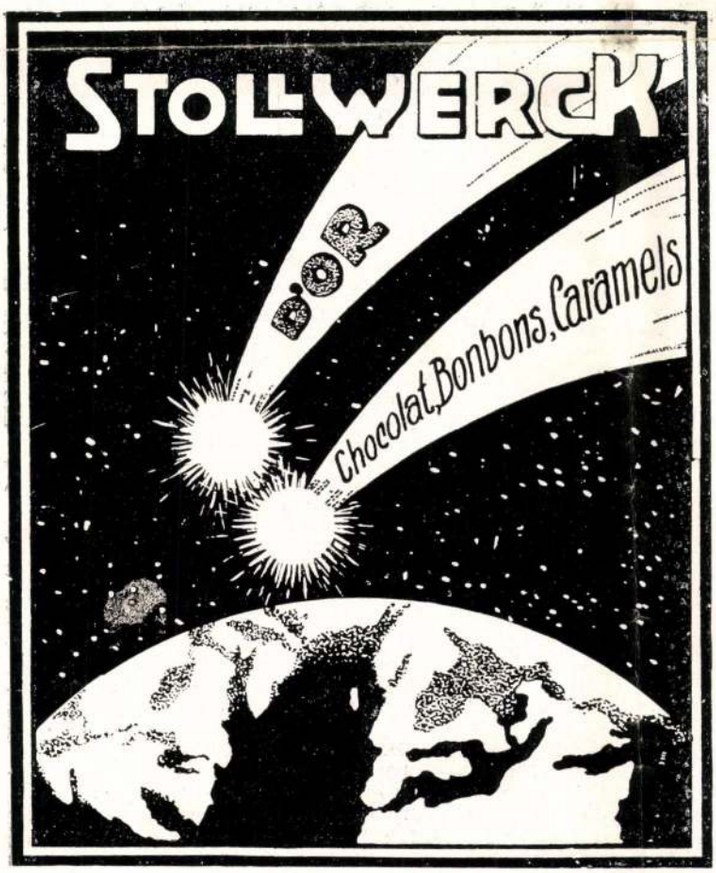

ORGONA ÉS
HARMONIUM KOTTÁK:

1.	*Antalffy—Zsiros, Orgona-iskola I-II.*	*á 310 Lei*
2.	*Sztojánovits, Harmonium-iskola*	*310 Lei*
3.	*Ritter, Orgel-Schule I-II.*	*á 135 Lei*
4.	*Körner, Der praktische organist*	*á 135 Lei*
5.	*Nemesovits, Praktische organist*	*150 Lei*
6.	*Orgel-Album (Volckmar) I-III.*	*á 90 Lei*

Brahms, Jensen, Sinding, Tschaikowsky, Wagner stb., Harmonium-Albumok, vagy bármilyen kotta, vagy zenei könyv legolcsóbban kapható:

KIRÁLY J. ZENEMŰKERESKEDÉSÉBEN
CLUJ-KOLOZSVÁR • PLEBÁNIA-ÉPÜLET

A FŐZÉS
F • Ű • T • É • S ◆ VASALÁS
petroleummal kényelmes, olcsó és szagtalan.
A PORTALANITÁS
VILLAMOS PORSZIVÓVAL
az egyetlen tökéletes takaritás, mely kiméli a szőnyeget és butort.
*
Készülékek megrendelhetők:
PALLÓS ÉS MARKÓ
OKL. MÉRNÖKÖKNEL
CLUJ-KOLOZSVÁR, STRADA N. IORGA 7.

Művészeti Szalon (Kolozsvár)
1928. III. évf. 6-7 sz.

SMIDT ELLA

SPANYOL NŐ

a természethez, az ősi, kulturától meg nem fertőzött élethez való visszatérést hirdeti. Azonban, amint az ember ifjúsága és gyerekkora nem térhet vissza többé soha, ugy az emberiség sem térhet vissza fejlődésének primitiv bázisaira.

Ebből a háboru utáni intellektuális lelki bénultságból meritett előnyt magának a neoprimitiv festészet. És éppen ebben nyilatkozik meg az „európai kultura csődje" gondolatának nagy veszedelme. Ahelyett, hogy új erőt és eszméket adott volna, szétrombolt régi hiteket és táplálta a dilettántizmust, létjogot adott azoknak a gyanus intellektuelleknek, akik egyszerre egy nyugati kulturától független művészetet kezdtek hirdetni. Az „Untergang des Abendlandes" talaján a ravasz féltehetségek hirtelen megvetették a lábukat s mire magunkhoz tértünk, már ott voltak az összes harcvonalon hangosan kínálva magukat és művészetüket, amely „nem európai."

„Nem európai" „új" „neoprimitiv". Ennek a művészetnek a gyökerei Polinéziában vagy valahol a Tanganyika-tónál az ősnépek körében vannak. Mi benne az új? Mi az az elem, amely által új életet nyer az általuk haldoklónak hirdetett európai művészet?

A primitivek legelemibb lelki sajátja: a naivitás. Az érintetlenség.

De — és itt mutatkozik meg az a tény, hogy a neoprimitivek előretörésében csak a tudatlanság és a ripacskodás uralkodik. Ez a naivitás, ez az ősegyszerüség nem a Viktoria vizesésnél bámészkodó vadember naivitása, nem az ő érintetlensége. ez a naivitás tettetett gügyögés és visszaemlékezés a gyerekkor elmult éveire és ugy hat, mint amikor egy idomtalan szörny selypiteni kezd. Minden pillanatban kiütközik ezeken a primitiv és együgyünek kijátszott mozdulatokon, hogy ez nem naivság, hanem bárgyuság. Minden pillanatban visszazökkenti az embert annak a szomoru ténynek a tudata, hogy itt egy sereg rajzolni, festeni, számitani, komponálni, magát fegyelmezni nemtudó ember manőverjéről van szó.

A neoprimitivek szerint az európai kultura beteg. „Fiatal életek vérére van szükség", hogy életét tovább tengesse, mondja egyik apostoluk. Majd igy folytatja: „térjetek vissza ahhoz, ami érintetlen A szobraitok legyenek hasonlatosak az Ubangui partján álló bálványokhoz, a festményeitek legyenek olyanok, mint a busmanok festett vásznai s a rajzaitok legyenek hasonlatosak az ősi barlangok bison rajzaihoz." — Ime néhány tétel a neoprimitiv kátéból! Épitsük tehát újra fel a a mythologia leomlott várait, hogy ezáltal haldoklónak itélt művészetünk új életet nyerjen A neoprimitiv iskola el akarja felejteni többezer éves európai kulturánk és könnyed kézlegyintéssel intéz el olyan eszményeket, melyek ezredeken át hitet adtak az emberiségnek. Ez a kultura nem tákolmány, nem mesterségesen csinált valami volt. Természetesen nőtt ki az emberiség lelkéből és mindenkor az ember eszményi céljait szolgálta. Ezt a kulturát nem felejthetjük el, mert ebből születtünk, ez teremtett bennünket és ettől akarva, nem akarva szabadulni sem tudnánk. Le Bon, a hires francia pszihologus mondta, hogy „a mult a legfélelmetesebb hatalom" és „senki

a multjától nem szabadulhat." Ime tehát az egyetlen lehető út számunkra: régi kulturánk folytatása. A neoprimitiv festők nem dolgozhatnak és nem láthatnak úgy, mint az ősember, mert más a mai ember és más a primitiv ember lelki diszpoziciója. Ők tehát neoprimitiv jelszavak mögött is csak a nagyvárosok agyonkulturált, dekadens lelkét nyujthatják.

Ma azok, akik Párisban a kubisták és dadaisták mellett legtöbb embert számithatnak soraikban. Nevezetesebbek közülök: a japán Foujita, az orosz Lanszki és Colicseff, az olasz Utrillo és Modigliano, a francia Moric Lavrencin, a magyar Csáky és a román Pascin. Kivülök meg a cionista Chagall és az orosz Zatkin jönnek számitásba. És most lássuk egy-két oeuvrejüket.

Chagall: Az akrobata. Csak egyik oldalán nőtt karja, de azon legalább kettő. Mellette egy csüggedt cipő lebeg a levegőben, rajta egy kakas. A szájból egy hegedü nő ki, amelyen egy kecskefejü szörnyeteg játszik.

Jean Lurçat: „Arlequin et la Tour Eiffel." Ezen a képen az Eiffel torony csak félig van meg; derekából akrobata nő, aki két kezében két néger nőt tart s a feje helyén egy szikratáviró állomás van. Technikája különben bravuros, az ember nem tudja megkülönböztetni, hogy hol kezdődik a torony és hol a bohóc?

Raoul Dutv: Marine. A tenger fenekén egy hajó lézeng. Fölötte halpikkelyes emberek mozognak, a viz szinén egy félszemü ember ül kávéörlő masinával a kezében.

Ami pedig Zatkin szobrait illeti, minden szobornak három háta van és két meile s az ilyen extravagans jövevényeket prófétának hivják.

Ma Páris idegen festői mind új művészetet hirdetnek s köztük leghangosabbak talán éppen a primitivek. Az a harc, amely köztük és a többi iskola között folyik, kétségtelenül az ő bukásukkal fog végződni. Senkisem tudja azonban, meddig tart ez a küzdelem és a nyomában járó krizis és az izlésagónia?

De talán rövidesen meg fog majd indulni Európaszerte az az intellektuális öntisztulási folyamat, amely hevesen és kiméletlenül visszautasitja majd ezt s az ehhez hasonló áramlatokat és megvetéssel szabaditja fel magát az alól az aggodalom alól, amely a háboru utáni szorongás éveiben erőt vett rajta és hullafoltokat láttatott vele az európai kultura testén.

FORGÁCS MIKLÓS — LILIAN

A müvészet tavaszi szele első fuvásra eltünteti ezeket a látszólagos hullafoltokat és a neoprimitiv iskola nemsokára az emberi furcsaságok és kuriozumok ócska lomtárába fog kerülni.

DR. JANCSÓ ELEMÉR.

Erdély és Amerika

Erdély régi kulturáját nagymértékben alátámasztották azok a közeli vonatkozások, amelyeket ez a kis félreeső ország fenntartott a művelődés hatalmas vezető államaival, pl. Németországgal, Hollandiával és Angolországgal. Mindenki érezte, hogy ezeket a barátságokat ápolni kell. E tevékenységben fent állt a fejedelem, alul pedig jószándékkal teli, tettrekész ifjak, akik hacsak a legcsekélyebb segitséget kapták, készek voltak egész Európát gyalog bebarangolni, csakhogy eljuthassanak a tudomány megszentelt helyeire, a nagy tudósoknak közelébe.

A tudomány után való szomjuság mellett ott bizsergett ereikben a *vándorkedv*, az emberiségnek ez az ősi ösztöne, ugy hogy *világjárásból* a XVII.—XVIII. századi emberi vizsgáján az erdélyi ifjaknak *prima classificatio* dukál ki. Bennünk pedig, amikor e peregrináló diákok sok viszontagságát — még több örömét és sikerét — olvassuk, önkéntelenül fölmerül a kérdés, vajjon a látni vágyó népség nem volt kiváncsi az Ujvilág csodáira? Vajjon nem vágyódott Amerika után?

Kétségtelen, hogy az Amerikaláz későn érte el Erdélyt, aminek oka az ország földrajzi fekvésében is van: talán egy országból sem volt oly nehezen megközelithető a tenger. De az Amerikaláz mégis csak eljutott a bércek közé. Képzeljük csak el, milyen szenzációt keltett Közép-Ajtán, amikor Balogh Sándor uram megkapta Benkő József tiszteletes urnak, a hires tudósnak 1780 február 24-én kelt levelét, amely hirt ad arról, hogy fia, a fiatal Balogh Sándor máris milyen nevezetes ember lett a tudós világban; ezenfelül pedig mi minden vár még rá, ha az Isten megsegiti. Ime a levél bő kivonatban:

„A Kged Fija a múlt nyáron irt egy Könyvetskét (Dissertatiot), melyet kinyomtattak a Lejda nevü városban Belgium Országban, mely is a napnyugoti tengernek innenső szélinél esik. Ezzel a Dissertatioval, melyet az Erdélyországi füvekről irt, igen nagy dicséretet nyert és Orvos Doctorságra emeltetett. Azután mind a Bétsi Füvész Professor biztatására, mint aki sok esztendeig lakott Amerikában és ugy tért vissza Bétsbe, mind a maga erős természetéhez és jó egésségéhez való biztában, *mind az idegen világnak látására való okos szeretetből*, mind pedig a pénzbéli megszükülésből reá vette magát, hogy a rettenetes nagyságu tengeren által menjen Ámerikába, melyet Uj Világnak is neveznek, minthogy ez előtt szinte háromszáz esztendőkkel nem tudták és nem esmerték azt a mi világunkban való keresztények. Karátson előtt nem sokkal indult el ő kigyelme a tengerre Vrouwe Lèna Jácóba nevü hajón (minden hajónak vagyis gályának a tengeren nevet szoktak adni) és ment Ámerikába Gujána nevü országnak Rio de Berbice nevezetü tartományába az hol szép fizetés jár a belgáktól, akik birják azt az amerikai országot, de ott azonkivül még többet kereshet, minthogy ritka a doktor és igen nagy becsületben tartatik. Utjára és egyéb költségére is a belgák adtak szépen pénzt, melyből az adósságainak is nagyobb részét lerakta, jólehet még 200 forintnival adós, de ha az Isten élteti azt igen könnyen megküldheti onnen. Lészen is alkalmatossága reá, mert minden esztendőben hétszer küldhet levelet, mi is innen oda annyiszor és a pénzt is fellehet cserélteti nünk utána való vigyázással, ugyhogy semmi el veszéstől félteni nem lehet. Kegyelmed azért valamit csak meg akar odairni, mindent irjon meg vékony papirosra és ha a dolog sok nem lészen, ne is nagyra s nékem küldvén kezembe én szivesen elküldöm, mert az ut olyan jól ki van reá csinálva postapénzbéli költésecskével (melyet én örömest adok mindenkor) hogy inkább nem félthetni az elveszéstől, mintha Közép-Ajtáról

Szentimrére küldöm. Kérem pedig Kegyelmetek, ne busulódjanak szerelmes fiókon, mert ha az Isten élteti. nagy gazdag ur lesz ő kigyelméből és azután lejő s kigyelmeteket meglátha tja (adja Isten!) ha akar négy vagy öt esztendő mulva is lejöhet és olyan látott-hallott ember lészen, aminémü Erdélyben egy sem."

Benkő József a fiatal Balogh nevében még arra kéri az apát, kogy küldje neki — a világban bujdosó szerelmes fiának — Páriz Pápai szótárát és Mátyus Diaetetikáját, főképen pedig küldjön levelet. Ami ez utóbbit illeti, ha meggondoljuk, hogy Benkő februárban husvétra küldi a továbbitandó levelet, ha számitjuk, hogy egy Délamerikába irt levél manap is kb. egy hónapig megy, odakonkludálhatunk, hogy Baloghéknál apa és fiu egyszeri levélváltása egy egész esztendőt kivánt volna meg.

Sajnos erre nem került a sor, mert a fiatal Balogh Józsefről 1781. után már nincsen adat. Annyi azonban megragadt Erdélyben, hogy aki Amerikába kimegy, abból gazdag ur lesz. Ezt a hitet mai napig sem lehet megingatni.

* * *

Erdély nagyon messze volt Amerikától a *turistának;* a *kivándorlás* pedig akkoriban még nem volt divatban. Sőt még maga Erdély is bevándorlási terület volt, hiszen Erdélybe még az 1840-es években is telepitetttek szászokat A XVIII. században azonban inkább Magyarországba kormányozódik a *bevándorlás.*

Sőt az időben bizonyos vetélkedés figyelhető meg Amerika és Magyarország között. Mindkettőnek ugyanis bevándorlás az érdeke. A bécsi kormány még mindig folytatja a török kiüzése után megkezdett telepitési politikáját és hivja be délről a szerbeket és olaszokat, nyugatról főképen a „svábokat".

A német irodalomban foglalkoztak ezidőben evvel a kérdéssel, egyenesen abban a formában, hogy hová jobb kivándorolni azoknak a „nyomorultaknak", akik hazájuk elhagyására szánták rá fejüket: Amerikába-e, Kelet-Indiába e, avagy Magyarországba. Amire azonban a probléma meg lett volna fejthető, Európát végigsöpörték és átalakitották a napoleoni háboruk. A XIX. században Magyarország már megszünik intézményes bevándorlási terület lenni, viszont kivándorlóink sincsenek. Az ország kezd fellendülni s a lakosságnak eszébe sem jut, hogy az Óceánon túl keressen új hazát.

Az Amerikából érkező hirek nem is a köznépet, hanem a szellemi élet jeleseit foglalkoztatják. A haladás hivei ámulva hallják, hogy az Egyesült Államokban modern demokratikus alapon milyen nagyarányu fejlődés indul meg és lázas vágyódás kezdődik meg a tengerentúlra, nem megtelepedni, csak *látni...* Ebbe a lázba beleesett a fiatal *Széchenyi István gróf* is, aki 1819-ben ezt jegyezte fel naplójába:

— Ha a női nemtől örökre búcsut veszek. vágyaim netovábbja az Egyesült Államok felé fog vezetni. Számunkra az elmult országok: Egyiptom, Görögország és Róma. A jövő országa azonban — Amerika!

Ugyanebben az évben egy más alkalommal igy kiált fel naplójában:

— Sei mir gegrüsst America — bald wirst du mich sehen!

Az amerikai utazás terve hosszu évekig ott kisértett Széchenyi lelkében; a bécsi társaságban már nem is hivták őt másképen, mint: *„der Amerikaner"*. Amerikavágya az 1820-as években volt a legerősebb, amikor még forró barátság füzte Wesselényihez. Wesselényi amily szivesen ment Széchenyivel Angliába, époly örömmel hallgatta kiváló barátjának vágyódását Amerika felé. El is határozták mindketten, hoey elmennek. A turisztikától azonban mindkettőjüket eltántoritotta a politika.

Tudjuk, hogy Széchenyi nem ment el Amerikába, sőt évekkel e szándékának elhagyása után kezdte meg politikai pályáját, amelyet a bécsi kormány még csak elszivelt valahogy. Nem igy nézte azonban *Wesselényi Miklós bárónak* tüneményes alakját. Bécs rendkivül veszedelmesnek itélte Wesselényit s nagyon szerette volna, ha minél hosszabb időt tölt hazájától s a közügyektől távol. Széchenyit, Wesselényi kedves angliai utitársát kérték meg, hogy juttassa hozzá e tanácsot, amelyet Wesselényi 1835. julius 1-én igy jegyzett fel naplójába:

— A nádorné kérte Széchenyit, eszközölné ki velem szemben, hogy mennék el Amerikába. Széchenyi minden tekintetben azt gondolja, hogy jobb lenne, ha utazni mennék

Wesselényi hajlott is e terv felé, ellenben idők multával Bécs mind erősebbnek kezdte magát vele szemben érezni és már nem akarta őt karmaiból kiengedni. Wesselényi csak a birodalom belsejében való utazásra kapott útlevelet. Igy lett az amerikai útból egy felsőolaszországi utazás.

* * *

Amerika tehát a vágyódások és rejtélyek országa volt az 1830-as években is. Érthető volt a müvelt magyarság öröme, amikor végre megjelent az első komoly magyar könyv Amerikáról egy olyan ember tollából, akit Magyarországon, mint Kazinczy Ferenc barátját, minden irodalmi ember, Erdélyben pedig válogatás nélkül mindenki ismert, tisztelt és szeretett.

1830-ban történt, hogy bölöni Farkas Sándor, egy fiatal erdélyi kormányszéki titkár, Béldi Ferenc gróffal neki indult a müvelt Nyugatnak avval a szándékkal, hogy Észak-Amerikát is megjárják. Meg is járták 1831-ben, amiről Farkas „Utazás Eszak-Amerikában" cimü könyvében számolt be.

„HIS MASTERS VOICE"

beszélőgépek és müvészlemezek főraktára

Dávid

hangszerkészitőnél. Cluj-Kolozsvár, Str. Memorandului
Kérjen árjegyzéket!

KÉSZPÉNZZEL
BÉRMENTESÍTVE
BUDAPEST 62
1376

acb

KORTÁRS MŰVÉSZETI GALÉRIA / CONTEMPORARY ART GALLERY

CSÁKI LÁSZLÓ | Adaptációk és dokumentum

megnyitó | vernissage

[2006. március 9, 19.00 - 21.00]

A művek létrehozásában alkotótársak voltak: Hermann Ildi, Pálfi Szabolcs, Horváth Árpád.

A kiállításon látható lesz, Csáki László-Pálfi Szabolcs:
Egerszalók c. dokumentumfilmje (fekete-fehér, 17 perc, 2003-2006)

nyitva | on view: 2006. március 10 - április 14.
kedd - péntek | Tuesday - Friday.....14.00 - 18.00,
valamint előzetes bejelentkezéssel | or by appointment

>>> Budapest, VI. ker., Király u. 76. • T: (1) 413 7608 • www.acbgaleria.hu • acbinfo@acbgaleria.hu

Hornyik Sándor
MTA Művészettörténeti Kutatóintézete
Úri u. 49.
Budapest H-1014

BUDAPEST 2006.02.28 AW 68

PANNON GSM As élvonal.
NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA
ÍRÓKÉZ PAPÍR-ÍRÓSZER NYOMTATVÁNY
Timp Kft.
LAKOON
HIPOKALORIC group

acb

KORTÁRS MŰVÉSZETI GALÉRIA / CONTEMPORARY ART GALLERY

CSÁKI LÁSZLÓ | Adaptációk és dokumentum

Csaky nobrán M.D.K.

Az álom. (kő) 1929

repr:

George W: Csaky. Paris. é.n.

nőrep: 18 o

Csaky. nobrán. M.D.K.

Kosár a fejen (~~kő~~ bronz) 1928

Kélékian gyűjt

George W. Csaky - Paris - é.n.

Csaky nobrán M.D.K.

A-pardue (kő) 1928

Kélékian gyűjt. Repr.

George W. Csaky. Paris. é.n.

Csaky nobrán M·D·K.

A toilette. (kö). 1929

George, W: Csaky. Paris. é.n.
noveg: 180.

szövarch 20.- 202.lap

Csáky József.

Kiállitetta müveit az Ernst muzeom 1936-ban

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Csáky, gróf.

Ceruzarajz.

Európai iskola.- Francia-magy kiáll. 1947.ápr.2c.-
máj.18.

Csáky
festő

M.D.K

Párizsban Farkas István
Csákyval összebaráthozott

Pátraky Dénes: Farkas István
Művészet, 1964. május – 14 dap

MDK

Csáky

Ceruzarajz

Francia-magyar kiáll. kat. 1947. ápr.-máj.

Csáky
szobrán

M.D.G.

Művészete nagy hatással volt
Borsosra. Csáky 1908 óta Pá-
-rizsban él. Csáky a kubizmus
első képviselői közé tartozik.

Zilber Szula, Borsos Miklós magyar szobrán
Művészet 1969 aug 42 lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Csáky

Robinovszky-

KUT kiáll. N.Szal.ban. Nyugat,1929.jan.16. 146.1.

M.D.K.

Csáky

"Hires párizsi modern szobrász, igen jó neve van. A francia kiállitásokon állandóan láthatók a szobrai. Rengeteg hirlapi polémia tette nevét ismertté."-Lásd: alanti cimet:

"Világhirességek, akikről kiderült, hogy magyarok. c.
Szinházi Élet. Bp. 1926. dec. 20-27.
XVI. évf. 51. sz. 16-17. sz. lap.

MDK

Csáky,

mégegy ceruzarajz.

Európai iskola.- Francia-magy kiáll. 1947.ápr.20.-
máj.18.

BK

Csáky

Szabad Művészet, 1947. 6-7.sz. 128. l.

Magyar művészek kiáll. Párisban.

Csáky József
szobrász

Az új formaművészet néhány darabja szinczett domlormüben jelentkezik mint a „Profil", a „Deux figures".

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
szobrász

A hiáború utáni új stílusában készül-
tek a „Formes", „Abstraction", „Face",
„Tête", „Jeune fille" stb.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
szobász

Amikor a háborúból visszatért a
háborúból új szabad formákra tér át.
Gombok, kúpok, hengerek, oszlopok,
hullámzonalak felépítésére tör.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
szobrai

1913-ban kiállítja a „Figure
humaine" c. szobrát. A háború
kitörése akadályozza további
kiállításában, mert vitt a fran-
cia oldalon a harcvonalban.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Művészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
szobász

1912-ben a párizsi Salon
d'Automne-ban állított
ki kiállítását felháborodás
fogadta.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
festőművész

1911 nyarvégén a párizsi
Salon des Indépendants ki-
állításán részt vett.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Művészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
szobrász

Szegedről, majd a budapesti Iparművészeti Iskolából indult Párizsba. Itt a hetvenes „La Palette" szabadiskolán tanul.

Bodri Ferenc: Csáky József:
Művészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrász

„Tárgynelküli" szobrai, geometrikus idomjai, konstruktív oszlopai, hecses és megnyúlt fejei, nőalakjai, mell szobrai, büsztjei és sztelei, csodált mureumi tárgyak.

Bodri Ferenc: Csáky József:
Müvészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrán

Csáky egy mondta, „leghedvesebb szórakozásom a perspektiva, az árnyék és mértani testek szerkesztése volt".

Bodri Ferenc: Csáky József:

Müvészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
nobrán -

Közös élményekről emlékeink
Bölöni György Csáky 1959 augusztu-
sában a Kulturális Kapcsolatok Intéz-
ezetében rendezett katalogusában.

Bodri Ferenc: Csáky József:
Művészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József

szobrász

Az 1908 óta Párizsban élő művészt szamon tartja a Kucours Lexikon der Modernen Plastik is, valamint a mi Művészeti Lexikonunk is, de téves adatokat ad róla.

Bodri Ferenc: Csáky József

Művészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrász

Egy olasz album sorozat, „L'arte moderna" szines laporon mutat-ja be a Rodin utáni plasztikát. Csáky József 2 műve is szerepel itt.

Bodri Ferenc: Csáky József

Művészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrász

Élete és életműve, amelyet 1926-ban Bor Pál mutatott be albumba hulista szemléletű. Művész elét Bodri Ferenc a Jelenkorba 1968-ban jellemezte.

Bodri Ferenc: Csáky József

Művészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrász

A Művészetben 1964 és 1968 márciusá-
ban Szelesi Zoltán elemente. Rithán
vesít vett a KVT ismétlődő kiál-
lításain.

Bodri Ferenc: Csáky József
Müvészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrász

Csáky József már régen az euró-
pai modern plasztika első vo-
nalában állott. A hulkista for-
mavilág egyik első szobrász művésze.

Bodri Ferenc: Csáky József

Müvészet, 1971. augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrász

Ébredés" 1950.
" (repro)

Bodri Ferenc: Csáky József.
Művészet, 1971. augusztus - 23 lap.

Csáky József
szobrász

Csáky szerette a leghemény ebb termé-
szetes és nemes anyagokat: a már-
ványt, a gránitot, a hegyi kristályo-
kat, az onyxot.

Bodri Ferenc: Csáky József.

Müvészet, 1971.augusztus - 23.oldal

Csáky József
szobrán

1959 es kiállításán reliefjei, szép rajzai és sinaia oriszolt felületű állatszobrai is bemutatásra kerültek, így a „Fakó" ja is.

Bodri Ferenc: Csáky József.
Müvészet, 1971.augusztus - 23.oldal

Csáky József
szobrán

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében
1959-ben rendezett kiállításon a női
szépséget, az anyaságot kivdelő kisplan-
tikat mutatkoztak be.

Bodri Ferenc: Csáky József.

Müvészet, 1971.augusztus - 23.oldal

Csáky József
szobrász

A művész akt és kompozíció-rajza egy-egy reliefje és kisbronza a hul-földön élő magyar művészek 1970-es múcsarnoki szeregszemléjén volt látható,

Bodri Ferenc: Csáky József.
Müvészet, 1971.augusztus - 23.oldal

Csáky József
szobán

Csáky József ott volt, arok között a magyar tehetségek között, akik meghudták hódítani maguk számára a nemzetközi művészet elismerést.

Bodri Ferenc: Csáky József.

Művészet, 1971.augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrai

Legutolsó nagyméretű alkotása
egy Amiens-i iskola reliefpályá-
zott 1956-ban. Ezt a művet a
francia kormány megbízásából ki-
vitelte.

Bodri Ferenc: Csáky József.
Művészet, 1971.augusztus - 23.oldal.

Csáky József
nohán

Az utóbbi évtéredben Csáky
inkább csak grafikával és
kisplasztikával foglalkozott.
Élethora és egészsége hiszlette
erre.

Bodri Ferenc: Csáky József.
Müvészet, 1971.augusztus - 23.oldal.

Csáky József
szobrász

Művészetének elemzői dicsénk formai tisztaságát, egyszerűségét, hifejerőkészségének visszafogott erejét, plasztikai kultúrájának harmoniáit és nagyjerő igényességét.

Bodri Ferenc: Csáky József.

Művészet, 1971.augusztus - 23.oldal.

Csáky

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 6-7. sz. 128. o. Művészeti Hírek.

Magyar művészek kiállítása Párisban.

Csáky.

Magyar Nemzet.
1947. IV. 22.; III. évf. 90. a.
4. old.
(: Bezámoló. :)

Csáky

Méltatás

Kontha Sándor: Medgyessy a korlátsak között.
Művészet, 1981. január – 8. lap.

Csáky József

"Az alapformákra leegyszerüsitett szobrok után később a formák megelevenedtek." Női fej, emberi alak, galamb, oroszlán, sas lett az élettelen formákból. Munkásságát az jellemezte hogy "..lira volt még geometrikus kompozició iban is"
1968-ban Bor Pál -megemlékezés irója- visszaemlékezik a müvésznek egy kilenc muzsát ábrázoló szoborcsoportjára, mely sorba komponált kilenc nőalakból állt és négy "leheletfinoman megmunkált lapos relief"-re.
"És most meghalt". feljeződik be a megemlékezés.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 29.
XV. évf. 22. sz. 7. lap

Csáky József

1925 telén még igen nehéz körülmények között dolgozott "egyfészerszerü födél alatt, a szabad ég alatt"-mint a megemlékezés irja. Két évvel később 1927-ben már volt müterme és lakása, ahol családjával együtt élt. Ekkor már "a világ minden táján kiállitott, mügyüjtők keresték és vásárolták szobrait. Sokfelé kerültek munkái muzeumokba. A párisi Art Modern birtokába egész sor szobra került."
"Első párisi szobrai kubusokból, hasábokból, hengerekből, gömbökből összekomponált kőszobrok."
Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 29.
XV. évf. 22. sz. 7. lap

Csáky József

Bor Pál: "Emlékezés Csáky Józsefre" cimmel ir a müvészről: "Szegeden született...Apja az Iparmüvészeti Iskolába iratta be...de másfél év mulva ott hagyta az iskolát...Bejárta Magyarország legkülönbözőbb tájait. 1908-ig bolyongott az országban, nagyobbára gyalog. Szombathely volt az utolsó hazai állomása.." Párisba utazott, ahol beiratkozott a "La Palette" Akadémiára. 1923-ban már elismert tagja volt a kubisták csoportjának.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 29.
XV. évf. 22. sz. 7. lap.

Csáky József

Ezt a pompás indulást, akár csak az irodalomban derékba törte a forradalmak bukása. Többen ki is szakadtak a magyar kultúra vérkeringéséből. Moholy Nagy László, a tételes konstruktivizmus világhírű képviselője csakúgy, mint Csáky József és Beöthy István, a két jeles avantgard szobrász.

Czine Mihály: A magyar avantgard.

Jelenkor XIII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 327. l.

1)

Csáky József

szobrász

1888 márc. 18.-án született Szegeden. Apja levélhordó, anyja dohánygyári munkásnő. Szegedi, szentesi, zombori, budapesti gyermekévei után a Bp.-i Iparműv. Főisk. szobrászati osztályára kerül.

1905-ben három növendéktársával fellázad a főiskolai oktatás ellen — el kell hagyniaa

Dévényi Iván: Magyarok a századelejt franciaLátóhatár 1969. képzőművészetben
VIII. 519.

2) Csáky József
szobrász

1908 aug.-ban Párizsba indul. Azóta – egy-egy
észak-afrikai, görögországi utazást leszámítva, Pá-
rizsban él.

Párizsban a „La Palette" akadémián dolgozik,
sz. elsők közt állot kubista szobrokat.

1911-ben részt vesz az Őszi Szalon kiállításán
Jacques Villon, Marcel Duchamp, Raymond

Dérényi Iván: Magyarok a századelejei Francia
Látóhatár, 1969. képzőművészetben
V–VI. 569

3) Csáky József
szobrász

Duchamp-Villon, Metzinger, Picabia, Lhote, Gleizes társaságában.

A külfödi szakirodalom / Knaurs Lexikon - München 1961; Dictionaire de l'art contemporain" - Larousse, Párizs 1965; stb. / úgy emlékezik meg róla, mint a kubista szobrászat egyik kezdeményezőjéről.

1922 óta francia állampolgár.

Dérényi Iván: Magyarok a századelejen francia képzőművénetben
Látóhatár, 1969.
V-VI. 569.

4) Csáky József
szobrász

Bp. en 1926-ban megjelent róla egy tűnt Bor Pál festőművész szövegével, a művész munkáinak reprodukcióival.

+ ü. v. tl. idején rént vesz az ellenállási mozgalomban.

1948-ban munkái szerepelnek a Nemzeti Szalon Ivanco elleni tiltakozásként rendezett kiállításon.

Dérényi Iván: Mohorsik a századelejti francia képzőművészetben
Látóhatár, 1969. V-VI. 569.

5) Csáky József
szobrász.

1959-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítótermében nyílott kiállítása. Hosszú alkotása szerepelt itt.

Párizsban, a Frédérick Schneider utcában él. Műveinek zöme kőből, fából, bronzból készült kisplasztika – „Álló nő i akt"; „A álom" stb. a párizsi Musée Nationale d'Art Moderne tulajdona. Két domborműve egy amiensi iskola ta-

Dérényi Iván: Magyarok a szárazdelegi tanyán képzőművészetben
Látóhatár, 1969. V–VI. 570.

6) Csáky József
szobrász

Lát díszíti; számos műve Hollandiában/Rijksmuseum Kröller-Müller/van; más műve t, mint pl. „Leányfej", „Nő madával", „Galamb" nyugatenszópai és tengerentúli magángyűjtemények őrzik. „Táncoló leányka" c. szobrát szülővárosában, Szegeden egyik kis terén helyezték el.

Ifjúkori pártfogója Anatole France volt.

Dérényi Iván: Magyarok a szácadeleji francia képzőművészetben
Látóhatár, 1969. V–VI. 570.

Csáky József

A Bécsi MA publikálja.

Kovács T.: Két magyar művészeti kiadványról; Magyar Műhely. 1968. IX. 1. 43. p.

Csáky József

neve emlétve

Képzőművészet

Vigília 1969 november

77 Pold

M.D.K.

Csáky József, szobrász

nevét említi a szerző Bor Pálnak, 1923-ban szóla megjelent könyvével kapcsolatban. Később még egy helyütt.

Szij Rezső: Az Amicus és Reiter László könyvmüvészete

Müvészettörténeti Értesitő, 1968. XVII. évf. 1-2. sz.

56. old.
+ 61. "

Csáky József szobrász

Párisban él

Á.L.: Szegedi képzőművészet Európában

Délmagyarország 1968 XI. 6

Csáky József szobrász

Külföldön él

N.N.: Hegedi tégrőművészek
Európában

Csongrád Megyei Hirlap 1968 XI. 5

Csáky József

Szobrán is vért vett Tihanyi Lajos búcsúztatásán 1938. jún. 16-án a Père Lachaise temetőben

Dévényi Iván: Tihanyi Bp. 1968.
24.o.

Csáky József

Bodri Ferenc: Csáky József szobrászmüvész 80 éves. Jelenkor, 1968.4.sz.331-333. - D.I.: Csáky József 80 éves. - Vigilia, 1968. 3.sz.208.l. - Sz.Z.: Csáky József 80 éves. Tiszatáj, 1968.3.sz.268.l.

Az 1968.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiúja. - Müvtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

158.l.

Csáky József, szobrász (1888 –

M.D.K.

nevét a különböző „izmusok" képviselői körül említi a szerző, akit Párizsban jól ismert kubista művésznek tartott.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 847 old.

Csáky József

szerepel a modern francia grafikai kiállításban a kópmin. Mureumban

Lukacsy Sándor: Két kiállítás a kópmin. Mureumban

Népmüvelés 1968 J. 35 old.

Csáki József

1914-ben a világháborn francia önkentése.
1922-ben francia állampolgár.
1930-as évek: kiállít: Német o.
Hollandia, USA. 1935: utazást tesz
Görög ormágban. Rétvet a francia
ellenállásban, és az 1948-as náci-
ellenes bp-i kiállításon a Nemzeti
Szalonban.
1959-ben kiállítása nyílt Bp-en.
Relief az Amiensi iskolában (1956, emb.)

Bodzi Ferenc: Csáky József nobrás, miután
fo éve
Jelenkor 1968, IV. 331 old

Csáky József (1888 márc. 18-) szobrász

Kegeden születet. 1904-ben a pesti Iparművészeti Iskolába tanul, majd a pécsi Zsolnay gyárba, ahol 1907 aug.-ig dolgozott.
1908-ban érkezik Párisba, ahol a La Palette nabadiskolás tanul (1908-10)
Kiállít a Salon d'Autumn-ben, és a Salon des Independents"-ben. (1911)
Bodki Ferenc: Csáky József szobrász
művén 80 éves

Jelenkor 1968 IV. 331 old.

Csáky József
1888 Szeged -

4.

Emlékiratait irja.
Ifukorában Anatol France pártfogolta, később
Blaise Cendrars volt a barátja, aki vereset is irt
házzá
1913-ban alapitott Montjoie c. avantgardista folyó
irat egyik irányitója volt.

Vigilia 1968 III. 208.l

Csáky József

1888 Szeged - 36

1959. Kultint. kiállitó termében Bp. 30 müvéből kiállitás. Bölöni György irta az előszót.

Kisplasztikáit kőből, fából, bronzból készíti.

Több müve: Álló női akt; Az álom ... a párizsi Musee National d'Art Moderne tulajdona

Két dombormüve egy Amiensi iskola falára került nemrég.

Hollandiai Otterloban, Kröller-Müllerben, Szegeden vannak müvei.

Vigilia 1968 III. 208.l

Csáky József

1888 Szeged -

1911. őszi szalon kiállitásán részt vett.

1922 óta francia állampolgár

Hazájával kapcsolata minimális.

1926. Budapesten Bor Pál festő szövegével megjelenik róla egy kis füzet reprókkal.

Német megszállás idején az ellenállásban részt vett.

1948. Nemzeti Szalon-beli kiállitásra, amelyet francia, spanyol és magyar müvészek alkotásaiból rendeztek, egy domormüveit és rajzait küldte.

Vigilia 1968 III. 208.l

Csáky József
1888 Szeged

1.

Szomorú gyrekkor után a Budapesti Iparmüvészeti Iskola szobrászati osztályára kerül, itt nem érzi jól magát, összetalálkozik Brummel József szobrászmükereskedővel, aki Manet, Monet Gauguin, Rodin... reprodikciókat mutat neki, innen érdeklődése a párizsi müvészet iránt.
1908 aug. 40 frankkal a kezében Franciaországba megy. Párisban a La Palette akadémián dolgozik és az elsők között alkotott kubista szobrokat.

Vigilia 1968. III. 208.1

Csáky Jónay (1888–)

Szegeden mulatott. Néhány éve itthon is volt kiállítása

Szerepel a „Knaurs Lexikon der modernen Plastik" c. Bónysben

Vigilia, 1962, 4 n., 23 old.

MDK

Joseph Csaky, nobrán

[Csáky József],

A franciaországban élt magyar művé-
nek egyike.

Grafikái láthatók.

(f. f.): Meglepetések a grafikai teremben 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 [márc.] 14.

M.D.V.

Csáky József
grafikus

A Francia Grafikai Kiállításon
szereplő képe alá tévesen adat
került, hogy a művész 1963-ban
elhunyt. Ez nem áll fenn, mert
most (1968-ban) volt 80 éves.

B.L.E.: Szándéktalan mulasztás
Élet és Irodalom 1968. szept. 13. 10. lap

Gálly József

neve említve

Művészettörténeti értesítő 1972

138-140. old.

Csáky József

Szegeden született 1888-ban, s 1971 májusában halt meg Párizsban.

Korunk, 1972. szept. 31. évf. 9 sz. 1425 p.

Csákay József

Kortársai között említve: Czóbél Béla, Tihanyi Lajos.

Konink, 1972. szept. 31. évf. 9 sz. 1425 p.

Csáky József, szobrász

Párizsban élt. A modern művészet nagy évtizedéről (1904–1914) írt könyve a Corvina kiadónál jelenik meg.

— ,o Manierista mesterek

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. máj. 15.

Csáky József szobrászművész. 2.) Folytatás.

„Az Est és a Hajnal", 1949.

Fiatal lány mellszobra, 1954.

„Kyona" c. szobor, 1961

(repr).

Magyar Hírek, 1972. okt. 14.

Csáky József szobrászművész 1)

A Corvina Kiadó, illetve a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata gondozásában megjelent Csáky József könyv lapjain, a kubista ~~mm~~ szobrászat egyik legelső képviselőjét vetítik elénk könyvének címe: „Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből, 1904–1914."

Magyar Hírek, 1972. okt. 14.

Csáky József, költő

Életrajzi művének ismertetése.

Németh Lajos: Csáky József: Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből (1904-1914)
92-93. o.

TISZATÁJ. Szeged, 197[illegible]. szeptember XXVI. 9.

Csáky József szobrász.

Párizsban figyelte a művészet stílusforradalmát a századfordulón. Szegedről indult, 1959-ben budapesti kiállításon mutatkozott be. „Emlékek a modern művészet nagy évtizedéről" könyvének címe.

Losonci Miklós: Könyvek a művészetről.

Pest m. Hírlap, 1972. jún. 20.

Gáky József szobrászművész

Lapza az Emlékek a modern
művészet nagy évtizedéből c. Lingvból a
13. oldalon

Magyar Nemzet 1972 június 11

Csáky József

Tollrajza(i) van(nak) a szerző tulajdonában.

Dévényi I.: Gyűjtemények; Művelődés, 1970. 3. sz. 12. l.

Csáky József, szobrász

Szegedi levélhordó postás fiu. 1908 nyarán gyalog érkezett Párizsba. Neve és művei – az első kubista szobrok csakhamar ismertté válnak. A Corvina kiadásában most jelent meg: Emlékek a modern művészet nagy évtizedéről (1904–1914) c. műve. – 1959-ben Budapesten s Szegeden volt kiállítása.

(–bé): Elgyalogolt Párizsba 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. jún. 6.

Csáky József szobrászművész

A Párizsban élő magyar művész hat évtizeddel ezelőtt a kubizmus első úttörője volt. Most „Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből, 1904-1914." címmel olvashatjuk visszaemlékezéseit. A kötet megjelenését nem érhette meg, tavaly majusban Párizsban meghatt. (Corvina).

Bajár Iván: Képzőművészeti kalandozás, Magyar Hírlap, 1972, máj. 27.

Csáky József.

Most emlékezik a modern művészet nagy évkezdéből 1904–1914. címmel olvashatjuk – adósságunkat némileg törlesztendő – visszaemlékezését. It. A kötet megjelenését a művész, sajnos, már nem érhette meg, tavaly májusban Párizsban meghalt. (Corvina.)

Bojár Iván: Képzőművészeti kalandozás.

Magyar Hírlap 1972/145 11. old.

Csáky József 1.

szobrászművészt – amint egy francia ujságíró írta – ez utóbbi években „a hallgatás összeesküvése" szorongatta. Pedig ez a Párizsban élő magyar művész hat évtizeddel ezelőtt a kubizmus egyik első utlóröje volt. (Gutfreundot, a cseh kubizmusnak ezt a kiemelkedő alakját budapesti kiállítás bemutatta már, de Csáky oeuvre-jének megismertetésével adósak maradtunk).

Bojár Iván: Képzőművészeti kalandozás.

Magyar Hírlap 1972/145 II. old.

Csáky

kimaradását a Kassák és Moholy-Nagy szerkesztette Uj művészek könyvéből említi:

Bodri Ferenc: Kassák és Moholy-Nagy képantológiája a kortársakról. - Magyar Építőművészet, 1970.5.sz. 55-56. l.

Csáky József

nevét a külföldre szakadt XX. századi magyar művészek 197o-es budapesti tárlatának kiállitói között említi

Dövényi Iván: Huszár Vilmosról, halálának 1o. évfordulója alkalmából. - Magyar épitőművészet, 197o. 6.sz. 5o. l.

Csáky József, nobrán

A kubista nobránat pionírjai közé tartozik.

Dévényi Iván: Jegyzetek a magyar nármazású XX. n.-i művének tárlatáról

53-55.

JELENKOR, Pécs, 1971. január XIV/1

Csáky József, festő

- munkái a Magyar Szárma-
zású, XX. sz.-i művészek kiállítá-
sán Bp.-en

D.I.: Képzőművészet
Vigília, 1970. november 781.l.

Csáky József, képzőművész

-önálló kiállítása volt Bp-en az elmúlt években

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1970. nov. 781. l.

Csáky József.

Párizsban él. Kubista szobraival szerepel az alábbi tárlaton.

Artner Tivadar: Külföldön élő magyar művészek kiállítása a Műcsarnokban.

Veszprémi Napló, 1970, okt. 3.

CSÁKY JÓZSEF

Párizsban élő szobrász. Kubista szobraival szerepel az alábbi tárlaton:

Artuer Tivadar: Külföldön élő magyar művészek kiállítása a Műcsarnokban.

BÉKÉS MEGYEI NÉPUJSÁG, 1970. SZEPT. 27.

MDK

Csiky József, szobrász
[Csáky József]!
Szerepel.

Rózsa Gyula: Magyar számozási művének kiállítása a Műcsarnokban 7.

Népszabadság Bp. 1970. szept. 9.

Csáky József

Kiállított művei:

Akt	papír, ceruza	343 x 263 mm (repr.)
Kompozíció	"	500 x 323 mm
Nőalak 1965 k.	kő-dombormű	27 x 23,5 x 14 cm
Nőalak 1964	bronz	44 cm

Külföldön.

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~.
Bp. Műcsarnok, 1970. Kiáll. kat. Ben.: Dr. Bognár József
17. l

Csáky József

1

szül.: 1888, Szeged. Szabrás. 1908 óta Párisban él, az első kubista szabrászok közé tartozik. 1912 és 1914-ben a Salon d'Automne-ban és a Salon des Independants-ban állít ki. A világháború végén a Leonce Rosenberg galériával köt szerződést, ig minden művét megvásárolják, melyeknek egy része ma az Otterlo-i Kröller-Müller Múzeumban van.

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön a. Bp. Műcsarnok, 1970. Kiáll. kat. Bev.: Dr. Bognár József

17. l.

CSÁKY JÓZSEF

NŐI AKTJAI SZEREPELNEK A MŰCSARNOKBAN

BEKE LÁSZLÓ: KÜLFÖLDI MAGYAR MŰVÉSZET?

KRITIKA, 1990. OKT.

Csáky József, szobrász

Elhúnyt Párizsban 83 éves korában. 1888-ban született Szegeden, 1908 óta él Párizsban. Budapesten 1926-ban könyv jelent meg róla Bor Péter tollából. 1959-ben Budapesten kiállítása volt.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1971. máj. 5.

Csáky József, szobrász

Meghalt Párizsban.

1888, máj. 18-án műtétet követően. Hosszú küzdelem után Párizsban telepedett meg, Rodin és Maillol mellett is dolgozott. Az amszterdami Múzeum 22 szobrát őrzi, néhányuk a Musée National d'Art Moderne-ben is látható. (Párizs.)

— A cikk egyébként terjedelménél jóval többet adó ismertetés egyéni vonásaival is rögzíti.

Molnár Géza: Párizsban meghalt egy magyar művész 6-7.

Népszabadság, Bp. 1971. máj. 22.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Csáki József

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Szeged

1971 MÁJ 6

ELHUNYT CSÁKI JÓZSEF, a magyar származású szobrászművész 83 éves korában Párizsban. Csáki József 1888-ban született Szegeden, 1908 óta Párizsban élt. A szobrászművész 1956-ban Budapesten kiállítást rendezett.

entes, Zol-
1.

be kérem.

Csáky József
szobrán

Munkái sikert arattak.

Bauer Jenő: Magyar származásu müvészek külföldön.
Müvészet, 1971.február - 36.lap

Csaky József
művein

Csaky József munkásságát magasra
értékelte Bölöni György.

Dévényi Iván: Bölöni György a müvészeti iró.
Müvészet, 1971.február - 20.lap

Csáky Jóvej szobrát

Szepedről indult, ma is Párizsban él

D. G.: Képzőművészet

Vigilia 1971 II. 138 old

Csáky József, szobrász

- szegedi, a kubista szobrászat egyik kezdeményezője 1910 körül. Róla ír Szelesi Zoltán a Párizsba induló szegedi művészek a század elején c. tanulmányában (1969.)

D. I.: Új művészeti könyvek
Vigília, 1971. febr. 139. l.

Csáky József

Néhány alkotása szerepel a Szegedi Galéria gyűjteményében.

Dél-Magyarország, 1970. okt. 20.

Csáky József

Farkas István párizsi tartózkodása alatt fogalmazta meg a kubizmus elméleti programmját Szobotka Imre és Metzingerrel együtt

Pataky D.: István Farkas. Acta Historiae Artium. Budapest, 1970. 1-2 p.

129

Csáky József

~ Párizsban az Academie La Palette
neve szabadiskolába járt.

Pataky Dénes: Farkas István 5.
Corvina 1970.

Csáky József
festő

Párizsban Szobotka Imre növendéke
volt.

Dévényi Iván: Szobotka Imre
Művészet, 1970.november - 15.lap

Csáky József

Említve

Major Máté: Külföldi magyar műné-
szek kiállítása

Nagyvilág, Tpr. 1970. 1715-1720. l.
nov.

Csáky József

Részt vett a "XX. sz. magyar származásu művészek külföldön" c. kiállitáson.

Mücsarnok, 197o.

Major Máté: Külföldi magyar müvészek kiállitás

Nagyvilág 7o/11 1715. old.

Csáky József

Emlétve

Akácz Lóránló: Szegest mabrai
Délmagyarország, Szegest 1970. nő; 24.

CSÁKY JÓZSEF, szobrász

Aug. 20. A Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten, c. kiállitáson szerepel.-1908-tól Párizsban él a mester. Kubista dekorativ szobraimvannak. 1959-ben már kiállitották, több darabját meg is másárolták Magyarországon 25. old

László Miklós: Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten 24. old

Művészet, Művészeti Magazin, 1970. 2. sz. Bpest

Csáky József [ ]

MDK

Szerelmi jog.

(f.f.): Külföldön élő magyar művének bemutatója 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1969. dec. 31.

Csáky József

Szerepelni fogok alábbi
táslatok a képművészeti múzeumban

(f.f.): Külföldön élő magyar
művészek táslata

Esti Hírlap 1969 XII. 31

Csáky József

Két szobra a párizsi modern
múzeumban van

Margócsy József: Túl a határon

Kelet-Magyarország 1969 XII. 25

Csáky József

A húszas évektől kezdve szinte állandósult a magyar szellemi erők szétszóródása; a fojtó légkör és a szűkös harai lehetőségek következtében festők, tudósok, muzsikusok is nagy számmal hagyták el az országot. Emigrációba vezetett a festő Moholy Nagy László és Kitz Béla, a szobrász Csáky József és Mészáros László útja...

Czine Mihály: Irodalmunk a két háború között.

Jelenkor XII. évf. 5. sz. 1969. máj., 486. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Csáky József

"Avantga rd Osteuropa 1910-1930" c. 1967. végén a konstruktivista müvészek alkotásaiból kiállitás a berlini Kunstvereinben , ezen szerepelt.

Vigilia 1968. ápr. 279-80.1

Csáky József, szobrász

Szerepel a Műcsarnokban. (1970. aug.-sept.)

Beke László: Külföldi magyar művészet? 1–6. o.

KRITIKA, Bp. 1970 október

VIII/10

Csáky József

művével szerepelt a „Mappa

származási XX. századi művészek" Ziálli-

tásán Műcsarnokban

Képzőművészet

Vigilia 1970 november

781. old.

Csáky

Említve

Major Máté: Külföldi magyar művészek kiállítása

Nagyvilág, Tgp. nov. 1970. 1715-1720 l.

Csáky József szobrász

1 éve halt meg

Nepszava 1972 április 30
12. old.

Csáky József

neve említve a „Dictionnaire de l'art contemporain" c. Ziadvány-ban

Magyar Nemzet 1972 január 6
hold

Csáky.

Minden külföldi művészeti lexikonban szerepel neve.

d. m.: Magyar képzőművészeti francia lexikonban.

Magyar Nemzet, 1942. jan. 6.

Csáky József
szobrán

1910-ből Párizsban él.

/1888/

A magyarországi műv. tört. I. sor.
Corvina 1971.

Csáky József, nobrán

Hegemlítve.

Péter Lánló: Skoholy-Nagy Lánló pályakez-
déséhez

1039–1047.

TISZATÁJ. Szeged, 1971. november XXV/11

Csáky [ ], szobrász

Yerresben 1936-ban emlékoszloppal
öröklették meg Rákóczi emlékét.
Az emlékoszlop Csáky mester, a francia-
országban élő – nemrég elhúnyt – szobrászmű-
vész alkotása.
–: Rákóczi-emlékünnepség a franciaországi Yerres-ben
9.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 21.

Csáky József, festőművész

- élt 1888-1971. Májusban halt meg Párizsban. A kubista szobrászat egyik elindítója volt

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. júl. 487. l.

Csáky József szobrász

- munkáiból 1959 nyarán kiállítás Bp-en. Cikkek Bölöni Györgytől, Keleti Zoltántól, Bajomi Lázár Endrétől. Az École de Paris tagja volt.
Írt róla Lyka Károly, Maurice Raynal is.

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. júl. 487. l.

Csáky József:

Tavasz.

Bronz szobor, 1959. Holland magán-
gyüjtemény.
Reprodukció.

Tiszatáj. 1964. 6. szám 4. lap.

Csáky József.

56 évvel ezelőtt Párizsba jutott. Az első két évben a La Palette akadémiáin működik. 1910: a Salon egy mellszobrát elfogadja. Így a Société Nationale des Beaux Arts kiállítóművészei közé kerül. Erre hivatkozva megkapja 3 évre szegedi városi művészeti ösztöndíját. A 20-as években a KUT tagjaként elkülöni Budapestre szobrait. Szeged egyik terén Táncosnő c. szobra.

Szelesi Zoltán: Csáky József pályakezdése III. Tiszatáj 1964. 6. szám, 4. lap.

Csáky József

Gyfjuság 1948, bronnobor (vegyes)
Párduc 1927 mélkőnobor (vegyes)
Pásztorhányka 1932, kőnobor, "

Tinatáj, 1964, 5 sz., 4 o.

Csáky József szobrász

Tanulmányait az iparművészeti iskolában kezdte Bp-en. Az iskolát 1905-ben otthagyta, és a pécsi Zsolnay gyárban dolgozott 1907-ig. Ezután Pestre ment, és festményeket másolt a Károly. Család részére

Önéletrajzi-ének

Tinatáj, 1964, 5. sz. 40.

Csáki József

Tér fi fej 1911 (mázrány nobor, kapló)

Gyermekfej " — " " 1922

Ébredés, gimnazobor, " 1950

Akt " — " " 1935

Tiszatáj, 1964. 4 sz. 40

Csáky József Sándor

nobrass

szül. Szegeden 1888 márc. 18.

lásd

Gulyás Magyar írók

IV. k. 579. h.

Csáky József
szobrász

Csáky *József*, szobrász, szül. 1888 márc. 18-án Szegeden. A budapesti Iparművészeti Iskolában tanult, 1908 óta Párisban él. Igen egyéni formaadású művész, aki erősen stilizált, női aktjaival és mellszobraival méltó sikereket aratott. Önéletrajza 1926-ban jelent meg.

ÉBER L.

Szinnyei Lex.
VIII. k. 191. l.

BUDAPEST
937 NOV 17 23
LEVÉL

Csáky József

nebrait Páris-

vod

Literatura

1929. 162. l.

Gomai J.: Ezt csi-

nálják ... Párizsban

a in. piktorok, szobrászok -

csak említve

Csáky József

l.

Herfurtexpkub

40, 65, 102, 108. l.

Hevesy I:

A futurizmus, expressionizmus és kubizmus művészete. Bécs, 1922

Csáky József

nobrán

cvod

Hildeb 1931

432, 440 l.

Mezőan

(a katonai szerv, polgári szerv, vagy magánüzem vezetőjének, hadiüzemeknél a hadiüzem megbízottnak aláírása.)

Csáky Tóvolf

irod

Hildebrandt, Hans:
Die Kunst des 19. und
20. Jahrhunderts.
Wildpark - Potsdam, 1931.
432, 440. l.
~~es e könyv ismertetésében~~
Rabinovszky Márius
- Magyar Művészet 1932.
61. l.

MDK

Csáki József

A párisi magyar követség épületében rendezett magyar képzőművészeti kiállitason a modern magyar művészetet Csáki József szobrai képviselték.

Cikk: Magyar művészek kiállitásai külföldön.

Hiradó 1946. 15.sz. 10.1.

Csaki József

nobrán

1904 – 5.

Eimiska 1930. 82. l.

Sparne. ~~Tisk.~~ Eik

MDK

Csáky

Bor Pál: Csáky és szobrászata. KUT
1926. jun. 1. 2.sz. 16 l.

Csáky József

CSÁKY JÓZSEF-ről, a Párisban élő magyar szobrászról lapunk 1924 III. számában emlékeztünk meg. Most újabb műveiből mutatunk be közvetlenül márványból faragott szobormüvekről készült két reprodukciót, mely a fiatal mester stilizáló irányának fejlődéséről tesz bizonyságot.

Magyar Iparművészet
1926. 26 l. 35. l.

1924. 3. sz. l.

MDE

Csáky József, Páris, szobrász

Magyar Iparművészet, 1926. 35. l.

Csáky József

M.D.K

A Francia Grafikai Kiállításon szerepel~~[illegible]~~egy his akvarellje. A kiállítással egyidőben egyik napi lap hosszontott a 80 éves művészt.

B.L.E.: Szándéktalan emberölés

Élet és Irodalom, 1968. ápr. 13 - 10 lap

Csáky József
grafikus

M.D.L.

1959-ben a Kulturális Kapcsolatok
Intézetében volt kiállítása. A kiál-
lítással bebizonyította a művész
hogy nem szakadt el a magyar
szellemi élettől.

B.L.E.: Szándéktalan emberölés
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 13-10 lap.

Csáky József

Közölt művei: fekete-fehér reprodukció:

„Fiatal lány mellszobra"

„Draperia akt"

Szelesi Zoltán: Látogatás Csáky Józsefnél Párizsban. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3. sz. 23-24 l.

Csáky József

Konfigurációs plasztikáiból egy Belgiumba, a Liège-i Múzeumba került. 1940-45-ig Franciaország kőzepén fogságban. 1945-ben visszatért Párizsba.

Szelesi Zoltán: Látogatás Csáky Józsefnél Párizsban. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3 p. 240

Csáky József

1918-ban összeköttetésbe került Rosenberg Leonce párizsi műkereskedővel, ki őt 3 évre lepszerződtette. Minden műve: pobor, rajz, gouache stb az ő tulajdona lett.

Szelesi Zoltán: Látogatás Csáky Józsefnél

Párizsban „Művészet" folyóirat, 1968. márc. 3 p. Budapest 24 l.

Csáky József

1914-ig csak egy bronz fejét vásároltak tőle; 1914-után öt évig nem tudott dolgozni; háború előtti műveiből kettő a párizsi Musée d'Art Moderne-ban van kiállítva.

Szelesi Zoltán: Látogatás Csáky Józsefnél

Párizsban „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968 március 3. n. 24 f

Csáky József

1911-ben megkapta Szeged város mű-
vészeti ösztöndíját. Ő hozta létre az el-
ső kubista szobrokat; a kubistákat azon-
ban a Salon d'Automne-ból kitiltották.

Szelesi Zoltán: Látogatás Csáky József nél
Párizsban. „Művészet" folyóirat, Budapest,
1968. március 3. sz. 24 l.

Csáky József

1908 augusztusában érkezett Párizsba, hol egy his ideig Brummer József, Párizsban tartozkodó szegedi szobrásznál lakott.

Szelesi Zoltán: Látogatás Csáky Józsefnél

Párizsban „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968 március 3 p. 24 l.

Csáky József nobrási

50 éves. Párisban él. Kobrai szanat párisi muzeumokban. Fiatal korában kegeden élt

Leányfej (nobr. szepkó)

Sz. Z: Csáky Zoltán 50 éves

Tiszatáj 1968 III. n. 268 old.

Csáky József, festő

A pécsi Modern Magyar Képtárnak Dr. Gegesi Kiss Pál gyüjteményéből sok művet ajándékozott./Forgács Hann Erzsébet emlékgyüjt./Csáky egy művel szerepel, Forgács Hann baráti köréhez tartozott. 221.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Csáky József, festő

Csáky József

A Párizsban élő neves magyar szobrász 80 éves.

Hírek; Magyar Nemzet, 1968. III. 15. 6. o.

Csáky József
festő

M.D.K

A művész Szegedről Párizsba
költözött.

Szelesi Zoltán: Szegedi képzőművészek tárlata...
Művészet, 1968. január - 21 lap.

Csáky József

szobrász nevét emliti; a művész Párizsban tartózkodott.

Ferenczy Béni: „Days in Paris." The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 28 sz. 113-124 l 118 l.

Csáky József

Rézt vesz a kubisták mozgalmában.

Csorba Géza: Indulatok és elméletek

Magvető-almanach 1967/1. 165. l.

M.D.K.

Csáky József, szobrász

Budapesten rendezett, nem is két tucatnyi szobrából a tíz rajzából álló kiállításáról számol be a szerző. Csáky már a 10-es éverben került ki Párizsba, de igazában csak Budapesttől szakadt el, magyarságától nem. Rosszvek az ellenállási mozgalomban – műnészetileg pedig a leghaladóbb franciák nyomdokaiban haladt... „Rajzai mutatják, hogy Csáky, az egyhori avantgardista... már klasszikussá vált."

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 550-551. old.

/a cikk megj.: „Élet és Irodalom" 1957. szept. 4./

M.D.K.

x)

Csáky [Fórset], szobrász

nevét az első világháború után Párizsban elő magyar művészek között emliti:

x) Még egyszer emliti a nevét egy 1934-ből származó, Bourdelle-ről vit kéziratban. v.ö.: Jegyzetek, 597. old.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 503- old.

/a cikk megj.: „Keleti Ujság" (Bukarest) / 1925. dec. 5.

Egszakai vernisszázson" címmel

Csáky József szobrán.
Több mint 50 éve került el
szegedről. Párisban él

Szelesi: Zol tár: Művek, élmények,
mesterek

Tiszatáj 1967 II. n. 139 old.

Csáky József

Bajomi Lázár Endre: Szegedről indult. (Csáky József festő) – Tükör, 1966. nov. 8.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

255. l.

Csáky József

Később Franciaországban telepedett le. Az első Kubisták közzé tartozott. 1926-ban önéletrajzot közölt, képeket Bor Pál készítette

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, 1966. München.
334 l 56 l.

Csáky József

Született Szegeden 1888 március 18-án. Szobrász. 1908-ban tanulmányai Párizsban, ösztöndíjasként. 1930-ban Jótógországban tartózkodott.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.

334 l. 56 l.

M.D.K.

Csáky József, nobrás

nevét emliti a könyv "Szépmüvészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint a haladó irányzat egyik legtehetségesebbjét, azi hiressé vált Franciaországban.

Hongrie 66. Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannénia, 137. old.

M.D.K

Csáky József
festőszobrász

A tölb mint ötven éve Párizsban
élő művész, szegedi szármarású.
„Táncosnő" - je itt van felállítva

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár új állandó kiállítása
Művészet, 1966. szeptember - 32 lap

Csáky József
1888-

Franciaországban élő magyar szobrász. Kubisztikus, egyitizáló müveket alkot. Blaise Cendrars avangardista költő sokra becsülte.
Párizs 18. kerületében lakik a rue Frederic Schneider 2. alatt.

Vigilia 1966. VI. 418-19.1.

Csáky József (1880-1964)

kiállított műve:

Leányka mellképe. Bronz, 40,5 x 27,5 cm. MNG Ltsz.: 7045.

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállítás, Székesfehérvár. Kat. bev: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. /A huszadik század magyar művészete./

14.1

Csáky József

Külföldön élő nonfigurativ nolván.

Magyar szobrászat 192o-1945. Kiállitás, Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. / A huszadik század magyar müvészete./

P.P.

MDK.

Csáky József

Kapcsolata a KUT-tal

Élet és Irodalom 1966 márc.26.lap 8.

M.D.K.

Csáky József
szobrász

Méltatás.

Devényi Iván: Vörös Béla szobrászművész
Művész, 1965. november – 34 kap

MDK.

Csáky József

Párizsi müveiről

Magyarország 1965.52.lap 2o.

Csáky

Szobrász.
1929. a KUT kiállitásán részt vett egyiptizáló alkotásokkal.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965
199.l.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán 1965. Bp

Csáky József

Csók. (1960).

Szabó, reprodukció.

Tükör, 1965 február. 5. szám. 30. p.

Csáky József

Szédület.

Szobor, reprodukció.

Tükör, 1965 febr. 5. szám. 30. l.

Csáky József

Sz. Szegeden. 1908: Párizsba megy. 2 évig a La Palette akadémián dolgozik. Barátsága a „Nyolcak"-kal. Művészpályája Franciaország, Amerika múzeumaiban, magángyűjteményeiben.

emlékbe.

Tükör, 1965 febr. 5-i. 30-31. l.

Csáky József, Jest 5 MDK

Magyar származású. A párizsi Ruche egyik Calcója, aki a modern művészet megújhodásán dolgozott.

Murányi-Kovács Endre: A Szabados úti művésztelep kiállítása a Nemzeti Galériában 9.

Bp. 1965. jan. 24.

NÉPSZABADSÁG

Csáky József

Férfifej. Kő, 1911 magángyűjt.
Gyermekfej. Márvány, 1922. francia magángyűjt.

Ébredés. Gipsz, 1950.

Akt. Gipsz, 1950.

4 szobor - reprodukció.

Tiszatáj. 1964 4. szám, 4. lap.

Csáky Józsi szobrász

1888 márc. 17-án született Szepeden
Gyermekéveit Szepeden töltik-
később Pestre ment – Sokat
szajult gyermekkorában.
A nepedi polgári iskolába
járt.

Tinatáj, 1964. 4 sz. 40.

Gály József
szobrász

M.D.4

Fiatal nő. Bronz. (Repro)

A belső címlapon
Művészet, 1964. március.

M.D.K.

Csáky József
szobrási

Női fej
Női szobrás } repro

Szelesi Zoltán: Levél Csáky József nek Párizsba
Művészet, 1964. március — 35 lap.

M.D.K

Csáky József
szobrász

Pécsen a Zsolnay kerámia gyárban hamutartókat és várakat sorozatban mintázott. ~~Ké~~sőbben a Károlyi palotában archépeket másolt.

Szelesi Zoltán: Levél Csáky Józsefnek Párizsba
Művészet, 1964. március – 35 lap.

Csáky József
rajzai

MDK

A Párizsban élő magyar művész
munkáiról számol be.

— : Csáky József rajzkiállítása Párizsban
Élet és Irodalom, 1963. március 9. – 12 lap

Csáky József szobrász M.D.K.

/ 1888/

Elvont, vagy elvont szerkesztő művészet hive.

Kivándorolt.

1959-ben kiállitott Budapesten

Kampis Antal A A képzőművészetek története

A Kultura Világa Dp. 1963. 757.1.

1910

Csáky József szobrász M.D.K.

Gyüjteményes kiállitásán az Állami Vásárló Bizottság a Galéria részére vásárolt müveiből

•

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1960-1961-es évben 159.l.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963.

M.D.K.

Gábry József
festőművész

A Párizsban élő magyar festőművész
1963-ban meghalt.

— : Hírek
Művészet, 1963. július — 44 lap

M.D.K

Csáky József
nobrán.

A Párizsban élő nobránművész
most volt hetvenötéves

— Hirek
Művészet, 1963. május – 47 lap

Csáky József

Dekorativ szobornik,

I – II.

Repr.

Rózsa M. / MSz.

274. l.
228

Kéfer

Kiváltat és
trefsig III.
1943

Csáky József tudós

Elek A:

Csáky. (~~W. George~~ ~~konyvének ism.~~)

Nyt. 1930. dec. 16.

882-883. l.

Csalat, ha a [illegible], az erdő vad
jaint, melyekkel az erdő hoi
van véve, s ugyan ő a nagy
gazan felszaporuba tudományok
bőségesen hat [illegible] (De ha mindest
egyszerre) [illegible] csalat egyszer
[illegible] szinálj, nem vagyok
képes azt mondani, hogy
irigy vagyok" [illegible] az szoro
"gaztól való felszabadulás, ami

Csáky József

Nobrány

wód

Ed. Dict. I 338, l

Edouard-Joseph:

Dictionnaire biographique des artistes contemporains.

t. Paris 1930.

ULŐK

EKEIK

KÖNYV

KERESKEDÉSÉHEZ

TELEFON: 145-559, KÖNYVOSZTÁLY

MDK

Csáky József

Primavera, d.mü

Dutka M: Párizsi m.francia és spanyol művészek kiáll.
Világ, 1948. aug. 20. 4.l.

~~Bánszky Sándor~~

tovább

Csáky József

21.1341.

Délmagyarország

1914. márc. 27.
(Szegedi szobrászok
Parisban.)

Részt vettek az Exposition des artistes independants-on. Csáky 3 évig élvezte Szeged város Ferenc József ösztöndíját, Bánszky 500 k. ösztöndíját kapott a várostól

Megoan Sz-Sz-ben

Bánszky és Csáky ekkor kubista volt.

494. Isme

A XIX. s

Kisfaludy Sándor.

Mellig és kissé balrafo
elől kopasz. Előrefésült haj
szakálla és bajusza barna
kendője alól ingének állógal
az ezüst gombok három so
hegyes vidék.

Tojásdad alakú vaslemez
sz. 494. — Értéke 50 K. — K
ber 7-én (129–893). — Bej
(131–893).

Csáky József

Szobrász is szép számmal ért el sikereket az iparművészet terén. Csáky, kiről szintén többször volt már szó a Magyar Iparművészetben, a legismertebb közöttük. Ujabban még több iparművészeti feladatra kapott megbízást, s a mai stílus kifejlődésére munkái nagy befolyással vannak.

Bor Pál: Az uj iparművészet Párizsban. Magyar Iparművészet 1928. 19. l.

(16) lejével

fontes ↑. R, Zs-

Csáky József

Wobrán

vrád

Pétermagyarov

Verecke V. 120 l.

0

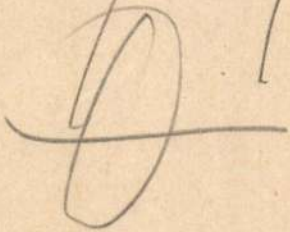

selejt

Párisi kiállítások:

1935

Csáky József

Bor Pál: Csáky és
szobrászata 4° 36 l. 19 kép
Apest 1926.

Csáky József

szobrász

Bor Pál: Csáky és szobrászata. (L. K.)

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 541. l.

Könyvismertetés.

Bor Pál: Csáky és szobrászata.

40, 19K, 36L, Budapest, 1926.

Csáky József szobrai

Csáky József
nobrán

lásd okr.

Bor Pál. Csáky és
nobrászata. Uj Mű-
vészet. Bp. 1926.
Amicus kiadás

Csáky önéletrajzával

MOB kvt.
2142. 2.

Szepl.

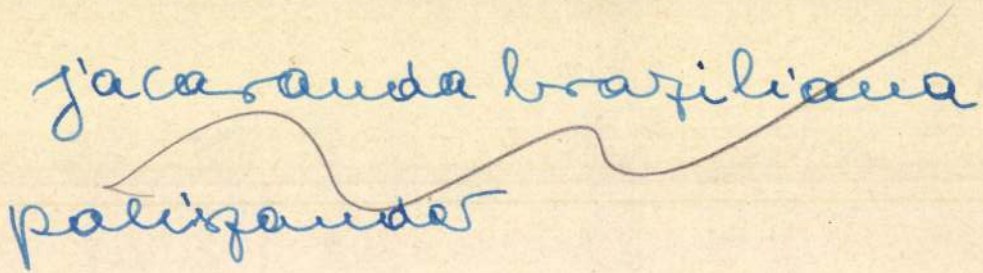

Csáky József

nobrán Páris
Koll. kiáll. Budapesten

Elek Artur: Az Ernst-
muzeum kiállitása.

Ujság
1936
dec. 22.

hatalmat jelképezte a díszkard, mit a
mit beiktatásakor kezében tartott. E hatalmi
A legszebb díszkardok egyike Szentgyö
ezüsttel vert bársony hüvelyben, markolatá
kidolgozott alakjával. A brassai biró ka

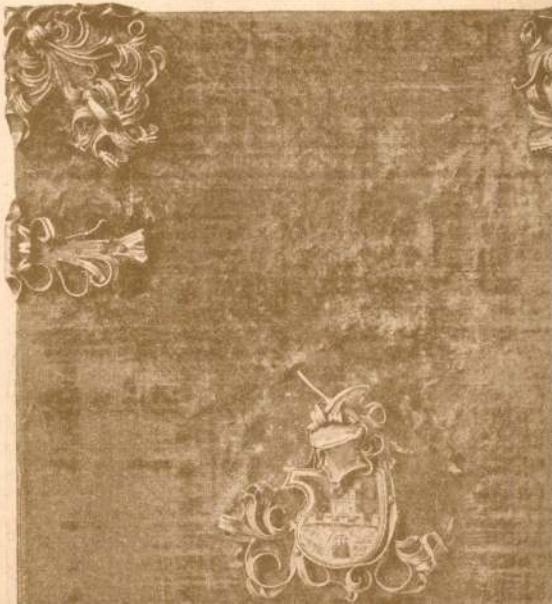

lések s egyéb jogügyletek feljegyzésein kívül
oldalúsága csakhamar külön számadás-
ül Selmeczbányáé, mely 1364-től kez-
már önálló könyvben kezdi meg bevételei s
tban maradtak reánk. Tőle bírjuk, 1439-ből,
magánépületeinek és szőlőinek összeírását
Beszterczebányának az 1386—1399. évekből
seket is tartalmaz. Nagyszombat számadásai
íra mutatja fel a középkori városi számadá-
adózó polgárok összeírását foglalja magá-
zdődik (az 1466—1483. évek kiadásai jegy-
külön könyvek vannak (1427-től) a város

Csáky József

Genthon István: Az uj magyar szobrászat. M.Szemle
1934. XX. 2.sz. 169 l.

Csaky József

źród

Genthon István

Az Uj magyar szobrászat Magyar Szemle

1934. XX. 169. l.

Kat. Viktória

Csütörtök

24

Kat. Ádám, Éva

Prot. Ádám, Éva

Izr. 10. Jer. o. bőjt

Péntek

25

Kat. Nagykar.

Prot Karácsony

Szombat

26

Kat. István I. vt.

Prot. István

52. hét

Izr. 12 S Vajekhi

Csáky József

nebrán

35 éve él Párisban.

A második világháborúban Indre megyében partizántábort szervezett a francia oldalon

Gerebly és László

Magyar képzőművészek Franciaországban.

Uj Epitészet 1947. 1.

z. 13. ~~8~~, 14. l.

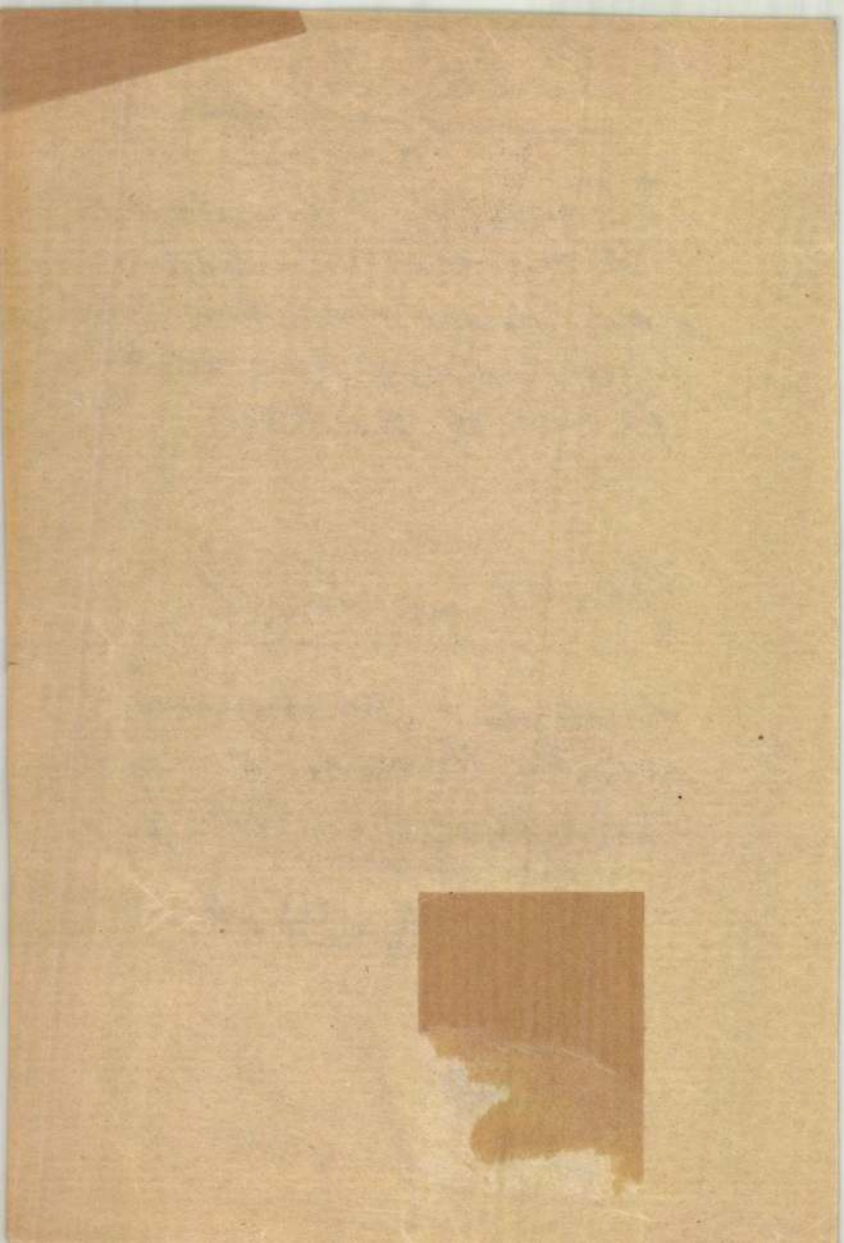

Csáky József

MDK

1946-ban résztvett meghivásra Párisban az ellenállás vértanui hozzátartozóinak megsegitésére a Musée des Arts-ban rendezett kiállitáson, valamint az ugyanekkor ott rendezett magyar reprezentativ kiállitáson

Gereblyés László: Magyar képzőművészek Franciaországban. Uj Építészet, 1947. 1.sz. 13 l.

Csáky József

szobrász

legujabban több nagyobbméretü basreliefet kiállitott s 1946 ban a Salon d'Automne-ban szerepelt egy szobrával.

Gerebbyés.

Uj Épitészet (13)

1947. 1. sz. 14 l.

duplum

„Századok“ Budapest, I. ker., Bécsikapu-tér 4. sz.

A Műemlékek Országos Bizottsága nagytekintetű elnökségének

IX., Rákos-u. 10. **Budapest**

Csáky József

krad

Krit. 1926. I evf
2 n. 16 l.
(Csáky ej. nobrázlák.)

UDAPESTI HIRLAP
OMDÁJA

MDK

Csáky József, szobrász.
/Párizs/

Nöi Képmás. 1929. Kö.

/Illusztr./

Magyar Iparművészet. 1930 117-120.l. Képek.

(118 l.)

MDK

Csáky J ózsef, szobrász.
/Párizs/

Fent balról: Fürdö után. 1928. Kö. 119.1.

Jobbról: "Absztrakció." 1919. " "

Lent: "Az álom." 1929. " "

/Ilusztrációk/

Magyar Iparmüvészet. 193o. 117-.2o.1. Képek.

Csáky József szobrán

Fiatalon került Párisba, bekapcsolódott az Artipenko körül tömörülő szobrán iskola munkájába.

1959-ben hazaszárnyalva látogatott. A Kult. Kapcs. Intézetében kiállítása volt, gipszszobraiból. 1926-ban jelent meg róla nálunk egy kis (1958) könyv. P. Courthion: L'art indépendant c. könyvében behatóan foglalkozik vele

Vigilia, 1960, I. n., 57 old

MDK

Csáky József szobrász

A II. világháború alatt leányával Valençay-ba sodródott. Blattner Géza az ő ~~[illegible]~~ segítségükkel tartotta itteni bábelőadásait.

Módy György Debrecentől Párizsig és vissza.

Alföld, Debrecen, 1960. 5. sz. 98 l.

MdK

Csáky József szobrai

Párisban élő magyar művész. Szegeden áll a Tanácsháza c. szobra. Szobrai: Párizs több múzeumában, Hollandiában, Németországban - Angliában Brazíliában, Amerikában, Budapesten a Nemzeti Galériában állnak. –

Lőkös Zoltán: Képek, szobrok között Párizsban
Tiszatáj. 15. évf. 12. sz. 1961. november. 91.

Le.D.K.

CSÁKY József szobrász
(1888 -)

1910-től Párizsban él

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 404.

Csáky József

12

Közölt szövegbenyomott fekete-fehér reprodukciók:

„Sztele", 1929, ko",

„Tipstaság", 1958, bronz, dr. Vanbremeersch gyüjteménye.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l 87 l.

Csáky József

A háború befejezte óta visszavonultan él és csak egész ritkán állit ki.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l 87 l.

Csóky József

Kemény kövek: márvány, onyx és hegyi kristály. 1945 óta bronz-plasztikája is szerepel. – 1956-ban emlékben egy iskola reliefjét alkotta.

Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 87 l.

Csáky József

Műveszetének lényeges tulajdonságai: a forma tisztasága, a formálas egyszerűsége és tartózkodó kifejező mód. Míg ő eddig mindenféle anyagot felhasznált, most mindinkább kemény anyaggal alkot.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 87 l.

Csáky József

1935-ben Görögországban tett látogatást; akvarelljeinek megszerkesztésénél az ott szerzett benyomások jelentőségtelenek voltak, melyek egy klasszikus megtisztuláshoz vezettek - kubista felfogásban.

Thomas Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 87 fl.

Csáky József

Müvein a későbbi időkben is éplelhető a kubizmus hatása. A két világháború között pámos tárlaton vett répt, Franciaország, Németországban (1932) Hollandiában (1933) és az Egyesült Államokban.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l 87 l.

Csáky József

1922-ben francia állampolgár lett.
Egy ideig non-figuratív módon dolgozott, később azonban fokozatosan visszatért a figuratív stílushoz.

Lynaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l
871.

Csáky József

1919-ben visszatért Párizsba; 1920-ban szerződést kötött egy 3 éves időtartamra a Rosenberg Léonce vezetése alatt álló Galerie de l'Effort Moderne-l.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l

87 l.

Csáky József

1911-ben a kubistákhoz csatlakozott és azokkal együtt állított ki az „Őszi szalon"-ban mint pedig a „Salon des Indépendants"-ban. Az első világháború alatt önkéntes-ként harcolt.

Thieme Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l 87 t.

Csáky József

Párizsi tartózkodása alatt előnyben részesítette Maillol masszív alkotási módját. Hamarosan azonban az avant-gardisták művészete iránt kezdett érdeklődni.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der Moderne
Kunst, München, 1961. 376 l. 87 t.

Csáky József

1908-ban Párizsba ment, ott a szabad festő-iskolákat látogatta, azonban kevésbbé az oktatás végett mint az olcsó modellábrázolásért. Magyarországon Rodin hatása alatt állott.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 87 l.

Csáky József

Született Szegeden 1888-ban, 1904/05-ben Budapesten a Iparművészeti Iskolába járt, azonban a hivatalos oktatás nem nyújtott eleget s így ő "saját magát képezte.

Knauf Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 86-87 l.

MDK

Csáky József

Dekorativ nő. szobormü
Stilizált női alak. "

Nemzeti Szalon 1929.jan. Kut.Kiáll.Kat.

Csáky József

MDK

Álló leány, terrakotta

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállítás

MDK

Csáky József, szobrász

Álló leány. Terracotta

KMT.-Tavaszi kiáll. 1928. Kat. 11.1.

Csáky József MDK

Nő madárral, bronz, repr.

A Képzőművészeti Főiskola jubileuma.
KUT 1926. I. 6.sz. 13-14.o.

Csáky József
Kobrak

Relief - terv, repr -

Rózsa M Sz. 228. l.

J. átírva

Lázár B.

XXV. Jub. évünk III. kiáll.a
Ernst Múz. 163. kiáll. elő-
hang. Bp. 1926 dec

Csáky József
nevrász

Kut 1929. jan.
Kiáll a Nemz.
Szalonban.
25 a és 25. b. nam

lásd a KUT
katalogusai
közt.

Csáky József

részt vett a buffaloi magyar
graf. kiállításon 1914.

Birnbaum 29. I.

Dupl.

németalföldi, vagy rajnavidéki brokát mel-
élénk kereskedelmi összeköttetései révén
ok külföldi eredetűek, feldolgozói magyar
értékére és megbecsülésére jellemző, hogy
yar István (Stephanus Ungarus) a szabója,
házat ajándékoz a király. Egy másik kül-
zte meg. Lajtai János övkészítő 1379-ben
resztély bécsi ötvös házát.
számmal kerülnek szűcsmesterek külföldre,
350-ben szerepel Bécsben György szűcs-
em csak tanúskodni jött, neve után ítélve,
nrik adja el bécsi házát, Dietrich Ungerdorf
sz, illetve elad 1371—79. években. Szintén
Ulrik neve 1379-ből, akinek szűcsmestersége
bb ingatlanvásárlásáról tudunk. Általában
igazolják, hogy bőségesen el voltunk látva
mesterek bevándorlására. Tekintve, hogy
ve tanúként szereplők neveit jegyezték fel,
ett. Végül említsük fel Budai Jakab szűcs-
birtokeladási ügyben, és akiről azt is fel-
át pecsétjével hitelesítette az oklevelet.
vagy annál még jobban hozzánőtt a lovagi
sen még internacionálisabb formákat mutat,
ónika tanúsága szerint a sodronying a lovag
tet is viseltek. Hosszú, egyenesszárú,

Kolozsvári

Festő

nincs

cég

Kiállítások

Az *Európai Iskola* francia-magyar kiállítást rendezett, ahol a legkitünőbb francia absztraktoknak, többek közt *Bonnard*-nak, *Braque*-nak, *Matisse*-nak és *Picasso*-nak eredeti grafikái, továbbá a párisi magyar csoportnak, *Bertalannak*, *Csákynak*, *Grossovának*, *Kolozsvárinak*, *Lengyelnek*, *Pór* Bertalannak, *Vörösnek* rajzait mutatja be. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy végre egy olyan absztrakt kiállítást rendeztek Budapesten, amely ennek az irányzatnak nemcsak az extrémitásait, de művészi szépségeit is kifejezésre juttatja. Először láthattuk talán Magyarországon — különösen Picasso kompozicióin — az absztraktizmus bizarr szépségeit.

V. Zs. Kiállítások.
Magyar Nemzet
1947. ápr. 22.

Csáky József

Fő képe

kompozíció, dmű, gépe

Fiatal leany c. nobra
a Szépmüv Muz.
tulaj d.

Méltóságos Forst
műemlékek országos fő

MDK

Csáky József. szobrászm.

1907-ben a Zsolnay gyárban dolgozott 8 hónapig.

Nikelszky Géza: A Zsolnay gyár művészei és kivitelezői
Pécs. 1949. ápr. 12.

MDK

Csáky József

~~Csáky József~~

Nyaralás, dombormü
Ellenállás, "

88-91. Rajzok

Francia, spanyol köztársasági és magyar müvészek
kiáll. N.Szal. 1948. aug.

Berde é. Imre é. Ser T. Ipa rm. kiáll. Pénzes A. terem, 1960.

MDK

Csáky József, szobrász

Ló. Szobor, br. Jelz. "Csáky

Nemz.Szal.Müv.Egy.-Szkfv.Kpt. és Tört.Muz.új szerzemény
1937/1938 1939.máj.-jun. Kat.

Csáky József festő

Francia, spanyol közlekedésügyi és
magyar művészek kiállítása

Szabad Nép 1948 aug. 19.-4.-

MDK

Csáky József

Művészet 1937. 6. sz. 39.1.

Kiállítások

Ernst Muzeum. Csáky József kiáll. 1937. tolerált.

Budapesti Szemle CCXLIV. 1937. 241-243. Y61 Ernin: Három kiállítás

Lieb József kőfaragó

216

Csáky József szobrászművész

Szerepelt az Ernst Muzeum csoportkiállításán.

Meghivó, 1936. XII. 20.

Csáky József.

szobrászművész

A Párisban élő magyar szobrászművész kiállítást rendezett hatévi munkájából. Az állami Luxembourg-muzeum igazgatósága tárgyalást folytatott egyik „női portré"-jának megvásárlása céljából.
(említe)

Nemzeti Ujság, 1935. Nov. 16.

Csáky József MDK

Párizsi kiállitások

Festők és szobrászok

Pesti Hirlap 1929 jun.6.

Csáky József

szobrász

KUT kiállitása --Nemzeti Szalonban - szoborral sze-
repel.

Magyarország
1929.1.6.

MDK

Csáky József

a KUT Művésztanácsának törzstagja

KUT kiáll. N.Szal. 375. kiáll. 1927. ápr.

Csaky József

szobrász

l. Ezer Kostárs

58. l

O.

Bünker Rajnárd IV. 132

Csáky József.

A "Kut" müvészegyesület tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek tröténet

CSÁKY József

Németh Lajos

Csáky József: Emlékezés a modern művészet nagy évtizedéből (1904-1914)

Tiszatáj, 1972. 9. 92-93.

ıéss, Jóhn.
véry untídy.
g our súitcases.
o léave tomórrow.
e góing to háve a hóliday.

cky!
ı going to
y, Jóhn?

ád my hóliday thís yéar.
ı gó?
me!

5

6

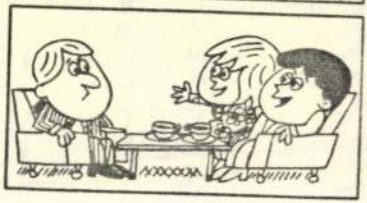

Csáky József

4 /

MAGYAR MŰVÉSZET

~~1926. 544~~

1932. ~~58, 61~~ csak említve

1929. 169, 427, 430–1, 434

Lyka

Raphaelről

ŐVETSÉG
akmák Országos Egyesülete
. — Telefon: 86—4—85.

tályi Tagtárs Ur!

arátom!

cserkész csapatát, szövetségünk tekin-
íszonylatban is oly nagy fontossággal
tus hó folyamán megrendezendő világ
szerepeltetése költségekkel jár, amelyeket
yok között magára vállalni nem képes,
ll, hogy igénybe vegyük.
ra kérem szakosztályi Tagtárs urat, le-
nálásával, avagy a bemutatott gyüjtőiven
nozzánk juttatni.
rt ismételten köszönetet mondok vagyok

.....szakosztály
elnöke.

Csáky József

Hobrán

círód

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1936.42. (A fény szalonja.)

Ez párisi kiállítás rendezésében részt vett

VASÁRNAP

20

Kat. Jeromos hv
Prot. Illés
Ó-g. 7. Tamás

N. k. 4 ó. 22 p. N. ny. 19 ó. 49 p.

HÉTFŐ

21

Kat. Praxedes
Prot. Dániel
Ó-g. 8. Prokóp

KEDD

22

Kat. M. Magdolna
Prot. Mária Magd.
Ó-g. 9. Pankrác

SZERDA

23

MDK

Csáky József szobr.

Tanulmány, repr. szob.
Leányfej, " "
Építészet, " "

Lyka K: Müvészeti krónika. MM. 1929. 429-433. l.

Csáky József szobrán

Magyar Művészet, 1926

571. o.

(lk.). Csáky és utrászata.

Lyčák!

Mův. krónice

MM

1929. 169. l.

Csáky József

wód

~~Georg Waldemar~~

~~Csáky Paris c.n.~~

?

Dupl

Csáky József

nobrán

Leányfej c. nobr.

repr.

Neuzujskorf

16. l. után

NU: Korfordalo c.

mellékl. 1936

dec. 25

Tokosteju bronkoi dis²Bu VII. 9.

Váhy József

Kiállít

P.N. 1429. III.22.

Csáky József MDK

Dombormü az "Urfiu, aki a paradicsomban járt" c. magyar népmeséhez.
repr. 44.o.

"Szobor"
repr. 45.o.

M.K.E. : Csáky József hetven éves.
Müterem 1958 I.évf. ∅ 6. sz. 44-45.old.

MDK

Csáky József

Az Ernst-Múzeumban rend.kiáll.-on a Párizsban élő művésznek szobrai.

N.A.: Egy szobrász, négy festő.

Magyarország 1936.dec.20.

MDK

Csáky József szobrász

Párisi m.hirek. Magy. Nemzet, 1947. jul. 15.
5.1.

George, Waldemar: Csaky

8°, 24K, 18L, Páris, 1930.

Csáky József
Wolbrám

Csáky József

vobrán

George, Waldemar:

Csáky. 8-r.; 24 kép.
18 l. Paris, 1930

Gent (782)

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
POLGÁRMESTERE

126.529/1931.-XI.polgm.sz.

A müemlékek országos bi

Hivatkozással a f.évi
átiratukban foglaltakra, am
termének oldalfalait borító
tárgyává, tisztelettel érte
polacsarnoka oldalfalainak f
az évtizedekkel ezelőtt ke
szült.

Csáky József

vrsd.

George, Waldemar:

Csaky. Paris (e.n.)
Editions „Ars."

dupl

Csáky József

Irod

Szokolay Béla:
Csáky István (József
helyett). Magyar
Iparművészet 1930.
129, 130. l.

Csáky József

Nobrán

Párisból a német meg-
nyattán idején elmenekült.
Jelenleg is mint a francia
fővárosban munkadik
Olvasó leány c. már-
vanynobra repr.

Szinkár

1947. apr. 9.

Kegyel

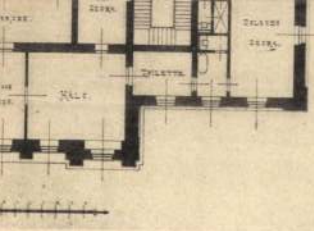

Fénynyomat ***Divald*** K. budapesti műintézetéből.

nt

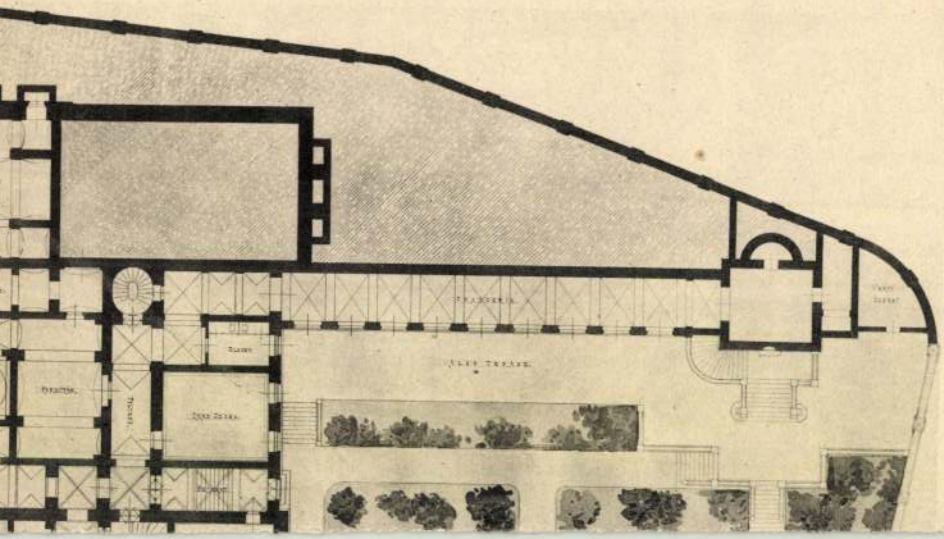

M.D.K.

Csáky József szobrászmüvész

Henri Nouveau magyar származásu festőmüvész ünneplésével kapcsolatban Pont: "Párisi levél" c. beszámolójában, mint a legrégebben Párisban tartózkodó müvészről ir és bemutatja "Olvasó lány" c. szobrának repr.-ját a lapban.

Szinház, Bp. 1947. ápr. 9-15. III. évf. 15. sz.

Csáky József
nobrász.

U. 4199.

Szigethi Endre: Látogatás Csáky József műtermében. ~~Egy franciaországi magyar festő sikere~~. Nemzeti Ujság. 1926. nov. 21.

A cikkben semmi lényeges
Lenézi a nemet
Műveszetet, mincs
szándékában hazajönni.

Csáky József

zobrán

l.

Képm. Mur. Evk

1937-39 IX. 276. l

Bp. 1940

Modern m. tabor-
ojnyt.

Leányka mellszoprc

bronz

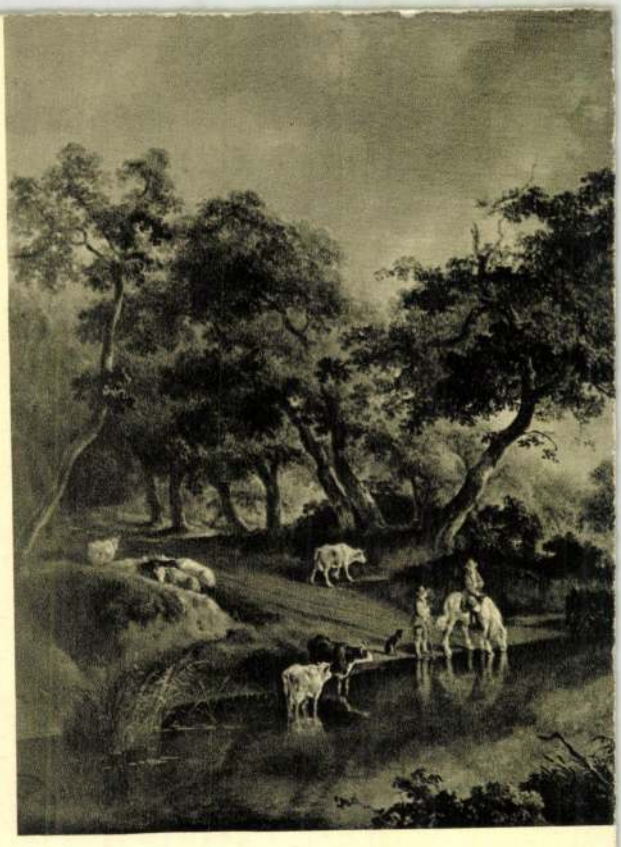

MDK

Csáky József

Sós E.: Francia, spanyol közt. és párizsi magyar müv. kiáll. a N. Szalonban. Népszava 1948. aug. 18.

Csáky József

Leányfej c.
szobra repr.

Uj Szín
1930. 1. 7. 23. l.

Polikon

Factory & Head

Lo

szöve

veze

The Unio

& Industria

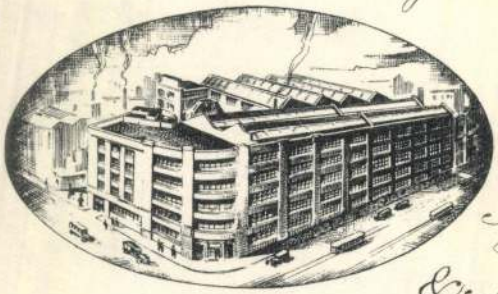

Postatakarékpénztári számla:
4485

V., Szab

Telefon: 1

..... szám.

Fizetéseknél és leveleknél kérjük ezen számra hivatkozni.

Nagyságos
Dr. Szentiványi
Budapest.

Csáky József
szobrász
artisztikus szobrai az
alábbi kiállításon

Ibl Ervin: Budapest
— Világváros.
Bpesti Hírlap 1937
dátum levügvé

02. Érkezett: március

ügyi minisztertől

V. t. cz. 142 §-a az ország-
tók névjegyzékének minden
való kiigazitását rendelvén
kálatok a székesfővárosi köz-
határozata értelmében az
által f. é. márczius hó folya-

mélloova a Bizottságot, hogy a

Csáky József
Nobrun
Stil. Szeged 1888
marc, 18.

Reivai XX 100. l
XXI: 217. l

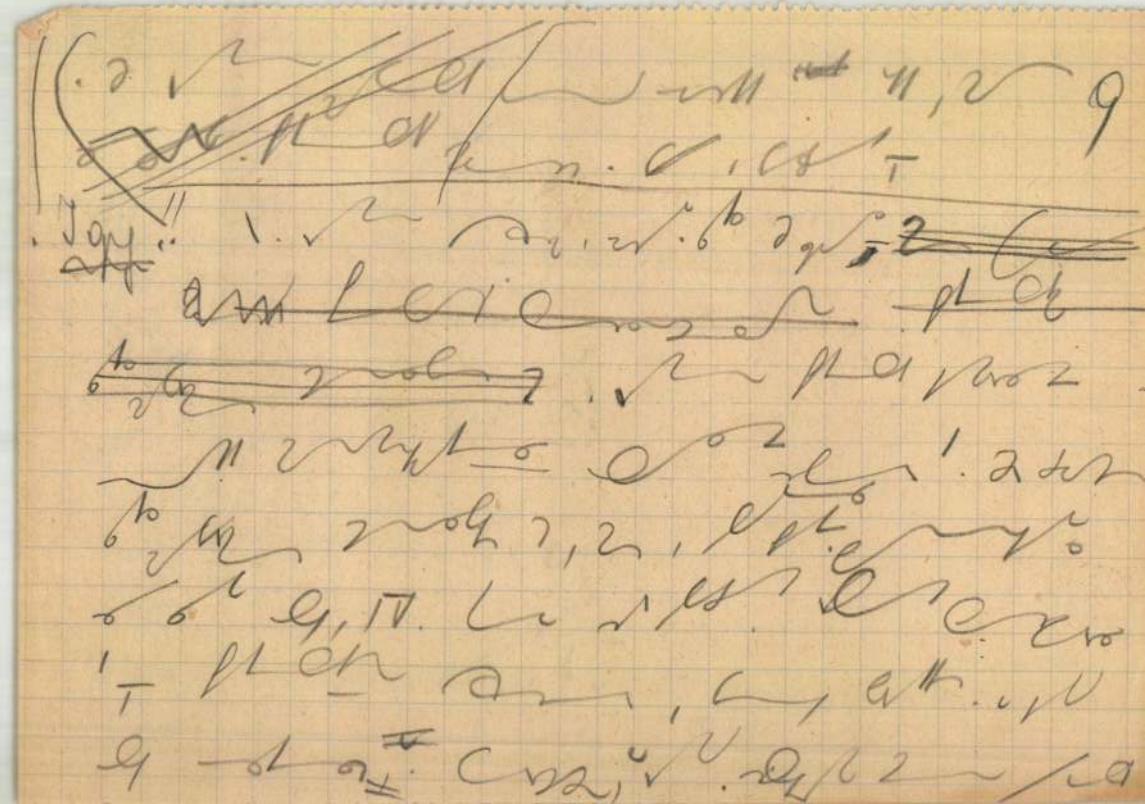

MDK

Csáky József.éremvésö

Párizsban dolgozik.

Dr.Procopius Béla: A Magyar Emlékéremés- és Plakettművészet. MI.1934 125-127.l.

Gáky József

Kiállít

P. H. 1929. III. 22.

Csáky József

nobrán

l.

Péter II

187. l.

A m. mův. tört.

II. k. Bp 1930

Dott. vitéz Nagy Zoltán

Csaky József

irod szobrász

Parkes, Kineton: The Art of Carved Sculpture. II. Central and Northern Europe. Universal Art Series. London, 1931.

és e könyv ismertetése-ben ~~Felvinczi Takács~~ ~~Zoltán~~ Magyar Művészet

1932. 58. l.

1872

150

Milyen munka?

Gyármarás

MDK

Csáki József magyar szobrászmüvész

7o éves. A Nemzeti Galériában 2 alkotása van.

Esti Hirlap 68 sz. 1958. márc 21. 2 old.

M.D.K.

Csáky József

Szobrászmüvész "Táncosnő" c.szobrát kiállitotta a kulturkapcsolatok intézetében.

Kovács György: A hét kiállitásai.

Népszava 1959. aug.30. 4.old. 203.szám.

Csáky József, szobrász MDk

A közeljövőben „tárlatot rendeznek Csáky József, a több mint 50 éve Párizsban alkotó magyarországi magyar szobrászművész munkáiból is."

–: Háromszáznegyvennégyezer látogató az első félév tárlatain

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 14. 8. l

MDK

Csáky József szobrász

Táncosnő, repr.

~~Kovács Gy:~~ A hét kiállitásai. Népszava 1959. aug. 30. 4.l.

Csáky József
szobrász

M.D.K.

Kulturális kapcsolatok keretében
Hollandiában nyílik kiállítása.

Magyar Nemzet, 1959. aug. 23.
Napló-

7 l

Csáky József
festő

MDK.

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében van a kiállítása.

Magyar Nemzet, 1959. aug. 23
Kiállítások.

4C

Csaki József
szobrász

M.D.K.

Párizsból Budapestre utazik, hogy kiál-
lításán részt vegyen.

Magyar Nemzet, 1959. julius 5.
Napló

9l.

Csáky József
szobrász

M.D.K.

Méltatás. – Kiállítása a Kulturális Kapcsolatok Intézetében megnyílt.

Magyar Nemzet, 1959. jan. 26.
Pongrácz Zsuzsa: Ötven év után itthon.

4l

Csáky József

Párisban élő nobrás

Vigilia, 1957, III ~~sz~~ szám, 171 oldal.

Csáky József

1939-ben önálló kiállítása Budapesten.

Kőmer Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

Csáky József

1914-18-ig világháborús katona. 1920-1923-ig a Galerie de l'Effort Moderne számára dolgozott. Számos tárlata Europában és Amerikában.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

Csáky József

Az „Artistes indépendents" tagja. 1911-ben a kubistákhoz csatlakozik. Plasztikájára jellemző a könnyed vonalvezetés és dekorativitás.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971

Csáky József

Szegeden született 1888-ban meghalt Párizsban 1963-ban. Tanulmányait a bp.-i iparművészeti iskolán. 1906-tól haláláig Párizsban élt.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971 oldalszám nélkül

Csáky József

85 és 86. p. reprodukciók: Leányfej, kő, magassága; 36 cm.

„Kő", 1922. magassága 80 cm.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

Csáky József

Közölt reprodukció, egész táblán, fekete fehéren:

„Táncos," (aluminium) 1959.

Sik Csaba: Gábel, Csáky, Vörös. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973.

51. sz.

1851

6

Csáky József

A sorscsapások végig kísérték egész életén-
művei azonban mindinkább harmonikusábbá
lettek. Élete végén csupán könyvadományok-
ból élt.

Sik Csaba: Czóbel, Csáky, Vörös. The New
Hungarian Quarterly, Budapest, 1973.

51. sz.

1771

Csáky József

Mester nélkül, elkezdett dolgozni az ugynevezett „Kaptár" elnevezésű műteremben. Első kubista stílusú sobrait a Salon d'Automne-ban állították ki 1910-ben.

Sik Csaba: Czóbel, Csáky, Vörös. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1972

51 p.

176 l

Csáky József

1908-ban elégedetlenül a müncheni Spar-
müdeszeti iskola stílusával Párizsba távozott.
Terve volt meglátni Rodin szobrait, csalá-
dott azokban azonban.

Sik Csaba: Czóbel, Csáky, Vörös. The New
Hungarian Quarterly, Budapest, 1973.
51. m

1761

Csáky József

Az idők múltával, valamint Rosenberg Leonce műkereskedő elhunytával, elhalványult neve a nyilvánosság előtt és visszavonulásra kényszerült a mester.

Sik Csaba: Czóbel, Csáky, Vörös. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973.

51. sz.

176 l

Csáky József

Read Herbert könyvében nem is említi nevét. A mester lényeges szerepet töltött be a kubizmus és az absztrakt irányzat kialakításában.

Sik Csaba: Czóbel, Csáky, Vörös: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973.

51. sz.

1761

Csaky Szobrán M.D.K.

Fürdő után. (kő) 1928

G. Acheson gyűjt. Nepr:

George, W: Csaky. Paris é.n.

nőneg: 18 o

Csáky József

Jól ismert úgy Párizsban, mint Magyarországon, neve azonban ezidőszerint már szokatlanul hangzik. Szuphor Michel a 20-ik század szobormüvészetről szóló könyvében alig tesz említést a mesterről.

Sik Csaba: Czóbel, Csáky, Vörös. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 51 p. 176 l

21

Csáky József

Párizsba Fennozy Béni vitte el Matisse-hoz, valamint Steinerhez, a párizsi művészvilag központjában álló gyűjtő-kritikus testvérpárhoz.

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

21.old.

Gáky József

20

Annak idején Párizsban nagyra értékeltél – Blaise Cendrars-ral barátkozott, aki verset is írt tiszteletére, a Rosenberg galéria kötött vele 3 éves szerződést. Mindennel ellenére 1923-24 után mégis valahogy túljutott korábbi, formakereső, erőteljes korszakán.

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

21. old.

Csáky József 19

Tehetséges szobrász, azok közé tartozik, akinek lendületet, életlehetőséget adnak a XX. század avantgarde mozgalmai. Ennek ellenére alkotó pályájának virágkora - egész tevékenységéhez képest - túlságosan is rövid és túlságosan is mulandó.

Passuth K.: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

U.old.

Csáky József 18

Nem tűnik valószínűnek, hogy a két magyar (Csáky és Pési) tudott volna egymásról - hiszen inkább a technikában, mint a szellemben van közták a rokonság.

Passuth K:Maagyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

21. old.

Csáky József 17

Domborművei inkább emlékeztetnek Péri Lászlónak a Berlinben, élő magyar avantgarde szobrásznak ugyanosak színezett cementreliefjeire, amelyet szintén abban az időben készültek

Passuth K:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

Ut.old.

16

Csáky József

Az 1920-as években sinesett Zöreliefjei halvány, tört és fölig rücskös felületükkel meglehetősen távol állnak Archipenko sines sobraitól. Mégis a sinesett és faragott felület ötlete nyilván Archipenkától ered.

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

21. old.

Csáky József

15

az 1920-as években szinesett

Zöreliefeket Zérsit (Profil, Két figura,

mindkettő az otterlói Kröller-Müller Múzeum-

ban) valamint a Kompozíció (6. Zép.)

Passuth K: Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

20. old

Csáky József

14

„Abstrakció" c. vobrával fotója
(2. lép)

1919-es „Formák" c. vobra emlétve

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

20. old.

Csáky József

13

- Másik lezai lubista yobra „Nőalak" a (3. lépen), ez a yobor más nem vall Archipenko közvetlen hatására.

Passuth K:Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

20. old

Csáky József

12

Korai, Lubista portréja „Férfifej"
fotója a 4. lépen – meglepően hasonlít
Archipenko 1913-as „Konstruktív fej"
c. szobrára (5. lép)

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

20. old.

Csáky József

11

1959 augusztusában rendezett

Kiállításának Katalógus előszavát

Bölöni György írta / Kulturális Kapcsolatok

Intézete

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

19. old.

Csáky József

10

Korai, kubista szobrai nagyrészt elpusztultak. Az 1913-as „Felöltözött figura" valamilyen elképzelést nyújt Csáky stílusáról. A szobor fotója (1. kép.)

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

19. old.

Csáky József

9

A Nyolcak stílusa, felfogásmódja csak átvezető láncszem Csáky számára, aki hamar rátalál igazi mesterére, Archipenkóra.

Passuth K:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

19. old.

Csáky József

8

Párizsban a későbbi Nyolcak
tagjaival, Czóbellel, Pórral, Berémnyel,
Tihanyival, Mattyval lenül lapcsolatba.

Passuth K:Magyar Müvészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

19. old

Csáky József

7

Művészi gyakorlata annyi, hogy a Vsolnay gyárban 1905-07 között sorozatban mintáz.

Passuth K.Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

19.old.

Csáky József 6

Első, kubista idejében jelentős szobrász. Szegedről részben gyalog, nyomorogva és el Párizsba –

Passuth K. Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

19. old

Csáky József 5

Megemlékezik - mint Léger utánzókról -
Galimberti Sándorról és Déves Valériáról

Passuth K: Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
-Bp.1974 Corvina

19. old.

Csáky József

Bár elsődlegesen franciának
érzi magát, négy magyarral - Lengyel
Annával, majd Szobotka Imrével találkozik.

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina 19. old.

Csáky József

3

1914-ben sikerrel állít ki egy aktot és két bűnjtőt a párisi Salon d'Automne-ban Elsősorban Léger-vel és Canudoval barátkozik össze

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

19. old.

Csáky József

2

Az első nyobrány – Archipenko után – aki csatlakozott a Kubistákhoz és velük együtt állított ki 1911-től rezdve. Később Laposolódott hozzájuk Duchamp-Villon, Lipschitz, Laurens és Zadkine.

Passuth K: Magyar müvészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

1 f. old.

Csáky József szobrász

1914 előtt ment ki, Külföldön lett művész. A Lubizmus korai történetében játszik fontos szerepet. Archipenko bűvkörébe került

Passuth Krisztina Magyar művészek az európai avantgardeban 1919-25
Corvina Bp. 1974. 17-18. old

Gáty József

4. kép „Fejfej" 1914. Bronz 38,5 cm
Külföldi magántulajdon

6. kép „Kompozíció" 1920 Kő. Külföldi magántulajdon

Passuth K: Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp. 1974 Corvina

Csáky József

1. kép „Feláltozott figura" 1913

2. „Abytrakció" 1919. Kő. 77 cm
Külföldi magántulajdon

3. „Nőalak" 1914 Gipsz Párizs
Musee d'Art Moderne

Passuth K:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban él.Kersi a kifejezési formákat önmagában.A külvilág elvész a belső hangok mellett,Minden művében ünnepélyes hangot,mély emberi megnyilatkozást ad,túl a külső formán,az anygon. 135.old 11.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Evkönyve.1968-1.Szeged.1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsból irta 1963-ban: "Sokat dolgozom és azt hiszem egészen más szellemben mint eddig, de nem a "forma" szempontjából. Ugyanis a szobraim most mindinkább mondanak valamit, valami igazán emberit."
135.old. 12.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művésznek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

1908-ban Párizsba ment.A tizes évektől kezdve ,mikor már sikereket ért el gyakran foglalkoznak vele,Brummer József szobrász-zal,Cs,Joachim Frenec festővel-mind szegediek-a szegedi újságok, 132.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi müvészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedi nehéz évei után kikerülvén Párizsba ott a párizsi Szalon állandó kiállitó művésze lett.Később már büszkén számolnak be Szegeden a Párizsba került szegedi művészekről. 135-old

Szelesi xxxxxxx Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 151.old

A Móra Ferenc Múz.évkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegeden végezte középiskoláit.Bánszky Sándor szegedi szobrász segitette müvészi tanulmányaiban.Rábirta,hogy természet után rajzoljon.Tápé parasztkörnyezetében kedvvel csinált a ezt. 137.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969 Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. A bpesti Iparművészeti Iskolát otthagyván visszament Szegedre. Brummer József, szobrász és Cs. Joachim Ferenc festő hoztak hireket Párizsból és reprodukciókat Manet, Gauguin, Rodin, Maillol és mások alkotásairól. Ez öntött belé vágyat Párizsba menni. 137. old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old

A Szegedi Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969 Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. 1908-ban párizsba jutván, az ősz végén a később neve sé lett "Ruche"-ben/Méhkas"/ műtermet vett ki. Itt lakott Fernand Léger és Laurens a szobrász is. Utána pedig Chagall. Az egész telet a 90 termes "Ruche"-ben töltötte, fütés nélkül mintázott.
179.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művésznek a század elején 131.old

A Szegedi Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969 Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

1888.márc.18-án született Szegeden.Levélhordó fia volt.Bpesten,Zomborban és Szentesen is laktak.Korán kezdett rajzolni,múzeumokba járt.Itt ismerkedett meg "Zrinyi kirohanásával" és a "Busuló Juhásszal".Titokban készitett rajzai miatt atyja Szegedre zavarta.Anyjával z indelykészitő nagyatyjánál laktak. 1?7.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Szegedi Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged.1969 Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Csáky József: Fiatal lány /1930/. - Fekete repr. 141. old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve, 1969-1- Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Csáky József:Ülő nő /1914/. Fekete repr. 138.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 151.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve,1969-1-Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Csáky József:Férfi fej /1911/. Fekete repr. 136.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művésznek a szánnad elején 151.old

A Móra Ferenc Múz.évkönyve,1969-1-Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban, 1911 körül Riciotto Canudo a "Montjoie" c. irod és müv, folyóirás szerkesztője őt is bevonta munkájába. Canudonál két szobra is állt. Ott ismerkedett meg Stravinszkij, Cendrars, Apollinaire, Picasso és más hires emberekkel. 139.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 151.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Csáky József: Szemérem /1957/. 144.old. Fekete repr.

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve, 1969-1-Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Hogy Párizsba kijusson mindenféle munkát elvállalt.Fócsett a Zsolnay kerámiagyárban hamutartókat és vázákat mintázott sorozatban.Fél évig volt ott.1907 telén már Pesten van.1908 nyarán végre sikerült Párizsba kijutnia. 137.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve.1969-1.Szeged.1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban ismeretségköre kiszélesült.Lesznai Anna,költő,Balázs béla,Dienes Pál,Bartók
Mind feljártak Lesznaihoz.Ady verseket is forditott
139.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.évkönyve.1969-1.Szeged.1969
Szegedi Nyomda

Csáky József szobrász

Szegedről indult.Párizsban 1918-ban Leonce Rosenberg
mükereskedő látta kubista szobrait.Három évre leszer-
zödtette.Mindenmüve,szobor,rajz,gouache stb.az ő tu-
lajdona lett..Főleg külföldön adta el azokat. 139.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a
század elején 131.old

Móra Ferenc Múz.-vkönyve.1969-1.Szeged.1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.1905-ben Bpesten az Iparmüvészeti Iskola növendéke lett és Mátrai Lajos keze alá került.Terhesnek találta az iskola száraz tanitási módszert,a gipszszobrok másolását és másfélév után otthagyta az iskolát. 135.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi müvészek a század elején -131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged.1969
Szegedi Nyomda

B

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Nyolcvanadik születésnapján-1968 tavaszán-A Művészet, a Tiszántúl és más hazai folyóiratok s napilapok köszöntötték. 145.old. 28.jegyz.

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.1908-ban Párizsba kijutván,többféle munkát elvállalt,hogy megéljem.Gipszöntést,Modell-állást,fametszet eladást,stb.Közben szorgalmasan tanult franciául. 137.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi müvészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve.1969-1.Szeged.1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban,1911 körül,kubista szobraival tünt fel.Csoportjukat a Salon d'Automne-ból kitiltották,de ott volt az Indépendants.A kubista termek a tárlatokon mindig nagy botrányt kavartak. 139.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969 Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban 1911 körül, újszellemü, kubis
ista müvei külföldön is érdeklődést keltettek, pályá-
ja biztatónak látszott. 1914-től 5 évig nem tudott dol-
gozni. Az előtte készitett szobraiból csak 3 maradt meg
Kettő a Párizsi Musée d'Art Moderne-ben van. 139.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi müvészek a
század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban a kubista művészek, igy ő is állandó bemutatóteremmel rendelkeztek a Rosenberg galériában, de szerepelt a szalonok tárlatain is. és alkotásai szép sikert arattak. Rosenberg később is vásárolt tőle egyes darabokat. Fénykora volt ez. 140. old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.1919-ben Párizsban a rue Boulard-on v
volt a műterme.Kubista és az egy éven át csinált absz-
trakt konstrukcióit itt készitette.Non-figurativ plasz
kiáiból egy Belgiumban,a Liege-i Múzeumban van.
140.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a
század elején 151.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József szobrász

Szegedről indult. Párizsba 1945-ben tért vissza menekülésből. Rosenberg mükereskedő, pártfogója meghalt, vevőinek és pártfogóinak nagyrésze meghalt, vagy kivándorolt Amerikába. Régi kubista művészbarátai is nagyrészt elhaltak. Csak ő és Picasso éltek még. 140. old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művésznek a szárnyai alatt 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász
-- ---

Szegedről indult.Párizsban,1911 körül,a kubista mozgalomhoz csatlakozott,ami eddig csak a festészetben volt.Ő alkott az első kubista szobrokat.Ráterelték a párizsi modern művészek és müértők figyelmét.A kubisták terme mindig botrányt kavart a tárlatokon.
179.old

Szelesi Zoltán: Párizsba indukó szegedi müvészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.1908-ban Párizsba ment.Az első két évben a La Palette akadémián müködött,s elérte,hogy 1910-ben a Salon egy mellszobrát elfogadta.Igy a Société National des Beaux Arts kiállitómüvészei közé került Igy kapta meg Szeged város ösztöndiját három évre.
140.old

Szelesi Zoltán: Párizsba indukó szegedi müvészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Evkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.A huszas évek közepétől a modern művészeti irányzatokhoz közel álló KUT /Képzőművészek Uj Társasága/ tagjaként,az akkor alakult magyar csoport budapesti kiállitásaira is elküldte szobrait.De ez las an itthon feledésbe merült. 140.old

Szelesi Zoltán: Párizsba indukó szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Evkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.Művei vannak:A Leányk
k a mellképe c,bronzszobra és a Kompozició c.gipsz
dombormüve budapesti közgyüjteményekbe került.Magán
gyüjteményekben szobrai közül a legtöbb Franciaor-
szágban van. 142.old

15-1 egész.

Szelesi Zoltán: Párizsba indukó szegedi művészek a
század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve.1969-1. Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.Szobrai Franciaországban magántulajdonban:Gyermekfej,márvány,1922;Párduc,mészkő,1927;Álom,kő,1931;Szemérem bronz,1957.Hollandiában:Anya gyermekével,kő,1956;Tavasz,bronz,1959.
1928-ban Nő könyvvel,kő a Rotschild gyüjtben,a Fürdő után,kő Basch Lóránd tulajdona volt. 142.old. 15.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba indukó szegedi művésznek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.évkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indúlt.1908-ban Párizsba kijutván a szintén szegedi Brummer József szobrásznál a földön feküdve audt.Pénze nem volt,franciául sem tudott. 137.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged.1969 Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

1911

~~1909~~-ben megkapta Szeged város ösztöndiját,igy három évig gondtalanúl dolgozhatott,mint szobrász.Ennek eredményeként különböző szalonokban állitott ki. 139.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Evkönyve.1969-1.Szeged.1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.1909-ben megtanúlván franciáúl,már jobban ment sora és tavasszal különálló mütermet vett ki a Pantheon mögött. 139.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged.1969 Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Az új világháborúban Párizsból Franciaország középső vidékére menekült a nácik elől politikai és társadalmi nézetei miatt és részt vett az ellenállásban. 140.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején -131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Kijutván Párizsba láthatta Derain, Braque,Rouault,Matisse,Picasso és mások képeit.Rodin, Maillol,Bourdelle,Archipenko és Brancusi szobrait. Eleinte okat nyomorgott. 140.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969 Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban a század első felében az "Artistes Indépendants"/Független művészek/ köréhez tartozva dolgozott, és a "Salon d'Automne"-ban/Őszi szalonban/ és más tárlatokon rendszeresen szerepelt.
140. old

Szelesi Zóltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve, 1969. 1-Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, fa Szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Bár itthon neve feledésbe merült, Párizsban emberöltőnyi munkásságával a szobrászatban nemzetközi rangot vivott ki magának és alkotásait ma több külföldi modern múzeum őrzi.
140.old .15.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve, 1969.1-Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Bánszky, Szolcsányi szintén szobrászok és Csányi nemcsak tanúi, de-kisebb nagyobb sikerű-részesei is lettek annak a művészeti forradalomnak, amely Picasso és társaival az élen a francia fővárosban végbement. 146.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1.1969 Szeged. Szegedi nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. 1914-ben, mivel már francia állampolgár volt, elkerülte az internálást, de szintén szegedi szobrász barátja, Bánszky Sándor és Szolcsányi Gyula táborba kerültek. 146.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969. Szegedi Nyomda

Csányi József, szobrász

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Az övé, Brummer József, Bánszky Sándor szintén szegedi szobrászok útja a század elején Párizsba vezetett. Sorsuk különféleképen módosult, de valamennyijüket az École de Paris más-más eredményü szegedi követői közé kell számitanunk. 146. old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old.

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969. Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.Párizsban 1914 tavaszán nyilt meg az Exposition Des Artistes Indépendants-a Független Művészek Kiállitása-,melyen ő és Bánszky Sándor,szintén szegedi szobrász is szerepeltek,sikeresen, mert nevük a világváros napilapjaiba is belekerült. 146.old. 71.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969. Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről 1908-ban Párizsba ment és ott a szintén szegedi Brummer Józseffel együtt nemzetközi hirnévre tett szert. 131.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged.1969 Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

A gazdasági helyzet és a művészeti kilátástalanság több szegedi művészt késztetett arra,hogy Párizsban keresse boldogulását.Igy Csáky is kiment 1908-ban. 131.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old.

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve. 1969.-1-Szeged,1969. Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban a kubista irányzathoz csatlakozott. 1911 körül. Eladni nem tudott, a kubista szobrok nagy botrányt kavartak a tárlatokon. 1914-ben ig egy bronzfejet vásárolt tőle egy szegedi táblabiró. még nem kubista munka. Ő a szegedi városi múzeumnak adományozta. 1959-ben budapesti kiállításukhoz kerewték, de nem találták, 179.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969. Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indált.Párizsban élt.Bölöni György nyilatkozata Csákynak 1959-es bpesti kiállitásáról:"...nagy átérzéssek születtek ezek a figurák,női alakok,portrék,fejek,mély szobrászkultúra ömlik el rajtuk...Csáky az évtized előtti avantgardista,akinek alkotásait sok fázisában ismertem,már mindenképen klas zikussá vált. 142.old. 18.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged.1969.
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.Müvei vannak:Párizsi Modern Müvészeti Múz./kő-és márványból való nőábrázolások 1914,1927 és 1937-ből/.Norvolki Múz./Ülő nő,kő, 1927/;Rotterdami Múz/Anya és gyermeke,kő,1927/; 142.old
15. jegyz.

Szelesi Zóltán: Párizsba induló szegedi müvészek a Század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve,1969.1-Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.Az 1914-és 1927-ben kés
~~xxkxxx

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Párizsban letelepült magyar művészek között az egyik legjelentősebb. Montmartrai otthonában felkereste Lőkös Zoltán újságíró 196?-ban; Szelesi Zoltán, 1964 őszén; Péter László irodalomtörténész 1966-ban járt nála. Mind szegediek.
147. old. 24,25. jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1- Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. 1959 augban, bpesti kiállításakor 51 év után felkereste szülővárosát, Szegedet is. 1905-ben mintázott kis leányfejet, amaelyet nagyatyja házában készitett, felvitte a pesti kiállításra, érett müvei közé. 142.old. Ez maradt meg fiatalkori alkotásaiból.

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi müvészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1-Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.Raynal a francia mükritikus mondta:"...a naturalizmus által ellapositott művészet megtisztitása és fölszabaditása "volt az ő művészte és Despiau,Maillol,Brancusi mellé álltitotta Csákyt. 147.old.26,jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve,1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Stegedről indult. Párizsban élt. Meghóditotta a művészet világát és a határokon túl is jelentős lett. Ezt igazolja Les Lettres Francaises 1963 februári száma is, amely munkásságát egész oldalas cikkben méltatta. 145.old 27. jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve, 1969-1. Szeged, 1969 Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indúlt.Párizsban élt.A Párizsi Modern Múv.M
Múz-ban az avantgardosta szobrászok,mintJ.Arp,R.Ducham
c amp-Villon,Ch.Orloff,J.Lipchitz,O.Zadkine-formaki-
sérletező kubista alkotásai között méltó helyet fog-
lalnak el alkotásai. ~~xxxxx~~ két nőalakja,melyek a mo
dern szobrászati törekvések eredményeit tükrözik.147.o

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a
század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1-Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult,Párizsban élt.Önálló kiállitásai: Londonban,1930;New-Yorkban,1931;Párizsban,1935;Budapesten,1936.Ő tervezte a Párizs közelében lévő Grosboisban,a Franciaországban élő magyarok közadakozásából felállitott Rákóczi emlékművet. 142.old. 15.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Táncosnő c. féléletnagyságú, ólomötvözetből készült szobrát Szeged Város Tanácsa vásárolta 1959-ben, amikor Bpesten kiállítása volt. A szobor a szegedi Klauzál teret diszíti.
147. old. 20. jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József szobrász

Szegedenől indult, Párizsban élt. - Csáky József szobrászmüvész - Párizs - kiállitása - 1959 - augusztus - a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállitótermében. Budapest. Katalógus. 6. old. Képekkel. Bev.: Bölöni György. 142. old. 18. jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi müvészek a század elején 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Csáky József.szobrász

Szegedről indult.Párizsban kapcsolatba került azzal a kis magyar művészkolóniával,melynek tagjai voltak Czóbel,Pór,Berényi,Tihanyi,Márffy és mások.Másrészt a francia avantgardistákkal is kapcsolatban állott.
140.old

Szelesi Zóltán: Párizsba induló szegedi művészek a Század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve,1969.1-Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Legutóbbi alkotásai közé tartozik egy 9-alakos múzssorozat. Félméteres kisplasztikák, kötött stilusuak. Építészeti keretbe valóknak hatnak, bár nem megrendelésre mintázta, mint ahogy legtöbb szobrát sem. 143.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 161.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969
Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Ujabb kompoziciói a Csók és a Szédület, Több reliefjén felületrajzuk beleolvad a sikba, majd egy-egy konturerőteljessé válik. Szobrainak fő jellemzője, hogy liraian tolmácsolják a művész eszmények keltő gondolatait. 143. old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969 Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Levelezése, róla irottak legnagyobb része megsemmisült. Rousseau-hoz, a hires francia "naiv" festőhöz - mint Brummert, őt is - barátság füzte. 143. old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969 Szegedi Nyomda

Csáky József,szobrász

Szegedről indult.Párizsban élt.1963 nyarán halálhire terjedt el.Magyarországon.Ezt a mester levelében megcáfolta.Utána a sajtó e sajnálatos tévesést korrigálta.
14?.old.21,22,23.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve.III/2 1969-1.Szeged,1969 Szegedi Nyomda

Csáky József, szobrász

Szegedről indult. Párizsban élt. Párizsi életművét kevéssé ismerjük. 1959-ben rendezett Pesti vendégkiállításameggyőzően igazolta szobrászatának tartalmi és formai maga rendüségét. 142.old. 17.jegyz

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969 Szegedi Nyomda

M. A. K.

CSÁKY József szobrász

sz. 1888 –

A művészbeánya, René

Álló leányalak

Kompozíció (1948.)

Leányka mellképe

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a r.

Bp. 1959. 46 - 47. l.

M.D.K.

Csáky József
szobrász

Mélt atlas

127.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

M.D.K.

Csáky József
szobrász

A kulturalis kapcsolatok Intézetében van
kiállítása rendezve.

Kiállítások 4 l.
Magyar Nemzet, 1959. szept. 12.

Gáky József
szobrász

M.D.K.

A Kulturális Kapcsolatok Intézetében nyílt a
kiállítása

Magyar Nemzet, 1959. szept. 6.
Kiállítások

4l.

Csáky József
szobász

M.D.K.

Méltatás. Kiállítása megnyílt
a Kulturális Kapcsolatok Intézetében.

Magyar Nemzet, 1959. szept. 1.
Dutka Mária: Csáky József szobászművész kiállítása. 4

Csáky József, szobrász M. Dh.

Csáky József fél évszázada él Párisban. Ez alatt az idő alatt francia művésszé vált. A francia ellenállási mozgalom résztvevője volt tevékeny antifasiszta.

A kult-kapcsolatok Intézetében most 18 szobrát s 10 rajzát állította ki. Egyik legkorábbi szobrműve egy Szegeden megtalált s onnan a kiállításra hozott parasztleányfej. Kedvelt témái az anya; az anya s a gyermek. Ifjúság című műve, valamint relietjei, rajzai azt mutatják, hogy eltávolodott a magyar művészet vaskosabb, érzékibb formaszemléletétől.

P. J.: Csáky József szobrászművész kiállítása

Népszabadság, Sz. 1959. szept. 9. 9. l

Csáky József
szobrász

M.D.K.

A Kulturalis Kapcsolatok
Intézetében van kiállítása

Magyar Nemzet, 1959. aug. 30
Kiállítások

Ul.

Csáky József
szobrász

M.D.K.

Méltatás

Magyar Nemzet. 1959. aug. 28
d.m.: Pánzs Pesta.

5 l.

Csáky József, szobrász MDh

A kulturális kapcsolatok Intézete kiállítási termében aug. 25-én megnyílt az évtizedek óta franciaországban élő Mester kisplasztikáiból s grafikáiból válogatott tárlat.
A megjelentek között a diplomáciai testület több tagja is ott volt. Megnyitót Pogány G. Gábor mondott.

– Megnyílt Csáky József szobrászművész kiállítása

Népszabadság, bn. 1959. aug. 26. 9. l

M.D.K.

Bálint József
szobrász

A párizsi szobrászművész a Kulturális Kapcsolatok Intézetében tart kiállítását

Magyar Nemzet, 1959. aug. 9.
Kiállítások.

H l.

MDK

Csáky József (Párizs) szobrai

Ádám és Éva (bronzba öntve)
Anya gyermekkel (bronzba öntve)
Az éj (bronzba öntve)
Ló (bronzba öntve)
Női akt (kőbe kifaragva)
Álló női akt (kő)
Anyaság

Az Ernst Múzeum kiállitásai 163. csoport-kiállitás Bp. 1936 dec. 14.1.

MDK

Csáky József (Párizs) szobrai

Leány bárránnyal (kő)
Női akt drapériával (kő)
Akt kosárral (kő)
Ülő akt (kő)
Akt halakkal (kő)
Női fej (kő)
Ülő akt (márvány)
Az Ernst Múzeum kiállitasai 163. csoport-kiállitás Bp. 1936 dec. 14.1.

Csáky József

Hobrán

25a. Csáky József: *Dekorativ nő* (szobormű) Bronzban megrendelhető.
25b. Csáky József: *Stilizált női alak* (szobormű) Bronzban megrendelhető.

Nemzeti Szalon

1929. jan.

Kut

1939 máj-jún (Fő kept és Tört Nuz)

Ló, ler szobor

Ernst után!

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon: 144-485

Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda, Bpest — Felelős kiadó: Lehel Béla főtitkár

Csáky József

szobrász Páris

koll. kiáll.

201 – 221. szám.

Ernst Museum kiállításai

C L. X III (163.)

1936.

A bevezetésnek

fentire vonatk.

részét lásd.

27

145. LEVELDI-KOZMA FERENC (Bárd Miklós). Magántulajdon.
146. RÁKOSI JENŐ. A Pesti Hirlap tulajdona.
147. PROHÁSZKA OTTOKÁR. Bronz . . . 2000.—

SIDLÓ FERENC.

148. NŐI ARCKÉP. Magántujajdon.

KISFALUDI-STRÓBL ZSIGMOND.

149. NÁDOSY IMRE. Magántulajdon.

MDK

Csáky József (Párizs) szobrai

Ádám és Éva (márvány)
Leányfej (bronz relief)
Női fej (bronz relief)
Térdeplő alak (terrakotta)
Oroszlán (terrakotta)
Fürdő után (bronzba öntve)
A reggel (bronzba öntve)

Az Ernst Múzeum kiállitasai 163.csoport-kiállitás Bp. 1936 dec. 14.1.

CSÁKY József

Gyógy- Patali 1990 26, 78, 129, 153.

and

ared, created, and saved with software programs such as Microsoft Excel, Claris MacDraw, and Corel Draw or for Windows, choose the Paste From command from the

computer's various folders or subdirectories until you When it is highlighted, double-click on it and click OK or esired image appears in the center of your PowerPoint fuzzy box. You can then move, resize, or crop it as de-

and to import graphics through the Apple Macintosh or d. If your computer has sufficient memory available, you rPoint and a drawing program at the same time. You'll ckly back and forth between them, importing graphical

The
Powe

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Csáky István, szobrán
[Csáky József]

megemlítve

Tomás szadár - Félúton - India felé
Nep szabadság, Br 1982 szerint!

Csóky

Részt vett a müncheni magyar tárlaton 1972.-ben

Bodri Ferenc: Magyar tárlat Münchenben

Nagyvilág 72/11 1755. old.

CSÁKY, festő

Debrecenben az Ady Társaság 1927.évi kiállitásán Rabinovszky Márius előadást tartott.Ennek m nte:Bevezetés, impresszionizmus,szintézis.Expres zionizmus.Ezen képekben Munch,Meidner,mint visszapillantás egy gótikus miniatúra,továbbá Csontváry,Kernstok,Kiss Vilma,Vaszary,Egry,Márffy,Lehmbruck,Hötger,Csáky művészetét mutatta be. 754.old. 9 .jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

M.D.K.

CSÁKY József Ferenc /!/ párizsi szobrászmüvész elragdtatással beszélt a szegedi szabdtéri játékokról. /"több mint félszázaddal ezelőtt mezitláb vándorolt ki el innét."/

Ruffy Péter: Szeged ügye, Szeged álmai.
Magyar Nemzet, 1962 július 6, 4.1.

J Rodintól, akinek kedvéért Párizsba jött, ott kin réglőn eltávolodott. A festők közül Cézanne és Rousseau, hatottak reá. Lenyügözte az 1910. felfederett néger művészet sa francia kora román szobrászat. Éveken át másolt, látott és tanult a muzeum orban.

rolyi palotában majd Rodin
modorát próbálgatta egy Hun-
gária-körúti meleghárban.
Czután ~~egy barátjával~~ Szege-
den át gyalog elindult
Párizsba. Szombathelyig
jutott, a hol egy díszítő
szobrász műhelyében meg-
keresse a vasúti költséget
s 1908 nyarán de végén
eikerett a francia fővá-
rosba. 74 ~~[illegible]~~
a ~~La Palette~~ akadémiám
~~dolgozott. 1910 [illegible] meg-~~
~~ta Szegedvárosi~~ a Ferenc Jó-
~~zsef [illegible] osztöndi-~~
~~jal tanyagyttal~~ Párizsban ~~kin-~~
~~dent [illegible] kezdeni~~. Az anyagyal való
megismerkedéssel
kezdte. Agyagban meg-
mintárok elgondolásait
vaját maga faragta kő-
be, hegyi kristályba
fába a ~~[illegible]~~ vagy öntötte bronzba

Kovács Sándor halt igazgató

Szinto 41.3.15

magy nélkülözések közt

márványba mész-

12. 1888 márc. 18. Szegeden

1908. óta Párisban él.

1909. a független művészek csoportjához csatlakozott azok szalonjában nagysikerrel kiállított s azután egyik vezetője lett az expresszionista művészeknek. Artistes indépendants-nak tagja.

1904-5. az iparm. iskolában id. Mattai Lajos ~~osztályán~~ növendéke volt ~~Kismarty-Lecsevé tanulmányai~~ ~~Kismarty-Lecsevé tanulmányai~~ ~~Kismarty-Lecsevé tanulmányai~~ mesterségbeli vizsgát ~~[illegible]~~ nem akadt, aki ~~[illegible]~~ befogadja.

1907. óta Zsolnay-gyárban kapott munkát, honnan hat és fél hónap multva mint tehetségtelent elbocsátják. Kis delmei hónapok következtek erőtlen testem. Egy öntödé-ben dolgozott, ~~majd~~ avcképet másolt a Ká-

Másfél év multva kapja abba a gyár ~~[illegible]~~ másolást és nyugdíjba ~~[illegible]~~ mutatott, s Kismarty-Lecsevé az iskolából. Erőtlen testére Lászlót ugyanezen dolgozott dea

† Nincsen tudott elhelyezkedni

modellt állt az École
des Beaux-Atsön ~~vagyanag~~
~~nosokról~~, volt kőfaragó.
Szakkordó, gipszöntő, Brum-
mer József szegedi szárma-
rázu szobrászszal japán met-
szeteket és perzsa miniatü-
rőket árultak az utcán. A
„Ruche"-ben (Méhkasban)
a Porte de Versaillesnál
lakott, ahol a művészet
számkivetettjei kaphattak
olcsó szállást. Öt sonért
étkezett évekenát, mindig
ugyanazt a menüt. Addig
dolgozott, míg ~~egy kis~~ nénü pár
összegyűjtött s akkor pár
hétig a szobrászatnak élt,
azután elölről kezdte
az egészet. [1910-13. meg-
kapta Szeged várvs Ferenc
József művészeti ösz-

fordot

[1909. a független művészek csoportjához csatlakozott.

fondiját s ekkor kétévig
a La Palette akadémián
tanult. ~~[illegible]~~
Az első kubista ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ 1912. tünt
kiállitások első kubista sorozatos sikerei vottak a Salon des
szobrával ~~[illegible]~~ Indépendants kiállitásaiva. Már 1913. óta
francia állampolgár volt
s a háboru alatt nem internállák. 1914-től 5 évi
szünetet hartott. 1918 végén Léonce Rosenberg,
Párizs egyik legnagyobb
mükereskedője a maga
részére kötötte le munkásságát. Ezzel hirneve
meg volt alapitva.
Mikor Cs. Párizsba érkezett, mindent elölről
kellett ~~[illegible]~~ megtanulnia.

Csáky J. A kubizmusról.
Huszadik Század 1915. évf.

Az 1937 évi párizsi vi-
lág kiállítás kísérleti Bunhaz-
ban Blattner Géza rendezé-
sében tetradták Madách Imre
nek Az ember tragédiáját. Ádám
Éva és Lucifer bábuinak
fejeit és mintázta.
A második világháború-
ban a nemet megszállás
idejen elmenekült Párizs-
ból és Indre megyében
partizán tabort szerve-
zett a franciák olda-
lán. A francia fovárosba
csak a háboru be-
fejezése után tert vissza.

Bábjátek formájában

Csáky József

Nobrán. (Párizs)

Koll. kiáll.

Ernst Mur. ~~[illegible]~~ 163. kiáll. kat.

l.

könyvtáramban

Csáky József
szobrász

Csáky részt vett a kubista szobrászat
1911-es felmetherisén a párizsi kiállító
teremben a Salon d'Automne-ban és
a Salon des Indépendants-ban.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
szobrász

Később München élt, majd az Ipar Művészeti Főiskolára, került, azután éjszakszobrászattal foglalkozott, Párizsba került, ahol a kubista La Palette Akadémián tanult.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky József
szobrász

Csáky József ifjúságát Szegeden töltötte, ahol már 12-éves korában festegelett és faragott. Tágas uperfás parasztudvarban élt.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet,1972május - 13.oldal

Csáky József
szobrász

Csáky József a modern francia szobrászat magyar szaimarázsi. mestere A kulista formavilag úttörője és képviselője 1971-ben meghalt.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet,1972május - 13.oldal

Csáky József
szobrász

„Két figura" (Szinezett kő) 1920
„Arc" (Kő) 1921.
„Absztrakt álló figura" Kő. 1921.
„Fej" kő. 1921

} repro

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972május - 13.oldal

Csáky József
szobrász

„Leány fej". 1923 (márvány)
„Leány" 1929. (kő)
„Párduc" 1928. (kő)
} repro

Molnár Sándor: Párizsi sétak Csáky Józseffel
Művészet, 1972. május – 13 oldal

Csáky József
szobrász

A leányfejek és asszonyi testek
szonala inkább szoborszerű, mint
emberi, ningis fiatalságot, boldog-
ságérzétet sugároznak.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - 63.oldal

Csáky József
nabrán

Az „Après le bain", „Le sommeil", a „Jeune fille", a „La toilette" ciminü alkotásáiban a formáz elvetlik Érzelló ságuhat.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - é3.oldal

Csáky József
szobrász

A Tête de Lion ne c. műve teljesen kubista felépítésű. Ilyen jellegű a: „Tête de jeune fille", „Chevreuil", „L'architectura", „Le beau livre" stb.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Művészet, 1972.május - 63.oldal

Csáky József
szobrász

A művész nem idegenkedik a természet megjelenítésétől, emberfejek, állat szobrok, emberi alakok lepnek elő az illetlen anyagból.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Müvészet, 1972.május - é3.oldal

Csáky József
szobász

Csáky József műveinek egy része, a
a szinezett domborműnek a holland
Kröller-Müller múzeumba került.

Molnár Sándor: Párizsi séták Csáky Józseffel.
Művészet, 1972.május - 13.oldal

Csáky

A Pécsről elszármazott Carl László – László Károly-bázeli műgyűjtő képzőművészeti alkotásokat adományozott a Múzeumnak, melyek között a magyar származású Csáky műve is szerepelt.

Hallama Erzsébet: A Pécsi Modern Magyar Képtár nemzetközi hírneve.
Dunántúli Napló, 1975. szept. 14.

Csaky nobrain M.D.K.

Kosár a karon (kő) 1928

Rosenberg gyűjt. Repr.

George W. Csaky. Paris e.n.

Csaky nobrán M.D.K.

Portré (bronz) 1929

repr.:

George, W. Csaky. Paris é.n.

Csaky nobrán M.D.K.

„Felöltözött alak" 1913.

„

repr.

George W. Csaky. Paris é.n.

szöveg 11, 13 o, 16,

Csaky nobrán M.D.K.

Absztrakció (kő) 1919

Mpl:

George, W: Csaky, Paris é.n.
növeg: 13 o, 16,

Csaky nobrán M.D.K.

Fiatal lány (kő) 1929

repr:

George, W.: Csaky. Paris, é.n.

Csaky román M.D.K.

Profil (polichrom kő) 1920
Coll. Müller. repr:

George W. Csaky. Paris. é.n.
nő vep. 16.

Csaky nolván M.D.K.

Alakrat. (kő) 1919.

repr:

George, W: Csaky. Paris, é.n.

Csaky nobrán M.D.K.

Két alak (polichrom kő) 1920
Coll. Kröller. repr.

George, W.: Csáky. Paris. e.n.
növeg: 16

Csaky Moleván M.D.K.

Arc (kő) 1921.

vesz:

George. W: Csaky Paris é.n.

növeg: 15 o

Csaky nobrán M.D.K.

Kecske (mórvány) 1926

Coll. M. Coard.
repr.

George W. Csaky. Paris. é.n.

Csaky Lobrán M.D.K.

Leszállás a folyóhoz. (Bronz, ezüstöz-
ve). 1928.

Rotschild gyűjt. Repr.

George, W: Csaky. Paris. é.n.
nőveg: 17 o

Csaky román M.O.G.

Építészet (kő) 1927.

Coll. E. Duveen. Repr.:

George, W.: Csaky. Paris. é.n.

Csaky nabrán M.D.G.

Fiatal lány (polichrom kő) 1922

Coll. J. Doucet.

repr.

George W. Csaky. Paris. é.n.

Csaky nobrán M.D.K.

Fiatal lány fejc (1923) márvány -
Coll. J. Zoubaloff. repr.:

George W: Csaky. Paris. é.n.
nověg: 17 o

Csaky nobrán M.D.K.

Fej. (kő) 1921.

Coll. Ch. de Noailles.

regs:

George W. Csaky. Paris, e'n.

Csaky nobrán M. D. K.

Álló absztrakt figura (kő) 1921.

Coll. Ch. de Noailles.
rejr.

George, W: Csaky, Paris é.n.
növeg: 15 o

Csaky ~~[illegible]~~ [illegible] M.D.U.

Wöstény oroszlán Jeje (granit) 1922

Coll. J. Doucet. repr.:

George, W. Csaky Paris é.n.

növeg: 17 o,

Csaky noberán M.D.K.

A nép Tönyö. (bronz) 1928

rejzi:

George, W: Csaky. Paris, é.n.
noveg: 17 o,

Sarkantyú vörösvezből X. 92.

Csáky József

a Kut törvényszéke

1929. jan. Eiáll. a Kutnak

2 szobonum ✓

Europai Iskole

Francia-m. Miall. 1947 ápr.-máj

Ceruzarajz I-II

Csáky József

koll. kiáll.

l.

Ernst Múzeum

163. n.

1936. dec.

Csáky József

életének és munkásságának ismertetése, méltatása:

Bor Pál: Emlékezés Csáky Józsefre /1888-1971/

Magy.Ép.műv. 1972.5.sz. 62.1.

Csáky József szobrász

"Müvészet és modern világ" cimmel ir a lap az azonos cimü Larousse-sorozat képzőmüvészeti kiadványáról, melyben felsorol néhány magyar képzőmüvészt az itthoniak és a külföldön müködők közül. A huszadik század képzőmüvészetével foglalkozó kötet képanyagot is hoz, de külön nem tér ki arra, hogy kinek, milyen alkotását mutatja be.
A felsoroltak között szerepel a müvész neve is.
Élet és irodalom, Bp. 1972. okt. 7.
XVI. évf. 41. sz. 6. lap.

beszámoló

Csáky József

Párizsban dolgozott.

Forrás: 1973-56/76
Szij: Egy ujvidéki magyar művész

Csáky József
festő

Szeged a Nagyvilágba induló
Művész Otthona volt.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Csáky József

Müve szerepel a pécsi Janus Pannonius Muzeumban rendeze tt "Magyar aktivizmus" c. kiállitáson

Magyar Nemzet 1973 szeptember 23 12.old.

CSÁKY, festő

1911-ben az Őszi Szalonban vegyeskereskedés volt. A Római-díjasok mellett hódolattal adóztak a 8 éve halott Pissarrónak, tizedrangu festőket engedtek be, A kubistak közül a többek között beengedték Csakyt is. 43.old

GERA GYÖRGY: A kubizmus festészete 35.old

VALÓSAG, A TIT. folyóirata. 1973. 9.sz. Bp.

CSÁKY, xxxxx szobrász

A szintetikus kubizmus korszaka-korszaka? mindössze két
évig,1913-tól 1914-ig tartott.Ekkor bomlott ki a kubist
ta szobrászok tevékenysége,köztük Csákyé is. 47.old

GERA GYORGY: A kubizmus festészete 35.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973.9.sz. Bp.

CSAKY, Jestő

Ha a század első évtizedében Párizsban egybesereglett a kubizmus bölcsőjét körülállók névsorát összeállítjuk, szembeszökő az idegenek-s köztük a kelet-európaiemigrá sok aránya. Köztük voltak Csaky és Reth, magyarok is.
35. old

GERA GYÖRGY: A kubizmus festészete 35. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata. 1973. 9.sz. Bp.

CSÁKY, festő

A kilencszázas évek első tizedében alig telt el egy hónap, hogy a kubisták tábora, a fiatalok köre újabb tagokkal ne bővült volna. Csáky és Léger nem sokkal később szintén csatlakoztak hozzájuk. 42.old

GERA GYÖRGY: A kubizmus festészete 35.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata. 1973. 9.sz. Bp.

Csáky József festőművész

A Magyar Írás repertóriuma megjelent a Petőfi Irodalmi Múzeum Bibliográfiai Füzetei sorozatában. A folyóirat műmellékletein a művész alkotásai szerepelnek.

(tasai): A Magyar Írás repertóriuma. Élet és Irodalom, 1974. febr. 2.

Csáky József

a magyar szellemiségből kiszakadt művész, igy korán a kubizmus hatása alá került szobrászata

Alföld 1975/11/73

Passuth Krisztina: Magyar müv az európai svsntgarde-ban/Aczél Géza/

Csáky József
festő

A raktárban a művész egy korai
alkotása található.

Passuth Krisztina: Modern művészet Amerikában
... 1971. augusztus – 41 lap.

Csáky József, szobrán

L. Czigány Dezső

Bodri F.: Kiadványok Ady-évfordulóra 102-108.

Tiszatáj, Szeged, 1979. jan. XXXIII/1.

CSAKY JÓZSEF, szobrasz

A Nyolcak és a századeleji avantgarde expresszív törekvései az ellenforradalom éveiben talajukat vesztették. Legfőbb képviselőik emigrációban éltek.-Uitz Béla,Pór Bertalan,Moholy-Nagy László,Breuer Marcell,Forbát Alfréd Molnár Farkas,vagy a Martynnal együtt Párizsban élő Béothy István,Huszár Vilmos,Hajdu István,Csáky József, Tihanyi Lajos,stb. 341.old

HÁRS ÉVA: Martyn Ferenc és a "Párizsi iskola" /1926-1940/ Részletek az életmű monografikus feldolgozásából 331.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XIV-XV. évf. 1969-1970. Pécs, 1974

Csáky [ ], nobrán

Megemlítve.

Nádass József: Régmúlt napok Párizsban
6-7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 11.

Csáky [József], szobrász

L.: Vasarely

R. Révész Zs.: Művészeti ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. aug. 6.

Csáky József, nobrán

L: Kassák 1

Bodri f.: Kiállítási ... 1127-1130.

JELENKOR, Pécs, 1975. december XVIII/12.

Gáky József szobrász

Tóth Attila: Mecenatura Gozgrád megyében

Művészet, 1982. augusztus

Gáky József szobrász

N.K.: Tisztelet a műlőföldnek

Művészet, 1982. december

Csáky József

100 éve született Reök Ulfrid

Magyar Nemzet 1984. III. 1.

Csáky József

Méltatás

Fejér Ernő: Álmok és realitások.
Művészet, 1979. március - 2. lap.

Csáky József, szobrászművész

E tárlat megnyitásáig rajzkiállítás még nem volt hazánkban. Ez az első tárlat, mely a rajz műfajához kötötte magát. – Az akadémiák nyugalmát árasztó művek közé Csáky József, Boross Géza, Varga Nándor Lajos, Pirk János, Pór Bertalan munkái vannak. ~~képviselve~~ sorolva.

Horváth György: Rajzkiállítás a Nemzeti Galériában. Magyar Nemzet, 1980, máj. 1.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

AR 21.

□ HETVENEDIK SZÜLETÉSNAPJA alkalmából kedden ünnepelték Párizsban Csáky Józsefet, az európai hírű magyar származású szobrászművészt, akinek nevét a nyugati országok köreiben jobban ismerik, mint nálunk. Csáky, egy szegedi levélhordó fia, 1908-ban gyalog indult Párizsba. A második világháborúban a francia ellenállási mozgalom soraiban harcolt a fasizmus ellen. Alkotásai a legtöbb nyugati múzeumban megtalálhatók. Születésnapja alkalmából a párizsi magyar követség munkatársai is köszöntötték. Csáky, ötvenévi távollét után, tavaszszal haza szeretne látogatni. A Magyar Nemzeti Galériában két alkotása van.

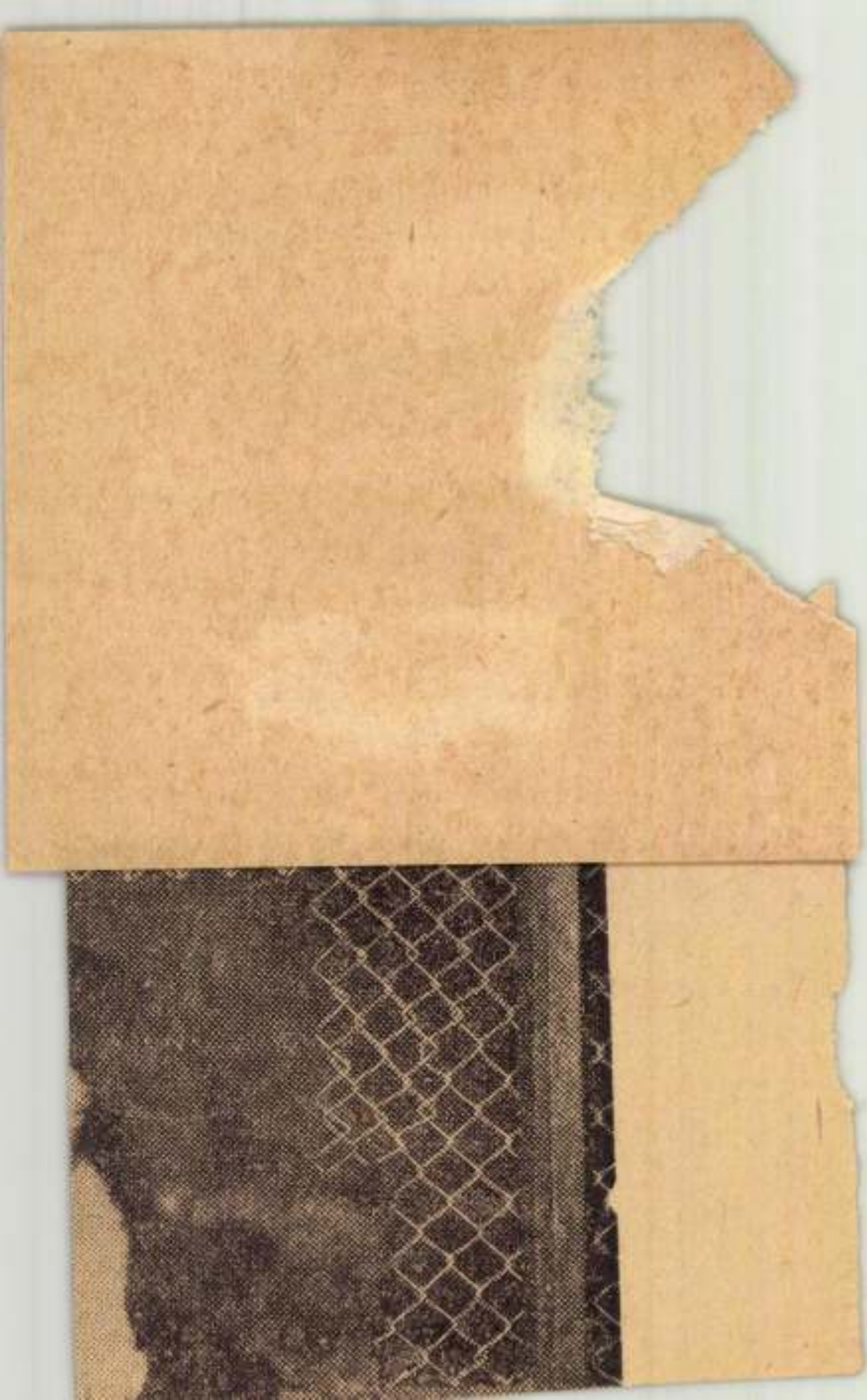

Csáky József, szobrászművész

A Valóság nov.-i számában megjelent Joan Miro interjúból számunkra, magyarok számára a beszélgetés különösen tanulságosnak tűnhet. Miro ugyanis személyes ismerősként említi a századfordulós táján Párizsba került Csáky József szobrászt, nagyra értékeli Brener Marcell, Moholy Nagy László művészetét

P. Szabó Ernő: Gondolj Miro fiataljaira!
Magyar Ifjúság, 1982. jan. 1. 18. old.

Csáky József

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : 54,

Csáky József szobrán

TAMÁS ALADÁR:

Vallomás Párizsról és a Balatonról

Tamás Aladár: Vallom[illegible] 14

Népszabadság

Meglátogattam Csáky Józsefet, a nagy magyar — és világhírű — szobrászt. Hiába élt ő 1908 óta Párizsban, francia állampolgár lett, az első világháború idejében a francia hadseregben szolgált, megmaradt ő magyarnak. Magyarnak és kommunistának. Amikor 1939-ben Párizsban letartóztattak, két francia állampolgárnak kellett kezességet vállalnia értem. (Később kiderült, hogy ez a kezesség a világon semmit sem használt.) Az egyik Csáky József volt. A felszított kommunistaellenes hajsza légkörében nem kis dolog volt a kiállása. Tizenhat év után most mentem megköszönni cselekedetét. Ott lakott Csáky még mindig, messze a XVIII. kerületben. Műterme elég elhagyatott volt, néhány megkezdett szobra azért csorbítatlan művészi erejéről tanúskodott. Egy összevagdosott hosszú asztal mellé ültünk le. Nagy kancsó bor került elénk. Két vastag üvegű pohár. Felesége már nem élt. Néhány szép festmény díszítette a falat. Büszkén mutatta: leányának a művei voltak. Magyarországról beszélgettünk. Ő kérdezett, én válaszoltam. Művészetről, szobrászokról, napi életről, politikáról. „Kora fiatalságomban kerültem el hazulról — mondta —, most hogy életem utolsó fejezetéhez közeledik, otthon szeretnék újból gyökeret verni. Azt hiszem, cselekvéseimmel, műveimmel nem hoztam szégyent a mai Magyarországra."

A bor elfogyott. Felemelkedtem kemény ülőhelyemről, és elbúcsúztam Csáky Józseftől. Előzőleg fényképeket kértem tőle alkotásairól, minél többet. Jó három tucat képet szedett össze, fiókokból, könyvek lapjai közül, még a falakról is levett egynéhányat. Visszatérve Budapestre, felkerekedtem és ellátogattam a Művelődésügyi Minisztériumba, átadtam a fényképeket, és tolmácsoltam Csáky József óhaját. Mind a kettőt szívesen fogadták. Esztendőn keresztül legalább egyszer minden hónapban tudakozódtam ügyében. Foglalkoznak vele, keresik a lehetőségeket — ilyen válaszokat kaptam. Azóta megtanultam: a lehetőségek akárhányszor túlélik az embert, és nem valósulnak meg soha, Csáky József nem települt vissza Magyarországra.

Még mostanában is gyakorta jut eszembe. Az élet egyes visszavisszatérő jelenségei egyre inkább megmagyarázhatatlanok számomra. Hány súlytalan — vagy éppenséggel gyanús súllyal rendelkező — személyt fogadtunk idehaza tárt karokkal. A század eleji nagy nemzetközi művészeti forradalom egyik vezéralakja, Csáky József számára ugyanezek a karok nem tárultak ki. A hatvanas évek elején még egynéhányszor láttam Párizsban nagykövetségünk fogadásai alkalmával. Egyre inkább vonzódott az alkoholhoz. És mind kevésbé bírta. Aztán hamarosan végleg itthagyott bennünket. Nem hiszem, hogy sok ember akadt, aki lelkiismeret-mardosást érzett volna, sorsára gondolván.

CSINGIZ A

Min

olyan okok következtében, amelyek a külső szemlélő számára szükségképpen valószínűtlenek, annyira abszurdak ugyanis. Az imperializmus szülte politikai, ideológiai, faji korlátok az ellentétekkel szabdalt mai világban az emberi nem puszta folytatásának útját torlaszolják el, nem is szólva a fejlődéséről.

A jelenlegi viszonyok között, amikor nemcsak megvannak a technikai lehetőségek arra, hogy tartósan kiépjünk a világűrbe, hanem amikor az emberiség gazdasági és ökológiai szükségletei parancsolóan meg is követelik ezeknek a lehetőségeknek a kiaknázását, a népek közötti viszály szítása, az anyagi és szellemi erőtartalékok elfecsérlése a fegyverkezési hajszára, az ember ellen elkövetett legszörnyűbb bűntettnek számít.

Napjainkban csak a nemzetközi feszültség enyhítését tekinthetjük haladó politikának. Nincs ennél felelősségteljesebb feladat a világon.

És alternatívája sincs.

Ha az emberiség nem tanul meg békében élni, elpusztul. A kölcsönös bizalmatlanság, a gyanakvás, a konfrontáció légköre, amely elkerülhetetlenül torkollik abba a törekvésbe, hogy mindenkire és mindenre egygondolatúságot kényszerítsenek rá, a nyugodt és boldog emberi élet számára az egyik legveszélyesebb fenyegetés.

Az emberek lehetnek egy nézetet vallók, de nem gondolkodhatnak egy szólamra úgy, hogy közben megmaradjanak embernek és megőrizzék emberi tulajdonságaikat. Az a kívánság, hogy az embert megfosszák egyéniségétől, ősidőktől mindmáig velejárója volt a birodalmi, imperialista, hegemonista ambícióknak.

A múlt emlékezete nélküli ember, aki rákényszerül, hogy újra meghatározza helyét a világban, az olyan ember, akit megfosztottak saját

„Annak szükségességéből indulok ki, hogy le kell rombolni a demarkációs vonalat aközött, ami reálisnak tűnt, és aközött, ami fantasztikusnak, hiszen a világban, amelyet megkíséreltem megtestesíteni, ez a határvonal nem létezett".

Miből fakad az emberi lélek ereje, miként küzdi le az osztályrészül jutó rettenetes akadályokat, mi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG

1979 JAN 21

Csáky József, szobrász (1888–1971) művész.

1) Folytatás.

1021

6

DM MAG

Szelesi Zoltán:

Szegedről indult híres művészek

A Tisza-táj és környezetének népélete Szeged képzőművészetének jellegét régtől fogva meghatározza ugyan, de e sajátosnak mondható lokális természeti és társadalmi vonás mellett, az itteni festők, szobrászok, grafikusok részéről már a század elejétől egy úgynevezett „európai orientáció" is kimutatható. A Szegedről külföldre útrakelt művészek közül hárman magasodnak ki: a szobrász *Csáky József*, a konstruktivista *Moholy-Nagy László* és a fametsző *Buday György*, akiknek neve a későbbiek során nemzetközi hírűvé vált. Jóllehet mindhárman végleg idegenbe szakadtak, de büszkeségük nem lett kisebb ezáltal, mert rangos művészekként sem feledkeztek meg Szegedről, ahol egykor fiatalkori álmaikat szőtték mindarról, mely Csákynál végül Párizsban, Budaynál Londonban és Moholy-Nagynál New Yorkban teljesedett be. Róluk szóló alábbi sorainkkal, a hat évtizeddel ezelőtt Szegeden működő Moholy-Nagy Lászlóra, a hetvenedik évét átlépett, ma is alkotó Buday Györgyre és a kilenven esztendeje városunkban született Csáky Józsefre történő villanásnyi emlékezésünkkel a kivételes értékű, világszínvonalú munkásságuk iránti nagyrabecsülésünket szeretnők kifejezni.

*

A Szegedről Párizsba leghamarabb kikerült *Csáky József* (1888—1971) fiatalsága nehézségekkel terhes volt. Atyja szegény levélhordóként nem tudta taníttatni. Az Iparművészeti Iskolán megkezdett studiumait is ezért kellett megszakítania. Másrészt azért is vált meg ettől a konzervatív művészeti intézménytől, mert az ő újat létrehozni vágyó tehetségét gátolta a kibontakozásban. Ezért is hatott rá vonzó fényként Párizs, az alkotói lehetőségeknek ez a század eleji Mekkája, ahova 1908-ban sikerült eljutnia. Kezdetben itt is nyomorgott, de művészi önmegvalósításáért vívott harcát elszántan tovább folytatta. Ennek eredményeként írhatta öregkorában papírra vetett memoárjában Csáky azt, hogy „... *én hoztam létre az első kubista szobrokat, melyek rámterelték a párizsi modern művészek és műértők figyelmét.*" A magyarságát, sőt szegedi származását mindig és hangsúlyozó mester Párizsban létrejött gazdag életműve az ötvenes évek végétől vált ismertté előttünk. Szobrászatának tartalmi és formai magasrendűségéről fogalmat nyerhettünk, a montmartrei műtermében tett látogatások alkalmával. A párizsi és más világvárosok múzeumaiban őrzött modern szellemi kompozíciói, a század kezdő évtizedeiben megújhódott európai szobrászat pozitív jegyeit hordják magukon.

Csáky József válogatott műveiből — idestova húsz évvel ezelőtt — 1959-ben Budapesten sikeres kiállítást rendeztek. Ez alkalommal — több mint félszázados távollét után — az idős mester hazalátogatott. Rövid, de néhány boldog napot szeretett szülővárosában, Szegeden is eltöltött. Emlékként itt hagyta egyik remek kis köztéri szobrát, a *Táncosnő* című alkotását, mely a Klauzál tér finom lírájú dísze lett. A nyolcvanhárom évet megért Csáky József hosszú ívű munkásságával a szobrászatban nemzetközi tekintélyt vívott ki magának.

*

Konzerv a betonban

Az idősebb Tupoljevről, a híres TU jelzésű gépek szerkesztőjéről maradt fenn az, a hír, hogy megszállotja volt a rendnek és a tisztaságnak. Gyárában árgus szemekkel figyelte és üldözte a rendetlenséget, s egyetlen eldobott papírfecni vagy cigarettavég képes volt kihozni a sodrából. És nem azért, mert lett volna ideje kicsinyes dolgokkal foglalkozni, hanem azért, mert az ő szemében a pontos és igényes munka csak pontos és igényes környezetben volt elképzelhető. „Azok, akik rendetlen tató körbejár, úgy ér el mindenkit a rendetlenség, igénytelenség és hanyagság következménye. Azaz, hogy minden munka- és tisztaságszerető ember töpreng rajta: hol és hogyan lehetne megszakítani ezt a körforgást? Hol és hogyan lehetne elindítani egy ellenkező hullámot; az igényes, rendes, pontos munka ellenhullámait. Mert idáig ugyan éreztük a rendetlenségek és hanyagságok következményeit, de most eljött az idő, hogy létfontosságú megszabadulni tőlük.

Emelni exportunk arányát? Külkereskedők a megmondhatói, hogy a lehetőségeink még a jelenlegi világgazdasági helyzetben is számottevők. Ha emeljük áruink minőségi színvonalát is! Ez igen sok esetben valóban a termékek korszerűsítését, új termékek kibocsátását követeli. Tehát erők és eszközök átcsoportosítását, fejlesztő és szervező munkát, esetleg költséges fejlesztést és beruházást. De nagyon sokszor ezt sem feltétlenül. Csak jó, megbízható, pontos munkát! Azt azonban senki nem gondolhatja komolyan, hogy ilyen megbízható, pontos munka lehetséges az exportra termelő üzemrészekben, ha nem ugyanilyen igényes a munka mindenütt.

Mostanában — nagyon helyesen — mind több licencet és gyártási eljárást veszünk meg, ne kelljen mindent magunknak feltalálni, hanem amit már mások tudnak, azt szerezzük meg mi is. Ügyes gépeket, felszereléseket — még mindig nem eleget — veszünk meg, hogy tökéletesítsük a gyártási technológiákat. És a várt eredmény olykor nemcsak azért marad el, mert még kevés a gyakorlat, hanem azért is, mert a legújabb technika és technológia még nagyobb fegyelmet, pontosságot követel —, amit viszont nem lehet a gépekkel és műszerekkel együtt importálni. Óriási értékű gépesített sertéstelepeket, baromfigyárakat, üvegházakat építenek nálunk, amelyek ontják az árut mint az iparüzemek. De egyetlen gondatlanság a tápanyag összeállításában, egyetlen hanyagságból bekövetkezett fertőzés, egy légkondícionáló rendszer meghibásodása akár milliós károkat okozhat. Egy acélolvasztó kemence beszabályozásában elkövetett hiba, egy művelet elmulasztása az üveggyártásban, egy rossz adagolás a cementgyártásban, egy nem kellő hőfokú hengerlés az alumíniumiparban horribilis értékeket tehet tönkre. S nem azért, mert a technika volt tökéletlen, hanem esetleg azért, mert a kezelője volt igénytelen. Mert éppen ahhoz szokott, hogy tökmagzal teleszemetelt autóbuszon jár be, mert gyanús külsejű tányérokban teszik eléje az ételt az üzemi étkezdében, stb, stb.

Az egyik középiskolában mos-

CSAKY Joseph

Csaky. Sculptures. Dessins. Ausstellungskatalog.
Musée d'Art Moderne. Troyes, 1986.

für die künstlerische Lithographi
ihrer Entwicklung stand. Der bevo
aber auch ziemlich derbe erotisch
Übertreibungen eine verklemmte Ei

Bescheidenes Herkommen

Am 4. September 1796 wurde dem Pr
aus Biedermannsdorf bei Mödling s
der tragischerweise als Baby durc
Rückgratverkrümmung erlitt. Er bl
kränklich, Familienglück und Kind
sagt. Ab 1810 erhielt der sichtli
dung an der Zeichnungsakademie, s
Fischer, Hubert Maurer und Johann
dem frühen Tod des Vaters mußte e
seine Ausbildung nicht fortsetzen
Arzt Josef Barth, einem kunstsinn
an das Antikenkabinett des Kunstl
er 1818 eine ständige Anstellung
len Sorgen ledig war. Noch heute

CSÁKY József

Bor Pál: Csáky és szobrászata /négy tanulmány/ és Csáky önéletrajza, Bp. 1926. Amicus, 36 l.19 5 26cm . /Uj müvészet/

CSÁKY József

1) Bodri Ferenc: Cs. J. szobrászművész 80 éves, Jelenkor, 1968. 4sz. 331-333.

2) Szelesi Zoltán: Adalékok Cs. J.-hez Párizsban, Művészet 1968. 3sz. 23-25. képekkel

CSÁKY JÓZSEF

WALDEMAR GEORGE : CSAKY

Paris, é. u.

GENTHON István

Czóbel ~~Xsx~~ Béla

Mol, mikor ?

?

CSÁKY József szobrász

LŐRINC László: Egy hajdani szivárvány színei : Blattner Géza párizsi bábszínháza. = Művt Ért. 1991. 1-2. 23. skk.

P S névbetűs bécsi ötvösmester. Barkóczy Ferenc egri püspök udvari ötvöse. Fennmaradt tőle 1757-es bécsi városjeggyel a felsőtárkányi r. k. templomban a Fuorcontrasti kastély kápolnájából származó úrmutató és kehely. (Voit, 1956.) 1758-ból ugyancsak tőle a szihalmi r. k. templom bécsi városjegyű kelyhe, valamint 1759-ből az egri főszékesegyházi kincstár aranyozott rokokó kelyhe is. Az egri főszékesegyházi kincstár még három P S jegyű, azonos stílusú, remekbe készült rokokó kelyhet őriz, egyet 1757-es, kettőt 1761-es bécsi városjeggyel. Ugyanettől az ötvösmestertől való lehet a kincstár egy további kelyhe, amelynek jegyei már nem találhatók fel. (Voit, 1956.) Nem dönthető el, vajon Bécsben élő mesterről van szó, vagy olyan egri ötvösről, mint → Schajrer, aki a bécsi céhnek külső tagja volt és így a bécsi városbélyeget használhatta.

P S névbetűs bécsi ötvös (→ Schiller P ?) Az egri főkáptalani sekrestye 1851-es évszámmal ellátott pásztorbotja feltehetően a fenti ötvös műve. (Voit, 1956.)

P T L névbetűs augsburgi ötvösmester. A füzesabonyi r. k. templom úrmutató talpának szívidomba foglalt mesterjelzése szerint a tárgyat 1735-ben készítette a fenti ötvös. (Voit, 1956.)

PUCHER János kőművessegéd. Egerben 1752-ben → Valner egri kőművesmester legényeként dolgozik és innen Bécsbe távozik.

PUCHER József esztergályos. Az egri városi adókönyvek 1740—53 között írják össze.

PUCHER József építész. Az egri érseki levéltárban fennmaradt a jászberényi felsőbb leánynevelő intézet tervrajz-sorozata 1885-ből (tvj. 238).

PUMPLER Mihály festő. Egerben 1766—80 között szerepel az adóösszeírásokban, de még az 1795. évi adójegyzék is említi.

PULIZ (PULLIZ) György rézműves. Az egri házak 1687—90 közötti felértékelésénél 36-os számú házának becsértékét 30 forintban állapítják meg. (OL).

PURGER József gyöngyösi lakatos → Gruber József.

CSÁKY József

Bodri Ferenc: Egy párizsi magyar orvos kapcsolata Babitscsal és másokkal. = Dunatáj, 9, 1986, 1. 63-68.

CSÁKY József

Ld. Sík Csaba

UHQ 51. 1973 176-177. p.

Csáky József, szobrászművész (1888-1963).

Hincz Gyula 1904-ben született, 80 éve. — 1926-ban kijutott a modern művészet Mekkájába, Párizsba, amely egész életre ható benyomást tett rá. „Szembe találtam magam a francia avantgarde művészettel. Picasso megdöbbentett, legnagyobb hatással azonban Brâncusi volt rám és Csáky József, akit személyesen is felkerestem."

Brestyánszky Ilona: Hincz Gyuláról.
Nők Lapja, 1984. jún. 30. 16-17-old.

Csáky József, szobrászművész (1888–1963).

Századunk művészetének nemcsak hagyományrombló óriásai vannak, hanem olyan harmonikusan lírai egyéniségei is, mint amilyen a ráz éve 1884. júl. 12-én született Amadeo Modigliani volt. Abban a környezetben élt és dolgozott, amely Picassót és Braque-ot adta a világnak és amelynek magyar tagjai is voltak: Czóbel Béla, Csáky József például. Még az is közös, hogy az ő bájos aktjainak és madonna-portréinak, elfogadtatása sem volt könnyebb, mint a kubisták arabeszkjeinek.

Vadas József: Modigliani
Tükör, Budapest, 1984. júl. 15.

Csáky József

szobrász

Erőd

Farkas Zoltán:

Budapesti levél

Forum (magyar rész)

1937. 6. l.

Rovignoi vándorkt. (Cs. és Kir. tábori vadász zásztóalj.) III. 179

Csáky József

Nobrán

Wód
2

Forum. 1934. 159. l.
(Dr. A. F.: Der Bildhauer Joseph Csáky; képekkel.)

" "

fordult
...obbra, babérkoszorútól körülvett tojásdad me-
...hosszú hajat, bajuszt és körszakált hord. Pa-
...zsinóros, gombjai som alakúak. Jelirata a

...M."

...i a koszorúnak 7.3 : 5.5 cm.

8774. (szinezett).

107/95 - N° ~~xxx~~ 169.

Csáky József

Gyomai Imre = Magyar szobrály csinálta az első kubista szobrot ---

Literatura, 1929. 18-21. K.
képekkel.

Aba. R.k. templom

939.

ágos Bizottsága

ány
- száma: 57 1939.
- kelte: 1/31. 1939.
- beérkezése: 11/3. 1939.

ek száma:

elintézett szám:

áma: ~~593/1938.~~ 1938: 169, 259, 394, 593, 1937: 262, 291,

áma:

Kandeskyné

asta: Hegyi [illegible]

Csáky József, szobtárzművész (1888-1963).

a Móra Ferenc Múzeum dísztermében állandó kiállításon tárják elénk a rendezők Szeged képzőművészeti hagyományait, fejlődését. – A városból települt Párizsba Csáky József és a konstruktivista művészetéről ismert Moholy-Nagy László.

cs. m.: Szeged képzőművészete.
Pesti Műsor, 1984. aug. 22., 52-old.

Csáky József, szobrász

megemlítve.

14.

Székely András: Oszip Zadkin: Az elpusztított város

Nemszabadság, Bp. 1978. jan. 15.

Csáky József, szobrász

Az Ernst-múzeum mutatta be Csáky József-nek, a Párizsban élő kubista művésznek munkásságát.

Láncz Sándor: A szocialista Képzőművészek csoportja.
Jelenkor, 1977. 11. 1000. old.

Csáky József

Csáky József (1888–1971): szobrász. 1908-tól Párizsban élt. 1911-ben a kubistákhoz csatlakozott. Kőből faragott konstruktivista szobrai az absztrakt művészet határán állnak. 1930-tól főként bronzszobrokat csinált, melyekben hangsúlyosabb szerep jutott a klasszikus elemnek.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim
Bp. Corvina 1977

Csáki József, szobrász 1) Folytatás

a Szegedi Galériában a Szegeden született, élt, művészek alkotásaiból láthatunk. Csáki József szegedi szarmazású, az európai kubista szobrászat egyik megalapítója. „Balerina" c. műve a Klauzálter sarkán áll. (említve)

Művészeti magazin

1977. máj. 26. TV 21.50 V Gné

Csáky József

A kubista szobrászathoz vezető szólak után kutatott Párisban

Kmetty János - Festő voltam és vagyok

16 oldal

Csáky József

A párisi magyar festő kolonia tagja

Kmetty János - Festő voltam és vagyok

70 oldal

Csáky József

1908-ból Párizsban élő kubista szobrász.

Heitler László: Vedres Márk 17.

Csáky József, szobrász

A pécsi Modern Magyar Képtár kiállítása Nagykanizsán megnyílt, melyen szerepel a művész finom plasztikájú, dekorativ „Női fej"-jel szerepel. A művész a kubista szobrászat egyik első alakja.

Aknai Tamás: Modern grafika.

Zalai Hírlap, 1976. dec. 19.

Csáky József, szobrász

l.: Kassák

Bodri J.: Művészeti . . . (1) 350-354.

JELENKOR, Pécs, 1976. április XIX 4.

Csáky József, nobván

L.: Szőri József

Apró J.: Kélemények .... [2] .... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6.

Csáky József

A 20-as évek magyar művészetét képviselte a művész.

Bak Imre: A modern művészet nagy évtizede.
Művészet, 1978. május - 44 lap

Csáky József

Rangos képviselője volt a kubizmusnak.

Nemeth Lajos Modern mappa minimum Cornu, 1968 103.l.

Csáky József, szobrász

L: Major Máté

Láncz S: A szoc. képzőm. csoportja 998-1002.

Jelenkor, Pécs, 1977. nov. XX/11

Csáky József, szobrász

A művész a szerkezetes, építményes szobrászati megoldások új fejezetét nyitotta meg Európában. — Miként Csáky Józsefet, úgy Kádár Bélát is igazolja, a múzeumi minőség, a kormeghatározó tehetség.

Pogány Ö. Gábor: Kádár Béla emléktáblájához.

Népszava, 1948. márc. 19.

Csáky Károly gróf

képgyűjteménye.

137 magyar főúr,
államférfi, püspök stb.
XVIII. századból. Esztergomban.
Felsorolva, szerzőjük ismeretlen.

Uj Magyar Sion

1878. 695. l
696. l

Budapest székesfőváros polgármestere

184.004 szám
1937 - X.

A Műemlékek Orsz. Bizottsága
I. elnökségének

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díjátalányozva

H.

IX. Kálvin u. 10.

CSAKY Józef szobrász

René Reichard: Joseph Csaky 1888–1971.
Kubistische und nachkubistische Skulpturen
1913–1950. Ausstellungskatalog. Galerie
René Reichard. F./am Main, 1988

ier im 3. Bezirk in der Reisner-
ruppe von Schülern um sich, von
1821-1842) mit seinen humorvollen,
usragt.

m 28. August 1842 in Wien im Hause
asse 32) an einer Herzkrankheit.

Dr. Isabella Ackerl

essedienst unter
:

gemälde
Ölgemälde
von 1830", Ölgemälde
Aquarell
scher Botschafter (1820), Zeichnung

Bundeskanzleramt, Bundespressedienst.
287. Alle A-1014 Wien, Ballhausplatz 2.

Csáky József

Nobrán

1.

Szabad Művészet

1948. 293 l.

Murányi-Kovács E

Kiállítások

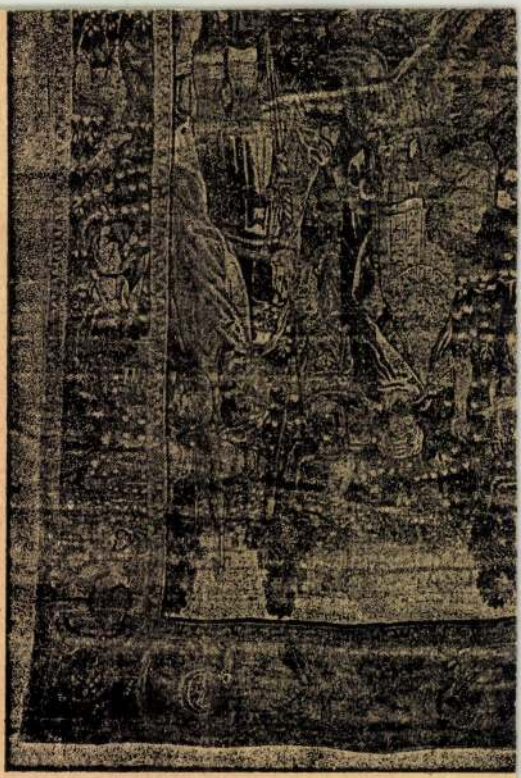

CSÁKY József szobrász

"Hilda Párizsból is irogat neki /Ti.Lukács Györgynek/ beszámol kinti napjairól. Igy többek közt arról, hogy felkereste a szegedi születésü szobrászt Csáky Józseft s az ő környezetében összeakadt bizonyos Szenyával - azaz Szemjonnal- össze is melegedett vele,mert az orosz férfi - ahogy kivehető zongoramüvész - szegedre is küldte leveleit. 197,198,200,202,206."

Péetr László: Bauer Hilda életmüve. In. Tiszatáj, 39. évf. 10.sz. 1985. 72.p.

SZ

CSÁKY

Illustrierte Zeitung, 4509 szám, 1931 aug 13, 213 l. 219 l.

Dr. Alma Stephanie Frischauer: Der Bildhauer Josef Csáky.
(5 képpel)

Csáky József
szobrász

CSÁKY JÓZSEF

Atelier Joseph Csaky et Renée Csaky

Gravures, dessins, gouache, peintures.
Cent quinze platres originaux avec
droit de tirage a huit exemplaires.
Oevres de 1920 a 1960.

Aukció: PARIS, DROUOT, 1978.
Exposition publique le jeudi 9. Mars 1978.
Vente: 10 Mars.
Katalogus, sztl. oldal.
Joseph Csaky: Kat. Nr. 1 - 114.

Csáky József

1924 Kompozició

Moholy-Nagy László:Az anyagtól az épitészetig
Corvina kiadó 109.old.

Csóka József

Franciaországban tartózkodó magyar szobrász művei a Dijksmuseumban és a Musée d'Art Moderne (Párizsban állnak.

Gerevich T.: Monumenti artistici Ungheresi all'Estero. Acta Historiae artium, Budapest, 1970. 1-252. 14 l.

Csáky József

müve, Kettős Szak", Otterlo, Rijksmuseum, Kröller-Müller, fehete-fehér reprodukció.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

331.

Csáky József

wolban

A Műbarát 1922.

64

Hevesy I:

A szobrászat
legujabb irányai

Könyvre támaszkodó leány.

655. Philiberte Le Douse.

Csóky József

nevét említi többek között mint kubista polgárét.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959 372 l. 25 F

Csáky József

volt Archipenko növendéke az első, aki a kubizmushoz csatlakozott; 1911 óta állított ki, a Párizs-i Őszi Szalonban és az „Indépendants"-okon.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Éditions du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 28 l.

Csáky József

2 társával (Lipchitz és Zadkine:) együtt a párizsi kubizmus idején hírnévre tett szert. A művész Magyarországról jött.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel 1959 372 l. 29 l.

Udky József

Szövegbenyomott fekete-fehér fényképreprodukció:

„Felöltözött nő", 1913.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 29 l.

Csáky József

Ezidőszerint ugy tünik fel, hogy mü-
vein a kubista stilus igen szerény
formában jelentkezik. E müvek mind-
azonáltal nagy elkeseredést váltottak
ki a közönség körében.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahr-
hunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel,
1959 [illegible]

Csáky József

Az 1912 évi párizsi Őszi Szalonban kiállitott műve körül a közönség tüntetni kezdett és a jelenlevő, 24-éves művész kénytelen volt megfutamodni.

Euphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel 1959, 373 l. 30-31 l.

Csóky József

Az első világháború befejezte után való visszatérésekor egy ideig reliefeken dolgozott; tekintélyes része e műveknek a Hollandiai Kröller-Müller múzeumban található.

Szuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 31 l.

Csáky József

Alkotásai polykrómozottak. Később monolyteket alkotott, ezek úgy tűnnek fel, mint látszólag álmodozó alakok, melyek gyengéd burkolatukból kiemelkednek.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel 1959. 372 l. 31 l.

Csáky József

E művei után eszrevétlenül eltér korábbi alkotásaitól és egy akadémiai stílus felé tájékozodik. Ezidő szerint meglepetés szerűen Canova művészeti felfogásában találjuk őt (: Táncosnő, 1954.)

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 3721 311

Csóky József

Született Szegeden 1888-ban. Képző-
művészeti Iskola, Budapest. Mint kerá-
miai dolgozó egy ideig a Pécsi kerámia-
gyárban dolgozott. 1908-ban Párizsba uta-
zik.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahr-
hunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel,
1959, 372 l. 255 l.

Csóky József

Picasso (:néger korszak:) művészét lelkesedik. Mint első munkatárs Brummer József műkereskedőnél dolgozik és 1909-ben alkotja meg első kubista művét.

Gemphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 255 l.

Csáky József

Megismerkedik a kubista festőkkel és elkezd velük együttesen kiállítani. Utána a csoporthoz Duchamp-Villon csatlakozik.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 255 f.

Csáky József

Résztvesz az őszi tárlaton majd az „Indépendants"-éin is. A Canudo alapitotta „Montjoie" folyóirat titkárja. 1914-18-ig mint önkéntes a hadseregben szolgál.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959 372 l. 255 l.

Csóky József

Keleti hadjárat. Több Rosenberg Léonce műkereskedővel /: L'Effort Moderne:/ lép kapcsolatba. 1922-ben francia állampolgár.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l 255 t

Csáky József 6

Trónylag kevés alkalommal mutatják be müveit Párizsban / két önálló kiállítása, Rosenberg Leonce-nél, és Sambon antikvár kereskedőnél :/

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959, 372 l. 255 l.

Csáky József

Külföldön gyakoribbak kiállításai, mint odahaza. Hollandiában és az Egyesült Államokban. 18 műve, ezekből 16, 1920-24-ből.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Editions du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 255 l.

Csáky József

Ez alkotások a hollomoliai Kröller-Müller Muzeumban találhatók. A múzeum Párisban él.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 255 l.

Csáky József

A szövegbenyomott fekete-fehér fényképreprodukció:

„Többszínű relief," 1920.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l 255 l.

MDK

Csáky József

szobrász

A Zsolnay-gyárban Kapás Nagy Mihály mellett dolgozott.
Született: Szeged 1888
A gyárban dolgozott: 1907

34.o. és 75.o. 26. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Csáky József

szobrász, kivitelező

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1907-ben

70.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

Csáky József

Rajnal, Maurice (Párizs) Néhány sor Csáky József-nél

MAGYAR MUVESZET

1929. 427

430

431

434

Lefirrel

Csáky József

szobrász

ród

Ybl Ervin:

Három kiállítás –

Budapesti Szemle

1937. febr. szám

243. l.

198. kép. *Habán tányér, 1700.*

PORCELLÁNEDÉNYEK,

csészék, tányérok, aljak stb., 778 darab,
Bécs, Klösterle, Schlaggenwald, Höchst, Zimbach, Wallendorf, Meissen, Frankenthal, Nymphenburg, Ludwigsburg, Ansbach, Berlin, Capodimonte, Novi, Wedgewood.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

KÍNAI PORCELLÁN,

23 drb. edény (egyik aranyozott bronzfoglalatban),
28 tányér, 2 tál, 3 sótartó, 1 tányéros csésze,
1 fedő.
Kékmázas, XVIII. század.

BOTFEJ,

28 drb., porcellánból.
XVIII.—XIX. század.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

PIPA,

18 drb. porcellánból,
XVIII.—XIX. század.

APRÓSÁGOK,

45 drb., porcellánból,
XVIII—XIX. század.

Csáky József szobrászművész

A Képzőművészek Uj Társasága rendes közgyű
lése előtt törzstagválasztó ülésén, uj
törzstagnak választotta.

Cikk: A Kut uj törzstagjai.

Nemzeti Ujság,1927.márc.17. 12.l.

MDK

Csáky József

Kiállitás a Tamás-Galeriában. Két apró szobor a művész párizsi műhelyéből.

Lyka Károly: Művészeti krónika.

Magyar Művészet 1929. 169.1.

Csáky József

Nobrait

Nevető c. nobra ki-
nolt állítva 1946-ban
a Musée Luxembourg
őszi tárlatán
Archépe repr

Major Máté

Találkozás magyar
népzőművészekkel
Párisban Uj Épi-
tészet 1947. 1. n. 13. l
12,

BUDAPEST
933 JUN 30 23

Csáky József

nobrán

mód

Gál László dr: Magyarok a világhirfelé... Csáky József. A Pesti Hirlap Vasárnapja. 1930 okt. 26.

(Képekkel.)

Életrapi adatokkal.

IV. MUZEUM-KÖRUT 1.

P. T.

90 év óta ad jó ruhát NEUM

3 generáción át lelkiismerete
NEUMANN név magában fogl
ségét, a kifogástalan szabást és

Mindig az volt a törekvésünk, hogy a
NEUMANN M. cégről nemcsa
ruhákat tartja, hanem köztudomás
a legdivatosabb kabátokkal, cost

Legutóbb rendezett divatbemutatóink nagy
hogy dús raktárunk kitünő izlést

CSÁKY JÓZSEF, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatarozott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény. 1979. 209.sz.-CSÁKY JÓZSEF: " GYERMEKFEJ", cimü müve. p.piros/ ceruza. 497+350 mm. 296.old.

KOMÁRY KÁLMÁN: A Modern magyar képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. rész, 1975.

Csáky József

Rajzai vannak Adorján Mária gyüjteményében.

Horváth Béla - Adorján Mária gyüjteménye; Mü-gyüjtő, 1971. 4. sz. 51. l.

Csáky József

Egy kubista aktja a jelzett gyüjteményben.

-h-a- - Aktok Fekete Gyula gyüjteményében; Mügyüjtő, 1972. 1. sz. 29. l.

Csáky József, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár. Forgács Hann Erzsébet Emlékgyűjteménynek 1960-ban megnyilt bővitett kiállitásán szereplő művek jegyzéke:
CSÁKY JÓZSEF: "Női fej". Papir, ceruza. 23+29 cm. Jelzés: jobbra lent: Csáky. Ltsz: 57.144. 184. old

SARKADINÉ, HÁMS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjtemény 181. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Csáky József

wobrán

l-

Vámossy Klára

A harai bábjáték

Bp. 1941. 46 l

CSÁKY József szobrász

SZUROMI Pál: Csáky József. Szeged : Csongrád m. Tcs. Müvelődési Osztály, 1990. - 75 p., XXXV. t. : ill.

Bibliográfia, fontosabb kiállitások jegyzéke

CSÁKY József

Szelei Zoltán: Régi viselet új emlékezete:
Csáky és Tóth Zulfikli otthonában. =
Heves Szemle. XII. évf. 2. sz. 1984. 9-12. p. ill.

Tót, Amerika
Csáky József

sitionen besondere Intensität und Pracht verlieh, eröffnete die grosse Zeit der venezianischen Malerei. — *Tizian* (*Tiziano Vecellia*, 1477-1576) malte zuerst religiöse Themen, stellte sich dann aber unter dem Einfluss der Fresken Giorgiones um. Schon als Zwanzigjähriger gründete er seinen Ruf als Porträtmaler. Prachtvoll sind seine Bildnisse and seine Landschaften, die in grosse Kompositionen gestellt sind. — *Tintoretto* (*Jacopo Robusti*, 1518-1594) war einer der eigenartigsten Maler der venezianischen Schule und wohl der einzige, der sich an Michelangelo inspirierte. Von künstlerischer Glut und einem geradezu unheimlichen Temperament durchdrungen, ist sein Schaffen bei weitem das reichhaltigste aller Maler Venedigs. — *Paolo Veronese* (*Paolo Caliari*, 1528-1588) ist vielleicht der vielfältigste und typischeste Vertreter der venezianischen Schule und der grösste Kolorist, der jemals gemalt hat.

Nach diesen aussergewöhnlichen Künstlern nennen wir noch in chronologischer Reihenfolge : *Palma il Vecchio* (d. Ä., zum Unterschied zu seinem Neffen, gegen 1480-1528); — *Lorenzo Lotto* (gegen 1480-1555); — *Pordenone* (*Licinio*; 1483-1539); — *Bonifacio dei Pitati* (1487-1553), welcher meisterhaft Tizian nachahmte; — *Paris Bordone* (1500-1571), ausgezeichneter Porträtmaler; — *Moretto* (*Alessandro Buonvicino*, in Brescia geboren, gegen 1498-1544); — *Bassano* (*Jacopo da Ponte*, 1510-1592), einer der grossen Farbenbeherrscher der venezianischen Schule; er übertrug seine Kunst seinen vier Söhnen; — Ende des 17. Jh. wurde *G. B. Tiepolo* (1696-1770) geboren, Fortsetzer der Kunst des Veronese, dessen leuchtende Farben und prachtvolle Kompositionen er glücklich übernahm; besonders zahlreiche Fresken. — Unter den Malern des 18. Jh. seien genannt : *Canaletto* (*Ant. da Canal*; 1697-1768), ein anderer *Canaletto* (*Bern. Bellotto*; 1724-1780) und *Fr. Guardi* (1712-1793), welche Ansichten von Venedig malten; *Pietro Longhi* (1702-1762), der mit typisch venezianischem Frohsinn Interieurs, Maskenumzüge und Tanzszenen malte, sowie die durch ihre Pastellbilder bekannte *Rosalba Carriera* (1672-1757).

ZEITEINTEILUNG. — Ob Sie auf der Strasse oder mit der Bahn ankommen : die beiden Endpunkte liegen nebeneinander an beiden Seiten des Canal Grande, den wir anschliessend als ersten Spaziergang bis zur Piazzetta beschreiben. In der Lista di Spagna, in der Nähe des Bahnhofs, S. Lucia

Csáky József

Részvevő a kiállításon

XX. szd-i művészet
Szépművészeti Múzeum, 1975.

CSÁKY József

1. Lány tállal bronz 44 cm
2. Női figura kődomború 27x23,5x14

XX. századi művészet
Szépműv. Múz. 1975.

CSAKY József

Leány fiúval rajz.

XX. Századi Művészet
Szépművészeti Múz. 1975.

Gábry

A münchebergi Galerie Ricardban
a „Magyar Avantgard" című kiál-
lításon részt a művész.

Sinkovits Péter: A mai magyar avantgard..
Művészet, 1975. október – 41. oldal.

Csáky József (1888-1963)

„Önarcképp" Tus 29x21

Jelezve lent jobbra: Csáky

Kikiáltási ár: 1500 Ft.

BÁV 37. Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Csáky József (1888 - 1971)

„Ülő nő" Tollrajz 23x14

Jelezve lent: Csáky

Kiáltási ár: 1200 ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Csáky József
szobrász

Csáky végleg Párizsban telepedett le, a magyar művészeti 'élethől roltak' barátai, mint, Czóbel, Pór, Berény, Tihanyi és Lesznai Anna, valamint Bartók és Balázs Béla is.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13.oldal

Csáky József
szobrai

Csáky még az első világháború
megelőzően telepedett le Párizs-
ban és a kubista szobrászat leg-
korábbi művelői közé tartozik.

Rózsa T. Endre: Kubista magyar szobrászat?
Művészet, 1974.december - 13.oldal

Csáky József

a bárceli nemzetközi művészeti vásár: az Art 6'75 kiállításon szereplő művei.

Bajkóné Révész Zsuzsa: Magyar művészek Bázelben.

Ország Világ, Budapest, 1975. szept. 17.

Csáky József, szobrász

Művészek, tervezők, akik az Orsz. Kir. Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1896 és 1919 közt
Csáky József, szobrászat, diszitőszobrászat szakon
54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Gáky József, nobrán

5 világ rész a hajna partjai c.

cikk gyűjteményben szerepel interjúja.
(n: Tanás István. 1927.)

Bajomi Lázár Endre: Francia Krónika 260-266.

JELENKOR, Pécs, 1974. március

XVII
3

Csáky József, szobrász

A Párisban megjelent 1946-os
Magyar Újszentendő egyik illusztrátora.

Bajomi Lázár Endre: Francia Krónika

260-266.

JELENKOR, Pécs, 1974. március XVII/3.

Csáky József

Női fej p. cer. 150×120

XV. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Csáky József

"Csáky-rehabilitáció" cimmel a Tájékozódás" c. rovat beszámol a müvész párisi kiállitásáról, s nagy sikeréről. A mükritikusok Csáky József nagy szerepére mutatnak rá a kubista müvészet hőskorában, amikor méltó küzdőtársa volt Picassónak, Archipenkónak és Laurensnek. Ez a tárlat "hiven tanusitja a kubista szobrászat nehézségeit és eredményeit." A kiállitást a régi vásárcsarnok mellett most megnyilt uj Galériában rendezték.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 12.
XVIII. évf. 2. sz. 6. lap.

Csáky József

A párisi Csáky-kiállitás nagy sajtó-visszhangját bizonyitja a Quinzaine littéraire c folyóiratban Régine Cathelin-Simonet irása is: "Ez a müvész, akit az őt befogadó ország méltatlanul nem ismert és akit hagyott 1971. május 1.-én nyomoruságosan meghalni, megérdemli azokat az erőfeszitéseket, amelyeket Donald Karshan folytat rehabilitációja érdekében. Nagyon szép gyüjteményes kiállitás."

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 12.
XVIII. évf. 2. sz. 6. lap.

Csáky József

Egry József, Kmetty János, Schönberger Armand Szőnyi István, Tihanyi Lajos, Czóbel Béla, Derkovits Gyula müvei szerepelnek a "Magyar Irás" c. folyóirat mümellékletein, -közli a lap "Tájékozódás" c. rovatában /tasi/ sign.-val "A Magyar Irás repertóriuma" cimmel, mely Raith Tivadar folyóiratának ötvenedik évfordulójára rendezett ünnepségekről és ezzel kapcsolatban a Magyar Irás repertóriumának megjelenéséről szól. A Petőfi Irodalmi Muzeum Bibliográfiai Füzetei sorozatában megjelent repertóriumot Lakatos Éva készitette.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 2.
XVIII. évf. 5. sz. 7. lap.

Csáki

a modern művészek állandó tárlatán szerepel a Szépművészeti Muzeumban a külhoni magyarok között Schöffer,Péri,Csáki, Forbat,Kolos-vary , Pán Márta,Pierre Székely.

Rajztanitás 1974/1/28

Bodri F:A modern művészek állandó tárlata Bp-en

Csáky ?

Nyulánk lányfigurája a Szépmüvészeti Muzeum állandó tárlatán látható.

Rajztanitás 1974/1/28

Gáky József

müve szerepel a "Magyar aktivizmus" c.
kiállitáson Pécsett

Kritika 1973 november 23.old.

József Gábry

"Dancer" (aluminium welding), 1959
(repr.)

The New Hungarian Quarterly
1993., 5. 1

Csáky József

Ülő nő, repr.

Magyar Aktivizmus Pécs 1973

Csáky József

Ülő nő, 1920. kv. 16,5 cm

Magyar Aktivizmus Pécs 1973

Csáky József

Kubista aktja szerepelt a kiállításon.

Horváth Béla: Magángyűjtők kiállítása a váci Vak Bottyán Múzeumban: Magyar rajz, nézőtmény és grafika a XX. szdban; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 18. l.

Száky József, [nobrász]

Alexemlítve.

Gál István: A Babits-hagyaték

999 - 1003

XVI

11.

JELENKOR, Pécs, 1973. nov

Csáky József, szobrász

„Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből 1904–1914" c. könyvének ismertetése és értékelése.

A recenzens véleménye: a könyv értéke vitatható. Az adatok tévesek, megbízhatatlanok stb.

Dévényi ~~[illegible]~~ Iván: Képzőművészeti könyvszemle – Csáky József ... 1108–1111.

JELENKOR, Pécs, 1972. december XV/12

Csáky József

-nak a Munka c. folyóiratban 1933-34-ben publikált
műveit említi

CsaplárFerenc:A Munka-kör képzőművészeti tevékenysége
Művtört.Ért.1972.2.sz.124-132.l.

137-138.l.

Csáky József

Gulet 1928. Jav

álló lány, terrac.

~~Αφιαζοπόρο~~ ~~VI. 247~~

CSÁKY 1. *József*, szobrász. * Szeged 1888. márc. 18. Az Iparművészeti Iskolában tanult, majd 1908 óta Párizsban él és Artistes indépendants körének tagja. Nagy sikereket aratott mellszobraival. A KUT törzstagja. Önéletrajza Bor Pál 4 tanulmányával 1926 jelent meg.

E. G. I. 2151

8525

állva. Jobb kezével piros gallérú fehér köpe-
ttekereset tart. Teje elől kopasz s haja, ba-
gének kézelői kissé láthatók s zöld atillaja
. Felirata a kép alatt:

SSUTH"
in"
ELLI, Editore Via Roma 11 Torino"
TORINO"

nagysága 30.5 cm.

25 (szmés)

altak

199/94 № 3